

ព្រះ
ច្រើនបីជកបាលី
និង

សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
អភិធម្មបិដក
ធម្មសទ្ធាណិ ទុតិយភាគ

៧៩

Scan by Mr. Huot kongheang, May 17, 2009 for thormatean.
Begin April 25,09-Finish July 09,09, Book 76-100.

ពោះពុម្ពលើទី ១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

៣៧ ២៥០៧

អភិធម្មប្បដ្ឋាន

ធម្មសង្កណ្ឌំ ទុតិយវិភាគោ

[១] កតមេ ធម្មា អព្យាគតា ។ កុសលា-
កុសលានំ ធម្មានំ វិហានា កាមាវចន រូបាវចន
អរូបាវចន អបរិយាមញ្ញា វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ
សង្ការិត្តន្ធោ វិញ្ញាណត្តវិញ្ញោ យេ ច ធម្មា តិរិយា
យេវ កុសល្ហំ ញីកុសល្ហំ ឧ ច កម្មវិហានា
សត្វំ ច រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អ-
ព្យាគតា ។

[២] តត្ថ កតមំ សត្វំ រូបំ ។ ធន្តារោ ច
មហាក្ខតា ធន្តំ ច មហាក្ខតានំ ទុចានាយ រូបំ
ឥទំ រុទ្ធតិ សត្វំ រូបំ ។

[៣] សត្វំ រូបំ នហេតុ អហេតុតំ ហេតុវិប្ប-
យុត្តំ សប្បច្ចយំ សម្ពុតំ រូបំ លោកិយំ សាសវំ
សញ្ញាជនិយំ(១) កន្ធិយំ ឱយនិយំ យោកនិយំ

១ ឧ. ម. សំយោជនីយំ ។

អភិធម្មប្បដ្ឋាន

ធម្មសង្កណ្ឌំ ទុតិយវិភាគ

[១] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ វិបាកវិបាកធម៌វា
កុសលនិងអកុសល ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ ជាអហិយាបន្តៈ
(មិនបញ្ចូលក្នុងក្រុមវដ្តៈទាំង ៣) វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ការខន្ធ
វិញ្ញាណខន្ធ ទាំងពួកធម៌ដែលជាតិរិយា មិនមែនជាកុសល មិនមែន
ជាអកុសលក្តី មិនមែនជាកម្មវិបាកក្តី រូបទាំងអស់ក្តី ធាតុដែលបច្ច័យ
មិនបានប្រជុំតាក់តែង (ព្រះទីវាន) ក្តី នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត ។

[២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ រូបទាំងអស់ តើដូចម្តេច ។
មហាក្ខតរូប ៤ និងរូបដែលអាស្រ័យមហាក្ខតរូបទាំង ៤ នេះហៅថា
រូបទាំងអស់ ។

[៣] រូបទាំងអស់ មិនមែនជាហេតុ ឥតហេតុ ប្រាសចាក
ហេតុ ប្រកបដោយបច្ច័យ រូបដែលបច្ច័យតាក់តែង ជាលោកិយ
ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ដែលគន្លុះគប្បី
ដោយគ្រង ដែលឡះគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង

ដើរស្រីយំ អរាមដ្ឋី ឧត្តារាជិយំ សុទ្ធិលេសិកំ
 អព្យាកតំ អនារម្មណំ អនេតសិកំ ចិន្តវិប្បយុត្តំ
 ទេវវិហាកំ ទេវិហាកំ ធម្មទម្ពំ អសន្តិលិដ្ឋសន្តិលេសិកំ
 ទសវិតក្កសវិហារំ ទអវិតក្កវិហារមន្តំ អវិតក្កអវិហារំ
 ទប៊ីនិសហកតំ ទសុខសហកតំ ទទេវត្រាសហកតំ
 ទេវទស្សនេទ ទភាវនាយ បហាតត្ថំ ទេវទស្សនេទ
 ទភាវនាយ បហាតត្ថំ ហេតុតំ ទេវភាវនាយ កាមិទអ-
 បចយកាមិ ទេវសេត្តនាសេត្តំ បរិនិ កាមាវចរំ
 ទរូចារចរំ ទអរូចារចរំ បរិយាបដ្ឋំ ទេវ(០)អបរិយាបដ្ឋំ
 អនិយតំ អនិយ្យនិកំ ទុច្ឆដ្ឋំ ធម៌ា វិញ្ញាណោហិ
 វិញ្ញាយ្យំ អនិដ្ឋំ ជពកិក្ខតំ វិវំ វិករិវិទេ រូប-
 សន្តិហោ ។

ឯកំ ។

ជាប្រយោជន៍ដល់និវេទនៈ ដែលហោហាសេស្តាហារវ្យុយ ជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខាន គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ជាអព្យាក្រឹត មិនមានអា-
 រម្មណ៍ មិនមែនជាចេតសិក ប្រាសហកចិន្ត ជាសភាវៈមិនមែនជា
 វិហាក មិនមែនមានវិហាកជាប្រក្រតី ជាប្រមិនសៅហ្មង តែគួរដល់
 សេចក្តីសៅហ្មង មិនមែនប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈទ
 មិនមែនមិនមានវិតក្កៈ ហើយមានត្រឹមតែវិចារៈទ ជាប្រមិនមានវិតក្កៈ
 មិនមានវិចារៈ មិនប្រកបដោយចិត្ត មិនប្រកបដោយសុខៈ មិនប្រកប
 ដោយទេវតា ជាប្រមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយ
 ភាវនា ជាប្រមិនមានហេតុមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយ
 ភាវនា ជាប្រមិនមែនជាដល់នូវការសន្យាក្នុងទ្រង់ មិនមែនជាមិនដល់
 នូវការសន្យាក្នុងទ្រង់ មិនមែនជាសេត្តៈ មិនមែនជាអសេត្តៈ មាន
 សភាពក្នុងឆ្មារ ជាភាមាវចរ មិនមែនជាប្រាវចរ មិនមែនជាអប្រាវចរ
 កប់ចូលក្នុងវដ្តៈ មិនមែនជាមិនកប់ចូលក្នុងវដ្តៈ ជាអនិយតៈ មិនមែនជា
 និយ្យនិកៈ ជាទុច្ឆដ្ឋប្រ ជាប្រត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណ ៦ ជាប្រមិនទៀង
 ដែលដកគ្របសន្តិកំ ការសម្រេចរូបដោយចំណែក ១ យ៉ាងនេះ ។

[២] ធុរៈវិទន រូបសម្ពុហោ អត្ថំ រូបំ ឧបាទា
 អត្ថំ រូបំ ខោ ឧបាទា អត្ថំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ អត្ថំ រូបំ
 អនុបាទិដ្ឋំ អត្ថំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋុបាទានិយំ អត្ថំ រូបំ
 អនុបាទិដ្ឋុបាទានិយំ អត្ថំ រូបំ សនិទស្សំ អត្ថំ
 រូបំ អនិទស្សំ អត្ថំ រូបំ សប្បដិយំ អត្ថំ រូបំ
 អប្បដិយំ អត្ថំ រូបំ ក្រ្រិយំ អត្ថំ រូបំ ន ក្រ្រិយំ
 អត្ថំ រូបំ មហាក្កតំ អត្ថំ រូបំ ន មហាក្កតំ អត្ថំ រូបំ
 វិញ្ញត្តំ អត្ថំ រូបំ ន វិញ្ញត្តំ អត្ថំ រូបំ ចិត្តសម្មដ្ឋានំ
 អត្ថំ រូបំ ន ចិត្តសម្មដ្ឋានំ អត្ថំ រូបំ ចិត្តសហក្ក
 អត្ថំ រូបំ ន ចិត្តសហក្ក អត្ថំ រូបំ ចិត្តានុបវរិត្តំ
 អត្ថំ រូបំ ន ចិត្តានុបវរិត្តំ អត្ថំ រូបំ អដ្ឋិត្តិតំ
 អត្ថំ រូបំ ពាហិរំ អត្ថំ រូបំ ឱឡារិតំ អត្ថំ រូបំ
 សុខុមំ អត្ថំ រូបំ ធូរ អត្ថំ រូបំ សន្តិភោ ។ អត្ថំ
 រូបំ ចត្តុសម្មស្សស្ស វត្ថុ អត្ថំ រូបំ ចត្តុសម្មស្សស្ស
 ន វត្ថុ អត្ថំ រូបំ ចត្តុសម្មស្សដាយ វេទនាយ
 ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ភេតនាយ ។ បេ ។

[២] ការសម្រួលរូបនាមចំណែក ២ រឺរូបជាឧបាទា និងរូប
 មិនមែនជាឧបាទា រូបជាឧបាទិដ្ឋ និងរូបជាអនុបាទិដ្ឋ រូបជាឧបាទិដ្ឋុ-
 បាទានិយៈ និងរូបជាអនុបាទិដ្ឋុបាទានិយៈ រូបជាសនិទស្សនៈ និងរូប
 ជាអនិទស្សនៈ រូបជាសប្បដិយៈ និងរូបជាអប្បដិយៈ រូបជាក្រ្រិយ និង
 រូបមិនមែនជាក្រ្រិយ រូបជាមហាក្កត និងរូបមិនមែនជាមហាក្កត រូបជា
 វិញ្ញត្តិ និងរូបមិនមែនជាវិញ្ញត្តិ រូបជាចិត្តសម្មដ្ឋាន និងរូបមិនមែនជាចិត្ត-
 សម្មដ្ឋាន រូបកើតជាមួយនឹងចិត្ត និងរូបមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត រូបប្រតិក
 លោកាមចិត្ត និងរូបមិនប្រតិកលោកាមចិត្ត រូបខាណ្ឌក្ក និងរូបខាណ្ឌក្រា
 រូបគ្រោតគ្រោត និងរូបភ្នំ រូបនាយ និងរូបដិត ។ រូបជាក្ក វៃចក្ក
 សម្ព័ស្ស និងរូបមិនមែនជាក្កវៃចក្កសម្ព័ស្ស រូបជាក្កវៃវៃទា ។ បេ ។
 វៃសញ្ញា ។ បេ ។ វៃវេទនា ដែលកើតអំពីចត្តុសម្ព័ស្ស ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ឈុតដំណើរ

ចតុក្កិញ្ញាលាស្ស វត្ថុ អត្ថំ រូបំ ចតុក្កិញ្ញាលាស្ស
 ឧ វត្ថុ អត្ថំ រូបំ សោតសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ យា-
 ឧសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជិក្ខុសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ អត្ថំ រូបំ កាយសម្មស្សស្ស
 ឧ វត្ថុ អត្ថំ រូបំ កាយសម្មស្សស្សជាយ វេទនាយ
 ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាលាស្ស វត្ថុ អត្ថំ រូបំ កាយវិញ្ញាលាស្ស
 ឧ វត្ថុ ។ អត្ថំ រូបំ ចតុសម្មស្សស្ស អារម្មណំ
 អត្ថំ រូបំ ចតុសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ អត្ថំ
 រូបំ ចតុសម្មស្សស្សជាយ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញា-
 យ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។ ចតុក្កិញ្ញាលាស្ស
 អារម្មណំ អត្ថំ រូបំ ចតុក្កិញ្ញាលាស្ស ឧ អារម្ម-
 ណំ ។ អត្ថំ រូបំ សោតសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 យាឧសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជិក្ខុសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស អារម្មណំ អត្ថំ រូបំ កាយ-
 សម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណំ អត្ថំ រូបំ កាយសម្មស្ស-
 ជាយ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក ឈុតដំណើរ

នៃចក្កិញ្ញាលាស្ស និងរូបមិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កិញ្ញាលាស្ស រូបជាវត្ថុ វៃ
 សោតសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃយានសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃជិក្ខុសម្មស្ស
 ។ បេ ។ នៃកាយសម្មស្ស និងរូបមិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស
 រូបជាវត្ថុ នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែល
 កើតអំពីកាយសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាលាស្ស និងរូបមិនមែនជា
 វត្ថុ នៃកាយវិញ្ញាលាស្ស ។ រូបជាអារម្មណំ នៃចកុសម្មស្ស និងរូបមិន
 មែនជាអារម្មណំ នៃចកុសម្មស្ស រូបជាអារម្មណំ នៃវេទនា ។ បេ ។
 នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីចកុសម្មស្ស ។ បេ ។
 នៃចក្កិញ្ញាលាស្ស និងរូបមិនមែនជាអារម្មណំ នៃចក្កិញ្ញាលាស្ស ។ រូបជា
 អារម្មណំ នៃសោតសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃយានសម្មស្ស ។ បេ ។
 នៃជិក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយសម្មស្ស និងរូបមិនមែនជាអារម្មណំនៃ
 កាយសម្មស្ស រូបជាអារម្មណំ នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។

បញ្ចករេ ប្រដេដ្ឋោ ពោតិកា

ចេតនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍
 អត្ថំ រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស ន អារម្មណ៍ ។
 អត្ថំ រូបំ ចក្ខុយនំ អត្ថំ រូបំ ន ចក្ខុយនំ
 អត្ថំ រូបំ សោតាយនំ អត្ថំ រូបំ ន សោតាយនំ
 អត្ថំ រូបំ យានាយនំ ។ បេ ។ ជីវ្ហយនំ ។ បេ ។
 កាយាយនំ អត្ថំ រូបំ ន កាយាយនំ អត្ថំ
 រូបំ រូហាយនំ អត្ថំ រូបំ ន រូហាយនំ អត្ថំ
 រូបំ សន្ទាយនំ ។ បេ ។ កន្ទាយនំ ។ បេ ។
 រសាយនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ញាយនំ អត្ថំ រូបំ ន
 ដោដ្ឋញ្ញាយនំ ។ អត្ថំ រូបំ ចត្តុធាតុ អត្ថំ រូបំ
 ន ចត្តុធាតុ អត្ថំ រូបំ សោតធាតុ ។ បេ ។ យា-
 នធាតុ ។ បេ ។ ជីវ្ហធាតុ ។ បេ ។ កាយធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ន កាយធាតុ អត្ថំ រូបំ រូបធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ន រូបធាតុ អត្ថំ រូបំ សន្ទធាតុ ។ បេ ។
 កន្ទធាតុ ។ បេ ។ រសធាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ញធាតុ
 អត្ថំ រូបំ ន ដោដ្ឋញ្ញធាតុ ។ អត្ថំ រូបំ ចត្តុម្រ្កិយំ
 អត្ថំ រូបំ ន ចត្តុម្រ្កិយំ អត្ថំ រូបំ សោតម្រ្កិយំ
 ។ បេ ។ យានិម្រ្កិយំ ។ បេ ។ ជីវ្ហិម្រ្កិយំ ។ បេ ។

បញ្ចករេ ប្រដេដ្ឋោ ពោតិកា

នៃចេតនា ដែលភ័ក្ត្រអំពីកាយសម្ព័ន្ធស្ស ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ និង
 រូបមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបជាចក្ខុយនៈ និងរូបមិន
 មែនជាចក្ខុយនៈ រូបជាសោតាយនៈ និងរូបមិនមែនជាសោតាយនៈ
 រូបជាយានាយនៈ ។ បេ ។ ជីវ្ហយនៈ ។ បេ ។ ជាកាយាយនៈ
 និងរូបមិនមែនជាកាយាយនៈ រូបជារូហាយនៈ និងរូបមិនមែនជារូហា-
 យនៈ រូបជាសន្ទាយនៈ ។ បេ ។ ជាកន្ទាយនៈ ។ បេ ។ ជារសា-
 យនៈ ។ បេ ។ ជាកោដ្ឋញ្ញាយនៈ និងរូបមិនមែនជាកោដ្ឋញ្ញាយនៈ ។
 រូបជាចត្តុធាតុ និងរូបមិនមែនជាចត្តុធាតុ រូបជាសោតធាតុ ។ បេ ។ ជា
 យានធាតុ ។ បេ ។ ជជីវ្ហធាតុ ។ បេ ។ ជាកាយធាតុ និងរូបមិនមែន
 ជាកាយធាតុ រូបជារូបធាតុ និងរូបមិនមែនជារូបធាតុ រូបជាសន្ទធាតុ
 ។ បេ ។ ជាកន្ទធាតុ ។ បេ ។ ជារសធាតុ ។ បេ ។ ជាកោដ្ឋញ្ញធាតុ និង
 រូបមិនមែនជាកោដ្ឋញ្ញធាតុ ។ រូបជាចត្តុម្រ្កិយ និងរូបមិនមែនជាចត្តុម្រ្កិយ
 រូបជាសោតម្រ្កិយ ។ បេ ។ ជាយានិម្រ្កិយ ។ បេ ។ ជជីវ្ហិម្រ្កិយ ។ បេ ។

កាយទ្រុយ អត្ថ រូប ឬ កាយទ្រុយ អត្ថ រូប
 ឥន្ទ្រិយ អត្ថ រូប ឬ ឥន្ទ្រិយ អត្ថ រូប បុរិសិទ្ធិយ
 អត្ថ រូប ឬ បុរិសិទ្ធិយ អត្ថ រូប ជីវិតទ្រុយ អត្ថ
 រូប ឬ ជីវិតទ្រុយ ។ អត្ថ រូប កាយវិញ្ញាណ អត្ថ រូប ឬ
 កាយវិញ្ញាណ អត្ថ រូប វិចីវិញ្ញាណ អត្ថ រូប ឬ វិចីវិញ្ញាណ
 អត្ថ រូប អាភាសនាតុ អត្ថ រូប ឬ អាភាសនាតុ
 អត្ថ រូប អាចារណាតុ អត្ថ រូប ឬ អាចារណាតុ
 អត្ថ រូប រូបស្ស លហុតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ
 លហុតា អត្ថ រូប រូបស្ស មុទុតា អត្ថ រូប រូប-
 ស្ស ឬ មុទុតា អត្ថ រូប រូបស្ស កម្មញ្ញតា អត្ថ រូប
 រូបស្ស ឬ កម្មញ្ញតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឧបចយោ
 អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ ឧបចយោ អត្ថ រូប រូបស្ស
 សន្តតិ អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ សន្តតិ អត្ថ រូប
 រូបស្ស ជរតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ ជរតា អត្ថ
 រូប រូបស្ស អនិច្ចតា អត្ថ រូប រូបស្ស ឬ អនិច្ចតា
 អត្ថ រូប កតតទ្ធិញ្ញោ អាហារោ អត្ថ រូប ឬ
 កតតទ្ធិញ្ញោ អាហារោ ឯវិ ទ្ធិវិទេន រូបសង្កេហា ។

ជាតាយទ្រុយ និងរូបមិនមែនជាកាយទ្រុយ រូបជាឥន្ទ្រិយ រូប
 មិនមែនជាឥន្ទ្រិយ រូបជាបុរិសិទ្ធិយ និងរូបមិនមែនជាបុរិសិទ្ធិយ
 រូបជាជីវិតទ្រុយ និងរូបមិនមែនជាជីវិតទ្រុយ ។ រូបជាកាយវិញ្ញាណ
 និងរូបមិនមែនជាកាយវិញ្ញាណ រូបជាវិចីវិញ្ញាណ និងរូបមិនមែនជាវិចីវិញ្ញាណ
 រូបជាអាភាសនាតុ និងរូបមិនមែនជាអាភាសនាតុ រូបជាអាចារណាតុ
 និងរូបមិនមែនជាអាចារណាតុ រូបជារូបស្សលហុតា និងរូបមិនមែនជា
 រូបស្សលហុតា រូបជារូបស្សមុទុតា និងរូបមិនមែនជារូបស្សមុទុតា រូប
 ជារូបស្សកម្មញ្ញតា និងរូបមិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតា រូបជារូបស្សឧប-
 ចយោ និងរូបមិនមែនជារូបស្សឧបចយោ រូបជារូបស្សសន្តតិ និងរូបមិន
 មែនជារូបស្សសន្តតិ រូបជារូបស្សជរតា និងរូបមិនមែនជារូបស្សជរតា
 រូបជារូបស្សអនិច្ចតា និងរូបមិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា រូបជាកតតទ្ធិញ្ញោ
 អាហារោ និងរូបមិនមែនជាកតតទ្ធិញ្ញោអាហារោ ភាសៈត្រ្រិះរូប ដោយ
 ចំណែក ២ យ៉ាង៖ ។

(៥) តំរិះខេន រូបសង្កត់ខា យន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិ-
 តំ តំ ឧបាទា យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្តំ ឧបា-
 ទា អត្តំ នោ ឧបាទា យន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិ តំ តំ
 ឧបាទិដ្ឋំ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្តំ ឧបាទិដ្ឋំ
 អត្តំ អនុបាទិដ្ឋំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិ តំ តំ ឧបាទិដ្ឋ-
 កោទានិយំ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្តំ ឧបាទិដ្ឋុបា-
 ហានិយំ អត្តំ អនុបាទិដ្ឋុបាទានិយំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋ-
 ត្តិ តំ តំ អនិទស្សនំ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្តំ
 សនិទស្សនំ អត្តំ អនិទស្សនំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិ តំ
 តំ សប្បដិយំ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្តំ សប្ប-
 ដិយំ អត្តំ អប្បដិយំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិ តំ តំ
 ឥន្ទ្រិយំ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្តំ ឥន្ទ្រិយំ អត្តំ
 ន ឥន្ទ្រិយំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិ តំ តំ ន មហាក្ខតំ
 យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្តំ មហាក្ខតំ អត្តំ ន
 មហាក្ខតំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិ តំ តំ ន វិញ្ញត្តិ យន្តំ
 រូបំ ពាហិរំ តំ អត្តំ វិញ្ញត្តិ អត្តំ ន វិញ្ញត្តិ

(៥) ការសង្រួមរូបដោយចំណែក ៣ ប្រការ ខាងក្នុង រូប
 នោះជាឧបាទា រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាឧបាទា និងមិនមែនជា
 ឧបាទាក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាឧបាទិន្ទ រូបណាខាងក្រៅ
 រូបនោះជាឧបាទិន្ទ និងជាអនុបាទិន្ទក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាឧ-
 បាទិន្ទបាទានិយៈ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាឧបាទិន្ទបាទានិយៈ និងជា
 អនុបាទិន្ទបាទានិយៈក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាអនិទស្សនៈ រូប
 ណាខាងក្រៅ រូបនោះជាសនិទស្សនៈ និងជាអនិទស្សនៈក៏មាន រូបណា
 ខាងក្នុង រូបនោះជាសប្បដិយៈ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាសប្បដិយៈ
 និងជាអប្បដិយៈក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាឥន្ទ្រិយ រូបណា
 ខាងក្រៅ រូបនោះជាឥន្ទ្រិយ និងមិនមែនជាឥន្ទ្រិយក៏មាន រូបណាខាង
 ក្នុង រូបនោះមិនមែនជាមហាក្ខត រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាមហា-
 ក្ខត និងមិនមែនជាមហាក្ខតក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែន
 ជាវិញ្ញត្តិ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាវិញ្ញត្តិ និងមិនមែនជាវិញ្ញត្តិក៏មាន

យេង្គី ភ្ងែង អង្គឆ្មាត់ តំ ឯ ចិត្តសម្បជានំ យេង្គី ភ្ងែង
 ភាហិកំ តំ អង្គ ចិត្តសម្បជានំ អង្គ ឯ ចិត្តសម្ប-
 ជានំ យេង្គី ភ្ងែង អង្គឆ្មាត់ តំ ឯ ចិត្តសម្ប-
 ជានំ យេង្គី ភ្ងែង ភាហិកំ តំ អង្គ ចិត្តសម្បជានំ អង្គ ឯ
 ចិត្តសម្បជានំ យេង្គី ភ្ងែង អង្គឆ្មាត់ តំ ឯ ចិត្ត-
 ណុបរវត្តិ យេង្គី ភ្ងែង ភាហិកំ តំ អង្គ ចិត្តណុបរ-
 វត្តិ អង្គ ឯ ចិត្តណុបរវត្តិ យេង្គី ភ្ងែង អង្គឆ្មាត់
 តំ ឱណ្ណវត្តិ យេង្គី ភ្ងែង ភាហិកំ តំ អង្គ ឱ-
 ណ្ណវត្តិ អង្គ ស្យុខុកំ យេង្គី ភ្ងែង អង្គឆ្មាត់ តំ
 សង្ខតេ យេង្គី ភ្ងែង ភាហិកំ តំ អង្គ ឱប អង្គ
 សង្ខតេ ។ យេង្គី ភ្ងែង ភាហិកំ តំ ចិត្តសម្ប-
 ស្សស្ស ឯ វត្ត យេង្គី ភ្ងែង អង្គឆ្មាត់ តំ អង្គ
 ចិត្តសម្បស្សស្ស វត្ត អង្គ ចិត្តសម្បស្សស្ស ឯ វត្ត
 យេង្គី ភ្ងែង ភាហិកំ តំ អង្គ ចិត្តសម្បស្សស្ស វេជ-
 ណយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ខេតិណយ ។ បេ ។
 ចិត្តវិញ្ញាណស្ស ឯ វត្ត យេង្គី ភ្ងែង អង្គឆ្មាត់ តំ អង្គ
 ចិត្តវិញ្ញាណស្ស វត្ត អង្គ ចិត្តវិញ្ញាណស្ស ឯ វត្ត
 យេង្គី ភ្ងែង ភាហិកំ តំ សោតសម្បស្សស្ស ។ បេ ។

ប្រណាខាត្រក ប្រទានមិនមែនជាចិត្តសម្បជានំ ប្រណាខាត្រក ប្រ-
 ទានជាចិត្តសម្បជានំ និងមិនមែនជាចិត្តសម្បជានំ ប្រណាខាត្រក
 ប្រទានមិនមែនជាចិត្តសម្បជានំ ប្រណាខាត្រក ប្រទានជាចិត្តសម្ប-
 និងមិនមែនជាចិត្តសម្បជានំ ប្រណាខាត្រក ប្រទាន មិនមែន
 ជាចិត្តនុបរវត្តិ ប្រណាខាត្រក ប្រទានជាចិត្តនុបរវត្តិ និងមិនមែន
 ជាចិត្តនុបរវត្តិមាន ប្រណាខាត្រក ប្រទានជាឱណ្ណវត្តិ ប្រណា
 ខាត្រក ប្រទានជាឱណ្ណវត្តិ និងជាស្យុខុកំមាន ប្រណាខាត្រក
 ប្រទានជាសង្ខតេប្រ ប្រណាខាត្រក ប្រទានជាសង្ខតេ និងជា
 សង្ខតេប្រមាន ។ ប្រណាខាត្រក ប្រទានមិនមែនជាវត្ត នៃចក្ក-
 សម្មស្ស ប្រណាខាត្រក ប្រទានជាវត្តនៃចក្កសម្មស្ស និងមិនមែនជា
 វត្ត នៃចក្កសម្មស្សមាន ប្រណាខាត្រក ប្រទានមិនមែនជាវត្ត
 នៃវេជនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃខេតិណ ដែលកើតអំពី
 ចក្កសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃចក្កវិញ្ញាណមាន ប្រណាខាត្រក ប្រ-
 ទានជាវត្ត នៃចក្កវិញ្ញាណ និងមិនមែនជាវត្ត នៃចក្កវិញ្ញាណមាន
 ប្រណាខាត្រក ប្រទានមិនមែនជាវត្ត នៃសោតសម្បស្ស ។ បេ ។

យានសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។ ជីវិតសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្ពុស្សស្ស ១ វត្ថុ យន្ត រូប អដ្ឋត្ថកំ
 តំ អត្ថំ កាយសម្ពុស្សស្ស វត្ថុ អត្ថំ កាយសម្ពុ-
 ស្សស្ស ១ វត្ថុ យន្ត រូប ពាហិរំ តំ កាយស-
 ម្ពុស្សស្ស ១ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។
 ចេតនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ១ វត្ថុ យន្ត
 រូប អដ្ឋត្ថកំ តំ អត្ថំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អត្ថំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស ១ វត្ថុ ។ យន្ត រូប អដ្ឋត្ថកំ
 តំ ចក្កសម្ពុស្សស្ស ១ អារម្មណំ យន្ត រូប ពាហិរំ
 តំ អត្ថំ ចក្កសម្ពុស្សស្ស អារម្មណំ អត្ថំ ចក្កសម្ពុស្ស-
 ស្ស ១ អារម្មណំ យន្ត រូប អដ្ឋត្ថកំ តំ ចក្កសម្ពុ-
 ស្សស្ស ១ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។
 ចេតនាយ ។ បេ ។ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ១ អារម្មណំ
 យន្ត រូប ពាហិរំ តំ អត្ថំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស អារ-
 ម្មណំ អត្ថំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ១ អារម្មណំ យន្ត
 រូប អដ្ឋត្ថកំ តំ សោតសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។

នៃយានសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។ នៃជីវិតសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។ នៃកាយសម្ពុស្សស្ស
 ប្រណាខន្តក្នុង ប្រទេសនោះវត្ថុនៃកាយសម្ពុស្សស្ស និងមិនមែនជាវត្ថុ នៃ
 កាយសម្ពុស្សស្សក៏មាន ប្រណាខន្តក្រៅ ប្រទេសនោះមិនមែនជាវត្ថុ នៃវេទនា
 ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីកាយសម្ពុស្សស្ស
 ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ ប្រណាខន្តក្នុង ប្រទេសនោះវត្ថុនៃកាយ-
 វិញ្ញាណ និងមិនមែនជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណក៏មាន ។ ប្រណាខន្តក្នុង
 ប្រទេសនោះមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃចក្កសម្ពុស្សស្ស ប្រណាខន្តក្រៅ ប្រទេស
 ជាអារម្មណ៍ នៃចក្កសម្ពុស្សស្ស និងមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃចក្កសម្ពុ-
 ស្សស្សក៏មាន ប្រណាខន្តក្នុង ប្រទេសនោះមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃវេទនា
 ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីចក្កសម្ពុស្សស្ស
 ។ បេ ។ នៃចក្កវិញ្ញាណ ប្រណាខន្តក្រៅ ប្រទេសនោះជាអារម្មណ៍នៃ
 ចក្កវិញ្ញាណ និងមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃចក្កវិញ្ញាណក៏មាន ប្រណា
 ខន្តក្នុង ប្រទេសនោះមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃសោតសម្ពុស្សស្ស ។ បេ ។

ពេទ្យប្រជែង ធម្មសង្គណ៍

យា ន សម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ធិត្តសម្មស្សស្ស ។ បេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស ន អារម្មណ៍ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 តំ អត្ថំ កាយសម្មស្សស្ស អារម្មណ៍ អត្ថំ កាយ-
 សម្មស្សស្ស ន អារម្មណ៍ យន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ
 តំ កាយសម្មស្សស្សជាយ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញា-
 យ ។ បេ ។ វេទនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស
 ន អារម្មណ៍ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្ថំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ អត្ថំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 ន អារម្មណ៍ ។ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ ន បត្តា-
 យតនំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ អត្ថំ បត្តាយតនំ
 អត្ថំ ន បត្តាយតនំ យន្តំ រូបំ ពាហិរំ តំ ន
 សោតាយតនំ ។ បេ ។ ន យាណយតនំ ។ បេ ។
 ន ធិត្តយតនំ ។ បេ ។ ន កាយាយតនំ យន្តំ រូបំ
 អដ្ឋង្គតំ តំ អត្ថំ កាយាយតនំ អត្ថំ ន កាយាយ-
 តនំ យន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ ន រូបាយតនំ យន្តំ
 រូបំ ពាហិរំ តំ អត្ថំ រូបាយតនំ អត្ថំ ន រូបាយតនំ
 យន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតំ តំ ន សញ្ញាយតនំ ។ បេ ។

អភិបរុទ្ធិក ធម្មសង្គណ៍

នៃយានសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ នៃធិត្តសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយសម្ព័ស្ស រូប
 ណាខាងក្រៅ រូបនោះជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្ព័ស្ស និងមិនមែនជាអារ-
 ម្មណ៍ នៃកាយសម្ព័ស្សក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាអារ-
 ម្មណ៍នៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃវេទនា ដែល
 កើតអំពីកាយសម្ព័ស្ស ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណ រូបណាខាងក្រៅ
 រូបនោះជាអារម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ និងមិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយ-
 វិញ្ញាណក៏មាន ។ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាចក្ខុយតនៈ
 រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាចក្ខុយតនៈ និងមិនមែនជាចក្ខុយតនៈក៏
 មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាសោតាយតនៈ ។ បេ ។
 មិនមែនជាយាណយតនៈ ។ បេ ។ មិនមែនជាធិត្តយតនៈ ។ បេ ។ មិន
 មែនជាកាយាយតនៈ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាកាយាយតនៈ និង
 មិនមែនជាកាយាយតនៈក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាបុប្ផា-
 យតនៈ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាបុប្ផាយតនៈ និងមិនមែនជាបុប្ផាយ-
 តនៈក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាសញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។

១ គន្ធាយតងំ ។ បេ ។ ១ រសាយតងំ ។ បេ ។
 ១ ដោដ្ឋត្វាយតងំ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ អត្ថំ ដោ-
 ដ្ឋត្វាយតងំ អត្ថំ ១ ដោដ្ឋត្វាយតងំ ។ យង្គំ រូបំ
 ពាហិរំ តំ ១ ចក្កុណតុ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ
 អត្ថំ ចក្កុណតុ អត្ថំ ១ ចក្កុណតុ យង្គំ រូបំ
 ពាហិរំ តំ ១ សោតណតុ ។ បេ ។ ១ យោណតុ
 ។ បេ ។ ១ ដិក្ខុណតុ ។ បេ ។ ១ កាយណតុ យង្គំ រូបំ
 អដ្ឋត្ថិតំ តំ អត្ថំ កាយណតុ អត្ថំ ១ កាយណតុ
 យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ ១ រូបណតុ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ
 អត្ថំ រូបណតុ អត្ថំ ១ រូបណតុ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ
 តំ ១ សន្ធិណតុ ។ បេ ។ ១ គន្ធិណតុ ។ បេ ។ ១ រស-
 ណតុ ។ បេ ។ ១ ដោដ្ឋត្វាយតងំ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ តំ
 អត្ថំ ដោដ្ឋត្វាយតងំ អត្ថំ ១ ដោដ្ឋត្វាយតងំ ។ យង្គំ
 រូបំ ពាហិរំ តំ ១ ចក្កុទ្រិយំ យង្គំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ តំ
 អត្ថំ ចក្កុទ្រិយំ អត្ថំ ១ ចក្កុទ្រិយំ យង្គំ រូបំ ពាហិរំ
 តំ ១ សោតិទ្រិយំ ។ បេ ។ ១ យោនិទ្រិយំ ។ បេ ។

មិនមែនជាវត្ថុធាតុនោះ ។ បេ ។ មិនមែនជាវត្ថុធាតុនោះ ។ បេ ។
 មិនមែនជាវត្ថុធាតុនោះ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះដោយវត្ថុធាតុ-
 ធាតុនោះ និងមិនមែនជាវត្ថុធាតុនោះក៏មាន ។ រូបណាខាងក្រៅ
 រូបនោះមិនមែនជាវត្ថុធាតុ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាវត្ថុធាតុ និង
 មិនមែនជាវត្ថុធាតុក៏មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជាវត្ថុធាតុ-
 ធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជាយានធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជាដិក្ខុធាតុ
 ។ បេ ។ មិនមែនជាកាយធាតុ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះជាកាយ-
 ធាតុ និងមិនមែនជាកាយធាតុក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិន
 មែនជារូបធាតុ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជារូបធាតុ និងមិនមែនជា
 រូបធាតុក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាសន្ធិធាតុ ។ បេ ។
 មិនមែនជាគន្ធិធាតុ ។ បេ ។ មិនមែនជារសធាតុ ។ បេ ។
 មិនមែនជាដោដ្ឋត្វាយធាតុ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះ ជាដោដ្ឋត្វាយ-
 ធាតុ និងមិនមែនជាដោដ្ឋត្វាយធាតុក៏មាន ។ រូបណាខាងក្រៅ រូប
 នោះមិនមែនជាចក្កុទ្រិយ រូបណាខាងក្នុង រូបនោះ ជាចក្កុទ្រិយ
 និងមិនមែនជាចក្កុទ្រិយក៏មាន រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះមិនមែនជា
 សោតិទ្រិយ ។ បេ ។ មិនមែនជាយោនិទ្រិយ ។ បេ ។

១ យន្ត្រីយ៍ ម ខេ ម ១ កាយិយ្រ្និយ៍ យន្ត្រី រូប័
 អន្ល្និក្ខតំ តំ អន្ល្និ កាយិយ្រ្និយ៍ អន្ល្និ ១ កាយិយ្រ្និយ៍
 យន្ត្រី រូប័ អន្ល្និក្ខតំ តំ ១ កន្លិយ្រ្និយ៍ យន្ត្រី រូប័ ពា-
 ហិវំ តំ អន្ល្និ កន្លិយ្រ្និយ៍ អន្ល្និ ១ កន្លិយ្រ្និយ៍ យន្ត្រី រូប័
 អន្ល្និក្ខតំ តំ ១ បុរិស្រ្និយ៍ យន្ត្រី រូប័ ពាហិវំ តំ
 អន្ល្និ បុរិស្រ្និយ៍ អន្ល្និ ១ បុរិស្រ្និយ៍ យន្ត្រី រូប័
 អន្ល្និក្ខតំ តំ ១ ជិវិត្រ្និយ៍ យន្ត្រី រូប័ ពាហិវំ តំ
 អន្ល្និ ជិវិត្រ្និយ៍ អន្ល្និ ១ ជិវិត្រ្និយ៍ ១ យន្ត្រី រូប័
 អន្ល្និក្ខតំ តំ ១ កាយិវិញ្ញតំ យន្ត្រី រូប័ ពាហិវំ
 តំ អន្ល្និ កាយិវិញ្ញតំ អន្ល្និ ១ កាយិវិញ្ញតំ យន្ត្រី
 រូប័ អន្ល្និក្ខតំ តំ ១ វិចីវិញ្ញតំ យន្ត្រី រូប័ ពាហិវំ តំ
 អន្ល្និ វិចីវិញ្ញតំ អន្ល្និ ១ វិចីវិញ្ញតំ យន្ត្រី រូប័ អន្ល្និ-
 ក្ខតំ តំ ១ អាគាសធាតុ យន្ត្រី រូប័ ពាហិវំ
 តំ អន្ល្និ អាគាសធាតុ អន្ល្និ ១ អាគាសធាតុ
 យន្ត្រី រូប័ អន្ល្និក្ខតំ តំ ១ អាថោធាតុ យន្ត្រី រូប័
 ពាហិវំ តំ អន្ល្និ អាថោធាតុ អន្ល្និ ១ អាថោធាតុ

មិនមែនជាដីក្រ្និយ៍ ។ ខេ ។ មិនមែនជាសាយិក្រ្និយ៍ រូបណាខាងក្នុង
 រូបនោះជាសាយិក្រ្និយ៍ និងមិនមែនជាសាយិក្រ្និយ៍ក៏មាន រូបណាខាងក្នុង
 រូបនោះមិនមែនជាត្រ្និយ៍ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះ ជាត្រ្និយ៍
 និងមិនមែនជាត្រ្និយ៍ក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាបុរិ-
 សិក្រ្និយ៍ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាបុរិសិក្រ្និយ៍ និងមិនមែនជាបុរិសិ-
 ក្រ្និយ៍ក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាជិវិត្រ្និយ៍ រូបណាខាង
 ក្រៅ រូបនោះជាជិវិត្រ្និយ៍ និងមិនមែនជាជិវិត្រ្និយ៍ក៏មាន ។ រូប
 ណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាសាយិញ្ញតិ រូបណាខាងក្រៅ រូប
 នោះជាសាយិញ្ញតិ និងមិនមែនជាសាយិញ្ញតិក៏មាន រូបណាខាងក្នុង
 រូបនោះមិនមែនជាវិចីញ្ញតិ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាវិចីញ្ញតិ និង
 មិនមែនជាវិចីញ្ញតិក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាអាគាស-
 ធាតុ រូបណាខាងក្រៅ រូបនោះជាអាគាសធាតុ និងមិនមែនជាអាគាស-
 ធាតុក៏មាន រូបណាខាងក្នុង រូបនោះមិនមែនជាអាថោធាតុ រូបណា
 ខាងក្រៅ រូបនោះជាអាថោធាតុ និងមិនមែនជាអាថោធាតុក៏មាន

យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្តំ សនិទស្សនំ អត្តំ
 អនស្សនំ យន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្តំ
 សនិទស្សនំ អត្តំ អនិទស្សនំ យន្តំ រូបំ ឧបា-
 ទិដ្ឋំ តំ អត្តំ សម្បដិយំ អត្តំ អម្បដិយំ យន្តំ
 រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្តំ សម្បដិយំ អត្តំ អម្បដិយំ
 យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្តំ មហាកូតំ អត្តំ ន
 មហាកូតំ យន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្តំ មហា-
 កូតំ អត្តំ ន មហាកូតំ យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ តំ
 អត្តំ ឱឡារិកំ អត្តំ សុខុមំ យន្តំ រូបំ អនុបា-
 ទិដ្ឋំ តំ អត្តំ ឱឡារិកំ អត្តំ សុខុមំ យន្តំ រូបំ
 ឧបាទិដ្ឋំ តំ អត្តំ ទ្វេវ អត្តំ សន្តិកេ យន្តំ
 រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ តំ អត្តំ ទ្វេវ អត្តំ សន្តិកេ ។
 យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋុបាទាទិយំ តំ អត្តំ សនិទ-
 ស្សនំ អត្តំ អនិទស្សនំ យន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋុបា-
 ទាទិយំ តំ អត្តំ សនិទស្សនំ អត្តំ អនិទស្សនំ
 យន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋុបាទាទិយំ តំ អត្តំ សម្បដិយំ
 អត្តំ អម្បដិយំ យន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋុបាទាទិយំ

ប្រណាជាឧបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាសនិទស្សនក៏មាន ជាអនិទស្សនក៏មាន ប្រ
 ណាជាអនុបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាសនិទស្សនក៏មាន ជាអនិទស្សនក៏មាន ប្រ
 ណាជាឧបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាសម្បដិយក៏មាន ជាអម្បដិយក៏មាន ប្រណា
 ជាអនុបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាសម្បដិយក៏មាន ជាអម្បដិយក៏មាន ប្រណាជា
 ឧបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាមហាកូតក៏មាន មិនមែនជាមហាកូតក៏មាន ប្រណា
 ជាអនុបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាមហាកូតក៏មាន មិនមែនជាមហាកូតក៏មាន ប្រ
 ណាជាឧបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាឱឡារិកក៏មាន ជាសុខុមក៏មាន ប្រណាជា
 អនុបាទិដ្ឋុ ប្រនោះជាឱឡារិកក៏មាន ជាសុខុមក៏មាន ប្រណាជាឧបា-
 ទិដ្ឋុ ប្រនោះជាទ្វេវបូក៏មាន ជាសន្តិកេបូក៏មាន ប្រណាជាអនុបា-
 ទិដ្ឋុ ប្រនោះជាទ្វេវបូក៏មាន ជាសន្តិកេបូក៏មាន ។ ប្រណាជាឧ-
 បាទិដ្ឋុបាទាទិយៈ ប្រនោះជាសនិទស្សនក៏មាន ជាអនិទស្សនក៏
 មាន ប្រណាជាអនុបាទិដ្ឋុបាទាទិយៈ ប្រនោះជាសនិទស្សនក៏មាន
 ជាអនិទស្សនក៏មាន ប្រណាជាឧបាទិដ្ឋុបាទាទិយៈ ប្រនោះជាសុ-
 ប្បដិយក៏មាន ជាអម្បដិយក៏មាន ប្រណាជាអនុបាទិដ្ឋុបាទាទិយៈ

យន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ធិន្ទ្រវិគំ អត្ថំ សុ-
 ខុមំ យន្តំ រូបំ ន មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ធិន្ទ្រវិគំ
 អត្ថំ សុខុមំ យន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ ទ្ធរ
 អត្ថំ សន្តិភោ យន្តំ រូបំ ន មហាក្ខតំ តំ អត្ថំ
 ទ្ធរ អត្ថំ សន្តិភោ ។ ធិន្តំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ
 រូបំ ឯវិ ចតុត្ថិទេន រូបសង្ក្រហោ ។

ចក្កំ ។

[៧] បញ្ចវិទេន រូបសង្ក្រហោ បឋវីធាតុំ អាទោ-
 ធាតុ ភេដាធាតុ ពិយោធាតុ យញ្ច រូបំ ឧបាធា
 ឯវិ បញ្ចវិទេន រូបសង្ក្រហោ ។

ចក្កំ ។

[៨] ចតុត្ថិទេន រូបសង្ក្រហោ ចតុវិញ្ញយ្យំ រូបំ
 សោតវិញ្ញយ្យំ រូបំ យានវិញ្ញយ្យំ រូបំ ជិវិតវិញ្ញយ្យំ
 រូបំ កាយវិញ្ញយ្យំ រូបំ មរណវិញ្ញយ្យំ រូបំ ឯវិ
 ចតុត្ថិទេន រូបសង្ក្រហោ ។

ចក្កំ ។

រូបណាវាមហាក្ខត រូបនោះជាឧទ្ធរវិគៈក៏មាន ជាសុខុមៈក៏មាន រូប
 ណាមិនមែនជាមហាក្ខត រូបនោះជាឧទ្ធរវិគៈក៏មាន ជាសុខុមៈក៏មាន
 រូបណាជាមហាក្ខត រូបនោះជាទ្ធររូបក៏មាន ជាសន្តិភេរូបក៏មាន រូបណា
 មិនមែនជាមហាក្ខត រូបនោះ ជាទ្ធររូបក៏មាន ជាសន្តិភេរូបក៏មាន ។
 (បានដល់) រូបដែលបុគ្គលឃើញ ឮ លិទ្ធ ភ្នក្ស ដឹងច្បាស់ ការសង្ក្រោះ
 រូបដោយចំណែក ៤ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៤ ។

[៧] ការសង្ក្រោះរូប ដោយចំណែក ៥ គឺ បឋវីធាតុ អាទោ-
 ធាតុ ភេដាធាតុ ពិយោធាតុ និង វាចាទ្រព្យ ការសង្ក្រោះរូបដោយ
 ចំណែក ៥ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៥ ។

[៨] ការសង្ក្រោះរូប ដោយចំណែក ៦ គឺ រូបដែលគប្បីដឹង
 ដោយភ្នែក រូបដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក រូបដែលគប្បីដឹងដោយ
 ច្រមុះ រូបដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត រូបដែលគប្បីដឹងដោយកាយ
 រូបដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ការសង្ក្រោះរូបដោយចំណែក ៦ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៦ ។

(៧) សន្តវិនិច្ឆ័យ រូបសង្កហោ ចតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ
 សោតវិនិច្ឆ័យំ រូបំ យានិវិនិច្ឆ័យំ រូបំ ជីវិតវិនិច្ឆ័យំ
 រូបំ កាយវិនិច្ឆ័យំ រូបំ មនោណាតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ
 មនោវិញ្ញាណាណាតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ ឯវំ សន្តវិនិច្ឆ័យ រូប-
 សង្កហោ ។

សង្កតំ ។

(១០) អដ្ឋវិនិច្ឆ័យ រូបសង្កហោ ចតុវិនិច្ឆ័យំ
 រូបំ សោតវិនិច្ឆ័យំ រូបំ យានិវិនិច្ឆ័យំ រូបំ ជីវិត-
 វិនិច្ឆ័យំ រូបំ កាយវិនិច្ឆ័យំ រូបំ អត្តំ សុខសម្ម-
 សង្កំ អត្តំ ទុក្ខសម្មសង្កំ មនោណាតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ
 មនោវិញ្ញាណាណាតុវិនិច្ឆ័យំ រូបំ ឯវំ អដ្ឋវិនិច្ឆ័យ
 រូបសង្កហោ ។

អដ្ឋកំ ។

(១១) ធម្មវិនិច្ឆ័យ រូបសង្កហោ ចតុវិនិច្ឆ័យំ
 សោតវិនិច្ឆ័យំ យានិវិនិច្ឆ័យំ ជីវិតវិនិច្ឆ័យំ កាយវិនិច្ឆ័យំ
 អត្តវិនិច្ឆ័យំ បុរិសវិនិច្ឆ័យំ ធីតិវិនិច្ឆ័យំ យត្តា រូបំ ធម្ម-
 វិនិច្ឆ័យំ ឯវំ ធម្មវិនិច្ឆ័យ រូបសង្កហោ ។

ធម្មកំ ។

(៧) ការសម្រ្គោះរូបដោយចំណែក ៧ គឺ រូបដែលគប្បីដឹងដោយ
 ភ្នែក រូបដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក រូបដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ រូប
 ដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត រូបដែលគប្បីដឹង ដោយកាយ រូបដែលគប្បី
 ដឹងដោយមហោរាតុ រូបដែលគប្បីដឹង ដោយមនោវិញ្ញាណាតុ ការ
 សម្រ្គោះរូបដោយចំណែក ៧ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ៧ ។

(១០) ការសម្រ្គោះរូបដោយចំណែក ៨ គឺ រូបដែលគប្បីដឹងដោយ
 ភ្នែក រូបដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក រូបដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ រូប
 ដែលគប្បីដឹង ដោយអណ្តាត រូបដែលគប្បីដឹងដោយកាយ រូបមាន
 សម្ព័ស្សជាសុខ មានសម្ព័ស្សជាទុក្ខ រូបដែលគប្បីដឹង ដោយមហោរាតុ
 រូបដែលគប្បីដឹងដោយមនោវិញ្ញាណាតុ ការសម្រ្គោះរូបដោយចំណែក
 ៨ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ៨ ។

(១១) ការសម្រ្គោះរូបដោយចំណែក ៩ គឺ ចតុវិនិច្ឆ័យំ សោតវិនិច្ឆ័យ
 យានិវិនិច្ឆ័យ ជីវិតវិនិច្ឆ័យ កាយវិនិច្ឆ័យ អត្តវិនិច្ឆ័យ បុរិសវិនិច្ឆ័យ ធីតិវិនិច្ឆ័យ
 និងរូប ដែលមិនមែនជាវិនិច្ឆ័យ ការសម្រ្គោះរូប ដោយចំណែក ៩
 យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ៩ ។

អញ្ញាបាត ប្រាសាទ្តិយោ ពោធិ៍កា

(១២) ធនសវិទេន រូបសង្ការោ ចត្តា-
សោតិទ្ធិយំ យានិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ កាយិទ្ធិយំ ឥ-
ន្ទិទ្ធិយំ ចុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ ឧស្សនិយំ រូបំ
អត្ថំ សច្ចដិយំ អត្ថំ អច្ចដិយំ វិវិ ធនសវិទេន
រូបសង្ការោ ។

សេកំ ។

(១៣) ឯកាធនសវិទេន រូបសង្ការោ ចត្តា-
យតនំ សោតាយតនំ យោនាយតនំ ជីវិតាយតនំ
កាយាយតនំ រូបាយតនំ សន្ទាយតនំ កណ្តាយតនំ
រសាយតនំ វេដ្ឋញាយតនំ យត្ត រូបំ អនិទស្សនំ
អច្ចដិយំ ចម្មាយតនចរិយាចម្ពំ វិវិ ឯកាធនសវិទេន
រូបសង្ការោ ។

ឯកាធនសវិទេន ។

មាតិកា ។

(១៤) សត្វំ រូបំ ឧបោតុមេវ អបោតុកមេវ
ហេតុវិប្បយុត្តមេវ សច្ចច្ចយមេវ សង្កតមេវ រូបមេវ
លោកិយមេវ សាសវិមេវ សន្តោជនិយមេវ កត្តនិ-
យមេវ ឱយនិយមេវ យោគនិយមេវ ជីវិណិយមេវ

អញ្ញាបាត ប្រាសាទ្តិយោ ពោធិ៍កា

(១៥) ការសម្រ្គាវរូបដោយចំណែក ១០ គឺ ចត្តាទ្ធិយ រសោតិ-
ទ្ធិយ យានិទ្ធិយ ជីវិតិទ្ធិយ កាយិទ្ធិយ ឥន្ទិទ្ធិយ ចុរិសិទ្ធិយ
ជីវិតិទ្ធិយ រូបមនិមនជាតិទ្ធិយ រូបជាសច្ចដិយៈ ជាអច្ចដិយៈ ការ
សម្រ្គាវរូបដោយចំណែក ១០ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១០ ។

(១៦) ការសម្រ្គាវរូបដោយចំណែក ១១ គឺ ចត្តាយតនៈ
រសោតាយតនៈ យោនាយតនៈ ជីវិតាយតនៈ កាយាយតនៈ រូបាយតនៈ
សន្ទាយតនៈ កណ្តាយតនៈ រសាយតនៈ វេដ្ឋញាយតនៈ វិវិរូប
ជាអនិទស្សនៈ ជាអច្ចដិយៈ ដែលរាប់ចូលក្នុងចម្មាយតនៈ ការសម្រ្គាវរូប
រូបដោយចំណែក ១១ យ៉ាងនេះ ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១១ ។

ចប់ មាតិកា ។

(១៧) រូបទាំងអស់ សុទ្ធតែគ្មានហេតុ សុទ្ធតែផុតហេតុ សុទ្ធតែ
ប្រាសហេតុហេតុ សុទ្ធតែប្រកបដោយចម្ងាយ សុទ្ធតែមានចម្ងាយ ភាគីតែង
សុទ្ធតែជាប្រវែងម្យ៉ាង សុទ្ធតែជាប៉ះទៅក្នុងលោក សុទ្ធតែប្រកបដោយ
ភាសវៈ សុទ្ធតែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ សុទ្ធតែជាប្រវែងលក្ខនៈ
គប្បីជាតក្រង សុទ្ធតែជាប្រវែងឈុយគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង សុទ្ធតែ
ជាប្រវែងសាយាតគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង សុទ្ធតែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ

មហាមជ្ឈមេវ ឧបាសាសិយមេវ សុត្តិលោសិកមេវ អ-
 ត្យានុកមេវ អនាមម្ពណាមេវ អចេតសិកមេវ ជិដ្ឋវិ-
 ច្ឆយុត្តមេវ ទេវវិហាតាធិវាតាធម្មធម្មមេវ អសុត្តិសិ-
 ដ្ឋសុត្តិលោសិកមេវ ធម្មវិគត្តសវិចារមេវ ធម្មវិគត្ត-
 វិចារមត្តមេវ អវិគត្តអវិចារមេវ ធម្មវិសហាតតមេវ
 ធម្មទសហាតតមេវ ធម្មទេត្តាសហាតតមេវ ទេវ-
 មស្សនេន ធម្មាវងាយ មហានត្វមេវ ទេវធម្មនេន
 ធម្មាវងាយ មហានត្វមហានុតមេវ ទេវអាធមយតាមិ-
 ធម្មមនយតាមិមេវ ទេវសេត្តនាសេត្តមេវ អវិគ្គមេវ
 តានាវចរមេវ ធម្មនាវចរមេវ ធម្មនាវចរមេវ មរិយា-
 មន្ទមេវ ទោអមរិយាមន្ទមេវ អនិយតមេវ អនិយ្យានិ-
 តមេវ ឧប្បដ្ឋំ ធម្មិ វិញ្ញាណោហិ វិញ្ញាយ្យមេវ អ-
 ជិទ្ធុមេវ ជនភិក្ខុមេវ ឯវិ ឯតវិ ធម្ម រូបសង្ការោ ។

ធម្មនិទ្ទេសោ ។

[១២] កតមន្តំ រូបំ ឧបាសា ។ ចត្តាយតនំ
 សោតាយតនំ យានាយតនំ ជីក្ខុយតនំ កាយាយតនំ

សុទ្ធតេជារូប ដែលបញ្ចេញព្រះសុទ្ធតេជារូប ព្រះសុទ្ធតេជារូប ដែលបញ្ចេញ
 ។ បុព្វាន សុទ្ធតេជារូប ដែលបញ្ចេញព្រះសុទ្ធតេជារូប សុទ្ធតេជារូប ដែលបញ្ចេញ
 តែគ្មានការប្រយោជន៍ សុទ្ធតេជារូប ដែលបញ្ចេញព្រះសុទ្ធតេជារូប សុទ្ធតេជារូប ដែលបញ្ចេញ
 សុទ្ធតេជារូប ដែលបញ្ចេញព្រះសុទ្ធតេជារូប មិនមែនមានវិបាកជាធម្មតា ជាមួយមិនសូវហ្មឺង
 តែគ្មានដល់សេចក្តីស្រឡាញ់ មិនមែនប្រកបដោយវិភក្តៈ ប្រកបដោយវិ-
 ចារៈ មិនមែនមិនមានវិភក្តៈ មានត្រឹមតែវិចារ ។ សុទ្ធតេជារូប មិនមែន
 កត្តៈមិនបានវិចារ មិនមែនប្រកបដោយចិត្ត មិនប្រកបដោយសុខៈ មិន
 ប្រកបដោយទេវតា ជាមួយមិនគប្បីលះដោយទស្សនៈ មិនគប្បីលះដោយ
 ការវិចារ ជាមួយមានហេតុមិនគប្បីលះដោយទស្សនៈ មិនគប្បីលះដោយការ
 វិចារ មិនដល់នូវការសន្យាក្នុងទ្រង់ មិនមែនជាការមិនដល់នូវការសន្យា
 ក្នុងទ្រង់ មិនមែនជាសេក្តៈ មិនមែនជាអសេក្តៈ ជាមួយគុណ ជាភា-
 មាវិចារ មិនមែនជាមូលវិចារ មិនមែនជាអមូលវិចារ ព្រមទាំងក្នុងវិដ្ឋៈ មិនមែន
 មិនព្រមទាំងក្នុងវិដ្ឋៈ ជាអនិយតៈ មិនមែនជាវិញ្ញាណិកៈ ជាមួយកើតឡើង
 ហើយ គប្បីជីវិតដោយវិញ្ញាណ ៦ ជាមួយមិនឡើង សុទ្ធតេជារូប ដែលបញ្ចេញ
 សង្កត់បាន ការសង្កត់រូបដោយចំណែក ១ យ៉ាងនេះ ។

ធម្មំ ធម្មនិទ្ទេសោ ។

[១៣] រូបជាបុព្វាននោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ
 សោតាយតនៈ យានាយតនៈ ជីក្ខុយតនៈ កាយាយតនៈ

រូបាយតនំ សម្ពាយតនំ គម្ពាយតនំ រសាយតនំ ខ-
 ត្តិទ្រ្តិយំ ផ្កិសិទ្រ្តិយំ ជីវិតិទ្រ្តិយំ កាយវិញ្ញាត្តិ វិទិ-
 វិញ្ញាត្តិ អាណាសនាទុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា
 រូបស្ស កម្មតាតា រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស ស-
 ទ្គតិ រូបស្ស ជវតា រូបស្ស អធិច្ចតា កតាឡីកាហរ
 រាហារេ ។

[១៦] កតមន្តំ រូបំ ចត្តាយតនំ ។ យំ
 ចត្តំ ចត្តន្តំ មហាក្ខតានំ ឧហានាយ មសាទោ អ-
 ត្តកាវិបរិយា ចទ្ធោ អធិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យេន
 ចត្តុតា អធិទស្សនេន សឃ្មដិយេន រូបំ សធិទ-
 ស្សនំ សឃ្មដិយំ ចស្សំ វា ចស្សតិ វា ចស្សំស្សតិ
 វា ចស្ស វា ចត្តុរេនំ ចត្តាយតនំរេនំ ចត្តុតាទុ-
 រេសា ចត្តុទ្រ្តិយំរេនំ រសាយតនំរេសា ទ្វាររេសា
 សឃ្មទ្ធោរេសា ចស្សាវរេនំ ចត្តុរេនំ វត្តុរេនំ

រូបាយតនៈ សម្ពាយតនៈ គម្ពាយតនៈ រសាយតនៈ ខត្តិទ្រ្តិយ
 ផ្កិសិទ្រ្តិយ ជីវិតិទ្រ្តិយ កាយវិញ្ញាតិ វិទិវិញ្ញាតិ អាណាសនាទុ រូបស្ស-
 លហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មតាតា រូបស្សឧបថយៈ រូបស្ស-
 សទ្គតិ រូបស្សជវតា រូបស្សអធិច្ចតា កតាឡីកាហារេ ។

[១៦] រូបជាចត្តាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ភ្នែកណា គឺ
 ប្រសាខ អាស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអក្ខតាត ដែលមិនរាច
 ឃើញដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ (រូបថា) ចក្ខុលឃើញ
 ហើយក្តី កំពុងឃើញក្តី នឹងឃើញក្តី គប្បីឃើញក្តី ខ្ញុំរូបដែលប្រកប
 ដោយការឃើញ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ដោយភ្នែកណា ដែលមិនអាច
 ឃើញដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ភ្នែកខ្លះ ហៅថា
 ចក្ខុកំបាន (ព្រោះជាអ្នកត្រួតត្រាខាងការឃើញ) ហៅថាចត្តាយតនៈ
 កំបាន (ព្រោះជាទីប្រជុំចុះនៃកំណើតរបស់ខ្លួន) ហៅថាចក្ខុតាក្តីបាន
 (ព្រោះជាសភាវៈសូន្យ ទាំងមិនមែន) ហៅថាចក្ខុទ្រ្តិយក៏បាន (ព្រោះមាន
 នាទីខាងការឃើញ) ហៅថាលោកកំបាន (ព្រោះជារបស់សម្រាប់
 វិនាស) ហៅថាទ្វារកំបាន (ព្រោះជារបស់សម្រាប់បើកបិទ) ហៅថា
 សឃ្មទ្រកំបាន (ព្រោះបំពេញបានដោយគ្រ) ហៅថាចស្សាវកំបាន
 (ព្រោះជារបស់ថ្វាបរិសុទ្ធ) ហៅថាខត្តកំបាន (ព្រោះជាតម្កល់ក្តី
 ឥស្សៈជាដើម) ហៅថាភ្នែកកំបាន (ព្រោះជាទីកំលាំងស្សៈជាដើម)

អនិទស្សនា សម្បជិយោ យំ ចក្កំ អនិទស្សនំ សម្ប-
 ជិយំ រូបម្ហំ សនិទស្សនម្ហំ សម្បជិយម្ហំ មជ្ជិមាតិ វា
 មជ្ជិមាតិ វា មជ្ជិមាតិស្សតិ វា មជ្ជិមាតិ វា ចក្កិ-
 មេតំ ចក្កាយតនំ មេតំ ចក្កុណតុមេសា ចក្កុទ្ធិយំ មេតំ
 លោកោមេសា ឆ្មារមេសា សមុទ្កោមេសា មណ្ឌិ-
 មេតំ ទេត្តិមេតំ វុទ្ធិមេតំ ធម្មិមេតំ ធម្មិមេតំ ធម្មិមេតំ ធម្មិ-
 មេតំ សុំនោ កោមាមេសា ឥន្ទំ រូបំ ចក្កាយ-
 តនំ ។ កតមម្ហំ រូបំ ចក្កាយតនំ ។ យំ ចក្កំ
 ចក្កុំ មហាក្កតានំ ឧទានាយ មសានោ អត្តការមិ-
 យាមាណា អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យំ ចក្កំ ជិស្សា-
 យ រូបំ អារត្ត ចក្កុសម្មុស្សា ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ
 វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជិ វា ។ មេ ។ យំ ចក្កំ
 ជិស្សាយ រូបំ អារត្ត ចក្កុសម្មុស្សា វេទនា ។ មេ ។
 សញ្ញា ។ មេ ។ វេទនា ។ មេ ។ ចក្កុវិញ្ញាណំ ឧប្ប-
 ជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជិ វា ។ មេ ។
 យំ ចក្កំ ជិស្សាយ រូបារម្មុណា ចក្កុសម្មុស្សា ឧប្បជ្ជិ
 វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជិ វា ។ មេ ។

ដែលមិនអាចឃើញ ដោយចក្កុវិញ្ញាណបុរា ប្រកបដោយការងារ
 ដូច ភ្នែកណា ដែលមិនអាចឃើញបាន កែប្រកបដោយការងារ
 ខ្លាំងខ្លាំងហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាំងក្តី ខឹងខ្លាំងខ្លាំងក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លាំងក្តី ក្នុងរូប
 ដែលប្រកបដោយការងារ ប្រកបដោយការងារ ភ្នែកខ្លះ ហៅថា
 ចក្កុកំបាន ថាចក្កាយតនៈកំបាន ថាចក្កុណតុកំបាន ថាចក្កុទ្ធិយកំបាន
 ថាលោកកំបាន ថាឆ្មារកំបាន ថាសមុទ្រកំបាន ថាមណ្ឌិកំបាន ថា
 រោត្តកំបាន ថាវត្តកំបាន ថាទេត្តកំបាន ថាយនៈកំបាន ថាក្រើយ
 ភាយកំបាន ថាស្រុកខំទេកំបាន នេះរូបជាចក្កាយតនៈ ។ រូបជាចក្កា-
 យតនៈនោះ កើតដូចម្តេច ។ ភ្នែកណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្កតានំ
 ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព មិនអាចឃើញបាន កែប្រកបដោយការងារ
 ដូច ចក្កុសម្មុស្សុប្រាណុប កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី
 គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យភ្នែកណា ។ មេ ។ វេទនាកើតដំបូងចក្កុសម្មុស្សុ
 ប្រាណុប ព្រោះអាស្រ័យនូវភ្នែកណា ។ មេ ។ សញ្ញា ។ មេ ។ វេទនា
 ។ មេ ។ ចក្កុវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បី
 កើតក្តី ។ មេ ។ ចក្កុសម្មុស្សុ មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយក្តី
 កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យភ្នែកណា ។ មេ ។

យំ ចត្តំ ជិស្សាយ រូបាវច្ឆណា ចត្តុសម្មស្ស-
 ជា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា
 ចត្តុវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជំ វា ឧប្បជ្ជតំ វា ឧប្បជ្ជិស្ស-
 តំ វា ឧប្បជ្ជំ វា ចត្តុវេទនំ ចត្តុកាយតទំវេទនំ
 ចត្តុនាវាវេសា ចត្តុជ្រៀយំវេទនំ លោកោវេសា
 ទ្វារាវេសា សមុទ្កោវេសា បណ្ណំវេទនំ ទេត្តុវេទនំ
 វត្តុវេទនំ ទេត្តុវេទនំ ទយទំវេទនំ ឡិមទ្ធីវិវេទនំ សុ-
 ញោ តាមោវេសា ឥន្ទំ រូបំ ចត្តុយនទំ ។

[១៧] តតមន្តំ រូបំ សោតាយនទំ ។ យំ
 សោតំ ចត្តុជំ មហាក្ខតាទំ ឧទាណាយ បសាទោ
 អត្តភាវិយាយចន្ទោ អធិទស្សនោ សម្បជ្ជិយោ យេន
 សោតេន អធិទស្សនេន សម្បជ្ជិយេន សន្តំ អ-
 ធិទស្សនំ សម្បជ្ជិយំ សុណំ វា សុណាតិ វា
 សុណិស្សតិ វា សុណោ វា សោតំវេទនំ សោ-
 តាយនទំវេទនំ សោតនាវាវេសា សោតជ្រៀយំវេទនំ
 លោកោវេសា ទ្វារាវេសា សមុទ្កោវេសា
 បណ្ណំវេទនំ ទេត្តុវេទនំ វត្តុវេទនំ ឡិមទ្ធីវិវេទនំ សុ-
 ញោ តាមោវេសា ឥន្ទំ រូបំ សោតាយនទំ ។

វេទនាវេទនំវេទនុស្សំ ចេត្តុវេទនំចេត្តុវេទនំ ចេត្តុវេទនំចេត្តុវេទនំ
 វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា វេទនា
 ឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ក្នុងខ្លះ ហៅ
 ថាចត្តកំបាន ថាចត្តាយននៈកំបាន ថាចត្តុនាវាគតិកំបាន ថាចត្តុជ្រៀយកំ
 បាន ថាលោកកំបាន ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្រកំបាន ថាបណ្ណកំបាន
 ថាទេត្តកំបាន ថាវត្តកំបាន ថាឡិមទ្ធីកំបាន ថានយនៈកំបាន ថា
 ក្រិយាយកំបាន ថាស្រុកទំនេកំបាន នេះរូបជាចត្តាយននៈ ។

[១៧] រូបជាសោតាយននៈនោះ គឺដូចម្តេច ។ គ្រចៀកណា
 គឺប្រសាទ អស្រ័យមហាក្ខតាទំ ២ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ទំនិច្ចាចឃើញ
 បាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬថាចត្តុលស្តាប់ហើយក្តី កំពុងស្តាប់
 ក្តី នឹងស្តាប់ក្តី គប្បីស្តាប់ក្តី ឡើងវិញដែលទំនិច្ចាចឃើញបាន តែប្រ-
 កបដោយការប៉ះពាល់ ដោយគ្រចៀកណា ដែលទំនិច្ចាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គ្រចៀកនេះ ហៅថាសោតកំបាន ថាសោតា-
 យននៈកំបាន ថាសោតនាវាគតិកំបាន ថាសោតជ្រៀយកំបាន ថាលោកកំបាន
 ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្រកំបាន ថាបណ្ណកំបាន ថាទេត្តកំបាន ថាវត្តកំ
 បានថាក្រិយាយកំបាន ថាស្រុកទំនេកំបាន នេះរូបជាសោតាយននៈ ។

ព្រះបាទ ជ័យវរ្ម័ន ទី៧

គត្តមន្ត រូប សោតាយននំ ។ យំ សោតំ មន្ត
 មហាក្ខតានំ ឧបាយាយ មសារោ អន្តការវរិយា-
 មន្តា អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យម្ហិ សោតម្ហិ
 អនិទស្សនម្ហិ សម្បជិយម្ហិ សន្តោ អនិទស្សនោ
 សម្បជិយោ មជិហញ្ញិ វា មជិហញ្ញតិ វា មជិ-
 ហញ្ញិស្សតិ វា មជិហញ្ញា វា សោតំមេតំ សោ-
 តាយនំមេតំ សោតនាតុមេសា សោតិទ្រិយំមេតំ
 លោកោមេសោ ទ្វាភមេសា សម្មទ្គោមេសា ម-
 ណ្ណំមេតំ ខេត្តមេតំ វត្តមេតំ ឱវិមន្តិមេតំ សុរាញ
 តាមោមេសោ ឥន្ត រូប សោតាយននំ ។ គត្ត-
 មន្ត រូប សោតាយននំ ។ យំ សោតំ មន្ត
 មហាក្ខតានំ ឧបាយាយ មសារោ អន្តការវរិយា-
 មន្តា អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យំ សោតំ អ-
 និទស្សនំ សម្បជិយំ សម្តម្ហិ អនិទស្សនម្ហិ សម្ប-
 ជិយម្ហិ មជិហញ្ញិ វា មជិហញ្ញតិ វា មជិហញ្ញិស្ស-
 តិ វា មជិហញ្ញា វា សោតំមេតំ សោតាយនំមេតំ
 សោតនាតុមេសា សោតិទ្រិយំមេតំ លោកោមេសោ
 ទ្វាភមេសា សម្មទ្គោមេសា មណ្ណំមេតំ ខេត្តមេតំ

ព្រះបាទ ជ័យវរ្ម័ន ទី៧

រូបជាសោតាយននោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រូចៀកណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្ខតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអន្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ឬវាសំឡេងដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បី
 ខ្លាំងខ្លប់ក្តី ក្នុងគ្រូចៀកណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ គ្រូចៀកនុ៎ះ ហៅថាសោតក៏បាន ថាសោតាយនក៏បាន
 ថាសោតនាតុក៏បាន ថាសោតិទ្រិយក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាទ្វាភ
 បាន ថាសម្មទ្តក៏បាន ថាមណ្ណក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថា
 ឱវិយាយក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះរូបជាសោតាយននោះ ។ រូប
 ជាសោតាយននោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រូចៀកណាគឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្ខតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអន្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬវាគ្រូចៀកណា ដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹង
 ខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ក្នុងសំឡេងដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គ្រូចៀកនុ៎ះ ហៅថាសោតក៏បាន ថាសោតា-
 យនក៏បាន ថាសោតនាតុក៏បាន ថាសោតិទ្រិយក៏បាន ថាលោកក៏
 បាន ថាទ្វាភក៏បាន ថាសម្មទ្តក៏បាន ថាមណ្ណក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន

វត្តបេតុង វត្តបេតុងបេតុង សុខញ្ញ ពេលខាងសេដ វត្តបេតុង
 វត្តបេតុង សោតាយតន៍ ។ កតតបណ្ឌិត វត្តបេតុង សោតាយត-
 ន៍ ។ យំ សោតន់ ចន្ទវិញ្ញាណ មហាភូតានិ ឧបាទាយ
 មសាណា អត្តភាវិយាយចន្ទា អនិចស្សនោ សម្ម-
 ជិយោ យំ សោតន់ វិស្សាយ សន្តិ អារត្ត សោ-
 តសម្មស្សនា ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ជ វា ។ បេ ។ យំ សោតន់ វិស្សាយ
 សន្តិ អារត្ត សោតសម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ បេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញា-
 ណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជ វា ។ បេ ។ យំ សោតន់ វិស្សាយ សន្តិវិញ្ញាណ
 សោតសម្មស្សនា ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិ-
 ស្សតិ វា ឧប្បជ្ជ វា ។ បេ ។ យំ សោតន់ វិស្សាយ
 សន្តិវិញ្ញាណ សោតសម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ បេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញា-
 ណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា
 ឧប្បជ្ជ វា សោតបេតុង សោតាយតន៍បេតុង សោ-
 តនាតុបេសា សោតវិញ្ញាណបេតុង លោកោបេសា

វត្តបេតុង វត្តបេតុង វត្តបេតុង វត្តបេតុង វត្តបេតុង
 សោតាយតន៍ ។ កតតបណ្ឌិត វត្តបេតុង សោតាយត-
 ន៍ ។ យំ សោតន់ ចន្ទវិញ្ញាណ មហាភូតានិ ឧបាទាយ
 មសាណា អត្តភាវិយាយចន្ទា អនិចស្សនោ សម្ម-
 ជិយោ យំ សោតន់ វិស្សាយ សន្តិ អារត្ត សោ-
 តសម្មស្សនា ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ជ វា ។ បេ ។ យំ សោតន់ វិស្សាយ
 សន្តិ អារត្ត សោតសម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ បេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញា-
 ណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជ វា ។ បេ ។ យំ សោតន់ វិស្សាយ សន្តិវិញ្ញាណ
 សោតសម្មស្សនា ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិ-
 ស្សតិ វា ឧប្បជ្ជ វា ។ បេ ។ យំ សោតន់ វិស្សាយ
 សន្តិវិញ្ញាណ សោតសម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ បេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញា-
 ណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា
 ឧប្បជ្ជ វា សោតបេតុង សោតាយតន៍បេតុង សោ-
 តនាតុបេសា សោតវិញ្ញាណបេតុង លោកោបេសា

ទ្វារក្រោយសា សមុទ្រខ្ពស់សោ បណ្តារបែត ខ្ពស់បែត
វត្តបែត ទ្រិបប្លែកបែត សុក្រោ តាមោបេសា ឥន្ទ្រ
រូប សោតាយតនំ ។

(១៧) កតមន្ត រូប យាធាយតនំ ។ យំ យានំ
ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧទាទាយ មសារោ អន្តការ
មរិយាមន្តោ អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យេន យា
នេន អនិទស្សនេន សម្បជិយេន តន្តំ អនិទស្សនំ
សម្បជិយំ យាយិ វំ យាយតិ វំ យាយិស្សតិ វំ
យាយេ វំ យានំបេតំ យាយាយតនំបេតំ យានទាតុ
បេសា យាទិព្រិយំបេតំ លោកោបេសោ ទ្វារក្រោយសា
សមុទ្រខ្ពស់សោ បណ្តារបែត ខ្ពស់បែត វត្តបែត ទ្រិប
ប្លែកបែត សុក្រោ តាមោបេសា ឥន្ទ្រ រូប យាធាយ
តនំ ។ កតមន្ត រូប យាធាយតនំ ។ យំ យានំ ច
តុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧទាទាយ មសារោ អន្តការមរិ
យាមន្តោ អនិទស្សនោ សម្បជិយោ យម្ពិ យានម្ពិ
អនិទស្សនម្ពិ សម្បជិយម្ពិ តន្តោ អនិទស្សនោ ស
ម្បជិយោ មជិហត្តិ វំ មជិហត្តិ វំ មជិហត្តិ
ស្សតិ វំ មជិហត្តិ វំ យានំបេតំ យាយាយតនំបេតំ

ថាខ្លាត់បាន ថាសមុទ្រខ្ពស់សោ ថាបណ្តារបែត ថាខ្ពស់បែត ថាវត្ត
បាន ថាគ្រឹយកាយក៏បាន ថាស្រុកខ្ពស់ក៏បាន ពណ៌ក្រាវ ព្រះបាទ ព្រះបាទ ។

(១៨) ប្រដាំយានាយតនេន តើដូចម្តេច ។ ប្រមុនណា គឺ
ប្រសាទ កាស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអន្តកាល ដែលមិនអាច
ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬថាបុគ្គលដុះហើយក្តី កំពុងដុះក្តី
នឹងដុះក្តី គប្បីដុះក្តី រូតិ្តនដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ ដោយប្រមុនណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ប្រមុននេះ ហៅថាយានក៏បាន ថាយានាយតនក៏បាន ថា
យានភក្តីក៏បាន ថាយានិទ្រ្ទិយក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាខ្លាត់បាន ថា
សមុទ្រខ្ពស់បាន ថាបណ្តារក៏បាន ថាខ្ពស់ក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាគ្រឹយ
កាយក៏បាន ថាស្រុកខ្ពស់ក៏បាន នេះប្រដាំយានាយតនេ ។ ប្រដាំយា
នាយតនេន តើដូចម្តេច ។ ប្រមុនណា គឺប្រសាទ កាស្រ័យមហាក្ខត
ានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអន្តកាល ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ឬថា ក្នុងដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
ប៉ះពាល់ ក្នុងដុះហើយក្តី កំពុងក្នុងដុះក្តី នឹងក្នុងដុះក្តី គប្បីក្នុង
ដុះក្តី ក្នុងប្រមុនណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
ការប៉ះពាល់ ប្រមុននេះ ហៅថាយានក៏បាន ថាយានាយតនក៏បាន

យាននាគុបសា យានិទ្រ្ទិយំបេតិ លោកោបេសា
 ទ្វារាបេសា សមុទ្ទារាបេសា បណ្ណារំបេតិ ខេត្តំបេតិ
 វត្តំបេតិ ឱវិមន្តិវំបេតិ សុតោ កាតោបេសា ឥន្ទន្តំ
 រូបំ យានាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ យានាយតនំ ។
 យំ យានំ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសារោ
 អត្តការំបរិយាបេន្ទា អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យំ
 យានំ អនិទស្សនំ សឃ្មដិយំ កន្ទម្ពំ អនិទស្សនម្ពំ
 សឃ្មដិយម្ពំ បដិហត្និ វា បដិហត្នាតិ វា បដិ-
 ហត្និស្សតិ វា បដិហត្នា វា យានំបេតិ យា-
 នាយតនំបេតិ យាននាគុបសា យានិទ្រ្ទិយំបេតិ
 លោកោបេសា ទ្វារាបេសា សមុទ្ទារាបេសា បណ្ណា-
 រំបេតិ ខេត្តំបេតិ វត្តំបេតិ ឱវិមន្តិវំបេតិ សុតោ
 កាតោបេសា ឥន្ទន្តំ រូបំ យានាយតនំ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ យានាយតនំ ។ យំ យានំ ចតុន្តំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ បសារោ អត្តការំបរិយា-
 បេន្ទា អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យំ យានំ ធិ-
 ស្សយ កន្ទំ អារត្ត យានសម្មុស្សោ ឧប្បដិ វា
 ឧប្បដិ វា ឧប្បដិស្សតិ វា ឧប្បដិ វា ។ បេ ។

ថាយានគុកំបុរ ថាយានិទ្រ្ទិយកំបុរ ថាលោកកំបុរ ថាទ្វារកំបុរ
 ថាសមុទ្រកំបុរ ថាបណ្ណារកំបុរ ថាខេត្តកំបុរ ថាវត្តកំបុរ ថាក្រើយ
 កាយកំបុរ ថាស្រុកកំបុរ បេរូបជាយានាយតនៈ ។ រូបជា
 យានាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រមុណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខ
 តាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ឬថា ប្រមុណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រ-
 កបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្ទប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្ទប់ក្តី នឹងខ្លាំង
 ខ្ទប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្ទប់ក្តី ក្នុងក្លិនដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ប្រមុនុះ ហៅថាយានកំបុរ ថាយានាយតនកំបុរ ថា
 យាននាគុកំបុរ ថាយានិទ្រ្ទិយកំបុរ ថាលោកកំបុរ ថាទ្វារកំបុរ ថា
 សមុទ្រកំបុរ ថាបណ្ណារកំបុរ ថាខេត្តកំបុរ ថាវត្តកំបុរ ថាក្រើយ
 កាយកំបុរ ថាស្រុកកំបុរ នេរូបជាយានាយតនៈ ។ រូបជាយា-
 នាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រមុណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាក្ខ
 តាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ ឬថា យានសម្ពុស្សប្រាជ្ញាទ្វ័ក្លិន តើត្រូវហើយក្តី កំពុង
 តើក្តី នឹងតើក្តី គប្បីតើក្តី ព្រោះអាស្រ័យនូវប្រមុណា ។ បេ ។

យំ យោជំ ជិស្សាយ កង្ខំ អនត្តិ យោនសម្មស្ស-
 ជា វេទនា ។ មេ ។ សញ្ញា ។ មេ ។ ចេតនា
 ។ មេ ។ យោនវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈិ ភិ ឧប្បជ្ឈតិ ភិ
 ឧប្បជ្ឈិស្សតិ ភិ ឧប្បជ្ឈិ ភិ ។ មេ ។ យំ យោជំ
 ជិស្សាយ កង្ខំ អនត្តិ យោនសម្មស្ស ឧប្បជ្ឈិ
 ភិ ឧប្បជ្ឈតិ ភិ ឧប្បជ្ឈិស្សតិ ភិ ឧប្បជ្ឈិ ភិ ។ មេ ។
 យំ យោជំ ជិស្សាយ កង្ខំ អនត្តិ យោនសម្មស្សជា
 វេទនា ។ មេ ។ សញ្ញា ។ មេ ។ ចេតនា ។ មេ ។
 យោនវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ឈិ ភិ ឧប្បជ្ឈតិ ភិ ឧប្បជ្ឈិស្សតិ
 ភិ ឧប្បជ្ឈិ ភិ យោជំ មេតំ យោនាយតតំ មេតំ យោ-
 ននាគុបសា យោជំ ម្រ្ងិយំ មេតំ លោកោមេសោ ត្វា-
 ភមេសោ សុខុទ្ទោមេសោ មណ្ឌវំ មេតំ ខេត្តំ មេតំ វត្តំ-
 មេតំ ឌីវបង្កំ មេតំ សុញ្ញា តាមោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ
 យោនាយតតំ ។

(១៧) កត្តមង្គ រូបំ ជិញ្ញាយតតំ ។ យោ ជិញ្ញំ ចតុជ្ឈំ
 មហាក្កតាជំ ឧបាទាយ មសានោ អត្តភាវិយាយ មន្ទោ

វេទនា កើតអំពីយោនសម្មស្ស ព្រះច្បង្កិតិ ។ ព្រះវេទនាយ ពុទ្ធប្រ-
 ណា ។ មេ ។ សញ្ញា ។ មេ ។ ចេតនា ។ មេ ។ យោនវិញ្ញាណ
 កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ទើងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ មេ ។
 យោនសម្មស្ស មានភ្នំនជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី
 ទើងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យនូវច្រមុះណា ។ មេ ។ វេទនា
 កើតអំពីយោនសម្មស្ស មានភ្នំនជាអារម្មណ៍ ព្រោះអាស្រ័យនូវច្រមុះ
 ណា ។ មេ ។ សញ្ញា ។ មេ ។ ចេតនា ។ មេ ។ យោនវិញ្ញាណ កើត
 ឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ទើងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ច្រមុះខ្ពំ ហៅថា
 យោនក៏បាន ថាយោនាយតតក៏បាន ថាយោននាគុក៏បាន ថាយោនវិញ្ញាយ
 ក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាត្វាក៏បាន ថាសមុទុក៏បាន ថាមណ្ឌវៈ
 ក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាគ្រើយអាយក៏បាន ថាស្រុក
 ទំនេរក៏បាន នេះរូបជាយោនាយតតៈ ។

(១៧) រូបជាជិញ្ញាយតតៈនោះ តើដូចម្តេច ។ អណ្តាតណ
 គឺច្រសាខ អាស្រ័យមហាក្កតាជំ ២ ពប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែល

អធិណ្ណស្សនា សម្បជ័យោ យោយ ជិក្ខុយ អធិ-
 ណស្សនាយ សម្បជ័យាយ រាវ អធិណ្ណនំ ស-
 ម្បជ័យំ សាវេ វា សាយតិ វា សាយិស្សតិ វា
 សាយេ វា ជិក្ខុមេសា ជិក្ខុយតទំ បេតំ ជិក្ខុធាតុមេសា
 ជិក្ខុជ្ជិយំ បេតំ លោកោមេសោ ទ្វារមេសា សមុ-
 ទ្ទោមេសោ បណ្ណារំ បេតំ ខេត្តំ បេតំ វត្តំ បេតំ ឱវមន្តិ-
 រំ បេតំ សុញ្ញា តាមោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ ជិក្ខុយ-
 តទំ ។ កាតមន្តំ រូបំ ជិក្ខុយតទំ ។ យា ជិក្ខុ-
 ចន្ទំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ មសានោ អត្តការ-
 មិយោបទ្ទោ អធិណ្ណស្សនា សម្បជ័យោ យោយ
 ជិក្ខុយ អធិណ្ណនាយ សម្បជ័យោ រាសា អធិ-
 ណស្សនា សម្បជ័យោ បដិហញ្ញិ វា បដិហញ្ញតិ វា
 បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញោ វា ជិក្ខុមេសា ជិក្ខុយត-
 ទំ បេតំ ជិក្ខុធាតុមេសា ជិក្ខុជ្ជិយំ បេតំ លោកោមេសោ
 ទ្វារមេសា សមុទ្ទោមេសោ បណ្ណារំ បេតំ ខេត្តំ បេតំ
 វត្តំ បេតំ ឱវមន្តិរំ បេតំ សុញ្ញា តាមោមេសោ ឥន្ទំ
 រូបំ ជិក្ខុយតទំ ។ កាតមន្តំ រូបំ ជិក្ខុយតទំ ។

មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសេដ្ឋកិច្ច
 ក៏ កំពុងល្អឬក្រី រឹងល្អឬក្រី គ្រឿងល្អឬក្រី ជាដើមដែលមិន
 អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសេដ្ឋកិច្ច ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អណ្តាតទុះ ហៅថា
 ជិក្ខុក៏បាន ថាជិក្ខុយតទុះក៏បាន ថាជិក្ខុធាតុក៏បាន ថាជិក្ខុជ្ជិយក៏បាន ថា
 លោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណារក៏បាន ថា
 ខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រ្តីយាយក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជាជិក្ខុយតទុះ ។ រូបជាជិក្ខុយតទុះនោះ តើដូចម្តេច ។ អណ្តាត
 ណា ត្រឹមសាខ អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ២ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬជាសេដ្ឋកិច្ចដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ បានទាំងខ្ញុំចំហើយក្តី កំពុង
 ទាំងខ្ញុំបក្តី ខឹងទាំងខ្ញុំបក្តី គប្បីទាំងខ្ញុំបក្តី ក្នុងអណ្តាតណា ដែលមិន
 អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ អណ្តាតទុះ ហៅថាជិក្ខុ
 ក៏បាន ថាជិក្ខុយតទុះក៏បាន ថាជិក្ខុធាតុក៏បាន ថាជិក្ខុជ្ជិយក៏បាន
 ថាលោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណារក៏បាន ថា
 ខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រ្តីយាយក៏បាន ថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជាជិក្ខុយតទុះ ។ រូបជាជិក្ខុយតទុះនោះ តើដូចម្តេច ។

យា ដឹង កន្លង មហាភូតាធំ ឧបាយ ប-
សាដោ អន្តរាវបាយបណ្ណា អនិទស្សនា សម្បជិ-
យោ យា ដឹង អនិទស្សនា សម្បជិយា រស្ម-
ង្គី អនិទស្សន្តិ សម្បជិយង្គី បដិហញ្ញី វា បដិ-
ហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញិ វា ដឹង-
បេសា ដឹងយតធំបេត ដឹងធាតុបេសា ដឹង្រ្រៃយំបេត
លោកោបេសា ទ្វារបេសា សមុទ្ពោបេសា បណ្ណ-
វំបេត ខេត្តបេត វត្តបេត ឱមធួវំបេត សុញ្ញា
តាមោបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ ដឹងយតធំ ។ កតមន្ត
រូបំ ដឹងយតធំ ។ យា ដឹង ធាតុធំ មហាភូតាធំ
ឧបាយ បសាដោ អន្តរាវបាយបណ្ណា អនិទស្ស-
នោ សម្បជិយោ យំ ដឹង ធាតុយ រសំ អារក្ខ
ដឹងសម្បស្សា ឧប្បជិ វា ឧប្បជិ វា ឧប្បជិស្ស-
តិ វា ឧប្បជិ វា ។ បេ ។ យំ ដឹង ធាតុយ
រសំ អារក្ខ ដឹងសម្បស្សាជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា
។ បេ ។ បេតនា ។ បេ ។ ដឹងវិញ្ញាណំ ឧប្បជិ
វា ឧប្បជិ វា ឧប្បជិស្សតិ វា ឧប្បជិ វា ។ បេ ។

អណ្ណតណា គីប្រសាទ អស្រ្រៃយេញ្ញិយេត្តាវាធំ ៤ អស្រ្រៃ
ក្នុងអន្តរា ដែលបិមាមេយេញ្ញិ តែប្រកបដោយការបិមា
ប្តង អណ្ណតណា ដែលបិមាមេយេញ្ញិបាន តែប្រកបដោយការបិមា
ពាល់ បានខ្លាំងខ្លាចហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាចក្តី នឹងខ្លាំងខ្លាចក្តី គប្បីខ្លាំង
ខ្លាចក្តី ក្នុងសេដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការបិមាពាល់
អណ្ណតន្តិះ ហៅថាដឹងក៏បាន ថាដឹងយតនេះក៏បាន ថាដឹងធាតុក៏បាន
ថាដឹង្រ្រៃយក៏បាន ថាលោកក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្រក៏បាន
ថាបណ្ណក៏បាន ថាខេត្តក៏បាន ថាវត្តក៏បាន ថាស្រ្រៃយក៏បាន
ថាស្រ្រកទំនេក៏បាន នេះរូបជាដឹងយតនេះ ។ រូបជាដឹងយតនេះនោះ
តើដូចម្តេច ។ អណ្ណតណា គីប្រសាទ អស្រ្រៃយេញ្ញិយេត្តាវាធំ ៤
រាជ្ជលក្ខណ៍អន្តរា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការបិមា
ពាល់ ប្តង ដឹងសម្បស្ស ប្រាញ្ញិវេស តើឡើងហើយក្តី កំពុង
កើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យអណ្ណតណា ។ បេ ។
វេទនា កើតអំពីដឹងសម្បស្ស ប្រាញ្ញិវេស ព្រោះអាស្រ័យអណ្ណត
ណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ បេតនា ។ បេ ។ ដឹងវិញ្ញាណ
កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។

យំ ជីវំ វិស្សាយ វសាវម្មណា ជីវ្ហសម្មស្សោ ឧ-
 ប្បជិ វា ឧប្បជិតិ វា ឧប្បជិស្សតិ វា ឧប្បជេ វា
 យំ ជីវំ វិស្សាយ វសាវម្មណា ជីវ្ហសម្មស្សោ
 វេទនា វ បេ វ សញ្ញា វ បេ វ ចេតនា វ បេ វ
 ជីវ្ហវិញ្ញាណំ ឧប្បជិ វា ឧប្បជិតិ វា ឧប្បជិស្សតិ
 វា ឧប្បជេ វា ជីវ្ហវេសា ជីវ្ហយតនំ បេតំ ជីវ្ហ-
 នាតុវេសា ជីវ្ហទ្រិយំ បេតំ លោកាវេសោ ទ្វារា-
 វេសោ សមុទ្ពោវេសោ បណ្ណាវេតំ ខេត្តំ បេតំ វត្តំ-
 បេតំ ឌុវមន្ទិវេតំ សុញ្ញា តាមោវេសោ វេទន្តំ
 រូបំ ជីវ្ហយតនំ ។

(២០) កតមន្តំ រូបំ កាយាយតនំ ។ យោ
 កាយោ ចតុន្តំ មហាភូតានំ ឧបាទាយ បសាទា
 អន្តការវរិយាបន្នោ អនិទស្សនោ សប្បជិយោ យេន
 កាយេន អនិទស្សនេន សប្បជិយេន ដោដ្ឋតំ

ជីវ្ហសម្មស្សោ បរមោបរិបុណ្ណំ តើសម្បវិចារិយត្តិ កំតុនិភើយត្តិ ពិវ
 ភើតត្តិ គប្បិភើតត្តិ ព្រោះពាស្រ័យអណ្តាគណា វេទនាភើតត្តិ ជីវ្ហ-
 សម្មស្ស មានលេខាបុណ្ណំ ព្រោះពាស្រ័យខ្លះអណ្តាគណា វ បេ វ
 សញ្ញា វ បេ វ ចេតនា វ បេ វ ជីវ្ហវិញ្ញាណ ភើតត្តិ កំតុន
 ភើតត្តិ នីតិភើតត្តិ គប្បិភើតត្តិ អណ្តាគន្លះ ហៅថាជីវ្ហកំបាន ថា
 ជីវ្ហយតនៈកំបាន ថាជីវ្ហនាតុកំបាន ថាជីវ្ហទ្រិយកំបាន ថាវេសាកំ
 បាន ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្ពកំបាន ថាបណ្ណកំបាន ថាខេត្តកំបាន
 ថាវត្តកំបាន ថាភើតត្តិយាយកំបាន ថាស្រុកទំនេកំបាន នេះរូបជា
 ជីវ្ហយតនៈ ។

(២១) រូបជាតាយាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺ
 ប្រសាទ ពាស្រ័យមហាភូតទាំង ៤ ពប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬបុគ្គលបានពាល់ត្រូវហើយត្តិ
 កំតុនពាល់ត្រូវត្តិ នីតិពាល់ត្រូវត្តិ គប្បិពាល់ត្រូវត្តិ នូវដោដ្ឋព្វដែល

អនិទស្សនំ សច្ចដិយេ ធុសិ វា ធុសតិ វា ធុសិ-
 ស្សតិ វា ធុសេ វា កាយាយេសោ កាយាយននំ-
 បេតំ កាយនាគុបេសា កាយិទ្ធិយំបេតំ លោកោ-
 បេសោ ទ្វារាបេសា សមុទ្ពោបេសា បណ្ណារិបេតំ
 ខេត្តំបេតំ វុត្តំបេតំ ឱរិមន្តិរិបេតំ សុត្តោ តា-
 មោបេសា ឥនន្តំ រូបំ កាយាយននំ ។ តត-
 មន្តំ រូបំ កាយាយននំ ។ យោ កាយោ ចតុន្តំ
 មហាកូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ អត្តការិបរិយា-
 បះដ្ឋា អនិទស្សនោ សច្ចដិយោ យម្ហិ កាយម្ហិ
 អនិទស្សនម្ហិ សច្ចដិយម្ហិ ដោដ្ឋោ អនិទស្សនោ
 សច្ចដិយោ បដិហត្ថា វា បដិហត្ថាតិ វា បដិហត្ថា-
 ស្សតិ វា បដិហត្ថោ វា កាយាយេសោ កាយា-
 យននំបេតំ កាយនាគុបេសា កាយិទ្ធិយំបេតំ លោ-
 កោបេសោ ទ្វារាបេសា សមុទ្ពោបេសា បណ្ណា-
 រិបេតំ ខេត្តំបេតំ វុត្តំបេតំ ឱរិមន្តិរិបេតំ សុត្តោ
 តាមោបេសា ឥនន្តំ រូបំ កាយាយននំ ។ តត-
 មន្តំ រូបំ កាយាយននំ ។ យោ កាយោ ចតុន្តំ
 មហាកូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ អត្តការិបរិយាបះដ្ឋា

និទានយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយននំ
 មិននិទានយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយននំ
 កាយកំបាន ថាកាយាយននំកំបាន ថាកាយនាគុកំបាន ថាកាយិទ្ធិយ
 កំបាន ថាលោកកំបាន ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្ធកំបាន ថាបណ្ណារ
 កំបាន ថាខេត្តកំបាន ថាវុត្តកំបាន ថាគ្រើយអាយកំបាន ថាស្រុក
 ខំនេរកំបាន នេរូបជាតាយាយននៈ ។ រូបជាតាយាយននៈនោះ គឺ
 ដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូតទាំង ៤ រាប់ចូល
 ក្នុងអត្តភាព ដែលមិននិទានយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ
 ដោដ្ឋោ ដែលមិននិទានយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ទាំងខ្ទប់
 ហើយក្តី កំពុងខ្ទាំងខ្ទប់ក្តី នឹងខ្ទាំងខ្ទប់ក្តី គប្បីខ្ទាំងខ្ទប់ក្តី ក្នុងកាយ
 ណា ដែលមិននិទានយេញ្ញាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយននៈ
 ហៅថាកាយកំបាន ថាកាយាយននំកំបាន ថាកាយនាគុកំបាន ថាកាយិ-
 ទ្ធិយកំបាន ថាលោកកំបាន ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្ធកំបាន ថាបណ្ណារ
 កំបាន ថាខេត្តកំបាន ថាវុត្តកំបាន ថាគ្រើយអាយកំបាន ថាស្រុកខំនេរ
 កំបាន នេរូបជាតាយាយននៈ ។ រូបជាតាយាយននៈនោះ គឺដូចម្តេច ។
 កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យមហាកូតទាំង ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព

អនិទស្សនោ សច្ចដិយោ យោ កាយោ អនិទ-
 ស្សនោ សច្ចដិយោ ដោដ្ឋទ្ធិ អនិទស្សន្តិ
 សច្ចដិយន្តិ បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថនិ វា បដិ-
 ហត្ថិស្សនិ វា បដិហត្ថោ វា កាយោបេសោ កា-
 យាយននំបតំ កាយនាតុបេសា កាយំទ្រិយំបតំ
 លោកោបេសា ទ្វារបេសា សមុទ្ទោបេសោ បណ្ណា-
 បេតំ ខេត្តំបេតំ វត្ថុបេតំ ឌីរិមន្តិវំបេតំ សុញ្ញោ តា-
 មោបេសោ ឥន្ទំ រូបំ កាយាយននំ ។ កតមន្តំ
 រូបំ កាយាយននំ ។ យោ កាយោ ចតុន្តំ មហា-
 កូតានំ ឧបាទាយ បសានោ អត្តភាវិយាបណ្ណោ
 អនិទស្សនោ សច្ចដិយោ យំ កាយំ និស្សាយ
 ដោដ្ឋន្តំ អារក្ខ កាយសម្មស្សោ ឧប្បដ្ឋិ វា ឧប្ប-
 ដ្ឋនិ វា ឧប្បដ្ឋិស្សនិ វា ឧប្បដ្ឋោ វា ។ បេ ។
 យំ កាយំ និស្សាយ ដោដ្ឋន្តំ អារក្ខ កាយ-
 សម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។
 ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បដ្ឋិ វា ឧ-
 ប្បដ្ឋនិ វា ឧប្បដ្ឋិស្សនិ វា ឧប្បដ្ឋោ វា ។ បេ ។

ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬចាត់ទុកថាជាវិសេ-
 ន៍អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ពុទ្ធជំនុំចប់ហើយក្តី កំ-
 ពន្ធជំនុំចប់ក្តី នឹងចំនុំចប់ក្តី គប្បីចំនុំចប់ក្តី ក្នុងដោដ្ឋន្តៈ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ កាយនុ៎ះ ហៅថាកាយកំបាន ថា
 កាយាយននៈកំបាន ថាកាយនាតុកំបាន ថាកាយទ្រិយកំបាន ថាលោក
 កំបាន ថាទ្វារកំបាន ថាសមុទ្ធកំបាន ថាបណ្ណាភកំបាន ថាខេត្តកំបាន
 ថាវត្ថុកំបាន ថាគ្រឹះកាយកំបាន ថាស្រុកវិទេវកំបាន នេះរូបជាភាយា-
 យននៈ ។ រូបជាភាយាយននៈនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ
 អាស្រ័យមហាកូតានំ ៤ រាប់ចូលក្នុងអត្តភាព ដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬថាកាយសម្មស្សប្រាណនុវាជាដ្ឋន្តៈ រក្សិ-
 ហើយក្តី កំពន្ធរក្សិក្តី មិនរក្សិក្តី គប្បីរក្សិក្តី ព្រោះអាស្រ័យកាយណា
 ។ បេ ។ វេទនា តើអំពីកាយសម្មស្ស ប្រាណនុវាជាដ្ឋន្តៈ ព្រោះអាស្រ័យ
 កាយណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ
 តើគឺឡើយហើយក្តី កំពន្ធរក្សិក្តី នឹងរក្សិក្តី គប្បីរក្សិក្តី ។ បេ ។

យំ កាយំ វិស្សាយ ដោជ្ជញ្ញាវប្បណា កាយសម្មុទ្ធស្ស
 ឧប្បជ្ជិ វ ឧប្បជ្ជតិ វ ឧប្បជ្ជិស្សតិ វ ឧប្បជ្ជេ វ
 ។ បេ ។ យំ កាយំ វិស្សាយ ដោជ្ជញ្ញាវប្បណា កាយ-
 សម្មុទ្ធស្សជា វេននា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេ-
 តនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វ ឧប្បជ្ជតិ វ
 ឧប្បជ្ជិស្សតិ វ ឧប្បជ្ជេ វ កាយោបេសោ កាយ-
 យាយតនំ បេតំ កាយនាតុបេសា កាយិជ្ជិយំ បេតំ
 លោកោបេសោ ទ្វារបេសា សមុទ្ធាបេសោ បណ្ណា-
 វបេតំ ខេត្តំ បេតំ វត្តំ បេតំ ឡិវមន្តិវបេតំ សុញ្ញា
 កាមោបេសោ ឥន្ទ្រំ រូបំ កាយាយតនំ ។

[២០] កតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ រូបំ
 ចតុជ្ជំ មហាក្កតានំ ឧបាទាយ វណ្ណាវិកា សង្ខ-
 ស្សនំ សម្បជ្ជិយំ ដ្ឋិលំ វិភក្តំ លោហិតកំ ឡិវាតំ
 កាឡុកំ មញ្ញាដ្ឋកំ ហិវិ ហិវិវណ្ណំ អម្ពវិវណ្ណំ^(១)
 ជ្ជិយំ វស្សំ អណ្ណំ ដ្ឋិលំ វជ្ជំ បរិមណ្ឌលំ ចតុវិ-
 សំ ធន្យិសំ អដ្ឋិសំ លោឡិសំសំ ជ្ជិលំ ជ្ជា-
 យា អាតថោ វាលោកេត អន្តកាល អញ្ញា ម-
 ហិកា ធូរោ វេជា ចន្ទមណ្ឌលស្ស វណ្ណាវិកា

១ ឧ. អន្តវណ្ណំ ។

កាយសម្មុទ្ធស្ស បាបេវាជ្ជញ្ញាវប្បណា កើតឡើងហើយក្តី ក៏ប្រាកដក្តី
 នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យតាមពេល វេទនាដ៏សំបើមយោ-
 ជ្ជស្ស មានដោជ្ជញ្ញាវប្បណា ព្រោះអាស្រ័យតាមពេល ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី ក៏គ្រាន់
 កើតក្តី នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី កាយនេះ ហៅថាកាយក៏បាន ថា
 កាយាយតនៈក៏បាន ថាកាយនាតុក៏បាន ថាកាយិជ្ជិយក៏បាន ថាលោក
 ក៏បាន ថាទ្វារក៏បាន ថាសមុទ្ធក៏បាន ថាបណ្ណាវក៏បាន ថាវេទក៏
 បាន ថាវត្តក៏បាន ថាគ្រើយកាយក៏បាន ថាស្រុកទំនេក៏បាន នេះរូប
 ជាតាយាយតនៈ ។

[២១] រូបជាវុប្បាយតនៈនោះ កើតដូចម្តេច ។ រូបណា គឺតណិ
 អាស្រ័យមហាក្កតានំ ៤ ជាវត្ថុដែលអាចឃើញបាន ប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ជាតណិទៀត លឿង ក្រហម ស ខ្មៅ ហង្សប្រដូង ជា
 វែង បែក តណិដូចតន្ត្រីស្រាយ វែង ខ្លី តូច ធំ មូល សំបែក មូលភ្នំ
 ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ចំនាប ខួល ប្រវែង
 កំដៅថ្ងៃ ភ្នំ ដំនិត ពតក ផែនដី ផ្សែង គួល តណិមណ្ឌលព្រះចន្ទ

សុវិយមល្លាលស្ស វណ្ណិមិកា ការតរូបាធំ វណ្ណិមិ-
 កា អាណាសមល្លាលស្ស វណ្ណិមិកា មណិសុត្តិមុត្តា-
 វណ្ណិយស្ស វណ្ណិមិកា ជានិក្ខមរាជតស្ស វណ្ណិមិកា
 យំ វ ចនញ្ញម្យំ អន្តិ រូបំ ចន្ទន្តំ មហាក្ខតានំ
 ឧបាទាយ វណ្ណិមិកា សនិទស្សនំ សម្បជិយំ យំ
 រូបំ សនិទស្សនំ សម្បជិយំ ចន្ទនា អនិទស្សនម
 សម្បជិយេន មស្សំ វ មស្សតំ វ មស្សិស្សតិ វ
 មស្ស វ រូបំ ចេតំ រូបាយតនំ ចេតំ រូបនាតុ មសា
 ឥន្ទន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រូបាយ-
 តនំ ។ យំ រូបំ ចន្ទន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ
 វណ្ណិមិកា សនិទស្សនំ សម្បជិយំ ធិលំ ចិត្តតំ
 លោហិតតំ ឌីនាតំ កោឡតំ មញ្ញោជ្ជតំ ហរិ
 ហរិវណ្ណំ អម្ពុត្តិវណ្ណំ ធិយំ រស្សំ អស្សំ ធូលំ វដ្តំ
 មរិមល្លាលំ ចន្ទវសំ ចន្ទិសំ អដ្ឋិសំ កោឡសំ សំ
 ធិន្តំ ឥលំ ពាយា អាតោចា អាណោកោ អន្តុកា-
 រោ អត្តា មហិកា ធូមោ រាជា ចន្ទមល្លាលស្ស
 វណ្ណិមិកា សុវិយមល្លាលស្ស វណ្ណិមិកា ការត-
 រូបាធំ វណ្ណិមិកា អាណាសមល្លាលស្ស វណ្ណិមិកា

ពណិមល្លាលព្រះភោជន្យ ពណិមល្លាល ពណិមល្លាលពណ្ណតំ ពណិវល
 មណិ ស្នំ តៃបុត្ត ធិនិវតិធិយ្យ ពណិមល ពិវចនិវ្យតំ ព្រា
 វត្តណាមួយស្មុញ្ញវិទ ដែលជាម្តេចមានពណិ អាស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤
 ជាវត្តកាចរយើញបាន ប្រកថដោយការប៉ះពាល់ ឬថា បុគ្គលយើញ
 ហើយក្តី កំពុងយើញក្តី ធិនិយើញក្តី គប្បីយើញក្តី ឲ្យរូបណា ដែល
 ប្រកថដោយការយើញបាន ទាំងប្រកថដោយការប៉ះពាល់ ដោយចក្ក
 ដែលមិនកាចរយើញបាន តែប្រកថដោយការប៉ះពាល់ រូបនុ៎ះ ហៅថារូបតំ
 បាន ថារូបាយននៈតំបាន ថារូបនាតុតំបាន នេះរូបជារូបាយននៈ ។ រូប
 ជារូបាយននៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបណា គឺពណិ អាស្រ័យមហាក្ខត
 ទាំង ៤ ជាវត្តដែលកាចរយើញបាន ទាំងប្រកថដោយការប៉ះពាល់ ជា
 ពណិខៀវ លឿង ក្រហម ស ខ្មៅ ហឯងប្រាខ ដាំដង ពណិចែក
 ពណិដូចពន្ធកង្វាយ វែង ខ្លី ក្លូច ធំ មូល សំបែក មូលក្តុំ ៤ ជ្រុង
 ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ទំនាច ខ្នុរ ស្រះមាល កំដៅថ្ងៃ ភ្នំ
 ធិនិក ពពក ផែនដី ផ្សែង ធូលី ពណិមល្លាលព្រះចន្ទ ពណិ
 មល្លាលព្រះភោជន្យ ពណិត្តកម្រងាយ ពណិមល្លាលកញ្ចក់ ពណិ

មណីសង្ខមុត្តាវេទ្យវយស្ស វណ្ណិកា ជាត្រូវបរាជស្ស
 វណ្ណិកា យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ ចតុដ្ឋំ ម-
 ហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណិកា សនិទស្សនំ
 សប្បដិយំ យត្ថំ រូបត្ថំ សនិទស្សនត្ថំ សប្បដិយត្ថំ
 ចតុដ្ឋំ អនិទស្សនំ សប្បដិយំ បដិហញ្ញំ វា បដិ-
 ហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញោ វា រូប-
 បេតំ រូបាយតនំបេតំ រូបនាតុបេសា ឥទ្ធិដ្ឋំ រូបំ
 រូបាយតនំ ។ កតមដ្ឋំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ
 រូបំ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណិកា ស-
 និទស្សនំ សប្បដិយំ ជីលំ បីតតំ លោហិតតំ
 ឱនាតំ កាឡតំ មញ្ញាដ្ឋតំ ហរិ ហរិវណ្ណំ អម្ព-
 ត្តវណ្ណំ ទីយំ រស្សំ អណ្ណំ ថ្មលំ វដ្ឋំ បរិមណ្ឌ-
 លំ ចតុវសំ ធម្មវសំ អដ្ឋវសំ សោឡវសំ ទិដ្ឋ-
 ជលំ ឆាយា អាតោ អាណោកោ អន្តកាណ
 អញ្ញា មហិតា ធូមា រដោ ចទ្ធអណ្ណាលស្ស វណ្ណ-
 ិកា សុវយមណ្ណាលស្ស វណ្ណិកា តារត្រាតនំ
 វណ្ណិកា អាទាសមណ្ណាលស្ស វណ្ណិកា មណិ-
 សង្ខមុត្តាវេទ្យវយស្ស វណ្ណិកា ជាត្រូវបរាជស្ស

កែវមណី សីន្ទ មុត្តា បឹងកែវវិទ្យុ ពណិមាសនិវ័ត្តប្រាក់ មូល
 វត្តណាមួយស្ងួតដៃ ដែលជាបូជនាគណិ ពេទ្រប្រើប្រាស់
 ៤ ដែលអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ឬចេតុដែលបិទអាចឃើញបាន
 កែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្ពស់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្ពស់ក្តី នឹងខ្លាំង
 ខ្ពស់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្ពស់ក្តី ចំពោះរូបណា ដែលអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់
 បាន ប្រកុះ ហៅថាបូជក៏បាន ថាប្រាយគនៈក៏បាន ថាប្រណក្តក៏បាន នេះ
 រូបជាប្រាយគនៈ ។ ប្រជាប្រាយគនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបណា
 គឺពណិ អាស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ អាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ជា
 ពណិទៀវ ល្បឿន ក្រហម ស ខ្មៅ ហឿនព្រា ដំដែក ពណិ
 បៃតង ពណិដូចពន្លកស្វាយ វែង ខ្លី តូច ធំ មូលសំបែក មូលភ្នំ
 ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ទំនាប ខ្នុរ ស្រមោល
 កំដៅថ្ងៃ ភ្លឺ ងងឹត ពពក ផែនដី ផែនដ្រ ធូលី ពណិមណ្ឌល
 ព្រះចន្ទ ពណិមណ្ឌលព្រះភាទិក្យ ពណិព្វតប្តដោយ ពណិមណ្ឌល
 កញ្ចក់ ពណិកែវមណី សីន្ទ មុត្តា កែវវិទ្យុ ពណិមាសនិវ័ត្តប្រាក់

វណ្ណនិកាយំ វា បន្ទាយ្យំ អន្តិ រូបំ ចតុន្ត
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកាយ សនិទស្សនំ
 សប្បដិយំ យំ រូបំ សនិទស្សនំ សប្បដិយំ
 ចក្កម្ហំ អនិទស្សនម្ហំ សប្បដិយម្ហំ បដិហញ្ញំ វា
 បដិហញ្ញតំ វា បដិហញ្ញស្សតំ វា បដិហញ្ញំ វា
 រូបំ បេតំ រូបាយតនំ បេតំ រូបនាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ
 រូបាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ
 រូបំ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកាយ
 សនិទស្សនំ សប្បដិយំ ទីលំ បីតតំ លោហិត-
 តំ ឱនាតំ កាឡតំ មញ្ញដ្ឋតំ ហិរិ ហិរិវណ្ណំ
 អម្ពដំវណ្ណំ ទីយំ វស្សំ អណ្ណំ ម្លលំ វដ្ឋំ បរិ-
 មណ្ណលំ ចតុវសំ ចឡុវសំ អដ្ឋសំ សោឡុវសំ
 ទិដ្ឋំ ឥលំ ឆាយា អាតថោ អាណោកោ អទ្ធកា-
 រោ អញ្ញា មហិកា ធូរោ រាជា ចទ្ធមណ្ណលស្ស
 វណ្ណនិកាយ សុរិយមណ្ណលស្ស វណ្ណនិកាយ តារាត្រូបា-
 នំ វណ្ណនិកាយ អាទាសមណ្ណលស្ស វណ្ណនិកាយ ម-
 ណិសម្ពុត្តាវឡុវិយស្ស វណ្ណនិកាយ ជាតរូបវេទស្ស

ប្តីកុណាមួយសូម្បីដទៃ ដែលជាម្តេចមានពេល អស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤
 ជាវត្តអាចឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន រូបំ រូបណា ដែលអាចឃើញ
 បាន ប៉ះពាល់បាន ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី
 គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ចំពោះវត្តកដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ រូបនុ៎ះ ហៅថារូបក៏បាន ថារូបាយគនៈវេក៏បាន ថារូបនាតុ
 ក៏បាន ទេវរូបជារូបាយគនៈ ។ រូបជារូបាយគនៈនោះ គឺដូចម្តេច ។
 រូបណា គឺពណ៌ អស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ជាវត្តអាចឃើញបាន
 ប៉ះពាល់បាន ជាពណ៌ទៀវ លឿង ក្រហម ស ខ្មៅ ហឺន្ស៊ុន
 ជាដេង ពណ៌វែកង ពណ៌ដូចនខ្ពុស្វាយ វែង ខ្លី ក្លួច ធំ មូល
 សំប៉ែត មូលក្តុំ ៤ ជ្រុង ៦ ជ្រុង ៨ ជ្រុង ១៦ ជ្រុង ទំនាប មូល
 ស្រមោល កំដៅថ្ងៃ ភ្នំ ឆឹងត ពពក ផែនដី គូលី ផ្សែង ពណ៌មណ្ណល
 ព្រះចន្ទ ពណ៌មណ្ណលព្រះរាជិក្ស ពណ៌ពួករូបង្គាយ ពណ៌មណ្ណល
 កត្តាកំ ពណ៌កែវពណ៌ ស័ង្ក មុត្តា កែវពិធម្យ ពណ៌មាសនិងប្រាក់

វណ្ណនិកាយំ វា មនុស្សំ វត្ថុ រូបំ ចក្ខុវិ
 មហានុតាមំ ឧបាទាយ វណ្ណនិកាយំ សនិទស្សនំ
 សម្មនិយំ យំ រូបំ អាវក្កំ ចក្ខុំ ជិស្សយ ចក្ខុ-
 សម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ មេ ។ យំ រូបំ អាវក្កំ ចក្ខុំ ជិ-
 ស្សយ ចក្ខុសម្មស្សជា វេទនា ។ មេ ។ សញ្ញា
 ។ មេ ។ ចេតនា ។ មេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ
 វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ មេ ។
 យំ រូបារម្មណោ ចក្ខុំ ជិស្សយ ចក្ខុសម្មស្សោ
 ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ
 វា ។ មេ ។ យំ រូបារម្មណោ ចក្ខុំ ជិស្សយ
 ចក្ខុសម្មស្សជា វេទនា ។ មេ ។ សញ្ញា ។ មេ ។
 ចេតនា ។ មេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា រូបំ មេតំ
 រូបាយតនំ មេតំ រូបនាតុមេសា វេទនំ រូបំ រូបាយ-
 តនំ ។

ប្បវត្តនាមួយ ជាមួយ មាននាមិ អាស្រ័យមហានុតាមំ ។ វាវត្តនាម
 ឃើញបាន ប៉ះពាល់បាន ឬថា ចក្ខុសម្មស្ស ប្រាសាទប្រែប្រួល
 កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ទើបកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះ
 អាស្រ័យភ្នែក ។ មេ ។ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្មស្ស ប្រាសាទប្រែប្រួល
 ព្រោះអាស្រ័យភ្នែក ។ មេ ។ សញ្ញា ។ មេ ។ ចេតនា ។ មេ ។ ចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ទើបកើតក្តី គប្បីកើតក្តី
 ។ មេ ។ ចក្ខុសម្មស្សមានរូបជាភារម្មណំ អាស្រ័យភ្នែកណា កើតឡើង
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ទើបកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ មេ ។ វេទនាកើត
 អំពីចក្ខុសម្មស្ស មានរូបជាភារម្មណំ ព្រោះអាស្រ័យភ្នែកណា ។ មេ ។
 សញ្ញា ។ មេ ។ ចេតនា ។ មេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយ
 ក្តី កំពុងកើតក្តី ទើបកើតក្តី គប្បីកើតក្តី រូបនេះ ហៅថា រូបក៏បាន
 ជាប្រាយតនៈក៏បាន ថារូបនាក៏បាន ខេរូបនារូបាយតនៈ ។

អភិប្រតិបត្តិ បុណ្យស្តុក

[២២] កកមង្គ រូបំ សន្តាយនំ ។ យោ
 សន្តោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្ស-
 បោ សម្បជ័យោ ភេរិសន្តោ មុទិវ្ព័សន្តោ សង្ខុស-
 ន្តោ បណាវសន្តោ កីតសន្តោ វាទិតសន្តោ សម្ម-
 សន្តោ ចាលិសន្តោ សត្តានំ វិះក្សាសសន្តោ ជា-
 ត្វំ សង្ខិយាតសន្តោ វាតសន្តោ ឧទកសន្តោ មនុ-
 ស្សសន្តោ អមនុស្សសន្តោ យោ វ បទព្រាហ្មិ អត្តិ-
 សន្តោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សបោ
 សម្បជ័យោ យំ សង្ខំ អនិទស្សំ សម្បជ័យំ សោ-
 តេន អនិទស្សនេន សម្បជ័យេន សុណិ វា សុ-
 ណាតិ វា សុណិស្សតិ វា សុណោ វា សន្តោបេ-
 សោ សន្តាយនំបេតំ សន្តុនាតុបេសា វង្គំ រូបំ
 សន្តាយនំ ។ កកមង្គ រូបំ សន្តាយនំ ។
 យោ សន្តោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ
 អនិទស្សបោ សម្បជ័យោ ភេរិសន្តោ មុទិវ្ព័-
 សន្តោ សង្ខុសន្តោ បណាវសន្តោ កីតសន្តោ
 វាទិតសន្តោ សម្មសន្តោ ចាលិសន្តោ សត្តានំ វិ-
 ក្សាសសន្តោ ជាត្វំ សង្ខិយាតសន្តោ វាតសន្តោ

អភិប្រតិបត្តិ បុណ្យស្តុក

[២២] រូប ជាសទ្ធាយន្តនោះ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា
 អាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន ប្រកបដោយលា-
 បិរោល គឺសំឡេងស្តរ សំឡេងសំភោ សំឡេងស័ន្ទ សំឡេងស្តរ
 ជ័យ សំឡេងច្រៀង សំឡេងប្រគំ សំឡេងនោក សំឡេងទង្គង សំ-
 ឡេងខ្លាខ្លាវៃពួកសត្វ សំឡេងពួកធាតុបិរោលគ្នា សំឡេងខ្យល់ សំ-
 ឡេងទឹក សំឡេងមនុស្ស សំឡេងអមនុស្ស ឬសំឡេងណាមួយសូម្បី
 ដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការបិរោល ឬ បុគ្គលស្តាប់ហើយក្តី កំពុងស្តាប់ក្តី តប្បីស្តាប់ក្តី
 នូវសំឡេងណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែបិរោលបានដោយក្រចៀក
 ដែលមិនអាចឃើញបាន តែបិរោលបាន សំឡេងនុ៎ះ ហៅថាសទ្ធៈ
 ក៏បាន ថាសទ្ធាយន្តក៏បាន ថាសទ្ធាតុក៏បាន នេះរូប ជាសទ្ធាយ-
 ន្តៈ ។ រូប ជាសទ្ធាយន្តនោះ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា អា-
 ស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែបិរោលបាន គឺស្ស
 ស្តរធំ ស្សសំភោ ស្សស័ន្ទ ស្សស្តរជ័យ សំឡេងច្រៀង ស្សប្រគំ ស្ស
 នោក ស្សទង្គង ស្សខ្លាខ្លាវៃពួកសត្វ ស្សធាតុខន្តិចគ្នា ស្សខ្យល់

ទុក្ខកសាទ្ធា មនុស្សសុខោ អមនុស្សសុខោ យោ
 វា បទព្រាហ្មិ អន្តិ សុខោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ទុក្ខា
 នាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ យត្ថិ សន្តត្ថិ
 អនិទស្សនត្ថិ សប្បដិយត្ថិ សោតំ អនិទស្សនំ សប្ប-
 ដិយំ បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថតិ វា បដិហត្ថិស្សតិ វា
 បដិហត្ថោ វា សុខ្ហាបេសោ សន្តាយននំបេតំ សន្ត-
 យានុបេសា វននំ រូបំ សន្តាយននំ ។ កកមន្តំ រូបំ
 សន្តាយននំ ។ យោ សុខោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ទុ-
 ក្ខានាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ កេសុខោ មុនិដ្ឋ-
 សុខោ សន្តសុខោ បណាសុខោ ក័តសុខោ វាទិក-
 សុខោ សម្មសុខោ ចាលិសុខោ សត្តានំ ធិក្ស-
 សសុខោ ពានុនំ សន្តិយានសុខោ វាទសុខោ ទុ-
 ក្ខកសុខោ មនុស្សសុខោ អមនុស្សសុខោ យោ វា-
 បទព្រាហ្មិ អន្តិ សុខោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ ទុក្ខា-
 នាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ យោ សុខោ អ-
 និទស្សនោ សប្បដិយោ សោតត្ថិ អនិទស្សនត្ថិ ស-
 ប្បដិយត្ថិ បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថតិ វា បដិហត្ថិស្ស-
 តិ វា បដិហត្ថោ វា សុខ្ហាបេសោ សន្តាយននំបេតំ

ស្វទិត សំឡេងមនុស្ស សំឡេងមនុស្ស ឬថា សូសត្ថណមួយ
 សូម្បីដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មួយទៀត ត្រចៀក ដែលប៉ះពាល់
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុង
 ខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ចំពោះសំឡេងណា ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ សូសត្ថនុ៎ះ ហៅថា
 សទ្ធាក៏បាន ថាសទ្ធាយន្តក៏បាន ថាសទ្ធាភក្តីក៏បាន ទេរប្រដាសទ្ធា-
 យន្តនៈ ។ រូបដាសទ្ធាយន្តនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា
 អាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ គឺសូស្តដំ ក្សសំភោរ ក្សស័ន្ទ ក្សស្តរដ័យ សំឡេង
 ច្រៀង សូប្រគំ សូរនាគ សូរទេវដ ក្សវារ្យខ្លះនៃក្សសត្វ សូរ
 ក្សតកុទ្ធនិច្ឆតា សូរខ្យល់ សូរទឹក សំឡេងមនុស្ស សំឡេង
 អមនុស្ស ឬថា សូសត្ថណមួយ សូម្បីដទៃ ដែលអាស្រ័យ
 មហាក្ខតាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ឬ សំឡេងណា ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំង
 ខ្លប់ក្តី ចំពោះត្រចៀក ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ សូសត្ថនុ៎ះ ហៅថាសទ្ធាក៏បាន ថាសទ្ធាយន្តក៏បាន

សទ្ធានុបសា ឥន្ទ្រំ រូមំ សទ្ធាយនំ ។ តតបន្ទំ
 រូមំ សទ្ធាយនំ ។ យោ សទ្ធា តតបន្ទំ មហាក្កនាមំ
 ឧទានាយ អនិទស្សនោ សម្មជិយោ កេរិសៈន្ទោ មុទិ-
 ង្គសទ្ធា សន្តុសទ្ធា មណវសទ្ធា កីតសទ្ធា វិទិត-
 សទ្ធា សម្មសទ្ធា ចាលិសទ្ធា សន្តាមំ ជិះក្សសស-
 ទ្ធា នាត្វំ សន្តិយាតសទ្ធា វាតសទ្ធា ឧទតសទ្ធា
 មនុស្សសទ្ធា អមនុស្សសទ្ធា យោ វា មនោមិ-
 អត្តិ សទ្ធា តតបន្ទំ មហាក្កនាមំ ឧទានាយ អនិទស្សនោ
 សម្មជិយោ យំ សន្តុ អាវុត្ត សោតំ ជិស្សនយ សោ-
 តសម្មស្សន ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សនិ វា
 ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ សន្តុ អាវុត្ត សោតំ ជិស្សនយ
 សោតសម្មស្សនា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។
 ចេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ
 វា ឧប្បជ្ជិស្សនិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ សទ្ធា-
 វម្មណា សោតំ ជិស្សនយ សោតសម្មស្សន ឧប្បជ្ជិ
 វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សនិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។
 យំ សទ្ធាវម្មណា សោតំ ជិស្សនយ សោតសម្មស្សនា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។

ចំសុខនកុតិបាទ មេធា ជាសទ្ធាយនំ ។ បេ ជាសទ្ធាយនំ មេធា
 តើដូចម្តេច ។ សំឡេងណា អាស្រ័យមហាក្កនាមំ ៤ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺប្លេស្តរំ ឬសំភោរ សូស្ត្រ
 សូស្ត្រជ័យ សំឡេងច្រៀង សូរមាត សូប្រគំ សូរទេវដំ ឬសូរខ្មែរ
 ខែត្វកសត្វ សូរត្វនាគុទ្ធិចត្តា សូរខ្យល់ សូរទឹក សំឡេងមនុស្ស
 សំឡេងអមនុស្ស ឬថា សូរសត្វណាមួយ សូម្បីដទៃ ដែលអាស្រ័យ
 មហាក្កនាមំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 ឬសោតសម្ព័ស្ស ប្រាជ្ញាសំឡេងណា តើឡើងហើយក្តី កំពុងតែក
 ក្តី នឹងតែកក្តី គប្បីតែកក្តី ព្រោះអាស្រ័យគ្រចៀកណា ។ បេ ។ វេទនា
 តើអំពីសោតសម្ព័ស្ស ប្រាជ្ញាសំឡេងណា ព្រោះអាស្រ័យគ្រចៀក
 ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណ តើក
 ឡើងហើយក្តី កំពុងតែកក្តី នឹងតែកក្តី គប្បីតែកក្តី ។ បេ ។ សោត-
 សម្ព័ស្ស មានសម្បូរជាអាម្មណំ តើឡើងហើយក្តី កំពុងតែកក្តី
 នឹងតែកក្តី គប្បីតែកក្តី ព្រោះអាស្រ័យគ្រចៀកណា ។ បេ ។ វេទនា
 តើអំពី សោតសម្ព័ស្ស មានសម្បូរជាអាម្មណំ ព្រោះអាស្រ័យ
 គ្រចៀកណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។

សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ជេ វា សន្តោបេសោ សម្ពាយតនំ បេតំ សម្ម-
 ណាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ សម្ពាយតនំ ។

(២៣) កតមន្តំ រូបំ កម្ពាយតនំ ។ យោ

កន្តោ ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧទាទាយ អនិទស្សនោ
 សប្បដិយោ មូលកន្តោ សារកន្តោ តចកន្តោ ប-
 ត្តកន្តោ បុប្ផកន្តោ ផលកន្តោ អាមកន្តោ វិសកន្តោ
 សុកន្តោ ធុកន្តោ យោ វា បទៈញាបិ អត្ថុ កន្តោ
 ចតុន្តំ មហាក្ខតានំ ឧទាទាយ អនិទស្សនោ សប្ប-
 ដិយោ យំ កន្តំ អនិទស្សនំ សប្បដិយំ យោនន អ-
 និទស្សនន សប្បដិយេន យាយិ វា យាយតិ វា
 យាយិស្សតិ វា យាយ វា កន្តោបេសោ កម្ពាយ-
 តនំ បេតំ កន្តុណាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ កម្ពាយតនំ ។

សោតវិញ្ញាណំ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ដឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី
 ស្សសត្តន្តុះ ហៅថា សង្កតំបាម ថា សម្ពាយតនៈកំបុរេ ថា សង្កតកុ
 កំបាទ នេះរូបជាសម្ពាយតនៈ ។

(២៣) រូប ជាគម្ពាយតនៈនោះ កើតដូចម្តេច ។ ក្នុងណា អាស្រ័យ

មហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 គឺក្នុងមើម ក្នុងខ្លួន ក្នុងសំបក ក្នុងស្លឹក ក្នុងផ្កា ក្នុងផ្លែ ក្នុងគ្រឿង
 ស្រស់ ក្នុងពុល ក្នុងក្រអួប ក្នុងស្អុយ ឬក្នុងណាមួយ សូម្បីដទៃ
 ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ឬ បុគ្គលធ្លុះហើយក្តី កំពុងធ្លុះក្តី ដឹងធ្លុះក្តី គប្បីធ្លុះក្តី ទូរក្នុងណា
 ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយច្រមុះ ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងន្តុះ ហៅថា តន្តៈ
 កំបាទ ជាគម្ពាយតនៈកំបាទ ជាតន្តៈធាតុកំបាទ នេះរូបជាគម្ពាយតនៈ ។

កតតមន្តំ រូបំ កន្ទាយតនំ ។ យោ កន្ទោ ចតុដ្ឋំ
 មហាក្ខតានំ ឧទានាយ អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ
 មូលកន្ទោ សារកន្ទោ តចកន្ទោ បត្តកន្ទោ បុប្ផកន្ទោ
 ផលកន្ទោ អាមកន្ទោ វិសកន្ទោ សុកន្ទោ ធុកន្ទោ
 យោ វា បទព្រាហ្មិ អត្ថិ កន្ទោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ
 ឧទានាយ អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ យត្ថិ កន្ទុត្ថិ
 អនិទស្សនត្ថិ សឃ្មដិយត្ថិ យានំ អនិទស្សនំ សឃ្ម-
 ដិយំ បដិហញ្ញិ វា បដិហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញិស្សតិ វា
 បដិហញ្ញិ វា កន្ទោបេសា កន្ទាយតនំបេតំ កន្ទុ-
 តានុបេសា ឥន្តំ រូបំ កន្ទាយតនំ ។ កតតមន្តំ
 រូបំ កន្ទាយតនំ ។ យោ កន្ទោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខ-
 តានំ ឧទានាយ អនិទស្សនោ សឃ្មដិយោ មូល-
 កន្ទោ សារកន្ទោ តចកន្ទោ បត្តកន្ទោ បុប្ផកន្ទោ
 ផលកន្ទោ អាមកន្ទោ វិសកន្ទោ សុកន្ទោ ធុកន្ទោ
 យោ វា បទព្រាហ្មិ អត្ថិ កន្ទោ ចតុដ្ឋំ មហាក្ខតានំ

រូប ជាគន្ទាយតនៈនោះ តើវិញ្ញាណ ។ ក្នុងនោះ ដែលពេញដោយពេ-
 ក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់
 គឺក្នុងមើម ក្នុងខ្លឹម ក្នុងសំបក ក្នុងស្លឹក ក្នុងផ្កា ក្នុងផ្លែ ក្នុង
 គ្រឿងស្រស់ ក្នុងតុល ក្នុងក្រអូប ក្នុងស្អុយ ឬក្នុងណាមួយស្អុយ
 ដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬច្រមុះដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ខ្នាំងខ្នប់ាយក្តី កំពុងខ្នាំងខ្នប់ក្តី នឹងខ្នាំងខ្នប់ក្តី
 គប្បីខ្នាំងខ្នប់ក្តី ចំពោះក្នុងនោះ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងខ្លះ ហៅថាគន្លឹកបាន ថាគន្ទាយតនៈក៏បាន ថា
 គន្លឹកក៏បាន នេះរូប ជាគន្ទាយតនៈ ។ រូប ជាគន្ទាយតនៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ក្នុងនោះ អាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤ ដែលមិនអាច
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺក្នុងមើម ក្នុងខ្លឹម ក្នុងសំ-
 បក ក្នុងស្លឹក ក្នុងផ្កា ក្នុងផ្លែ ក្នុងគ្រឿងស្រស់ ក្នុងតុល ក្នុងក្រអូប
 ក្នុងស្អុយ ឬក្នុងណាមួយ ស្អុយដទៃ ដែលអាស្រ័យមហាក្ខតទាំង ៤

ឧបាទាយ អធិនស្សនោ សឃ្មដិយោ យោ កន្តោ អធិ-
 នស្សនោ សឃ្មដិយោ យានុម្ពិ អធិនស្សនុម្ពិ សឃ្មដិ-
 យម្ពិ បដិហត្ថិ វា បដិហត្ថានិ វា បដិហត្ថិស្សនិ វា
 បដិហត្ថោ វា កន្តោបេសា កន្តាយននំបេតំ កន្តុតា-
 តុបេសា ឥន្តំ រូបំ កន្តាយននំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 កន្តាយននំ ។ យោ កន្តោ ចតុន្តំ មហាកូតានំ
 ឧបាទាយ អធិនស្សនោ សឃ្មដិយោ មូលកន្តោ
 សារកន្តោ តចកន្តោ បត្តកន្តោ បុប្ផកន្តោ ជលក-
 ន្តោ អាមកន្តោ វិសកន្តោ សុកន្តោ ទុកន្តោ យោ
 វា បទញ្ញាចិ អត្តិ កន្តោ ចតុន្តំ មហាកូតានំ ឧ-
 បាទាយ អធិនស្សនោ សឃ្មដិយោ យំ កន្ធិ អា-
 រត្តិ យានំ ជិស្សាយ យានសម្មស្សនា ឧប្បជ្ជិ វា
 ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សនិ វា ឧប្បជ្ជិ វា ។ បេ ។
 យំ កន្ធិ អាវត្តិ យានំ ជិស្សាយ យានសម្មស្សនា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជិតិ វា ឧប្បជ្ជិស្ស-
 និ វា ឧប្បជ្ជិ វា ។ បេ ។ យំ កន្ធិវត្ថុណា

ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬបង្កើត ក្នុង
 ណាដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងខ្លួនហើយ
 ក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី បំពោះប្របុរៈ ដែល
 មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងន្ទះ ហៅថាគន្លុះ
 ក៏បាន ថាគន្លាយគន្លះក៏បាន ថាគន្លុះក៏បាន នេះរូបជាគន្លាយគន្លះ ។
 រូបជាគន្លាយគន្លះនោះ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងណា អាស្រ័យមហាកូតាំង
 ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺក្នុងមើម
 ក្នុងខ្លឹម ក្នុងសំបក ក្នុងស្បែក ក្នុងផ្កា ក្នុងថ្ម ក្នុងគ្រឿងស្រស់ ក្នុងតុល
 ក្នុងក្រអូប ក្នុងស្កុយ ឬក្នុងណាមួយ សូម្បីដទៃ ដែលអាស្រ័យ
 មហាកូតាំង ៤ មិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ
 យានសម្ព័ស្ស ប្រាព្វនូវក្នុងណា កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី
 នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ព្រោះអាស្រ័យប្របុរៈ ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពី
 យានសម្ព័ស្ស ប្រាព្វនូវក្នុងណា ព្រោះអាស្រ័យប្របុរៈ ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ យានវិញ្ញាណកើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី
 នឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ យានសម្ព័ស្ស មានក្នុងការម្នាក់

យាជំ និស្សន្ទយ យានសម្មុស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។
 យំ កន្តាវុត្តណា យាជំ និស្សន្ទយ យានសម្មុស្សជា
 វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 យានវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ជេ វា កន្តោបេសោ កន្តាយននំ បេតំ កន្ត-
 នាតុបេសា ឥន្ទំ រូបំ កន្តាយននំ ។

[២២] កតម្ពំ រូបំ រសាយននំ ។ យោ

រសោ ចន្ទំ មហាក្ខនាជំ ឧចានាយ អនិទស្សនោ
 សម្មជិយោ ម្មលរសោ ឧទ្ធករសោ តចរសោ ប-
 ត្តរសោ បុច្ឆរសោ ជលរសោ អម្ពិលំ មធុរំ តិ-
 ត្តកំ កដុកំ លោណិតំ ទារិតំ លម្ពិលំ^(១) ក-
 ណាវេ សាធុ អសាធុ យោ វា បទញ្ញាបិ អត្ថ-
 រសោ ចន្ទំ មហាក្ខនាជំ ឧចានាយ អនិទស្សនោ

១ ឧ. លមិលំ ។

ភើតឡើងហើយក្តី កំពុងភើតក្តី ពីនិភើតក្តី គប្បីភើតក្តី គ្រោះហស្ត្រ័យ
 ច្រមុះណា ។ បេ ។ វេទនាភើតវេទនាសម្មុស្ស មានក្លិនជាពាក្យណ៍

ក្រែងអាស្រ័យច្រមុះណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។

យានវិញ្ញាណ ភើតឡើងហើយក្តី កំពុងភើតក្តី និភើតក្តី គប្បីភើតក្តី

ក្លិនខ្លះ ហៅថាកន្លះកំបាន ថាកន្តាយននះកំបាន ថាកន្តាភុកំបាន

នេះរូប ជាកន្តាយននះ ។

[២២] រូប ជារសាយននះនោះ ភើដូចម្តេច ។ រសជាតិណា អា-

ស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ

ពាល់ គឺសោមីម សោដីម រសសំចក សេស្លឹក សេដ្ឋា សេផ្លែ សេដ្ឋុរ

ផ្អែម ល្ងីង ហឹរ ព្រៃ ខា រសលយដូរ ចត់ ធ្លាញ់ មិនធ្លាញ់ ឬ រស

ណាមួយសូម្បីដទៃ អាស្រ័យមហាក្ខតាំង ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន

សច្ចដិយោ យំ រសំ អនិទស្សនំ សច្ចដិយំ ជិ-
 ក្កយ អនិទស្សនាយ សច្ចដិយោយ សាយិ វា សា-
 យតិ វា សាយិស្សតិ វា សាយេ វា រសោចេ-
 រសោ រសាយតនំបេតំ រសនាតុរេសា ឥន្ទំ រូបំ រ-
 សាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រសាយតនំ ។ យោ
 រសោ ចត្តន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ
 សច្ចដិយោ មូលរសោ ទន្ធរសោ តតរសោ បត្តរ-
 សោ បុប្ផរសោ ដលរសោ អម្ពិលំ មច្ឆុំ តិត្តកំ
 កដុកំ លោណិកំ ទារិកំ លម្ពិលំ កសាវោ សា-
 ទុ អសាទុ យោ វា បទញ្ញាបិ អត្តំ រសោ ច-
 ត្តន្តំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សច្ច-
 ដិយោ យម្ពិ រសម្ពិ អនិទស្សនម្ពិ សច្ចដិយម្ពិ ជិក្ក
 អនិទស្សនា សច្ចដិយា បដិហញ្ញិ វា បដិហញ្ញតិ
 វា បដិហញ្ញិស្សតិ វា បដិហញ្ញា វា រសោចេរសោ
 រសាយតនំបេតំ រសនាតុរេសា ឥន្ទំ រូបំ រសា-
 យតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ រសាយតនំ ។ យោ រសោ

តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឬ ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក្នុងការប្រកប
 នឹងលទ្ធផល ឬ លទ្ធផល ឬ លទ្ធផល ដែលប៉ះពាល់ ឬ លទ្ធផល
 តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយសារតែ ដែលប៉ះពាល់ ឬ លទ្ធផល
 តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ សេដ្ឋកិច្ច ហៅថាសេដ្ឋកិច្ច ថាសាយ-
 គនៈក៏បាន ថាសេដ្ឋកិច្ចបាន នេះប្រដាសាយគនៈ ។ ប្រដាសាយ-
 គនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សេណា អស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ មិន
 អាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ គឺសម័យ សេដ្ឋកិច្ច សេ-
 សំបក សេស្តិក សេដ្ឋា សេដ្ឋុ សេដ្ឋុ សេដ្ឋុ ស្វីដ ហី ប្រៃ ខា
 សេលាយដ្ឋុ ចក់ ធ្លាញ់ មិនធ្លាញ់ ឬ សេណាមួយសូម្បីដទៃ ដែល
 អស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការ
 ប៉ះពាល់ ឬ អណ្តាតដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ ខ្លាំងខ្លះហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លះក្តី ខឹងខ្លាំងខ្លះក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លះក្តី
 ចំពោះសេណាដែលមិនអាចឃើញបាន តៃប្រកបដោយការប៉ះពាល់ សេ-
 ដ្ឋកិច្ចនេះ ហៅថាសេដ្ឋកិច្ច ថាសាយគនៈក៏បាន ថាសេដ្ឋកិច្ចបាន នេះ
 ប្រដាសាយគនៈ ។ ប្រដាសាយគនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សេណា

ចតុដ្ឋិ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិ-
 យោ មូលរសោ ទទ្ធរសោ តចរសោ បត្តរសោ បុប្ផ-
 រសោ ផលរសោ អម្ពិលំ មធុរំ តិក្ខុកំ កដុកំ លោ-
 ណិកំ ខារិកំ លម្ពិលំ កសារោ សាទុ អសាទុ
 យោ វា បទញ្ញាមិ អត្ថិ រសោ ចតុដ្ឋិ មហាក្ខតានំ
 ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ យោ រសោ អ-
 និទស្សនោ សប្បដិយោ ជិក្ខុយ អនិទស្សនាយ ស-
 ប្បដិយាយ បដិហញ្ញំ វា បដិហញ្ញតិ វា បដិហញ្ញិ-
 ស្សតិ វា បដិហញ្ញោ វា រសោបេសោ រសាយតនំបេតំ
 រសេនាតុបេសោ ឥទ្ធិ រូបំ រសាយតនំ ។ កតមន្តំ
 រូបំ រសាយតនំ ។ យោ រសោ ចតុដ្ឋិ មហាក្ខតានំ
 ឧបាទាយ អនិទស្សនោ សប្បដិយោ មូលរសោ ទទ្ធរ-
 សោ តចរសោ បត្តរសោ បុប្ផរសោ ផលរសោ អម្ព-
 លំ មធុរំ តិក្ខុកំ កដុកំ លោណិកំ ខារិកំ លម្ពិលំ
 កសារោ សាទុ អសាទុ យោ វា បទញ្ញាមិ អត្ថិ
 រសោ ចតុដ្ឋិ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ អនិទស្សនោ

ពាស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ពាលំ គីសេមិម រសេដិម រសេសំបក រសេស្វិក រសេផ្កំ រសេផ្លៃ ផ្លៃ
 វ្រដ្ឋម ល្វីន ហិរ ព្រៃ ខារ សេលាយដូ ចតំ គ្នាញ្ញំ មិនគ្នាញ្ញំ បូរសណ
 មួយសូម្បីដទៃ ពាស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ បូរសណដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកប
 ដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លាចហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លាចក្តី ខឹងខ្លាំងខ្លាចក្តី គប្បី
 ខ្លាំងខ្លាចក្តី ចំពោះអណ្តាតដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះ
 ពាល់ រសេដិមិ⁺ រសេស្វិកបាន ថារសាយតនះកំបាន ថារសេនាតុក
 បាន ទេវរូបដារសាយតនះ ។ រូបដារសាយតនះនោះ ក៏ដូចម្តេច ។ រសេ
 ណា ពាស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែប្រកបដោយ
 ការប៉ះពាល់ គីសេមិម រសេដិម រសេសំបក រសេស្វិក រសេផ្កំ រសេផ្លៃ
 ផ្លៃ វ្រដ្ឋម ល្វីន ហិរ ព្រៃ ខារ សេលាយដូ ចតំ គ្នាញ្ញំ មិនគ្នាញ្ញំ បូរស
 ណាមួយសូម្បីដទៃ ពាស្រ័យមហាក្ខតានំ ៤ ដែលមិនអាចឃើញបាន

សឃ្លដិយោ យំ រសំ អាវុត្ត ជ្ជំ ជិស្សាយ ជិក្ខុសម្ម-
 ស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ
 វា ។ បេ ។ យំ រសំ អាវុត្ត ជ្ជំ ជិស្សាយ ជិក្ខុសម្ម-
 ស្សជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា
 ។ បេ ។ ជិក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ រសារម្មណោ
 ជ្ជំ ជិស្សាយ ជិក្ខុសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា
 ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ រសារម្មណោ
 ជ្ជំ ជិស្សាយ ជិក្ខុសម្មស្សជា វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ជិក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧ-
 ប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា រសោបេសោ
 រសាយតនំ បេតំ រសនាតុបេសា វេទនំ រូបំ រសាយ-
 តនំ ។

(២៥) កតមន្តំ រូបំ ឥត្តិទ្រិយំ ។ យំ ឥត្តិយា
 ឥត្តិលំដំ ឥត្តិធម៌ត្តំ ឥត្តិកុត្តំ ឥត្តាកប្បោ ឥត្តិក្ខំ(១)
 ឥត្តិកាវេ ឥន្តំ រូបំ ឥត្តិទ្រិយំ ។

១ ឧ. ម. វិញ្ញំ ។

តៃប្រាសាទស្រីសោម ខុទ្ទកប្បវេណី ប្រាសាទស្រីសោម ខុទ្ទកប្បវេណី
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ដឹងកើតក្តី ស្ងប់កើតក្តី ប្រាសាទស្រីសោម
 អណ្តាតណា ។ បេ ។ វេទនា កើតកើតកើតកើត ប្រាសាទស្រីសោម
 ប្រាសាទស្រីសោម ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 ជិក្ខុវិញ្ញាណ កើតកើតកើតកើត កំពុងកើតក្តី ដឹងកើតក្តី ស្ងប់កើតក្តី
 ។ បេ ។ ជិក្ខុសម្មស្ស មានរសជាអាម្មណំ កើតកើតកើតកើត កំពុងកើត
 ក្តី ដឹងកើតក្តី ស្ងប់កើតក្តី ប្រាសាទស្រីសោម អណ្តាតណា ។ បេ ។ វេទនា
 កើតកើតកើតកើត មានរសជាអាម្មណំ ប្រាសាទស្រីសោម អណ្តាតណា
 ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ ជិក្ខុវិញ្ញាណ កើតកើត
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ដឹងកើតក្តី ស្ងប់កើតក្តី រសជាតិទុះ ហៅថា
 រសកំបុន ថា រសាយតនកំបុន ថា រសនាតុកំបុន នេះរូប ជា រ-
 សាយតនៈ ។

(២៥) រូបជាឥត្តិទ្រិយនោះ កើតដូចម្តេច ។ ទ្រង់ប្រាយជាស្រី
 គ្រឿងចំណាំជាស្រី កិរិយាជាស្រី ភាសាជាស្រី លំនាំជាស្រី ភាព
 ជាស្រី ណា របស់ស្រី នេះរូប ជាឥត្តិទ្រិយ ។

(២៦) កតមន្ត រូប បុរិសន្ទ្រិយ ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលិង្គំ បុរិសធិមិត្តំ បុរិសគុត្តំ បុរិសាកាឃ្យោ បុរិសត្តំ បុរិសភារោ ឥន្ទំ រូបំ បុរិសន្ទ្រិយំ ។

(២៧) កតមន្ត រូបំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ។ យោ ភេសំ រូបំ ធម្មាណំ អាយុ បិតិ យបថា យាបថា ឥរិយា វត្តនា ចាលនា ជីវិតំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ឥន្ទំ រូបំ ជីវិតន្ទ្រិយំ ។

(២៨) កតមន្ត រូបំ កាយវិញ្ញាតិ ។ យា កុសលចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាគតចិត្តស្ស វា អគិក្កមន្តស្ស វា បដិក្កមន្តស្ស វា អាលោកេន្តស្ស វា វិលោកេន្តស្ស វា សម្មិញ្ញេន្តស្ស វា បសារេន្តស្ស វា កាយស្ស ឥន្ទនា សន្ទម្ពនា សន្ទវ្រិត្តំ វិញ្ញាតិ វិញ្ញាបថា វិញ្ញាបិតត្តំ ឥន្ទំ រូបំ កាយវិញ្ញាតិ ។

(២៩) កតមន្ត រូបំ វចីវិញ្ញាតិ ។ យា កុសលចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាគតចិត្តស្ស វា

(២៦) រូបំបុរិសន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបំបុរិសន្ទ្រិយ គ្រឿងចំណាំជាប្រុស កិរិយាជាប្រុស មហារាជប្រុស បើជាប្រុស ភារាជាប្រុស ណា របស់ប្រុស នេះរូបជាបុរិសន្ទ្រិយ ។

(២៧) រូបជាជីវិតន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ អាយុ ការបើកនៅ ការរស់នៅយើងយូរ ការរស់នៅ ការរំតិលនៅ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ការក្សេន្ទវ្រូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតន្ទ្រិយ ណា នេះរូបជាជីវិតន្ទ្រិយ ។

(២៨) រូបជាកាយវិញ្ញាតិនោះ តើដូចម្តេច ។ ការទប់កាយ ការគាំទ្រកាយ ការទប់លែងកាយ ការកំរើកាយ អាការញ្ញាណកាយ ឲ្យកំរើក ភាពញ្ញាណកាយឲ្យកំរើក ណា ខែចក្កលមានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យាគ្រិតក្តី កាលណានៅមុខក្តី ណានៅក្រោយក្តី សំឡឹងមើលក្តី ក្រឡេកមើលក្តី បត់ចូលក្តី លាចេញក្តី នេះរូបជាកាយវិញ្ញាតិ ។

(២៩) រូបជាវចីវិញ្ញាតិនោះ តើដូចម្តេច ។ វាចា ការបន្លឺ គន្លងភាសា ការពាល ការគិតគង់ កម្មតិការគិតគង់ គិតចា វចីភេទ ណា ខែចក្កលមានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី

វាចា ភិក ក្យប្បដោ ធុធិវណំ យោសោ យោសតត្ថំ
វាចា វិចីតេនា អយំ វុដ្ឋតិ វាចា យា នាយ វាចាយ
វិញាតិ វិញាបថា វិញាចិតត្ថំ ឥន្ទំ រូបំ វិចីវិញាតិ ។

[៣០] កតមន្តំ រូបំ អាគាសធាតុ ។ យោ
អាគាសោ អាគាសគតំ អយំ អយគតំ វិវេរោ វិវេរ-
គតំ អសម្មុដ្ឋំ ចត្វហិ មហាក្ខតេហិ ឥន្ទំ រូបំ អា-
គាសធាតុ ។

[៣១] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ យោ
រូបស្ស លហុតា លហុបវិណាមតា អនន្ទនតា អ-
វិទ្ធុនតា ឥន្ទំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។

[៣២] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទ្គតា ។ យោ
រូបស្ស មុទ្គតា មទ្គវតា អកក្ខត្យតា អកមិទតា
ឥន្ទំ រូបំ រូបស្ស មុទ្គតា ។

[៣៣] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ យោ
រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញតំ កម្មញ្ញតាវោ ឥន្ទំ រូបំ
រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។

មានចិត្តជាអក្ខរក្រឹត្តិ នេះហៅថាវាចា គឺការកំរើកសំរើ ការក្រំក្រងសំរើ
ឲ្យកំរើក ភាពនៃការប្រៀនសំដីឲ្យកំរើក នេះរូបជាវិចីវិញាតិ ។

[៣០] រូបជាអាគាសធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ កន្លែងដែល
មិនអាចគូររាស់បាន អាគាស ទីឥតរើស ទីអាគាស ទីចន្លោះ វាលដែល
មិនប៉ះពាល់ ដោយមហាក្ខតទាំង ៤ ណា នេះរូបជាអាគាសធាតុ ។

[៣១] រូបជារូបស្សលហុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការហើស
រង្វាន ការប្រែប្រួលហើស ការមិនយឺតយូរ ការមិនបង្កើន ណា នៃរូប
នេះរូបជារូបស្សលហុតា ។

[៣២] រូបជារូបស្សមុទ្គតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការខន់ ភាព
ខន់ ការមិនរឹង ការមិនស្លូកស្លឹង ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្សមុទ្គតា ។

[៣៣] រូបជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃរូប
គួរដល់ការដើរ ការធ្វើការដើរបាន ភាពគួរធ្វើការដើរបាន ណា នេះ
រូបជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។

[៣២] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ឧបចយោ ។ យោ
អាចននានំ អាចយោ សោ រូបស្ស ឧបចយោ ឥន្តំ
រូបំ រូបស្ស ឧបចយោ ។

[៣៣] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស សន្តតិ ។ យោ
រូបស្ស ឧបចយោ សា រូបស្ស សន្តតិ ឥន្តំ រូបំ
រូបស្ស សន្តតិ ។

[៣៤] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ជរតា ។ យោ
រូបស្ស ជរ ជរណតា ខណ្ឌិច្ចំ ចាលិច្ចំ វលិត្តតតា
អាច្យុតោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិហាកោ ឥន្តំ
រូបំ រូបស្ស ជរតា ។

[៣៥] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។
យោ រូបស្ស ខយោ វយោ ភេហោ បរិភេហោ អ-
និច្ចតា អន្តរនានំ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។

[៣៦] កតមន្តំ រូបំ កតតធិកាវោ អាហា-
វោ ។ ឌិទេហោ កុម្មាសោ សន្តិ មន្តោ មំសំ
ទិវំ ធនិ សច្ចំ ធម៌នំ តេសំ មនុ ដាលិកំ យំ

[៣៧] រូបជារូបស្សឧបចយោ កើដូចម្តេច ។ ការសម្ប-
ណា នៃរូបកាយគនៈ នោះជារូបស្សឧបចយោ នេះរូបជារូបស្សឧប-
ចយោ ។

[៣៨] រូបជារូបស្សសន្តតិនោះ កើដូចម្តេច ។ ការសម្ប-
ណា នៃរូប នោះជារូបស្សសន្តតិ គឺការសម្ប នេះរូបជារូបស្សសន្តតិ ។

[៣៩] រូបជារូបស្សជរតានោះ កើដូចម្តេច ។ ជរ សេចក្តី
គ្រាំគ្រា ការបាក់ធ្មេញ សក់ស្អុំ ស្បែកជ្រើរ ការថយកាយ ការចាស់
ខ្ញុំនៃរូបកន្លែង ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្សជរតា ។

[៤០] រូបជារូបស្សអនិច្ចតានោះ កើដូចម្តេច ។ ការសម្បទៅ
ការស្លូតទៅ ការវែកធាយ ការបាក់បែក ការមិនទៀង ការបាក់បង់
ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្សអនិច្ចតា ។

[៤១] រូបជាកតតធិកាវោនោះ កើដូចម្តេច ។ បាយ ខំ
សង្កត់ ត្រី សាច់ ទឹកដោះស្រស់ ទឹកដោះជ្រូក ទឹកដោះរាវ ទឹក
ដោះខាច់ ក្រែង ទឹកយំ ទឹកអំរាវ ចរូបណាមួយ សូម្បីជ្រៃ

បញ្ហាពេ បុរសវង្ស បុរសវង្ស

វាបន្តបន្ទាប់ មន្ត រូប យេន្លី យេន្លី ជនបទ តេសំ
តេសំ សន្តាន់ មុខាសិយំ ឧត្តរិទាធនំ កលដ្ឋោហា-
ណិយំ កុដ្ឋិវត្តម្ពំ យាយ ឱជាយ សន្តា យោបេន្លិ
ឥន្ទំ រូបំ កតត្បិកា អាហារោ ។

ឥន្ទំ រូបំ ឧបាទា ។

ឧបាទាធិនិយំ ។

បុរសវង្ស បរិមាណាវិ(១) ។

[៣៧] កតតម្ពំ រូបំ យោ ឧបាទាយ ។ ដោ-
ដ្ឋញាយតនំ អាថោនាតុ(៦) ។

[២០] កតតម្ពំ រូបំ ដោដ្ឋញាយតនំ ។ បរិមា-
ណាតុ តេជោនាតុ វាយោនាតុ កតត្បិកា មុទុកំ
សញ្ញំ ធុរុសំ សុខសម្មស្សំ ទុក្ខសម្មស្សំ ករុកំ
លហុកំ យំ ដោដ្ឋញំ អនិទស្សនំ សប្បដិយំ កា-
យេន អនិទស្សនេន សប្បដិយេន ធុសិ វា ធុស-
តិ វា ធុសិស្សតិ វា ធុសេ វា ដោដ្ឋញោបេសោ

អញ្ញាតៈ បុរសវង្ស បុរសវង្ស

គឺជាបេសសម្រាប់ស្រីក្នុងបាត់ ទំនារយោយេន្លី យេន្លី យេន្លី យេន្លី
ប្រកកដ៏ថ្ម ទៃត្តកសត្វនោះ ។ ក្នុងដេបខណ ។ បុព្វកសត្វព្រំ
អត្តភាពទ្រប្រព្រឹត្តទៅ ដោយដេបខណ នេះប្រជាតទ្រព្យស្រីកហារ ។

រូបទាំងនេះ ជាទុបាទា ។

ចប់ ឧបាទាធិនិយៈ ។

ចប់ បរិមាណាវិៈ ក្នុងបុរសវង្ស ។

[៣៧] រូបមិនមែនជាទុបាទានោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋញា-
យតនៈ អាថោនាតុ ។

[២០] រូបជាដោដ្ឋញាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបជាបរិមាណាតុ
តេជោនាតុ វាយោនាតុ ជាប្រើនី ទន់ ល្អិត គ្រោតគ្រោត មានសម្ព័ស្សជា
សុខ មានសម្ព័ស្សជាទុក្ខ ជាប្រធាន រូបស្រាល បុគ្គលពាល់ត្រូវហើយក្តី
កំពុងពាល់ត្រូវក្តី ទន់ពាល់ត្រូវក្តី ធម្មីពាល់ត្រូវក្តី ទូរ្យព្រាណ ដែលមិន
អាចឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ដោយកាយ ដែលមិនអាច
ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ផ្សំខ្លះ ហៅថាដោដ្ឋញាត្តិបាន

១ បរិមាណាវិគោ បុព្វកសត្វនាយ ស្រីមី ភក្តី ។ ២ ឧ. ច. ឥតោ បរិ ឥវង្ស
ប្បំ តោ ឧបាទាធិ ទិស្សតិ ។

អធិប្បវិណ្ណ ប្រសូត្រ

ដោយដ្ឋានយន្តនំបេតំ ដោយដ្ឋានតាតុបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ
 ដោយដ្ឋានយន្តនំ ។ ភតមន្តំ រូបំ ដោយដ្ឋានយន្តនំ ។
 បរិវាតុ តេជោតាតុ វាយោតាតុ កក្កុដ្ឋំ មុទ្ធកំ
 សណ្តំ ជរុសំ សុខសម្មស្សំ ធុត្តសម្មស្សំ ករុកំ
 លហុកំ យត្តិ ដោយដ្ឋាន អធិនស្សនម្ហិ សម្បជិយត្តិ
 តារយា អធិនស្សនោ សម្បជិយោ បដិហត្តា វា
 បដិហត្តាតិ វា បដិហត្តាស្សាតិ វា បដិហត្តោ វា ដោ-
 យដ្ឋានបេសា ដោយដ្ឋានយន្តនំបេតំ ដោយដ្ឋានតាតុបេសា
 ឥន្ទ្រំ រូបំ ដោយដ្ឋានយន្តនំ ។ ភតមន្តំ រូបំ ដោយដ្ឋាន-
 យន្តនំ ។ បរិវាតុ តេជោតាតុ វាយោតាតុ ក-
 ក្កុដ្ឋំ មុទ្ធកំ សណ្តំ ជរុសំ សុខសម្មស្សំ ធុត្តស-
 ម្មស្សំ ករុកំ លហុកំ យោ ដោយដ្ឋាន អធិនស្សនោ
 សម្បជិយោ កាយត្តិ អធិនស្សនម្ហិ សម្បជិយត្តិ ប-
 ដិហត្តា វា បដិហត្តាតិ វា បដិហត្តាស្សាតិ វា បដិ-
 ហត្តោ វា ដោយដ្ឋានបេសា ដោយដ្ឋានយន្តនំបេតំ ដោ-
 យដ្ឋានតាតុបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ ដោយដ្ឋានយន្តនំ ។ ភត-
 មន្តំ រូបំ ដោយដ្ឋានយន្តនំ ។ បរិវាតុ តេជោតាតុ

អធិប្បវិណ្ណ ប្រសូត្រ

ដោយដ្ឋានយន្តនំបេតំ ដោយដ្ឋានតាតុបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ
 នៈ ។ រូបដោយដ្ឋានយន្តនំបេតំ តេជោតាតុ វាយោ-
 តាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ
 មានសម្មស្សដាខុក្ខ ជាមួយនឹង រូបស្រាល ឬកាយដែលមិនអាចឃើញ
 បាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំងខ្លប់ក្តី នឹង
 ខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ចំពោះផ្សព្វលាភ ដែលមិនអាចឃើញបាន តែ
 ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ផ្សព្វខ្លះ ហៅថាដោយដ្ឋានក៏បាន ថាដោយដ្ឋាន-
 យន្តនំក៏បាន ថាដោយដ្ឋានតាតុក៏បាន នេះរូបដោយដ្ឋានយន្តនៈ ។ រូប
 ដោយដ្ឋានយន្តនំបេតំ តេជោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ
 វាយោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ
 មានសម្មស្សដាខុក្ខ ជាមួយនឹង រូបស្រាល ឬដោយដ្ឋាន ដែលមិនអាច-
 ឃើញបាន តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ខ្លាំងខ្លប់ហើយក្តី កំពុងខ្លាំង
 ខ្លប់ក្តី នឹងខ្លាំងខ្លប់ក្តី គប្បីខ្លាំងខ្លប់ក្តី ក្នុងកាយដែលមិនអាចឃើញបាន
 តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ផ្សព្វខ្លះ ហៅថាដោយដ្ឋានក៏បាន ថាដោយដ្ឋាន-
 យន្តនំក៏បាន ថាដោយដ្ឋានតាតុក៏បាន នេះរូបដោយដ្ឋានយន្តនៈ ។ រូប
 ដោយដ្ឋានយន្តនំបេតំ តេជោតាតុ វាយោតាតុ វាយោតាតុ

វាយោនាតុ កត្តុធឿ មុធិកំ សន្និហំ ជុសំ សុខស-
 ម្មស្សំ ធុត្តុសម្មស្សំ កុកំ លហុកំ យំ ដោដ្ឋង្គំ អាត្ត
 កាយំ ចិស្សាយ កាយសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គំ
 អាត្ត កាយំ ចិស្សាយ កាយសម្មស្សោ វេទនា
 ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញា-
 ណំ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្ប-
 ជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គារម្មណោ កាយំ ចិស្សាយ
 កាយសម្មស្សោ ឧប្បជ្ជិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ
 វា ឧប្បជ្ជេ វា ។ បេ ។ យំ ដោដ្ឋង្គារម្មណោ កាយំ
 ចិស្សាយ កាយសម្មស្សោ វេទនា ។ បេ ។ សញ្ញា
 ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជិ វា
 ឧប្បជ្ជតិ វា ឧប្បជ្ជិស្សតិ វា ឧប្បជ្ជេ វា ដោដ្ឋង្គារម-
 ណោ ដោដ្ឋង្គាយតចំបេតំ ដោដ្ឋង្គនាតុបេសា ឥន្ទ្រ
 រូបំ ដោដ្ឋង្គាយតចំ ។

(៤០) កត្តមន្តំ រូបំ អាចារនាតុ ។ យំ អាចារ

វាយោនាតុ ជុស្សិវំ យំ ម្ហិក ប្រោសប្រោស ពាសម្ហិស្សយំសុទ្ធ ពាស
 សម្ហិស្សយំឧត្ត ជុស្សិវំ ប្រស្រាស ប្រស្រាសម្ហិស្ស ពស្រ្រយម្ហិស្ស
 ព្រោះប្រាណូទ្ធុវ្យត្រណា កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី
 គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ វេទនា ដែលកើតអំពីកាយសម្ហិស្ស ពស្រ្រយម្ហិ
 កាយ ព្រោះប្រាណូទ្ធុវ្យត្រណា ។ បេ ។ សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។
 កាយវិញ្ញាណ កើតឡើងហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី
 ។ បេ ។ កាយសម្ហិស្ស មានផ្សំជាអាម្មណំ ពស្រ្រយម្ហិកាយណា កើត
 ហើយក្តី កំពុងកើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី ។ បេ ។ វេទនាដែលកើត
 អំពីកាយសម្ហិស្ស មានផ្សំជាអាម្មណំ ពស្រ្រយម្ហិកាយណា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ ចេតនា ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ កើតហើយក្តី កំពុង
 កើតក្តី ខឹងកើតក្តី គប្បីកើតក្តី សភាវៈនុ៎ះ ហៅថាដោដ្ឋង្គភិបាទ ថា
 ដោដ្ឋង្គាយតនៈភិបាទ ថាដោដ្ឋង្គនាតុភិបាទ ទេវរូបដោដ្ឋង្គាយតនៈ ។

(៤១) រូបដោដ្ឋង្គនាតុនោះ កើតដូចម្តេច ។ សភាវដោដ្ឋង្គ

អាចោតតំ សិលេយោ សិលេយោវំ អនុទង្គំ រូបស្ស
ឥន្ទំ រូបំ អាចោតតុ ។

ឥន្ទំ រូបំ នោទុចានា ។

(២២) កតមន្ទំ រូបំ ទុចានិន្ទំ ។ ចក្ខុយននំ
សោតាយននំ យានាយននំ ជីវ្ហាយននំ កាយាយ-
ននំ ឥន្ទ្រិយំ បុរិស្រិយំ ជីវិត្រិយំ យំ វ ច-
នញ្ញប្បិ អនុ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ ក-
ញ្ញាយននំ រសាយននំ ដោដ្ឋញ្ញាយននំ អាគាសនា-
តុ អាចោតតុ រូបស្ស ទុបថយោ រូបស្ស សន្តតិ
កតត្តិការោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ទុចានិន្ទំ ។
សន្តាយននំ កាយវិញ្ញតិ វចិវិញ្ញតិ រូបស្ស ល-
ហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស
ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វ ចនញ្ញប្បិ អនុ
រូបំ ធន កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ កញ្ញាយននំ
រសាយននំ ដោដ្ឋញ្ញាយននំ អាគាសនាតុ អាចោតតុ
រូបស្ស ទុបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្តិការោ អា-
ហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុចានិន្ទំ ។

ការតាំងនៅគឺទឹក សភាសេស្សប្រោម ចារតាំងនៅសោតាយស្សប្រោម
ការកត្តាយនៃរូប នេះរូប ជាអាចោតតុ ។

រូបតាំងនេះ មិនមែនជាទុចានា ។

(២២) រូបជាទុចានិន្ទនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយននៈ សោតា-
យននៈ យានាយននៈ ជីវ្ហាយននៈ កាយាយននៈ ឥន្ទ្រិយំ បុរិ-
ស្រិយំ ជីវិត្រិយំ បុគ្គិរូបដទៃណា គីរុបាយននៈ គន្ធាយននៈ
សោយននៈ ដោដ្ឋញ្ញាយននៈ អាគាសនាតុ អាចោតតុ រូបស្ស
ទុបថយៈ (ការសន្សំនៃរូប) រូបស្សសន្តតិ (កំណែនៃរូប) កតត្តិការោ
ហារ (អាហារដែលធ្វើឱ្យជាតិខ្លួន) ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
នេះរូបជាទុចានិន្ទ ។ រូបជាអនុចានិន្ទនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ទាយននៈ
កាយវិញ្ញតិ (ការតាំងនៃកាយ) វចិវិញ្ញតិ (ការតាំងនៃវចនា) រូបស្ស
លហុតា (ភាពនៃរូបស្រាល) រូបស្សមុទុតា (ភាពនៃរូបទន់) រូបស្ស
កម្មញ្ញតា (ភាពនៃរូបក្នុងសភាសារ) រូបស្សជរតា (ភាពនៃរូបគ្រាំគ្រា)
រូបស្សអនិច្ចតា (ភាពនៃរូបមិនទៀង) បុគ្គិរូបដទៃណា គីរុបាយននៈ
គន្ធាយននៈ សោយននៈ ដោដ្ឋញ្ញាយននៈ អាគាសនាតុ អាចោតតុ
រូបស្សទុបថយៈ រូបស្សសន្តតិ កតត្តិការោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃ
កម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាអនុចានិន្ទ ។

[២៣] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណិយំ ។

ចត្តាយតនំ ។ រេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិយំ បុរិ-
សិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ យំ វា ចនត្តាម្បិ អត្តំ រូបំ
កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កត្តាយតនំ រសា-
យតនំ ដោដ្ឋញាយតនំ អាគាសនាតុ អាវោនាតុ
រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិការោ
រោហារោ ឥន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណិយំ ។ កតមន្តំ
រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណិយំ ។ សទ្ទាយតនំ កាយវិ-
ញាតិ វិចិញាតិ រូបស្ស លហុត រូបស្ស ធុទុតា
រូបស្ស កម្មញាតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា
យំ វា ចនត្តាម្បិ អត្តំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា
រូបាយតនំ សទ្ទាយតនំ កត្តាយតនំ រសាយតនំ
ដោដ្ឋញាយតនំ អាគាសនាតុ អាវោនាតុ រូបស្ស
ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិការោ រោហារោ
ឥន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណិយំ ។

[២៤] កតមន្តំ រូបំ សនិទស្សនំ ។ រូបាយតនំ

ឥន្តំ រូបំ សនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនិទស្សនំ ។

[២៥] រូបជាទុបាទិទ្ធិបាណិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយ-

តនៈ ។ រេ ។ កាយាយតនៈ ឥន្ទ្រិយ បុរិសិទ្ធិយ ជីវិតិទ្ធិយ បុកិ
រូបដវៃណា គីរុបាយតនៈ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញាយតនៈ
អាគាសនាតុ អាវោនាតុ រូបស្សឧបថយៈ រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិភិកហារ
ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូប ជាទុបាទិទ្ធិបាណិយៈ ។
រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាណិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ទាយតនៈ កាយវិញាតិ
វិចិញាតិ រូបស្សលហុត រូបស្សធុទុតា រូបស្សកម្មញាតា រូបស្សជរតា រូប-
ស្សអនិច្ចតាមួយ បុកិរូបដវៃណា គីរុបាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ គន្ធាយតនៈ
រសាយតនៈ ដោដ្ឋញាយតនៈ អាគាសនាតុ អាវោនាតុ រូបស្សឧបថយៈ
រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិភិកហារ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើ
ហើយ នេះរូប ជាអនុបាទិទ្ធិបាណិយៈ ។

[២៦] រូប ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ

នេះរូប ជាសនិទស្សនៈ ។ រូប ជាអនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។

ចក្ខុយតន៍ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តិកា អាហារកេ ឥន្ទ្រ
រូបំ អនិទស្សនំ ។

[៤៥] កតតម្ពន្តិ រូបំ សច្ចដិយំ ។ ចក្ខុយតន៍
សោតាយតន៍ ឃានាយតន៍ ជីវ្ហាយតន៍ កាយាយ-
តន៍ រូបាយតន៍ សទ្ទាយតន៍ កណ្ណាយតន៍ រសាយត-
ន៍ ដោដ្ឋញាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូបំ សច្ចដិយំ ។ កតត-
ម្ពន្តិ រូបំ អច្ចដិយំ ។ ឥត្តិទ្រិយំ ។ មេ ។ កតតត្ថិ-
កា អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូបំ អច្ចដិយំ ។

[៤៦] កតតម្ពន្តិ រូបំ ឥទ្រិយំ ។ ចក្ខុទ្រិយំ
សោតិទ្រិយំ ឃានិទ្រិយំ ជីវ្ហិទ្រិយំ កាយិទ្រិយំ ឥ-
ត្តិទ្រិយំ បុរិសិទ្រិយំ ជីវិតិទ្រិយំ ឥន្ទ្រ រូបំ ឥទ្រិ-
យំ ។ កតតម្ពន្តិ រូបំ ន ឥទ្រិយំ ។ រូបាយតន៍
។ មេ ។ កតតត្ថិកា អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូបំ ន
ឥទ្រិយំ ។

[៤៧] កតតម្ពន្តិ រូបំ មហាក្ខតំ ។ ដោដ្ឋញាយតន៍
អាភោជានុ ឥន្ទ្រ រូបំ មហាក្ខតំ ។ កតតម្ពន្តិ រូបំ
ន មហាក្ខតំ ។ ចក្ខុយតន៍ ។ មេ ។ កតតត្ថិ-
កា អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូបំ ន មហាក្ខតំ ។

ចក្ខុយតន៍ ។ មេ ។ កតតត្ថិកា អាហារកេ នេរុប វេរេវេស្សនៈ ។

[៤៨] រូបជាសច្ចដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍ សោតា-
យតន៍ ឃានាយតន៍ ជីវ្ហាយតន៍ កាយាយតន៍ រូបាយតន៍ សទ្ទាយ-
តន៍ កណ្ណាយតន៍ រសាយតន៍ ដោដ្ឋញាយតន៍ នេះរូបជាសច្ចដិយៈ ។
រូបជាអច្ចដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ ។ មេ ។ កតតត្ថិកា
នេរុប ជាអច្ចដិយៈ ។

[៤៩] រូបជាឥទ្រិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុទ្រិយ សោតិទ្រិយ
ឃានិទ្រិយ ជីវ្ហិទ្រិយ កាយិទ្រិយ ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ
នេះរូបជាឥទ្រិយ ។ រូបមិនមែនជាឥទ្រិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបា-
យតន៍ ។ មេ ។ កតតត្ថិកា នេរុបមិនមែនជាឥទ្រិយ ។

[៥០] រូបជាមហាក្ខតៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋញាយតន៍
និវេហបុគ្គល នេរុបជាមហាក្ខត ។ រូបមិនមែនជាមហាក្ខតនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតន៍ ។ មេ ។ កតតត្ថិកា នេរុបមិនមែន
ជាមហាក្ខត ។

(២៤) កតមន្តំ រូបំ វិញ្ញាណំ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិ-

ចីវិញ្ញាណំ ឥន្ទ្រំ រូបំ វិញ្ញាណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន វិ-
ញ្ញាណំ ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កតធម្មីកាពោ អា-
ហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន វិញ្ញាណំ ។

(២៥) កតមន្តំ រូបំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ កាយ-

វិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តិ រូបំ ចិត្តជំ
ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនំ សន្តាយតនំ
កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាភាស-
នាតុ អាហោនាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស ឥទ្ធិតា
រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស ស-
ន្តិត កតធម្មីកាពោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ ច-
ក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥត្តិទ្រិយំ ធុរិ-
សិទ្រិយំ ជីវិតិទ្រិយំ រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ច-
តា យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តិ រូបំ ន ចិត្តជំ ន ចិ-
ត្តហេតុកំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនំ សន្តាយតនំ
កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាភាសនាតុ

(២៨) រូប ជាវិញ្ញាណំ កើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ

នេះរូបជាវិញ្ញាណំ ។ រូបបិនបែបជាវិញ្ញាណំ កើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ
។ បេ ។ កតធម្មីកាពោ នេះរូប មិនមែនជាវិញ្ញាណំ ។

(២៩) រូប ជាចិត្តសមុដ្ឋាន (រូបមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន) ទោះ កើ

ដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ បូក រូបដទៃណា គឺរូបកើតពី
ចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន រូបាយតនៈ សន្តាយតនៈ
កន្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ អាភាសនាតុ អាហា-
នាតុ រូបស្សលហុតា រូបស្សឥទ្ធិតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សឧបចយៈ
រូបស្សសន្តិត កតធម្មីកាពោ នេះរូប ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ។ រូប
មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋានទោះ កើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ បេ ។
កាយាយតនៈ ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ជីវិតិទ្រិយ រូបស្សជរតា
រូបស្សអនិច្ចតា បូក រូបដទៃណា គឺរូបមិនមែនកើតពីចិត្ត មិន
មែនមានចិត្តជាហេតុ មិនមែនជាចិត្តសមុដ្ឋាន គឺរូបាយតនៈ សន្តា-
យតនៈ កន្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ អាភាសនាតុ

រាជោទានុ រូបស្ស លខុណ រូបស្ស ធុរុត្តា រូបស្ស
កម្មតាតា រូបស្ស ឧបតយោ រូបស្ស សន្តតិ កត-
ឡីការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។

[៥០] កតមន្តំ រូបំ ចិត្តសហកុ ។ កាយ-
វិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តសហកុ ។ កត-
មន្តំ រូបំ ន ចិត្តសហកុ ។ ចក្ខុយានំ ។ បេ ។
កតឡីការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តសហកុ ។

[៥១] កតមន្តំ រូបំ ចិត្តានុបវិត្តំ ។ កាយ-
វិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ ឥន្ទ្រំ រូបំ ចិត្តានុបវិត្តិ ។ ក-
តមន្តំ រូបំ ន ចិត្តានុបវិត្តិ ។ ចក្ខុយានំ ។ បេ ។
កតឡីការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តានុបវិត្តិ ។

[៥២] កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ។ ចក្ខុយានំ
។ បេ ។ កាយាយានំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ។
កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ។ កាយាយានំ ។ បេ ។ ក-
តឡីការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ។

[៥៣] កតមន្តំ រូបំ ឌីណ្យវិកំ ។ ចក្ខុយ-
ានំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋកាយានំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ឌីណ្យវិកំ ។

ភាទានុ រូបស្ស លខុណ រូបស្ស ធុរុត្តា រូបស្ស ឧប-
តយោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡីការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ន ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។

[៥០] រូបំ ចិត្តសហកុ (រូបភិក្ខុប្រាសាទិកំ) នោះ តើ
ដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ នេះរូបំ ចិត្តសហកុ ។ រូបំ មិន
មែនជាចិត្តសហកុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយានំ ។ បេ ។ កតឡីកា-
រោ នេះរូបំ មិនមែនជាចិត្តសហកុ ។

[៥១] រូបំ ចិត្តានុបវិត្តិ (រូបប្រច្រិត្តិកោតមចិត្ត) នោះ តើ
ដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ នេះរូបំ ចិត្តានុបវិត្តិ ។ រូបំ មិនមែន
ជាចិត្តានុបវិត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយានំ ។ បេ ។ កតឡីកា-
រោ នេះរូបំ មិនមែនជាចិត្តានុបវិត្តិ ។

[៥២] រូបំ អជ្ឈត្តិកៈ (រូបខានិក្ខុ) នោះ តើដូចម្តេច ។
ចក្ខុយានំ ។ បេ ។ កាយាយានំ នេះរូបំ អជ្ឈត្តិកៈ ។ រូបំ ជា
ពាហិរៈ (រូបខានិក្ខុ) នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយានំ ។ បេ ។
កតឡីការោ នេះរូបំ ជាពាហិរៈ ។

[៥៣] រូបំ ឌីណ្យវិកៈ (រូបត្រាតត្រាត) នោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចក្ខុយានំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋកាយានំ នេះរូបំ ឌីណ្យវិកៈ ។

កតមន្តំ រូបំ សុខុមំ ។ ឥត្តិជ្រៀយំ ។ បេ ។ កត-
ន្តិកាភេ អាហារភេ ឥន្តំ រូបំ សុខុមំ ។

[៥៤] កតមន្តំ រូបំ ទូរ ។ ឥត្តិជ្រៀយំ ។ បេ ។
កតន្តិកាភេ អាហារភេ ឥន្តំ រូបំ ទូរ ។ កត-
មន្តំ រូបំ សន្តិកេ ។ ចក្ខុយន្តំ ។ បេ ។ ដោជ្ជ-
ញាយន្តំ ឥន្តំ រូបំ សន្តិកេ ។

[៥៥] កតមន្តំ រូបំ ចក្កុសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។
ចក្ខុយន្តំ ឥន្តំ រូបំ ចក្កុសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។
កតមន្តំ រូបំ ចក្កុសម្មស្សស្ស ឯ វត្ថុ ។ សោ-
តាយន្តំ ។ បេ ។ កតន្តិកាភេ អាហារភេ ឥន្តំ
រូបំ ចក្កុសម្មស្សស្ស ឯ វត្ថុ ។

[៥៦] កតមន្តំ រូបំ ចក្កុសម្មស្សជាយ វេទ-
នាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ ចេតនាយ ។ បេ ។
ចក្កុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ ចក្ខុយន្តំ ឥន្តំ រូបំ
ចក្កុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ ចក្កុវិញ្ញា-
ណស្ស ឯ វត្ថុ ។ សោតាយន្តំ ។ បេ ។ កត-
ន្តិកាភេ អាហារភេ ឥន្តំ រូបំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
ឯ វត្ថុ ។

រូបជាសុខុមៈ (រូបត្ថិត) នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិជ្រៀយំ ។ បេ ។
កតទ្បិណ្ឌិកហារ នេះរូប ជាសុខុមៈ ។

[៥៦] ទូររូប (រូបក្នុងទីឆ្ងាយ) នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិជ្រៀយ
។ បេ ។ កតទ្បិណ្ឌិកហារ នេះទូររូប ។ សន្តិកេរូប (រូបក្នុងទីជិត)
នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនៈ ។ បេ ។ ដោជ្ជញាយន្តនៈ នេះ
សន្តិកេរូប ។

[៥៧] រូបជាវត្ថុនៃចក្កុសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្តនៈ
នេះរូប ជាវត្ថុនៃចក្កុសម្មស្ស ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃចក្កុសម្មស្សនោះ
តើដូចម្តេច ។ សោតាយន្តនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិណ្ឌិកហារ នេះរូប មិន
មែនជាវត្ថុនៃចក្កុសម្មស្ស ។

[៥៨] រូបជាវត្ថុនៃវេទនា ។ បេ ។ នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចេតនា
ដែលកើតអំពីចក្កុសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃចក្កុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
ចក្ខុយន្តនៈ នេះរូប ជាវត្ថុនៃចក្កុវិញ្ញាណ ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃចក្កុ-
វិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយន្តនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិណ្ឌិកហារ
នេះរូប មិនមែនជាវត្ថុនៃចក្កុវិញ្ញាណ ។

[៥៧] ចក្ខុមន្តំ រូបំ លោកសម្មស្សស្ស ។ មេ ។
 យាទសម្មស្សស្ស ។ មេ ។ ជិន្នសម្មស្សស្ស ។ មេ ។
 កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។ កាយាយតធំ ឥន្ទំ រូបំ
 កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ កាយសម្ម-
 ស្សស្ស ទ វត្ថុ ។ ចក្ខុយតធំ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហោ
 អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ កាយសម្មស្សស្ស ទ វត្ថុ ។

[៥៨] កតមន្តំ រូបំ កាយសម្មស្សជាយ វេទ-
 នាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។ ចេតនាយ ។ មេ ។
 កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កាយាយតធំ ឥន្ទំ
 រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ កា-
 យវិញ្ញាណស្ស ទ វត្ថុ ។ ចក្ខុយតធំ ។ មេ ។
 កតទ្បិកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ កាយវិញ្ញាណ-
 ស្ស ទ វត្ថុ ។

[៥៩] កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស អារម្មណំ ។
 រូបាយតធំ ឥន្ទំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស អារម្មណំ ។
 កតមន្តំ រូបំ ចក្ខុសម្មស្សស្ស ទ អារម្មណំ ។ ចក្ខុ-
 យតធំ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ
 ចក្ខុសម្មស្សស្ស ទ អារម្មណំ ។

[៥៧] រូបជាវត្ថុនៃលោកសម្មស្ស ។ មេ ។ យាទសម្មស្ស ។ មេ ។
 នៃជិន្នសម្មស្ស ។ មេ ។ នៃតាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយយតធំ
 នេះរូប ជាវត្ថុនៃកាយសម្មស្ស ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃកាយសម្មស្សនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតធំ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហោ នេះរូប មិនមែន
 ជាវត្ថុនៃកាយសម្មស្ស ។

[៥៨] រូបជាវត្ថុនៃវេទនា ។ មេ ។ នៃសញ្ញា ។ មេ ។ នៃចេតនា
 ដែលកើតអំពីកាយសម្មស្ស ។ មេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 កាយយតធំ នេះរូបជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបមិនមែនជាវត្ថុនៃកាយ-
 វិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតធំ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហោ
 នេះរូប មិនមែនជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណ ។

[៥៩] រូបជាអារម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ រូប-
 យតធំ នេះរូបជាអារម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មស្ស ។ រូបមិនមែនជាអារម្មណ៍នៃ
 ចក្ខុសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតធំ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហោ
 នេះរូប មិនមែនជាអារម្មណ៍នៃចក្ខុសម្មស្ស ។

[៦០] កតមន្តំ រូបំ ចតុសម្ពុស្សយាយ វេទ-
 នាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។ ចេតនាយ ។ មេ ។
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ ។ រូបាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស ធន អាម្មណំ ។ ចក្កាយតនំ ។ មេ ។ ក-
 តតធិកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ធន អាម្មណំ ។

[៦១] កតមន្តំ រូបំ សោតសម្ពុស្សស្ស ។ មេ ។
 យានសម្ពុស្សស្ស ។ មេ ។ ជីក្ខុសម្ពុស្សស្ស ។ មេ ។
 កាយសម្ពុស្សស្ស អាម្មណំ ។ ដោជ្ជកាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ កាយសម្ពុស្សស្ស អាម្មណំ ។ កតមន្តំ រូបំ កា-
 យសម្ពុស្សស្ស ធន អាម្មណំ ។ ចក្កាយតនំ ។ មេ ។
 កតតធិកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយសម្ពុស្ស-
 ស្ស ធន អាម្មណំ ។

[៦២] កតមន្តំ រូបំ កាយសម្ពុស្សយាយ
 វេទនាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។ ចេតនាយ
 ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ ។ ដោជ្ជកា-
 យតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយវិញ្ញាណស្ស អាម្មណំ ។

[៦៣] រូបជាភារម្មណំនៃវេទនា ។ មេ ។ វេទនា ។ មេ ។ វៃ
 ចេតនា វែលកើតពីភារម្មណ៍ស្ស ។ មេ ។ វៃចក្កវិញ្ញាណនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះរូបជាភារម្មណ៍នៃចក្កវិញ្ញាណ ។ រូបមិន
 មែនជាភារម្មណ៍នៃចក្កវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ មេ ។
 កតតធិកាហោ នេះរូបមិនមែនជាភារម្មណ៍នៃចក្កវិញ្ញាណ ។

[៦៤] រូបជាភារម្មណ៍នៃសោតសម្ពុស្ស ។ មេ ។ នៃយានសម្ពុស្ស
 ។ មេ ។ នៃជីក្ខុសម្ពុស្ស ។ មេ ។ នៃកាយសម្ពុស្សនោះ តើដូចម្តេច ។
 ដោជ្ជកាយតនៈ នេះរូបជាភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្ស ។ រូបមិនមែនជា
 ភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ មេ ។
 កតតធិកាហោ នេះរូបមិនមែនជាភារម្មណ៍នៃកាយសម្ពុស្ស ។

[៦៥] រូបជាភារម្មណ៍នៃវេទនា ។ មេ ។ នៃវេទនា ។ មេ ។
 នៃចេតនា វែលកើតពីភារម្មណ៍ស្ស ។ មេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ដោជ្ជកាយតនៈ នេះរូបជាភារម្មណ៍នៃកាយវិញ្ញាណ ។

កតមន្តំ រូបំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ឧ អារម្មណំ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ អាហារេវ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ឧ អារម្មណំ ។

(៦៣) កតមន្តំ រូបំ ចត្តាយតនំ ។ យំ ចត្តិចត្តន្តំ មហាកូតានំ ឧទាទាយ បសាទោ ។ បេ ។ សុញ្ញោ កាមោបេសោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ចត្តាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧ ចត្តាយតនំ ។ សោតាយតនំ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ អាហារេវ ឥន្ទន្តំ រូបំ ឧ ចត្តាយតនំ ។

(៦៤) កតមន្តំ រូបំ សោតាយតនំ ។ បេ ។ យោទាយតនំ ។ បេ ។ ជិវ្ហយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ។ យោ កាយោ ចត្តន្តំ មហាកូតានំ ឧទាទាយ បសាទោ ។ បេ ។ សុញ្ញោ កាមោបេសោ ឥន្ទន្តំ រូបំ កាយាយតនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧ កាយាយតនំ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ អាហារេវ ឥន្ទន្តំ រូបំ ឧ កាយាយតនំ ។

(៦៥) កតមន្តំ រូបំ រូបាយតនំ ។ យំ រូបំ ចត្តន្តំ មហាកូតានំ ឧទាទាយ វណ្ណវិភា ។ បេ ។ រូបជាតុបេសា

រូប មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ នេះរូប មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃកាយវិញ្ញាណ ។

(៦៧) រូបជាចត្តាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យនូវមហាកូតានំ ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរកំប៉ាន នេះរូបជា ចត្តាយតនៈ ។ រូបមិនមែនជាចត្តាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយតនៈ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ នេះរូបមិនមែនជាចត្តាយតនៈ ។

(៦៨) រូបជាសោតាយតនៈ ។ បេ ។ ជាយោទាយតនៈ ។ បេ ។ ជាជិវ្ហយតនៈ ។ បេ ។ ជាកាយាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ ដែលអាស្រ័យនូវមហាកូតានំ ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុក ទំនេរកំប៉ាន នេះរូបជាកាយាយតនៈ ។ រូបមិនមែនជាកាយាយតនៈ នោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កតតទ្ធិកាពេ នេះរូប មិនមែនជាកាយាយតនៈ ។

(៦៩) រូបជាចត្តាយតនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបណា គឺ ពណិ អាស្រ័យនូវមហាកូតានំ ៤ ។ បេ ។ ហៅថារូបជាតុកំប៉ាន

ឥទ្ធិ រូប រូបាយគង ។ កកមន្ត រូប ឧ រូបាយគង ។ ចក្ខុយគង ។ បេ ។ កកមន្ត កាយ អាហារ ឥទ្ធិ រូប ឧ រូបាយគង ។

(៦៦) កកមន្ត រូប សន្ទាយគង ។ បេ ។ ក- ត្តាយគង ។ បេ ។ រសាយគង ។ បេ ។ ដោដ្ឋក្ខាយ- គង ។ បេវីជាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វជាតុ បេសា ឥ- ទ្ធិ រូប ដោដ្ឋក្ខាយគង ។ កកមន្ត រូប ឧ ដោដ្ឋ- ក្ខាយគង ។ ចក្ខុយគង ។ បេ ។ កកមន្ត កាយ អាហារ ឥទ្ធិ រូប ឧ ដោដ្ឋក្ខាយគង ។

(៦៧) កកមន្ត រូប ចក្ខុជាតុ ។ ចក្ខុយ- គង ឥទ្ធិ រូប ចក្ខុជាតុ ។ កកមន្ត រូប ឧ ចក្ខុជាតុ ។ សោតាយគង ។ បេ ។ កកមន្ត កាយ អាហារ ឥទ្ធិ រូប ឧ ចក្ខុជាតុ ។

(៦៨) កកមន្ត រូប សោតជាតុ ។ បេ ។ យា- ឧជាតុ ។ បេ ។ ជិត្តជាតុ ។ បេ ។ កាយជាតុ ។ កាយាយគង ឥទ្ធិ រូប កាយជាតុ ។ កកមន្ត រូប ឧ កាយជាតុ ។ ចក្ខុយគង ។ បេ ។ ក- កមន្ត កាយ អាហារ ឥទ្ធិ រូប ឧ កាយជាតុ ។

នេរូបជាតុយគង ។ រូបិយវិសេសវិបុលយគងនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយគង ។ បេ ។ កកមន្ត កាយ អាហារ នេរូបិយវិសេសវិបុលយគងនោះ ។

(៦៦) រូបជាសន្ទាយគង ។ បេ ។ ជាសន្ទាយគង ។ បេ ។ ជាសាយគង ។ បេ ។ ជាដោដ្ឋក្ខាយគងនោះ តើដូចម្តេច ។ បេវី- ជាតុ ។ បេ ។ បេវីជាតុដោដ្ឋត្វជាតុក៏បាន នេរូបជាដោដ្ឋក្ខាយគង ។ រូបិយវិសេសវិបុលយគងនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយគង ។ បេ ។ កកមន្ត កាយ អាហារ នេរូបិយវិសេសវិបុលយគង ។

(៦៧) រូបជាចក្ខុជាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយគង នេរូបជា ចក្ខុជាតុ ។ រូបិយវិសេសវិបុលយគងនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយគង ។ បេ ។ កកមន្ត កាយ អាហារ នេរូបិយវិសេសវិបុលយគង ។

(៦៨) រូបជាសោតជាតុ ។ បេ ។ ជាយានជាតុ ។ បេ ។ ជា ជិត្តជាតុ ។ បេ ។ ជាតាយជាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយគង នេ- រូបជាតាយជាតុ ។ រូបិយវិសេសវិបុលយគងនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ- គង ។ បេ ។ កកមន្ត កាយ អាហារ នេរូបិយវិសេសវិបុលយគង ។

[៦៧] កតតម្កន្តំ រូបំ រូបធាតុ ។ រូបាយតនំ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ រូបធាតុ ។ កតតម្កន្តំ រូបំ ន រូបធាតុ ។
 ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កតតម្កន្តំ កាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ ន រូបធាតុ ។

[៦៨] កតតម្កន្តំ រូបំ សន្ទធាតុ ។ បេ ។ កន្ទធា-
 តុ ។ បេ ។ រសធាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វធាតុ ។ ដោ-
 ដ្ឋត្វាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ដោដ្ឋត្វធាតុ ។ កតតម្កន្តំ រូបំ
 ន ដោដ្ឋត្វធាតុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កតតម្កន្តំ កា-
 ហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ន ដោដ្ឋត្វធាតុ ។

[៦៩] កតតម្កន្តំ រូបំ ចក្ខុទ្រិយំ ។ យំ ចក្ខុ-
 ចន្ទន្តំ មហាកូតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុត្តោ តាមោបេសោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ចក្ខុទ្រិយំ ។
 កតតម្កន្តំ រូបំ ន ចក្ខុទ្រិយំ ។ សោតាយតនំ ។ បេ ។
 កតតម្កន្តំ កាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ន ចក្ខុទ្រិយំ ។

[៧០] កតតម្កន្តំ រូបំ សោតិទ្រិយំ ។ បេ ។ យា-
 តិទ្រិយំ ។ បេ ។ ជីវិទ្រិយំ ។ បេ ។ កាយិទ្រិយំ ។
 យោ កាយោ ចក្ខុន្តំ មហាកូតានំ ឧបាទាយ ច-
 សាទោ ។ បេ ។ សុត្តោ តាមោបេសោ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 កាយិទ្រិយំ ។ កតតម្កន្តំ រូបំ ន កាយិទ្រិយំ ។

[៦៧] រូបជានុរូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះរូបជានុ
 រូបធាតុ ។ រូបមិនមែនជានុរូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ
 ។ បេ ។ កតតម្កន្តំ កាហោ អាហារោ នេះរូបមិនមែនជានុរូបធាតុ ។

[៦៨] រូបជានុរូបធាតុ ។ បេ ។ ជានុរូបធាតុ ។ បេ ។ ជានុរូ-
 បធាតុ ។ បេ ។ ជានុរូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋត្វាយតនៈ នេះ
 រូបជានុរូបធាតុ ។ រូបមិនមែនជានុរូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កតតម្កន្តំ កាហោ អាហារោ នេះរូបមិនមែនជានុរូបធាតុ ។

[៦៩] រូបជានុរូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុន្តំ គឺប្រសាទ
 ដែលអាស្រ័យមហាកូត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន នេះរូបជានុ
 រូបធាតុ ។ រូបមិនមែនជានុរូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ សោតា-
 យតនៈ ។ បេ ។ កតតម្កន្តំ កាហោ អាហារោ នេះរូបមិនមែនជានុរូបធាតុ ។

[៧០] រូបជានុរូបធាតុ ។ បេ ។ ជានុរូបធាតុ ។ បេ ។ ជានុរូ-
 បធាតុ ។ បេ ។ ជានុរូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយន្តំ គឺប្រសាទ
 អាស្រ័យមហាកូត ៤ ។ បេ ។ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបជានុរូបធាតុ ។ រូបមិនមែនជានុរូបធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។

ចត្តាយន្តរៈ ។ ២ ។ កតត្ថិកាភោ អាហារោ ឥន្ទ្រ័
រូបំ ន កាយ្រិទ្ធិយំ ។

[៧៣] កតតមន្តំ រូបំ ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។ យំ ឥន្ទ្រិ-
យា ឥន្ទ្រិលិទ្ធិំ ឥន្ទ្រិធមិទ្ធិំ ឥន្ទ្រិកុត្តំ ឥន្ទ្រិកាយោ ឥន្ទ្រិក្កំ
ឥន្ទ្រិភារោ ឥន្ទ្រិ រូបំ ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន
ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។ ចត្តាយន្តរៈ ។ ២ ។ កតត្ថិកាភោ
អាហារោ ឥន្ទ្រិ រូបំ ន ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។

[៧៤] កតតមន្តំ រូបំ បុរិសិទ្ធិយំ ។ យំ បុរិ-
សស្ស បុរិសលិទ្ធិំ បុរិសធមិទ្ធិំ បុរិសកុត្តំ បុរិសា-
កាយោ បុរិសក្កំ បុរិសភារោ ឥន្ទ្រិ រូបំ បុរិសិទ្ធិ-
យំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន បុរិសិទ្ធិយំ ។ ចត្តាយន្ត-
រៈ ។ ២ ។ កតត្ថិកាភោ អាហារោ ឥន្ទ្រិ រូបំ ន
បុរិសិទ្ធិយំ ។

[៧៥] កតតមន្តំ រូបំ ជីវិតិទ្ធិយំ ។ យោ ភេសំ
រូបំ ន ធម្មាណំ អាយុ វិទិ យថនា យាថនា វិយាថនា
វត្តនា ហាលនា ជីវិតំ ជីវិតិទ្ធិយំ ឥន្ទ្រិ រូបំ ជីវិតិ-
ទ្ធិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ន ជីវិតិទ្ធិយំ ។ ចត្តាយន្ត-
រៈ ។ ២ ។ កតត្ថិកាភោ អាហារោ ឥន្ទ្រិ រូបំ ន
ជីវិតិទ្ធិយំ ។

ចត្តាយន្តរៈ ។ ២ ។ កតត្ថិកាភោ អាហារោ ឥន្ទ្រិទ្ធិយំ ។

[៧៦] រូបំ ឥន្ទ្រិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រង់ត្រាយជាស្រី
គ្រឿងចំណាំជាស្រី ភិរិយាជាស្រី ភាសារជាស្រី លំនាំជាស្រី ពរ
ជាស្រី ណា របស់ស្រី នេះប្រជាឥន្ទ្រិទ្ធិយ ។ ប្រមិនមែនជាឥន្ទ្រិទ្ធិយ
នោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយន្តរៈ ។ ២ ។ កតត្ថិកាភោ នេះប្រ
មិនមែនជាឥន្ទ្រិទ្ធិយ ។

[៧៧] រូបំ បុរិសិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ គ្រង់ត្រាយជា
ប្រុស គ្រឿងចំណាំជាប្រុស ភិរិយាជាប្រុស ភាសារជាប្រុស លំនាំ
ជាប្រុស ភាពជាប្រុស ណា របស់ប្រុស នេះប្រជាបុរិសិទ្ធិយ ។
ប្រមិនមែនជាបុរិសិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយន្តរៈ ។ ២ ។
កតត្ថិកាភោ នេះប្រមិនមែនជាបុរិសិទ្ធិយ ។

[៧៨] រូបំ ជីវិតិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ អាយុ ការវិគ
នៅ ការនៅយើយូរ ការរស់នៅ ការវិគលទៅ ការប្រព្រឹត្តិទៅ ការ
រក្សាទុករូបធម៌ទាំងនោះ គឺជីវិត ជីវិតិទ្ធិយ ណា នេះប្រជាជីវិតិទ្ធិយ ។
ប្រមិនមែនជាជីវិតិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយន្តរៈ ។ ២ ។
កតត្ថិកាភោ នេះប្រមិនមែនជាជីវិតិទ្ធិយ ។

[៧៦] កតមន្តំ រូបំ យាយវិញ្ញាតិ ។ យា កុស-
 លចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាកតចិត្ត-
 ស្ស វា អតិក្កមន្តស្ស វា ចដិក្កមន្តស្ស វា អាណា-
 កេន្តស្ស វា វិលោកេន្តស្ស វា សម្មិវេញ្ញាន្តស្ស វា
 ចសារេន្តស្ស វា កាយស្ស ចម្ពុដា សន្តម្ពុដា សន្តិ-
 មិត្តំ វិញ្ញាតិ វិញ្ញាបដា វិញ្ញាបិតត្តំ ឥន្ទំ រូបំ កា-
 យវិញ្ញាតិ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧ កាយវិញ្ញាតិ ។ ចក្កា-
 យន្ទំ ។ បេ ។ កតធម្មិកាហេ អាហារហេ ឥន្ទំ រូបំ
 ឧ កាយវិញ្ញាតិ ។

[៧៧] កតមន្តំ រូបំ វិចីវិញ្ញាតិ ។ យា កុស-
 លចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាកតចិត្តស្ស
 វា វិចា តិវា ក្សម្បដោ ឧទីរណំ យោសោ យោ-
 សកម្មំ វិចា វិចីគេដោ អយំ វុច្ចតិ វិចា យា
 កាយ វិចាយ វិញ្ញាតិ វិញ្ញាបដា វិញ្ញាបិតត្តំ ឥន្ទំ រូបំ
 វិចីវិញ្ញាតិ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧ វិចីវិញ្ញាតិ ។ ចក្កាយន្ទំ
 ។ បេ ។ កតធម្មិកាហេ អាហារហេ ឥន្ទំ រូបំ ឧ
 វិចីវិញ្ញាតិ ។

[៧៦] រូបដា កាយវិញ្ញាតិ នោះ តើដូចម្តេច ។ ការបំបាយ ការ
 គំរូតាយ ការបំបាយ ការកំរើកាយ អាណាញ៉ាដកាយឱ្យ
 កំរើក ភាពនៃការញ៉ាដកាយឱ្យកំរើក ណា នៃបុគ្គលមានចិត្តជាតុសល
 ក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យាក្រឹតក្តី កាលណានៅមុខក្តី
 កាលណានៅយក្រោយក្តី កាលសំឡឹងមើលក្តី កាលក្រឡេកមើលក្តី
 កាលបត់ចូលក្តី កាលលោះចេញក្តី នេះរូបដា កាយវិញ្ញាតិ ។ រូបមិនមែន
 ជា កាយវិញ្ញាតិ នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយន្ទះ ។ បេ ។ កតធម្មិកាហេ
 នេះរូបមិនមែនជា កាយវិញ្ញាតិ ។

[៧៧] រូបដា វិចីវិញ្ញាតិ នោះ តើដូចម្តេច ។ វិចា ការបង្ខំ កន្លង
 ពាក្យ ការពាល ការតិកកង កម្មតិការតិកកង គឺវិចា វិចីគេដោ ណា
 នៃបុគ្គលមានចិត្តជាតុសលក្តី មានចិត្តជាអកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យា-
 ក្រឹតក្តី នេះលាភរយវិចីវិចា បានដល់ការកំរើកសំដី ការញ៉ាដ
 សំដីឱ្យកំរើក ភាពនៃការញ៉ាដសំដីឱ្យកំរើក នេះរូបដា វិចីវិញ្ញាតិ ។
 រូបមិនមែនជា វិចីវិញ្ញាតិ នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយន្ទះ ។ បេ ។
 កតធម្មិកាហេ នេះរូបមិនមែនជា វិចីវិញ្ញាតិ ។

[៧៨] កតមន្តំ រូបំ អាណាសនាតុ ។ យោ
 អាណាសោ អាណាសកតំ អយំ អយកតំ វិវិណេ វិវិ-
 រកតំ អសម្ពុដ្ឋំ ចត្វាហិ បហាក្កុរតហិ ឥន្ទំ រូបំ
 អាណាសនាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ ន អាណាសនាតុ ។
 ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតទ្បិកាវេ អាហារេ ឥ-
 ន្ទំ រូបំ ន អាណាសនាតុ ។

[៧៩] កតមន្តំ រូបំ អាចោនាតុ ។ យំ អាចោ
 អាចោកតំ សិលេហោ សិលេហកតំ ពន្ធនត្តំ រូបស្ស
 ឥន្ទំ រូបំ អាចោនាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ ន អា-
 ចោនាតុ ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។ កតទ្បិកាវេ
 អាហារេ ឥន្ទំ រូបំ ន អាចោនាតុ ។

[៨០] កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ យោ
 រូបស្ស លហុតា លហុបវិណាមតា អនន្ធនតា
 អវិគ្គនតា ឥន្ទំ រូបំ រូបស្ស លហុតា ។ កតមន្តំ
 រូបំ រូបស្ស ន លហុតា ។ ចត្វាយតនំ ។ បេ ។
 កតទ្បិកាវេ អាហារេ ឥន្ទំ រូបំ រូបស្ស ន
 លហុតា ។

[៧៧] រូបជាអាណាសនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ក៏ដូចដែលមិន
 អាចក្លារាស់បាន អាណាស វិឥតបើស វិណេកាស ទីចន្លោះ វិល
 ដែលមិនបំភាន់ដោយមហាក្កុរតាំង ៤ ណា នេះរូបជាអាណាសនាតុ ។
 រូបមិនមែនជាអាណាសនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។
 កតទ្បិកាវេហារ នេះរូបមិនមែនជាអាណាសនាតុ ។

[៧៩] រូបជាអាចោនាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ សភាពជាទឹក
 ការតាំងនៅទឹក សភាពសើមជ្រាប ការតាំងនៅគឺសភាពសើមជ្រាប
 ការត្រួតវិលរូប ណា នេះរូបជាអាចោនាតុ ។ រូបមិនមែនជាអាចោនាតុ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាវេហារ នេះរូប
 មិនមែនជាអាចោនាតុ ។

[៨០] រូបជារូបស្សលហុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ការរហ័ស
 រហូន ការប្រប្រលាវរហ័ស ការមិនយឺតយូរ ការមិនបង្កើត ណា
 វិលរូប នេះរូបជារូបស្សលហុតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សលហុតានោះ
 តើដូចម្តេច ។ ចត្វាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាវេហារ នេះរូបមិន
 មែនជារូបស្សលហុតា ។

(៨១) កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទុតា ។ យោ
 រូបស្ស មុទុតា មទុតា អកតុទុតា អកតមិទតា
 ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស មុទុតា ។ កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស
 ន មុទុតា ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កតទ្បិកាពោ
 អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន មុទុតា ។

(៨២) កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។
 យោ រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញតំ កម្មញ្ញតាវោ
 ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ កតមន្តំ រូបំ
 រូបស្ស ន កម្មញ្ញតា ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។
 កតទ្បិកាពោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន
 កម្មញ្ញតា ។

(៨៣) កតមន្តំ រូបំ រូបស្ស ឧបចយោ ។
 យោ ភាយតនានំ អាចយោ សោ រូបស្ស ឧបច-
 យោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ឧបចយោ ។ កតមន្តំ
 រូបំ រូបស្ស ន ឧបចយោ ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។
 កតទ្បិកាពោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ រូបស្ស ន
 ឧបចយោ ។

(៨៤) រូបជារូបស្សមុទុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាពខន់ ភាព
 ខន់ក្នុង ភាពមិនរឹង ភាពបិទស្រកស្រងំ ណា នៃរូប នេះរូបជារូបស្ស
 មុទុតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សមុទុតានោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ
 ។ បេ ។ កតទ្បិកាពោ ។ នេះរូបមិនមែនជារូបស្សមុទុតា ។

(៨៥) រូបជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូចម្តេច ។ ភាពគួរដល់
 ការងារ ការធ្វើការងារបាន ភាពគួរធ្វើការងារបាន ណា នៃរូប
 នេះរូបជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតានោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាពោ ។ នេះរូបមិនមែនជា
 រូបស្សកម្មញ្ញតា ។

(៨៦) រូបជារូបស្សឧបចយោនោះ តើដូចម្តេច ។ ការសន្សំ
 ណា នៃតួកាយតនៈ ការសន្សំនោះ ហ្នឹងជារូបស្សឧបចយោ
 នេះរូបជារូបស្សឧបចយោ ។ រូបមិនមែនជារូបស្សឧបចយោនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្បិកាពោ ។ នេះរូបមិនមែន
 ជារូបស្សឧបចយោ ។

[៧៤] កតមន្ត រូប រូបស្ស សន្តតិ ។ យោ
 រូបស្ស ឧបចាយោ សា រូបស្ស សន្តតិ ឥន្តំ រូប
 រូបស្ស សន្តតិ ។ កតមន្ត រូប រូបស្ស ន សន្តតិ ។
 ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ អាហារពេ
 ឥន្តំ រូប រូបស្ស ន សន្តតិ ។

[៧៥] កតមន្ត រូប រូបស្ស ជរតា ។ យោ
 រូបស្ស ជរតា ជីវណតា ទណ្ឌិច្ឆំ ចាលិច្ឆំ វលិត្តតតា
 អាយុនោ សំហានិ ឥន្ត្រិយានំ បរិចារកោ ឥន្តំ
 រូប រូបស្ស ជរតា ។ កតមន្ត រូប រូបស្ស
 ន ជរតា ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ
 អាហារពេ ឥន្តំ រូប រូបស្ស ន ជរតា ។

[៧៦] កតមន្ត រូប រូបស្ស អនិច្ចតា ។ យោ
 រូបស្ស ទយោ វយោ កេនោ បរិកេនោ អនិច្ចតា
 អន្តរោធំ ឥន្តំ រូប រូបស្ស អនិច្ចតា ។ កតមន្ត
 រូប រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កត-
 ឡីកាពេ អាហារពេ ឥន្តំ រូប រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។

[៧៧] រូបជារូបស្សសន្តតិទោះ តើដូចម្តេច ។ ការសរស្សំ ណា
 នៃរូប ការសន្សំទោះ រយ្យេវង់រូបស្សសន្តតិ ទេរូបជារូបស្សសន្តតិ ។
 រូបមិនមែនជារូបស្សសន្តតិទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។
 កតឡីកាពេ ទេរូបមិនមែនជារូបស្សសន្តតិ ។

[៧៨] រូបជារូបស្សជរតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ជរតា សេចក្តី
 គ្រាំគ្រា ធូញចាត់ សក់ស្នូរ ស្បែកយុវយោ ការបយសាយុ ចាស់ទុំ
 នៃឥន្ត្រិយ ណា នៃរូប ទេរូបជារូបស្សជរតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្ស
 ជរតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ
 ទេរូបមិនមែនជារូបស្សជរតា ។

[៧៩] រូបជារូបស្សអនិច្ចតាទោះ តើដូចម្តេច ។ ការសរស្សំ
 ការវិនាស ការបេក្ខាយ ការប្រះតា ការមិនទៀងទាត់ ការចាត់បង់
 ណា នៃរូប ទេរូបជារូបស្សអនិច្ចតា ។ រូបមិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា
 ទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតធំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ ទេរូប
 មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។

(៨៥) កតមន្តំ រូបំ កតត្បិការោ អាហារោ ។
ឱទេនោ កុម្មារោ សន្តុ មន្តោ មំសំ ទិវំ ននិ
សម្បំ នវនំ តេសំ មនុ ដាលីតំ យំ វា បទ-
ញាម្បិ អន្តិ រូបំ យម្ហិ យម្ហិ ជនបទេ តេសំ តេសំ
សត្តានំ មុទាសយំ នន្តវិទានំ កលដ្ឋោហរណីយំ
កុដ្ឋិវិទ្ធកម្មំ យាយ ឱដាយ សត្តា យាបន្តិ ឥន្តំ រូបំ
កតត្បិការោ អាហារោ ។ កតមន្តំ រូបំ ន កតត្បិ-
ការោ អាហារោ ។ ចក្ខាយននំ ។ បេ ។ រូបស្សិ
អនិច្ចតា ឥន្តំ រូបំ ន កតត្បិការោ អាហារោ ។

ឯវំ ធុរិទេន រូបសន្តមោ ។
ទុកនិទេសោ ឱដ្ឋិកោ ។

(៨៦) កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ឱចានា ។ ចក្ខា-
យននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិ-
កំ ឱចានា ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិវិ ឱចានា ។
រូបាយននំ ។ បេ ។ កតត្បិការោ អាហារោ ឥន្តំ
រូបំ ពាហិវិ ឱចានា ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិវិ លោ
ឱចានា ។ ដោដ្ឋញាយននំ អាចោនតុ ឥន្តំ រូបំ
ពាហិវិ លោ ឱចានា ។

(៨៧) រូបជាកតត្បិការោ នោះ តើដូចម្តេច ។ បាយ វិ
សដូ ត្រី សាច់ ទឹកដោះស្រស់ ទឹកដោះជូរ ទឹកដោះលាវ ទឹកដោះ
ខាប់ រូបន៍ ទឹកយំ ស្ករអំពៅ ឬក៏រូបណា សូម្បីដទៃ គឺរូបជា
របស់សម្រាប់ស្មុកស្មាត់ ទំពោះដោយឆ្មេញ គប្បីលេបចូល ក្នុងបំពង់ក
ច្រកក្នុងផ្នែក នៃពួកសត្វនោះ ។ ក្នុងជនបទណា ។ ឬពួកសត្វញ៉ាំងអត្ត-
ភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយឧដាណា នេះរូបជាកតត្បិការោ ។ រូបមិន
មែនជាកតត្បិការោនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយននៈ ។ បេ ។ ភាព
នៃរូបមិនខៀង នេះរូបមិនមែនជាកតត្បិការោ ។

ការសម្រែងរូបដោយចំណែកពីរ យ៉ាងនេះ ។
ចប់ ទុកនិទេស ។

(៨៨) រូបខាងក្នុង ជាទុបុត្តានោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយ-
ននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះរូបខាងក្នុងជាទុបុត្តា ។ រូបខាង
ក្រៅជាទុបុត្តានោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ ។ បេ ។ កតត្បិការោ
នេះរូបខាងក្រៅ ជាទុបុត្តា ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាទុបុត្តានោះ
តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋញាយននៈ និងអាចោនតុ នេះរូបខាងក្រៅ មិន
មែនជាទុបុត្តា ។

[៧៧] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋិត្តិកំ ឧបាទិដ្ឋំ ។

ចក្ខុយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្តំ រូបំ
 អដ្ឋិត្តិកំ ឧបាទិដ្ឋំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិកំ ឧបា-
 ទិដ្ឋំ ។ ឥត្តិទ្រិយំ បុរិសិទ្រិយំ ជីវិតិទ្រិយំ យំ វា
 បទញ្ញម្យំ អត្តិ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ
 កន្ទាយននំ រសាយននំ ដោជ្ជញ្ញាយននំ អាគាស-
 នាតុ អាចោនាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតទ្បិកាហេ អាហារហេ ឥន្តំ រូបំ ពាហិកំ
 ឧបាទិដ្ឋំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិកំ អនុបាទិដ្ឋំ ។
 សន្ទាយននំ កាយវិញ្ញតិ វចីវិញ្ញតិ រូបស្ស លហុ-
 តា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស
 ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្តិ
 រូបំ ឈ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយននំ សន្ទាយននំ
 កន្ទាយននំ រសាយននំ ដោជ្ជញ្ញាយននំ អាគាស-
 នាតុ អាចោនាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតទ្បិកាហេ អាហារហេ ឥន្តំ រូបំ ពាហិកំ អនុ-
 បាទិដ្ឋំ ។

[៧៨] រូបខាងក្នុង ជាទុបាទិដ្ឋហោរ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-
យននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះរូបខាងក្នុង ជាទុបាទិដ្ឋ ។ រូប

ខាងក្រៅ ជាទុបាទិដ្ឋហោរ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ជីវិ-
 តិទ្រិយ បូកិបេដវៃណា តិរុបាយននៈ គន្ទាយននៈ រសាយននៈ
 ដោជ្ជញ្ញាយននៈ អាគាសនាតុ អាចោនាតុ រូបស្សទបចយៈ រូបស្ស
 សន្តតិ កតទ្បិកាហារ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះ
 រូបខាងក្រៅជាទុបាទិដ្ឋ ។ រូបខាងក្រៅជាអនុបាទិដ្ឋនោះ តើដូចម្តេច ។
 សន្ទាយននៈ កាយវិញ្ញតិ វចីវិញ្ញតិ រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទុតា
 រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្សអនិច្ចតា បូកិបេដវៃណា តិរុបា-
 យននៈ សន្ទាយននៈ គន្ទាយននៈ រសាយននៈ ដោជ្ជញ្ញាយននៈ
 អាគាសនាតុ អាចោនាតុ រូបស្សទបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិកា-
 ហារ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើទេ នេះរូបខាងក្រៅ
 ជាអនុបាទិដ្ឋ ។

[៧០] កត្តយន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិកំ ឧបាទិដ្ឋបាណិយំ
 យំ ។ ចក្ខុយន្តំ ។ មេ ។ កាយាយន្តំ ឥន្ទ្រំ
 រូបំ អដ្ឋង្គិកំ ឧបាទិដ្ឋបាណិយំ ។ កត្តមន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ ឧបាទិដ្ឋបាណិយំ ។ ឥត្តិទ្រិយំ បុរិសិទ្រិយំ
 ដីរិក្ខិទ្រិយំ យំ វា មនព្វាម្បិ អត្តំ រូបំ កម្មស្ស
 កតត្តា រូបាយន្តំ កត្តាយន្តំ រសាយន្តំ ដោដ្ឋក្លា-
 យន្តំ អាគាសធាតុ អាថោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ
 រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ
 ពាហិរំ ឧបាទិដ្ឋបាណិយំ ។ កត្តមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 អនុបាទិដ្ឋបាណិយំ ។ សន្តាយន្តំ កាយវិញ្ញត្តិ វិជ-
 រិញ្ញត្តិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មតាតា រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិទ្ធាតា យំ វា
 មនព្វាម្បិ អត្តំ រូបំ ឯ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្ត-
 នំ កត្តាយន្តំ រសាយន្តំ ដោដ្ឋក្លាយន្តំ អាគា-
 សធាតុ អាថោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស
 សន្តតិ កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ
 អនុបាទិដ្ឋបាណិយំ ។

[៧០] ប្រខាណ៍ក្នុង ជាទុក្ខបុគ្គលិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុយន្តនៈ ។ មេ ។ កាយាយន្តនៈ នេះរូបខាណ៍ក្នុង ជាទុក្ខខ្លួនបា-
 ទានិយៈ ។ ប្រខាណ៍ក្រៅ ជាទុក្ខខ្លួនបាទានិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ដីរិក្ខិទ្រិយ បូករូបដវៃណា គឺរូបាយន្តនៈ កត្តា-
 យន្តនៈ រសាយន្តនៈ ដោដ្ឋក្លាយន្តនៈ អាគាសធាតុ អាថោធាតុ
 ប្រស្សទបចយៈ ប្រស្សសន្តតិ កតត្ថិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រិយ
 ដែលចុកលុត្តិហើយ នេះរូបខាណ៍ក្រៅ ជាទុក្ខខ្លួនបាទានិយៈ ។ ប្រ-
 ខាណ៍ក្រៅ ជាទុក្ខខ្លួនបាទានិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយន្តនៈ
 កាយវិញ្ញត្តិ វិជរិញ្ញត្តិ ប្រស្សលហុតា ប្រស្សមុទុតា ប្រស្សកម្មតាតា
 ប្រស្សជរតា ប្រស្សអនិទ្ធាតា បូករូបដវៃណា គឺរូបាយន្តនៈ កត្តាយន្តនៈ
 រសាយន្តនៈ ដោដ្ឋក្លាយន្តនៈ អាគាសធាតុ អាថោធាតុ ប្រស្សទបចយៈ
 ប្រស្សសន្តតិ កតត្ថិការោ មិនមែនប្រាមៈហត្ថនៃកម្មដែលចុកលុ-
 ត្តិហើយទេ នេះរូបខាណ៍ក្រៅ ជាទុក្ខខ្លួនបាទានិយៈ ។

(៧១) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ អនិទស្សនំ ។
 ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្តំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ អនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 សនិទស្សនំ ។ រូបាយតនំ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 សនិទស្សនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ អនិទស្សនំ ។
 សញ្ញាយតនំ ។ បេ ។ កតទ្ធិការោ អាហារោ
 ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ អនិទស្សនំ ។

(៧២) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ សប្បដិយំ ។
 ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្តំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ សប្បដិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 សប្បដិយំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ ដោជ្ជន្ទាយត-
 នំ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ សប្បដិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ អប្បដិយំ ។ ឥត្តិទ្រិយំ ។ បេ ។ កតទ្ធិ-
 ការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ អប្បដិយំ ។

(៧៣) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឥទ្ធិយំ ។
 ចក្កទ្ធិយំ ។ បេ ។ កាយទ្ធិយំ ឥន្តំ រូបំ អដ្ឋ-
 ត្តិកំ ឥទ្ធិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ឥទ្ធិយំ ។

(៧១) ប្រខាន្តិកំ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយ-
 តនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះប្រខាន្តិកំ ជាសនិទស្សនៈ ។
 ប្រខាន្តិក្រៅ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះប្រ-
 ខាន្តិក្រៅ ជាសនិទស្សនៈ ។ ប្រខាន្តិក្រៅ ជាសនិទស្សនៈនោះ តើដូច-
 ម្តេច ។ សញ្ញាយតនៈ ។ បេ ។ កតទ្ធិក្រៅហោ នេះប្រខាន្តិក្រៅ
 ជាសនិទស្សនៈ ។

(៧២) ប្រខាន្តិកំ ជាសប្បដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយ-
 តនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះប្រខាន្តិកំ ជាសប្បដិយៈ ។
 ប្រខាន្តិក្រៅ ជាសប្បដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។
 ដោជ្ជន្ទាយតនៈ នេះប្រខាន្តិក្រៅ ជាសប្បដិយៈ ។ ប្រខាន្តិក្រៅ ជា
 អប្បដិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ ។ បេ ។ កតទ្ធិក្រៅហោ
 នេះប្រខាន្តិក្រៅ ជាអប្បដិយៈ ។

(៧៣) ប្រខាន្តិកំ ជាឥទ្ធិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្កទ្ធិយ ។ បេ ។ កាយទ្ធិយ នេះប្រខាន្តិកំ ជាឥទ្ធិយ ។
 ប្រខាន្តិក្រៅ ជាឥទ្ធិយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្ធិយ

ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិទ្ធិយំ វិជិត្តិយំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិ-
 រំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
 រូបាយតនំ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពេ អាហារេ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ពាហិរំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។

(៧៤) កកមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ន មហាក្ខតំ ។
 ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
 អជ្ឈត្តិកំ ន មហាក្ខតំ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 មហាក្ខតំ ។ ដោដ្ឋាយតនំ អាទោនាតុ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
 ពាហិរំ មហាក្ខតំ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន មហា-
 ក្ខតំ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពេ អាហារេ
 ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិរំ ន មហាក្ខតំ ។

(៧៥) កកមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ន វិញ្ញត្តិ ។
 ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ
 អជ្ឈត្តិកំ ន វិញ្ញត្តិ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 វិញ្ញត្តិ ។ កាយវិញ្ញត្តិ វិចីវិញ្ញត្តិ ឥន្ទ្រិយំ រូបំ ពាហិរំ
 វិញ្ញត្តិ ។ កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន វិញ្ញត្តិ ។ រូបា-
 យតនំ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពេ អាហារេ ឥន្ទ្រិ-
 យំ ពាហិរំ ន វិញ្ញត្តិ ។

បុរិសិទ្ធិយ វិជិត្តិយ នេរូបខាងក្រៅ ជាឥន្ទ្រិយ ។ រូបខាងក្រៅ
 មិនមែនជាឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កកមន្តិកា-
 ពហារ នេរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាឥន្ទ្រិយ ។

(៧៤) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កា-
 យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាងក្នុង មិនមែនជាមហាក្ខត ។
 រូបខាងក្រៅ ជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋាយតនៈ អាទោ-
 នាតុ នេរូបខាងក្រៅ ជាមហាក្ខត ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាមហា-
 ក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពហារ នេ-
 រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាមហាក្ខត ។

(៧៥) រូបខាងក្នុង មិនមែនជាវិញ្ញត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កា-
 យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាងក្នុង មិនមែនជាវិញ្ញត្តិ ។
 រូបខាងក្រៅ ជាវិញ្ញត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញត្តិ វិចីវិញ្ញត្តិ នេ-
 រូបខាងក្រៅ ជាវិញ្ញត្តិ ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវិញ្ញត្តិនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កកមន្តិកាពហារ នេរូបខាងក្រៅ មិន
 មែនជាវិញ្ញត្តិ ។

(៧៦) កតមន្ត រូបំ បណ្ណន្តិកំ ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយយាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ឥន្ទន្តិកំ ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ យំ វា បដណ្ណម្យំ អត្តំ រូបំ ចិត្តំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនំ សន្តាយតនំ កន្ទាយតនំ រសាយតនំ ដោជ្ជញ្ជាយតនំ អាគាសនាតុ អាហេតាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស ឡុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតាឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរំ ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។ ឥន្ទន្ត្រ័យំ បុរិស្ត្រ័យំ ជីវិត្រ័យំ រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បដណ្ណម្យំ អត្តំ រូបំ ធម៌ ចិត្តំ ធម៌ ចិត្តហេតុកំ ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាយតនំ សន្តាយតនំ កន្ទាយតនំ រសាយតនំ ដោជ្ជញ្ជាយតនំ អាគាសនាតុ អាហេតាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស ឡុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតាឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ ធម៌ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ។

(៧៦) ប្រាសាទបាយ័ន ពិធីបែបជាចិត្តសមុដ្ឋាននោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយយតនៈ ដោជ្ជញ្ជាយតនៈ ពិធីបែបជាចិត្តសមុដ្ឋាន ។ ប្រាសាទបាយ័ន ជាចិត្តសមុដ្ឋាននោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ បួត្រូបដវៃណា គីរូបភក្តអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន បុព្វាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ គន្ទាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជញ្ជាយតនៈ អាគាសនាតុ អាហេតាតុ រូបស្សលហុតា រូបស្សឡុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតាឡីកាហោ នេះប្រាសាទបាយ័ន ជាចិត្តសមុដ្ឋាន ។ ប្រាសាទបាយ័ន ពិធីបែបជាចិត្តសមុដ្ឋាននោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទន្ត្រ័យ បុរិស្ត្រ័យ ជីវិត្រ័យ រូបស្ស ជរតា គីរូបភក្ត រូបស្សជរតា រូបស្សអនិច្ចតា បួត្រូបដវៃណា គីរូបភក្ត មានចិត្ត ពិធីបែបមានចិត្តជាហេតុ ពិធីបែបមានចិត្តជាសមុដ្ឋាន បុព្វាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ គន្ទាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជញ្ជាយតនៈ អាគាសនាតុ អាហេតាតុ រូបស្សលហុតា រូបស្សឡុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតាឡីកាហោ នេះប្រាសាទបាយ័ន ពិធីបែបជាចិត្តសមុដ្ឋាន ។

អភិប្បដិសេ ពុទ្ធសង្គហ

(៧៧) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន ចិត្តសហកុ ។
 ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ
 អដ្ឋត្ថិតំ ន ចិត្តសហកុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 ចិត្តសហកុ ។ កាយវិញ្ញាតិ វចិវិញ្ញាតិ ឥន្ទំ រូបំ
 ពាហិរំ ចិត្តសហកុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន
 ចិត្តសហកុ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហេ
 អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិរំ ន ចិត្តសហកុ ។

(៧៨) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន ចិត្តានុបរិ-
 វត្តំ ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទំ
 រូបំ អដ្ឋត្ថិតំ ន ចិត្តានុបរិវត្តំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ ចិត្តានុបរិវត្តំ កាយវិញ្ញាតិ វចិវិញ្ញាតិ ឥន្ទំ
 រូបំ ពាហិរំ ចិត្តានុបរិវត្តំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 ន ចិត្តានុបរិវត្តំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតទ្បិ-
 កាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ពាហិរំ ន ចិត្តានុប-
 រិវត្តំ ។

អភិប្បដិសេ ពុទ្ធសង្គហ

(៧៧) រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តសហកុនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្ត-
 សហកុ ។ រូបខាងក្រៅ ជាចិត្តសហកុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ
 វចិវិញ្ញាតិ នេះរូបខាងក្រៅ ជាចិត្តសហកុ ។ រូបខាងក្រៅ មិនមែន
 ជាចិត្តសហកុនោះ តើដូចម្តេច ។ ច្រាយតនៈ ។ មេ ។ កតទ្បិកាហេ-
 ហោ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តសហកុ ។

(៧៨) រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្ត-
 ានុបរិវត្តិ ។ រូបខាងក្រៅ ជាចិត្តានុបរិវត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយ-
 វិញ្ញាតិ វចិវិញ្ញាតិ នេះរូបខាងក្រៅ ជាចិត្តានុបរិវត្តិ ។ រូបខាងក្រៅ
 មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្តិនោះ តើដូចម្តេច ។ ច្រាយតនៈ ។ មេ ។
 កតទ្បិកាហោ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចិត្តានុបរិវត្តិ ។

(៧៧) កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត ឱឡារត្ថ ។
 ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត ឥន្ទ រូប
 អដ្ឋត្ថិត ឱឡារត្ថ ។ កតមន្ត រូប ពាហិរ
 ឱឡារត្ថ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្ថាយន្ត
 ឥន្ទ រូប ពាហិរ ឱឡារត្ថ ។ កតមន្ត រូប ពាហិរ ។
 សុខុម ឥត្ថិទ្ធិយ ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ អាហារ
 ហោ ឥន្ទ រូប ពាហិរ សុខុម ។

(១០០) កតមន្ត រូប អដ្ឋត្ថិត សន្តិកេ ។
 ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត ឥន្ទ រូប
 អដ្ឋត្ថិត សន្តិកេ ។ កតមន្ត រូប ពាហិរ
 ឡរ ។ ឥត្ថិទ្ធិយ ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ អា
 ហារហោ ឥន្ទ រូប ពាហិរ ឡរ ។ កតមន្ត រូប
 ពាហិរ សន្តិកេ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ ដោដ្ឋ
 ត្ថាយន្ត ឥន្ទ រូប ពាហិរ សន្តិកេ ។

(១០១) កតមន្ត រូប ពាហិរ ចក្ខុសម្ពុស្សស្ស
 ធាវត្ថុ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ អា
 ហារហោ ឥន្ទ រូប ពាហិរ ចក្ខុសម្ពុស្សស្ស ធាវត្ថុ ។

(៧៧) ប្រទេសកម្ពុជា ជាឧទ្ធរណ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ
 ន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត ។ នេះប្រទេសកម្ពុជា ជាឧទ្ធរណ៍ ។ ប្រ
 ទេសកម្ពុជា ជាឧទ្ធរណ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយន្ត ។ បេ ។
 ដោដ្ឋត្ថាយន្ត ។ នេះប្រទេសកម្ពុជា ជាឧទ្ធរណ៍ ។ ប្រទេសកម្ពុជា ជា
 សុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយ ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ នេះ
 ប្រទេសកម្ពុជា ជាសុខុម ។

(១០០) ប្រទេសកម្ពុជា ជាសន្តិកេនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយ
 ន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត ។ នេះប្រទេសកម្ពុជា ជាសន្តិកេ ។ ប្រ
 ទេសកម្ពុជា ជាឧទ្ធរណ៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយ ។ បេ ។ កតធា
 ឡិកាហោ នេះប្រទេសកម្ពុជា ជាឧទ្ធរណ៍ ។ ប្រទេសកម្ពុជា ជាសន្តិកេ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយន្ត ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្ថាយន្ត ។ នេះប្រ
 ទេសកម្ពុជា ជាសន្តិកេ ។

(១០១) ប្រទេសកម្ពុជា មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុសម្ពុស្សនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ប្រាយន្ត ។ បេ ។ កតធាឡិកាហោ នេះ
 ប្រទេសកម្ពុជា មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្ខុសម្ពុស្ស ។ ប្រទេសកម្ពុជា ជាវត្ថុ

អភិធម្មវិថេ ធម្មសង្កេតំ

កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ចក្កុសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។
 ចក្កាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ចក្កុសម្មស្សស្ស
 វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ចក្កុសម្មស្សស្ស
 ន វត្ថុ ។ សោតាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ចក្កុសម្មស្សស្ស ន វត្ថុ ។

[១០៦] កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ចក្កុសម្មស្សដាយ
 វេទនាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។ ចេតនាយ
 ។ មេ ។ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។ រូបាយតនំ
 ។ មេ ។ កតធិកាហេ អាហារេ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពា-
 ហិរំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ
 អជ្ឈត្តិកំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ ចក្កាយតនំ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។
 សោតាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 អជ្ឈត្តិកំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស ន វត្ថុ ។

អភិធម្មវិថេ ធម្មសង្កេតំ

នៃចក្កុសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ នេះរូបខាងក្រុង ជា
 វត្ថុនៃចក្កុសម្មស្ស ។ រូបខាងក្រុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុសម្មស្សនោះ
 តើដូចម្តេច ។ សោតាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូប
 ខាងក្រុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុសម្មស្ស ។

[១០៦] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃវេទនា ។ មេ ។ នៃ
 សញ្ញា ។ មេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីចក្កុសម្មស្ស ។ មេ ។ នៃ
 ចក្កុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតធិកាហារេ
 នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុវិញ្ញាណ ។ រូបខាងក្រុង ជាវត្ថុ
 នៃចក្កុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ នេះរូបខាងក្រុង
 ជាវត្ថុ នៃចក្កុវិញ្ញាណ ។ រូបខាងក្រុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុវិញ្ញាណ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ សោតាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះ
 រូបខាងក្រុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃចក្កុវិញ្ញាណ ។

[១០៧] កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ សោតសម្មស្ស-
 ស្ស ។ មេ ។ យាទសម្មស្សស្ស ។ មេ ។ ជីវ្ហា-
 សម្មស្សស្ស ។ មេ ។ កាយសម្មស្សស្ស ឧ វត្ថុ ។
 រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតធឿកាពោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ ពាហិរំ កាយសម្មស្សស្ស ឧ វត្ថុ ។ កតមន្តំ
 រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស វត្ថុ ។ កាយ-
 យតនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស
 វត្ថុ ។ កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស
 ឧ វត្ថុ ។ ចក្ខុយតនំ ។ មេ ។ ជីវ្ហាយតនំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស ឧ វត្ថុ ។

[១០៨] កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ កាយសម្មស្ស-
 ជាយ វេទនាយ ។ មេ ។ សញ្ញាយ ។ មេ ។
 ចេតនាយ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧ វត្ថុ ។
 រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតធឿកាពោ អាហារោ
 ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧ វត្ថុ ។
 កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ។

[១០៩] រូបាធិក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃសោតសម្មស្ស ។ មេ ។
 នៃយានសម្មស្ស ។ មេ ។ នៃជីវ្ហាសម្មស្ស ។ មេ ។ នៃកាយសម្មស្ស
 នោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតធឿកាពោ នេះរូប
 ខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបខាងក្នុង ជាវត្ថុនៃ
 កាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាងក្នុង ជា
 វត្ថុនៃកាយសម្មស្ស ។ រូបខាងក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស
 នោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ មេ ។ ជីវ្ហាយតនៈ នេះរូប
 ខាងក្នុង មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយសម្មស្ស ។

[១០៩] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃវេទនា ។ មេ ។ នៃ
 សញ្ញា ។ មេ ។ នៃចេតនា ដែលកើតអំពីកាយសម្មស្ស ។ មេ ។
 នៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កត-
 ធឿកាពោ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាវត្ថុ នៃកាយវិញ្ញាណ ។
 រូបខាងក្នុង ជាវត្ថុនៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយតនៈ

កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ តោយវិញ្ញា-
ណាស្ស វត្ថុ ។ កតមន្ទំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ តោយវិញ្ញា-
ណាស្ស ន វត្ថុ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ ដីក្កយតនំ
ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ កាយវិញ្ញាណាស្ស ន វត្ថុ ។

(១០៥) កតមន្ទំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តុសម្ពុស្ស-
ស្ស ន អារម្មណំ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។
កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តុសម្ពុស្ស-
ស្ស ន អារម្មណំ ។ កតមន្ទំ រូបំ ពាហិវំ ចត្តុ-
សម្ពុស្សស្ស អារម្មណំ ។ រូបាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ
ពាហិវំ ចត្តុសម្ពុស្សស្ស អារម្មណំ ។ កតមន្ទំ រូបំ
ពាហិវំ ។ ចត្តុសម្ពុស្សស្ស ន អារម្មណំ ។ សទ្ទា-
យតនំ ។ បេ ។ កតមន្ទំ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ
រូបំ ពាហិវំ ចត្តុសម្ពុស្សស្ស ន អារម្មណំ ។

(១០៦) កតមន្ទំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តុសម្ពុស្ស-
ដាយ វេទនាយ ។ បេ ។ សត្តាយ ។ បេ ។
ចេតនាយ ។ បេ ។ ចត្តវិញ្ញាណាស្ស ន អារម្មណំ ។
ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទ្រំ
រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ចត្តវិញ្ញាណាស្ស ន អារម្មណំ ។

នេរូបខាណិក្ខំ ជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូបខាណិក្ខំ មិនមែន
ជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។
ដីក្កយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាវត្ថុ វៃកាយវិញ្ញាណ ។

(១០៥) រូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តុសម្ពុស្សនោះ
តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ
មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តុសម្ពុស្ស ។ រូបខាណិក្ខំ ជាអារម្មណ៍វៃ
ចត្តុសម្ពុស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ ជា
អារម្មណ៍វៃចត្តុសម្ពុស្ស ។ រូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តុ-
សម្ពុស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ទាយតនៈ ។ បេ ។ កតមន្ទំ កាយ-
យាយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តុសម្ពុស្ស ។

(១០៦) រូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃវេទនា ។ បេ ។
វៃសត្តា ។ បេ ។ វៃចេតនា ដែលកើតអំពីចត្តុសម្ពុស្ស ។ បេ ។
វៃចត្តវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយ-
យាយតនៈ នេរូបខាណិក្ខំ មិនមែនជាអារម្មណ៍ វៃចត្តវិញ្ញាណ ។

កតម្ពន្ត រូប ពាហិរ ចតុវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ ។
 រូបាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប ពាហិរ ចតុវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ៍ ។
 កតម្ពន្ត រូប ពាហិរ ចតុវិញ្ញាណស្ស ឧ
 អារម្មណ៍ ។ សន្ទាយតន៍ ។ បេ ។ កតត្បិកាហេ
 អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូប ពាហិរ ចតុវិញ្ញាណស្ស ឧ
 អារម្មណ៍ ។

[១០៧] កតម្ពន្ត រូប អជ្ឈត្តិកំ សោតសម្មស្ស
 ស្ស ។ បេ ។ យានសម្មស្សស្ស ។ បេ ។ ជីក្ខុ
 សម្មស្សស្ស ។ បេ ។ កាយសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។
 ចតុវាយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍
 ឥន្ទ្រ រូប អជ្ឈត្តិកំ កាយសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។
 កតម្ពន្ត រូប ពាហិរ កាយសម្មស្សស្ស
 អារម្មណ៍ ។ ដោដ្ឋន្ទាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប ពាហិរ
 កាយសម្មស្សស្ស អារម្មណ៍ ។ កតម្ពន្ត រូប ពាហិរ
 កាយសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។ រូបាយតន៍
 ។ បេ ។ កតត្បិកាហេ អាហារកេ ឥន្ទ្រ រូប ពាហិរ
 កាយសម្មស្សស្ស ឧ អារម្មណ៍ ។

រូបខាងក្រៅ ជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 រូបាយតន៍ នេះរូបខាងក្រៅ ជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណ ។ រូប
 ខាងក្រៅ មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណនោះ តើដូចម្តេច ។
 សន្ទាយតន៍ ។ បេ ។ កតត្បិកាហេ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែន
 ជាអារម្មណ៍ នៃចតុវិញ្ញាណ ។

[១០៧] រូបខាងក្នុង មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃសោតសម្មស្ស
 ។ បេ ។ នៃយានសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃជីក្ខុសម្មស្ស ។ បេ ។ នៃកាយ
 សម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុវាយតន៍ ។ បេ ។ កាយាយតន៍
 នេះរូបខាងក្នុង មិនមែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបខាងក្រៅ
 ជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋន្ទាយតន៍
 នេះរូបខាងក្រៅ ជាអារម្មណ៍នៃកាយសម្មស្ស ។ រូបជាខាងក្រៅ មិន
 មែនជាអារម្មណ៍ នៃកាយសម្មស្សនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតន៍
 ។ បេ ។ កតត្បិកាហេ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជាអារម្មណ៍
 នៃកាយសម្មស្ស ។

[១០៦] ក្រុមប្រឹក្សា រួម អង្គប្រឹក្សា កាយសម្ព័ន្ធ-
 ជានយ វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។
 ចេតនាយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ៦ អាម្មណ៍ ។
 ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត ៧ ធន្ត រួម
 អង្គប្រឹក្សា កាយវិញ្ញាណស្ស ៦ អាម្មណ៍ ។ កត-
 មន្ត រួម ពាហិរ កាយវិញ្ញាណស្ស អាម្មណ៍ ។
 ដោដ្ឋតាយន្ត ៧ ធន្ត រួម ពាហិរ កាយវិញ្ញាណស្ស
 អាម្មណ៍ ។ កតមន្ត រួម ពាហិរ កាយវិញ្ញាណ-
 ស្ស ៦ អាម្មណ៍ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កត-
 ឡីការេ អាហារេ ៧ ធន្ត រួម ពាហិរ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស ៦ អាម្មណ៍ ។

[១០៧] កតមន្ត រួម ពាហិរ ៦ ចក្ខុយន្ត ។
 រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតឡីការេ អាហារេ ៧ ធន្ត
 រួម ពាហិរ ៦ ចក្ខុយន្ត ។ កតមន្ត រួម អង្គ-
 ប្រឹក្សា ចក្ខុយន្ត ។ យំ ចក្ខុ ចន្ទ មហាក្ខតាន្ត
 ឧបាយាយ បសាដោ ។ បេ ។ សុញ្ញោ កាមោបេ-
 សោ ៧ ធន្ត រួម អង្គប្រឹក្សា ចក្ខុយន្ត ។

[១០៨] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាពាក្យណ៍ បែបវេទ ។ បេ ។
 នៃសញ្ញា ។ បេ ។ នៃចក្ខុ ដែលកើតអំពីកាយសម្ព័ន្ធ ។ បេ ។
 នៃកាយវិញ្ញាណនោះ កើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយ-
 យន្ត ៖ នេះរូបខាងក្នុង មិនមែនជាពាក្យណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូប
 ខាងក្រៅ ជាពាក្យណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ កើដូចម្តេច ។ ដោដ្ឋ-
 តាយន្ត ៖ នេះរូបខាងក្រៅ ជាពាក្យណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណ ។ រូប
 ខាងក្រៅ មិនមែនជាពាក្យណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណនោះ កើដូចម្តេច ។
 រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតឡីការេ អាហារេ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជា
 ពាក្យណ៍ នៃកាយវិញ្ញាណ ។

[១០៩] រូបខាងក្រៅ មិនមែនជាចក្ខុយន្តនោះ កើដូច
 ម្តេច ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតឡីការេ អាហារេ នេះរូបខាង
 ក្រៅ មិនមែនជាចក្ខុយន្ត ។ រូបខាងក្នុង ជាចក្ខុយន្តនោះ
 កើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយន្ត គឺប្រសាទ កាស្រ័យមហាក្ខតាន្ត ៤ ។ បេ ។
 ហៅជាស្រុកខ្មែរ ក៏បាន នេះរូបខាងក្នុង ជាចក្ខុយន្ត ។

ក្នុងមន្ទីរ រូប អង្គជំនុំ ១ ចក្ខុវិស័យ ១ សោតាយ-
តង ១ បេ ១ កាយាយតង ១ ឥន្ទ្រ រូប អង្គជំនុំ ១
ចក្ខុវិស័យ ១

(១១០) ក្នុងមន្ទីរ រូប ពាហិរ ១ សោតាយ-
តង ១ បេ ១ ឯ យាយាយតង ១ បេ ១ ១ ជីវ្ហយតង
១ បេ ១ ១ កាយាយតង ១ រូបាយតង ១ បេ ១ ក្នុងមន្ទីរ-
កាយាយ អាហារ ឥន្ទ្រ រូប ពាហិរ ១ កាយាយ-
យតង ១ ក្នុងមន្ទីរ រូប អង្គជំនុំ កាយាយតង ១
យោ កាយាយ ចក្ខុវិស័យ មហាក្ខតង ឧបាយាយ ប-
សាដោ ១ បេ ១ សុញ្ញា ភាវៈមាបេសោ ឥន្ទ្រ រូប
អង្គជំនុំ កាយាយតង ១ ក្នុងមន្ទីរ រូប អង្គជំនុំ-
តង ១ កាយាយតង ១ ចក្ខុវិស័យ ១ បេ ១ ជីវ្ហ-
យតង ១ ឥន្ទ្រ រូប អង្គជំនុំ ១ កាយាយតង ១

(១១១) ក្នុងមន្ទីរ រូប អង្គជំនុំ ១ រូបាយត-
ង ១ ចក្ខុវិស័យ ១ បេ ១ កាយាយតង ១ ឥន្ទ្រ រូប
អង្គជំនុំ ១ រូបាយតង ១ ក្នុងមន្ទីរ រូប ពាហិរ រូបាយ-
យតង ១ យ រូប ចក្ខុវិស័យ មហាក្ខតង ឧបាយាយ

រូបាយតង ១ មិនមែនជាចក្ខុវិស័យនោះទេ តើដូចម្តេច ១ សោតាយតង
១ បេ ១ កាយាយតង ១ នេះរូបាយតង មិនមែនជាចក្ខុវិស័យនោះ ១

(១១២) រូបាយតង មិនមែនជាសោតាយតង ១ បេ ១ មិន
មែនជាយាយាយតង ១ បេ ១ មិនមែនជាជីវ្ហយតង ១ បេ ១ មិន
មែនជាកាយាយតងនោះ តើដូចម្តេច ១ រូបាយតង ១ បេ ១ កត-
ត្តិកិច្ចការ នេះរូបាយតង មិនមែនជាចក្ខុវិស័យនោះ ១ រូបាយតង
ជាចក្ខុវិស័យនោះ តើដូចម្តេច ១ កាយាយ គឺប្រសាទ កាស្រ័យ
មហាក្ខតង ៤ ១ បេ ១ ហៅថាស្រុកនេះក៏បាន នេះរូបាយតង
ជាចក្ខុវិស័យនោះ ១ រូបាយតង មិនមែនជាចក្ខុវិស័យនោះ តើដូច
ម្តេច ១ ចក្ខុវិស័យ ១ បេ ១ ជីវ្ហយតង ១ នេះរូបាយតង មិនមែនជា
កាយាយតង ១

(១១៣) រូបាយតង មិនមែនជាចក្ខុវិស័យនោះ តើដូច
ម្តេច ១ ចក្ខុវិស័យ ១ បេ ១ កាយាយតង ១ នេះរូបាយតង
មិនមែនជាចក្ខុវិស័យនោះ ១ រូបាយតង ជាចក្ខុវិស័យនោះ តើដូច
ម្តេច ១ រូបាយ គឺវិស័យស្រី កាស្រ័យមហាក្ខតង ៤ ១ បេ ១

អភិស្មេបិដក ឈុសដ្ឋបតិ

វណ្ណានិកា ។ បេ ។ រូបនាគុបេសា ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ
រូបាយនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន រូបាយន-
នំ ។ សន្តាយនំ ។ បេ ។ កតធិកាពេ អាហារេ
ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ន រូបាយនំ ។

[១០២] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន សន្តាយ-
នំ ។ បេ ។ ន កតាយនំ ។ បេ ។ ន រសាយ-
នំ ។ បេ ។ ន ដោដ្ឋព្វាយនំ ។ ចត្តាយនំ
។ បេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ន
ដោដ្ឋព្វាយនំ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ដោដ្ឋព្វា-
យនំ ។ បរិវាត ។ បេ ។ ដោដ្ឋព្វនាគុបេសា
ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ដោដ្ឋព្វាយនំ ។ កតមន្តំ រូបំ
ពាហិរំ ន ដោដ្ឋព្វាយនំ ។ រូបាយនំ ។ បេ ។
កតធិកាពេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ន
ដោដ្ឋព្វាយនំ ។

[១០៣] កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន ចត្តនាគុ ។
រូបាយនំ ។ បេ ។ កតធិកាពេ អាហារេ ឥន្ទ្រំ រូបំ
ពាហិរំ ន ចត្តនាគុ ។ កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ
ចត្តនាគុ ។ ចត្តាយនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ

អភិស្មេបិដក ឈុសដ្ឋបតិ

ហៅជំរូបនាគុកំបាន នេរូបនាគុក្រៅ ជំរូបាយនំ ។ រូបនាគុក្រៅ
មិនមែនជំរូបាយនំនោះ តើដូចម្តេច ។ សព្វាយនំ ។ បេ ។
កតធិកាពេ នេរូបនាគុក្រៅ មិនមែនជំរូបាយនំ ។

[១០៤] រូបនាគុកំ មិនមែនជាសព្វាយនំ ។ បេ ។ មិនមែន
ជាកតាយនំ ។ បេ ។ មិនមែនជារសាយនំ ។ បេ ។ មិនមែន
ជាដោដ្ឋព្វាយនំនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយនំ ។ បេ ។ កាយា-
យនំ នេរូបនាគុកំ មិនមែនជាដោដ្ឋព្វាយនំ ។ រូបនាគុក្រៅ ជា
ដោដ្ឋព្វាយនំនោះ តើដូចម្តេច ។ បរិវាត ។ បេ ។ ហៅជំរូប-
នាគុកំបាន នេរូបនាគុក្រៅ ជំរូបាយនំ ។ រូបនាគុក្រៅ
មិនមែនជំរូបាយនំនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយនំ ។ បេ ។
កតធិកាពេ នេរូបនាគុក្រៅ មិនមែនជំរូបាយនំ ។

[១០៥] រូបនាគុក្រៅ មិនមែនជាចត្តនាគុនោះ តើដូចម្តេច ។
រូបាយនំ ។ បេ ។ កតធិកាពេ នេរូបនាគុក្រៅ មិនមែនជាចត្តនាគុ ។
រូបនាគុកំ ជាចត្តនាគុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយនំ នេរូបនាគុកំ

អញ្ញាណេ ប្រាសាទ្តិយេ វិវាទិយុសោ

ចតុត្ថានុ ។ ធម្មតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ធន ចតុត្ថានុ ។ សោតាយនំ ។ មេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ធន ចតុត្ថានុ ។

[១០៤] កតមន្តំ រូបំ ពាហិវំ ធន សោតានុ ។ មេ ។ ធន យានានុ ។ មេ ។ ធន ជិវ្ហានុ ។ មេ ។ ធន កាយានុ ។ រូបាយនំ ។ មេ ។ កតធឿកា ពេ អាហារេ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិវំ ធន កាយានុ ។ កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ កាយានុ ។ កាយាយនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ កាយានុ ។ កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ធន កាយានុ ។ ចតុត្ថាយនំ ។ មេ ។ ជិវ្ហាយនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ធន កាយានុ ។

[១០៥] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ធន រូបានុ ។ ចតុត្ថាយនំ ។ មេ ។ កាយាយនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ធន រូបានុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិវំ រូបានុ ។ រូបាយនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិវំ រូបានុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិវំ ធន រូបានុ ។ សន្ទាយនំ ។ មេ ។ កតធឿកា ពេ អាហារេ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិវំ ធន រូបានុ ។

អញ្ញាណេ ប្រាសាទ្តិយេ តិកនិយុសោ

ជាតុត្ថានុ ។ រូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជាចតុត្ថានុនោះ តើប្រែប្រួល ។ សោតាយនៈ ។ មេ ។ កាយាយនៈ នេះរូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជា ចតុត្ថានុ ។

[១០៦] រូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជាសោតានុ ។ មេ ។ មិនមែន ជាយានានុ ។ មេ ។ មិនមែនជាជិវ្ហានុ ។ មេ ។ មិនមែន ជាកាយានុនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយនៈ ។ មេ ។ កត ឡង្កិណហារ នេះរូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជាកាយានុ ។ រូបខានិក្ខន្ធ ជាកាយានុនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយាយនៈ នេះរូបខានិក្ខន្ធ ជា កាយានុ ។ រូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជាកាយានុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុត្ថាយនៈ ។ មេ ។ ជិវ្ហាយនៈ នេះរូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជា កាយានុ ។

[១០៧] រូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជារូបានុនោះ តើដូចម្តេច ។ ចតុត្ថាយនៈ ។ មេ ។ កាយាយនៈ នេះរូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជារូបានុ ។ រូបខានិក្ខន្ធ ជារូបានុនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយនៈ នេះរូបខានិក្ខន្ធ ជារូបានុ ។ រូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជារូបានុនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្ទាយនៈ ។ មេ ។ កតឡង្កិណហារ នេះរូបខានិក្ខន្ធ មិនមែនជារូបានុ ។

អភិបាលវិសាមញ្ញក្រឹត្យ

[១០៦] បេឡាវិច រូប អដ្ឋវគ្គកំ ឈ ឃប្ប-
 ធាតុ ៗ បេ ៗ ឈ កល្យាណតុ ៗ បេ ៗ ឈ វសធាតុ ៗ បេ ៗ
 ឈ ដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ ចត្តាយាននំ ៗ បេ ៗ កាយាយ-
 យាននំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋវគ្គកំ ឈ ដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ
 កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ ដោដ្ឋត្វាយ-
 ាននំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ កកមន្តំ
 រូបំ ពាហិរំ ឈ ដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ រូបាយាននំ ៗ បេ ៗ
 កតត្ថិកា អាយាន ឥន្ទ្រំ រូបំ ពាហិរំ ឈ
 ដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ

[១០៧] កកមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ឈ ចត្តុទ្រិយំ ៗ
 រូបាយាននំ ៗ បេ ៗ កតត្ថិកា អាយាន ឥន្ទ្រំ
 រូបំ ពាហិរំ ឈ ចត្តុទ្រិយំ ៗ កកមន្តំ រូបំ អដ្ឋវគ្គ-
 កំ ចត្តុទ្រិយំ ៗ យំ ចត្តុំ ចត្តុំ បហាភូតានំ
 ខុទានាយ បសាដោ ៗ បេ ៗ សុវត្ថា កាលោបេ-
 សោ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋវគ្គកំ ចត្តុទ្រិយំ ៗ កកមន្តំ
 រូបំ អដ្ឋវគ្គកំ ឈ ចត្តុទ្រិយំ ៗ សោតាយាននំ
 ៗ បេ ៗ កាយាយាននំ ឥន្ទ្រំ រូបំ អដ្ឋវគ្គកំ ឈ
 ចត្តុទ្រិយំ ៗ

អភិបាលវិសាមញ្ញក្រឹត្យ

[១០៦] រូបវាជក្រឹត មិនមែនជាសត្វធាតុ ៗ បេ ៗ មិនមែនជា
 ក្រិក្រធាតុ ៗ បេ ៗ មិនមែនជាវសធាតុ ៗ បេ ៗ មិនមែនជាដោដ្ឋត្វធាតុ
 នោះ តើដូចម្តេច ៗ ចត្តាយាននៈ ៗ បេ ៗ កាយាយាននៈ នេះរូបវាជ-
 ក្រឹត មិនមែនជាដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ រូបវាជក្រឹត ជាដោដ្ឋត្វធាតុនោះ តើ
 ដូចម្តេច ៗ ដោដ្ឋត្វាយាននៈ នេះរូបវាជក្រឹត ជាដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ រូប-
 វាជក្រឹត មិនមែនជាដោដ្ឋត្វធាតុនោះ តើដូចម្តេច ៗ ច្រាយាននៈ
 ៗ បេ ៗ កតត្ថិកា អាយាន នេះរូបវាជក្រឹត មិនមែនជាដោដ្ឋត្វធាតុ ៗ

[១០៧] រូបវាជក្រឹត មិនមែនជាចត្តុទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ៗ
 ច្រាយាននៈ ៗ បេ ៗ កតត្ថិកា អាយាន នេះរូបវាជក្រឹត មិនមែនជា
 ចត្តុទ្រិយ ៗ រូបវាជក្រឹត ជាចត្តុទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ៗ ចត្តុណា
 គំប្រសាទ ពាស្រ័យមហាក្រិក្រតាំង ៤ ៗ បេ ៗ ហៅថាស្រុកទំនេរក៏បាន
 នេះរូបវាជក្រឹត ជាចត្តុទ្រិយ ៗ រូបវាជក្រឹត មិនមែនជាចត្តុទ្រិយនោះ
 តើដូចម្តេច ៗ សោតាយាននៈ ៗ បេ ៗ កាយាយាននៈ នេះរូបវាជ-
 ក្រឹត មិនមែនជាចត្តុទ្រិយ ៗ

(១១៥) កតតម្ពង្គំ រូបំ ពាហិរំ ឈ យោតិទ្រិយំ
 ។ មេ ។ ឈ យោតិទ្រិយំ ។ មេ ។ ឈ យោតិទ្រិយំ
 ។ មេ ។ ឈ យោតិទ្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។
 កតតម្ពង្គំ រូបំ ពាហិរំ ឈ យោតិទ្រិយំ
 ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ កាយិទ្រិយំ
 ។ យោ កាយោ ចត្តុទ្ធិ មហាក្ខតានំ ឧបាណា-
 យ វសានោ ។ មេ ។ សុញ្ញា កាយោមេសោ
 ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ កាយិទ្រិយំ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ ឈ កាយិទ្រិយំ ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។
 ជីវ្ហាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឈ កាយិទ្រិយំ ។

(១១៧) កតតម្ពង្គំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឈ ឥន្ទិទ្រិយំ ។
 ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ
 អដ្ឋត្តិកំ ឈ ឥន្ទិទ្រិយំ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ ពាហិរំ
 ឥន្ទិទ្រិយំ ។ យំ ឥន្ទិយា ឥន្ទិលិទ្ធិ ឥន្ទិធិបត្តំ ឥន្ទិ-
 កុត្តំ ឥន្ទាករេហ្ម ឥន្ទិកំ ឥន្ទិភារោ ឥន្ទំ រូបំ
 ពាហិរំ ឥន្ទិទ្រិយំ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ ពាហិរំ ឈ ឥន្ទិ-
 ទ្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ ពាហិរំ ឈ ឥន្ទិ-
 ទ្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ ពាហិរំ ឈ ឥន្ទិទ្រិយំ ។

(១១៨) រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាសេតិប្រិយ ។ មេ ។ មិន
 មែនជាយោទិទ្រិយ ។ មេ ។ មិនមែនជាជីវ្ហិទ្រិយ ។ មេ ។ មិនមែន
 ជាកាយិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កត-
 តម្ពង្គំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ កាយិទ្រិយំ ។ រូបខាន្ត្រា
 មិនមែនជាកាយិទ្រិយ ។ រូបខាន្ត្រា
 ជាកាយិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយណា គឺប្រសាទ អាស្រ័យ
 មហាក្ខតានំ ៤ ។ មេ ។ ហៅថាប្រកុំខេរិកិបាន នេះរូបខាន្ត្រា
 ក្នុង ជាកាយិទ្រិយ ។ រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាកាយិទ្រិយនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ ជីវ្ហាយតនៈ នេះរូបខាន្ត្រា
 មិនមែនជាកាយិទ្រិយ ។

(១១៩) រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាឥន្ទិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាន្ត្រា មិនមែនជាឥន្ទិ-
 ទ្រិយ ។ រូបខាន្ត្រា ជាឥន្ទិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ទ្រង់
 ទ្រាយជាស្រ្តី គ្រឿងវិញជាស្រ្តី កិរិយាជាស្រ្តី ពាក្យជាស្រ្តី លំដាប់
 ជាស្រ្តី ភាពជាស្រ្តី ណា មេស្រ្តី នេះរូបខាន្ត្រា ជាឥន្ទិទ្រិយ ។
 រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាឥន្ទិទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ
 ។ មេ ។ កតតម្ពង្គំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ កាយិទ្រិយំ ។ រូបខាន្ត្រា មិនមែនជាឥន្ទិទ្រិយ ។

(១២០) កតមន្ត រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឧ បុរិសំ ទ្រិយំ ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឧ បុរិសំ ទ្រិយំ ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរិ បុរិសំ ទ្រិយំ ។ យំ បុរិសស្ស បុរិសលិដ្ឋំ បុរិស- ធិមិត្តំ បុរិសគុត្តំ បុរិសាកម្មេ បុរិសត្តំ បុរិសក- រោ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរិ បុរិសំ ទ្រិយំ ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរិ ឧ បុរិសំ ទ្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតត្ថិកាការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរិ ឧ បុរិសំ ទ្រិយំ ។

(១២១) កតមន្ត រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឧ ជីវិតិ ទ្រិយំ ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ កាយាយតនំ ឥន្តំ រូបំ អដ្ឋត្តិកំ ឧ ជីវិតិ ទ្រិយំ ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរិ ជីវិតិ ទ្រិយំ ។ យោ រេសំ រូបំ ធម្មា ធម្មា អាយុ មិត្តិ យមនា យាមនា វិយមនា វត្តនា ចាលនា ជីវិតិ ជីវិតិ ទ្រិយំ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរិ ជីវិតិ ទ្រិយំ ។ កតមន្ត រូបំ ពាហិរិ ឧ ជីវិតិ ទ្រិយំ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ កតត្ថិកាការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរិ ឧ ជីវិតិ ទ្រិយំ ។

(១២០) រូបខាត្តក្កំ មិនមែនជាបុរិសំ ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាត្តក្កំ មិនមែនជាបុរិសំ ទ្រិយ ។ រូបខាត្តក្កំ ជាបុរិសំ ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ទ្រង់ព្រាយ ជាបុរស គ្រឿងចំណាំជាបុរស កិរិយាជាបុរស អាគារជាបុរស លំ- ទាំជាបុរស ភាពជាបុរស ណា របស់បុរស នេះរូបខាត្តក្កំ ជាបុរិសំ ទ្រិយ ។ រូបខាត្តក្កំ មិនមែនជាបុរិសំ ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតត្ថិកាការោ នេះរូបខាត្តក្កំ មិនមែនជា បុរិសំ ទ្រិយ ។

(១២១) រូបខាត្តក្កំ មិនមែនជាជីវិតិ ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាត្តក្កំ មិនមែនជាជីវិតិ- ទ្រិយ ។ រូបខាត្តក្កំ ជាជីវិតិ ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ អាយុ ការបិទនៅ ការនៅយំនយុរ ការរស់នៅ ការកើលទៅ ការប្រព្រឹត្តិ ទៅ ការរក្សា គឺជីវិត ជីវិតិ ទ្រិយ ណា ខែរូបធម៌ទាំងនោះ នេះរូប ខាត្តក្កំ ជាជីវិតិ ទ្រិយ ។ រូបខាត្តក្កំ មិនមែនជាជីវិតិ ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតត្ថិកាការោ នេះរូបខាត្តក្កំ មិនមែនជាជីវិតិ ទ្រិយ ។

[១៥២] កេតិកយន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ឬ កាយ-
 វិញ្ញាតិ ។ ចត្វាយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ
 ឥន្ទនំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ឬ កាយវិញ្ញាតិ ។ កតមន្តំ
 រូបំ ពាហិរំ កាយវិញ្ញាតិ ។ យា កុសលចិត្តស្ស
 វា អកុសលចិត្តស្ស វា អព្យាករតចិត្តស្ស វា អតិ-
 ក្កមន្តស្ស វា មជ្ឈិកមន្តស្ស វា អាណាគន្តស្ស វា
 វិណាគន្តស្ស វា សម្មិញ្ញន្តស្ស វា មសាវន្តស្ស វា
 កាយស្ស ជម្ពុនា សន្តម្ពុនា សន្តម្ពុនត្តំ វិញ្ញាតិ
 វិញ្ញាបនា វិញ្ញាបិតត្តំ ឥន្ទនំ រូបំ ពាហិរំ កាយវិញ្ញា-
 តិ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ច កាយវិញ្ញាតិ ។ រូបា-
 យននំ ។ បេ ។ កតទិក្ខុការេវ អាហារេវ ឥន្ទនំ រូបំ
 ពាហិរំ ឬ កាយវិញ្ញាតិ ។

[១៥៣] កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គិតំ ឬ វិញ្ញាតិ ។
 ចត្វាយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទនំ រូបំ
 អដ្ឋង្គិតំ ឬ វិញ្ញាតិ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 វិញ្ញាតិ ។ យា កុសលចិត្តស្ស វា អកុសលចិត្ត-
 ស្ស វា អព្យាករតចិត្តស្ស វា វិចា វិចា ព្យាប្បវា
 ឧទិរណំ យោសោ យោសកម្មំ វិចា វិចិកេនា

[១៥៤] ប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជាវិញ្ញាតិទេ តើដូចម្តេច ។
 ចត្វាយននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជា
 កាយវិញ្ញាតិ ។ ប្រដាប់ក្រុង ជាវិញ្ញាតិទោះ តើដូចម្តេច ។
 ការទប់កាយ ការគំទ្រកាយ ការទប់ទល់កាយ ការកំរើកាយ
 អាការញ្ញាតិកាយឲ្យកំរើក ភាពនៃការញ្ញាតិកាយឲ្យកំរើក ណា នៃ
 បុគ្គលមានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យា-
 គ្រិតក្តី កាលណាទេវធម្មទុក្តិ កាលណាទេវធម្មក្រាយក្តី កាល
 សំឡឹងមើលក្តី កាលក្រឡេកមើលក្តី កាលបត់ចូលក្តី កាលលាចេញក្តី
 នេះប្រដាប់ក្រុង ជាវិញ្ញាតិ ។ ប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជាវិញ្ញាតិ
 ទេ តើដូចម្តេច ។ ច្រាយននៈ ។ បេ ។ កតវ្យាង្គិកហារ នេះប្រ-
 ដាប់ក្រុង មិនមែនជាវិញ្ញាតិ ។

[១៥៥] ប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជាវិញ្ញាតិទោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្វា-
 យននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះប្រដាប់ក្រុង មិនមែនជាវិញ្ញាតិ ។
 ប្រដាប់ក្រុង ជាវិញ្ញាតិទោះ តើដូចម្តេច ។ វិចា សំដី គន្ធនិពាក្យ
 កាលកាល ការនឹកគង កម្មនឹកការនឹកគង វិចា វិចិកេន ណា នៃ
 បុគ្គលមានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាកុសលក្តី មានចិត្តជាអព្យាគ្រិតក្តី

អយំ វុទ្ធានំ វាហា យោ ធម្មេយ វាហាយេ វិញ្ញាត្តិ វិញ្ញា-
 បយា វិញ្ញាបិកត្តិ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ វិចីវិញ្ញត្តិ ។
 កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន វិចីវិញ្ញត្តិ ។ រូបាយននំ
 ។ បេ ។ កតមធឿកាពោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពា-
 ហិរំ ន វិចីវិញ្ញត្តិ ។

(១២២) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតិកំ ន អាគាស-
 ធាតុ ។ ចក្ខុយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ អដ្ឋង្គតិកំ ន អាគាសធាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ អាគាសធាតុ ។ យោ អាគាសោ អាគា-
 សកនំ អយំ អយកនំ វិវេណ វិវេកនំ អសម្មដ្ឋំ ចត្វ-
 ហិ មហាក្កតេហិ ឥន្ទន្តំ រូបំ ពាហិរំ អាគាសធាតុ ។
 កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ ន អាគាសធាតុ ។ រូបាយ-
 ននំ ។ បេ ។ កតមធឿកាពោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ
 ពាហិរំ ន អាគាសធាតុ ។

(១២៣) កតមន្តំ រូបំ អដ្ឋង្គតិកំ ន អាចោ-
 ធាតុ ។ ចក្ខុយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ ឥន្ទន្តំ
 រូបំ អដ្ឋង្គតិកំ ន អាចោធាតុ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ
 អាចោធាតុ ។ យំ អាចោ អាចោកនំ សិលេហា

នេរហៅថា វាហា បុរេវេលំវារកេប្រើសំដី ការសង្កេតដំបើម្យកប្រើ
 ភាពនៃការញ៉ាំងសំដីម្យកប្រើក នេះប្រឆាំងប្រា ជាវិចីវិញ្ញត្តិ ។ រូប-
 ធាតុក្រៅ មិនមែនជាវិចីវិញ្ញត្តិទោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ ។ បេ ។
 កតមធឿកាពោ នេះប្រឆាំងប្រា មិនមែនជាវិចីវិញ្ញត្តិ ។

(១២៤) រូបធាតុក្រៅ មិនមែនជាអាគាសធាតុទោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្ខុយននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះរូបធាតុក្រៅ មិន
 មែនជាអាគាសធាតុ ។ រូបធាតុក្រៅ ជាអាគាសធាតុទោះ តើដូច
 ម្តេច ។ កន្លែងណា ដែលមិនអាចក្នុងរាស់បាន អាគាស ទីនៃករិស
 ទីអាគាស ទីនោះ វាលមិនចេះរាល់ដោយមហាក្កតធាតុ ៤ នេះរូបធាតុ
 ក្រៅ ជាអាគាសធាតុ ។ រូបធាតុក្រៅ មិនមែនជាអាគាសធាតុទោះ
 តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ ។ បេ ។ កតមធឿកាពោ នេះរូបធាតុក្រៅ
 មិនមែនជាអាគាសធាតុ ។

(១២៥) រូបធាតុក្រៅ មិនមែនជាអាចោធាតុទោះ តើដូចម្តេច ។
 ចក្ខុយននៈ ។ បេ ។ កាយាយននៈ នេះរូបធាតុក្រៅ មិនមែន
 ជាអាចោធាតុ ។ រូបធាតុក្រៅ ជាអាចោធាតុទោះ តើដូចម្តេច ។
 សភាពជាទឹក ការកាំងនៅទីទឹក សភាពដែលសើមជ្រាប

បញ្ជាក់ ព្រះរាជក្រឹត្យ ពិសេស

សិលាចារឹក ឥន្ទ្រវង្ស រូបស្ស ឥន្ទ្រវង្ស រូប តាហិរិ
អាចារ្យ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។ រូបាយន្ត ។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ ឧ អាចារ្យ
ចារ្យ ។

(១២៦) កតមង្គ រូប អង្គ្រតិក រូបស្ស ឧ
លហុតា ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត
ឥន្ទ្រវង្ស រូប អង្គ្រតិក រូបស្ស ឧ លហុតា ។
កតមង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស លហុតា ។ យា
រូបស្ស លហុតា លហុបរិណាមតា អន្តរតា អវិគ្គ-
នតា ឥន្ទ្រវង្ស រូប តាហិរិ រូបស្ស លហុតា ។ កត-
មង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។ រូបាយន្ត
។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។

(១២៧) កតមង្គ រូប អង្គ្រតិក រូបស្ស ឧ
មុទ្រតា ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត
ឥន្ទ្រវង្ស រូប អង្គ្រតិក រូបស្ស ឧ មុទ្រតា ។ កត-
មង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស មុទ្រតា ។ យា រូបស្ស
មុទ្រតា មន្តរតា អកត្តម្បតា អកតិណតា ឥន្ទ្រ

បញ្ជាក់ ព្រះរាជក្រឹត្យ ពិសេស

តាហិរិ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។ យា
រូបស្ស លហុតា លហុបរិណាមតា អន្តរតា អវិគ្គ-
នតា ឥន្ទ្រវង្ស រូប តាហិរិ រូបស្ស លហុតា ។ កត-
មង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។ រូបាយន្ត
។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។

(១២៦) រូបនីក្ខ មិនមែនជារូបស្សលហុតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត នេះរូបនីក្ខ មិន
មែនជារូបស្សលហុតា ។ រូបនីក្ខ ជារូបស្សលហុតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ភារហិសេហ្វន ការប្រែប្រួលហិសេ ការមិនយឺតយូរ
ការមិនបង្កើតនៅ ណា នៃរូប នេះរូបនីក្ខ ជារូបស្សលហុតា ។
រូបនីក្ខ មិនមែនជារូបស្សលហុតានោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយន្ត
។ បេ ។ កតមង្គ រូប តាហិរិ រូបស្ស ឧ លហុតា ។

(១២៧) រូបនីក្ខ មិនមែនជារូបស្សមុទ្រតានោះ តើដូចម្តេច ។
ចក្ខុយន្ត ។ បេ ។ កាយាយន្ត នេះរូបនីក្ខ មិនមែនជា
រូបស្សមុទ្រតា ។ រូបនីក្ខ ជារូបស្សមុទ្រតានោះ តើដូចម្តេច ។
ភារនន់ ភារនន់ភូម ភារមិនរឹង ភារមិនស្តុកស្តើ ណា នៃរូប

រូប ពាហិរ រូបស្ស រូបស្ស ។ កតមន្ត រូប ពា-
 ហិរ រូបស្ស ឧ ឥន្ទតា ។ រូបាយតន្ត ។ បេ ។
 កតទ្បិកាពេ អាហារេ ឥន្ទន្ត រូប ពាហិរ រូបស្ស
 ឧ ឥន្ទតា ។

[១២៤] កតមន្ត រូប អដ្ឋត្តិក រូបស្ស ឧ
 កម្មញ្ញតា ។ ចក្កាយតន្ត ។ បេ ។ កាយាយ-
 តន្ត ឥន្ទន្ត រូប អដ្ឋត្តិក រូបស្ស ឧ កម្មញ្ញតា ។
 កតមន្ត រូប ពាហិរ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ យា
 រូបស្ស កម្មញ្ញតា កម្មញ្ញត្ត កម្មញ្ញតា ។ ឥន្ទន្ត
 រូប ពាហិរ រូបស្ស កម្មញ្ញតា ។ កតមន្ត រូប
 ពាហិរ រូបស្ស ឧ កម្មញ្ញតា ។ រូបាយតន្ត ។ បេ ។
 កតទ្បិកាពេ អាហារេ ឥន្ទន្ត រូប ពាហិរ រូបស្ស
 ឧ កម្មញ្ញតា ។

[១២៥] កតមន្ត រូប អដ្ឋត្តិក រូបស្ស ឧ
 ឧបចយោ ។ ចក្កាយតន្ត ។ បេ ។ កាយាយតន្ត
 ឥន្ទន្ត រូប អដ្ឋត្តិក រូបស្ស ឧ ឧបចយោ ។
 កតមន្ត រូប ពាហិរ រូបស្ស ឧបចយោ ។ យោ
 អាយតនានំ អាចយោ សោ រូបស្ស ឧបចយោ

នេះរូបខាងក្រៅ ជារូបស្សរូបស្ស ។ រូបខាងក្រៅ ពិសេសជារូបស្ស
 មុខការនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតន្ត ។ បេ ។ កតទ្បិកាពេ
 នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជារូបស្សមុខការ ។

[១២៦] រូបខាងក្នុង មិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតាខាងក្រៅ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្កាយតន្ត ។ បេ ។ កាយាយតន្ត នេះរូបខាងក្នុង មិន
 មែនជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។ រូបខាងក្រៅ ជារូបស្សកម្មញ្ញតាខាងក្រៅ តើ
 ដូចម្តេច ។ ភាពត្រូវដល់ការងារ ការធ្វើការងារ ភាពត្រូវការ
 ងារបាន ណា នៃរូប នេះរូបខាងក្រៅ ជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។ រូបខាង
 ក្រៅ មិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតាខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតន្ត
 ។ បេ ។ កតទ្បិកាពេ នេះរូបខាងក្រៅ មិនមែនជារូបស្សកម្មញ្ញតា ។

[១២៧] រូបខាងក្នុង មិនមែនជារូបស្សរូបចយោខាងក្រៅ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្កាយតន្ត ។ បេ ។ កាយាយតន្ត នេះរូបខាងក្នុង មិន
 មែនជារូបស្សរូបចយោ ។ រូបខាងក្រៅ ជារូបស្សរូបចយោខាងក្រៅ តើ
 ដូចម្តេច ។ ការសន្សំ ណា នៃរូបកាយតន្ត នោះឈ្មោះថាការសន្សំ

ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ឧបទយោ ។ កតមន្ទំ
រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ន ឧបទយោ ។ រូបាយតនំ
។ បេ ។ កតទធិកាពោ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តា-
ហិវំ រូបស្ស ន ឧបទយោ ។

[១៣០] កតមន្ទំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន
សន្តតិ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
ឥន្ទ្រ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន សន្តតិ ។ កត-
មន្ទំ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស សន្តតិ ។ យោ រូបស្ស
ឧបទយោ សា រូបស្ស សន្តតិ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិវំ
រូបស្ស សន្តតិ ។ កតមន្ទំ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ន
សន្តតិ ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតទធិកាពោ អា-
ហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ន សន្តតិ ។

[១៣១] កតមន្ទំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន
ជរតា ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
ឥន្ទ្រ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន ជរតា ។ កត-
មន្ទំ រូបំ តាហិវំ រូបស្ស ជរតា ។ យា រូបស្ស ជរ
ជីវណានា ទណ្ឌិកំ វាសិកំ វិលិត្តចតា អាយុនោ
សំហានំ ឥន្ទ្រយានំ បរិចារោ ឥន្ទ្រ រូបំ តាហិវំ

ខៃរូប នេរូបខាជ្រៅ ជាប្រសព្វទ្រពយៈ ។ រូបខាជ្រៅ បិរិយោ
ជាប្រសព្វទ្រពយៈនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កត-
ទធិកាពោ នេរូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វទ្រពយៈ ។

[១៣០] រូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វសន្តតិនោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាជ្រៅ
មិនមែនជាប្រសព្វសន្តតិ ។ រូបខាជ្រៅ ជាប្រសព្វសន្តតិនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ការសន្សំ ណា ខៃរូប នោះឈ្មោះថាតំណខៃរូប នេ
រូបខាជ្រៅ ជាប្រសព្វសន្តតិ ។ រូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វ
សន្តតិនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ កតទធិកាពោ
នេរូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វសន្តតិ ។

[១៣១] រូបខាជ្រៅ មិនមែនជាប្រសព្វជរតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេរូបខាជ្រៅ
មិនមែនជាប្រសព្វជរតា ។ រូបខាជ្រៅ ជាប្រសព្វជរតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ជរ ករត្រាំត្រា ធ្មេញចាក់ សក់ស្នូ វិស្សកយុវយោ
ការថយអាយុ ចាស់ទុំនៃឥន្ទ្រិយ ណា ខៃរូប នេរូបខាជ្រៅ

រូបស្ស ជរតា ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស
ន ជរតា ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ
អាហារេ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស ន ជរតា ។

[១៣២] កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន អនិ-
ច្ចតា ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥ-
ន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។ កតមន្តំ
រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។ យោ រូបស្ស
ខយោ វាយោ គោនោ បរិគោនោ អនិច្ចតា អន្តរ-
ដានំ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស អនិច្ចតា ។ កត-
មន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។ រូបាយត-
នំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ អាហារេ ឥន្តំ រូបំ
ពាហិរំ រូបស្ស ន អនិច្ចតា ។

[១៣៣] កតមន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ន កតឡី-
កាពេ អាហារេ ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយ-
តនំ ឥន្តំ រូបំ អជ្ឈត្តិកំ ន កតឡីកាពេ អា-
ហារេ ។ កតមន្តំ រូបំ ពាហិរំ កតឡីកាពេ អា-
ហារេ ។ ឌិដោ ក្សម្មាសោ សត្តុ មន្តោ មសំ
ទិរំ ននិ សម្បិ នវនិតំ តេសំ មទុ ដាលិតំ

ជារូបស្សជរតា ។ រូបាយតនំ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ
អាហារេ ឥន្តំ រូបំ ពាហិរំ រូបស្ស ន ជរតា ។

[១៣៤] រូបខាណ្ឌក្នុង មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើដូច
ម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាណ្ឌក្នុង
មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។ រូបខាណ្ឌក្រៅ ជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ការសេស ការវិនាស ការបែកបាក់ ការប្រែប្រួល
ការចេះច្រើន ការបាត់បង់ ណា នៃរូប នេះរូបខាណ្ឌក្រៅ
ជារូបស្សអនិច្ចតា ។ រូបខាណ្ឌក្រៅ មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតានោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កតឡីកាពេ នេះរូបខាណ្ឌក្រៅ
មិនមែនជារូបស្សអនិច្ចតា ។

[១៣៥] រូបខាណ្ឌក្នុង មិនមែនជាកតឡីកាពេនោះ តើ
ដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ នេះរូបខាណ្ឌក្នុង
មិនមែនជាកតឡីកាពេ ។ រូបខាណ្ឌក្រៅ ជាកតឡីកាពេនោះ
តើដូចម្តេច ។ បាយ នំ សម្បុរ ត្រី សាច់ ទឹកដោះស្រស់ ទឹក
ដោះស្រូវ ទឹកដោះដូង ទឹកដោះខាប់ ម្រេង ទឹកយ៉ូ ស្ករអំពៅ

កតម្ភ រូប លោ ឧបាទាន សន្តិភេទ ។ ដោយឡែក
យន្ត ឥន្ទ រូប លោ ឧបាទាន សន្តិភេទ ។

[១៣៧] កតម្ភ រូប ឧបាទាន សន្តិភេទ ។
កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្ត ឥន្ទ រូប ឧបាទាន
សន្តិភេទ ។ កតម្ភ រូប ឧបាទាន អនិទស្ស-
នំ ។ ចត្តាយន្ត ។ ថេ ។ កាយាយន្ត ឥន្ទ-
ទ្រិយំ បុរិសទ្រិយំ ជីវិតទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្បិ
អត្តិ រូប កម្មស្ស កតត្តា កម្មាយន្ត រសាយ-
ន្ត ដោយឡែក អាភាសនាតុ អាហោនាតុ
រូបស្ស ឧបទយោ រូបស្ស សន្តិភេទ កតត្តាការៈ
អាហារោ ឥន្ទ រូប ឧបាទាន អនិទស្សនំ ។
កតម្ភ រូប អនុបាទាន សន្តិភេទ ។ ឧ កម្ម-
ស្ស កតត្តា រូបាយន្ត ឥន្ទ រូប អនុបាទាន
សន្តិភេទ ។ កតម្ភ រូប អនុបាទាន អនិទស្ស-
នំ ។ សន្តាយន្ត កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ រូបស្ស
លហុតា រូបស្ស មុតុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស
ជរតា រូបស្ស អនិទតា យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តិ
រូប ឧ កម្មស្ស កតត្តា កម្មាយន្ត រសាយន្ត

រូបមិនមែនជាទុក្ខា សន្តិភេទ រូប រូប ។ រូបវន្តិក
នេះរូបមិនមែនជាទុក្ខា សន្តិភេទ ។

[១៣៨] រូបវន្តិក រូបវន្តិក រូបវន្តិក រូបវន្តិក ។
រូបាយន្ត ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបវន្តិក
សន្តិភេទ ។ រូបវន្តិក អនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។
ចត្តាយន្ត ។ ថេ ។ កាយាយន្ត ឥន្ទទ្រិយ បុរិសទ្រិយ ជី-
វិតទ្រិយ បូករូបដទៃណា គិតនាយន្ត រសាយន្ត ដោយឡែក
អាភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សទបទយោ រូបស្សសន្តិភេទ កត-
ត្តាការៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបវន្តិក
អនិទស្សនៈ ។ រូបវន្តិក រូបវន្តិក រូបវន្តិក រូបវន្តិក ។
រូបាយន្ត មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយនេះ នេះរូប
វន្តិក រូបវន្តិក រូបវន្តិក រូបវន្តិក ។ រូបវន្តិក អនិទស្សនៈ
នោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយន្ត កាយវិញ្ញត្តិ វចីវិញ្ញត្តិ
រូបស្សលហុតា រូបស្សមុតុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា
រូបស្សអនិទតា បូករូបដទៃណា គិតនាយន្ត រសាយន្ត

ដោយដ្ឋានយន្តនៃ អាណាសាតុ អាណាសាតុ រូបស្ស៊ី
ឧបចាយោ រូបស្ស៊ី សន្តតិ កតទ្ធិកាហោ អាហារោ
ឥន្ទន្តំ រូបំ អនុបាទិន្ទំ អនិទស្សន្តំ ។

(១៤០) កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិន្ទំ សប្បដិយំ ។
ចត្វាយន្តនំ ។ បេ ។ កាយាយន្តនំ យំ វា បទ-
ញាម្យំ អត្តំ រូបំ កម្មស្ស៊ី កតត្តា រូបាយន្តនំ កត្តា-
យន្តនំ រសាយន្តនំ ដោយដ្ឋានយន្តនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ ឧបា-
ទិន្ទំ សប្បដិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិន្ទំ អប្បដិ-
យំ ។ ឥត្តិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ យំ វា
បទញាម្យំ អត្តំ រូបំ កម្មស្ស៊ី កតត្តា អាណាសាតុ
អាណាសាតុ រូបស្ស៊ី ឧបចាយោ រូបស្ស៊ី សន្តតិ កត-
ទ្ធិកាហោ អាហារោ ឥន្ទន្តំ រូបំ ឧបាទិន្ទំ អប្បដិ-
យំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិន្ទំ សប្បដិយំ ។
សន្តាយន្តនំ យំ វា បទញាម្យំ អត្តំ រូបំ ប កម្មស្ស៊ី
កតត្តា រូបាយន្តនំ កត្តាយន្តនំ រសាយន្តនំ ដោយដ្ឋាន-
យន្តនំ ឥន្ទន្តំ រូបំ អនុបាទិន្ទំ សប្បដិយំ ។ កតមន្តំ
រូបំ អនុបាទិន្ទំ អប្បដិយំ ។ កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ
រូបស្ស៊ី លហុតា រូបស្ស៊ី មុនុតា រូបស្ស៊ី កម្មញាតា

ដោយដ្ឋានយន្តនៃ អាណាសាតុ អាណាសាតុ រូបស្ស៊ី
សន្តតិ កតទ្ធិកាហោ បិទិមន្ត្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
ទេ នេរូបជាអនុបាទិន្ទៈ អនិទស្សន្តៈ ។

(១៤០) រូបជាទុបាទិន្ទៈ សប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។
ចត្វាយន្តនៈ ។ បេ ។ កាយាយន្តនៈ បូករូបដទៃណា គឺរូបាយន្តនៈ
គន្ធាយន្តនៈ រសាយន្តនៈ ដោយដ្ឋានយន្តនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែល
បុគ្គលធ្វើហើយ នេរូបជាទុបាទិន្ទៈ សប្បដិយៈ ។ រូបជាទុបាទិន្ទៈ
អប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ
បូករូបដទៃណា គឺកាយាយន្ត អាណាសាតុ រូបស្ស៊ីចេញ
រូបស្ស៊ីសន្តតិ កតទ្ធិកាហោ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គល ធ្វើ
ហើយ នេរូបជាទុបាទិន្ទៈ អប្បដិយៈ ។ រូបជាអនុបាទិន្ទៈ សប្បដិយៈ
នោះ តើដូចម្តេច ។ សក្កាយន្តនៈ បូក រូបដទៃណា គឺ
រូបាយន្តនៈ គន្ធាយន្តនៈ រសាយន្តនៈ ដោយដ្ឋានយន្តនៈ មិន
មែនព្រោះហេតុ នៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេរូបជាអនុបាទិន្ទៈ
សប្បដិយៈ ។ រូបជាអនុបាទិន្ទៈ អប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។
កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ រូបស្ស៊ីលហុតា រូបស្ស៊ីមុនុតា រូបស្ស៊ីកម្មញាតា

រូបស្ស ជរា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បដក្ខាម្បិ
 អត្ថំ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា អាគាសនាតុ
 អាចោនាតុ រូបស្ស ឧបទយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតឡិកាពោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធំ
 អប្បជិយំ ។

[១៤០] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។
 កម្មស្ស កតត្តា ជាដ្ឋង្គាយតនំ អាចោនាតុ ឥន្ទំ
 រូបំ ឧបាទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធំ
 ន មហាក្ខតំ ។ ចក្កាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយ
 តនំ ឥត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ យំ វា បដ
 ក្ខាម្បិ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ កត្តា
 យតនំ រសាយតនំ អាគាសនាតុ រូបស្ស ឧបទ
 យោ រូបស្ស សន្តតិ កតឡិកាពោ អាហារោ ឥន្ទ
 រូបំ ឧបាទិទ្ធំ ន មហាក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបា
 ទិទ្ធំ មហាក្ខតំ ។ ន កម្មស្ស កតត្តា ជាដ្ឋង្គ
 យតនំ អាចោនាតុ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធំ មហា
 ក្ខតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធំ ន មហាក្ខតំ
 សត្តាយតនំ កាយវិញ្ញតិ វិជីវិញ្ញតិ រូបស្ស លហុ

រូបស្សជរា រូបស្សអនិច្ចតា យំ វា បដក្ខាម្បិ អ
 ត្ថាតុ រូបស្សឧបទយោ រូបស្សសន្តតិ កតឡិកាពោ វិជ
 វិមនព្រោះហត្ថនិកម្មវិសេស្តលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធ
 អប្បជិយៈ ។

[១៤១] រូបជាទុប្បាទិទ្ធៈ មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ជាដ្ឋ
 ង្គាយតនៈ អាចោនាតុ ព្រោះហត្ថនិកម្មវិសេស្តលធ្វើហើយ នេះរូប
 ជាទុប្បាទិទ្ធៈ មហាក្ខត ។ រូបជាទុប្បាទិទ្ធៈ មិនមែនមហាក្ខតនោះ តើដូច
 ម្តេច ។ ចក្កាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឥត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ
 ជីវិតិទ្ធិយំ បូករូបជីវណា តិប្បាយតនៈ កត្តាយតនៈ រសាយតនៈ
 អាគាសនាតុ រូបស្សឧបទយោ រូបស្សសន្តតិ កតឡិកាពោ ព្រោះ
 ហត្ថនិកម្មវិសេស្តលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុប្បាទិទ្ធៈមិនមែនមហាក្ខត ។
 រូបជាអនុបាទិទ្ធៈ មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ជាដ្ឋង្គាយតនៈ
 អាចោនាតុ មិនមែនព្រោះហត្ថនិកម្មវិសេស្តលធ្វើហើយទេ នេះរូប
 ជាអនុបាទិទ្ធៈ មហាក្ខត ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធៈ មិនមែនមហាក្ខតនោះ
 តើដូចម្តេច ។ សត្តាយតនៈ កាយវិញ្ញតិ វិជីវិញ្ញតិ រូបស្សលហុ

រូបស្សី មុន្នតា រូបស្សី កម្មស្សីតា រូបស្សី ជរតា
 រូបស្សី អនិច្ចតា យំ វា បទព្វាម្បី អត្ថំ រូបំ ធន
 កម្មស្សី កតត្តា រូបាយតនំ កម្មាយតនំ រសា-
 យតនំ អាតាសនាតុ រូបស្សី ឧបទយោ រូបស្សី
 សន្តតិ កតត្ថីកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុ-
 ចានិទ្ធិំ ធន មហាក្ខតំ ។

(១២២) កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិំ ឱឡារិកំ ។
 ចក្ខុយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ វា បទ-
 ព្វាម្បី អត្ថំ រូបំ កម្មស្សី កតត្តា រូបាយតនំ កម្មា-
 យតនំ រសាយតនំ ដោជ្ជញ្ញាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ ឧបា-
 ទិទ្ធិំ ឱឡារិកំ ។ កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិំ សុខុមំ ។
 ឥត្ថិទ្ធិយំ បុរិសិទ្ធិយំ ជីវិតិទ្ធិយំ យំ វា បទព្វាម្បី
 អត្ថំ រូបំ កម្មស្សី កតត្តា អាតាសនាតុ អាហោនាតុ
 រូបស្សី ឧបទយោ រូបស្សី សន្តតិ កតត្ថីកាហោ
 អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិំ សុខុមំ ។ កតតម្ពំ រូបំ
 អនុចានិទ្ធិំ ឱឡារិកំ ។ សទ្ធាយតនំ យំ វា បទព្វា-
 ម្បី អត្ថំ រូបំ ធន កម្មស្សី កតត្តា រូបាយតនំ
 កម្មាយតនំ រសាយតនំ ដោជ្ជញ្ញាយតនំ ឥន្ទំ រូបំ

រូបស្សីមុន្នតា រូបស្សីកម្មស្សីតា រូបស្សីជរតា រូបស្សីអនិច្ចតា រូបស្សី
 ជរតា គីរុបាយតនៈ គម្មាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជញ្ញាយតនៈ
 រូបស្សីឧបទយោ រូបស្សីសន្តតិ កតត្ថីកាហោ មិនមែនព្រោះហេតុដែល
 កម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធិៈ មិនមែនជាមហាក្ខត ។

(១២២) រូបជាទុបាទិទ្ធិៈ ឡោកិកៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុ-
 យតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ ឬក៏ រូបជរតា គីរុបាយតនៈ
 គម្មាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជញ្ញាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែល
 បុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធិៈ ឡោកិកៈ ។ រូបជាទុបាទិទ្ធិៈ សុខុ-
 មៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្ថិទ្ធិយ បុរិសិទ្ធិយ ជីវិតិទ្ធិយ ឬក៏ រូបជរតា
 ណា គឺអាតាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សីឧបទយោ រូបស្សីសន្តតិ កតត-
 ត្ថីកាហោ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធិៈ
 សុខុមៈ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិៈ ឡោកិកៈនោះ តើដូចម្តេច ។ សទ្ធាយតនៈ
 ឬក៏ រូបជរតា គីរុបាយតនៈ គម្មាយតនៈ រសាយតនៈ ដោជ្ជញ្ញា-
 យតនៈ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូប

អនុបាទិដ្ឋំ ឧប្បាទិតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ
 សុខុមំ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ រូបស្ស លហុតា
 រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជវតា
 រូបស្ស អនិគ្គតា យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ ទ
 កម្មស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ អាចោនាតុ រូបស្ស
 ឧបចាយោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិការោ អាហារោ
 ឥន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ សុខុមំ ។

[១២៣] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ ទ្វារ ។ ឥន្តិ-
 ទ្រិយំ បុរិសទ្រិយំ ជីវិតទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្បិ
 អន្តិ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ អាចោ-
 នាតុ រូបស្ស ឧបចាយោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិ-
 ការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ ទ្វារ ។
 កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ សន្តិកេ ។ ចក្ខាយន្តំ
 ។ រេ ។ កាយាយន្តំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ
 កម្មស្ស កតត្តា រូបាយន្តំ កត្វាយន្តំ រសាយន្តំ
 ដោដ្ឋញ្ញាយន្តំ ឥន្តំ រូបំ ឧបាទិដ្ឋំ សន្តិកេ ។ កត-
 មន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ ទ្វារ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា

ជាអនុបាទិដ្ឋំ ឧប្បាទិតំ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ
 សុខុមំ ។ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ រូបស្ស លហុតា
 រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជវតា
 រូបស្ស អនិគ្គតា យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តិ រូបំ ទ
 កម្មស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ អាចោនាតុ រូបស្ស
 ឧបចាយោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិការោ អាហារោ
 ឥន្តំ រូបំ អនុបាទិដ្ឋំ សុខុមំ ។

[១២៣] រូបជាទប្បាទិដ្ឋំ ទ្វាររូបនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្តិ-
 ទ្រិយ បុរិសទ្រិយ ជីវិតទ្រិយ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺអាសាសនាតុ
 អាចោនាតុ រូបស្សទបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិក្រិកហារ ព្រោះ
 ហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទប្បាទិដ្ឋំ ទ្វាររូប ។ រូបជា
 ទប្បាទិដ្ឋំ សន្តិកេរូបនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយន្តៈ ។ រេ ។
 កាយាយន្តៈ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺរូបាយន្តៈ កត្វាយន្តៈ រសាយ-
 ន្តៈ ដោដ្ឋញ្ញាយន្តៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជា
 ទប្បាទិដ្ឋំ សន្តិកេរូប ។ រូបជាអនុបាទិដ្ឋំ ទ្វាររូបនោះ តើដូចម្តេច ។
 កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា

អភិបាលវិទ្យា បុគ្គលិក

រូបស្ស ជរតា រូបស្ស វេទិត្តនា យំ វា បទនាម្យំ
 អត្ថំ រូបំ ឈ កក្កស្ស កតត្តា អាសាសនាតុ
 អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តិកំ កត-
 ឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ ធូរេ ។
 កតតមន្តំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ សន្តិកោ ។ សន្ទាយតធំ
 យំ វា បទនាម្យំ អត្ថំ រូបំ ឈ កក្កស្ស កតត្តា
 រូបាយតធំ កន្ទាយតធំ រសាយតធំ ដោដ្ឋព្វាយតធំ
 ឥន្ទំ រូបំ អនុចាទិទ្ធំ សន្តិកោ ។

[១២២] កតតមន្តំ រូបំ ឧចាទិទ្ធជាទាទិយំ សនិ-
 ទស្សនំ ។ កក្កស្ស កតត្តា រូបាយតធំ ឥន្ទំ
 រូបំ ឧចាទិទ្ធជាទាទិយំ សនិទស្សនំ ។ កតតមន្តំ
 រូបំ ឧចាទិទ្ធជាទាទិយំ អនិទស្សនំ ។ ចក្ខុយតធំ
 ។ មេ ។ កាយាយតធំ ឥន្ទ្រិយំ បុរិស្រិយំ
 ជីវិត្រិយំ យំ វា បទនាម្យំ អត្ថំ រូបំ កក្កស្ស
 កតត្តា កន្ទាយតធំ រសាយតធំ ដោដ្ឋព្វាយតធំ
 អាសាសនាតុ អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបថយោ រូប-
 ស្ស សន្តិកំ កតឡីកាហោ អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ
 ឧចាទិទ្ធជាទាទិយំ អនិទស្សនំ ។ កតតមន្តំ រូបំ

អភិបាលវិទ្យា បុគ្គលិក

រូបស្សជរតា រូបស្សវេទិត្តនា បូកំ រូបជំខណោ គីលទាសោតុ មេពុ-
 នាតុ រូបស្សរូបថយេ រូបស្សសន្តិកំ កតឡីកាហោ បិទបៃ
 ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុចាទិទ្ធៈ រូប-
 រូប ។ រូបជាអនុចាទិទ្ធៈ សន្តិកេរូបនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្ទា-
 យតនៈ បូកំ រូបជំខណោ គីរូបាយតនៈ កន្ទាយតនៈ រសាយតនៈ
 ដោដ្ឋព្វាយតនៈ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះ
 រូបជាអនុចាទិទ្ធៈ សន្តិកេរូប ។

[១២២] រូបជាទុច្ចាទិទ្ធជាទិយៈ សនិទស្សនៈនោះ តើ
 ដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះ
 រូបជាទុច្ចាទិទ្ធជាទិយៈ សនិទស្សនៈ ។ រូបជាទុច្ចាទិទ្ធជាទិយៈ
 អនិទស្សនៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ មេ ។ កាយាយ-
 តនៈ ឥន្ទ្រិយ បុរិស្រិយ ជីវិត្រិយ បូកំ រូបជំខណោ គីកន្ទា-
 យតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋព្វាយតនៈ អាសាសនាតុ អាសាសនាតុ
 រូបស្សរូបថយេ រូបស្សសន្តិកំ កតឡីកាហោ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែល
 បុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុច្ចាទិទ្ធជាទិយៈ អនិទស្សនៈ ។ រូប

អប្បករណ៍ ប្រសង្កេត ចក្ខុវិស័យ

អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ សនិទស្សនំ ។ ឧ កត្តស្ស
 កតត្តា រូបាយននំ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 សនិទស្សនំ ។ កតតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 អនិទស្សនំ ។ សម្ពាយននំ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទ្ធិតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា
 រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញាម្បិ
 អត្តិ រូបំ ឧ កត្តស្ស កតត្តា តប្បាយននំ រសា-
 យននំ ដោដ្ឋញ្ញាយននំ អាណាសនាតុ អាហោនាតុ
 រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតតធិកាពោ
 អាហារោ ឥន្ទំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ អនិ-
 ទស្សនំ ។

[១៤៩] កតតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ សម្ប-
 ជិយំ ។ ចក្ខុយននំ ។ រេ ។ កាយាយននំ យំ វា
 បទញ្ញាម្បិ អត្តិ រូបំ កត្តស្ស កតត្តា រូបាយននំ តប្បា-
 យននំ រសាយននំ ដោដ្ឋញ្ញាយននំ ឥន្ទំ រូបំ ឧបា-
 ទិទ្ធិបាទានិយំ សម្បជិយំ ។ កតតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិ-
 បាទានិយំ អប្បជិយំ ។ ឥត្តិទ្រិយំ បុរិសិទ្រិយំ ជិវិ-
 តិទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញាម្បិ អត្តិ រូបំ កត្តស្ស កតត្តា

អប្បករណ៍ ប្រសង្កេត ចក្ខុវិស័យ

ជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ សមិទស្សនេនោ ភើដ្ឋបម្ពេ ។ រូបុយននៈ
 បិទិមនៈព្រានេហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេរូបជាអនុបា-
 ទិទ្ធិបាទានិយៈ សនិទស្សនៈ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អនិទស្ស-
 នៈនោ ភើដ្ឋបម្ពេ ។ សប្បាយននៈ កាយវិញ្ញាណំ វិចីវិញ្ញាណំ
 រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទ្ធិតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្ស
 អនិច្ចតា បូកំ រូបដទៃណា គិគន្ធាយននៈ រសាយននៈ ដោដ្ឋញ្ញាយននៈ
 អាណាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កត-
 តធិកាពោ បិទិមនៈព្រានេហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេ
 រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អនិទស្សនៈ ។

[១៥០] រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ សម្បជិយៈនោ ភើ-
 ដ្ឋបម្ពេ ។ ចក្ខុយននៈ ។ រេ ។ កាយាយននៈ បូកំ រូបដទៃ-
 ណា គិប្បាយននៈ គន្ធាយននៈ រសាយននៈ ដោដ្ឋញ្ញាយននៈ ព្រានៈ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេរូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ
 សម្បជិយៈ ។ រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ អប្បជិយៈនោ ភើដ្ឋ-
 បម្ពេ ។ ឥត្តិទ្រិយ បុរិសិទ្រិយ ជិវិកិទ្រិយ បូកំ រូបដទៃណា

អាចារ្យសាគុ អាចារ្យសាគុ ប្បស្ស ឧបចយោ ប្បស្ស
 សន្តតិ កតត្ថិកាពោ អាហារោ ឥន្ទ្គំ រូបំ ឧបា-
 ទិទ្ធិតាណិយំ អប្បដិយំ ។ កតតម្ពំ រូបំ អនុបា-
 ទិទ្ធិតាណិយំ សប្បដិយំ ។ សន្តាយតនំ យំ វា
 បទញ្ញាម្បិ អត្ថិ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ
 កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ឥន្ទ្គំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធិតាណិយំ សប្បដិយំ ។ កតតម្ពំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធិតាណិយំ អប្បដិយំ ។ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចីវិញ្ញាតិ ប្បស្ស លហុតា ប្បស្ស មុទុតា ប្បស្ស
 កម្មញ្ញតា ប្បស្ស ជរតា ប្បស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញាម្បិ អត្ថិ រូបំ ន កម្មស្ស កតត្តា អាគាស-
 នាគុ អាចោនាគុ ប្បស្ស ឧបចយោ ប្បស្ស សន្តតិ
 កតត្ថិកាពោ អាហារោ ឥន្ទ្គំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិ-
 យំ អប្បដិយំ ។

(១២៦) កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាណិយំ មហា-
 ក្ខតំ ។ កម្មស្ស កតត្តា ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាចោ-
 នាគុ ឥន្ទ្គំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាណិយំ មហាក្ខតំ ។
 កតតម្ពំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិតាណិយំ ន មហាក្ខតំ ។
 បន្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ ឥត្ថិទ្ធិយំ

គីរកាសនាគុ អាចោនាគុ ប្បស្ស ឧបចយោ ប្បស្សសន្តតិ កត-
 ត្ថិកាពោ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ពេទ្យេវោទេ-
 ទិទ្ធិតាណិយោ អប្បដិយោ ។ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ រសាយដិយោ
 នោះ តើដូចម្តេច ។ សន្តាយតនោ បូក រូបំ វៃណា គីរុបាយតនោ
 គន្តាយតនោ រសាយតនោ ដោដ្ឋញ្ញាយតនោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃ
 កម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ សប្ប-
 ដិយោ ។ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ អប្បដិយោ នោះ តើដូចម្តេច ។
 កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ ប្បស្សលហុតា ប្បស្សមុទុតា ប្បស្សកម្មញ្ញតា
 ប្បស្សជរតា ប្បស្សអនិច្ចតា បូក រូបំ វៃណា គីរកាសនាគុ អាចោ-
 នាគុ ប្បស្ស ឧបចយោ ប្បស្សសន្តតិ កតត្ថិកាពោ មិនមែនព្រោះ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ
 អប្បដិយោ ។

(១២៦) រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។
 ដោដ្ឋញ្ញាយតនោ អាចោនាគុ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ។ នេះ
 រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ មហាក្ខត ។ រូបំ អនុបាទិទ្ធិតាណិយោ មិនមែន
 មហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ បន្តាយតនោ ។ បេ ។ កាយាយតនោ ឥត្ថិទ្ធិយំ

អក្ខរកថា ប្រាសាទ ពន្យល់ស្រី

មុនិស្រ្ទិយំ យំ វិស្រ្ទិយំ យំ វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ
 កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយតនំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ
 អាសាសនាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ
 កតត្តិកាហោ អាហារោ វេទន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។ កតតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ មហាក្ខតំ ។ ឈ កម្មស្ស កតតត្តា ដោជ្ជ-
 ញាយតនំ អាហោនាតុ វេទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ មហាក្ខតំ ។ កតតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណា-
 ទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។ សន្ធាយតនំ កាយវិញ្ញាតិ
 វិចិវិញ្ញាតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ជវតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ ឈ កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយត-
 នំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ អាសាសនាតុ រូបស្ស
 ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្តិកាហោ អាហារោ
 វេទន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាណាទិយំ ឈ មហាក្ខតំ ។

(១២៧) កតតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាណាទិយំ ឱទ្ធក្ស-
 រិតំ ។ បក្ខាយតនំ ។ វេ ។ កាយាយតនំ យំ
 វា បទញ្ញម្យំ អត្ថំ រូបំ កម្មស្ស កតតត្តា រូបាយតនំ

អក្ខរកថា ប្រាសាទ ពន្យល់ស្រី

បុរិស្រ្ទិយ វិស្រ្ទិយ ប្តី រូបវៃណា ភីត្តុយោគមៈ ឧបាយចមៈ
 រសាយតនៈ អាសាសនាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតត្តិ
 ភីកហោ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធ-
 បាទនិយៈ មិនមែនមហាក្ខត ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទនិយៈ មហា-
 ក្ខតនោះ គឺដូចម្តេច ។ ដោជ្ជញាយតនៈ អាហោនាតុ មិនមែនព្រោះ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទនិយៈ
 មហាក្ខត ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទនិយៈ មិនមែនមហាក្ខតនោះ គឺ
 ដូចម្តេច ។ សន្ធាយតនៈ កាយវិញ្ញាតិ វិចិវិញ្ញាតិ រូបស្សលហុតា
 រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជវតា រូបស្សអនិច្ចតា ប្តី រូប
 វៃណា ភីត្តុយោគមៈ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ អាសាសនាតុ
 រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតត្តិភីកហោ មិនមែនព្រោះហេតុ
 នៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទនិយៈ មិនមែន
 មហាក្ខត ។

(១២៧) រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទនិយៈ ឧទ្ធក្សរិតៈនោះ គឺដូចម្តេច ។
 បក្ខាយតនៈ ។ វេ ។ កាយាយតនៈ ប្តី រូបវៃណា ភីត្តុយោគមៈ

អរិយធម៌ ឬស្តង់ដារ

គន្ទាយគន្ទ រសាយគន្ទ ដោយគន្ទាយគន្ទ ឥន្ទ្រ រូប
 ឧបាទិទ្ធពាទាទិយំ ឡិណ្ណវិកតំ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧ-
 បាទិទ្ធពាទាទិយំ សុខុមំ ។ ឥន្ទ្រន្ទ្រិយំ បុរិសន្ទ្រិយំ
 ដីវិតន្ទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អន្តំ រូបំ កម្មស្ស
 កតត្តា អាភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្ស ឧបច-
 យោ រូបស្ស សន្តតិ កតទ្បិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រ
 រូបំ ឧបាទិទ្ធពាទាទិយំ សុខុមំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធពាទាទិយំ ឡិណ្ណវិកតំ ។ សន្ទាយគន្ទ យំ
 វា បទញ្ញម្បិ អន្តំ រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា រូបា-
 យគន្ទ គន្ទាយគន្ទ រសាយគន្ទ ដោយគន្ទាយគន្ទ ឥន្ទ្រ
 រូបំ អនុបាទិទ្ធពាទាទិយំ ឡិណ្ណវិកតំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 អនុបាទិទ្ធពាទាទិយំ សុខុមំ ។ កាយវិញ្ញតិ វិចិ-
 វិញ្ញតិ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ដរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា
 បទញ្ញម្បិ អន្តំ រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា អាភាស-
 នាតុ អាហោនាតុ រូបស្ស ឧបចៈយោ រូបស្ស
 សន្តតិ កតទ្បិការោ អាហារោ ឥន្ទ្រ រូបំ អនុ-
 បាទិទ្ធពាទាទិយំ សុខុមំ ។

អរិយធម៌ ឬស្តង់ដារ

គន្ទាយគន្ទ រសាយគន្ទ ដោយគន្ទាយគន្ទ ឥន្ទ្រ រូប
 ធ្វើហើយ នេះរូបជាទុក្ខទុក្ខបាទិយោ ឡិណ្ណវិកតំ ។ រូបជាទុក្ខទុក្ខ-
 បាទិយោ សុខុមនោ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រន្ទ្រិយ បុរិសន្ទ្រិយ
 ដីវិតន្ទ្រិយ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សទ្របចយៈ
 រូបស្សសន្តតិ កតទ្បិការោ ព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
 នេះរូបជាទុក្ខទុក្ខបាទិយោ សុខុមៈ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធពាទិយោ
 ឡិណ្ណវិកតំនោះ តើដូចម្តេច ។ សន្ទាយគន្ទ ឬក៏ រូបដទៃណា គឺ
 ប្រាយគន្ទ គន្ទាយគន្ទ រសាយគន្ទ ដោយគន្ទាយគន្ទ មិនមែនព្រោះ
 ហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធពាទិយោ
 ឡិណ្ណវិកតំ ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធពាទិយោ សុខុមនោ តើដូច
 ម្តេច ។ កាយវិញ្ញតិ វិចិញ្ញតិ រូបស្សលហុតា រូបស្សមុទុតា
 រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សដរតា រូបស្សអនិច្ចតា ឬក៏ រូបដទៃណា
 គឺភាសនាតុ អាហោនាតុ រូបស្សទ្របចយៈ រូបស្សសន្តតិ កត-
 ទ្បិការោ មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្ម ដែលបុគ្គលធ្វើហើយទេ នេះ
 រូបជាអនុបាទិទ្ធពាទិយោ សុខុមៈ ។

[១២៧] កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ ទូរេ ។
 ភត្តិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ យំ វា បទញ្ញម្បិ
 អត្តំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា អាគាសធាតុ អាហោ
 ធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត្ថិ-
 ការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 ទូរេ ។ កតមន្តំ រូបំ ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ សន្តិកេ ។
 ធន្តាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ យំ វា បទ-
 ញ្ញម្បិ អត្តំ រូបំ កម្មស្ស កតត្តា រូបាយតនំ
 កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ ឥន្តំ រូបំ
 ឧបាទិទ្ធិបាទានិយំ សន្តិកេ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុ-
 បាទិទ្ធិបាទានិយំ ទូរេ ។ កាយវិញ្ញតិ វចិវិញ្ញតិ
 រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស កម្មញ្ញតា
 រូបស្ស ជរតា រូបស្ស អនិច្ចតា យំ វា បទញ្ញម្បិ
 អត្តំ រូបំ ឧ កម្មស្ស កតត្តា អាគាសធាតុ អា-
 ហោធាតុ រូបស្ស ឧបចយោ រូបស្ស សន្តតិ កតត-
 ត្ថិការោ អាហារោ ឥន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទា-
 និយំ ទូរេ ។ កតមន្តំ រូបំ អនុបាទិទ្ធិបាទានិយំ
 សន្តិកេ ។ សន្តាយតនំ យំ វា បទញ្ញម្បិ អត្តំ

[១២៨] រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ បូរុប្បេនេ តើដូចម្តេច ។
 ភត្តិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ បូតិ រូបដទៃណា គីរុបាយតន
 អាបុតាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្សសន្តតិ កតត្ថិវិញ្ញតាហា ព្រោះ
 ហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ជាទូរ-
 រូប ។ រូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ជាសន្តិករូបនោះ តើដូចម្តេច ។
 ចត្តាយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ បូតិ រូបដទៃណា គីរុបាយតនៈ
 កន្តាយតនៈ រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គល
 ធ្វើហើយ នេះរូបជាទុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ជាសន្តិករូប ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិ-
 បាទានិយៈ ជាទូររូបនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញតិ វចិវិញ្ញតិ រូបស្ស
 លហុតា រូបស្សមុទុតា រូបស្សកម្មញ្ញតា រូបស្សជរតា រូបស្សអនិច្ចតា
 បូតិ រូបដទៃណា គីអាគាសធាតុ អាហោធាតុ រូបស្សឧបចយៈ រូបស្ស
 សន្តតិ កតត្ថិវិញ្ញតាហា មិនមែនព្រោះហេតុនៃកម្មដែលបុគ្គលធ្វើហើយ
 ទេ នេះរូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទានិយៈ ជាទូររូប ។ រូបជាអនុបាទិទ្ធិបាទា-
 និយៈ ជាសន្តិករូបនោះ តើដូចម្តេច ។ សត្វាយតនៈ បូតិ រូបដទៃណា

រូបំ ន កម្មស្ស វេទនា រូបាយននំ កម្មាយននំ
រសាយននំ ដោជ្ជត្វាយននំ ឥន្ទំ រូបំ អនុចា-
ទិដ្ឋតាទានិយំ សន្តិកេ ។

(១២៩) កកមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។
ចត្តុន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ កាយន្ទ្រិយំ ឥន្ទំ រូបំ
សប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។ កកមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ
ន ឥន្ទ្រិយំ ។ រូបាយននំ ។ បេ ។ ដោជ្ជត្វា-
យននំ ឥន្ទំ រូបំ សប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
កកមន្តំ រូបំ មប្បដិយំ ឥន្ទ្រិយំ ។ ឥន្ទ្រិយំ
បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឥន្ទំ រូបំ អប្បដិយំ ឥន្ទ្រិ-
យំ ។ កកមន្តំ រូបំ អប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។
កាយវិញ្ញាតិ ។ បេ ។ កតទ្ធិកាពេ អាហារពេ
ឥន្ទំ រូបំ អប្បដិយំ ន ឥន្ទ្រិយំ ។

(១៣០) កកមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ មហាក្ខតំ ។
ដោជ្ជត្វាយននំ ឥន្ទំ រូបំ សប្បដិយំ មហាក្ខតំ ។
កកមន្តំ រូបំ សប្បដិយំ ន មហាក្ខតំ ។ ចត្តា-
យននំ ។ បេ ។ រសាយននំ ឥន្ទំ រូបំ សប្បដិ-
យំ ន មហាក្ខតំ ។ កកមន្តំ រូបំ អប្បដិយំ

គីរុបាយននៈ គុទ្ធាយននៈ រសាយននៈ ដោជ្ជត្វាយននៈ មិនមែន
ប្រការពេកុវែកម្មវេសបុគ្គលក្លែងប្លែងទេ ទេរូបជាអនុចាទិនុចាទានិយៈ
ជាសន្តិកេ ។

(១២៩) រូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តុ-
ន្ទ្រិយ ។ បេ ។ កាយន្ទ្រិយ ទេរូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយ ។ រូបជា
សប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយននៈ ។ បេ ។
ដោជ្ជត្វាយននៈ ទេរូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ ។ រូបជាសប្បដិយៈ
ជាឥន្ទ្រិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ
ទេរូបជាសប្បដិយៈ ជាឥន្ទ្រិយ ។ រូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ
នោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ ។ បេ ។ កតទ្ធិកាពហេ ទេ
រូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនឥន្ទ្រិយ ។

(១៣០) រូបជាសប្បដិយៈ ជាមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ដោជ្ជ-
ត្វាយននៈ ទេរូបជាសប្បដិយៈ ជាមហាក្ខត ។ រូបជាសប្បដិយៈ
មិនមែនមហាក្ខតនោះ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយននៈ ។ បេ ។ រសាយ-
ននៈ ទេរូបជាសប្បដិយៈ មិនមែនមហាក្ខត ។ រូបជាសប្បដិយៈ

មហាក្សត្រ ។ រាជការយុទ្ធ ឥន្ទ្រ រូប អប្សដិយ
 មហាក្សត្រ ។ កតមន្ត រូប អប្សដិយ ១ មហាក្សត្រ ។
 ឥន្ទ្រ រូប ។ បេ ។ កតមន្ត រូប ។ មហាក្សត្រ
 ឥន្ទ្រ រូប អប្សដិយ ១ មហាក្សត្រ ។

(១៥០) កតមន្ត រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ។
 ឥន្ទ្រ រូប ។ បេ ។ កាយឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ
 រូប ឥន្ទ្រ រូប ។ កតមន្ត រូប ឥន្ទ្រ រូប សុខុម ។
 ឥន្ទ្រ រូប បុរិសឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប
 សុខុម ។ កតមន្ត រូប ១ ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប
 រូបាយតន៍ ។ បេ ។ ដោជ្ជកាយតន៍ ឥន្ទ្រ រូប
 ១ ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ។ កតមន្ត រូប ១ ឥន្ទ្រ រូប
 សុខុម ។ កាយវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប ។ មហាក្សត្រ
 ឥន្ទ្រ រូប ១ ឥន្ទ្រ រូប សុខុម ។

(១៥៦) កតមន្ត រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ។ ឥន្ទ្រ រូប
 ឥន្ទ្រ រូប បុរិសឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប
 ឥន្ទ្រ រូប ។ កតមន្ត រូប ឥន្ទ្រ រូប សុខុម ។ ឥន្ទ្រ
 រូប ។ បេ ។ កាយឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប
 សុខុម ។ កតមន្ត រូប ១ ឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប ។

ជាមហាក្សត្រនោះ តើដូចម្តេច ។ កតមន្ត រូប អប្សដិយ
 ជាមហាក្សត្រ ។ រូបជាអប្សដិយ មិនមែនមហាក្សត្រនោះ តើដូចម្តេច ។
 ឥន្ទ្រ រូប ។ បេ ។ កតមន្ត រូប ។ រូបជាអប្សដិយ មិនមែន
 មហាក្សត្រ ។

[១៥១] រូបជាឥន្ទ្រ ជាឥន្ទ្រ រូបនោះ តើដូចម្តេច ។
 ឥន្ទ្រ រូប ។ បេ ។ កាយឥន្ទ្រ នេះរូបជាឥន្ទ្រ ជាឥន្ទ្រ រូប ។
 រូបជាឥន្ទ្រ ជាសុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រ រូប បុរិសឥន្ទ្រ
 រូប ឥន្ទ្រ រូប នេះរូបជាឥន្ទ្រ ជាសុខុម ។ រូបមិនមែនឥន្ទ្រ តែជា
 ឥន្ទ្រ រូបនោះ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតន៍ ។ បេ ។ ដោជ្ជកាយតន៍
 នេះរូបមិនមែនឥន្ទ្រ តែជាឥន្ទ្រ រូប ។ រូបមិនមែនឥន្ទ្រ ជា
 សុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណ ។ បេ ។ កតមន្ត រូប ។
 នេះរូបមិនមែនឥន្ទ្រ ជាសុខុម ។

[១៥២] រូបជាឥន្ទ្រ ជាឥន្ទ្រ រូបនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រ រូប
 បុរិសឥន្ទ្រ រូប ឥន្ទ្រ រូប នេះរូបជាឥន្ទ្រ ជាឥន្ទ្រ រូប ។ រូបជាឥន្ទ្រ
 ជាសុខុមនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រ រូប ។ បេ ។ កាយឥន្ទ្រ
 នេះរូបជាឥន្ទ្រ ជាសុខុម ។ រូបមិនមែនឥន្ទ្រ ជាឥន្ទ្រ រូបនោះ

កាយវិញ្ញាណ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាយវិញ្ញាណ អាហារវេ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ ធន ឥន្ទ្រិយំ ទូរេ ។ កតតម្ពន្តំ រូបំ ធន
 ឥន្ទ្រិយំ សន្តិកេ ។ រូបាយតនំ ។ មេ ។ ដោជ្ជ-
 ញាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ធន ឥន្ទ្រិយំ សន្តិកេ ។

(១២៣) កតតម្ពន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ ឱទ្ធហិកំ ។
 ដោជ្ជញាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ មហាក្ខតំ ឱទ្ធហិកំ ។
 កតតម្ពន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ អាបោធាតុ ឥ-
 ន្ទ្រំ រូបំ មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ កតតម្ពន្តំ រូបំ ធន
 មហាក្ខតំ ឱទ្ធហិកំ ។ ធក្លាយតនំ ។ មេ ។
 រសាយតនំ ឥន្ទ្រំ រូបំ ធន មហាក្ខតំ ឱទ្ធហិកំ ។
 កតតម្ពន្តំ រូបំ ធន មហាក្ខតំ សុខុមំ ។ ឥន្ទ្រិយំ
 ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាយវិញ្ញាណ អាហារវេ ឥន្ទ្រំ រូបំ ធន
 មហាក្ខតំ សុខុមំ ។

(១២៤) កតតម្ពន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ ទូរេ ។ អា-
 បោធាតុ ឥន្ទ្រំ រូបំ មហាក្ខតំ ទូរេ ។ កតត-
 ម្ពន្តំ រូបំ មហាក្ខតំ សន្តិកេ ។ ដោជ្ជញាយតនំ
 ឥន្ទ្រំ រូបំ មហាក្ខតំ សន្តិកេ ។ កតតម្ពន្តំ
 រូបំ ធន មហាក្ខតំ ទូរេ ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ មេ ។

តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាណ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាយវិញ្ញាណ អាហារវេ
 ឥន្ទ្រិយំ ដោជ្ជញាយតនំ ។ រូបិមនីមនឥន្ទ្រិយំ ជាសន្តិកេរូបនោះ
 តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ មេ ។ ដោជ្ជញាយតនៈ នេះរូបិមន
 មិនឥន្ទ្រិយំ ជាសន្តិកេរូប ។

(១២៥) រូបជាមហាក្ខត ជាឧទ្ធហិកៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ដោជ្ជញាយតនៈ នេះរូបជាមហាក្ខត ជាឧទ្ធហិកៈ ។ រូបជាមហាក្ខត
 ជាសុខុមៈនោះ តើដូចម្តេច ។ អាបោធាតុ នេះរូបជាមហាក្ខត ជា
 សុខុមៈ ។ រូបិមនីមនមហាក្ខត ជាឧទ្ធហិកៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ធក្លាយតនៈ ។ មេ ។ រសាយតនៈ នេះរូបិមនីមនមហាក្ខត ជា
 ឧទ្ធហិកៈ ។ រូបិមនីមនមហាក្ខត ជាសុខុមៈនោះ តើដូចម្តេច ។
 ឥន្ទ្រិយំ ។ មេ ។ កតតម្ពន្តំ កាយវិញ្ញាណ នេះរូបិមនីមនមហាក្ខត ជាសុខុមៈ ។

(១២៦) រូបជាមហាក្ខត ជាទូរេនោះ តើដូចម្តេច ។ អាបោ-
 ធាតុ នេះរូបជាមហាក្ខត ជាទូរេរូប ។ រូបជាមហាក្ខត ជាសន្តិកេរូបនោះ
 តើដូចម្តេច ។ ដោជ្ជញាយតនៈ នេះរូបជាមហាក្ខត ជាសន្តិកេរូប ។ រូប
 មិនមែនមហាក្ខត ជាទូរេរូបនោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយំ ។ មេ ។

កតត្តិកានោះ រាហូរោ សន្តិ រូបំ ន មហាក្ខតំ ធូរ ។ កតតម្ពំ រូបំ ន មហាក្ខតំ សន្តិកោ ។ ចក្ខាយតនំ ។ បេ ។ រសាយតនំ សន្តិ រូបំ ន មហាក្ខតំ សន្តិកោ ។

(១៥៥) រូបាយតនំ ធំ្នំ សន្តាយតនំ ស្មតំ កន្តាយតនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋន្តាយតនំ មុតំ សក្ខំ រូបំ មនសា វិញ្ញាតំ រូបំ ។

ឃុំ ចតុត្ថិទេន រូបសន្តិហោ ។ ធម្មំ ។

(១៥៦) កតតម្ពំ រូបំ បឋវីធាតុ ។ យំ កត្តុ- ធឿ ឧរកតំ កត្តុធូតំ កត្តុធូតាវោ អដ្ឋតំ វា តហិទ្ធា វា ឧបាទិធ្នំ វា អនុបាទិធ្នំ វា សន្តិ រូបំ បឋវីធាតុ ។ កតតម្ពំ រូបំ អាចោធាតុ ។ យំ អាចោ អាចោតតំ សិរេហោ សិរេហាតតំ តន្តិទត្តំ រូបស្ស អដ្ឋតំ វា តហិទ្ធា វា ឧបាទិធ្នំ វា អនុបាទិធ្នំ វា សន្តិ រូបំ អាចោធាតុ ។ កតតម្ពំ រូបំ តេជោ- ធាតុ ។ យំ តេជោ តេជោតតំ ឧស្មា ឧស្មាតតំ ឧស្មបំ ឧស្មមតតំ^(១) អដ្ឋតំ វា តហិទ្ធា វា ឧបាទិធ្នំ

១ ឧ.ម. សុមាគតំ ។

កតត្តិកានោះ រេវរូបំ ចិន្តិយសោកត្តំ ជាស្មុប្បំ ។ ប្រាសិដ្ឋោ មហាក្ខតំ ជាសន្តិកេរ្តមោន តេដ្ឋិចម្ពំ ។ ចក្ខាយតនំ ។ បេ ។ រសាយតនំ នេះរូបមិនមែនមហាក្ខតំ ជាសន្តិកេរ្ត ។

(១៥៥) រូបាយតនះដែលបុគ្គលឃើញហើយ សន្តាយតនះដែល បុគ្គលឮហើយ គន្ធាយតនះ រសាយតនះ ដោដ្ឋន្តាយតនះ ដែលបុគ្គល ចែកគាល់ហើយ រូបខ័ន្តិសំ ជាទ្រង់ដែលបុគ្គលដឹងហើយដោយចិត្ត ។

ការសម្រៀបរូបដោយប្រការ ៤ យ៉ាងនេះ ។ ចប់ រូបមាត្រប្រមាណ ៤ ។

(១៥៦) រូបជាបឋវីធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រណា ដែលរឹង គ្រោតគ្រោត ជាភាវីរឹង មានភាពជាបឋវីរឹង ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាទុពុទ្ធិរូបក្តី ជាអនុពុទ្ធិរូបក្តី នេះរូបជាបឋវីធាតុ ។ រូបជាអាចោ- ធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រណា ជាទឹក ការកំរើនៅជាទឹក សភាព ជ្រួតជ្រាប ការកំរើនៅជាបឋវីជ្រួតជ្រាប ការកត្តាយិទ្ធិរូប ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាទុពុទ្ធិរូបក្តី ជាអនុពុទ្ធិរូបក្តី នេះរូបជាអាចោធាតុ ។ រូបជានេះជាធាតុនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រណា ជាភ្លើង ការកំរើនៅជា- ភ្លើង ធម្មជាតិសម្រាប់ចេញចំហាយ ការកំរើនៅជាចំហាយ កំសួលភ្លៅ ការកំរើនៅកំសួលភ្លៅ ជាខាងក្នុងក្តី ខាងក្រៅក្តី ជាទុពុទ្ធិរូបក្តី

វា អនុចារិយំ វា វេទនំ រូបំ នេរោណាតុ ។ កក-
 មនំ រូបំ វាយោណាតុ ។ យំ វាយោ វាយោគតំ
 ធម្មតតំ រូបស្ស អដ្ឋតំ វា តហិទ្ធា វា ឧចារិយំ វា
 អនុចារិយំ វា វេទនំ រូបំ វាយោណាតុ ។ កកមនំ
 រូបំ ឧចារា ។ ចត្តាយតនំ ។ បេ ។ កតធឿកា-
 រោ អាហារោ វេទនំ រូបំ ឧចារា ។

ឯវិ បត្តិទេន រូបសង្កហោ ។

បញ្ច ។

(១៥៧) រូបាយតនំ ចត្តិវិញ្ញយ្យំ រូបំ សទ្ទាយ-
 តនំ សោតវិញ្ញយ្យំ រូបំ កន្ទាយតនំ យានវិញ្ញយ្យំ
 រូបំ រសាយតនំ ជិវ្ហិវិញ្ញយ្យំ រូបំ ដោដ្ឋក្កាយតនំ
 កាយវិញ្ញយ្យំ រូបំ សុត្តំ រូបំ មនោវិញ្ញយ្យំ រូបំ ។

ឯវិ ធាតុទេន រូបសង្កហោ ។

ធាតុ ។

(១៥៨) រូបាយតនំ ចត្តិវិញ្ញយ្យំ រូបំ សទ្ទាយ-
 តនំ សោតវិញ្ញយ្យំ រូបំ កន្ទាយតនំ យានវិញ្ញយ្យំ
 រូបំ រសាយតនំ ជិវ្ហិវិញ្ញយ្យំ រូបំ ដោដ្ឋក្កាយតនំ

អនុចារិយន្តិ ទេរូបជាវេទនាតុ ។ រូបជាវេទនាយាយុយោ កើប្បិ-
 យេន ។ រូបណា ជាខ្យល់ ការតាំងទុវិញ្ញយ្យំ ការវិញ្ញយ្យំ
 ជាខាតក្នុងក្នុង ខាតក្រៅក្នុង ជាទុច្ចារិយន្តិ អនុចារិយន្តិ ទេរូប
 ជាវេទនាតុ ។ រូបជាទុច្ចារិយន្តិ កើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ
 ។ បេ ។ កតធឿកាហារ ទេរូបជាទុច្ចារិយ ។

ការសម្រុះរូប ដោយប្រការ ៥ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៥ ។

(១៥៧) រូបាយតនៈ ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏មានដោយភ្នែក សទ្ទា-
 យតនៈ ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏មានដោយគ្រូចៀក កន្ទាយតនៈ ជាស្រ-
 វែងលក្ខណ៍ដ៏មានដោយច្រកុះ សោយតនៈ ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏មាន
 ដោយអណ្តាត ដោយដ្ឋក្កាយតនៈ ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏មានដោយភាយ
 រូបតាំងកស ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏មានដោយចិត្ត ។

ការសម្រុះរូបដោយប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៦ ។

(១៥៨) រូបាយតនៈ ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏មានដោយភ្នែក សទ្ទាយតនៈ
 ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏មានដោយគ្រូចៀក កន្ទាយតនៈ ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏
 មានដោយច្រកុះ សោយតនៈ ជាស្រវែងលក្ខណ៍ដ៏មានដោយអណ្តាត

អប្បមេ ប្រាសាទ ព្រះវិហារ

កាយវិញ្ញ័យ រូប រូបាយនធំ សន្តាយនធំ កន្ទា-
យនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ មនោនាគុវិញ្ញា-
យ្យំ រូបំ សង្ខំ រូបំ មនោវិញ្ញាណនាគុវិញ្ញ័យ្យំ រូបំ ។

ឯវិ សន្តវិទេន រូបសង្កហោ ។

យន្តំ ។

[១៥៧] រូបាយនធំ កន្ទាវិញ្ញ័យ្យំ រូបំ សន្តាយ-
នធំ រសាវិញ្ញ័យ្យំ រូបំ កន្ទាយនធំ ឃានវិញ្ញ័យ្យំ
រូបំ រសាយនធំ ជិក្ខុវិញ្ញ័យ្យំ រូបំ មនាវិយោ ដោ-
ដ្ឋញ្ញា សុខសម្មស្សោ កាយវិញ្ញ័យ្យំ រូបំ អមតា-
វិយោ ដោដ្ឋញ្ញា ទុក្ខសម្មស្សោ កាយវិញ្ញ័យ្យំ រូបំ
រូបាយនធំ សន្តាយនធំ កន្ទាយនធំ រសាយនធំ
ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ មនោនាគុវិញ្ញ័យ្យំ រូបំ សង្ខំ រូបំ
មនោវិញ្ញាណនាគុវិញ្ញ័យ្យំ រូបំ ។

ឯវិ អដ្ឋវិទេន រូបសង្កហោ ។

អន្តិកំ ។

[១៦០] កតមន្តំ រូបំ ចក្កុទ្ធិយំ ។ យំ ចក្កុ-

អប្បមេ ប្រាសាទ ព្រះវិហារ

ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដាវូបវេសនប្បវិធិនំ បាយនធំ រសាយនធំ សន្តា-
យនធំ កន្ទាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ (ហិរិវិទេ)
ដាវូបវេសនប្បវិធិនំ បាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ
ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ។

ការសង្កេត្រូវដោយប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៧ ។

[១៥៧] រូបាយនធំ ដាវូបវេសនប្បវិធិនំ បាយនធំ សន្តា-
យនធំ ដាវូបវេសនប្បវិធិនំ បាយនធំ កន្ទាយនធំ ដាវូប
វេសនប្បវិធិនំ បាយនធំ រសាយនធំ ដាវូបវេសនប្បវិធិនំ បាយ
នធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ (ការបិរិវាស) ដាវិញ្ញាចិក្កុ មានសម្មស្ស
ដាសុខ ដាវូបវេសនប្បវិធិនំ បាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ មិនដាវិញ្ញា
ចិក្កុ មានសម្មស្សដាសុខ ដាវូបវេសនប្បវិធិនំ បាយនធំ រូបាយនធំ
សន្តាយនធំ កន្ទាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ (ហិរិវិទេ)
ដាវូបវេសនប្បវិធិនំ បាយនធំ រសាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ
ដោដ្ឋញ្ញាយនធំ ។

ការសង្កេត្រូវដោយប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រធានប្រមាណ ៨ ។

[១៦០] រូបដាចក្កុទ្ធិយាមា គីដូចម្ដេច ។ ចក្កុណា គីប្រសាទ

ចតុត្ថំ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ មសារោ ។ មេ ។
 សុត្តោ តាមោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។
 កតមន្តំ រូបំ សោតិទ្ធិយំ ។ មេ ។ យាទិទ្ធិយំ ។ មេ ។
 ជីវិទ្ធិយំ ។ មេ ។ កាយិទ្ធិយំ ។ មេ ។ ឥន្ទិទ្ធិយំ
 ។ មេ ។ បុរិសិទ្ធិយំ ។ មេ ។ ជីវិតិទ្ធិយំ ។ យោ
 តេសំ រូបំ ធម្មា ធម្មា អយុ វិតិ យមថា យាមថា
 ឥរិយថា វត្តថា ចាលថា ជីវិតំ ជីវិតិទ្ធិយំ ឥន្ទំ
 រូបំ ជីវិតិទ្ធិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ ន ឥទ្ធិយំ ។
 រូបាយតំ ។ មេ ។ កតទ្ធិការោ អាហារោ ឥន្ទំ
 រូបំ ន ឥទ្ធិយំ ។

ឃីវិ ធម្មិទេន រូបសង្កហោ ។

ធម្មិ ។

(១៦១) កតមន្តំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។ យំ ចតុត្ថំ
 មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ មសារោ ។ មេ ។
 សុត្តោ តាមោមេសោ ឥន្ទំ រូបំ ចតុត្ថិយំ ។
 កតមន្តំ រូបំ សោតិទ្ធិយំ ។ មេ ។ យាទិទ្ធិយំ
 ។ មេ ។ ជីវិទ្ធិយំ ។ មេ ។ កាយិទ្ធិយំ ។ មេ ។

ដែលកស្រយមហាក្ខតាំង ២ ។ មេ ។ ហៅថាស្រុកទំហេតំបាទ មេ
 ប្រជាចតុត្ថិយ ។ ប្រជាសោតិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាយាទិទ្ធិយ ។ មេ ។
 ជាជីវិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាកាយិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាឥន្ទិទ្ធិយ ។ មេ ។
 ជាបុរិសិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាជីវិតិទ្ធិយនោះ តើដូចម្តេច ។ អយុ
 ការបិតនៅ ការនៅយំនយុ ការរស់នៅ ការតែលទៅ ការប្រគ្រឹក្តិ
 នៅបាទ ការក្បួនប្រធម៌ទាំងឡាយនោះ គឺជីវិត ជីវិតិទ្ធិយ ណា
 នេះប្រជាជីវិតិទ្ធិយ ។ ប្រមិនមែនជាឥន្ទិយនោះ តើដូចម្តេច ។
 រូបាយតនៈ ។ មេ ។ កតទ្ធិការោ អាហារោ នេះប្រមិនមែនជាឥន្ទិយ ។

ការសង្រ្គោះរូបដោយប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រទានប្រមាណ ៩ ។

(១៦១) ប្រជាចតុត្ថិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងណា គឺប្រសាទ
 ដែលកស្រយមហាក្ខតាំង ២ ។ មេ ។ ហៅថាស្រុកទំហេតំបាទ
 នេះរូប ជាចតុត្ថិយ ។ ប្រជាសោតិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាយាទិ-
 ទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាជីវិទ្ធិយ ។ មេ ។ ជាកាយិទ្ធិយ ។ មេ ។

ឥត្តិទ្រ្តិយំ ។ បេ ។ បុរិសិទ្ធិយំ ។ បេ ។ ជីវិតិទ្រ្តិ-
 យំ ។ យោ តេសំ រូបំ ធម្មំ កាយុ មិត្ត
 យថនា យាថនា ឥវយនា វត្តនា ចាលនា ជីវិត
 ជីវិតិទ្រ្តិយំ ឥន្តំ រូបំ ជីវិតិទ្រ្តិយំ ។ កតមន្តំ រូបំ
 ន ឥទ្រ្តិយំ សប្បដិយំ ។ រូបាយននំ ។ បេ ។
 ដោដ្ឋកាយននំ ឥន្តំ រូបំ ន ឥទ្រ្តិយំ សប្បដិយំ ។
 កតមន្តំ រូបំ ន ឥទ្រ្តិយំ អប្បដិយំ ។ កាយវិញ្ញាតិ
 ។ បេ ។ កតទ្ធិកាហោ ភាហាហោ ឥន្តំ រូបំ ន
 ឥទ្រ្តិយំ អប្បដិយំ ។

ឯវំ ទសវិទេន រូបសង្កហោ ។

ឧបកំ ។

[១៦២] កតមន្តំ រូបំ ចក្កាយននំ ។ យំ ចក្កុ
 ចក្កុំ មហាក្កតានំ ឧបាទាយ បសាទោ ។ បេ ។
 សុត្តោ តារោមេសោ ឥន្តំ រូបំ ចក្កាយននំ ។
 កតមន្តំ រូបំ សោតាយននំ ។ បេ ។ យានាយន-
 នំ ។ បេ ។ ជីវិយននំ ។ បេ ។ កាយាយននំ

ជាឥត្តិទ្រ្តិយ ។ បេ ។ ជាបុរិសិទ្ធិយ ។ បេ ។ ជាជីវិតិទ្រ្តិយេហោ
 តើដូចម្តេច ។ កាយុ កាបិតនោ កាមវយំយុ ការរលំរេ
 ការកិលេវេ ការប្រតិភិវេ ការក្សត្តិវិបតិវិទ្ធាយនោ
 គីជីវិត ជីវិតិទ្រ្តិយ ណា នេះរូបជាជីវិតិទ្រ្តិយ ។ រូបមិនមែនជា
 ឥត្តិយ ជាសប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។ ប្រាយននៈ ។ បេ ។
 ដោដ្ឋកាយននៈ នេះរូបមិនមែនជាឥត្តិយ ជាសប្បដិយៈ ។ រូបមិន
 មែនជាឥត្តិយ ជាសប្បដិយនោះ តើដូចម្តេច ។ កាយវិញ្ញាតិ ។ បេ ។
 កតទ្ធិកាហោ នេះរូបមិនមែនជាឥត្តិយ ជាសប្បដិយៈ ។

កាសាស្ត្រៈរូបដោយប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រមាណ១០ ។

[១៦២] រូបជាចក្កាយននៈនោះ តើដូចម្តេច ។ ត្រៃកណ គឺ
 ប្រសាទ កាស្រ័យមហាក្កតានំ ។ បេ ។ ហៅជាប្រភពនៃក៏បាន នេះ
 រូបជាចក្កាយននៈ ។ រូបជាសោតាយននៈ ។ បេ ។ ជាយានាយ-
 ននៈ ។ បេ ។ ជាជីវិយននៈ ។ បេ ។ ជាកាយាយននៈ ។ បេ ។

អតីនប្បវេណី ធម្មសង្កណ៍

។ បេ ។ រូបាយតន៍ ។ បេ ។ សន្តាយតន៍ ។ បេ ។
 ភត្តាយតន៍ ។ បេ ។ រសាយតន៍ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយ-
 តន៍ ។ បឋវីតាតុ ។ បេ ។ ដោដ្ឋត្វាយតន៍ ។ ឥន្ទ្រ
 រូបំ ដោដ្ឋត្វាយតន៍ ។ កតមន្តំ រូបំ អនិទស្សន្តំ
 អប្បដិយំ ។ ធម្មាយតន៍បរិយាបន្តំ ឥត្តិទ្រិយំ ។ បេ ។
 កតទ្ធិកាហោ អាហារហោ ឥន្ទ្រ រូបំ អនិទស្សន្តំ
 អប្បដិយំ ធម្មាយតន៍បរិយាបន្តំ ។

ឃុំ ឃុំ ឃុំ ឃុំ ឃុំ ឃុំ ឃុំ ឃុំ ឃុំ ឃុំ ។

ឃុំ ឃុំ ។

ឃុំ ឃុំ ។

ឃុំ ឃុំ ។

១ ប្រកណ្ត ទុតិយំ កវៃត្ថំ ។ អតីនប្បវេណី ចិត្តប្បវេណី អតីនប្បវេណី-
 ភាណវិ ប្រកណ្ត តិប្បកណ្ត ធិប្បកណ្ត ទ្វិប្បកណ្ត មន្ត្រកណ្ត ឥតិ
 អតីនប្បវេណី ធម្មសង្កណ៍ វិញ្ញាណវិ វិញ្ញាណវិ អនុបរិមាណ
 ប្រាតិ ធម្មសង្កណ៍ ធម្ម ។ ឥតិ បទ ធម្ម កុសលធម្ម ទ្វេ អកុសល-
 ធម្ម ទ្វេ អកុសល ចិត្តសង្កាយ ទ្វេ ចិត្តប្បវេណី ធម្ម ទ្វេ ឥតិ អន្ត ភាណវិ
 ទ្វេ ឥតិ ចិត្តប្បវេណី ភាណវិ ធម្ម សង្កណ៍ ធម្ម ឥតិ អន្ត ឃាតិ ។

អតីនប្បវេណី ធម្មសង្កណ៍

ជាត្វាយតន៍ ។ បេ ។ ជាសត្វាយតន៍ ។ បេ ។ ជាត្វាយតន៍
 ។ បេ ។ ជាសាយតន៍ ។ បេ ។ ជាដោដ្ឋត្វាយតន៍ ។ បេ ។
 ដូចម្តេច ។ បឋវីតាតុ ។ បេ ។ ហៅថាដោដ្ឋត្វាយតន៍ ។ នេះរូបជា
 ដោដ្ឋត្វាយតន៍ ។ រូប ជាអនិទស្សន៍ ជាអប្បដិយ៍ ដែលកប់
 បញ្ចលក្ខណ៍ធម្មាយតន៍នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥត្តិទ្រិយ ។ បេ ។
 កតទ្ធិកាហោ នេះរូប ជាអនិទស្សន៍ ជាអប្បដិយ៍ ដែលកប់បញ្ចល
 ក្ខណ៍ធម្មាយតន៍ ។

ការសម្រ្គោះរូបដោយប្រការ ១១ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ ប្រមាណប្រមាណ ១១ ។

ចប់ ប្រវេណី (ការចែករួល) ។

ចប់ ភាណវិទិ ៤ ។

ពិញ្ញាណក្ខណ៍

(១៦៣) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ វិនិ
កុសលម្ពលានិ អលោកោ អនោសោ អមោហោ តំ-
សម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សង្ការក្ខន្ធា
វិញ្ញាណក្ខន្ធា តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ
មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ ធម្មា
អកុសលា ។ វិនិ អកុសលម្ពលានិ លោកោ
នោសោ មោហោ ឥនេកដ្ឋា ច កំលេសា តំ-
សម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សង្ការក្ខន្ធា
វិញ្ញាណក្ខន្ធា តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ
មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា អកុសលា ។ កតមេ ធម្មា
អន្យាគតា ។ កុសលាកុសលានំ ធម្មានំ វិចាកា
កាវាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបន្នា វេទ-
នាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សង្ការក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា
យេ ច ធម្មា កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា
ន ច កម្មវិចាកា សម្ភិកា រូបំ អសង្កតំ ច នាត្ថ
ឥមេ ធម្មា អន្យាគតា ។

ពិញ្ញាណក្ខណ៍

(១៦៣) តួកិច្ចវិជ្ជាសុខា តើដូចម្តេច ។ កុសលម្ពល គឺ
អលោកៈ (ការមិនលោភ) ១ អមោហៈ (ការមិនប្រឈួល) ១ មោហា-
ហៈ (ការមិនវៃផ្លូវ) ១ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ការក្ខន្ធ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយកុសលមូល មានអលោកៈជាដើមនោះ និង
កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីកុសលមូល មាន
អលោកៈជាដើមនោះ នេះតួកិច្ចវិជ្ជាសុខា ។ តួកិច្ចវិជ្ជាសុខា តើ
ដូចម្តេច ។ កុសលមូល ៧ គឺ លោកៈ ១ មោហៈ ១ មោហៈ ១
តាំងតួកិច្ចវិជ្ជាសុខា ដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានឹងកុសលមូល មានលោកៈ
ជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ការក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រ-
កបដោយកុសលមូល មានលោកៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វចីកម្ម
មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីកុសលមូល មានលោកៈជាដើមនោះ
នេះតួកិច្ចវិជ្ជាសុខា ។ តួកិច្ចវិជ្ជាសុខា តើដូចម្តេច ។ វិបាក
ជាតាវាវចន រូបាវចន អរូបាវចន និងអបរិយាបន្នៈ (លោកុត្តរៈ) វៃ
ធម៌ជាសុខនិងអសុខ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ការក្ខន្ធ វិញ្ញា-
ណក្ខន្ធ តាំងតួកិច្ចវិជ្ជាសុខាដែលគ្រាន់តែជាគិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែន
អសុខ មិនមែនកម្មវិបាក ឬក៏រូបតាំងរស់ និងអសង្កតនាត្ថ នេះ
តួកិច្ចវិជ្ជាសុខា ។

(១៦៤) កតមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ
 សម្មយុត្តា ។ សុខក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ
 អបរិយាបន្ថេ សុខំ វេទនំ វេទនត្វា តំសម្មយុត្តា
 សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា
 សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ ទុក្ខក្ខមិយំ កា-
 មាវចរេ ទុក្ខំ វេទនំ វេទនត្វា តំសម្មយុត្តា សញ្ញា-
 ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា
 ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ អទុក្ខ-
 មសុខក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ អរូចាវចរេ អប-
 រិយាបន្ថេ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទនត្វា តំសម្មយុ-
 ត្តា សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ
 ធម្មា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។

(១៦៥) កតមេ ធម្មា វិចិត្រា ។ កុសលា-
 កុសលានំ ធម្មានំ វិចិត្រា កាមាវចរេ រូចាវចរេ
 អរូចាវចរេ អបរិយាបន្ថា វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ
 សង្ខារក្ខន្ធា វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា វិចិត្រា ។

(១៦៤) ពួកធម៌ប្រកបដោយសុខវេទនា តើដូចម្តេច ។ វៀវៀវ
 សុខវេទនាក្នុងសុខក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ និងអបរិយាបន្ថេ ធម្ម
 សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសុខវេទនានោះ
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយសុខវេទនា ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 តើដូចម្តេច ។ វៀវៀវទុក្ខវេទនាក្នុងទុក្ខក្ខមិ ជាតាមាវចរធម្ម សញ្ញា-
 ខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនានោះ នេះ
 ពួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយវេទនា មិនជាទុក្ខ
 មិនជាសុខ តើដូចម្តេច ។ វៀវៀវអទុក្ខមសុខវេទនា ក្នុងអទុក្ខមសុខ-
 ក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ និងអបរិយាបន្ថេ ធម្ម សញ្ញា-
 ខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនានោះ
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយវេទនា មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ។

(១៦៥) ពួកធម៌ជាវិបាក តើដូចម្តេច ។ វិបាក ជាតាមាវចរ
 រូចាវចរ អរូចាវចរ និងអបរិយាបន្ថេ នៃពួកធម៌ជាកុសលនិងអកុសល
 និងវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ជាវិបាក ។

កតមេ ធម្មា វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ ។ កុសលា កុសលា
 ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាចន្តា
 វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ ឥមេ ធម្មា
 វិចារកធម្មធម្មា ។ កតមេ ធម្មា លេវិចារកធម្មា
 កធម្មធម្មា ។ យេ ច ធម្មា កិរិយា លេវ កុស-
 លា ធាកុសលា ធម ច កម្មវិចារកា សត្វញ្ច រូបំ
 អសត្តំតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លេវិចារកធម្មា
 ធម្មធម្មា ។

[១៦៦] កតមេ ធម្មា ឧបាទិដ្ឋថាធានិយា ។
 សាសវា កុសលា កុសលា ធម្មា វិចារកា កា-
 មាវចន រូបាវចន អរូបាវចន វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ យញ្ច រូបំ កម្មស្នំ កតត្តា ឥមេ
 ធម្មា ឧបាទិដ្ឋថាធានិយា ។ កតមេ ធម្មា អនុថា-
 ទិដ្ឋថាធានិយា ។ សាសវា កុសលា កុសលា ធម្មា
 កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ យេ ច ធម្មា កិរិយា លេវ កុស-
 លា ធាកុសលា ធម ច កម្មវិចារកា យញ្ច រូបំ

ត្ថកធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ អ្នកឈប់កុសលធម៌
 អកុសល ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ យោយោ ។ វេទនាខន្ធា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ មេត្ថកធម៌ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។ ត្ថកធម៌
 មិនមែនវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ ត្ថក
 ធម៌គ្រាន់តែជាតិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្ម-
 វិបាក រូបទាំងអស់ និងអសត្តំតាតុ ទេត្ថកធម៌មិនមែនវិបាក ទាំង
 មិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។

[១៦៦] ត្ថកធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិរិយស មានតណ្ហាជាដើម
 កាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តើដូចម្តេច ។ វិបាក
 ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ នៃធម៌កុសល
 និងអកុសល វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ និងកម្មស្នំកតត្តាបេ (រូប
 ដែលកម្មកំពុងធ្វើ) នេះត្ថកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយកិរិយស មាន
 តណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន ។ ត្ថក
 ធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិរិយស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ
 តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុប្បាទាន តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌កុសល និង
 អកុសល ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និង
 វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធហោ ឬត្ថកធម៌គ្រាន់តែជាតិរិយា មិនមែន
 កុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាក ឬក៏រូបដែលមិនមែន

ន កម្មស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា
 ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ។
 អបរិយោជន៍ មន្ត្រី ច មន្ត្រីស្រាវជ្រាវ ច អស្ថិតិ
 ច គ្រូ ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ។

[១៦៧] កតមេ ឃុំ សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់
 កា ។ ភ្នំសីមា អគ្គស្រាវជ្រាវ លោក លោក
 មោហា គណៈកម្មាធិការ ច កិច្ចការ កិច្ចការ
 យុត្តិ វេទនាខេត្ត ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនៃ
 កិច្ចការ កិច្ចការ វិចិត្រ បណ្ឌិត ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា
 ឃុំស្រូវសីមា សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់ ។ កតមេ ឃុំ
 អស្ថិតិសង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់ ។ សាសនា កុសលា-
 ព្យាគតា ឃុំ កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន
 រូបក្ខន្ធនៃ វេទនាខេត្ត សញ្ញាខេត្ត សង្កាត់ក្រុង
 វិញ្ញាណក្ខន្ធនៃ ឃុំស្រូវសីមា អស្ថិតិសង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់
 កា ។ កតមេ ឃុំ អស្ថិតិសង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់សង្កាត់ ។

កម្មស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា ឃុំស្រូវសីមា
 ជាដើមសាមយកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជន ។ ពួកវាបើ
 មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានកម្មជាដើមសាមយកហើយ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជន តើដូចម្តេច ។ អបរិយោជន៍ ផល
 ដែលកើតអំពីមន្ត្រី និងអស្ថិតិគ្រាតុ នេះពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានកម្មជាដើមសាមយកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់ប្រជាជន ។

[១៦៧] ពួកធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង
 តើដូចម្តេច ។ អគ្គស្រាវជ្រាវ គឺ លោកៈ ១ ទោសៈ ១ មោហៈ ១
 ទាំងពួកកិលេស ដែលទាំងនៅជាមួយគ្នានិងលោកៈជាដើមនោះ វេទ-
 នាខ្លះ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោកៈជាដើមនោះ
 និងកាយកម្ម វិចិត្រ មនោកម្ម ដែលទាំងឡើងអំពីលោកៈជាដើម
 នោះ នេះពួកធម៌ដែលសៅហ្មង ទាំងគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌
 ដែលមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ ជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត ជាកាមាវចន រូបាវចន
 អរូបាវចន និងរូបក្ខន្ធ វេទនាខ្លះ សញ្ញាខ្លះ សង្កាត់ខ្លះ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះពួកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌
 ដែលមិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។

អបរិយោបន្ត មហា ក មហា ឈាម ក អសដ្ឋតា ឆ ឆាតុ សមេ ធម្មា អសដ្ឋតា សីលសិកា ។

(១៦៥) កតតមេ ធម្មា សវិតត្តសវិហារ ។
សវិតត្តសវិហារក្រមិយំ កាហាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយោបន្ត វិតត្តវិហារ វេយត្វា នំសម្បយុត្តោ វេទនា-
ទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា សមេ ធម្មា សវិត-
ត្តសវិហារ ។ កតតមេ ធម្មា អវិតត្តវិហារមត្តា ។
អវិតត្តវិហារមត្តក្រមិយំ រូបាវចរេ អបរិយោបន្ត វិហារិ
វេយត្វា នំសម្បយុត្តោ វេទនាទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញា-
ណត្តន្ធា សមេ ធម្មា អវិតត្តវិហារមត្តា ។ កតតមេ
ធម្មា អវិតត្តវិហារ ។ អវិតត្តវិហារក្រមិយំ កាហា-
វចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិយោបន្ត វេទនាទន្ធា
។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា សព្វត្វា រូបំ អសដ្ឋតា ឆ
ឆាតុ សមេ ធម្មា អវិតត្តវិហារ ។

(១៦៦) កតតមេ ធម្មា បិកិសហគតា ។
បិកិក្រមិយំ កាហាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយោបន្ត
បិកិ វេយត្វា នំសម្បយុត្តោ វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណត្តន្ធា សមេ ធម្មា បិកិសហគតា ។

អបរិយោបន្ត ឆលវេទនាវិសមិក្កា វិសិកាវិសិកាវិសិកា វេទនាវិសិកា
មិនសេដ្ឋន្ត ទាំងមិនត្រូវដោះស្រាយសំខាន់ ។

(១៦៧) ត្រួតពិនិត្យប្រកបដោយវិត្តៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារ គឺ
ដូចម្តេច ។ វៀវត្តវិចារៈ ក្នុងសវិតត្តសវិហារក្រមិ ជាតាមាវចរ
រូបាវចរ អបរិយោបន្តៈចេញ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែល
ប្រកបដោយវិត្តវិចារៈនោះ នេះត្រួតពិនិត្យប្រកបដោយវិត្តៈ ទាំងប្រកប
ដោយវិចារ ។ ត្រួតពិនិត្យវិចារៈ មានត្រឹមត្រូវវិចារៈ គឺដូចម្តេច ។
វៀវត្តវិចារៈ ក្នុងសវិតត្តវិហារក្រមិ ជាប្រាវចរ អបរិយោបន្តៈចេញ វេ-
ទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចារៈនោះ នេះត្រួត
ពិនិត្យវិចារៈ មានត្រឹមត្រូវវិចារៈ ។ ត្រួតពិនិត្យវិចារៈ ទាំងត្រួតពិនិត្យ
គឺដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ ក្នុងសវិតត្តវិហារក្រមិ
ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អប្រាវចរ អបរិយោបន្តៈ ប្រទាំងអស់ និង
អសដ្ឋតា នេះត្រួតពិនិត្យវិចារៈ ទាំងត្រួតពិនិត្យ ។

(១៦៨) ត្រួតពិនិត្យប្រកបដោយបិកិ គឺដូចម្តេច ។ វៀវត្តបិកិក្នុង
បិកិក្រមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយោបន្តៈចេញ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។
វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែលប្រកបដោយបិកិៈនោះ នេះត្រួតពិនិត្យប្រកបដោយបិកិ ។

កតមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ សុខក្ខម័យំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ សុខំ វេយ្យាតំ ភំសម្មយុត្តោ សញ្ញាខន្ធភ្នេ សង្ខារក្កន្ធភ្នេ វិញ្ញាណក្កន្ធភ្នេ ឥមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កតមេ ធម្មា ឧបេក្កាសហគតា ។ ឧបេក្កាក្ខម័យំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ ឧបេក្កំ វេយ្យាតំ ភំសម្មយុត្តោ សញ្ញាខន្ធភ្នេ សង្ខារក្កន្ធភ្នេ វិញ្ញាណក្កន្ធភ្នេ ឥមេ ធម្មា ឧបេក្កាសហគតា ។

[១៧០] កតមេ ធម្មា ធម្មន្តេន បរោកត្វា ។ តិណិ សញ្ញាជន្នំ សញ្ញាយទិដ្ឋិ វិចិត្តញ្ញា សីលក្ខតបរាមាសា ។

[១៧១] តត្ថ កតមា សញ្ញាយទិដ្ឋិ ។ ឥទ អស្សុតវា បុដ្ឋន្តេនា អរិយានំ អទស្សវី អរិយធម្មស្ស អរោការិនោ អរិយធម្ម អវិជិតា សប្បវិសានំ អទស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស អរោការិនោ សប្បវិសធម្ម អវិជិតោ រូបំ អត្តនោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ អត្តនោ សមនុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ

ត្ថកធម៌ប្រកបដោយសុខ តើដូចម្តេច ។ រឿងសុខក្ខម័យនេះ ជាភាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ថេនេ ព្រមទាំង សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្កន្ធ វិញ្ញាណក្កន្ធ ដែលប្រកបដោយសុខនោះ នេះត្រូវប្រកបដោយសុខ ។ ត្ថកធម៌ប្រកបដោយឧបេក្កា តើដូចម្តេច ។ រឿងឧបេក្កាក្ខម័យនេះ ជាភាមាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថេនេ ព្រមទាំង សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្កន្ធ វិញ្ញាណក្កន្ធ ដែលប្រកបដោយឧបេក្កានោះ នេះត្រូវប្រកបដោយឧបេក្កា ។

[១៧០] ត្ថកធម៌ត្ថលេ ដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជន្នំ ព្រ តិ សញ្ញាយទិដ្ឋិ វិចិត្តញ្ញា និងសីលក្ខតបរាមាសា ។

[១៧១] បណ្តាសញ្ញាជន្នំនោះ សញ្ញាយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ បុដ្ឋន្តេ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញត្រូវត្រូវអោយ មិនល្អាសវី ក្នុងអោយធម៌ មិនបានខ្លានខ្លួនក្នុងអោយធម៌ មិនបានឃើញត្រូវសប្បុរស មិនល្អាសវី ក្នុងសប្បុរសធម៌ មិនបានខ្លានខ្លួន ក្នុងសប្បុរសធម៌ វេទនិយល់ឃើញប្រព័ន្ធនៃ ឃើញខ្លួនព័មានរូបខ្លះ ឃើញប្រព័ន្ធនៃក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនព័មានក្នុងរូបខ្លះ យល់ឃើញវេទនាព័ន្ធនៃ ឃើញខ្លួនព័មានវេទនាខ្លះ

វា វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ សត្វា អត្តតោ
 សមុបស្សតិ សត្វាវនំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សត្វា
 សត្វាយ វា អត្តានំ សត្វាវេ អត្តតោ សមុប-
 ស្សតិ សត្វាវនំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សត្វាវេ
 សត្វាវេសុ វា អត្តានំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុប-
 ស្សតិ វិញ្ញាណវនំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ
 វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ
 ទិដ្ឋិកហនំ ទិដ្ឋិកត្តាហេ ទិដ្ឋិវិស្វកាយតំ ទិដ្ឋិវិប្ប-
 ដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ កាលោ បដិក្កាលោ អតិវិវេ-
 សោ វរាមាសោ កុរុក្កោ មិច្ឆាមថា មិច្ឆតំ កិច្ចា-
 យតនំ វិចារយសត្តាហោ អយំ វុត្តតិ សត្តាយទិដ្ឋិ ។

[១៧៦] កត្តុ កតតោ វិចិត្តិច្ឆា ។ សត្តុវិ

កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ ទេវ្ម កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ សេដ្ឋ
 កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ សត្តាយ កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ បុព្វន្ត
 កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ អបរន្ត កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ បុព្វ-
 ញាបរន្ត កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ ឥធម្មត្ថយ តាបដិច្ចសា-
 បុប្ផសុ ទេវ្មសុ កត្តុតិ វិចិត្តិច្ឆតិ យា ឯវុចា

ឃើញវេទនាវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញសត្វាវេវេទនាវាមាន៖ ឃើញ
 ឃើញសត្វាវេវេទនាវាមានកងខ្លួន ឃើញសត្វាវេវេទនាវាមាន
 កងខ្លួន៖ ឃើញខ្លួនវាមានកងសត្វាវេវេទនាវាមានកងខ្លួន ឃើញសត្វាវេវេទនាវាមាន
 ឃើញខ្លួនវាមានសត្វាវេវេទនាវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញខ្លួន
 វាមានកងសត្វាវេវេទនាវាមានកងខ្លួន ឃើញខ្លួនវាមាន
 វិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណវាមានកងខ្លួន៖ ឃើញខ្លួនវាមានកង
 វិញ្ញាណខ្លះ ទិដ្ឋិ (ការយល់ឃើញ) ដំណើរទិដ្ឋិ ញាតស្សវាគីទិដ្ឋិ
 ផ្លូវត្រាយគីទិដ្ឋិ ចម្រើនគីទិដ្ឋិ ការយល់គុណគីទិដ្ឋិ ការប្រកបទុកគីទិដ្ឋិ
 ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ស្មិត ការប្រកាន់លើសលុប ការស្វាមអវិស្សល
 ផ្លូវកាត្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែលខុស លទ្ធិម្តងពាក់ព័ន្ធ ការប្រកាន់
 កងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា
 សត្តាយទិដ្ឋិ ។

[១៧៦] បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ វិចិត្តិច្ឆា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល

នឿវិធានសង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា នឿវិធានសង្ស័យ ចំពោះព្រះធម៌
 នឿវិធានសង្ស័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ នឿវិធានសង្ស័យ ក្នុងសិទ្ធា
 នឿវិធានសង្ស័យ ក្នុងខន្ធខាងដើម នឿវិធានសង្ស័យ ក្នុងខន្ធខាង
 ចុង នឿវិធានសង្ស័យ ក្នុងខន្ធខាងដើមនិងខន្ធខាងចុង នឿវិធានសង្ស័យ
 ក្នុងពួកធម៌ដែលតើទៀត ព្រោះកាស្រ័យនូវបច្ច័យនោះ។

កត្តា កត្តាយោ កត្តាយតត្តំ វិបតិ វិចិត្តិញ្ចា
 ទ្វេឡកំ ទ្វេធាបថោ សំសយោ អនេតំសត្តាហោ
 អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោគ្តាហនា មិច្ឆិតត្តំ
 មិច្ឆិស្ស មនោវិលោកោ អយំ វុច្ឆតិ វិចិត្តិញ្ចា ។

[១៧៣] តត្ត កតមោ សីលទូតបរាមាសោ ។

ឥតោ តហិត្តា សមណប្រាហ្មណាមំ សីលេន សុទ្ធិ
 វិតេន សុទ្ធិ សីលទូតេន សុទ្ធិតិ យា ឃីវុទា ទិដ្ឋិ
 ទិដ្ឋិតតំ ទិដ្ឋិតហំ ទិដ្ឋិតត្តារោ ទិដ្ឋិវិស្វកាយតិ
 ទិដ្ឋិវិប្បទិសំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ កាលោ បដិគ្គាហោ អភិ-
 ចំវេសោ បរាមាសោ កុដ្តតោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆិត្តំ
 តត្តាយតតំ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ សីលទូ-
 តបរាមាសោ ។

[១៧៤] ឥមាមំ តិណិ សញ្ញាជនាមំ តទេ-

កត្តា ច តិលសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខត្តោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តំសម្បដ្ឋាមំ កាយ-
 កម្មំ វិចិត្តកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន
 បហានត្តា ។ កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហា-
 ត្តា ។ អវិសេសោ លោកោ តោសោ តោហោ

សារឡីដ្ឋន្ទវំ ពាសារឡីដ្ឋន្ទវំ ភាសារឡីដ្ឋន្ទវំ លោមវល្ល្កវំ
 សាសឡិយេ ភាវចត្តិក្កវំ ភាវចត្តិក្កវំ លោមឡិយេ
 សាប្រកាន់យកំវិលោកមិច្ឆិម លោមប្រកាន់យកំ លោមវិលោកមិ
 សាប្រកាន់បិដាប្រេច ភាវចត្តិក្កវំ ភាវចត្តិក្កវំ លោមប្រកាន់យកំ
 ណា ដែលមានសភាពវិបេនេះ នេះហៅថា វិចិត្តិញ្ចា ។

[១៧៥] បណ្ណាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ សីលទូតបរាមាសៈ តើ

ដូចម្តេច ។ ពួកសមណប្រាហ្មណំ ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ មាន
 ទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ញាតស្សាតតិទិដ្ឋិ ផ្លូវត្រាយ គឺទិដ្ឋិ ចម្រើនគឺទិដ្ឋិ ការ
 យល់ឆ្លងគឺទិដ្ឋិ ការចាត់ទុនគឺទិដ្ឋិ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ចំពោះ ការ
 ប្រកាន់លីសលុប ការស្តាប់អវិជ្ជុយ ផ្លូវពាក្រកំ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែល
 ខុស លទ្ធិដូចជាគំនិត ការប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុសថា លេចក្តីហិស្សន្តិ
 ដោយសីល លេចក្តីហិស្សន្តិដោយវិត លេចក្តីហិស្សន្តិដោយសីលនិងវិត
 ដូច្នេះ ណា មានសភាពវិបេនេះ នេះហៅថា សីលទូតបរាមាសៈ ។

[១៧៦] សញ្ញាជនៈទាំង ៣ នេះ ទាំងពួកតិលសដែលទាំង

នៅជាមួយនឹងតិលស មានលោកៈជាដើមនោះ វេទនាខត្ត ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយតិលសមានលោកៈជាដើមនោះ និង
 កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលទាំងឡាយនឹងតិលសមានលោកៈជា
 ដើមនោះ នេះពួកធម៌ត្រូវលះដោយទស្សនៈ (សោភាបត្តិក្ក) ។ ពួក
 ធម៌ត្រូវលះដោយការខា តើដូចម្តេច ។ លោកៈ តោសៈ តោហៈ

តទេកត្តា ច តិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខត្តោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តោ តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វិចី-
 កម្មំ មហេកម្មំ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ បហានត្តា ។
 កតមេ ធម្មា លេវទស្សនេន ទ ភាវនាយ បហា-
 នត្តា ។ កុសលាត្យាកតា ធម្មា កាមាវចរ វុចា-
 វចរ អរុចាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខត្តោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តោ សត្វា រូមំ អសន្នតា ច ធាតុ
 ឥមេ ធម្មា លេវទស្សនេន ទ ភាវនាយ បហានត្តា ។

[១៧៥] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហានត្តោ-
 តុកា ។ តិណិ សញ្ញាជនាមិ សញ្ញាយទិដ្ឋិ វិចី-
 តិដ្ឋា សីលត្វតបរមាសោ ។ តត្ថ កតមា សញ្ញា-
 យទិដ្ឋិ ។ បេ ។ អយំ វុច្ឆតិ សញ្ញាយទិដ្ឋិ ។
 តត្ថ កតមា វិចីតិដ្ឋា ។ បេ ។ អយំ វុច្ឆតិ
 វិចីតិដ្ឋា ។ តត្ថ កតមា សីលត្វតបរមាសោ
 ។ បេ ។ អយំ វុច្ឆតិ សីលត្វតបរមាសោ ។ ឥមាទិ
 តិណិ សញ្ញាជនាមិ តទេកត្តា ច តិលេសា
 តំសម្បយុត្តោ វេទនាខត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តោ
 តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វិចីកម្មំ មហេកម្មំ

ដីសសសលំ ទាំងត្បូកកិលេសដែលតាំងនៅជាមួយគ្នា វិចីកិលេស
 លោកៈជាដើមនោះ វេទនាខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តុ ដែលប្រកបដោយ
 កិលេសមានលោកៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វិចីកម្ម មហេកម្ម ដែល
 តាំងឡើងអំពីកិលេសមានលោកៈជាដើមនោះ នេះត្បូកធម៌ត្រូវលះដោយ
 ភាវនា ។ ត្បូកធម៌ មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះដោយភាវនា
 តើដូចម្តេច ។ ត្បូកធម៌ ជាកុសលនិងអព្យាក្រឹត ជាភាមាវចរ វុច្ឆាវចរ
 អរុច្ឆាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តុ ប្រទាំង
 អស់ និងអសន្តតត្ថ នេះត្បូកធម៌ មិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ មិន
 ត្រូវលះដោយភាវនា ។

[១៧៥] ត្បូកធម៌មានលោក្ខត្រូវលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញាជនៈ ធាយ៉ាងគឺ សញ្ញាយទិដ្ឋិ វិចីកិដ្ឋា និងសីលត្វតបរមាសាៈ ។
 បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ សញ្ញាយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះហៅ
 ថា សញ្ញាយទិដ្ឋិ ។ បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ វិចីកិដ្ឋា តើដូចម្តេច
 ។ បេ ។ នេះហៅថា វិចីកិដ្ឋា ។ បណ្តាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ សីលត្វ-
 តបរមាសាៈ តើដូចម្តេច ។ បេ ។ នេះហៅថា សីលត្វតបរមាសាៈ ។ ស-
 ញ្ញាជនៈទាំងនោះ ទាំងត្បូកកិលេសដែលតាំងនៅជាមួយគ្នានឹងកិលេស
 មានលោកៈជាដើមនោះ វេទនាខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តុ ដែលប្រកប
 ដោយកិលេសមានលោកៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វិចីកម្ម មហេកម្ម

ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្ថុហេតុកា ។ តីលី
 សត្តោជនាធំ ។ សត្តាយនិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ញា សីលត្ថុតម-
 ភមាសា ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្ថុ តទេ-
 កដ្ឋា លោសោ នោសោ មោហោ ឥមេ ធម្មា
 ទស្សនេន បហាតត្ថុហេតុ តទេកដ្ឋា ច តីលីសា
 តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ធោ
 តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វិចិត្តកម្មំ មហោកម្មំ ឥមេ
 ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្ថុហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា
 ភាវនាយ បហាតត្ថុហេតុកា ។ អវសេសោ លោភោ
 នោសោ មោហោ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្ថុ-
 ហេតុ តទេកដ្ឋា ច តីលីសា តំសម្បយុត្តោ វេទនា-
 ខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ធោ តំសម្បដ្ឋានំ កាយ-
 កម្មំ វិចិត្តកម្មំ មហោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ-
 បហាតត្ថុហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា នេវទស្សនេន
 ធម ភាវនាយ បហាតត្ថុហេតុកា ។ តេ ធម្មេ វេចេ-
 ត្វា អវសេសោ កុសលាកុសលនព្យាគនា ធម្មា
 កាលាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា វេទ-
 នាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សម្មាវត្តន្ធោ វិញ្ញាណត្ថុន្ធោ

ដែលតាំងឡើងអំពីកិលេសមានលោកៈជាដើមនោះ នេះត្រូវបានហៅថា
 ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ។ លោកៈនោះហៅថា កិលេសយុទ្ធិ វិចិត្ត
 និងសីលត្ថុតមភាសៈ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយទស្សនៈ លោកៈ
 គោសៈ មោហៈ ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេស មានលោកៈជាដើម
 នោះ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ពុំនឹងត្រូវបានហៅថា ដែល
 តាំងនៅជាមួយនឹងកិលេសមានលោកៈជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្ថុន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេស មានលោកៈជាដើមនោះ និង
 កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មហោកម្ម ដែលតាំងឡើងអំពីកិលេសមានលោកៈ
 ជាដើមនោះ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយទស្សនៈ ។ ត្រូវបាន
 មានហេតុត្រូវលះ ដោយការវិនា តើដូចម្តេច ។ លោកៈ គោសៈ
 មោហៈ ជំនុំសសសល់ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយការវិនា
 ពុំនឹងត្រូវបានហៅថា ដែលតាំងនៅជាមួយនឹងកិលេស មានលោកៈជាដើមនោះ
 វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេសមាន
 លោកៈជាដើមនោះ និងកាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មហោកម្ម ដែលតាំងឡើង
 អំពីកិលេសមានលោកៈជាដើមនោះ នេះត្រូវបានហៅថា ត្រូវលះដោយ
 ការវិនា ។ ត្រូវបានមានហេតុមិនត្រូវលះ ដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះ
 ដោយការវិនា តើដូចម្តេច ។ វៀរវិចិត្តពុំតាំងនៅចេញ ត្រូវបានហៅ
 កុសល អកុសល និង អព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ច្រាវចរ អច្រាវចរ
 អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សម្មាវត្តន្ធ វិញ្ញាណត្ថុន្ធ

សត្វត្ប រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ សមេ ធម្មា នេវ-
នស្សនេន ធន ភាវនាយ បហានត្បហេតុតា ។

[១៧៦] កតមេ ធម្មា អាចយតាមិទោ ។

សាសវំ កុសលាកុសលា ធម្មា កាមាវចន រូចា-
វចន អរូចាវចន វេទនាទន្លោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-

ត្តន្លោ សមេ ធម្មា អាចយតាមិទោ ។ កតមេ

ធម្មា អបចយតាមិទោ ។ ចត្តារេ មត្តា អបរិយា-

ចម្មា សមេ ធម្មា អបចយតាមិទោ ។ កតមេ

ធម្មា នេវចយតាមិទោ នាបចយតាមិទោ^(១) ។ កុ-

សលាកុសលាធំ ធម្មាធំ វិហាកា កាមាវចន រូចា-

វចន អរូចាវចន អបរិយាចម្មា វេទនាទន្លោ ។ បេ ។

វិញ្ញាណត្តន្លោ យេ ច ធម្មា កំរិយោ នេវ កុស-

លា ធាតុសលា ធន កម្មវិហាកា សត្វត្ប រូបំ

អសង្កតា ច ធាតុ សមេ ធម្មា នេវចយតាមិទោ

នាបចយតាមិទោ ។

១ ឧ. នេវអាចយតាមិទោ ន អបចយតាមិទោ ។

រូចាវចន វេទនាទន្លោ ធន ភាវនាយ បហានត្បហេតុតា ។

ដោយទស្សនៈ មិនត្រូវលះដោយការខា ។

[១៧៦] ពួកធម៌ដែលរួមការសន្យាក្នុងឡើង ដោយកម្មកិលស

តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ ជាកុសលមិនអកុសល ជា

កាមាវចន រូចាវចន អរូចាវចន និងវេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

នេះពួកធម៌ដែលរួមការសន្យាក្នុងឡើង ដោយកម្មកិលស ។ ពួកធម៌

មិនដែលរួមការសន្យាក្នុងឡើង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ និងអបរិយាចម្មៈ

នេះពួកធម៌ មិនដែលរួមការសន្យាក្នុងឡើង ។ ពួកធម៌មិនមែនជាដល់

រួមការសន្យាក្នុងឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់ រួមការសន្យាក្នុងឡើង

តើដូចម្តេច ។ វិបាក ជាកាមាវចន រូចាវចន អរូចាវចន អបរិយាចម្មៈនៃ

ធម៌ជាកុសលមិនអកុសល វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ទាំងពួក

ធម៌ដែលដាក់វិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល មិនមែនកម្មវិបាក

រូចាវចន វេទនាទន្លោ ធន ភាវនាយ បហានត្បហេតុតា ។

ឡើង ទាំងមិនមែនជាមិនដល់រួមការសន្យាក្នុងឡើង ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា សេត្តា ។ មត្តា មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ហេដ្ឋិមាធិ ច និណិ សាមញ្ញ-
 ជណនិ ឥមេ ធម្មា សេត្តា ។ កតមេ ធម្មា
 អសេត្តា ។ ឧបរិដ្ឋិមំ អហត្តជលំ ឥមេ ធម្មា
 អសេត្តា ។ កតមេ ធម្មា ទេវ សេត្តា ធាសេ-
 ត្តា ។ តេ ធម្មេ វេបេត្តា អវសេសា កុសលា-
 កុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចក រូបាវចក អរូ-
 បាវចក វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា
 សត្វត្តា រូបំ អសដ្ឋតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា ទេវ-
 សេត្តា ធាសេត្តា ។

[១៧៨] កតមេ ធម្មា បរិត្តា ។ សត្វេវ កាមា-
 វចកំ កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា រូបត្តន្ធា
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា ឥមេ ធម្មា បរិត្តា ។
 កតមេ ធម្មា មហត្តតា ។ រូបាវចក អរូបាវចក
 កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ធា ឥមេ ធម្មា មហត្តតា ។ កតមេ ធម្មា
 អប្បមាលា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្តជណនិ
 ច អសដ្ឋតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា អប្បមាលា ។

[១៧៧] ត្ថកធម៌ជាបេសំសេត្តបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ មត្ត ៤ ជា
 អបរិយាបដ្ឋៈ និងសាមញ្ញជល ព្យ ខាងក្រោម នេះត្ថកធម៌ជាបេសំសេត្ត-
 បុគ្គល ។ ត្ថកធម៌ជាបេសំអសេត្តបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ អហត្តជលខាង
 លើ នេះត្ថកធម៌ ជាបេសំអសេត្តបុគ្គល ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាបេសំ
 សេត្តបុគ្គល ទាំងមិនមែនជាបេសំអសេត្តបុគ្គល តើដូចម្តេច ។ វៀកែធម៌
 ទាំងនោះទេញ ត្ថកធម៌ដែលសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ បេ
 ទាំងអស់ និងអសដ្ឋតនាតុ នេះត្ថកធម៌មិនមែនជាបេសំសេត្តបុគ្គល ទាំង
 មិនមែនជាបេសំអសេត្តបុគ្គល ។

[១៧៨] ត្ថកធម៌មានសភាពតូចឆ្មារ តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ជា
 កាមាវចរទាំងអស់ ជាកុសល អកុសល អព្យាក្រឹត និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ធ នេះត្ថកធម៌មានសភាពតូចឆ្មារ ។ ត្ថកធម៌ដល់នូវសភាពធំ
 តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ជារូបាវចរ អរូបាវចរ ជាកុសល អកុសល អព្យា-
 ក្រឹត និងវេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ នេះត្ថកធម៌ដល់នូវសភាពធំ ។
 ត្ថកធម៌ប្រមាណមិនបាន តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបដ្ឋៈ ផលដែល
 កើតអំពីមត្តិ និងអសដ្ឋតនាតុ នេះត្ថកធម៌ប្រមាណមិនបាន ។

ធម្មបទ

[១៧៩] កតមេ ធម្មា បរិនិព្វានម ។ បរិនិព្វ
 ធម្ម អាភិណ្ណ យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា
 ឥមេ ធម្មា បរិនិព្វានម ។ កតមេ ធម្មា មហា-
 ក្កនារម្មណា ។ មហាក្កនេ ធម្មេ អាភិណ្ណ យេ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា មហាក្កនា-
 រម្មណា ។ កតមេ ធម្មា អប្បមាណារម្មណា ។
 អប្បមាលោ ធម្មេ អាភិណ្ណ យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេត-
 សិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អប្បមាណារម្មណា ។

[១៨០] កតមេ ធម្មា ហិណា ។ តីណិ អកុ-
 សលម្មណនិ លោកោ ទោសោ មោហោ តទេត-
 ថា ធំ កំលេសា កំសម្មយុត្តោ វេទនាទន្ធា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្វុទ្ធា កំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ
 វចីកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ហិណា ។ កតមេ
 ធម្មា មជ្ឈិមា ។ សាសវា កុសលាព្យាកតា ធម្មា
 កាមាវចន រូមាវចន អរូមាវចន រូមត្វុទ្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្វុទ្ធា ឥមេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។ កតមេ ធម្មា
 បណីតា ។ អរិយាប្បដ្ឋា មត្តា ធំ មត្តដលានិ ធំ
 អសម្ពុតា ធំ បាតុ ឥមេ ធម្មា បណីតា ។

ធម្មបទ

[១៧៩] តួកធម៌មានហេតុអង្គបួន តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌
 ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រាណាញូវដមិមានស-
 ភាពតូចគ្នា នេះតួកធម៌មានអារម្មណ៍តូចគ្នា ។ តួកធម៌មានអារម្មណ៍
 ដល់នូវសភាពធំ តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេត-
 សិក កើតឡើងព្រោះប្រាណាញូវដមិដល់នូវសភាពធំ នេះតួកធម៌មានហេ-
 តុអង្គបួន តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន តើដូច
 ម្តេច ។ តួកធម៌ណាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រា-
 ណាញូវដមិប្រមាណមិនបាន នេះតួកធម៌មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ។

[១៨០] តួកធម៌ដំបៅកទាប តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល ព្យ-
 យាវនី លោភៈ ទោសៈ វិវិទាមាហៈ ទាំងតួកគិលេសដែលគាំផ្តល់ទៅជា
 មួយគ្នា នឹងអកុសលមូលមានលោភៈជាដើមទាំង វេទនាទន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្វុទ្ធ ដែលប្រកបដោយអកុសលមូលមានលោភៈជាដើមទាំង និង
 កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលគាំផ្តល់ឡើងអំពីអកុសលមូលមានលោភៈ
 ជាដើមទាំង នេះតួកធម៌ដំបៅកទាប ។ តួកធម៌ជាគណ្ណាល តើដូចម្តេច ។
 តួកធម៌ប្រកបដោយអសវៈ ជាតុសលនិងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ព្យាវ-
 ចរ អព្យាវចរ និងរូបត្ថុទ្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្វុទ្ធ នេះតួកធម៌ជាគណ្ណាល ។
 តួកធម៌ដ៏ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ មគ្គជាបរិយាបន្នៈ ដែលដែលកើតអំពីមគ្គ
 និងអសង្កតនាគុ នេះតួកធម៌ដ៏ទុក្ខ ។

[១៧១] ភត្តមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ បត្តា
 ភត្តនិ អនុត្តរិកានិ យា ចំ មិច្ឆាទិដ្ឋិ និយតា
 ភមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ ភត្តមេ ធម្មា សម្ម-
 ត្តនិយតា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ភមេ ធម្មា
 សម្មត្តនិយតា ។ ភត្តមេ ធម្មា អនិយតា ។ តេ
 ធម្មេ វេយ្យា អរិសេសា កុសលា កុសលា ទ្ធិកតា
 ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបដ្ឋា
 វេទនាខត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តោ សត្វញ្ច រូបំ
 អសម្ព័ត្តា ច ធាតុ ភមេ ធម្មា អនិយតា ។

[១៧២] ភត្តមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។ អរិយ-
 មត្តំ អារត្ត យេ ឧប្បជ្ជនិ ពិត្តចេតសិកា ធម្មា
 ភមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។ ភត្តមេ ធម្មា មត្ត-
 ហេតុកា ។ អរិយមត្តសមដ្ឋិស្ស មត្តន្តិ វេយ្យា
 តំសម្បយុត្តោ វេទនាខត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តោ
 ភមេ ធម្មា មត្តហេតុកា ។ អរិយមត្តសមដ្ឋិស្ស
 សម្មាទិដ្ឋិ មត្តា ធម៌ ហេតុ ច សម្មាទិដ្ឋិ វេយ្យា
 តំសម្បយុត្តោ វេទនាខត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តោ
 ភមេ ធម្មា មត្តហេតុកា ។ អរិយមត្តសមដ្ឋិស្ស

[១៧១] ពួកធម៌មានសភាពចុះបង្កើតឡើង ។ ពួក
 វិភក្ស ៥ និងនិយមចម្លែង ទេព្វកម្មវិយាសភាពចុះបង្កើតឡើង ។ ពួក
 ធម៌មានសភាពត្រូវនឹងទៀង តើដូចម្តេច ។ បត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋា ទេ
 ពួកធម៌មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ។ ពួកធម៌មិនទៀង តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញា
 វៃធម៌ទាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ជាគុសល អគុសល និង
 អព្យាគ្រឹត ជាភាវាចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខត្ត
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ត រូបទាំងអស់ និងអសម្ព័ត្តធាតុ ទេព្វកម្ម
 មិនទៀង ។

[១៧២] ពួកធម៌មានមត្តជាអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក តើទៀងព្រោះប្រាជ្ញាចម្លែងអរិយមត្ត ទេ
 ពួកធម៌ មានមត្តជាអារម្មណ៍ ។ ពួកធម៌ មានមត្តជាហេតុ តើដូច
 ម្តេច ។ វិញ្ញាណត្តនៃមត្ត របស់បុគ្គលដែលព្រមព្រៀង ដោយអរិយ-
 មត្តចេញ វេទនាខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ត ដែលប្រកបដោយ
 មត្តនោះ ទេព្វកម្ម មានមត្តជាហេតុ ។ សម្មាទិដ្ឋិ របស់បុគ្គល
 ដែលព្រមព្រៀង ដោយអរិយមត្ត ជាមត្តផង ជាហេតុផង វិញ្ញា
 វៃនៃសម្មាទិដ្ឋិចេញ វេទនាខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ត ដែល
 ប្រកបដោយមត្ត និងហេតុនោះ ទេព្វកម្ម មានមត្តជាហេតុ ។

អរណេហា អរោសោ អរោយោ ឥមេ ធម្មា មគ្គ-
 ហេតុ តំសម្បយុត្តា វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ត្តន្ធា ឥមេ ធម្មា មគ្គហេតុកា ។ ភតមេ ធម្មា
 មគ្គាធិបតិណោ ។ អរិយមគ្គំ អធិបតី កាវិក្ខា យេ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា មគ្គា-
 ធិបតិណោ ។ អរិយមគ្គសមុទ្ទិស្ស វិមំសាធិបតេយ្យំ
 មគ្គំ ការិយទ្ធស្ស វិមំសំ បឋមេត្វា តំសម្បយុត្តា
 វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា ឥមេ ធម្មា
 មគ្គាធិបតិណោ ។

[១៨៣]

ភតមេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈា ។
 យេ ធម្មា ជាតា ក្ខតា សញ្ញតា ចិត្តតា
 អភិចិត្តតា ចាតុក្ខតា ឧប្បជ្ឈា សមុប្បជ្ឈា ឧដ្ឋិតា
 សមុដ្ឋិតា ឧប្បជ្ឈា ឧប្បជ្ឈំសេន សង្កហិតា រូបា
 វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈា ។ ភតមេ ធម្មា អនុប្បជ្ឈា ។ យេ ធម្មា

អរោភតៈ អរោសាៈ អរោហាៈ បេសំបុគ្គលវិសេសត្រេមាព្រៀដវាយេ
 អរិយមគ្គំ នេន្ទ្រកធម៌មានមគ្គជាហេតុ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ
 ដែលប្រកបដោយមគ្គជាហេតុនោះ នេន្ទ្រកធម៌មានមគ្គជាហេតុ ។ ពួក
 ធម៌ មានមគ្គជាអធិបតី តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត
 និងចេតសិក តើត្រូវដំពោះធ្វើឲ្យអរិយមគ្គឲ្យជាអធិបតី នេន្ទ្រកធម៌
 មានមគ្គជាអធិបតី ។ វៀវែនឯតែវិមំសា បេសំបុគ្គលវិសេសត្រេមាព្រៀដ
 ដោយអរិយមគ្គ កាលចំរើនឲ្យមគ្គមានវិមំសាជាអធិបតីចេញ វេទនាខន្ធ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែលប្រកបដោយវិមំសានោះ នេន្ទ្រកធម៌មាន
 មគ្គជាអធិបតី ។

[១៨៣]

ពួកធម៌តើត្រូវដំបើយ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
 ណា គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តើត្រូវដំបើយ មាន
 ហើយ តើត្រូវដំបើយ វិសេសតើត្រូវដំបើយ ត្រូវដំបើយ តើត
 ត្រូវដំបើយ តើត្រូវដំបើយ តើត្រូវដំបើយ តំរង់ត្រូវដំបើយ
 ហើយ តំរង់ត្រូវដំបើយ តើត្រូវដំបើយ សម្រុត្តិវេហើយ ដោយ
 ចំណែក វិនិច្ឆ័យដែលតើត្រូវដំបើយ នេន្ទ្រកធម៌ តើត្រូវដំបើយ ។
 ពួកធម៌មិនទាន់តើត្រូវដំបើយ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គឺរូប វេទនា

អបាតា អម្បាតា អសស្សាតា អនិច្ចត្តា អនិចិច្ចត្តា
 អនាគតត្តា អនុប្បដ្ឋា អសមុប្បដ្ឋា អនុដ្ឋិតា អស-
 មុដ្ឋិតា អនុប្បដ្ឋា អនុប្បដ្ឋំសេន សន្តំហិតា រូបា
 វេទនា សត្វា សត្វាវ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនុ-
 ប្បដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា ឧប្បាទិលោ ។ កុសល-
 កុសលាធំ ធម្មាធំ អវិបក្កិវិហាកាធំ^(១) វិហាកា
 កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយោចន្តា វេទ-
 នាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា យព្វ រូបំ កម្មស្ស
 កតត្តា ឧប្បដ្ឋិត្តិស្សន្តិ ឥមេ ធម្មា ឧប្បាទិលោ ។

[១៧២] កតមេ ធម្មា អតីតា ។ យេ ធម្មា
 អតីតា ចិរុត្តា វិភតា^(២) វិបរិលាតា អនុដ្ឋិតា អនុត្ត-
 ដ្ឋិតា ឧប្បដ្ឋិត្តា វិភតា អតីតា អតីតំសេន សន្តំហិតា
 រូបា វេទនា សត្វា សត្វាវ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា
 អតីតា ។ កតមេ ធម្មា អនាគតា ។ យេ

១ ឧបមិយម្មបោក្ខកេសុ អយំ បាលំ ៩ វិស្សតិ ។ ២ ឧ. ចិរុត្តតាទិ វិស្សតិ ។

សត្វា សត្វាវ វិញ្ញាណំ ដែលមិនខាន់កើត មិនខាន់ពេល មិនខាន់
 កើតព្រម មិនខាន់លែមកកើត មិនខាន់ត្រូវរូបមកកើត មិនខាន់
 កើតប្រាកដ មិនខាន់កើតឡើង មិនខាន់កើតឡើងព្រម មិនខាន់
 កាំងឡើង មិនខាន់កាំងឡើងព្រម មិនខាន់កើតឡើង ដែលសង្រួន
 ហើយដោយចំណែកនៃធម៌ ដែលមិនខាន់កើតឡើង នេះពួកធម៌មិន
 ខាន់កើតឡើង ។ ពួកធម៌បំរុងនឹងកើតឡើង តើដូចម្តេច ។ វិបាក
 ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយោចន្តៈ នៃធម៌ជាគុសល
 និងអកុសល ដែលមានវិបាកមិនខាន់ចាស់ក្នុង វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា និងកម្មស្សកតត្តាព្រម ដែលបំរុងនឹងកើតឡើង នេះពួកធម៌
 បំរុងនឹងកើតឡើង ។

[១៧២] ពួកធម៌ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គឺរូប
 វេទនា សត្វា សត្វាវ វិញ្ញាណ ដែលកន្លងហើយ លេត់ទៅហើយ
 ប្រាសទៅហើយ ប្រែប្រួលទៅហើយ វិនាសទៅហើយ វិនាសទៅយូរ
 ហើយ កើតឡើងហើយប្រាសទៅវិញហើយ កន្លងទៅហើយ ដែល
 សង្រួនដោយចំណែក នៃធម៌ដែលកន្លងហើយ នេះពួកធម៌ ជាអតីត ។
 ពួកធម៌ ជាអនាគត តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គឺរូប វេទនា

ធម្មា អណាតា អនុប្បាណា អសញ្ញាតា អនិច្ចត្តា អនតិច្ចត្តា
 អចាតុត្តា អនុប្បដ្ឋា អសមុប្បដ្ឋា អនុដ្ឋិតា អស-
 មុដ្ឋិតា អនាគតា អនាគតំសេន សង្កហិតា រូបា
 វេននា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា អនា-
 គតា ។ កតមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋា ។ យេ ធម្មា
 ណាតា ក្ខតា សញ្ញាតា ជិច្ចត្តា អនិច្ចត្តា ចាតុត្ត-
 តា ឧប្បដ្ឋា សមុប្បដ្ឋា ឧដ្ឋិតា សមុដ្ឋិតា បច្ចុប្បដ្ឋា
 បច្ចុប្បដ្ឋំសេន សង្កហិតា រូបា វេននា សញ្ញា
 សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋា ។

(១៨២) កតមេ ធម្មា អតីតារម្មណា ។ អតី-
 តេ ធម្មេ អារក្ខ យេ ឧប្បដ្ឋន្តិ ចិត្តចេតសិកា
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា អតីតារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា
 អនាគតារម្មណា ។ អនាគតេ ធម្មេ អារក្ខ យេ
 ឧប្បដ្ឋន្តិ ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អនា-
 គតារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា ។
 បច្ចុប្បដ្ឋេ ធម្មេ អារក្ខ យេ ឧប្បដ្ឋន្តិ ចិត្តចេតសិ-
 កា ធម្មា ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បដ្ឋារម្មណា ។

សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណំ ដែលចំណង់កើត បិទជាប់បរ បិទជាប់កើត
 ព្រម មិនខានវិលមកកើត បិទជាប់ត្រឡប់មកកើត បិទជាប់កើតក្រុម
 មិនខានកើតឡើង មិនខានកើតឡើងព្រម មិនខានកំរងឡើង មិនខាន
 កំរងឡើងព្រម មិនខានមកដល់ ដែលសង្រួមដោយចំណែក ខែធម៌
 ដែលមិនខានមកដល់ នេះតួកធម៌ ជាអនាគត ។ តួកធម៌ជាបច្ចុប្បដ្ឋ
 កើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ
 ដែលកំរងកើតមាន កើតព្រម វិលមកកើត ត្រឡប់មកកើត កើតប្រាកដ
 កើតឡើង កើតឡើងព្រម កំរងឡើង កំរងឡើងព្រម កើតឡើង
 ចំពោះមុខ ដែលសង្រួមដោយចំណែកខែធម៌ ដែលកើតឡើងចំពោះ
 មុខ នេះតួកធម៌ជាបច្ចុប្បដ្ឋ ។

(១៨៣) តួកធម៌មានអារម្មណ៍ជាអតីត កើដូចម្តេច ។ តួកធម៌
 ណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រាព្វធម៌ដែល
 កន្លងហើយ នេះតួកធម៌មានអារម្មណ៍ជាអតីត ។ តួកធម៌មានអារម្មណ៍
 ជាអនាគត កើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក
 កើតឡើង ព្រោះប្រាព្វធម៌ដែលមិនខានមកដល់ នេះតួកធម៌ មាន
 អារម្មណ៍ជាអនាគត ។ តួកធម៌មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បដ្ឋ កើដូចម្តេច ។
 តួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក កើតឡើងព្រោះប្រាព្វធម៌
 ដែលកើតឡើងចំពោះមុខ នេះតួកធម៌មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បដ្ឋ ។

(១៧៦) ឈ្មោះ ឈ្មោះ អង្គរ ។ យេ ឈ្មោះ
 តេសំ តេសំ សត្តានំ អង្គរ បង្កំ ឈ្មោះ(១)
 ចានីបុគ្គលីកា ឧបាទិដ្ឋា រូបា វេទនា សញ្ញា
 សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ឈ្មោះ អង្គរ ។ កតមេ
 ឈ្មោះ តហិដ្ឋា ។ យេ ឈ្មោះ តេសំ តេសំ បរ-
 សត្តានំ បរមុគ្គលានំ អង្គរ បង្កំ ឈ្មោះ ចា-
 នីបុគ្គលីកា ឧបាទិដ្ឋា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខា-
 រា វិញ្ញាណំ ឥមេ ឈ្មោះ តហិដ្ឋា ។ កតមេ
 ឈ្មោះ អង្គរតហិដ្ឋា ។ តទុកយំ ឥមេ ឈ្មោះ
 អង្គរតហិដ្ឋា ។

(១៧៧) កតមេ ឈ្មោះ អង្គរវិញ្ញាណុយា ។ អង្គរ-
 តេ ឈ្មោះ អារា យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តុចេតសិកា
 ឈ្មោះ ឥមេ ឈ្មោះ អង្គរវិញ្ញាណុយា ។ កតមេ ឈ្មោះ
 តហិដ្ឋារម្មណា ។ តហិដ្ឋា ឈ្មោះ អារា យេ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តុចេតសិកា ឈ្មោះ ឥមេ ឈ្មោះ តហិ-
 ដ្ឋារម្មណា ។ កតមេ ឈ្មោះ អង្គរតហិដ្ឋារម្មណា ។
 អង្គរតហិដ្ឋា ឈ្មោះ អារា យេ ឧប្បជ្ឈន្តិ ចិត្តុចេត-
 សិកា ឈ្មោះ ឥមេ ឈ្មោះ អង្គរតហិដ្ឋារម្មណា ។

១ ឧ. ម. ឈ្មោះ ។

(១៧៨) កតមេ ឈ្មោះ អង្គរ ។ យេ ឈ្មោះ
 តេសំ តេសំ សត្តានំ អង្គរ បង្កំ ឈ្មោះ(១)
 ចានីបុគ្គលីកា ឧបាទិដ្ឋា រូបា វេទនា សញ្ញា
 សង្ខារ វិញ្ញាណំ ឥមេ ឈ្មោះ អង្គរ ។ កតមេ
 ឈ្មោះ តហិដ្ឋា ។ យេ ឈ្មោះ តេសំ តេសំ បរ-
 សត្តានំ បរមុគ្គលានំ អង្គរ បង្កំ ឈ្មោះ ចា-
 នីបុគ្គលីកា ឧបាទិដ្ឋា រូបា វេទនា សញ្ញា សង្ខា-
 រា វិញ្ញាណំ ឥមេ ឈ្មោះ តហិដ្ឋា ។ កតមេ
 ឈ្មោះ អង្គរតហិដ្ឋា ។ តទុកយំ ឥមេ ឈ្មោះ
 អង្គរតហិដ្ឋា ។

(១៧៩) កតមេ មានអារម្មណ៍ ខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ កតមេ
 ណា ប្រតិភូត្រក្កន៍ចិត្តនិចេតសិក កើតឡើង ព្រោះប្រាត្នន្ត្រដមិ
 ខាងក្នុង នេះក្នុងធម៌ មានអារម្មណ៍ ខាងក្នុង ។ កតមេ មានអារម្មណ៍
 ខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ កតមេ ណា ប្រតិភូត្រក្កន៍ចិត្តនិចេតសិក
 កើតឡើង ព្រោះប្រាត្នន្ត្រដមិ ខាងក្រៅ នេះក្នុងធម៌ មានអារម្មណ៍ ខាង
 ក្រៅ ។ កតមេ មានអារម្មណ៍ ខាងក្នុង ខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ កត
 មេ ណា ប្រតិភូត្រក្កន៍ចិត្តនិចេតសិក កើតឡើង ព្រោះប្រាត្នន្ត្រដមិ
 ខាងក្នុង និងខាងក្រៅ នេះក្នុងធម៌ មានអារម្មណ៍ ខាងក្នុង ខាងក្រៅ ។

[១៧៦] កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។
 រូបាយតនំ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។
 កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។ ចក្ខុយ-
 តនំ សោតាយតនំ យាយាយតនំ ជីវ្ហយតនំ កា-
 យាយតនំ សន្តាយតនំ កន្តាយតនំ រសាយតនំ
 ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។
 កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។ វេទនាខន្ធា
 សញ្ញាខន្ធា សង្ការត្តន្ធា វិញ្ញាណត្តន្ធា យត្ត
 រូបំ អនិទស្សនំ អម្មជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ អស-
 ដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសម្មជិយា ។
 អំ ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា ហេតុ ។ តយោ កុស-
 លហេតុ តយោ អកុសលហេតុ តយោ អព្យាក-
 តហេតុ ឈ កាតាវចរហេតុ ច រូបាវចរហេតុ ច
 អរូបាវចរហេតុ ច អបរិយាបន្នហេតុ ។

[១៧៨] តត្ថ កតមេ តយោ កុសលហេតុ ។
 អលោភោ អនោសោ អមោហោ ។ តត្ថ កតមោ

[១៧៩] ត្អូកធម៌ប្រកបដោយការឃើញ ព័ន្ធប្រកបដោយការឃើញ
 ពាល តើដូចម្តេច ។ ក្រាយតនៈ នេះត្អូកធម៌ប្រកបដោយការឃើញ
 ព័ន្ធប្រកបដោយការឃើញ ។ ត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ តែ
 ប្រកបដោយការឃើញ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ សោតាយតនៈ
 យាយាយតនៈ ជីវ្ហយតនៈ កាយាយតនៈ សន្តាយតនៈ កន្តាយតនៈ
 រសាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ចាយតនៈ នេះត្អូកធម៌ មិនប្រកបដោយការឃើញ
 តែប្រកបដោយការឃើញ ។ ត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការឃើញ ព័ន្ធ
 មិនប្រកបដោយការឃើញ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ
 សង្ការត្តន្ធ វិញ្ញាណត្តន្ធ ប្រវេសដ៍អនិទស្សនៈ ជាអម្មជិយៈ រាប់
 ចំណូលក្នុងធម្មាយតនៈ នឹងអសុដ្ឋតនាតុ នេះត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការ
 ឃើញ ព័ន្ធមិនប្រកបដោយការឃើញ ។

ចប់ត្អូកធម៌ ។

[១៨០] ត្អូកធម៌ជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសលហេតុ ព
 អកុសលហេតុ ព អព្យាកតហេតុ ព កាតាវចរហេតុ ៧ រូបាវចរហេតុ
 ៦ អរូបាវចរហេតុ ៦ អបរិយាបន្នហេតុ ៦ ។

[១៨១] ចណ្ណារហេតុព័ន្ធនោះ កុសលហេតុ (ហេតុនៃកុ-
 សល) ព តើដូចម្តេច ។ អលោកៈ អនោសៈ អមោហៈ ។

អលោកោ ។ យោ អលោកោ អលុត្តោ អលុត្តិត្តំ
 អសារគោ អសារជ្ជោ អសារជ្ជិត្តំ អនភិជ្ឈា អ-
 លោកោ កុសលម្មលំ អយំ វុច្ចតិ អលោកោ ។
 តត្ថ កតមោ អនោសោ ។ យោ អនោសោ អន្ទ-
 សនា អន្ទសិត្តំ មេត្តិ^(១) មេត្តាយនា មេត្តាយិត្តំ
 អនុទ្ធា អនុទ្ធាយនា អនុទ្ធាយិត្តំ ហិរតសិតា អនុ-
 តត្ថា អព្យាហនោ អព្យាបដ្ឋោ អនោសោ កុស-
 លម្មលំ អយំ វុច្ចតិ អនោសោ ។ តត្ថ កតមោ
 អមោហោ ។ ទុក្ខំ ញាណំ ទុក្ខសមុទយ ញាណំ
 ទុក្ខនិរោធ ញាណំ ទុក្ខនិរោធភាមិជ្ជិយា បដិប-
 តាយ ញាណំ បុត្តន្ត ញាណំ អបរន្ត ញាណំ
 បុត្តន្តាបរន្ត ញាណំ ឥនប្បក្ខយតាបដិច្ចសមុប្បន្ត-
 សុ ចរម្មសុ ញាណំ យា ឃីវុចា បញ្ញា បដា-
 ណា វិចយោ វរិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លត្តណា
 ឧបលត្តណា បត្តបលត្តណា បណ្ឌិតំ កោសល្ល
 រេទុញ្ញំ វេកក្យា ចិន្ដា ឧបបរិក្កា ក្ករំ មេតា
 បរិណាយិតា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ បតោនោ

១. ធម្មំ ។

បណ្ណា កុសលយេតុវាទិវោ អរណេវា តើដូចម្តេច ។ អរណេវា
 ជាប់ចំពាក់ ការមិនដាច់ប្តិត អរណេវា តើដូចម្តេច ។ អរណេវា
 ការមិនប្រកាស ការមិនកែប្រែ អរណេវា តើដូចម្តេច ។ អរណេវា
 ការមិនសំឡឹងវែក សេចក្តីបិទលោក ជា កុសលម្មល ណា នេះហៅថា
 អរណេវា ។ បណ្ណា កុសលម្មល ទាំងនោះ អរណេវា តើដូចម្តេច ។
 ការមិនប្រទូស្ត អាការមិនប្រទូស្ត ភាពនៃចិត្តមិនប្រទូស្ត ក្នុងការប្រណី ការ
 មេត្រី ការរាប់អាន ភាពនៃចិត្តរាប់អាន ការអាណិត ការប្រព្រឹត្តិ
 អាណិត ភាពនៃចិត្តអាណិត ការស្វែងរកនូវប្រយោជន៍ ការអនុគ្រោះ
 ការមិនគុក្ខន ការមិនបៀតបៀន សេចក្តីមិនប្រទូស្ត ជា កុសលម្មល
 ណា នេះហៅថា អរណេវា ។ បណ្ណា កុសលម្មល ទាំងនោះ អរណេវា
 តើដូចម្តេច ។ ការដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខសមុទយ ដឹង
 ច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធ ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធភាមិជ្ជិបដិបតា ដឹងច្បាស់ក្នុង
 ខន្ធជាចំណែកខាងដើម ដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងចុង ដឹងច្បាស់
 ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង ដឹងច្បាស់ក្នុងតួកធម៌ ដែលកើត
 ឡើង ព្រោះនាស្រយប់ច្រើននោះ (បដិច្ចសមុប្បន្តធម៌) និងបញ្ញា ការ
 ដឹងច្បាស់ ការសង្ស័យ ការប្រមូល ការចិញ្ចឹមរោគធម៌ ការចំណាត់
 ការចំណាត់ដាច់ ការចំណាត់ស្មើគ្នា ភាពជាបណ្ឌិត ការល្អិតស្អិត
 ការប្រសប់ ការប៉ិនប៉ង ការគិតគូរ ការចិញ្ចឹមរោគ ប្រាជ្ញាដូចជាវិជ្ជាដី
 ប្រាជ្ញាទម្ងាយឡូវកិលេស ធម្មជាតិសម្រាប់វិជ្ជាទាំង ការយល់ ការ
 ឃើញច្បាស់ ការដឹងខ្លួនច្បាស់លាស់ ការចាត់ចូល ការដឹងច្បាស់

បញ្ជា បញ្ជាប្រឹក្សា បញ្ជាប្រឹក្សា បញ្ជាប្រឹក្សា បញ្ជាប្រឹក្សា
នេះ បញ្ជាអាណាគោ បញ្ជាឱ្យអាណា បញ្ជាបង្ហាញ
បញ្ជាអគ្គ អាណាហោ ធម្មវិចយោ សុត្តន្តិយ្ហិ អយំ
វុត្តិ អាណាហោ ។ ឥមេ ឥយោ ឥកុសលហេតុ ។

(១៧១) ឥត្ត ឥត្តមេ ឥយោ អកុសលហេតុ ។

លោកោ ឆោសោ មោហោ ។ ឥត្ត ឥត្តមេ
លោកោ ។ យោ រោតោ សារាតោ អនុនយោ អនុ-
រោតោ ធម្មិ ធម្មិរោតោ ធម្មិស្ស សាររោតោ ឥត្តា មុត្តា
អដ្ឋោសាធំ រោតោ មលីកោតោ សង្កោ មង្កោ
ឃីតា មាយា ជិវិតោ សញ្ញាធម្មិ សិទ្ធិធម្មិ ជាលិធម្មិ
សរិតោ វិសត្តិកោ សុត្តិ វិសជា មាយាធម្មិ ទុតិ-
យោ មលីកិ កវិទេត្តិ វិធំ វិទេតោ សទ្ធាវា សិទ្ធា-
ហោ អបេត្តោ មជិតទុ អាសា អាសីសោ អាសី-
សិតត្តំ ទ្វាសា សទ្ធាសា កុត្តាសា រសាសា ដោដ្ឋ-
ញាសា លោកាសា ធនាសា មុត្តាសា ជីវិតាសា

ឥត្តិយសិបញ្ញា កំឡានិសិបញ្ញា ប្រៀវសស្រ្តាសិបញ្ញា ប្រៀវសសិបញ្ញា
ធម្មិសិបញ្ញា ធម្មិសិបញ្ញា ប្រវិចសិបញ្ញា វិសិបញ្ញា រោតោវិចសិបញ្ញា
សេចក្តីវិចសោធម្មិ សេចក្តីវិចសោធម្មិ លោ វិចសោធម្មិសេចក្តីវិចសោធម្មិ
នេះ នេះហៅថា អាណាហោ ។ នេះកុសលហេតុ ។

(១៧២) បញ្ជាហេតុទាំងនោះ អកុសលហេតុ ៧ តើដូចម្តេច ។

លោកៈ រោសៈ ធម្មិរោតោ ។ បញ្ជាអកុសលហេតុទាំងនោះ លោកៈ
តើដូចម្តេច ។ តម្រេក ការត្រេកអរខ្លាំង ការជាប់ចំពាក់ក្នុងការម្នាញ់
ការស្រីស្រាល ការរីករាយ ការរីករាយខ្លាំង តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត
សេចក្តីប្រាថ្នា ការជ្រុលជ្រប់ ការលំលំ ការភាគីខ្លួន ការប្រើក
ការជាប់ចំពាក់ ការលិចចុះ ធម្មជាតិទាំងសត្វឱ្យតែគុណភាព មាយា ធម្ម-
ជាតិបង្កើតសត្វ ធម្មជាតិឱ្យសត្វប្រកបដោយទុក្ខ ធម្មជាតិចាត់ស្រែះ
សត្វទុក បញ្ជាញ ការបង្កើត ការផ្សាយទៅកាន់ការម្នាញ់ផ្សេងៗ ចំ-
ណែនចងសត្វទុក ការផ្សាយទៅក្នុងការម្នាញ់ ធម្មជាតិញ្ញាវិសត្វឱ្យចំរើន
ធម្មជាតិជាគម្រប់គ្រង ការតាំងចិត្តទុក ធម្មជាតិទាំងសត្វទៅកាន់ភព ធម្ម-
ជាតិដូចជាព្រៃ ដូចជាព្រៃញាតស្សាត ការម្នាញ់ លោកស្រីស្រាល
ការការខ្សោះអាសយ ដៅភពត្រដៅ ការប៉ុនប៉ង ការប្រាថ្នា ភាព
នៃចិត្តប៉ុនប៉ង ការប៉ុនប៉ងរូប ប៉ុនប៉ងសំឡេង ប៉ុនប៉ងក្លិន ប៉ុនប៉ងរស
ប៉ុនប៉ងផ្សព្វ ប៉ុនប៉ងលាភ ប៉ុនប៉ងទ្រព្យ ប៉ុនប៉ងបុត្រ ប៉ុនប៉ងជីវិត

មនាបស្ស រាជេន្ទ្រ រាជេន្ទ្រ ។ មេ ១ អនត្តំ ចរិតំ ។ មេ ២
 អនត្តំ ចរិត្យត្តិ អាយាតោ ជាយតំ អបិយស្ស
 មេ អមនាបស្ស អត្តំ អចរិតំ ។ មេ ១ អត្តំ ចរិតំ
 ។ មេ ១ អត្តំ ចរិត្យត្តិ អាយាតោ ជាយតំ
 អដ្ឋានេ កំ បទ អាយាតោ ជាយតំ យោ ឯវ-
 រូហោ ចិត្តស្ស អាយាតោ បដិយាតោ បដិយំ បដិ-
 វិរោធនោ គោតោ បរិគោតោ សម្មាគោតោ នោសោ
 បនោសោ សម្មានោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោប-
 នោសោ គោតោ កុដ្ឋិយា កុដ្ឋិតត្តំ នោសោ ទ្ធុ-
 សនា ទ្ធុសិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបដ្ឋិយា ព្យាបដ្ឋិតត្តំ
 វិរោធនោ បដិវិរោធនោ ចណ្ឌិត្តំ អស្សនេតោ អនត្ត-
 មនតា ចិត្តស្ស អយំ វត្ថុតិ នោសោ ។ តត្ត
 តតតោ មោហោ ។ ទុក្ខំ អញ្ញាលំ ទុក្ខសមុទ-
 យេ អញ្ញាលំ ទុក្ខវិរោធនោ អញ្ញាលំ ទុក្ខវិ-
 រោធនាបិណិយោ បដិបនាយ អញ្ញាលំ បុព្វន្ត អញ្ញា-
 លំ អនរន្ត អញ្ញាលំ បុព្វន្តាបរន្ត អញ្ញាលំ

គំនុក្កតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តទូកម្មមិនជាប្រយោជន៍ វេលា
 បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីរោញចិត្ត យេសំពេត្តាអញ ។ មេ ២ គំនុក្ក
 ប្រព្រឹត្តទូកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ មេ ២ គំនុក្កតឡើងថា ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្តទូកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ថាជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តទូកម្ម
 ជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីរោញចិត្ត យេសំពេ-
 ត្តាអញ ។ មេ ២ គំនុក្កប្រព្រឹត្ត ទូកម្មជាប្រយោជន៍ ។ មេ ២ គំនុក្កត
 ឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តទូកម្មជាប្រយោជន៍ ឬក៏ គំនុក្កត
 ឡើងក្នុងទីមិនត្រូវ ការគុក្ខនៃចិត្ត ការគុក្ខនកម សេចក្តីបាំងបាក់ ការ
 ទឹងកម ការទឹងញាប់ញាវ ការក្រោធខ្វាំង ក្រោធស្រាប់ញាវ ការប្រទូស្ត
 ការប្រទូស្តកម ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការខូចចិត្ត ការប្រទូស្តនៃចិត្ត
 ការក្រោធន ការទឹង ភាពនៃចិត្តទឹង សេចក្តីប្រទូស្ត វេទនាប្រទូស្ត
 ភាពនៃចិត្តប្រទូស្ត សេចក្តីវិនាស វេទនាវិនាស ភាពនៃចិត្តវិនាស ការ
 ទឹង ការទឹងកម ភាពនៃចិត្តកាច ការទឹង ការតូចចិត្ត ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ អនេហវិថា ទោសៈ ។ ចណ្ណានុកុសលមូលទាំងនោះ
 ហោហៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ-
 សមុទ័យ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធន មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធនាមិទិ-
 បដិបទា មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខជាចំណែកខាងដើម មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ
 ជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង

ឥន្ទ្របុត្រយោ តាមជិត្តស្ស បុព្វសង្គហ ធម្មសុ អត្តាលំ
 យំ ឯវុទ្ធិ អត្តាលំ អនុស្សនំ អនុភិសមយោ
 អនុត្តរោ អសម្ពោ អប្បដិវោ អសង្កាហ ធា
 អបរិយោ តាហ ធា អសមមេត្តា ធា អប្បច្ឆរេត្តា ធា
 អប្បច្ឆត្តកម្មំ ធា ធម្មជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្មជញ្ញំ ខោហោ
 ចខោហោ សម្មោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជាយោ អវិជ្ជា-
 យោតោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាលង្កី
 មោហោ អតុសលម្មលំ អយំ វុទ្ធិតិ ខោហោ ។
 ឥមេ តយោ អតុសលហេតុ ។

[១៧២] តត្ថ តតមេ តយោ អព្យាគតហេតុ ។
 តុសលានំ វា ធម្មានំ វិចាកតោ តិវិយាត្យាគតេសុ
 វា ធម្មសុ អលោកា អនោសោ អមោហោ ឥមេ
 តយោ អព្យាគតហេតុ ។

[១៧៣] តត្ថ តតមេ ធា តាមាវចរហេតុ ។
 តយោ តុសលហេតុ តយោ អតុសលហេតុ តយោ
 អព្យាគតហេតុ ឥមេ ធា តាមាវចរហេតុ ។ តត្ថ
 តតមេ ធា វុទ្ធាវចរហេតុ ។ តយោ តុសលហេតុ
 តយោ អព្យាគតហេតុ ឥមេ ធា វុទ្ធាវចរហេតុ ។

មិនដឹងច្បាស់ ក្នុងក្របខណ្ឌនៃសង្គ្រោះ ប្រាសាទស្រុកប្រាសាទ ។
 និងការមិនដឹងច្បាស់ ការមិនយឺតៗ ការមិនប្រាសាទ ។ ការមិនយឺតៗ
 ការមិនប្រាសាទដឹងគ្រប់ ការមិនចាត់ចែង ការមិនប្រាសាទដឹងគ្រប់ ការ
 មិនចុះចិត្តស្រី ការមិនចំណេះចេះ ការមិនចំណេះចេះ អំពីមិន
 ជាក់ច្បាស់ ការយល់ស្តាប់ស្តី ការនៃចិត្តល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន
 ការវិន័យ ការវិន័យជ្រុល ការក្នុងគ្នា អវិជ្ជា (ការមិនដឹងច្បាស់)
 អនុវត្តអវិជ្ជា ការប្រកបគឺអវិជ្ជា អនុស្សនគឺអវិជ្ជា ការស្តាប់ដំណើរ
 គឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា ការវិន័យ ជាអតុសលមូល ណា ដែលមាន
 សភាវិបសនៈ នេះហៅថា មោហា ។ នេះអតុសលហេតុ ។

[១៧៤] បណ្តារហេតុទាំងនោះ អព្យាគតហេតុ ៧ តើដូចម្តេច ។
 អលោកៈ អនោសៈ និងមោហា ខាងវិចារនៃតុសលធម៌ផង ខាង
 តិវិយាអព្យាគតធម៌ផង នេះអព្យាគតហេតុ ៧ ។

[១៧៥] បណ្តារហេតុទាំងនោះ តាមាវចរហេតុ ៧ តើដូចម្តេច ។
 តុសលហេតុ ៧ អតុសលហេតុ ៧ អព្យាគតហេតុ ៧ នេះតាមាវចរ-
 ហេតុ ៧ ។ បណ្តារហេតុទាំងនោះ វុទ្ធាវចរហេតុ ៦ តើដូចម្តេច ។
 តុសលហេតុ ៧ អព្យាគតហេតុ ៧ នេះវុទ្ធាវចរហេតុ ៦ ។

តត្ថ តតមេ ឆ អរុណាស្វរៈហត្ថ ។ តយោ តុសលហេតុ
 តត្ថ តយោ អត្យាតតហេតុ ឥមេ ឆ អរុណាស្វរៈហត្ថ ។
 [១៧៤] តត្ថ តតមេ ឆ អបរិយាបន្តហេតុ ។
 តយោ តុសលហេតុ តយោ អត្យាតតហេតុ ឥមេ
 ឆ អបរិយាបន្តហេតុ ។ តត្ថ តតមេ តយោ
 តុសលហេតុ ។ អលោភោ អនោសោ អមោ-
 ហោ ។ តត្ថ តតមោ អលោភោ ។ យោ អលោ-
 ភោ អលុត្តោ អលុត្តិតត្ថ អសារភោ អសារជ្ជោ
 អសារជ្ជិតត្ថ អនតិជ្ជា អលោភោ តុសលម្លសំ
 អយំ វុត្តតិ អលោភោ ។ តត្ថ តតមោ អនោ-
 សោ ។ យោ អនោសោ អនុសោ អនុសិតត្ថ ។ បេ ។
 អត្យាបាណោ អត្យាបដ្ឋោ អនោសោ តុសលម្លសំ
 អយំ វុត្តតិ អនោសោ ។ តត្ថ តតមោ អមោ-
 ហោ ។ ធុត្តេ ញាណំ ធុត្តសមុទយេ ញាណំ
 ធុត្តនិរោធ�េ ញាណំ ធុត្តនិរោធតាមិធិយា បដិប-
 តាយ ញាណំ បុព្វន្តេ ញាណំ អបរន្តេ ញាណំ
 បុព្វន្តាបរន្តេ ញាណំ ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្តេសុ
 ធម្មេសុ ញាណំ យា វិវុទ្ធា បញ្ញា បដិច្ចនា

បណ្ណាល័យ ព្រះបរមរាជវាំង តត្ថ តតមេ ឆ អរុណាស្វរៈហត្ថ ។ តយោ តុសលហេតុ
 តត្ថ តយោ អត្យាតតហេតុ ឥមេ ឆ អរុណាស្វរៈហត្ថ ។
 [១៧៥] បណ្ណាល័យ ព្រះបរមរាជវាំង តត្ថ តតមេ ឆ អបរិយាបន្តហេតុ ។
 តយោ តុសលហេតុ តយោ អត្យាតតហេតុ ឥមេ
 ឆ អបរិយាបន្តហេតុ ។ តត្ថ តតមេ តយោ
 តុសលហេតុ ។ អលោភោ អនោសោ អមោ-
 ហោ ។ តត្ថ តតមោ អលោភោ ។ យោ អលោ-
 ភោ អលុត្តោ អលុត្តិតត្ថ អសារភោ អសារជ្ជោ
 អសារជ្ជិតត្ថ អនតិជ្ជា អលោភោ តុសលម្លសំ
 អយំ វុត្តតិ អលោភោ ។ តត្ថ តតមោ អនោ-
 សោ ។ យោ អនោសោ អនុសោ អនុសិតត្ថ ។ បេ ។
 អត្យាបាណោ អត្យាបដ្ឋោ អនោសោ តុសលម្លសំ
 អយំ វុត្តតិ អនោសោ ។ តត្ថ តតមោ អមោ-
 ហោ ។ ធុត្តេ ញាណំ ធុត្តសមុទយេ ញាណំ
 ធុត្តនិរោធ�េ ញាណំ ធុត្តនិរោធតាមិធិយា បដិប-
 តាយ ញាណំ បុព្វន្តេ ញាណំ អបរន្តេ ញាណំ
 បុព្វន្តាបរន្តេ ញាណំ ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្តេសុ
 ធម្មេសុ ញាណំ យា វិវុទ្ធា បញ្ញា បដិច្ចនា

វិទយោ វិទយោ ធម្មវិទយោ សល្លត្តណា ឧប-
 លត្តណា បច្ចុប្បលត្តណា បណ្ឌិតំ ភោសន្តំ ទេ-
 បុត្តំ វេកត្យា ធិត្តា ឧបហិក្ខា ភូរិ មេតា បរិណា-
 យិកា វិបស្សនា សម្មជញ្ញំ មតោនោ បញ្ញា បញ្ញិ-
 ជ្រៀយំ បញ្ញាតសំ បញ្ញាសត្តំ បញ្ញាតាសានោ បញ្ញា-
 អាណកោ បញ្ញាធិការសា បញ្ញាបដ្ឋានោ បញ្ញា-
 រតនំ អាមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាធិដ្ឋិ ធម្មវិទយ-
 សម្មាជ្ឈុដ្ឋា មក្កដំ មក្កបរិយាបដ្ឋំ អយំ វុច្ឆតិ អាមោ-
 ហោ ។ ឥមេ តយោ កុសលហេតុ ។ តត្ថ កតមេ
 តយោ អត្យាកតហេតុ ។ កុសលានំ ធម្មានំ វិចា-
 កតតា អាណកោ អាណាសោ អាមោហោ ឥមេ តយោ
 អត្យាកតហេតុ ។ ឥមេ ធម្ម អបរិយាបដ្ឋហេតុ ។

ឥមេ ធម្មា ហេតុ ។

[១៧៩] កតមេ ធម្មា ធម្ម ហេតុ ។ តេ ធម្ម
 វិបេត្តា អវិសសា កុសលាកុសលាត្យាកតតា ធម្មា
 កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន អបរិយាបដ្ឋា វេទ-
 នាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្តន្តោ សត្តន្ត រូបំ
 អសម្ព័ត្តា ធម្ម ហេតុ ឥមេ ធម្មា ធម្ម ហេតុ ។

ការសន្សំ ការប្រមូល ការពិចារណាធម៌ ការយំ ការ យំ យំ យំ
 ការបំណាច់ការខ្លួន ភាពជាបណ្ឌិត ការល្អាស់វិ ប្រសប់ ប៊ុនល្អើ
 គិតគូរ ពិចារណា ប្រាជ្ញាដូចផែនដី ប្រាជ្ញាទម្លាយខ្លះកិលេស ធម្ម-
 ជាតិសម្រាប់ដឹកនាំ ការយល់ឃើញច្បាស់ ដឹងខ្លួនច្បាស់លាស់ ចាក់
 ដុះ បញ្ញា ឥន្ទ្រិយគីបញ្ញា កំឡាំងគីបញ្ញា គ្រឿងសស្រ្តាគីបញ្ញា
 ប្រាសាទគីបញ្ញា ពន្លឺគីបញ្ញា រស្មីគីបញ្ញា ប្រទីបគីបញ្ញា កែវគីបញ្ញា
 ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ អង្គនៃការត្រាស់ដឹងគឺ
 ការពិចារណាធម៌ អង្គនៃមក្ក មក្កបរិយាបដ្ឋុៈ ណា មានសភាពវិបប
 នេះ នេះហៅថា អាមាហាៈ ។ នេះកុសលហេតុ ព្យ ។ បណ្តារហេតុ
 ពាំងនោះ អត្យាកតហេតុ ព្យ តើដូចម្តេច ។ អរលាតៈ អាមាសៈ
 ទិដ្ឋិអាមាហាៈ ខាងវិញ្ញាតវិទូកកុសលធម៌ នេះអត្យាកតហេតុ ព្យ ។
 នេះអបរិយាបដ្ឋហេតុ ៦ ។

នេះភ្នកធម៌ជាហេតុ ។

[១៧៩] ភ្នកធម៌មិនវិវាទហេតុ តើដូចម្តេច ។ រឿងធម៌ពាំង
 នោះបញ្ញា ភ្នកធម៌ដ៏សសសល់ ជាកុសល អកុសល ទិដ្ឋិអត្យាកត
 ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបដ្ឋុៈ វេទនាខ្លួន ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ត រូបពាំងអស់ ទិដ្ឋិអសម្ព័ត្តធាតុ នេះភ្នកធម៌មិនវិវាទហេតុ ។

[១៧៦] កតមេ ធម្មា សហេតុកា ។ តេហំ
 ធម្មេហំ យេ ធម្មា សហេតុកា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា សហេតុកា ។ កតមេ
 ធម្មា អហេតុកា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា
 អហេតុកា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 សត្វក្ខ រូបំ អសន្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា
 អហេតុកា ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ តេ-
 ហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាខន្ធា
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្ប-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ហេតុវិប្បយុត្តា ។ តេហំ
 ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វក្ខ រូបំ អសន្តតា ច ធាតុ
 ឥមេ ធម្មា ហេតុវិប្បយុត្តា ។

[១៧៨] កតមេ ធម្មា ហេតុ ចេវ សហេតុកា
 ច ។ លោកោ មោហោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា
 ច មោហោ លោកោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច
 លោសោ មោហោ ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច

[១៧៦] តួកធម៌ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនា-
 ធម៌ណា ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនា-
 ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា នេះតួកធម៌ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុ ។
 តួកធម៌មិនប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុ តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា មិន
 ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ប្រទាំងអស់ និងអសន្តតា តួកធម៌មិនប្រត្តិក្កតេវ
 ជាមួយនឹងហេតុ ។

[១៧៧] តួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា
 ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា នេះតួក
 ធម៌ប្រកបដោយហេតុ ។ តួកធម៌ប្រាសចាកហេតុ តើដូចម្តេច ។ តួក
 ធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ប្រ
 ទាំងអស់ និងអសន្តតា តួកធម៌ប្រាសចាកហេតុ ។

[១៧៨] តួកធម៌ជាហេតុផល ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុផល
 តើដូចម្តេច ។ លោកជាហេតុផល ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុផល
 ដោយហេតុ ឯមោហាជាហេតុផល ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុផល
 ដោយលោក លោសាជាហេតុផល ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុផល
 ដោយមោហា ឯមោហាជាហេតុផល ប្រត្តិក្កតេវជាមួយនឹងហេតុផល

មោហោ មោសោ មោតុ ចេវ មោហោមោ ម
 អលោគោ អលោសោ អមោមោ តេ អញ្ញាមញ្ញំ
 មោតុ ចេវ សមោតុតោ ច សមេ ធម្មា មោតុ ចេវ
 សមោតុតោ ច ។ កតមេ ធម្មា សមោតុតោ ចេវ
 ធម មោតុ ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សមោ-
 តុតោ តេ ធម្មេ មមេត្វា មេធនាធម្មោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា សមោតុតោ ចេវ ធម
 ច មោតុ ។

[១៧៧] កតមេ ធម្មា មោតុ ចេវ មោតុសម្ម-
 យុត្តោ ច ។ លោគោ មោមោធម មោតុ ចេវ មោតុ-
 សម្មយុត្តោ ច មោហោ លោគោ មោតុ ចេវ
 មោតុសម្មយុត្តោ ច មោសោ មោមោធម មោតុ ចេវ
 មោតុសម្មយុត្តោ ច មោហោ មោសោធម មោតុ
 ចេវ មោតុសម្មយុត្តោ ច អលោគោ អលោសោ
 អមោមោ តេ អញ្ញាមញ្ញំ មោតុ ចេវ មោតុសម្ម-
 យុត្តោ ច សមេ ធម្មា មោតុ ចេវ មោតុសម្មយុត្តោ
 ច ។ កតមេ ធម្មា មោតុសម្មយុត្តោ ចេវ ធម ច
 មោតុ ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្មយុត្តោ

ដោយគោសៈ គោលកៈ គោតសៈ និងគោហៈ ជាហេតុផល ប្រ-
 ព្រឹត្តិទៅជាមួយនឹងហេតុទាំងនោះផង ទៅវិញ្ញៈវាមក នេះពួកធម៌ជា
 ហេតុផល ប្រព្រឹត្តិទៅជាមួយនឹងហេតុផល ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុ ដោយធម៌ទាំងនោះ រៀនតែធម៌ទាំងនោះចេញ
 នឹងវេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា នេះពួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តិទៅជា
 មួយនឹងហេតុតែមិនមែនហេតុ ។

[១៧៧] ពួកធម៌ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល តើដូច
 ម្តេច ។ លោកៈជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយមោហៈ
 ឯមោហៈជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយលោកៈ គោសៈជា
 ហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយមោហៈ ឯមោហៈជាហេតុផល
 ប្រកបដោយហេតុផល ដោយគោសៈ អលោកៈ អតោសៈ អមោហៈ
 ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុទាំងនោះផង ទៅវិញ្ញៈវាមក នេះពួកធម៌
 ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនហេតុ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ

អភិប្បវិទិត ពុទ្ធសាស្ត្រ

កតមេ ធម្មា វសន្តុតោ ។ យោ ឃី សោ ធម្មា
អប្បទ្ធកាយោ សោ ឃី សោ ធម្មា វសន្តុតោ ។

[២០៣] កតមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ ប្រា-
យតនំ ឥមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ កតមេ ធម្មា
អនិទស្សនា ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយ-
តនំ វេទនាខន្ធោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា យញ្ច
រូបំ អនិទស្សនំ អប្បជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ
អសន្តុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។

[២០៤] កតមេ ធម្មា សប្បជិយា ។ ចត្តា-
យតនំ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនំ ឥមេ ធម្មា សប្ប-
ជិយា ។ កតមេ ធម្មា អប្បជិយា ។ វេទនា-
ខន្ធោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា យញ្ច រូបំ អនិ-
ទស្សនំ អប្បជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ អសន្តុតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អប្បជិយា ។

[២០៥] កតមេ ធម្មា រូបិយោ ។ ចត្តា-
ច មហាក្ខតា ចត្តន្នំ ច មហាក្ខតានំ ខតានាយ
រូបំ ឥមេ ធម្មា រូបិយោ ។ កតមេ ធម្មា អរូបិ-
យោ ។ វេទនាខន្ធោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា

អភិប្បវិទិត ពុទ្ធសាស្ត្រ

ត្ថកធម៌មិនមានបច្ច័យភាគកែតង តើដូចម្តេច ។ ធម៌ណា បរិណាមប្តូរ
ធម៌នោះឯង ជាធម៌មិនមានបច្ច័យភាគកែតង ។

[២០៣] ត្ថកធម៌ប្រកបដោយការយឺញ តើដូចម្តេច ។ ប្រា-
យតនៈ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយការយឺញ ។ ត្ថកធម៌មិនប្រកបដោយ
ការយឺញ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនៈ វេទ-
នាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បជិយៈ រាប់
បញ្ចាលកន្លងធម្មាយតនៈ ខឹងអសន្តុតភាគ នេះត្ថកធម៌ មិនប្រកបដោយ
ការយឺញ ។

[២០៤] ត្ថកធម៌ប្រកបដោយការចេះពាល់ តើដូចម្តេច ។ ចត្តា-
យតនៈ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្វាយតនៈ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយការចេះពាល់ ។
ត្ថកធម៌មិនប្រកបដោយការចេះពាល់ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បជិយៈ រាប់បញ្ចាលកន្លងធម្មាយតនៈ
ខឹងអសន្តុតភាគ នេះត្ថកធម៌មិនប្រកបដោយការចេះពាល់ ។

[២០៥] ត្ថកធម៌មានរូប តើដូចម្តេច ។ មហាក្ខតរូប ៤ ខឹង
រូបដែលអាន្រស័យ នូវមហាក្ខតរូបទាំង ៤ នេះត្ថកធម៌មានរូប ។ ត្ថក
ធម៌មិនមានរូប តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

អសដ្ឋតា ច ឃាតុ ឥមេ ធម្មា លោកិយា ។

(២០៦) កតមេ ធម្មា លោកិយា ។ សាស-
កំ តុសលា តុសលា ឡា កតា ធម្មា កតា ហវចរ
រូចាវចរ អរូចាវចរ រូបត្ថុត្ថោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
ត្ថុត្ថោ ឥមេ ធម្មា លោកិយា ។ កតមេ ធម្មា
លោកុត្តរ ។ អបរិយាបត្តា មត្តា ច មក្ខតល-
និ ច អសដ្ឋតា ច ឃាតុ ឥមេ ធម្មា លោកុត្តរ ។

(២០៧) កតមេ ធម្មា កេនចិ វិញ្ញាយ្យ កេ-
នចិ ធម្មា វិញ្ញាយ្យ ។ យេ តេ ធម្មា ចក្កវិញ្ញាយ្យ
ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញាយ្យ យេ វា បទ តេ
ធម្មា សោតវិញ្ញាយ្យ ន តេ ធម្មា ចក្កវិញ្ញាយ្យ
យេ តេ ធម្មា ចក្កវិញ្ញាយ្យ ន តេ ធម្មា ហាន-
វិញ្ញាយ្យ យេ វា បទ តេ ធម្មា ហានវិញ្ញាយ្យ ន
តេ ធម្មា ចក្កវិញ្ញាយ្យ យេ តេ ធម្មា ចក្កវិញ្ញាយ្យ
ន តេ ធម្មា ជីវ្ហវិញ្ញាយ្យ យេ វា បទ តេ ធម្មា
ជីវ្ហវិញ្ញាយ្យ ន តេ ធម្មា ចក្កវិញ្ញាយ្យ យេ តេ
ធម្មា ចក្កវិញ្ញាយ្យ ន តេ ធម្មា កាយវិញ្ញាយ្យ

និងអសដ្ឋតាតុ នេះពួកធម៌មិនមានរូប ។

(២០៦) ពួកធម៌ជាលោកិយ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ប្រកប
ដោយភាសវៈ ជាភុសល អភុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ រូចា-
វចរ អរូចាវចរ និង រូបត្ថុត្ថ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថុត្ថ នេះពួកធម៌ ជាលោ-
កិយ ។ ពួកធម៌ជាលោកុត្តរ តើដូចម្តេច ។ មត្តជាវិយាយបញ្ចវេន
ផលដែលកើតអំពីមត្តផង អសដ្ឋតាតុផង នេះពួកធម៌ជាលោកុត្តរ ។

(២០៧) ពួកធម៌គួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណទីមួយ មិនគួរដឹង
ច្បាស់ដោយវិញ្ញាណទីមួយ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង
ដោយចក្កវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយសោតវិញ្ញាណទេ
មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ
មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយចក្កវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង
ដោយចក្កវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយហានវិញ្ញាណទេ
មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយហានវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ
មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយចក្កវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង
ដោយចក្កវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយជីវ្ហវិញ្ញាណទេ
មួយទៀត ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយជីវ្ហវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ
មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្កវិញ្ញាណទេ ពួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយ
ចក្កវិញ្ញាណ ពួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ

យេ វា បទ តេ ធម្មា កាយវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា
 ធម្មាវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យោ ន តេ
 ធម្មា យានវិញ្ញ័យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា យាន-
 វិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញ័យោ យេ វា
 បទ តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា សោត-
 វិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា
 កាយវិញ្ញ័យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា កាយវិញ្ញ័-
 យោ ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា ធម្មាវិញ្ញ័យោ យេ វា
 បទ តេ ធម្មា ធម្មាវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញ័-
 យោ យេ តេ ធម្មា យានវិញ្ញ័យោ ន តេ ធម្មា ជីវិត-
 វិញ្ញ័យោ យេ វា បទ តេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញ័យោ ន តេ
 ធម្មា យានវិញ្ញ័យោ យេ តេ ធម្មា យានវិញ្ញ័យោ

មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ តួកធម៌
 នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បី
 ដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយយោន-
 វិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយយានវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណទេ តួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គល
 ដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយ
 ជីវិតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយសោតវិញ្ញាណទេ
 តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែន
 បុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បី
 ដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយសោត-
 វិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌
 នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌ណា
 ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយ
 សោតវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយយានវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង
 ដោយយានវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយយានវិញ្ញាណ

ន គេ ធម្មា ឃាតវិញ្ញាណ យេ វា មន គេ ធម្មា
 ឃាតវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ យេ គេ
 ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា ចក្ខុវិញ្ញាណ យេ
 វា មន គេ ធម្មា ចក្ខុវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា កាយ-
 វិញ្ញាណ យេ គេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន គេ
 ធម្មា សោតវិញ្ញាណ យេ វា មន គេ ធម្មា
 សោតវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ យេ
 គេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា ឃាតវិ-
 ញ្ញាណ យេ វា មន គេ ធម្មា ឃាតវិញ្ញាណ
 ន គេ ធម្មា កាយវិញ្ញាណ យេ គេ ធម្មា
 កាយវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ យេ វា
 មន គេ ធម្មា ជីវិតវិញ្ញាណ ន គេ ធម្មា កាយ-
 វិញ្ញាណ ឥមេ ធម្មា កេនតិ វិញ្ញាណ កេនចិ
 ន វិញ្ញាណ ។

(២០៧) កត្តាម ធម្មា អាសវា ។ ចត្តារា
 អាសវា កាមាសវា ភវាសវា ជិដ្ឋាសវា អវិជ្ជា-
 សវា ។

តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយយោងវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួក
 ធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយយោងវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គល
 ដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណទេ មួយទៀត តួកធម៌
 ណា ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង
 ដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយវិញ្ញាណ
 តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយសោតវិញ្ញាណទេ មួយទៀត
 តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយសោតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែន
 បុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយកាយ-
 វិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយយោងវិញ្ញាណទេ មួយ
 ទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង ដោយយោងវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ
 មិនមែនបុគ្គលដឹង ដោយកាយវិញ្ញាណទេ តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹង
 ដោយកាយវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណទេ
 មួយទៀត តួកធម៌ណា ដែលគប្បីដឹងដោយជីវិតវិញ្ញាណ តួកធម៌នោះ
 មិនមែនបុគ្គលដឹងដោយកាយវិញ្ញាណទេ ទេ តួកធម៌ដែលគួរដឹងច្បាស់
 ដោយវិញ្ញាណនីមួយ មិនគួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណនីមួយ ។

(២០៨) តួកធម៌ជាអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ អាសវៈ ៤ យ៉ាង គឺ
 កាមាសវៈ ភវាសវៈ ជិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ។

បុព្វបុត្រ ធម្មបទ

(២០៧) តត្ថ កតមោ មាណសវេ ។ យោ
កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមវតោ កាមនិដ្ឋិ កាប-
តត្តោ កាមសិទេហោ(១) កាមបរិទ្បាហោ កាម-
មុត្តា កាមជ្ឈោសាធំ អយំ វុត្តតិ កាមាសវេ ។

(២០៨) តត្ថ កតមោ ភវាសវេ ។ យោ
កវេសុ កវច្ឆន្ទោ កវវតោ កវនិដ្ឋិ កវតត្តោ កវសិ-
ទេហោ កវបរិទ្បាហោ កវមុត្តា កវជ្ឈោសាធំ អយំ
វុត្តតិ ភវាសវេ ។

(២០៩) តត្ថ កតមោ ធិដ្ឋាសវេ ។ សស្សតោ
លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា អន្តវា
លោកោតិ វា អនន្តវា លោកោតិ វា តំ ដីវំ តំ
សវីវំ វា អញំ ដីវំ អញំ សវីវំ វា ហោតិ
តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ន ហោតិ តថាគ-
តោ បរម្មរណាតិ វា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគ-
តោ បរម្មរណាតិ វា លេវ ហោតិ ន ន ហោតិ
តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា យា ឯវុចា ធិដ្ឋិ
ធិដ្ឋិគតំ ធិដ្ឋិគហធំ ធិដ្ឋិគត្តារោ ធិដ្ឋិវិស្វកាយិកំ

១ ឧ. ឯត្ថន្តរ ធម្មបិណសោនី វិស្សតិ ។

បុព្វបុត្រ ធម្មបទ

(២០៧) បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ កាមាសវៈ តើប្តីប្តីឬ ។
សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម តម្រេកក្នុងកាម ការរីករាយក្នុងកាម ការអន្ទះ
សាក្នុងកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងកាម ការរាលពលក្នុងកាម ការជ្រប់
នៅក្នុងកាម ការផ្តល់ចិត្តក្នុងកាម ណា ចំពោះកាមតាំងឡាយ នេះ
ហៅថា កាមាសវៈ ។

(២០៨) បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ ភវាសវៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តី
ប្រាថ្នាក្នុងភព តម្រេកក្នុងភព ការរីករាយក្នុងភព ការអន្ទះសាក្នុងភព
សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងភព ការរាលពលក្នុងភព ការជ្រប់នៅក្នុងភព ការ
ផ្តល់ចិត្តក្នុងភព ណា ចំពោះភពតាំងឡាយ នេះហៅថា ភវាសវៈ ។

(២០៩) បណ្ណាសាសវៈតាំងនោះ ធិដ្ឋាសវៈ តើដូចម្តេច ។ ការ
យល់ឃើញ ថាលោកទៀងខ្លះ ថាលោកមិនទៀងខ្លះ ថាលោកមានទី
បំផុតខ្លះ ថាលោកមិនមានទីបំផុតខ្លះ ថាជីវិតនោះ គឺសរីរៈនោះខ្លះ ថា
ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅ
មិនកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន
ខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនខ្លះ និង
ទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ព្រាញាតស្សានតិទិដ្ឋិ ផ្លូវនាយតិទិដ្ឋិ ចម្រើនតិទិដ្ឋិ

មិច្ឆាវិចារិកំ មិច្ឆាសង្ខារវិចារិកំ ឈរោមា មនិច្ឆាមោ មតិ-
 ជិវេសោ មគមាសោ ធម្មបុត្តោ មិច្ឆាបដោ មិច្ឆតិ
 តត្តាយតទំ វិបរិយេសត្តាមោ អយំ វុច្ឆតិ ទិដ្ឋាស-
 វោ ។ សព្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋាសវោ ។

(២០២) តត្ថ កតតោ អវិជ្ជាសវោ ។ ទុក្ខ
 អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធន
 អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិចិយោ បដិបទាយ អញ្ញាណំ
 បុព្វន្តេ អញ្ញាណំ អបរន្តេ អញ្ញាណំ បុព្វនាបរន្តេ
 អញ្ញាណំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នសុ ធម្មេសុ
 អញ្ញាណំ យំ ឃីវរុចំ អញ្ញាណំ អនស្សនំ អនភិ-
 សមយោ អនទុតោនោ អសរន្តោនោ អប្បដិវេនោ
 អសង្កាហនោ អបរិយោកាហនោ អសមបេត្តនោ អប្ប-
 ត្ថវេត្តនោ អប្បច្ឆត្តកត្តំ ទុម្មេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្ប-
 ជត្តំ មោហោ មមោហោ សន្តោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជា-
 យោ អវិជ្ជាយោកោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ
 អវិជ្ជាលន្តិ មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ឆតិ
 អវិជ្ជាសវោ ។

ឥមេ ធម្មា អាសវោ ។

ការយល់ឆ្លើយគឺទិដ្ឋិ ការទាក់ទងគឺទិដ្ឋិ ការគង់ ការប្រកាន់ ការប្រឈម
 ខ្លាច ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិដែលខុស លទ្ធិ
 ដូចជាគំនង់ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាព
 បែបនេះ នេះហៅថា ទិដ្ឋាសវៈ ។ មួយទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងអស់ ក៏
 ហៅថា ទិដ្ឋាសវៈដែរ ។

(២០២) បណ្តាអាសវៈទាំងនោះ អវិជ្ជាសវៈ តើដូចម្តេច ។
 ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខ មិនដឹងកងហេតុនៃទុក្ខ មិនដឹងកងការរលត់ទុក្ខ មិន
 ដឹងកងបដិបទា ជាដំណើរដៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ មិនដឹងកងខន្ធជាចំណែក
 ខាងដើម មិនដឹងកងខន្ធជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងកងខន្ធជាចំណែកខាង
 ដើមនិងខាងចុង មិនដឹងកងក្នុងធមិដែលរកឡើង ព្រោះការស្រយបច្ច័យ
 នោះ។ នឹងការមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនគ្រាសដឹង ការមិនយល់
 ការមិនគ្រាសដឹងព្រម ការមិនចាក់ទុះ ការមិនបាចរដៅតក្រងទុក មិន
 ចុះចិត្តស៊ប់ មិនរំភ័យមើល មិនពិបារណា អំពើមិនដាក់ច្បាស់ ការ
 យល់បានដោយក្រ ភាពវិនចិត្តល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការវង្វេង វង្វេងជ្រុល
 ការត្រចៀក់ អវិជ្ជា (ការមិនដឹងច្បាស់) ជំនន់អវិជ្ជា ការប្រកបដឹងអវិជ្ជា
 អនុស្សយន៍អវិជ្ជា ការស្តាប់ដំណើរអវិជ្ជា គន្លឹះអវិជ្ជា ការវង្វេង ជា
 អកុសលមូល ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថាអវិជ្ជាសវៈ ។

នេះត្រូវដឹងជាអាសវៈ ។

[២០៣] ធម្មតេ ធម្មា វេទនា ភាសា ។ តេ
 ធម្មេ វេទនា អវសេសា កុសលា កុសលា ព្យាគតា
 ធម្មា តាមាវចរ រូបាវចរ អរូរាវចរ អបរិយាបដ្ឋា
 វេទនាខន្ធោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វញ្ច រូបំ
 អសង្កតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា វេទនា ភាសា ។

[២០៤] កតមេ ធម្មា សាសវំ ។ សាសវំ
 កុសលា កុសលា ព្យាគតា ធម្មា តាមាវចរ រូបា-
 វចរ អរូរាវចរ រូបក្ខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខ-
 ន្ធា ឥមេ ធម្មា សាសវំ ។ កតមេ ធម្មា អនា-
 សវំ ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មក្កដលាដំ ច
 អសង្កតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា អនាសវំ ។

[២០៥] កតមេ ធម្មា អាសវំសម្បយុត្តា ។
 តេហិ ធម្មហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាខន្ធោ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា អាសវំសម្ប-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា អាសវំសម្បយុត្តា ។ តេហិ
 ធម្មហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាខន្ធោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វញ្ច រូបំ អសង្កតា ច ជាតុ
 ឥមេ ធម្មា អាសវំសម្បយុត្តា ។

[២០៦] ត្ថកធម៌មិនមែនជាភាសា៖ តើដូចម្តេច ។ រៀនតែធម៌
 ទាំងនោះចេញ ត្ថកធម៌ដ៏សសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យា-
 ត្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអសង្កតពាក្យ នេះត្ថកធម៌បំរើបែរ
 ជាភាសា៖ ។

[២០៧] ត្ថកធម៌ប្រត្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសា៖ តើដូចម្តេច ។
 ត្ថកធម៌ប្រត្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសា៖ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាត្រឹត
 ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះត្ថកធម៌ ប្រត្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសា៖ ។ ត្ថកធម៌មិនប្រត្រឹត្តទៅជា
 មួយនឹងភាសា៖ តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបដ្ឋាផង ផលវិនិម្ពន្តផង
 អសង្កតពាក្យផង នេះត្ថកធម៌ មិនប្រត្រឹត្តទៅជាមួយនឹងភាសា៖ ។

[២០៨] ត្ថកធម៌ប្រកបដោយភាសា៖ តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ណា
 ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះ
 ត្ថកធម៌ប្រកបដោយភាសា៖ ។ ត្ថកធម៌ប្រាសចាកភាសា៖ តើដូចម្តេច ។
 ត្ថកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 រូបទាំងអស់ និងអសង្កតពាក្យ នេះត្ថកធម៌ប្រាសចាកភាសា៖ ។

(២០៦) កតមេ ធម្មា អាសវា ចេវ សាសវា
 ច ។ តេយ្យេ(១) អាសវា អាសវា ចេវ សាសវា
 ច ។ កតមេ ធម្មា សាសវា ចេវ លោ ច អា-
 សវា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សាសវា តេ
 ធម្មេ ហិមេត្វា អវៈសសា សាសវា កុសលាកុស-
 លាព្យាគតា ធម្មា កាតាវចេវ រូតាវចេវ អរូតាវច-
 េវ រូបត្តុត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាលត្តុត្តោ ឆីមេ ធម្មា
 សាសវា ចេវ លោ ច អាសវា ។

(២០៧) កតមេ ធម្មា អាសវា ចេវ អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ច ។ កាមាសវេ អវិជ្ជាសវេ អា-
 សវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ កាមា-
 សវេ អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច កវ-
 សវេ អវិជ្ជាសវេ អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុ-
 ត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ កវសវេ អាសវា ចេវ
 អាសវសម្បយុត្តោ ច វិជ្ជាសវេ អវិជ្ជាសវេ អា-
 សវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អវិជ្ជាសវេ វិជ្ជា-
 សវេ អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច ឆីមេ

(២០៦) តួកធម៌ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង
 តើដូចម្តេច ។ អាសវៈទាំងនោះឯង ជាអាសវៈផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
 នឹងអាសវៈផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិន
 មែនអាសវៈ តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ
 ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងធម៌ទាំងនោះចេញ តួកធម៌ដ៏សេសសល់
 ដែលប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាលក្ខន្ធ ខេ
 តួកធម៌ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈ ។

(២០៧) តួកធម៌ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង តើដូច
 ម្តេច ។ កាមាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយអវិ-
 ជ្ជាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយកាមា-
 សវៈ កវសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយអវិជ្ជា-
 សវៈ វិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយកវសវៈ
 វិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយអវិជ្ជាសវៈ
 អវិជ្ជាសវៈ ជាអាសវៈផង ប្រកបដោយអាសវៈផង ដោយវិជ្ជាសវៈ

ធម្មា អានសវា លេវ អានសវាសាប្បយុត្តា ។ ។ បរតមេ
 ធម្មា អាសវសម្បយុត្តា លេវ លោ ច អាសវា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ
 វេយេត្វា វេទនាខត្វោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខត្វោ ឥមេ
 ធម្មា អាសវសម្បយុត្តា លេវ លោ ច អាសវា ។

[២១៨] កតមេ ធម្មា អាសវិប្បយុត្តា សាស-
 វា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា សា-
 សវា ភុសលាភុសលាភ្នកតតា ធម្មា កាមាវចរា
 រូបាវចរា អរូបាវចរា រូបក្ខត្វោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខត្វោ ឥមេ ធម្មា អាសវិប្បយុត្តា សាសវា ។
 កតមេ ធម្មា អាសវិប្បយុត្តា អនាសវា ។ អបរិ-
 យាបដ្ឋា មត្តា ច មក្កដលាធិ ច អសន្តតា ច
 នាតុ ឥមេ ធម្មា អាសវិប្បយុត្តា អនាសវា ។

[២១៩] កតមេ ធម្មា សុញ្ញាជនា ។ នស
 សញ្ញាជនាធិ កាមរាគសញ្ញាជនំ បដិយេសញ្ញាជនំ
 ហានសញ្ញាជនំ និដ្ឋិសញ្ញាជនំ វិនិគ្គិញ្ញាសញ្ញាជនំ
 សីលទូតបរាហសសញ្ញាជនំ ភវរាគសញ្ញាជនំ ឥ-
 ស្សាសញ្ញាជនំ មច្ឆវិយសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ។

នេត្តកធមិ ជាអាសវិជនំ ប្រកបដោយអាសវិជនំ ។ ត្នកធមិគ្រាន់
 តែប្រកបដោយអាសវិ តែមិនមែនអាសវិ តើដូចម្តេច ។ ត្នកធមិណា
 ប្រកបដោយធមិទាំងនោះ រៀនធមិទាំងនោះឃើញ វេទនាខត្ត ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខត្ត នេត្តកធមិ គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវិ តែមិនមែន
 អាសវិ ។

[២១៨] ត្នកធមិប្រាសចាកអាសវិ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹង
 អាសវិ តើដូចម្តេច ។ ត្នកធមិណា ប្រាសចាកធមិទាំងនោះ ត្នកធមិ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវិ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជា
 កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងប្រក្ខត្ត ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខត្ត នេត្តក
 ធមិប្រាសចាកអាសវិ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវិ ។ ត្នកធមិប្រាស
 ចាកអាសវិជនំ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវិជនំ តើដូចម្តេច ។
 មត្តាអបរិយាប្បន្នជនំ ផលនៃមត្តជនំ អសន្តតាភុជនំ នេត្តកធមិ
 ប្រាសចាកអាសវិជនំ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវិជនំ ។

[២១៩] ត្នកធមិជាសញ្ញាជនៈ (ធមិចរសត្វទុក្ខនិវដ្តៈ) តើ
 ដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈ ១០ ប្រការ គឺ កាមរាគសញ្ញាជនៈ បដិយេ-
 សញ្ញាជនៈ ហានសញ្ញាជនៈ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈ វិនិគ្គិញ្ញាសញ្ញាជនៈ
 សីលទូតបរាហសសញ្ញាជនៈ ភវរាគសញ្ញាជនៈ ឥស្សាសញ្ញា-
 ជនៈ មច្ឆវិយសញ្ញាជនៈ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ ។

[២២០] តត្ថ កតតមំ កាយវាចកសញ្ញាជនំ ។

យោ កាយមេស្ស កាយច្នៃធា កាយវេទនា កាយនិរុទ្ធ
កាយតណ្ហា កាយសិខេយោ កាយមហិទ្ធកាយោ កាយ-
មុត្តា កាយជ្ឈេសាធំ វេទំ វុច្ឆតិ កាយវាចកសញ្ញាជនំ ។

[២២១] តត្ថ កតតមំ បដិយសញ្ញាជនំ ។ អនត្ថំ

មេ អចរិតំ អាយាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិតតំ
អាយាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតតំ អាយាតោ
ជាយតិ បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរិ
។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិត ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិស្សតតំ
អាយាតោ ជាយតិ អប្បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ
អចរិ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិត ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិស្ស-
តតំ អាយាតោ ជាយតិ អដ្ឋានេ វិ មន អាយា-
តោ ជាយតិ យោ វិវុទោ ចិត្តស្ស(១) អាយាតោ
បដិយាតោ បដិយំ បដិវិណោ កោតោ ចកោតោ
សម្មកោតោ ទោសោ បទោសោ សម្មទោសោ

១ ឧ.ចិត្តេន ។

[២២០] ចណ្ណាសញ្ញាជនំ តាំងនោះ កាយវាចកសញ្ញាជនំ កើ

ដូចម្តេច ។ មេចត្តិប្រាថ្នាក្នុងកាយ គម្រិតក្នុងកាយ ការកើតយក្នុងកាយ
ការរន្ទះសាក្នុងកាយ មេចត្តិស្រឡាញ់ក្នុងកាយ ការរលកលក្នុងកាយ
ការជ្រប់ក្នុងកាយ ការដប់ចិត្តក្នុងកាយ ចំពោះកាយទាំងឡាយ ណា នេះ
ហៅថា កាយវាចកសញ្ញាជនំ ។

[២២១] ចណ្ណាសញ្ញាជនំ តាំងនោះ បដិយសញ្ញាជនំ កើ

ដូចម្តេច ។ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រ-
យោជន៍ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិន
ជាប្រយោជន៍ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្ម
មិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវ
កម្មមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ចុក្កលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ
។ មេ ។ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ មេ ។ នឹងប្រព្រឹត្តនូវ
កម្មមិនជាប្រយោជន៍ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្ម
ជាប្រយោជន៍ ដល់ចុក្កលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តនៃអញ
។ មេ ។ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍ ។ មេ ។ នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រ-
យោជន៍ មួយទៀត គំនុំកើតឡើង ក្នុងវេទនាមិនគួរ ការកុំក្នុងវិចិត្ត ការ
កុំក្នុងគប មេចត្តិប្រាថ្នាក្នុង ការនឹងគប ការនឹងញាប់ញ័រ ការគ្រោធឡាំង
ការគ្រោធឡាប់ញ័រ ការច្រឡូត ការច្រឡូតគប ការច្រឡូតស្របយ៉ាង

ចិត្តស្ស ព្យាបដ្ឋិតំ មនោមនោសោ តោរោជា កុដ្ឋិយា
 កុដ្ឋិតតំ នោសោ ទូសរា ទូសិតតំ ព្យាបដ្ឋិតំ
 ព្យាបដ្ឋិតា ព្យាបដ្ឋិតតំ វិរោដោ បដិវិរោដោ ចន្ទិកំ កំ
 អសុរោទោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស វេទំ វុច្ឆតិ បដិ-
 យសញ្ញាជំ ។

[២២២] តត្ថ កតមំ មានសញ្ញាជំ ។ សេ-
 យ្យោហមស្ម័តិ មាទោ សនិសោហមស្ម័តិ មាទោ
 ហិទោហមស្ម័តិ មាទោ យោ វិវុទោ មាទោ មត្តាទា
 មត្តាតត្ថំ ឧណ្ហិតិ ឧណ្ហាមោ ធលោ សម្មត្តាហោ
 កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស វេទំ វុច្ឆតិ មានសញ្ញាជំ ។

[២២៣] តត្ថ កតមំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ ។ សស្ស-
 តោ លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា
 អន្តវា លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា តំ
 ជីវំ តំ សរិវ្ហំ វា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរិវ្ហំ វា
 ហោតិ តថាកតោ បម្មរណាតិ វា ធម៌ ហោតិ តថា-
 កតោ បម្មរណាតិ វា ហោតិ ធម៌ ធម៌ ហោតិ
 តថាកតោ បម្មរណាតិ វា យេវ ហោតិ ធម៌ ធម៌
 ហោតិ តថាកតោ បម្មរណាតិ វា យោ វិវុទោ

ការខ្លួនចិត្ត ប្រឡូស្តនៃចិត្ត ការក្រោធ ការខឹង ភាពនៃចិត្តខឹង សេចក្តី
 ប្រឡូស្ត អាការប្រឡូស្ត ភាពនៃចិត្តប្រឡូស្ត សេចក្តីវិវាទ សាការិវាទ
 ភាពនៃចិត្តវិវាទ ការខឹង ការខឹងគប ភាពនៃចិត្តកាច សេចក្តីខឹង
 ការតូចចិត្ត ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា បដិវេ-
 សញ្ញាជំនិរោទិកា ។

[២២៤] បណ្តាសញ្ញាជំនិរោទិកា មានសញ្ញាជំនិរោទិកា តើដូច
 ម្តេច ។ សេចក្តីប្រកាន់ថា អញ្ញប្រសើរ (ជាន់គេ) ប្រកាន់ថា អញ្ញ
 ស្មើ (នឹងគេ) ប្រកាន់ថា អញ្ញាដកទាប (ជាន់គេ) និងសេចក្តីប្រ-
 កាន់ អាការប្រកាន់ ភាពនៃចិត្តប្រកាន់ ចិត្តប្រកាន់ ការប្រកាន់
 អាការដូចជានឹង ការកំភើប ភាពនៃចិត្តប្រាថ្នាដូចជានឹង ណា ដែល
 មានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា មានសញ្ញាជំនិរោទិកា ។

[២២៥] បណ្តាសញ្ញាជំនិរោទិកា ទិដ្ឋិសញ្ញាជំនិរោទិកា តើដូច
 ម្តេច ។ ការយល់ឃើញ ថាលោកទៀងខ្លះ ថាលោកមិនទៀងខ្លះ ថា
 លោកមានទីបំផុតខ្លះ ថាលោកមិនមានទីបំផុតខ្លះ ថាជីវិតនោះគឺសរិវេនោះ
 ខ្លះ ថាជីវិតដទៃសរិវេនដទៃខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់
 ទៅមិនកើតទៀតខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏
 មានខ្លះ ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនខ្លះ

ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិករាជំ វិជ្ជិកប្បិដ្ឋិកា ទិដ្ឋិវិស្វកោ-
 យំកំ ទិដ្ឋិវិប្បដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ កាលោ បដិក្កា-
 ហោ អភិជិវេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបថោ
 មិច្ឆតំ តិក្កាយតនំ វិបរិយេសក្កាហោ ឥនំ វុត្តតិ
 ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ វេទេត្វា សីលត្វតបរាមាសសញ្ញាជនំ
 សត្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ ។

[២២២] កតុ កតមំ វិចិត្តាសញ្ញាជនំ ។
 សត្វិ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ ធម្មេ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ
 សន្នេ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ សិក្ខាយ កត្តតិ វិចិត្ត-
 ត្ថតិ បុព្វន្តេ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ វេទន្តេ កត្តតិ
 វិចិត្តត្ថតិ បុព្វន្តបរន្តេ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ ឥធម្មត្ថ-
 យតាបដិកុសម្មប្បន្នេសុ ធម្មេសុ កត្តតិ វិចិត្តត្ថតិ
 យា ឯវុត្តា កត្តា កត្តាយនា កត្តាយិតត្តំ វិមតិ
 វិចិត្តា ទ្វេឡកំ ទ្វេនាបថោ សីសយោ អាណតំ-
 សក្កាហោ វាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោកាហា-
 នា មិច្ឆតត្ថំ មិច្ឆស្ស មនោវិលហោ ឥនំ វុត្តតិ វិចិត្ត-
 ត្ថាសញ្ញាជនំ ។

ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិករាជំ វិជ្ជិកប្បិដ្ឋិកា ទិដ្ឋិវិស្វកោ-
 យំកំ ទិដ្ឋិវិប្បដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ កាលោ បដិក្កា-
 ហោ អភិជិវេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបថោ
 មិច្ឆតំ តិក្កាយតនំ វិបរិយេសក្កាហោ ឥនំ វុត្តតិ
 ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ វេទេត្វា សីលត្វតបរាមាសសញ្ញាជនំ
 សត្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ ។

[២២២] បណ្ណាសញ្ញាជនៈទាំងនោះ វិចិត្តាសញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ បុគ្គលនឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ
 ចំពោះព្រះធម៌ នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ
 ចំពោះសិក្ខា នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះខន្ធជាចំណែកខាងដើម នឿន
 ឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះខន្ធជាចំណែកខាងចុង នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះ
 ខន្ធជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះត្វកធម៌
 ដែលតើទ្បើន ព្រោះអាស្រ័យបច្ច័យនោះ ។ និងសេចក្តីនឿនឆ្ងល់
 ភក្តាកនឿនឆ្ងល់ ភាពនៃចិត្តនឿនឆ្ងល់ សេចក្តីយល់ឆ្លើន ការយល់
 ស្តាប់ស្តើរ ការបែកចំពាមពិ ការបែកផ្លូវភិរ ការសង្ស័យ ការប្រកាន់
 យកចំណែកច្រើន ការសាញ់ប្រដាញ ការលាងកំនិត ការប្រកាន់
 មិនដាច់ស្រេច ភាពនៃចិត្តនឿនឆ្ងល់ ការសមរម្យនៃចិត្ត ណា ដែល
 មានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិចិត្តាសញ្ញាជនៈ ។

[២២៥] តន្ត កតមំ សីលត្វតបរាមាសសញ្ញា-
ជំនំ ។ ឥតោ ធម៌ត្វា សមណក្រាហ្មណាជំ សិ-
លេន សុទ្ធិ វិគេន សុទ្ធិ សីលត្វតេន សុទ្ធិតំ យា
ដិវុទ្ធា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហជំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិ-
ស្សតាយតំ ទិដ្ឋិវិប្បដិទំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ កាហោ
បដិក្កាហោ អភិវិវេសោ បរាមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆា-
បថោ មិច្ឆតំ តត្តាយតំ វិបរិយេសត្តាហោ ឥទំ
វុទ្ធិតំ សីលត្វតបរាមាសសញ្ញាជំ ។

[២២៦] តន្ត កតមំ កវ៌កសញ្ញាជំ ។ យោ
កវ៌េសុ កវ៌ច្ឆន្តោ កវ៌លតោ កវ៌ទទ្ធិ កវ៌តណ្ហា កវ៌-
សិលេហោ កវ៌បរិណ្ណាហោ កវ៌មុច្ឆា កវ៌ជ្ឈសាជំ ឥទំ
វុទ្ធិតំ កវ៌កសញ្ញាជំ ។

[២២៧] តន្ត កតមំ ឥស្សាសញ្ញាជំ ។ យោ
បរលាភសញ្ញារក្សការមាណនវុទ្ធនប្បដិទាសុ ឥស្សា ឥ-
ស្សាយនា ឥស្សាយិតតំ ឧស្សយា ឧស្សយនា ឧស្ស-
យិតតំ ឥទំ វុទ្ធិតំ ឥស្សាសញ្ញាជំ ។

[២២៥] បណ្ឌិតសញ្ញាជំនំព្រះបណ្ឌិត សីលត្វតបរាមាសសញ្ញាជំនំ
តើដូចម្តេច ។ ត្វតសមណក្រាហ្មណំ ខាងក្រៅអំណាចសាសនាទេ មាន
ទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ វិប្បញ្ញាសស្សាននិទិដ្ឋិ ផ្លូវត្វាយតិវិដ្ឋិ ចម្រើនតិវិដ្ឋិ
ការយល់ឆ្លើយនិវិដ្ឋិ ការពាក់វិនិវិដ្ឋិ ការកាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់
ខ្ជាប់ ការស្តាប់អង្គុយ ផ្លូវការក្រត់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិវេលខុស លទ្ធិដូច
ជាតំនឹង សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការវិស្វធិតេខុស ណា ដែលមានសភាព
បែបនេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយតែ បរិសុទ្ធិ
ដោយសីលនិងតែ នេះហៅថា សីលត្វតបរាមាសសញ្ញាជំនំ ។

[២២៦] បណ្ឌិតសញ្ញាជំនំព្រះបណ្ឌិត កវ៌កសញ្ញាជំនំ តើដូច
ម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នាព័ន្ធភាព តម្រេកក្នុងភាព ការរីករាយក្នុងភាព ការ
អន្ទះសាក្នុងភាព សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងភាព ការពេលវេលាក្នុងភាព ការ
ជ្រុលជ្រប់ក្នុងភាព ការនិយមក្នុងភាព ក្នុងភាពព័ន្ធខ្លាយ ណា នេះ
ហៅថា កវ៌កសញ្ញាជំនំ ។

[២២៧] បណ្ឌិតសញ្ញាជំនំព្រះបណ្ឌិត ឥស្សាសញ្ញាជំនំ តើដូច
ម្តេច ។ សេចក្តីច្រវិលនៃ អាការច្រវិលនៃ ភាពនៃចិត្តច្រវិលនៃ
សេចក្តីឈឺចាប់ អាការឈឺចាប់ ភាពនៃចិត្តឈឺចាប់ ក្នុងណាភស្តុភារ
ការគោរព ការរាប់អាន ការសំពះ ខឹងការប្តូរ របស់បុគ្គលដទៃ
ណា នេះហៅថា ឥស្សាសញ្ញាជំនំ ។

[២២៧] តត្ថ កតថំ មច្ឆិយសរោណជំនំ ។ មច្ឆា
 មច្ឆិយាធិ អាណសមច្ឆិយំ កុលមច្ឆិយំ លាភមច្ឆិ-
 យំ វណ្ណមច្ឆិយំ ធម្មមច្ឆិយំ យំ ឯវ្យុចំ មច្ឆា
 មច្ឆាយនា មច្ឆាយិតត្ថំ វេរិច្ឆំ កកទិយំ កដ្ឋកញ្ច-
 កតា^(១) អក្កហិតត្ថំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុត្តតិ មច្ឆិយ-
 សរោណជំនំ ។

[២២៨] តត្ថ កតថំ អវិជ្ជាសរោណជំនំ ។ ទុក្ខេ
 អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធន
 អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធតាមិទិយា បដិបទាយ អញ្ញា-
 ណំ បុព្វទ្កេ អញ្ញាណំ អបរទ្កេ អញ្ញាណំ បុព្វតា-
 បរទ្កេ អញ្ញាណំ ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បទ្កេសុ
 ធម្មេសុ អញ្ញាណំ យំ ឯវ្យុចំ អញ្ញាណំ អនុស្សនំ
 អនភិសមយោ អនុទុតោទោ អសម្មោទោ អប្បដិវេ-
 ទោ អសម្មាហាទោ អបរិយាទាហាទោ អសមមេត្តទោ
 អប្បច្ចវេត្តណា អប្បច្ចត្តកម្ម ទុប្បជ្ឈិ វាល្យិ
 អសម្មទិដ្ឋា ខោហា បរោហា សម្មោហា
 អវិជ្ជា អវិជ្ជាយោ អវិជ្ជាយោកា អវិជ្ជាទុសយោ

[២២៩] បណ្ណាសរោណជំនំខាងនោះ មច្ឆិយសរោណជំនំ រើ
 ដូចម្តេច ។ កំណាញ់៥ យ៉ាង គឺ កំណាញ់កលស កំណាញ់ក្រកូល
 កំណាញ់លាភ កំណាញ់សេចក្តីសរសើរ កំណាញ់ធម៌ និងសេចក្តីក-
 ណាញ់ ពាសកំណាញ់ ភាពខែចិត្តកំណាញ់ ការប្រាថ្នាផ្សេងៗ ការស្វិត
 ស្វាញ ការកិត្យុត ភាពខែចិត្តប្រាថ្នាប្រយោជន៍ខែលីស លា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា មច្ឆិយសរោណជំនំ ។

[២៣០] បណ្ណាសរោណជំនំខាងនោះ អវិជ្ជាសរោណជំនំ រើដូច
 ម្តេច ។ ការមិនដឹងកងទុក្ខ មិនដឹងកងហេតុនៃទុក្ខ មិនដឹងកងការលេត់ទុក្ខ
 មិនដឹងកងផ្លូវប្រតិបត្តិ ជាដើមលើវិធីម្យុលេត់ទុក្ខ មិនដឹងកងទុក្ខ ចំណែក
 ខាងដើម មិនដឹងកងទុក្ខចំណែកខាងចុង មិនដឹងទុក្ខចំណែកខាងដើមនិង
 ខាងចុង មិនដឹងកងក្នុងធម៌ដែលកើតឡើង គ្រោះកាស្រយបច្ចយៈនោះៗ
 និងការមិនដឹង ការមិនឃើញ ការមិនគ្រាស់ដឹង ការមិនលើកឃើញ
 ការមិនភ្ញាក់លើក ការមិនចាក់ចុះ ការមិនប៉ាន់ដាក់ក្រងទុក្ខ មិនចុះចិត្ត
 សឹម មិនរើនិរមល មិនពិចារណា អំពើមិនជាប់ច្បាស់ ការល្ងង់យល់
 បានដោយក្រ ភាពខែចិត្តល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការវេជ្ជនិង វេជ្ជន៍ជ្រមុំ
 ការភ្លេចភ្នាំង អវិជ្ជា ដំនង់អវិជ្ជា ការប្រកបអវិជ្ជា អនុស្សយន៍អវិជ្ជា

១ កដ្ឋកញ្ចកាតិ អដ្ឋកតិយំ វិស្សតិ ។ កដ្ឋកញ្ចកាតិ កដ្ឋកញ្ចកាតិបិ ជាដើម ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជន

អវិជ្ជា ចរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាលោកិំ រោយោ អនុសល-
ម្មលំ ឥទំ វុត្តតិ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ។

ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនា ។

[២៣០] កតមេ ធម្មា នោ សញ្ញាជនា ។

តេ ធម្មេ វេយ្យា អវិសេសា កុសលា កុសលា-
ច្យា កតតា ធម្មា កាមាវចន វុច្ចាវចន អវុច្ចាវចន
អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ទោ
សត្វត្វ វុបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា នោ
សញ្ញាជនា ។

[២៣១] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនិយា ។

សវា កុសលា កុសលា ច្យា កតតា ធម្មា កាមាវចន
វុច្ចាវចន អវុច្ចាវចន វុបត្ថុន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
ត្ថុន្ទោ ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនិយា ។ កតមេ ធម្មា
អសញ្ញាជនិយា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្ត-
ជលានិ ច អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អស-
ញ្ញាជនិយា ។

[២៣២] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ។

តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាខន្ធា

សញ្ញាជនសញ្ញាជន

ការស្នាក់ដំណើរគឺអវិជ្ជា គន្ធិគឺអវិជ្ជា សេចក្តីផ្តើម ជាអកុសលមូល
ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា អវិជ្ជាសញ្ញាជន ។

នេះតួកធម៌ជាសញ្ញាជន ។

[២៣០] តួកធម៌ មិនមែនសញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ វៀរ

តែធម៌ទាំងនោះចេញ តួកធម៌ដ៏សសសល់ ជាអកុសល អកុសល
និងអព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ វុច្ចាវចរ អវុច្ចាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ
វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ធ រូបទាំងអស់ និងអសង្កតទុក្ខ
នេះតួកធម៌ មិនមែនសញ្ញាជនៈ ។

[២៣១] តួកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។

តួកធម៌ប្រកបដោយសាសវៈ ជាអកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតា-
មាវចរ វុច្ចាវចរ អវុច្ចាវចរ និងរូបត្ថុន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថុន្ធ នេះតួក
ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ តួកធម៌ មិនមែនជាប្រយោជន៍
ដល់សញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបដ្ឋៈផង ផលនៃមត្តផង
អសង្កតទុក្ខផង នេះតួកធម៌ មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។

[២៣២] តួកធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។

តួកធម៌ណា ដែលប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។

១ មេ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ១ មេ សុខាណុជន-
 សម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា សុខាណុជនវិប្បយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេននាទន្ទោ
 ។ មេ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា សត្វត្ថ រូបំ អសត្វតា
 ត ធាតុ ឥមេ ធម្មា សុខាណុជនវិប្បយុត្តា ។

[២៣៣] កតមេ ធម្មា សុខាណុជន ថេវ
 សុខាណុជនិយា ច ។ តាថេវ សុខាណុជនាធិ សុខាណុ-
 ជន ថេវ សុខាណុជនិយា ច ។ កតមេ ធម្មា
 សុខាណុជនិយា ថេវ លោ ច សុខាណុជនា ។ តេហំ
 ធម្មេហំ យេ ធម្មា សុខាណុជនិយា តេ ធម្មេ វេច-
 ត្ថា អវិសេសា សាសវំ តុសលាតុសលាត្យា កតា
 ធម្មា កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន រូបត្ថន្ទោ
 ។ មេ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ធម្មា សុខាណុជនិ-
 យា ថេវ លោ ច សុខាណុជនា ។

[២៣៤] កតមេ ធម្មា សុខាណុជន ថេវ
 សុខាណុជនសម្បយុត្តា ត ។ កាមកតសុខាណុជនំ
 អវិជ្ជាសុខាណុជនេន សុខាណុជនេវ សុខាណុជនស-
 ម្បយុត្តត្ថា អវិជ្ជាសុខាណុជនំ កាមកតសុខាណុជនេន

វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធម៌ ប្រកបដោយសុខាណុជនៈ ។ ពួកបរិប្រាស
 ចាកសុខាណុជនៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ព័រិយា
 វេននាទន្ធ ។ មេ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអសត្វតាតុ នេះ
 ពួកធម៌ ប្រាសចាកសុខាណុជនៈ ។

[២៣៥] ពួកធម៌ ជាសុខាណុជនៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់សុខាណុ-
 ជនៈផង តើដូចម្តេច ។ សុខាណុជនៈទាំងនោះឯង ជាសុខាណុជនៈផង
 ជាប្រយោជន៍ដល់សុខាណុជនៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
 សុខាណុជនៈ តែមិនមែនសុខាណុជនៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ជា
 ប្រយោជន៍ដល់សុខាណុជនៈ ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងនៃធម៌ទាំងនោះ
 ចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសប្រកបដោយអសវៈ ជាកុសល អកុសល និង
 អព្យាក្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ មេ ១
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់សុខាណុជនៈ តែមិន
 មែនសុខាណុជនៈ ។

[២៣៦] ពួកធម៌ជាសុខាណុជនៈផង ប្រកបដោយសុខាណុជនៈ
 ផង តើដូចម្តេច ។ កាមកតសុខាណុជនៈ ជាសុខាណុជនៈផង ប្រកប
 ដោយសុខាណុជនៈផង ដោយអវិជ្ជាសុខាណុជនៈ អវិជ្ជាសុខាណុជនៈ ជា

រូបាវតារ រូបាវតារ រូបាវតារ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ត្តៈត្តា ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនីប្បយុត្តា សញ្ញា-
 ជនីយា ។ កតតមេ ធម្មា សញ្ញាជនីប្បយុត្តា
 អសញ្ញាជនីយា ។ អបរិយាប្បដ្ឋា មត្តា ច មត្ត-
 ដលាធិ ច អសត្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា សញ្ញា-
 ជនីប្បយុត្តា អសញ្ញាជនីយា ។

[២៣៦] កតតមេ ធម្មា កត្តា ។ ចត្តារោ កត្តា
 អភិជ្ឈា កាយតន្តោ ព្យាចារោ កាយតន្តោ ស័-
 លត្ថតបរមាសោ កាយតន្តោ ឥន្ទិសត្ថាភិធិវេសោ
 កាយតន្តោ ។

[២៣៧] តត្ថ កតតមោ អភិជ្ឈា កាយតន្តោ ។
 យោ រាតោ សារាតោ អនុនយោ អនុរោតោ ទន្ទិ ទន្ទិ-
 រាតោ ចិត្តស្ស សារាតោ ឥត្តា មត្តា អន្លោសានំ កេ-
 តោ ចលីកេតោ សុត្តោ ចរុត្តោ ឃដា មាយា ជនីកា
 សញ្ញាជនី សិទ្ធិជនី ជាលីជនី សវិតា វិសត្តិកា សុត្តំ វិស-
 ជា អាយុហធិ ទុតិយា ចលាធិ កវេនត្តិ វង វងដា

ប្រាវចរ អប្រាវចរ និនិប្រក្ខ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ត្ម នេភ្នកធម៌
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។ ត្នកធម៌
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ចាំនិមិត្តជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តើដូច
 ម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាប្បដ្ឋនៈផង ផលនៃមត្តផង អសត្តិកាតុផង នេះ
 ត្នកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ចាំនិមិត្តជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ។

[២៣៦] ត្នកធម៌ជាតន្តៈ (ធម៌ជាតក្រងសត្វទុកក្នុងវដ្តៈ) តើ
 ដូចម្តេច ។ តន្តៈ ៤ គឺ អភិជ្ឈកាយតន្តៈ^(១) ព្យាចារកាយតន្តៈ
 សីលត្ថតបរមាសកាយតន្តៈ ឥន្ទិសត្ថាភិធិវេសកាយតន្តៈ^(២) ។

[២៣៧] បណ្តាតន្តៈចាំនិមិត្តៈ អភិជ្ឈកាយតន្តៈ តើដូចម្តេច ។
 គម្រេក ការត្រេកអរខ្លាំង ការដាច់ចំពាក់ក្នុងការម្នួល ការស្រីបស្រាល
 ការរីករាយ ការរីករាយខ្លាំង គម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា ការ
 ជ្រុលជ្រប់ ការផ្តុលផ្តប់ ការពាក់ភ័ន្ត ការប្រើគ ការដាច់ចំពាក់ ការលិច
 ចុះ ធម្មជាតិទាំងសត្វទ្រូរក៏តក្កនិកត មាយា ធម្មជាតិបង្កើតសត្វ ការញ្ញាំង
 សត្វទ្រូរប្រកបដោយទុក្ខ ធម្មជាតិចាក់វិស្វះសត្វ បណ្តាញ ការបង្កើត
 ការផ្សាយទៅកាន់ការម្នួល ចំណងចងសត្វទុក ការផ្សាយទៅក្នុងការ-
 ម្នួល ធម្មជាតិញ្ញាំងសត្វទ្រូរចំរើន ធម្មជាតិជាគម្រប់រា ការតាំងចិត្តទុក
 ធម្មជាតិទាំងសត្វទៅកាន់កត ធម្មជាតិដូចជាវិទ្រា ដូចជាវិទ្រាញាតស្សុក

១ សេវាវចនៈចងក្រងតាមព្រះបរមរាជវាំង ដោយសំណាចរបស់សិទ្ធិ តិអភិជ្ឈា ។ ២ សេវាវចនៈ
 ចងក្រងតាមព្រះបរមរាជវាំង ដោយសំណាចរបស់សិទ្ធិ ដ៏សេចក្តីប្រកាន់ខ្ជាប់ ដោយយល់ថា
 នេះទ្រឹស្តី ការយល់ដឹង ជាមោឃៈ ។

សន្តរោ សិរេនេយោ រាមេន្ទរា វជិតទុំ រាសា រាសី-
 សនា រាសី សិរតន្តំ រូបាសា សន្តាសា កត្តាសា
 រសាសា ដោដ្ឋន្ទាសា លាភាសា ធនាសា បុត្តាសា
 ដីវិតាសា ជប្បា ជជប្បា អភិជប្បា ជប្បា ជប្បនា
 ជប្បតន្តំ លោលុប្បិ លោលុប្បាយនា លោលុប្បា-
 យិតន្តំ បុញ្ញិកតា សាទុកម្យតា អធម្មរតោ វិស-
 មលោភា ធិកន្តិ ធិកាមនា បត្តនា មិហនា
 សម្បត្តនា ភាមតត្ថណា ភវិតត្ថណា វិភវិតត្ថណា រូប-
 តត្ថណា អរូបតត្ថណា ធិរោធិតត្ថណា រូបតត្ថណា សន្ត-
 តត្ថណា តទ្ធិតត្ថណា រសតត្ថណា ដោដ្ឋតត្ថណា ធម្ម-
 តត្ថណា ឱយោ យោតោ កន្តោ ឧបាទានំ អាវលំ
 ដីវលំ នាទំ តទ្ធិំ ឧបត្តិលេសោ អន្តសយោ
 បរិយដ្ឋានំ លតា វេរិច្ឆំ ឧត្តម្យលំ ឧត្តមិទានំ
 ឧត្តម្យភវេ ហរាទាសោ ហរាទលិសំ ហរាវិសយោ
 តត្ថណា ធិ តត្ថណា ជាលំ តត្ថណា តទ្ធិលំ តត្ថណា សម្បត្តោ
 អភិជ្ឈា លោភា អកុសលម្យលំ អយំ វុច្ឆតិ អភិជ្ឈា
 កាយតន្តោ ។

ការមូលមិត្ត សេចក្តីស្រឡាញ់ ការការលារអាស័យ ដៅពង្សតទៅ
 សេចក្តីប៉ិនប៉ង ពាក្យប៉ិនប៉ង ភាពនៃចិត្តប៉ិនប៉ង ការប៉ិនប៉ងប្រេ ប៉ិន
 ប៉ងសំឡេង ប៉ិនប៉ងក្លិន ប៉ិនប៉ងរស ប៉ិនប៉ងផ្សព្វ ប៉ិនប៉ងលាភ ប៉ិន
 ប៉ងទ្រព្យ ប៉ិនប៉ងបុត្រ ប៉ិនប៉ងជីវិត ធម្មជាតិទ្វេត្តា ទ្វេត្តាជ្រុលពោក
 ទ្វេត្តាខ្វែង សេចក្តីទ្វេត្តា ភាពទ្វេត្តា ភាពនៃចិត្តទ្វេត្តា ការលុបផ្សល
 ការប្រព្រឹត្តិលក្សល ភាពនៃចិត្តលក្សល ការញាច់ញាតិ ការចង់ឲ្យ
 សម្រេចប្រយោជន៍ ការត្រួតអនុសគន្លងធមិ ការលាភហួសកំណត់
 ការត្រួតត្រកាល ការចង់បានមិនយប់ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីស្រ-
 ឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាព្រម ការប្រាថ្នាក្នុងកាម ប្រាថ្នាក្នុងភព ប្រាថ្នា
 ប្រាសចាកភព ប្រាថ្នាក្នុងរូបភព ប្រាថ្នាក្នុងអរូបភព ប្រាថ្នាក្នុងវិរោធិ
 ប្រាថ្នារូប ប្រាថ្នាសំឡេង ប្រាថ្នាក្លិន ប្រាថ្នារស ប្រាថ្នាផ្សព្វ ប្រាថ្នា
 ធមិ កិលេសដូចផែនន់ គ្រឿងប្រកប គ្រឿងចងក្រង គ្រឿងប្រកាន់
 មាំ គ្រឿងកំរងទូទៅ គ្រឿងកំរងមិនសល់ គ្រឿងបិទបាំង គ្រឿង
 ចង គ្រឿងចូលទៅដិតសៅហ្មង គ្រឿងដេកគ្រប់ គ្រឿងស្តាប់ដំណើរ
 តណ្ហាដូចជាវិលី ការប្រាថ្នាផ្សេងៗ បូសគល់នៃទុក្ខ ហេតុនៃទុក្ខ
 ហេតុជាដៃនៃកតនៃទុក្ខ អន្តរកាលនៃហារ ខុយនៃហារ អារម្មណ៍នៃហារ ស្ទឹង
 តិកត្តា បណ្តាញតិកត្តា ខ្នោះតិកត្តា សមុទ្រតិកត្តា ការសំឡឹងវិភ
 សេចក្តីជាប់ចំណក់ ជាអកុសលមូល នេះហៅថា អភិជ្ឈាកាយគន្លះ ។

(២៣៨) តត្ថ កាយោ ច្យាយោ កាយតន្តោ ។
 អនត្ថំ មេ អចរិតំ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ
 ចរិតិតំ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតិតំ
 អាឃាតោ ជាយតិ មិយស្ស មេ មនាមស្ស អនត្ថំ
 អចរិ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិតំ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិ-
 ស្សតិតំ អាឃាតោ ជាយតិ អច្យាយស្ស មេ អមនា-
 មស្ស អត្ថំ អចរិ ។ មេ ។ អត្ថំ ចរិតំ ។ មេ ។
 អត្ថំ ចរិស្សតិតំ អាឃាតោ ជាយតិ អដ្ឋានេ កំ មន
 អាឃាតោ ជាយតិ យោ វិវុចោ ចិត្តស្ស អាឃា-
 តោ ចជិយោតោ ចជិយំ ចជិវិរោតោ កោតោ មកោ-
 តោ សឡកោតោ តោសោ មនោសោ សឡតោ-
 សោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោមនោសោ កោតោ
 តុដ្ឋិយា តុដ្ឋិតត្ថំ តោសោ ទ្ធិសនា ទ្ធិសិតត្ថំ ព្យាប-
 ត្តិ ព្យាបដ្ឋិយា ព្យាបដ្ឋិតត្ថំ វិរោតោ ចជិវិរោតោ មណ្ឌិ-
 ត្តំ អសុរោតោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ឆតិ
 ព្យាចារោ កាយតន្តោ ។

(២៣៨) បណ្ណាគន្លុះតាំងនោះ ព្យាបាទលោក្ខណៈ ដែលប្រើប្រាស់ ។
 គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ដល់
 អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រ-
 យោជន៍ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិន
 ជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ មេ ។
 ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ មេ ។ ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្ត នូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បាន
 ប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញ
 ចិត្ត នៃអញ ។ មេ ។ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍
 ។ មេ ។ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវកម្មជាប្រយោជន៍ ឬក៏ គំនុំ
 កើតឡើង ក្នុងហេតុមិនគួរ និងការគុំក្នុងនៃចិត្ត ការគុំក្នុងគប សេចក្តី
 ញ៉ាំងញ៉ាក់ ការទាំងគប ការទាំងញ៉ាក់ ការក្រាមញ៉ាំង ការក្រាមញ៉ាំង
 ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តគប ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការខូចចិត្ត ការ
 ប្រទូស្តនៃចិត្ត ការក្រៅក្រោម ការទាំង ការនៃចិត្តទាំង សេចក្តីប្រទូស្ត
 អាសារប្រទូស្ត ការនៃចិត្តប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាសារព្យាបាទ ការនៃ
 ចិត្តព្យាបាទ ការទាំង ការទាំងគប ការនៃចិត្តភាព ការទាំង ការគូចចិត្ត
 ណា ដែលមានសភាវថេរនេះ នេះហៅថា ព្យាបាទកាយគន្លុះ ។

[២៧៧] តត្ថ កត្តហោ វេទិសញ្ញាភិទិវេសោ កាយ
 យក្កោ ។ វេសោ តត្ថោ សមណាប្រាញណាធំ
 សីលេន សុទ្ធិ វេសោ សុទ្ធិ សីលត្វតេន សុទ្ធិតិ
 យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហំ ទិដ្ឋិកត្តារោ
 ទិដ្ឋិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បទ្គិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាជំ តាហោ
 បដិក្កាហោ អភិទិវេសោ បរាហសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆា-
 បដោ មិច្ឆត្តំ តិក្កាយតំ វិហារេសក្កាហោ អយំ
 វុទ្ធិតិ សីលត្វតបរាហសោ កាយក្កោ ។

[២៧៨] តត្ថ កត្តហោ វេទិសញ្ញាភិទិវេសោ កាយ
 យក្កោ ។ សស្សតោ លោកោ វេទិមេវ សុទ្ធិ
 មោយមញ្ញាធំ វា អសស្សតោ លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា អន្តវា លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា អន្តវា លោកោ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា តំ ជីវំ តំ សរិវំ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរិវំ វេទិមេវ
 សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា ហោតិ តថាគតោ បរម្មណា
 វេទិមេវ សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា ធម្ម ហោតិ តថាគតោ
 បរម្មណា វេទិមេវ សុទ្ធិ មោយមញ្ញាធំ វា ហោតិ
 ធម្ម ធម្ម ហោតិ តថាគតោ បរម្មណា វេទិមេវ សុទ្ធិ

[២៧៩] បណ្ឌិត្តៈ ព្រះព្រះ សីលត្វតបរាហសកាយគន្លុះ
 តើដូចម្តេច ។ ត្ថកសមណប្រាញណំ វា វេសោសនារេនៈ ប្រកាន់ថា
 សេចក្តីបរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិក័ត បរិសុទ្ធិដោយសីលទិវិក័ត
 ទាំងទិដ្ឋិ ដំណើរគំរូដ្ឋិ ព្រះញាតស្សាតគំរូដ្ឋិ ផ្លូវឆ្ងាយគំរូដ្ឋិ ចម្រើនគំ
 រូដ្ឋិ ការយល់ឆ្លងគំរូដ្ឋិ ការចាក់ទិនគំរូដ្ឋិ ការក្នុងកាន់ ការប្រកាន់
 ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អវិជ្ជុល ផ្លូវការក្រក់ ផ្លូវខុស ធម្មជាតិវិល
 ខុស លទ្ធិដូចជាគំរូដ្ឋិ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែល
 មានសភាពវិបរាទៈ ទេវហវៈថា សីលត្វតបរាហសកាយគន្លុះ ។

[២៨០] បណ្ឌិត្តៈ ព្រះព្រះ វេទិសញ្ញាភិទិវេសកាយគន្លុះ តើដូច
 ម្តេច ។ ការប្រកាន់ថា លោកខៀន ការយល់ទេពភិក ការយល់ដទៃ
 ជាមោឃៈក្តី ថាលោកមិនខៀន ការយល់ទេពភិក ការយល់ដទៃជាមោឃៈ
 ក្តី ថាលោកមានទិប័ដុត ការយល់ទេពភិក ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 លោកមិនមានទិប័ដុត ការយល់ទេពភិក ការយល់ដទៃ ជាមោឃៈក្តី
 ថាជីវិតនោះ គឺសរិវេនោះ ការយល់ទេពភិក ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី
 ថាជីវិតដទៃ សរិវេដទៃ ការយល់ទេពភិក ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 សត្វស្លាប់ទៅកើតខៀន ការយល់ទេពភិក ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី ថា
 សត្វស្លាប់ទៅមិនកើតខៀន ការយល់ទេពភិក ការយល់ដទៃជាមោឃៈក្តី
 ថាសត្វស្លាប់ទៅ កើតខៀនក៏មាន មិនកើតខៀនក៏មាន ការយល់ទេពភិក

មោឃមណ្ឌិ វា មេវ មោឃំ ម ធម្មោតិ តថា-
 កតោ បរម្មរណា វេទេវេ សវត្ថុ មោឃមណ្ឌិ វា
 យា ឯវុតា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋកតំ ទិដ្ឋិកហំ ទិដ្ឋិកត្តារា
 ទិដ្ឋិវិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញាដំ តាហោ
 បដិក្កាហា អភិទិវេសោ បរមាសោ កុម្មតោ មិច្ឆា-
 បះថា មិច្ឆត្ថំ ត្ថត្តាយតំ វិបរិយសក្កាហោ អយំ
 វុច្ឆតិ វេទិសញ្ញាភិទិវេសោ កាយកត្តោ ។ បេយ្យា
 សីលត្ថតបរមាសំ កាយកត្ថំ សញ្ញាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ វេទិ-
 សញ្ញាភិទិវេសោ កាយកត្តោ ។

ឥមេ ធម្មា កត្តា ។

[២៤០] កតមេ ធម្មា យោ កត្តា ។ តេ ធម្មេ
 បេយ្យា អវិសេសា កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា
 កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា វេទ-
 នាទត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខតោ សត្វញ្ច រូបំ អស-
 ដ្ឋតា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា យោ កត្តា ។

[២៤២] កតមេ ធម្មា កត្តនិយា ។ សាសក
 កុសលា កុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចរា រូចាវ-
 ចរា អរូចាវចរា រូបក្កុះត្តា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខតោ

ការយល់ដឹងជាមោឃភ័ ជាសត្វស្លាប់ទៅកើតវៀតវិបិយម បិរេភិក
 វៀតកិមិនមែន ការយល់នរោត ការយល់ដឹងជាមោឃភ័ និងទិដ្ឋិ
 ដំណើរទិដ្ឋិ ព្រៃស្សាតតិទិដ្ឋិ ផ្លូវឆ្ងាយតិទិដ្ឋិ ចម្រើនតិទិដ្ឋិ ការយល់
 ឆ្លើតិទិដ្ឋិ ការពាក់ទិទតិទិដ្ឋិ ការក្នុងកាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ខ្លាច
 ការស្លាប់អវិជ្ជុល ផ្លូវកាត្រក់ ផ្លូវខុស ភាពនៃចិត្តខុស លទ្ធិដូចជាកំពង់
 សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការវិស្វធានខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះ
 ហៅថា វេទិសញ្ញាភិទិវេសកាយគន្លះ មួយទៀត មិច្ឆាទិដ្ឋិចាំងអស់ ក៏
 ហៅថា វេទិសញ្ញាភិទិវេសកាយគន្លះដែរ វៀវតសីលត្ថតបរមាសកាយ-
 គន្លះចេញ ។

នេះពួកធម៌ជាគន្លះ ។

[២៤១] ពួកធម៌មិនមែនគន្លះ តើដូចម្តេច ។ វៀវតធម៌ចាំង
 នោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាកាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋុះ វេទនាទត្ត ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រចាំងអស់ និងវេសន្តិកជាតុ នេះពួកធម៌មិនមែនគន្លះ ។

[២៤២] ពួកធម៌ ដែលគន្លះគប្បីជាក្រដី តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ ប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាកាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ រូបក្កុះ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ

ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា ។ កតមេ ធម្មា អកុដ្ឋ-
និយា ។ អបរិយាបដ្ឋា បត្តា ច មក្កដណាធិ ច
អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អកុដ្ឋនិយា ។

[២៤៣] កតមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា ។ តេហំ
ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា ។ កត-
មេ ធម្មា កុដ្ឋវិប្បយុត្តា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ
ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
ក្ខន្ធា សទ្ធា រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា
កុដ្ឋវិប្បយុត្តា ។

[២៤៤] កតមេ ធម្មា កត្តា ចេវ កុដ្ឋនិយា
ច ។ តេវ កត្តា កត្តា ចេវ កុដ្ឋនិយា ច ។ កតមេ
ធម្មា កុដ្ឋនិយា ចេវ ធា ច កត្តា ។ តេហំ
ធម្មេហំ យេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា តេ ធម្មេ វេយ្យា
អវសេសា សាសវា កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា
តាវាវចន រូចាវចន អរូចាវចន រូបក្ខន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋនិយា ចេវ ធា
ច កត្តា ។

នេះពួកធម៌ ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រង ។ ពួកធម៌ ដែលគន្លះមិនគប្បី
ដោយគ្រង តើដូចម្តេច ។ មគ្គជាអហិយាបន្នៈផង ផលនៃមគ្គផង
អសន្តិកតាផង នេះពួកធម៌ ដែលគន្លះមិនគប្បីដោយគ្រង ។

[២៤៥] ពួកធម៌ប្រកបដោយគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះ
ពួកធម៌ប្រកបដោយគន្លះ ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ពួក
ធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
ប្រទាំងអស់ និងអសន្តិកតា នេះពួកធម៌ប្រាសចាកគន្លះ ។

[២៤៦] ពួកធម៌ជាគន្លះផង ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រងផង តើដូច
ម្តេច ។ គន្លះទាំងនោះឯង ជាគន្លះផង ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រងផង ។
ពួកធម៌ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រង តែមិនមែនគន្លះ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌
ណា ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រង ដោយធម៌ទាំងនោះ វៀកធម៌ទាំងនោះ
ចេញ ពួកធម៌នេះសសសល់ ប្រកបដោយអសវៈ ជាកុសល អកុសល
និងអព្យាគ្រឹត ជាភាវាវចា ប្រាវចា អប្រាវចា និងប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ ដែលគន្លះគប្បីដោយគ្រង តែមិនមែនគន្លះ ។

(២២៥) កតមេ ធម្មា កត្តា ចេវ កុដ្ឋសម្បយុត្តា ច ។ សីលត្វតបរាសោ កាយកន្តោ អភិជ្ឈកាយកន្តោ(១) កន្តោ ចេវ កុដ្ឋសម្បយុត្តា ច អភិជ្ឈកាយកន្តោ សីលត្វតបរាសោ កាយកន្តោ(២) កន្តោ ចេវ កុដ្ឋសម្បយុត្តា ច ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសោ កាយកន្តោ អភិជ្ឈកាយកន្តោ កន្តោ ចេវ កុដ្ឋសម្បយុត្តា ច អភិជ្ឈកាយកន្តោ ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយកន្តោ(៣) កន្តោ ចេវ កុដ្ឋសម្បយុត្តា ច ឥមេ ធម្មា កត្តា ចេវ កុដ្ឋសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កត្តា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ វេយេត្តា វេទនាទត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តត្តោ ឥមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កត្តា ។

(២២៦) កតមេ ធម្មា កុដ្ឋសម្បយុត្តា កុដ្ឋនិយា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិស្សយុត្តា សាសវា កុសលា កុសលា ត្បា កតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ រូបត្តត្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តត្តោ

១ អភិជ្ឈយ កាយកន្តោ ។ ២ សីលត្វតបរាសោ កាយកន្តោ ។
 ៣ ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសោ កាយកន្តោ ។

(២២៥) ត្វកធម៌ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង តើដូចម្តេច ។ សីលត្វតបរាសកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយ អភិជ្ឈកាយគន្លង អភិជ្ឈកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយសីលត្វតបរាសកាយគន្លង ឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយអភិជ្ឈកាយគន្លង អភិជ្ឈកាយគន្លង ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ដោយឥទ្ធិសត្វាភិទិវេសកាយគន្លង ខេ ត្វកធម៌ជាគន្លង ប្រកបដោយគន្លង ។ ត្វកធម៌ត្រានៃប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លង តើដូចម្តេច ។ ត្វកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ ពុំនោះ វៀរតធម៌ពុំនោះចេញ និងវេទនាខ្លួន ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តត្តោ ខេត្តកធម៌ ត្រានៃប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនគន្លង ។

(២២៦) ត្វកធម៌ប្រាសចាកគន្លង តែគន្លងគប្បីដាក់ត្រង់ តើដូចម្តេច ។ ត្វកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ពុំនោះ ត្វកធម៌ប្រកបដោយភាសវិ ជាកុសល អកុសល និងអព្យត្រឹក ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ បេ ។

ឥមេ ធម្មា កន្តវិប្បយុត្តា កន្តវិយា ។ កតមេ
 ធម្មា កន្តវិប្បយុត្តា អកន្តវិយា ។ អបរិយាបដ្ឋា
 មត្តា ច មក្កដណាមិ ច អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ
 ធម្មា កន្តវិប្បយុត្តា អកន្តវិយា ។

[២២៧] កតមេ ធម្មា ឱយា ។ បេ ។ កត-
 មេ ធម្មា យោតា ។ បេ ។

[២២៨] កតមេ ធម្មា ជីវណា ។ ច ជីវ-
 ណាមិ កាមច្ចន្តជីវណំ ព្យាចាទជីវណំ មីធម៌ន្ត-
 ជីវណំ ឧទ្ធច្ចុត្តុក្កុន្តជីវណំ វិចិត្តន្តជីវណំ អវិជ្ជា-
 ជីវណំ ។

[២២៩] តត្ថ កតមំ កាមច្ចន្តជីវណំ ។ យោ
 កាមេសុ កាមច្ចន្តោ កាមវរោតា កាមធម្មិ កាម-
 តណ្ហា កាមសិខេហោ កាមបរិឡាហោ កាមមុត្តា
 កាមជ្ឈោសាមិ ឥទំ វុច្ចតិ កាមច្ចន្តជីវណំ ។

[២៣០] តត្ថ កតមំ ព្យាចាទជីវណំ ។
 អនត្ថំ មេ អចរិតំ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ
 មេ ចរតិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ

វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះភូតធម៌ប្រាសចាកន្ត្រះ តែន្ត្រះគប្បីដោយគ្រឿង ។ តួក
 ធម៌ប្រាសចាកន្ត្រះ តែន្ត្រះមិនគប្បីដោយគ្រឿង តើដូចម្តេច ។ មគ្គជា
 អបរិយាបន្ទះផង ដល់ខែមគ្គផង អសម្ពុតតាមផង នេះភូតធម៌ប្រាស
 ចាកន្ត្រះ តែន្ត្រះមិនគប្បីដោយគ្រឿង ។

[២២៧] តួកធម៌ជាឧប្បៈ (ធម៌ញ៉ាំងសត្វទ្រូលនឹងក្នុងវដ្តៈ) តើ
 ដូចម្តេច ។ បេ ។ តួកធម៌ជាយោគៈ (ធម៌ប្រកបសត្វទុកក្នុងវដ្តៈ) តើ
 ដូចម្តេច ។ បេ ។

[២២៨] តួកធម៌ជាវិវណៈ (ធម៌ជាវោង) តើដូចម្តេច ។
 វិវណៈ ៦ គឺ កាមច្ចន្តវិវណៈ ព្យាចាទវិវណៈ មីធម៌ន្តវិវណៈ
 ឧទ្ធច្ចុត្តុក្កុន្តវិវណៈ វិចិត្តន្តវិវណៈ អវិជ្ជាវិវណៈ ។

[២២៩] បណ្តាវិវណៈទាំងនោះ កាមច្ចន្តវិវណៈ តើដូចម្តេច ។
 សេចក្តីប្រាថ្នាចំពោះកាម សេចក្តីត្រេកអរចំពោះកាម សេចក្តីរីករយ
 ចំពោះកាម សេចក្តីអន្ទះសាចំពោះកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះកាម
 សេចក្តីរលលលចំពោះកាម សេចក្តីជ្រុលជ្រងចំពោះកាម សេចក្តីដំបូង
 ចំពោះកាម គងតាមទាំងឡាយ ណា នេះហៅថា កាមច្ចន្តវិវណៈ ។

[២៣០] បណ្តាវិវណៈទាំងនោះ ព្យាចាទវិវណៈ តើដូចម្តេច ។ គំនុំ
 តើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តទុក្ខមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ គំ-
 នុំតើតឡើងថា ជនឯណោះ គំរាងប្រព្រឹត្តទុក្ខមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ

ចរិស្សត្តិ អាមាតោ ជាយតិ មិយស្ស មេ មនា-
 បស្ស អនត្ថំ អចរិ ។ បេ ។ អនត្ថំ ចរតិ ។ បេ ។
 អនត្ថំ ចរិស្សត្តិ អាមាតោ ជាយតិ អប្បិយស្ស
 មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរិ ។ បេ ។ អត្ថំ ចរតិ
 ។ បេ ។ អត្ថំ ចរិស្សត្តិ អាមាតោ ជាយតិ
 អដ្ឋានេ វា មន អាមាតោ ជាយតិ យោ ឯ-
 រុចោ ចិត្តស្ស អាមាតោ មជិយាតោ មជិយំ មជិវិ-
 រោជា គោតោ មគោតោ សម្មាគោតោ ទោសោ
 មនោសោ សម្មានោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោ-
 មនោសា គោតោ កុដ្ឋិយា កុដ្ឋិតត្ថំ ទោសា
 ទូសនា ទូសិតត្ថំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជិយា ព្យាបជ្ជិតត្ថំ
 វិរោតោ មជិវិរោតោ ចណ្ឌិត្តំ អស្សរោតោ អនត្ថម-
 នតា ចិត្តស្ស ឥដិ វុត្តិ ព្យាបាទជិវណំ ។

(២២០) តត្ថ កតមំ ជីនមិទ្ធីវណំ អត្ថិ
 ជីនំ អត្ថិ មិទ្ធី ។ តត្ថ កតមំ ជីនំ ។

គំនុក្កិកាឡិដ្ឋំ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តទ្វេកម្ម មិនជាប្រយោជន៍
 ដល់អញ គំនុក្កិកាឡិដ្ឋំ ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តទ្វេកម្មមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់បុគ្គល ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ បេ ។
 ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តទ្វេកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ បេ ។ ជនឯណោះ
 នឹងប្រព្រឹត្ត ទ្វេកម្មមិនជាប្រយោជន៍ គំនុក្កិកាឡិដ្ឋំ ជនឯណោះ
 បានប្រព្រឹត្ត ទ្វេកម្មជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិន
 ជាទីពេញចិត្ត នៃអញ ។ បេ ។ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តទ្វេកម្មជា
 ប្រយោជន៍ ។ បេ ។ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តទ្វេកម្មជាប្រយោជន៍ បូក
 គំនុក្កិកាឡិដ្ឋំ ក្នុងហេតុមិនគួរ និងការកុំកូននៃចិត្ត ការកុំកូនតប សេច-
 ក្តីប៉ាន់ប៉ាក់ ការទឹងតប ការទឹងញី ការក្រាមប៉ាន់ ការក្រាមញី
 ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តតប ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការខូចនៃចិត្ត ការ
 ប្រទូស្តនៃចិត្ត ការក្រាម ការទឹង ភាពនៃចិត្តទឹង សេចក្តីប្រទូស្ត អាការ
 ប្រទូស្ត ភាពនៃចិត្តប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃចិត្ត
 ព្យាបាទ ការទឹង ការទឹងតប ភាពនៃចិត្តភាព ការទឹង ការតូចចិត្ត
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ ខេនហៅថា ព្យាបាទវិវាទ ។

(២២១) ចណ្ឌិត្តំវណៈទាំងនោះ មិនមិទ្ធីវណៈ តើដូច
 ម្តេច ។ មិនៈ (សេចក្តីពុញច្រាន) ក៏មាន មិទ្ធីៈ (សេចក្តី
 រើកេរ្តិ៍) ក៏មាន ។ ចណ្ឌិត្តំវណៈទាំងនោះ មិនៈ តើដូចម្តេច ។

យា ចិត្តស្ស អកល្យតា អកម្មតាតា ឱសីយនា
 សល្លិយនា លីធំ លីយនា លីយិតត្តំ ដំធំ ដីយនា
 ដីយិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥធំ វុច្ឆតិ ដំធំ ។ តត្ថ កតតម៌
 មិធ្មំ ។ យា កាយស្ស អកល្យតា អកម្មតាតា
 ឱនាហោ បរិយោនាហោ អន្តោសហោរោនោ មិធ្មំ
 សោឃ្មំ បទលាយិកា សោឃ្មំ សុបបា សុចិតត្តំ
 ឥធំ វុច្ឆតិ មិធ្មំ ។ ឥតិ ឥទត្ថា ដំធំ ឥទត្ថា
 មិធ្មំ ។ ឥធំ វុច្ឆតិ ដំធំមិធ្មំវិវណំ ។

[២៥២] តត្ថ កតតម៌ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវិវណំ ។ អត្ថ
 ឧទ្ធចំ អត្ថ កុក្កុច្ឆិវិវណំ ។ តត្ថ កតតម៌ ឧទ្ធចំ ។ យំ
 ចិត្តស្ស ឧទ្ធចំ អវុបសនោ ចេតសោ វិគ្រេចោ កុក្កុច្ឆិ
 ចិត្តស្ស ឥធំ វុច្ឆតិ ឧទ្ធចំ ។ តត្ថ កតតម៌ កុ-
 ក្កុច្ឆិវិវណំ ។ អកប្បិយេ កប្បិយសត្តិកា កប្បិយេ
 អកប្បិយសត្តិកា អវុដ្ឋេ វុដ្ឋិសត្តិកា វុដ្ឋេ អវុដ្ឋិ-
 សត្តិកា យំ ឯវុច្ឆំ កុក្កុច្ឆិវិវណំ កុក្កុច្ឆិវិវណំ កុក្កុច្ឆិ-
 យិតត្តំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ បរោចិលេចោ ឥធំ
 វុច្ឆតិ កុក្កុច្ឆិវិវណំ ។ ឥតិ ឥទត្ថា ឧទ្ធចំ ឥទត្ថា កុ-
 ក្កុច្ឆិវិវណំ ។ ឥធំ វុច្ឆតិ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវិវណំ ។

ភាវមិនឈ្លាសវិ ភាវមិនគួរដល់ការងារ ការជ្រុំចាស់ ការសម្លៀក
 សេចក្តីញាត ភាវញាត ភាវញាត សេចក្តីគុញគ្រាន់ ការគុញ
 គ្រាន់ ភាវគុញគ្រាន់ ណា ខែចិត្ត នេះហៅថា ដំនេះ ។ បណ្តាធម៌
 តាំងនោះ មិធ្មំ តើដូចម្តេច ។ ភាវមិនឈ្លាសវិ ភាវមិនគួរដល់
 ការងារ ការជ្រុំ ការស្រោច ការដឹកឈប់រាងក្នុង ការដឹករាងក្នុង
 ការស្តុបសៅ ភាវយឺតក្លិន ។ សេចក្តីស្តុបសៅ ភាវស្តុបសៅ
 ភាវស្តុបសៅ ណា ខែកាយ នេះហៅថា ចិញ្ចៈ ។ នេះដំនេះ
 នេះមិធ្មំ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ នេះហៅថា ដំនេះមិធ្មំវិវណៈ ។

[២៥២] បណ្តាវិវណៈតាំងនោះ ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវិវណៈ តើដូចម្តេច ។
 ឧទ្ធចៈ (ការកែលម្អលាង) ក៏មាន កុក្កុច្ឆិវិវណៈ (ការកែលម្អ) ក៏មាន ។
 បណ្តាធម៌តាំងនោះ ឧទ្ធចៈ តើដូចម្តេច ។ ការកែលម្អលាង ការ
 មិនស្តុបសៅ ការយាយ ការក្តែកាត់ ណា ខែចិត្ត នេះ ហៅថា
 ឧទ្ធចៈ ។ បណ្តាធម៌តាំងនោះ កុក្កុច្ឆិវិវណៈ តើដូចម្តេច ។ ការសំគាល់ថា
 គួរក្តែរបស់មិនគួរ សំគាល់ថាមិនគួរក្តែរបស់គួរ សំគាល់ថាជាទោស
 ក្តែរបស់មិនមែនជាទោស សំគាល់ថាមិនជាទោស ក្តែរបស់ជាទោស
 និងសេចក្តីនឿស ភាវនឿស ភាវនឿស ភាវនឿស ភាវនឿស ភាវនឿស
 ចិត្ត ភាវសេមសេមចិត្ត ណា ដែលមានសភាវបែបនេះ នេះហៅថា
 កុក្កុច្ឆិវិវណៈ ។ នេះឧទ្ធចៈ នេះកុក្កុច្ឆិវិវណៈ ដោយប្រការដូច្នោះឯង ។ នេះហៅ
 ថា ឧទ្ធចកុក្កុច្ឆិវិវណៈ ។

(២៧៣) តត្ថ កតតមំ វិចិត្តិញ្ញាវិវណំ ។ សត្តវិ
 កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ ធម្មេ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ សង្កេ
 កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ សិទ្ធាយ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ បុព្វ-
 ទ្កេ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ អបរទ្កេ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ
 បុព្វនាមរទ្កេ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ច-
 សមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ កត្តតំ វិចិត្តិញ្ញតំ យា វិវុទា
 កត្តា កត្តាយនា កត្តាយិតត្តំ វិមតិ វិចិត្តិញ្ញា ទ្វេ-
 ឡកំ ទ្វេនាមដា សំសយោ អនេកំសត្តាហោ
 ភាសប្បនា បវិសប្បនា អបរិយោកាហនា ឥម្ពិតត្តំ
 ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ ឥនំ វុច្ឆតិ វិចិត្តិញ្ញាវិវណំ ។

(២៧៤) តត្ថ កតតមំ អវិញ្ញាវិវណំ ។ ទុក្ខ
 អញ្ញាលំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាលំ ទុក្ខនិរោធ�េ រ-
 ញ្ញាលំ ទុក្ខនិរោធតាមិទិយា បដិបទាយ អញ្ញាលំ
 បុព្វទ្កេ អញ្ញាលំ អបរទ្កេ អញ្ញាលំ បុព្វនាមរទ្កេ
 អញ្ញាលំ ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ

(២៧៣) បណ្ណាទិវិវណៈទាំងនោះ វិចិត្តិញ្ញាវិវណៈ តើវិវណៈ ។
 បុគ្គលនឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះ
 ព្រះធម៌ នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះព្រះសង្ឃ នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះ
 សិក្ខា នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះខ្លួនជាចំណែកខាងដើម នឿនឆ្ងល់
 សង្ស័យ ចំពោះខ្លួនជាចំណែកខាងចុង នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះខ្លួន
 ទាំងចំណែកខាងដើម ទាំងចំណែកខាងចុង នឿនឆ្ងល់សង្ស័យ ចំពោះ
 ភ្នកធម៌ ដែលកើតឡើងព្រោះការស្រឡាញ់បច្ច័យនោះ ។ ទិវិសេចក្តីសង្ស័យ
 អាសាសង្ស័យ ភាពទៃចិត្តសង្ស័យ ការយល់ឆ្គង ការសង្ស័យ ការ
 បែកចិត្តជាចំពោះអារ ការចែកជុំវិញ ការនឿនឆ្ងល់ ការប្រកាន់យក
 ចំណែកដ៏ច្រើន ការសាញ់ប្រដាញ ការសាងវែងចិត្ត ការប្រកាន់មិន
 ជាចម្រើន ភាពទៃចិត្តវិវិសេ ការសេសសេសទៃចិត្ត ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិចិត្តិញ្ញាវិវណៈ ។

(២៧៤) បណ្ណាទិវិវណៈទាំងនោះ អវិញ្ញាវិវណៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិន
 ដឹងក្នុងទុក្ខ មិនដឹងក្នុងហេតុទ្វេកើតទុក្ខ មិនដឹងក្នុងការលក់ទុក្ខ មិនដឹងក្នុង
 បដិបទាជាដំណើរការកាន់ទំលក់ទុក្ខ មិនដឹងក្នុងខ្លួនជាចំណែកខាងដើម
 មិនដឹងក្នុងខ្លួនជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងខ្លួនជាចំណែកខាងដើម ទាំង
 ចំណែកខាងចុង មិនដឹងក្នុងភ្នកធម៌ដែលកើតព្រោះការស្រឡាញ់បច្ច័យនោះ ។

អត្តាលា យំ ឃ្លីយំ អត្តាលា អនិស្សន្ទំ អនិស្សម
 យោ អនុបុត្តោ អសម្ពោ អប្បដិវេនា អសង្កា-
 បាណ អបរិយោគាបាណ អសមបេត្តនា អប្បច្ចវេត្ត-
 ណា អប្បពុត្តកម្មំ ធុម្ពេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្បជញ្ញំ មោ-
 ហោ បមោហោ សម្ពោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជាវេយា អវិជ្ជា-
 យោតោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុជ្ជាធំ អវិជ្ជាលន្តិ-
 មោហោ អកុសលម្ពលំ ឥទំ វុត្តតំ អវិជ្ជាវិវេណំ ។

ឥមេ ធម្មា វិវេណំ ។

(២៥៥) កតមេ ធម្មា ខោ វិវេណា ។ តេ
 ធម្មេ វេយេនា អវិសេសា កុសលា កុសលា ព្យាគតា
 ធម្មា កាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា
 វេទនាទន្នោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្តោ សត្តត្ត រូបំ
 អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ខោ វិវេណា ។

(២៥៦) កតមេ ធម្មា វិវេណិយា ។ សាសវា
 កុសលា កុសលា ព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរា រូបា-
 វចរា អរូបាវចរា រូបត្តន្តោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្ត-
 ន្តោ ឥមេ ធម្មា វិវេណិយា ។ កតមេ ធម្មា
 អវិវេណិយា ។ អបរិយាបន្នា មត្តា ច មក្កដលាធំ
 ច អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អវិវេណិយា ។

និទិការមិនដឹង ការមិនយើង ការមិនប្រក្រតី ការមិនប្រក្រតី
 ការមិនគ្រាស់ដឹងប្រម ការមិនចាក់ក្នុង ការមិនចុះដោយគ្រងទុក ការ
 មិនចុះចិត្តលប់ មិនភីដមើល ការមិនភិវារណា អំពើមិនដាក់ច្បាស់
 ការយល់ខុស ភាពនៃសេចក្តីល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការវែងឆ្ងល់ វែងឆ្ង
 ជ្រប់ ការភ្លេចភ្នំដំ អវិជ្ជា អន្ទន់គឺអវិជ្ជា ការប្រកបគឺអវិជ្ជា អនុសយ
 គឺអវិជ្ជា ការស្តាប់ដំណើរគឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា ការវែងឆ្ងល់ ជាអកុសល-
 មូល ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា អវិជ្ជាវិវេណៈ ។

នេះពួកធម៌ជាវិវេណៈ ។

(២៥៥) ពួកធម៌ មិនមែនវិវេណៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវតធម៌
 ជាដំនានរបៀប ពួកធម៌ដែលសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្នៈ វេទនាទន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ
 រូបទាំងអស់និងអសង្កតនាគុ នេះពួកធម៌មិនមែនវិវេណៈ ។

(២៥៦) ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់វិវេណៈ តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ប្រកបដោយសាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាតាមា-
 វចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ រូបត្តន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ នេះពួកធម៌ជា
 ប្រយោជន៍ដល់វិវេណៈ ។ ពួកធម៌ មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវេណៈ តើ
 ដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបន្នៈផង ផលនៃមត្តផង អសង្កតនាគុផង
 នេះពួកធម៌ មិនជាប្រយោជន៍ដល់វិវេណៈ ។

[២៥៧] កតមេ ធម្មា វិវរណសម្បយុត្តា ។
 ភេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្ទោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វេ ឥមេ ធម្មា វិវរណសម្ប-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា វិវរណវិប្បយុត្តា ។
 ភេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្ទោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វេ សត្វញ្ច រូបំ អសន្នតា
 ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា វិវរណវិប្បយុត្តា ។

[២៥៨] កតមេ ធម្មា វិវរណា ថេវ វិវរ-
 ណិយា ច ។ តាថេវ វិវរណាធិ វិវរណា ថេវ
 វិវរណិយា ច ។ កតមេ ធម្មា វិវរណិយា ថេវ
 ទោ ច វិវរណា ។ ភេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា
 វិវរណិយា តេ ធម្មេ វេបេត្វា អវសសា សាសវា
 កុសលាកុសលពត្យកតា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវ-
 ចរ អរូបាវចរ រូបក្ខន្ធទ្វេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធទ្វេ
 ឥមេ ធម្មា វិវរណិយា ថេវ ទោ ច វិវរណា ។

[២៥៩] កតមេ ធម្មា វិវរណា ថេវ វិវរណ-
 សម្បយុត្តា ច ។ កាមច្ឆន្ធិវិវរណំ អវិជ្ជាវិវរណា-
 ធិ វិវរណាត្ថោវ វិវរណសម្បយុត្តញ្ច អវិជ្ជាវិវរណំ

[២៥៧] ត្ថកធម៌ប្រកបដោយវិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌
 ណា ប្រកបដោយធម៌ចាំឆន្ទៈនោះ រឹងវេទនាទន្ទ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយវិវរណៈ ។ ត្ថកធម៌ប្រាសចាកវិវរណៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ត្ថកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ចាំឆន្ទៈនោះ វេទនាទន្ទ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រចាំឆន្ទៈ និងអសន្តិកតាតុ នេះត្ថកធម៌ប្រាសចាក
 វិវរណៈ ។

[២៥៨] ត្ថកធម៌វិវរណាផង ជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈផង
 តើដូចម្តេច ។ វិវរណៈចាំឆន្ទៈនិង ហៅថាវិវរណៈផង ជាប្រយោជន៍
 ដល់វិវរណៈផង ។ ត្ថកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ តែមិនមែន
 ជាវិវរណៈ តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ណា ជាប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ
 ដោយធម៌ចាំឆន្ទៈនោះ រៀនធម៌ចាំឆន្ទៈនោះចេញ ត្ថកធម៌ដ៏សេសសល់
 ប្រកបដោយអាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យក្រឹត ជាតាមាវចរ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ ប្រក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់វិវរណៈ តែមិនមែនជាវិវរណៈ ។

[២៥៩] ត្ថកធម៌វិវរណៈផង ប្រកបដោយវិវរណៈផង តើដូច
 ម្តេច ។ កាមច្ឆន្ធិវិវរណៈ ជាវិវរណៈផង ប្រកបដោយវិវរណៈផង ដោយ
 អវិជ្ជាវិវរណៈ អវិជ្ជាវិវរណៈ ជាវិវរណៈផង ប្រកបដោយវិវរណៈផង

និរោធគោតចេ ធិប្បបណ

ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថា ឧទ្ធចូដំរីលា ក្បាលាដំរីលា-
 ល ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថា មីនមិទ្ធដំរីលា
 ឧទ្ធចូដំរីលាល ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថា
 ឧទ្ធចូដំរីលា មីនមិទ្ធដំរីលាល ដំរីលាត្បោ ដំរីលា-
 សម្បយុត្តត្ថា កុក្កុដំរីលា ឧទ្ធចូដំរីលាល ដំរី-
 លាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថា ឧទ្ធចូដំរីលា កុក្កុដុ-
 ដំរីលាល ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថា វិចិ-
 ត្តិដំរីលា ឧទ្ធចូដំរីលាល ដំរីលាត្បោ ដំរីលា-
 សម្បយុត្តត្ថា ឧទ្ធចូដំរីលា វិចិក្កិដំរីលាល ដំរី-
 លាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថា អវិជ្ជាដំរីលា ឧទ្ធចូ-
 ដំរីលាល ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្បយុត្តត្ថា ឧទ្ធចូ-
 ដំរីលា អវិជ្ជាដំរីលាល ដំរីលាត្បោ ដំរីលាសម្ប-
 យុត្តត្ថា ឥមេ ធម្មា ដំរីលា ចេ ដំរីលាសម្បយុ-
 ត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា ដំរីលាសម្បយុត្តា ចេ
 ចោ ច ដំរីលា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា
 សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ ឋបេត្តា វេទនាទេត្តា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខេត្តា ឥមេ ធម្មា ដំរីលាសម្បយុត្តា ចេ
 ចោ ច ដំរីលា ។

និរោធគោតចេ ធិប្បបណ

ដោយទុទ្ធចូនិរោធិ ទុទ្ធចូនិរោធិ ជានិរោធិវេ ប្រកបដោយនិ-
 រោធិផល ដោយក្បាលាទនិរោធិ មីនមិទ្ធដំរីលា ដំរីលា វេ
 ប្រកបដោយនិរោធិផល ដោយទុទ្ធចូនិរោធិ ទុទ្ធចូនិរោធិ ជា
 និរោធិផល ប្រកបដោយនិរោធិផល ដោយមីនមិទ្ធដំរីលា កុក្កុ-
 និរោធិ ជានិរោធិផល ប្រកបដោយនិរោធិផល ដោយទុទ្ធចូនិរោធិ
 ទុទ្ធចូនិរោធិ ជានិរោធិផល ប្រកបដោយនិរោធិផល ដោយកុក្កុ-
 និរោធិ វិចិក្កិនិរោធិ ជានិរោធិផល ប្រកបដោយនិរោធិផល
 ដោយទុទ្ធចូនិរោធិ ទុទ្ធចូនិរោធិ ជានិរោធិផល ប្រកបដោយនិ-
 រោធិផល ដោយវិចិក្កិនិរោធិ អវិជ្ជានិរោធិ ជានិរោធិផល ប្រ-
 កបដោយនិរោធិផល ដោយទុទ្ធចូនិរោធិ ទុទ្ធចូនិរោធិ ជានិរោធិ
 ផល ប្រកបដោយនិរោធិផល ដោយអវិជ្ជានិរោធិ នេត្តកធម៌ ជា
 និរោធិផល ប្រកបដោយនិរោធិផល ។ ត្ថកធម៌ត្រាននៃប្រកបដោយ
 និរោធិ តែមិនមែនជានិរោធិ តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ណា ប្រកប
 ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងធម៌ទាំងនោះចេញ វេទនាទុ ។ ថេ ។
 វិញ្ញាណក្ខេត្ត នេត្តកធម៌ត្រាននៃប្រកបដោយនិរោធិ តែមិនមែនជា
 និរោធិ ។

[២៦០] កតមេ ធម្មា ជីវណិវិច្ឆយុត្តា ជីវណិយា ។ កេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិច្ឆយុត្តា សាសវា តុសលាព្យាគតា^(១) ធម្មា តាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា រូបត្ថុតោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថុតោ ឥមេ ធម្មា ជីវណិវិច្ឆយុត្តា ជីវណិយា ។ កតមេ ធម្មា ជីវណិវិច្ឆយុត្តា អជីវណិយា ។ អបរិយាប្ចា មត្តា ច មត្តុផលាធំ ច អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ជីវណិវិច្ឆយុត្តា អជីវណិយា ។

[២៦១] កតមេ ធម្មា បរមមាសា ។ ទិដ្ឋិបរមមាសា ។ តត្ថ កតមេ ទិដ្ឋិបរមមាសា ។ សស្សុតោ លោកោតិ វា អសស្សុតោ លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា តំ ជីវិតំ សរិក្ខំ វា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរិក្ខំ វា ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណាតិ វា ឧ ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណាតិ វា ហោតិ ច ឧ ច ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណាតិ វា ទេវ ហោតិ ឧ ឧ ហោតិ តថាកតោ បរម្មរណាតិ វា យា វិវុទា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកមាធំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិស្វកាយិកតំ ទិដ្ឋិវិប្បន្តិកតំ

១ ឧ. កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មសង្កេត ។

[២៦០] ត្ថកធម្មិប្រាសចាកនិវរណា តែជ្រុយោជន៍ជន៍និវរណា តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម្មិណា ប្រាសចាកនិវរណា ត្ថកធម្មិប្រកបដោយគុសវៈ ជាកុសល អកុសល បិដេព្យត្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថុតោ នេត្តកធម្មិប្រាសចាកនិវរណា តែជ្រុយោជន៍ជន៍និវរណា ។ ត្ថកធម្មិប្រាសចាកនិវរណាផង មិនជ្រុយោជន៍ជន៍និវរណាផង តើដូចម្តេច ។ មត្ត ជា អបរិយាប្ចុផង ផលវៃមត្តផង អសម្ពុតតាកុផង នេត្តកធម្មិប្រាសចាកនិវរណាផង មិនជ្រុយោជន៍ជន៍និវរណាផង ។

[២៦១] ត្ថកធម្មិជាបរមមាសា តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិបរមមាសា ។ បណ្តាធម្មិទាំងនោះ ទិដ្ឋិបរមមាសា តើដូចម្តេច ។ (ការយល់ឃើញ) ថា លោកខៀវក្តី ថា លោកមិនខៀវក្តី ថា លោកមានទីបំផុតក្តី ថា លោកមិនមានទីបំផុតក្តី ថា ជីវិតនោះ គឺសរិក្ខនោះក្តី ថា ជីវិតដទៃ សរិក្ខដទៃក្តី ថា សត្វស្លាប់ទៅកើតខៀវក្តី ថា សត្វស្លាប់ទៅមិនកើតខៀវក្តី ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតខៀវក្តីមាន មិនខៀវក្តីមានក្តី ថាសត្វស្លាប់ទៅកើតខៀវក្តីមិនមែន មិនកើតខៀវក្តីមិនមែនក្តី និងទិដ្ឋិ ដំណើរតើទិដ្ឋិ ព្រះញាកស្សានតិទិដ្ឋិ ផ្លូវត្រាយតិទិដ្ឋិ ចម្រុះតិទិដ្ឋិ ការយល់ច្រើនតិទិដ្ឋិ

ទិដ្ឋិសៈត្នាវេនំ ហេហេណ ពដិក្កាហោ អភិធិវេសោ បរា-
 មាសោ កុប្បត្តោ មិច្ឆាបរោ មិច្ឆតំ តិក្កាយតនំ វិប-
 រិយសត្តាហោ អយំ វុច្ឆនិ ទិដ្ឋិបរមាសោ ។ សត្វា-
 មិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិបរមាសោ ។ ឥមេ ធម្មា បរមា-
 សា ។ កតមេ ធម្មា ឆោ បរមាសា ។ តេ ធម្មេ
 បរមេត្វា អវិសេសា កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា
 កាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទ-
 នាទន្ទោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វត្វា រូបំ អស-
 ដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ឆោ បរមាសា ។

[២២២] កតមេ ធម្មា បរមមដ្ឋា ។ សាសវា
 កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរ រូចាវ-
 ចរ អរូចាវចរ រូបក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
 ឥមេ ធម្មា បរមមដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា អបរមមដ្ឋា ។
 អបរិយាបដ្ឋា បត្តា ច មត្តដលានិ ច អសដ្ឋតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា អបរមមដ្ឋា ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា បរមាសសម្បយុត្តា ។ តេ-
 ហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា វេទនាទន្ទោ ។ បេ ។

ការជាប់ចំពាក់វិជ្ជិ ការតូចរាមំ ឈម្រុយមំ ឈម្រុយវង្សមំ ការ
 ស្តាបអវិជ្ជិល ផ្លូវកក្រកំ ផ្លូវខុស កាលវិបត្តិខុស លទ្ធិដូចជាកំពង់
 សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការវិស្វនិរុទ្ធិខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះ
 ហៅថា វិជ្ជិបរមាសៈ ។ សូម្បីមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងអស់ ក៏ហៅថា វិជ្ជិបរ-
 មាសៈវិដរ ។ នេះតួកធម៌ជាបរមាសៈ ។ តួកធម៌មិនមែនជាបរមាសៈ
 តើដូចម្តេច ។ វៀវតធម៌ទាំងនោះចេញ តួកធម៌ដែលសសល់ ជាកុសល
 អកុសល និងអព្យាគ្រឹត ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ
 វេទនាទន្ធិ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធិ ប្រទាំងអស់ និងអសដ្ឋតធាតុ នេះ
 តួកធម៌ មិនមែនជាបរមាសៈ ។

[២២២] តួកធម៌ដែលបរមាសៈស្តាបអវិជ្ជិល តើដូចម្តេច ។
 តួកធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាគ្រឹត ជាតា-
 មាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ ប្រក្ខន្ធិ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធិ នេះតួក
 ធម៌ ដែលបរមាសៈស្តាបអវិជ្ជិល ។ តួកធម៌ដែលបរមាសៈមិនស្តាប
 អវិជ្ជិល តើដូចម្តេច ។ មត្តជាអបរិយាបដ្ឋៈផង ដែលនៃមត្តផង អស-
 ដ្ឋតធាតុផង នេះតួកធម៌ដែលបរមាសៈមិនស្តាបអវិជ្ជិល ។

[២២៣] តួកធម៌ដែលប្រកបដោយបរមាសៈ តើដូចម្តេច ។
 តួកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ និងវេទនាទន្ធិ ។ បេ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ឥមេ ឈេ បេ បកមាសវិប្បយុត្តា ។
កតមេ ធម្មា បកមាសវិប្បយុត្តា ។ តេហំ ធម្មេ-
ហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ សត្វត្ថា រូបំ អសត្តតា ច ធាតុ
ឥមេ ធម្មា បកមាសវិប្បយុត្តា ។

[២២២] កតមេ ធម្មា បកមាសា ថេវ បក-
មដ្ឋា ច ។ ស្សេវ បកមាសោ បកមាសោ ថេវ
បកមដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា បកមដ្ឋា ថេវ ចោ
ច បកមាសា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា បក-
មដ្ឋា តេ ធម្មេ វេទនា អវិសេសា សាសវំ កុស-
លាកុសលានិក្ខតតា ធម្មា កាមាវចន រូចាវចន
អរូចាវចន រូបក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ឥមេ
ធម្មា បកមដ្ឋា ថេវ ចោ ច បកមាសា ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា បកមាសវិប្បយុត្តា បក-
មដ្ឋា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា
សាសវំ កុសលាកុសលានិក្ខតតា ធម្មា កាមាវ-
ចន រូចាវចន អរូចាវចន រូបក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញា-
ណក្ខន្ធនោះ ឥមេ ធម្មា បកមាសវិប្បយុត្តា បកមដ្ឋា ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ទេវត្ថកធម៌ដែលប្រកបដោយបកមាសា ។ ត្ថកធម៌ដែល
ប្រាសចាកបកមាសា តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំង
នោះ វេទនាទន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ រូបទាំងអស់ និងអសត្តតា
ទេវត្ថកធម៌ដែលប្រាសចាកបកមាសា ។

[២២២] ត្ថកធម៌ជាបកមាសាផង ដែលបកមាសាស្តាបអវិជ្ជល
ផង តើដូចម្តេច ។ បកមាសានោះផង ជាបកមាសាផង ដែលបក-
មាសាស្តាបអវិជ្ជលផង ។ ត្ថកធម៌គ្រាន់តែបកមាសាស្តាបអវិជ្ជល តែមិន
មែនជាបកមាសា តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ណា ដែលបកមាសាស្តាប
អវិជ្ជល ដោយធម៌ទាំងនោះ រៀនធម៌ទាំងនោះចេញ ត្ថកធម៌ដ៏សេស
សល់ ប្រកបដោយមាសាវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជា
កាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ និងល្អក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
នោះត្ថកធម៌គ្រាន់តែបកមាសាស្តាបអវិជ្ជល តែមិនមែនជាបកមាសា ។

[២២៥] ត្ថកធម៌ប្រាសចាកបកមាសា តែបកមាសាស្តាប
អវិជ្ជល តើដូចម្តេច ។ ត្ថកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ
ត្ថកធម៌ប្រកបដោយមាសាវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
ជាតាមាវចរ ប្រាវចរ អប្រាវចរ ល្អក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
នោះត្ថកធម៌ ប្រាសចាកបកមាសា តែបកមាសាស្តាបអវិជ្ជល ។

កត្តាមេ ធម្មា បរមហិមាសិវ្យយុត្តា អបរមមដ្ឋា ។ អប-
រិយាបដ្ឋា មត្តា ច មត្តជលានិ ច អសម្ពុតា ច
ធាតុ ឥមេ ធម្មា បរមហិមាសិវ្យយុត្តា អបរមមដ្ឋា ។

(២២៦) កត្តាមេ ធម្មា សារម្មណា ។ វេទនា-
ខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សម្ព័រក្ខន្ធន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធន្ធោ
ឥមេ ធម្មា សារម្មណា ។ កត្តាមេ ធម្មា អនាម្ម-
ណា ។ សទ្ធក្ខ រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ
ធម្មា អនាម្មណា ។

(២២៧) កត្តាមេ ធម្មា ចិត្តា ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ
សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ដីវិញ្ញាណំ កាយ-
វិញ្ញាណំ បដោធាតុ បដោវិញ្ញាណធាតុ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តា ។ កត្តាមេ ធម្មា វោ ចិត្តា ។ វេទនាខន្ធោ
សញ្ញាខន្ធោ សម្ព័រក្ខន្ធន្ធោ សទ្ធក្ខ រូបំ អសម្ពុតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា វោ ចិត្តា ។

(២២៨) កត្តាមេ ធម្មា ចេតសិកា ។ វេទនាខន្ធោ
សញ្ញាខន្ធោ សម្ព័រក្ខន្ធន្ធោ ឥមេ ធម្មា ចេតសិកា ។
កត្តាមេ ធម្មា អចេតសិកា ។ ចិត្តក្ខ សទ្ធក្ខ រូបំ
អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អចេតសិកា ។

ត្ថកធម៌ប្រាសចាកបរមាសាវេរី បរមាសាវេរីស្តាបរវត្ថុលផង តើដូច
ម្តេច ។ មត្ត ជាអបរិយោបន្តៈផង ផលវិនមត្តផង អសម្ពុតធាតុផង
នេះត្ថកធម៌ប្រាសចាកបរមាសាវេរី បរមាសាវេរីស្តាបរវត្ថុលផង ។

(២២៦) ត្ថកធម៌ប្រកបដោយការម្នា តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
ខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សម្ព័រក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយការម្ន-
ណ៍ ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាការម្នា តើដូចម្តេច ។ រូបចាំងអស់ មិន
អសម្ពុតធាតុ នេះត្ថកធម៌មិនមែនជាការម្នា ។

(២២៧) ត្ថកធម៌ជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោត-
វិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ដីវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោធាតុ មនោ-
វិញ្ញាណធាតុ នេះត្ថកធម៌ជាចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។
វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សម្ព័រក្ខន្ធ រូបចាំងអស់ និងអសម្ពុតធាតុ នេះត្ថក
ធម៌មិនមែនជាចិត្ត ។

(២២៨) ត្ថកធម៌ជាចេតសិក តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញា-
ខន្ធ សម្ព័រក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ជាចេតសិក ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាចេតសិក
តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបចាំងអស់ផង អសម្ពុតធាតុផង នេះត្ថកធម៌
មិនមែនជាចេតសិក ។

[២៦៧] កតតមេ ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តសម្បយុត្តា ។ កតតមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។
សត្វត្ថា រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
វិប្បយុត្តា ។ ចិត្តំ ឈ វត្តតំ ចិត្តេន សម្បយុត្តន្តិច័
ចិត្តេន វិប្បយុត្តន្តិច័ ។

[២៦៨] កតតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
សំសដ្ឋា ។ កតតមេ ធម្មា ចិត្តវិសំសដ្ឋា ។ សត្វ-
ត្ថា រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិសំ-
សដ្ឋា ។ ចិត្តំ ឈ វត្តតំ ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិច័ ចិត្តេន
វិសំសដ្ឋន្តិច័ ។

[២៦៩] កតតមេ ធម្មា ចិត្តសម្មដ្ឋា ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ កាយវិញ្ញត្តិ វចី-
វិញ្ញត្តិ យំ វា ចន្ទាម្បិ អត្តំ រូបំ ចិត្តំ ចិត្ត-
ហេតុកំ ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបាយតនំ សញ្ញាយតនំ
កម្មាយតនំ វសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាគាស-
ធាតុ វណ្ណធាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុតុតា

[២៦៧] ត្នកធម៌ប្រកបដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ទ
សញ្ញាខន្ទ សង្ខារក្ខន្ទ នេះត្នកធម៌ប្រកបដោយចិត្ត ។ ត្នកធម៌ប្រកប
ចាកចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងអស់ និងអសង្កតធាតុ នេះត្នកធម៌
ប្រាសចាកចិត្ត ។ ចិត្តគេមិនគប្បីពាលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា
ប្រាសចាកចិត្តផងទេ ។

[២៦៨] ត្នកធម៌ប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនា-
ខន្ទ សញ្ញាខន្ទ សង្ខារក្ខន្ទ នេះត្នកធម៌ប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត ។ ត្នក
ធម៌មិនប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបទាំងអស់ និងអសង្ក-
តធាតុ នេះត្នកធម៌មិនប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្ត ។ ចិត្តគេមិនគប្បីពាល
ថា ប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្តផង ថាមិនប្រឡូកប្រឡំដោយចិត្តផងទេ ។

[២៦៩] ត្នកធម៌ទាំងឡាយដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។
វេទនាខន្ទ សញ្ញាខន្ទ សង្ខារក្ខន្ទ កាយវិញ្ញត្តិ (កាកប្រើកកាយ)
វិចីវិញ្ញត្តិ (កាកប្រើកដៃ) ឬក៏ រូបដទៃណា គឺរូបកើតក៏ចិត្ត
មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសម្មដ្ឋាន រូបាយភនៈ សញ្ញាយភនៈ
កម្មាយភនៈ វសាយភនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយភនៈ អាគាសធាតុ វណ្ណធាតុ
រូបស្សលហុតា (ភាគនៃរូបស្រាល) រូបស្សមុតុតា (ភាគនៃរូបទន់)

រូបស្សី កតត្ថិតាតា រូបស្សី ឧបទយោ រូបស្សី សន្តតិ
កតត្ថិតាតា អាហារោ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានា ។
កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តសមុដ្ឋានា ។ ចិត្តញ្ច អវ-
សេសញ្ច រូបំ អសន្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លោ
ចិត្តសមុដ្ឋានា ។

[២៧២] កតមេ ធម្មា ចិត្តសហកុលោ ។ វេទនា-
ខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារកុលោ កាយវិញ្ញាតិ វចិវិញ្ញាតិ
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសហកុលោ ។ កតមេ ធម្មា លោ ចិត្ត-
សហកុលោ ។ ចិត្តញ្ច អវសេសញ្ច រូបំ អសន្តតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តសហកុលោ ។

[២៧៣] កតមេ ធម្មា ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។
វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារកុលោ កាយវិញ្ញាតិ
វចិវិញ្ញាតិ ឥមេ ធម្មា ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។ កតមេ
ធម្មា លោ ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។ ចិត្តញ្ច អវសេសញ្ច
រូបំ អសន្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តានុ-
បវវត្តិលោ ។

[២៧៤] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសន្នសមុដ្ឋានា ។
វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារកុលោ ឥមេ ធម្មា

រូបស្សីកតតា (កាតខៃរូបនូវដល់ការងារ) រូបស្សីឧបយោ (ការ
សន្សំខៃរូប) រូបស្សីសន្តតិ (ដំណែងរូប) ពន្យឿន្តរោហោ នេត្តកធម៌
វែលកាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនកាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូច
ម្តេច ។ ចិត្តផង រូបដ៏សេសផង អសន្តតធាតុផង នេត្តកធម៌បិប
កាំងឡើងដោយចិត្ត ។

[២៧៥] ពួកធម៌កើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកុល កាយវិញ្ញាតិ វចិវិញ្ញាតិ នេត្តកធម៌កើតជាមួយ
នឹងចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូប
ដ៏សេសផង អសន្តតធាតុផង នេត្តកធម៌មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។

[២៧៦] ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកុល កាយវិញ្ញាតិ វចិវិញ្ញាតិ នេត្តកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅតាម
ចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូប
សេសផង អសន្តតធាតុផង នេត្តកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។

[២៧៧] ពួកធម៌ច្រឡូកច្រឡំកាំងកាំងឡើងដោយចិត្ត តើ
ដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារកុល នេត្តកធម៌

ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។ កតមេ ធម្មា វោ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានា ។ ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា
ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។

[២៧៥] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស-
ហកុវោ ។ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សដ្ឋានុត្តរោ
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុវោ ។ កត-
មេ ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុវោ ។
ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ
ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហកុវោ ។

[២៧៦] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុ-
បវវត្តិវោ ។ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សដ្ឋានុត្តរោ
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវវត្តិវោ ។ កត-
មេ ធម្មា វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវវត្តិវោ ។
ចិត្តញ្ច សទ្ធិញ្ច រូបំ អសដ្ឋតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា
វោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបវវត្តិវោ ។

[២៧៧] កតមេ ធម្មា អដ្ឋត្តិកា ។ ចក្ខុយ-
តនំ ។ វេ ។ មនាយតនំ ឥមេ ធម្មា អដ្ឋត្តិកា ។
កតមេ ធម្មា ពាហិកា ។ រូបាយតនំ ។ វេ ។
ធម្មាយតនំ ឥមេ ធម្មា ពាហិកា ។

ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងវិញវិញវិញ ។ ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំបិទតាំង
ឡើងវិញវិញវិញ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង អសដ្ឋត-
នាកុផង នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំបិទតាំងឡើងវិញវិញវិញ ។

[២៧៥] ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត
តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សដ្ឋានុត្តរោ នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំ
ទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំបិទតាំង
ឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង
អសដ្ឋតនាកុផង នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំបិទតាំងឡើងមិនកើតជាមួយ
នឹងចិត្ត ។

[២៧៦] ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តៈវេតាមចិត្ត
តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធា សញ្ញាខន្ធា សដ្ឋានុត្តរោ នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំ
ទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តៈវេតាមចិត្ត ។ ពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំបិទតាំង
ឡើងមិនប្រព្រឹត្តៈវេតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបទាំងអស់ផង
អសដ្ឋតនាកុផង នេះពួកធម៌ច្រឡកច្រឡំបិទតាំងឡើងមិនប្រព្រឹត្តៈវេ
តាមចិត្ត ។

[២៧៧] ពួកធម៌ជាខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតនៈ ។ វេ ។
មនាយតនៈ នេះពួកធម៌ជាខាងក្នុង ។ ពួកធម៌ជាខាងក្រៅ តើដូច
ម្តេច ។ រូបាយតនៈ ។ វេ ។ ធម្មាយតនៈ នេះពួកធម៌ជាខាងក្រៅ ។

(២៧៨) កតមេ ធម្មា ឧបាទាន ។ ធម្មតាយ-
 តំ ។ មេ ។ កតត្ថិកាភោ អាហារោ ឥមេ ធម្មា
 ឧបាទាន ។ កតមេ ធម្មា យោ ឧបាទាន ។ វេទនា-
 ឡោ សញ្ញាឡោ សង្ខារក្ខុឡោ វិញ្ញាណក្ខុឡោ
 ធន្តារោ ច(១) មហាក្ខតា អសង្ខតា ច ធាតុ ឥមេ
 ធម្មា យោ ឧបាទាន ។

(២៧៩) កតមេ ធម្មា ឧបាទិដ្ឋា ។ សាសវា
 កុសលាកុសលាធំ ធម្មាធំ វិចារោ កាមាវចរ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ វេទនាឡោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខុឡោ យញ្ច រូបំ កម្មស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា
 ឧបាទិដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា អនុបាទិដ្ឋា ។ សា-
 សវា កុសលាកុសលា ធម្មា កាមាវចរ រូបាវច-
 រ អរូបាវចរ វេទនាឡោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខុឡោ
 យេ ច ធម្មា កិរិយា ខេវ កុសលា ធាតុសលា
 ច ច កម្មវិចារោ យញ្ច រូបំ ច កម្មស្ស កត-
 ត្តា អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មក្កដលាធំ ច អសង្ខ-
 តា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនុបាទិដ្ឋា ។

១ ឧ. ធម្មតោ ឧត្តិ ។

(២៨០) ត្ថកធម៌ជាឧបាទាន (ឧបាទាន) តើដូចម្តេច ។ ត្ថក-
 យន្តៈ ។ មេ ។ តត្ថិកាភោ អាហារោ ឥមេ ធម្មា ។ ត្ថកធម៌
 មិនមែនជាឧបាទាន តើដូចម្តេច ។ វេទនាឡោ សញ្ញាឡោ សង្ខារក្ខុ
 វិញ្ញាណក្ខុ មហាក្ខតុបទាំង ២ និងអសង្ខតធាតុ នេះធម៌មិនមែនជា
 ឧបាទាន ។

(២៨១) ត្ថកធម៌ជាឧបាទានៈ (ធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិលេស
 មានកណ្តាជាដើមតាមយកហើយ) តើដូចម្តេច ។ វិបាក ប្រកបដោយ
 ភាសវៈ របស់ត្ថកធម៌ជាកុសល និងអកុសល ជាភាមាវចរ រូបាវចរ អរូ-
 បាវចរ វេទនាឡោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខុ និងរូបដែលជាកម្មស្សកតត្តា
 នេះត្ថកធម៌ជាឧបាទានៈ ។ ត្ថកធម៌ជាអនុបាទានៈ (ធម៌មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមានកណ្តាជាដើមតាមយកហើយ) តើដូចម្តេច ។ ត្ថក
 ធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល និងអកុសល ជាភាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ វេទនាឡោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខុ ឬត្ថកធម៌ជាកិរិយា ដែល
 មិនមែនជាកុសល មិនមែនជាអកុសល មិនមែនជាកម្មវិបាក រូបដែល
 មិនមែនជាកម្មស្សកតត្តា មត្ត ជាអបរិយាបដ្ឋៈ ផលនៃមត្ត និងអសង្ខត-
 ធាតុ នេះត្ថកធម៌ ជាអនុបាទានៈ ។

(២៨០) កតតមេ ធម្មា ឧបាទានា ។ កត្តាវិ
ឧបាទានាធិ កាមុបាទានំ ទិដ្ឋុបាទានំ សីលក្កត្តុ-
បាទានំ អត្តវាទុបាទានំ ។

(២៨១) កត្ត កតតមំ កាមុបាទានំ ។ យោ
កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ កាមវរកោ កាមធម្មិ កាម-
តណ្ហា កាមសិលេហោ កាមបរិធារហោ កាមមុត្តា
កាមជ្ឈោសាធំ ឥទំ វុត្តុតិ កាមុបាទានំ ។

(២៨២) កត្ត កតតមំ ទិដ្ឋុបាទានំ ។ ធម្មិ ទិដ្ឋិ
ធម្មិ យិដ្ឋំ ធម្មិ ហុតំ ធម្មិ សុភវេទិក្កដាធំ កត្តា-
ធំ ផលវិចារកោ ធម្មិ អយំ លោកោ ធម្មិ បរោ
លោកោ ធម្មិ មាតា ធម្មិ បិតា ធម្មិ សត្តា ធម្ម-
ចាតិកា ធម្មិ លោកេ សមណក្រាហ្មណំ សប្បត្ត-
តា សម្មាសម្ពិបត្តា យេ ឥចក្ខុ លោកំ បរក្ខុ លោ-
កំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្តា បរេទេដ្ឋិតិ យា វិវ-
រុបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ទិដ្ឋិកហធំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិស្ស-
កាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្បដ្ឋិតិ ទិដ្ឋិសញ្ញោជធំ កាហោ បដិក្កា-
ហោ អភិទិវេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបថោ

(២៨០) ក្នុងនបំ ពុទ្ធសាសនា (សេចក្តីប្រកាស) តើប្តូរ
ម្តេច ៗ ទុបាទាន ២ គឺ កាមុបាទាន វិវុទ្ធសាសនា សីលក្កត្តុបាទាន
អត្តវាទុបាទាន ៗ

(២៨១) បណ្តាទុបាទានទាំងនោះ កាមុបាទាន តើដូចម្តេច ៗ
សេចក្តីប្រាថ្នាចំពោះកាម ការគ្រេកអរចំពោះកាម ការរីករាយចំពោះកាម
ការខ្វះសាច់ពោះកាម សេចក្តីស្រឡាញ់ចំពោះកាម ការរលាយរល
ចំពោះកាម ការជ្រុលជ្រប់ចំពោះកាម ការផ្តុលផ្តង់ចំពោះកាម ណា
ក្នុងកាមទាំងឡាយ នេះហៅថា កាមុបាទាន ។

(២៨២) បណ្តាទុបាទានទាំងនោះ ទិដ្ឋុបាទាន តើដូចម្តេច ៗ ការ
យល់ថា បានវិសេសបានទិព្វហើយមិនមានផល ឬជាធំមិនមានផល ឬជា
តូចមិនមានផល ផលវិបាកនៃធម្មវិសេសឬតូចឬធំ ឬធ្វើអាក្រក់មិនមាន
លោកនេះមិនមាន លោកនាងមុនមិនមាន មាតាមិនមានគុណ បិតាមិន
មានគុណ ពួកសត្វជាឧបបាតិកៈមិនមាន ពួកសមណក្រាហ្មណំ ក្នុង
លោក ជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្អ ប្រតិបត្តិល្អ ធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវលោកនេះនឹង
លោកនាងមុន ដោយប្រាថ្នាដ៏ទុក្ខដោយខ្លួនឯង ហើយសំដែងប្រាថ្នា
បាន ក៏មិនមាន នឹងទិដ្ឋិ ដំណើរនឹងទិដ្ឋិ ព្រៃញាតស្សាតនឹងទិដ្ឋិ ផ្លូវច្បាយ
នឹងទិដ្ឋិ ចម្រើននឹងទិដ្ឋិ ការយល់ច្រើននឹងទិដ្ឋិ ការដាច់ចំពាក់នឹងទិដ្ឋិ ការក្នុង
កាន់ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អង្គុយ ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស

មិច្ឆត្តំ តិក្កាយតទំ វិបរិយេសត្តាយោ វេទំ វុច្ឆតិ ទិដ្ឋិ-
ចានានំ ។ វេយត្វា សីលទ្ធកុចានានំ អត្តវាទុចា-
នានំ ។ សព្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិចានានំ ។

[២៨៣] តត្ថ កតមំ សីលទ្ធកុចានានំ ។ វេតោ
តហិត្វា សមណាប្រាហ្មណានំ សីលេន សុទ្ធិ វេតន
សុទ្ធិ សីលទ្ធិតេន សុទ្ធិតិ យា វិវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ-
កតំ ទិដ្ឋិកហានំ ទិដ្ឋិកត្តារោ ទិដ្ឋិវិស្វកាយិកំ ទិដ្ឋិ-
វិប្បដ្ឋិតំ ទិដ្ឋិសុត្តារាជំ តាយោ បដិក្កាយោ អភិទិ-
វេសោ បរាមាសោ កុម្មត្តោ មិច្ឆាបដោ មិច្ឆត្តំ
តិក្កាយតទំ វិបរិយេសត្តាយោ វេទំ វុច្ឆតិ សីលទ្ធិ-
កុចានានំ ។

[២៨៤] តត្ថ កតមំ អត្តវាទុចានានំ ។ វេទ
អស្សុតវា បុប្ផដ្ឋិលោ អវិយានំ អនស្សវី អវិយទម្ម-
ស្ស អនោវិទោ អវិយទម្ម អវិទិតោ សប្បវិសានំ
អនស្សវី សប្បវិសទម្មស្ស អនោវិទោ សប្បវិស-
ទម្ម អវិទិតោ រូបំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ រូបវន្តំ
វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ

ភាពនៃចិត្តខុស ល្បីល្បាញកំរាង សេចក្តីប្រកាន់កុំឈប់ប្រាកដខុស
ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា ទិដ្ឋិចានាន ។ លើក
សែនតែសីលទ្ធកុចានាន និងអត្តវាទុចានានទេ ល្បីល្បាញទិដ្ឋិតាំង
អស់ ក៏ហៅថា ទិដ្ឋិចានានដែរ ។

[២៨៥] ចណ្ណទប្រាបានទាំងនោះ សីលទ្ធកុចានាន តើដូចម្តេច ។
ត្អូកសមណាប្រាហ្មណ៍ខាងក្រៅ អំពីសាសនានេះ (ប្រកាន់ថា) សេចក្តី
បរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិភ បរិសុទ្ធិដោយសីលនិងវិភ និងទិដ្ឋិ
ដំណើរតិទិដ្ឋិ ព្រៃញាតស្សាតតិទិដ្ឋិ ផ្លូវត្រាយតិទិដ្ឋិ ចម្រើនតិទិដ្ឋិ ការ
យល់ឆ្លងតិទិដ្ឋិ ការដាច់ពាក់តិទិដ្ឋិ ការក្នុងតាន់ ការប្រកាន់ ការ
ប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អង្គុល ផ្លូវត្រក់ ផ្លូវខុស ភាពនៃចិត្តខុស លទ្ធិ
ដូចជាកំរាង សេចក្តីប្រកាន់កុំឈប់ស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាព
បែបនេះ នេះហៅថា សីលទ្ធកុចានាន ។

[២៨៦] ចណ្ណទប្រាបានទាំងនោះ អត្តវាទុចានាន តើដូចម្តេច ។
បុប្ផដ្ឋិន ជាអ្នកមិនចេះដឹង ក្នុងលោកនេះ មិនធ្លាប់ឃើញត្អូកគ្រោះអវិយៈ
មិនល្ងាសវិ ក្នុងអវិយធម៌ មិនខ្លាខ្លាខ្លា ក្នុងអវិយធម៌ មិនធ្លាប់
ឃើញត្អូកសប្បវេស មិនល្ងាសវិ ក្នុងសប្បវិសធម៌ មិនខ្លាខ្លា
ខ្លា ក្នុងសប្បវិសធម៌ វែងយល់ឃើញប្រាថាខ្លា ឃើញខ្លាថា
មានប្រទះ ឃើញប្រាថាមានក្នុងខ្លាខ្លះ ឃើញខ្លាថាមានក្នុងប្រទះ

វេទន៍ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ
 អត្តនិ វា វេទនំ វេទនាយ វា អត្តានំ សព្វំ អត្តតោ
 សមទុបស្សតិ សព្វាវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សព្វំ
 សព្វាយ វា អត្តានំ សម្មារ អត្តតោ សមទុបស្សតិ
 សម្មារវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា សម្មារ សម្មារសុ វា
 អត្តានំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វិញ្ញាណ-
 វន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា
 អត្តានំ យា ឯវុចា ធិដ្ឋិ ធិដ្ឋិកតំ ធិដ្ឋិកហនំ ធិដ្ឋិ-
 កត្តាហេ ធិដ្ឋិវិស្វកាយកំ ធិដ្ឋិវិប្បដ្ឋិតំ ធិដ្ឋិសញ្ញាជនំ
 តាហា មជ្ជិកាហោ អភិជិវេសោ បរមាសោ កុច្ឆ-
 កោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិក្ខាយតនំ វិបរិយេសត្តាហោ
 សនំ វុច្ឆតិ អត្តវាទុចាទានំ ។

សមេ ធម្មា ឧចាទានា ។

[២៧៥] តតមេ ធម្មា ធា ឧចាទានា ។ តេ
 ធម្មេ វេចត្តា អវេសសា កុសលាកុសលាព្យាកតតា
 ធម្មា តាមាវចក រូចាវចក អរូចាវចក អបរិយាប-
 ដ្ឋា វេទនាខន្ទោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តុន្ទោ សត្វត្វ
 រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ សមេ ធម្មា ធា ឧចាទានា ។

ឃើញវេទនាថាជំនួញ ឃើញត្រូវចាំមានវេទនាខ្លះ ឃើញវេទនាឯទៀត
 ក៏ដូចខ្លះ ឃើញខ្លួនចាំមានក្នុងវេទនាខ្លះ ឃើញសព្វគ្រប់ចាំខ្លួន ឃើញ
 ខ្លួនចាំមានសព្វាខ្លះ ឃើញសព្វគ្រប់ចាំមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនចាំមាន
 ក្នុងសព្វាខ្លះ ឃើញសម្មារចាំជំនួញ ឃើញខ្លួនចាំមានសម្មារខ្លះ ឃើញ
 សម្មារចាំមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញខ្លួនចាំមានក្នុងសម្មារខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណ
 ចាំជំនួញ ឃើញខ្លួនចាំមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណចាំមានក្នុងខ្លួនខ្លះ
 ឃើញខ្លួនចាំមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ធិនធិដ្ឋិ ជំណើរធិដ្ឋិ ព្រៃញាតស្សាត
 គឺធិដ្ឋិ ផ្លូវត្រាយគឺធិដ្ឋិ ប្រម្រងគឺធិដ្ឋិ ការយល់ច្រើនគឺធិដ្ឋិ ការដាំបំបែក
 គឺធិដ្ឋិ ការត្រួតតាម ការប្រកាន់ ការប្រកាន់ខ្ជាប់ ការស្តាប់អវិជ្ជន ផ្លូវ
 អាក្រក់ ផ្លូវខុស ភាពនៃចិត្តខុស លទ្ធិដូចជាតំកង លេចក្តីប្រកាន់ក្នុង
 ការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពវិបធមៈ នេះហៅថា អត្តវា-
 ទុចាទាន ។

នេះភ្នកធម៌ ជាទុចាទាន ។

[២៧៥] ភ្នកធម៌មិនមែនជាទុចាទាន តើដូចម្តេច ។ រឿងនៃ
 ធម៌ទាំងនោះចេញ ភ្នកធម៌ដ៏សសសល់ ជាកុសល អកុសល និង
 អព្យាក្រឹត ជាអារាម រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាខ្លួន
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្នុង ល្អទាំងអស់ និងសម្ពុតនាតុ នេះភ្នកធម៌មិន
 មែនជាទុចាទាន ។

(២៨៦) កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ សាសវា
 កុសលាកុសលាស្យាកតា ធម្មា កាមាវចរា រូបាវច-
 រា អរូបាវចរា រូបក្កុដ្ឋោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
 ឥមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ កតមេ ធម្មា អនុបាទា-
 និយា ។ អបរិយាចន្ទា មត្តា ច មក្កុដលានិ ច អស-
 ត្ថុតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនុបាទានិយា ។

(២៨៧) កតមេ ធម្មា ឧបាទានសម្មយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា សម្មយុត្តា វេទនាទេវោ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានស-
 ម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។
 តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាទេវោ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សត្វក្កុ រូបំ អសត្ថុតា ច
 ធាតុ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។

(២៨៨) កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ទេវេ ឧបាទានិ-
 យា ច ។ តានេវ ឧបាទានាចិ ឧបាទានា ទេវេ ឧបា-
 ទានិយា ច ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ទេវេ ទេ-
 វេ ឧបាទានា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា ឧបា-
 ទានិយា តេ ធម្មេ វិមេត្តា អវិសេសា សាសវា

(២៨៩) ត្នកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន តើដូចម្តេច ។ ត្នក
 ធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាតុសល អតុសល ចិល្បិស្រ្តិក ជាបាណ-
 វិចា រូបាវចរា អរូបាវចរា និងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះត្នកធម៌
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន ។ ត្នកធម៌មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន តើ
 ដូចម្តេច ។ មត្ត ជាអបរិយាចន្តៈផង ផលនៃមត្តផង អសត្ថុតធាតុផង
 នេះត្នកធម៌ មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន ។

(២៩០) ត្នកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខទាន តើដូចម្តេច ។ ត្នក
 ធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះត្នកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខទាន ។ ត្នកធម៌ប្រាសចាកទុក្ខទាន តើដូច
 ម្តេច ។ ត្នកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំងនោះ វេទនាទន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រទាំងអស់ និងអសត្ថុតធាតុ នេះត្នកធម៌ ប្រាសចាក
 ទុក្ខទាន ។

(២៩១) ត្នកធម៌ជាទុក្ខទានផង ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខ-
 ទានផង តើដូចម្តេច ។ ទុក្ខទានទាំងនោះផង ជាទុក្ខទានផង
 ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទានផង ។ ត្នកធម៌ គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខទាន តែមិនមែនជាទុក្ខទាន តើដូចម្តេច ។ ត្នកធម៌
 ណា ជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន ដោយធម៌ទាំងនោះ រឿងតែ
 ធម៌ទាំងនោះចេញ ត្នកធម៌ដ៏សេសសល់ ប្រកបដោយភាសវៈ

កុសលាកុសលាត្យកតា ធម្មា កាមាវចន រូបាវច-
ន អរូបាវចន រូបក្ខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
ឥមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ចេវ យោ ច ឧបាទានា ។

[២៨៧] កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ចេវ ឧបាទា-
នសម្បយុត្តា ច ។ ទិដ្ឋតានាមំ កាមុបាទានេន
ឧបាទានេត្យេវ ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខ កាមុបាទានំ
ទិដ្ឋតានេន ឧបាទានេត្យេវ ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខ
សីលត្យុត្តតានាមំ កាមុបាទានេន ឧបាទានេត្យេវ ឧបា-
ទានសម្បយុត្តក្ខ កាមុបាទានំ សីលត្យុត្តតានេន
ឧបាទានេត្យេវ ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខ អត្តកំឧបាទានំ
កាមុបាទានេន ឧបាទានេត្យេវ ឧបាទានសម្បយុត្ត-
ក្ខ កាមុបាទានំ អត្តកំឧបាទានេន ឧបាទានេត្យេវ
ឧបាទានសម្បយុត្តក្ខ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានា ចេវ
ឧបាទានសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទា-
នសម្បយុត្តា ចេវ យោ ច ឧបាទានា ។ តេហិ
ចម្ពេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ មេវេត្តា
វេទនាទន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា
ឧបាទានសម្បយុត្តា ចេវ យោ ច ឧបាទានា ។

ជាតុសល អតុសល ធិន្ទវត្ថុត្រីត ជាតាណិយ ប្រាណិយ បុព្វវេយ
ប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធម៌ត្រានៃប្រកបដោយ
ទុបាទាន តែមិនមែនជាទុបាទាន ។

[២៨៧] ត្តកធម៌ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទានផង តើ
ដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋបាទាន ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទានផង
ដោយកាមុបាទាន កាមុបាទាន ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទាន
ផង ដោយទិដ្ឋបាទាន សីលត្យុត្តបាទាន ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយ
ទុបាទានផង ដោយកាមុបាទាន កាមុបាទាន ជាទុបាទានផង ប្រកប
ដោយទុបាទានផង ដោយសីលត្យុត្តបាទាន អត្តកំឧបាទាន ជាទុបាទាន
ផង ប្រកបដោយទុបាទានផង ដោយកាមុបាទាន កាមុបាទាន ជា
ទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទានផង ដោយអត្តកំឧបាទាន នេត្តក
ធម៌ជាទុបាទានផង ប្រកបដោយទុបាទានផង ។ ត្តកធម៌ត្រានៃប្រកប
ដោយទុបាទាន តែមិនមែនជាទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ ត្តកធម៌ណា
ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វៀរតែធម៌ទាំងនោះចេញ និងវេទនាទន្ធ
។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេត្តកធម៌ត្រានៃប្រកបដោយទុបាទាន តែ
មិនមែនជាទុបាទាន ។

(២៧០) កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ឧបា-
 ទានិយា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា
 សាសវំ កុសលា កុសលំ ព្យាគតា ធម្មា កាមា-
 វដក រូចាវចក អរូចាវចក រូបកុន្តោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណកុន្តោ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ឧបា-
 ទានិយា ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា អនុ-
 បាទានិយា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មក្កដលានិ
 ច អសន្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្ប-
 យុត្តា អនុបាទានិយា ។

(២៧១) កតមេ ធម្មា កំលេសា ។ ទស
 កំលេសវុត្តំ លោកោ ទោសោ មោហោ មាទោ
 ទិដ្ឋិ វិចិត្តា មីដំ ឧទ្ធច្ចំ អហិកំ អនោត្តប្បំ ។

(២៧២) តត្ថ កតមោ លោកោ ។ យោ ភវតា
 សារតោ អនុនយោ អនុរោទោ ទដ្ឋិ ទដ្ឋិភកោ
 មិត្តស្ស សារតោ ឥច្ឆា ឫច្ឆា អន្សោសានំ កេរោ
 មលំកេរោ សម្ពោ មម្ពោ ដិជា មាយា ជជិកា
 សញ្ញាទដិ សិទ្ធិដិ ជាលិដិ សវតា វិសត្តិកា សុត្តំ

(២៧០) ត្នកធម៌ព្រាសចាតទុកាត តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុកា-
 តាន តើដូចម្តេច ។ ត្នកធម៌ពោ ព្រាសចាតលើវិជ្ជាបរិយោ ត្នកលើ
 ប្រកបដោយពសវៈ ជាកុសល អកុសល មិនល្បែក្រើត យាងហុំចរ
 រូបាវចរ អរូបាវចរ ដឹងប្រក្ខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណកុន្ធ នេះត្នកធម៌
 ព្រាសចាតទុកាតាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុកាតាន ។ ត្នកធម៌ព្រាស
 ចាតទុកាតានផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុកាតានផង តើដូចម្តេច ។
 មត្ត ដាអបរិយាបដ្ឋៈផង ផលនៃមត្តផង អសន្តតាកុផង នេះត្នកធម៌
 ព្រាសចាតទុកាតានផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុកាតានផង ។

(២៧១) ត្នកធម៌ជាតិលេស (គ្រឿងសៅហ្មង) តើដូចម្តេច ។
 តិលេសវត្ថុ ១០ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ វិចិត្តា
 មីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិកំ អនោត្តប្បៈ ។

(២៧២) បណ្តាតិលេសវត្ថុទាំងនោះ លោភៈ តើដូចម្តេច ។
 គម្រេក ការគ្រេកអង្វាង ការដាច់ចំពាក់ក្នុងការម្នាស់ ការស្រីបស្រាល
 ការរើករយ ការរើករយអង្វាង គម្រេកអង្វាងនៃចិត្ត សេចក្តីប្រាថ្នា ការ
 ជ្រុលជ្រប់ ការផ្តល់ដល់ចិត្ត ការភោគន័ន្ធ ការប្រើភិ ការដាច់ចំពាក់
 ការលិចចុះ ធម្មជាតិទាំងស្រុងឱ្យកើតក្នុងភព មាយា ធម្មជាតិបង្កើតសត្វ
 ការញ៉ាំងសត្វឱ្យប្រកបដោយទុក្ខ ធម្មជាតិចាត់ស្រែសេត្តទុក បណ្តាញ
 ការបង្កើត ការផ្សាយទៅកាន់ការម្នាស់ផ្សេង ។ ចំណងចង់សត្វទុក

វិសេស អាណូមាដិ មុតិយោ បណ្ឌិតិ កវីនេត្តិ វង់
 វង់ថា សន្តិភិ សិរេយោក អមេត្តា មជិតទ្ធិ អាសា
 អាសីសនា អាសីសិតន្តំ រូបាសា សន្តាសា កត្តាសា
 រសាសា ដោដ្ឋញ្ញាសា លាភាសា ធនាសា មុត្តាសា
 ជីវិតាសា ជប្បា បជប្បា អភិជប្បា ជប្បា ជប្បនា
 ជប្បិតន្តំ លោលុប្បំ លោលុប្បាយនា លោលុប្បា-
 យិតន្តំ មុត្តិតតា សាទុកម្យតា អធម្មរតោ វិស-
 មលោភោ ជិតន្តិ ជិតាននា បត្តនា បិហនា
 សម្បត្តនា កាមតណ្ហា កវីតណ្ហា វិកវីតណ្ហា រូប-
 តណ្ហា អរូបតណ្ហា ជិរោធតណ្ហា រូបតណ្ហា សន្តិ-
 តណ្ហា កទ្ធិតណ្ហា រសតណ្ហា ដោដ្ឋញ្ញតណ្ហា ធម្ម-
 តណ្ហា ឌីយោ យោតោ កន្តោ ឌុតានាធំ អាវរណ៍
 ជីវរណ៍ ធានធំ តទ្ធិធំ ឧបត្តិលេសោ អនុសយោ
 បរិយុដ្ឋាធំ លតា វេទ្ឋិ ធុត្តម្យលំ ធុត្តជំនាន់

ការផ្សាយនៅកាន់ព្រះបណ្ឌិត មេត្តាចិត្តចិត្តសព្វគ្រប់បែប មេត្តាចិត្តចិត្តសព្វ
 តិរ ការតាំងចិត្តចិត្ត ធម្មជាតិជាសព្វគ្រប់បែប មេត្តាចិត្ត ជាប្រែ ប្រួល
 ព្រៃញាតស្សាត ការប្រលមិត្ត សេចក្តីស្រឡាញ់ ការប្រលមនេយលើ
 ដៅតន្ត្រីគ្រូដៅ សេចក្តីប៉ុនប៉ង ពាការប៉ុនប៉ង ភាពបែបចិត្តប៉ុនប៉ង ការប៉ុន
 ប៉ងប្រេ ប៉ុនប៉ងសំឡេង ប៉ុនប៉ងក្លិន ប៉ុនប៉ងរស ប៉ុនប៉ងផ្សព្វ ប៉ុនប៉ង
 លាភ ប៉ុនប៉ងទ្រព្យ ប៉ុនប៉ងបុត្រ ប៉ុនប៉ងជីវិត ធម្មជាតិទ្រព្យ ទ្រព្យ
 ជ្រុល ទ្រព្យខ្លាំង សេចក្តីទ្រព្យ អាការទ្រព្យ ភាពនៃចិត្តទ្រព្យ ការ
 រុលរុល អាការប្រព្រឹត្តលេក្សល ភាពនៃចិត្តលេក្សល ការញាប់ញ័រ
 ការចង់បានឱ្យសម្រេចប្រយោជន៍ ការត្រេកអរខុសគ្នាធម៌ ការលោភ
 ហួសកំណត់ ការត្រេកត្រសាល ការចង់បានមិនឈប់ សេចក្តីប្រាថ្នា
 សេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាព្រម សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាម ប្រាថ្នា
 ភព ប្រាថ្នាប្រាសពាកភព ប្រាថ្នាក្នុងរូបភព ប្រាថ្នាក្នុងអរូបភព
 ប្រាថ្នាក្នុងនិរោធ ប្រាថ្នារូប ប្រាថ្នាសំឡេង ប្រាថ្នាក្លិន ប្រាថ្នារស
 ប្រាថ្នាផ្សព្វ ប្រាថ្នាធម៌ កិលេសដូចជាជំនន់ គ្រឿងប្រកប គ្រឿង
 ចង់ក្រង គ្រឿងប្រកាន់មាំ គ្រឿងពាក់ជំនូនដៅ គ្រឿងពាក់ជំនូនសេវ
 គ្រឿងចំណុះ គ្រឿងចង គ្រឿងចូលទៅជិតសេវហ្មឺន គ្រឿងស្ងាត់ដំ-
 ណើរ តណ្ហាដូចជាវិល្លិ ប្រាថ្នាផ្សេងៗ ឫសគល់នៃខុត្ត ហេតុនៃខុត្ត

ទុក្ខច្បាស់លាស់ បារមីសោ បារមីសិរីសំ បារមីសយោ
 តណ្ហា ទដ្ឋិ តណ្ហា ជាសំ តណ្ហា តន្ត្រី តណ្ហា សម្ម-
 ទោ អភិជ្ឈា លោកោ អកុសលម្លំ អយំ វុទ្ធិតិ
 លោកោ ។

[២៧៣] តត្ថ តត្ថមោ ទោសោ ។ អនត្ថំ មេ
 អចរិតិ អាយាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិតិ អ-
 យាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតិ អាយាតោ
 ជាយតិ ចិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរិ
 ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិតិ ។ មេ ។ អនត្ថំ ចរិស្ស-
 តិ អាយាតោ ជាយតិ អច្ឆិយស្ស មេ អម-
 នាបស្ស អត្ថំ អចរិ ។ មេ ។ អត្ថំ ចរិតិ ។ មេ ។
 អត្ថំ ចរិស្សតិ អាយាតោ ជាយតិ អដ្ឋានេ វា
 ចន អាយាតោ ជាយតិ យោ ឯវុទ្ធា ចិត្តស្ស
 អាយាតោ បដិយាតោ មនិយំ មដិវោទោ កោ-
 ចោ ចកោចោ សម្មកោចោ ទោសោ បទោ-
 សោ សម្មទោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោបទោ-
 សោ កោតោ កុដ្ឋិទា កុដ្ឋិតត្ថំ ទោសោ

ហេតុជាដទៃកើតឡើង អន្តរិយោ អុបរិយោ អរម្មណ៍រិយោ ស្ត្រី
 តិរិយោ មណ្ឌិតិរិយោ ទោតិរិយោ សម្មតិរិយោ លោកិយ្យិ
 វិទ សេចក្តីជាប់ចាក់ ជាអកុសលម្លូល លោ លោយោវោ លោកៈ ។

[២៧៣] មណ្ឌិតិរិយោស្ត្រីទាំងនោះ ហោសៈ កើតម្តេច ។ គំនុំ
 កើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ
 គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ដល់
 អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ ទើបប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់អញ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជា
 ប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ មេ ។
 កំពុងប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រយោជន៍ ។ មេ ។ ទើបប្រព្រឹត្តនូវកម្មមិនជាប្រ-
 យោជន៍ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍
 ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តនៃអញ ។ មេ ។ កំពុង
 ប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍ ។ មេ ។ ទើបប្រព្រឹត្តនូវកម្មជាប្រយោជន៍
 បូកគំនុំកើតឡើង ក្នុងហេតុមិនគួរ ទើបការកុំក្នុងនៃចិត្ត ការកុំក្នុងនៃ
 សេចក្តីថ្នាំថ្នាក់ ការទាំងគប ការទាំងញី ការក្រាបទូរ ការក្រាប
 ញី ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តគប ការប្រទូស្តគ្រប់យ៉ាង ការទូចនៃចិត្ត
 ការប្រទូស្តនៃចិត្ត ការក្រាប ការទាំង ភាពនៃចិត្តទាំង សេចក្តីប្រទូស្ត

ទូសនា ទូសិរុត្តិ ព្យាបន្តិ ព្យាបន្តិ ព្យាបន្តិ
វិរោទោ បដិវិរោទោ ធន្យិក្ខន្តិ អស្សរោទោ អនន្តម-
ធនា មិន្តស្ស អយំ វុច្ឆនិ ទោសោ ។

[២៧២] គត្ត កកមោ មោហោ ។ ទុក្ខ អត្តា-
ណំ ទុក្ខសមុទយេ អត្តាណំ ទុក្ខនិរោទេ អត្តាណំ
ទុក្ខនិរោទតាមិធិយា បដិបទាយ អត្តាណំ បុព្វន្ត
អត្តាណំ អបរន្ត អត្តាណំ បុព្វនាបរន្ត អត្តាណំ
និបប្បក្ខយតាបដិច្ចសមុប្បន្តសុ ធម្មេសុ អត្តាណំ
យំ ឯវុច្ឆ អត្តាណំ អនស្សនំ អនកិសមយោ អន-
នុតោទោ អសៈម្ពោទោ អប្បដិវេទោ អសង្កាហាទា
អបរិយោគាហាទា អសមៈបត្តទា អប្បច្ចវេត្តណា
អប្បច្ចត្តកត្តំ ទុម្មេជ្ឈំ ពាល្យំ អសម្បជញ្ញំ មោហោ
បមោហោ សម្ពោហោ អវិជ្ជា អវិជ្ជោយោ អវិជ្ជា-
យោតោ អវិជ្ជាទុសយោ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាល-
ន្តំ មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ឆនិ មោហោ ។

[២៧៣] គត្ត កកមោ មោហោ ។ សេយ្យោបមស្មិតិ មា-
ហោ សទិសោបមស្មិតិ មោហោ ម៉ាហោបមស្មិតិ មោហោ

អតាប្រមុស្ត អាតវេក្ខ្យមុស្ត មេច្ឆវិរាសេ មេច្ឆវិរាសេ មេច
វៃចិត្តវិរាសេ ការវិជំ ការវិជំ អាតវេក្ខ្យមេច្ឆ មេច្ឆ មេច្ឆ
ណា ដែលមានសភាពវិបលាទៈ មេច្ឆវិរាសេ មេច្ឆ ។

[២៧៤] បណ្តាភិលសវត្ថុទាំងនោះ មោហា តើដូចម្តេច ។ ការមិន
ដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខសមុទយំ មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធ
មិនដឹងច្បាស់ក្នុងទុក្ខនិរោធតាមិធិបដិបទា មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែក
ខាងដើម មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធជាចំណែកខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងខន្ធ
ទាំងជាចំណែកខាងដើមនិងខាងចុង មិនដឹងច្បាស់ក្នុងពួកធម៌ ដែលកើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យបច្ចុយនោះ ។ និងការមិនដឹងច្បាស់ ការមិនឃើញ
ការមិនគ្រាស់ដឹង ការមិនក្លាក់លើក ការមិនគ្រាស់ដឹងព្រម ការមិនចាត់
ចុះ ការមិនបាទរងគ្រឿងទុក ការមិនចុះចិត្តស្ងប់ ការមិនរំពឹងមើល ការ
មិនបាទនិពារណា អំពីមិនជាក់ច្បាស់ ការយល់បាទរងគ្រ ភាពនៃ
សេចក្តីល្ងង់ ការមិនដឹងខ្លួន ការវង្វេង ការវង្វេងជ្រុល ការភូតភ្នាំង
អវិជ្ជា ជំនន់គឺអវិជ្ជា ការប្រកបគឺអវិជ្ជា អនុស័យគឺអវិជ្ជា ការស្តាប់ដំ-
ណើរគឺអវិជ្ជា គន្លឹះគឺអវិជ្ជា ការវង្វេង ជាអកុសលមូល ណា ដែល
មានសភាពវិបលាទៈ នេះហៅថា មោហា ។

[២៧៥] បណ្តាភិលសវត្ថុទាំងនោះ មាន តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីប្រកាន់ថា អញ្ញាប្រសើរ (ជាន់គេ) ប្រកាន់ថា អញ
ស្មើ (នឹងគេ) ប្រកាន់ថា អញរងគុណ (ជាន់គេ)

អបរទ្តេ កត្តុតិ វិចិត្តិកត្តិ បុព្វសុត្តនិ កត្តុតិ
 វិចិត្តិកត្តិ ឥន្ទប្បត្តយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
 កត្តុតិ វិចិត្តិកត្តិ យា ឃរុតា កត្តុតិ កត្តុតិយនា
 កត្តុតិយតត្តំ វិមតិ វិចិត្តិកត្តិ ទ្វេធិតំ ទ្វេធិតាបថា
 សំសយោ អនេកំសក្កាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា
 អបរិយោតាបនា ធម្មតត្តំ ចិត្តស្ស មនោវិលោកា
 អយំ វុត្តតិ វិចិត្តិកត្តិ ។

[២៧៨] តត្ថ កត្តមំ ដំនំ ។ យា ចិត្តស្ស
 អកល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱលីយនា សលីយនា លីនំ
 លីយនា លីយតត្តំ ដំនំ ដីយនា ដីយតត្តំ ចិត្តស្ស
 ឥន្ទំ វុត្តតិ ដំនំ ។

[២៧៩] តត្ថ កត្តមំ ឧទ្ធច្ចំ ។ យំ ចិត្តស្ស
 ឧទ្ធច្ចំ អរូបសមោ ចេតសោ វិក្កុតោ កន្តត្តំ ចិត្ត-
 ស្ស ឥន្ទំ វុត្តតិ ឧទ្ធច្ចំ ។

[៣០០] តត្ថ កត្តមំ អហិរិកំ ។ យំ ន
 ហិរិយតិ ហិរិយតិក្ខេន ន ហិរិយតិ ចាបកាណំ អក្ក-
 សាលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា ឥន្ទំ វុត្តតិ អហិរិកំ ។

នឿវត្ថុលំ សត្វិយំ ចំពោះខ្លួន ជាចំណែកខាងចុង ក្រើវត្ថុលំសត្វិយំ
 ចំពោះខ្លួន ជាងជាចំណែកខាងដើមចំណែកចុង ក្រើវត្ថុលំ សត្វិយំ
 ចំពោះធម៌ដែលកើតឡើង ព្រោះពេស្រយបច្ចុយ័រោះ ។ អធិសេចក្តីនឿវ
 ត្ថុលំ អាគារនឿវត្ថុលំ ភាពនៃសេចក្តីនឿវត្ថុលំ ពារយល់ស្នាក់ស្នើ
 ការសត្វិយ ការបកចិត្តជាចំណាមតិ ការបកជាផ្លូវតិ ការកន្លង ការ
 ប្រកាន់យកចំណែកដ៏ច្រើន ការសាញប្រដាញ ការសាន់កំខំចិត្ត ការ
 ប្រកាន់មិនដាច់ស្រេច ភាពនៃចិត្តវិនិច្ឆ័យ ការរសេមរសាមនៃចិត្ត ណា
 ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិចិត្តិក ។

[២៧៨] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ ចិនៈ តើដូចម្តេច ។ ភាព
 នៃចិត្តមិនស្រួល មិនគួរដល់ការងារ ការជ្រប់នៅ ការសម្លឹងនៅ សេចក្តី
 រញ្ជា អាការរញ្ជា ភាពនៃចិត្តរញ្ជា សេចក្តីជុញច្រាន អាការជុញ
 ច្រាន ភាពនៃចិត្តជុញច្រាន ណា នេះហៅថា ចិនៈ ។

[២៧៩] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ ទទ្ធច្ចៈ តើដូចម្តេច ។
 ភាពនៃចិត្តរើរវាយ ការមិនស្ងប់ស្ងាម ការរាយមាយនៃចិត្ត ការក្លិន
 តាំងនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា ទទ្ធច្ចៈ ។

[៣០០] បណ្តាភិលេសវត្ថុទាំងនោះ អហិរិកៈ តើដូចម្តេច ។
 គ្រឿងដែលបុគ្គល មិនខ្មាសដោយអំពើដែលគួរខ្មាស មិនខ្មាសដោយការ
 គប់ប្រសប់នូវអកុសលធម៌ដ៏លាមក នេះហៅថា អហិរិកៈ ។

[៣០៤] ឥន្ទ កុសលំ អនោត្តម្យំ ។ យំ ឧ ឱត្ត-
 ប្បតិ ឱត្តប្បតិកោ ឧ ឱត្តប្បតិ ចាបតោ ឧ អកុស-
 លាធិ ធម្មាធិ សមាចត្តិយា ឥទំ វុទ្ធិតិ អនោត្តម្យំ ។
 ឥមេ ធម្មា តិលេសា ។

[៣០៥] ឥតមេ ធម្មា វោ តិលេសា ។ តេ
 ធម្ម មហេត្វា អវសេសា កុសលាកុសលាព្យាកតា
 ធម្មា កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា
 វេទនាទន្លោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វត្វ រូបំ
 អសង្កតា ច ចាតុ ឥមេ ធម្មា វោ តិលេសា ។

[៣០៦] ឥតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ។ សា-
 សវំ កុសលាកុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចរា
 រូចាវចរា អរូចាវចរា រូបក្ខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ។ ឥតមេ ធម្មា
 អសង្កិលេសិកា ។ អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច មក្ខន្ធលាធិ
 ច អសង្កតា ច ចាតុ ឥមេ ធម្មា អសង្កិលេសិកា ។

[៣០៧] ឥតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ។ តិលេសា អ-
 កុសលមូលាធិ លោកោ វោសោ មោហោ តទេក-
 ដ្ឋា ច តិលេសា តំសច្ចុយុត្តា វេទនាទន្លោ ។ បេ ។

[៣០៨] បញ្ញាវិញ្ញាណស្រុក្ខំ វិញ្ញាណោ អបរិយាបដ្ឋា ។
 ត្រង់ដែលបុគ្គលបំបែកកំប្លែក វេយ្យាករណ៍ដែលបុគ្គលកំប្លែក បំបែកកំប្លែក
 ដោយការកប់ប្រសព្វកុសលធម៌ដ៏លាបក ធម្មាវេយ្យាករណ៍ អបរិយាបដ្ឋា ។
 នេះពួកធម៌វិញ្ញាណស ។

[៣០៩] ពួកធម៌មិនមែនតិលេស តើដូចម្តេច ។ វៀវៀតធម៌ទាំង
 នោះចេញ ពួកធម៌វិញ្ញាណសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
 ជាកាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទនាទន្ល ។ បេ ។ វិ-
 ញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ មិនអសង្កតធាតុ នេះពួកធម៌មិនមែនតិលេស ។

[៣១០] ពួកធម៌គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ ពួក
 ធម៌ប្រកបដោយភាសវៈ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត ជាកាមាវ-
 ចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌
 គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូច
 ម្តេច ។ មត្តជាកាមាវចរៈផង ផលវិនិច្ឆ័យផង អសង្កតធាតុផង នេះ
 ពួកធម៌មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។

[៣១១] ពួកធម៌ដែលសោហ្មង តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល
 ព្យាយាម គឺ លោភៈ មោហៈ មោហៈ ទាំងពួកតិលេសដែលតាំងនៅ
 ជាមួយនឹងអកុសលមូល មានលោភៈជាដើមនោះ វេទនាទន្ល ។ បេ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធនា តំសម្មដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ
 មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា សង្កិលីដ្ឋា ។ កតមេ
 ធម្មា អសង្កិលីដ្ឋា ។ កុសលាព្យាកតា ធម្មា
 កាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយោចន្តា
 វេទនាខន្ធនា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា សព្វញ្ច
 រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អសង្កិលីដ្ឋា ។

[៣០៥] កតមេ ធម្មា កិលេសសម្មយុត្តា ។

តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្មយុត្តា វេទនាខន្ធនា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ឥមេ ធម្មា កិលេស-
 សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ។
 តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិប្បយុត្តា វេទនាខន្ធនា
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនា សព្វញ្ច រូបំ អសង្កតា
 ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ។

[៣០៦] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ សង្កិ-

លេសិកា ច ។ តេវ កិលេសា កិលេសា ចេវ
 សង្កិលេសិកា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា
 ចេវ ចោ ច កិលេសា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា
 សង្កិលេសិកា តេ ធម្មេ វេមត្តា អវសេសា សាសវា

វិញ្ញាណក្ខន្ធនា ដែលប្រកបដោយកុសលប្បវេទនាដោយចិត្តចរិត រិទ្ធិ
 កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលដឹងឡើងពីកុសលប្បវេទនាដោយ
 ជាដើមនោះ នេះពួកធម៌ដែលសៅហ្មង ។ ពួកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ជាកុសល និងអព្យាប្រឹត ជាភាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយោចន្តៈ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបខាំង
 អស់ និងអសង្កតាតុ នេះពួកធម៌ដែលមិនសៅហ្មង ។

[៣០៧] ពួកធម៌ប្រកបដោយកិលេស តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌

ណា ប្រកបដោយធម៌ខាំងនោះ និងវេទនាខន្ធ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ
 នេះពួកធម៌ប្រកបដោយកិលេស ។ ពួកធម៌ប្រាសចាកកិលេស តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ខាំងនោះ វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបខាំងអស់ និងអសង្កតាតុ នេះពួកធម៌ ប្រាសចាក
 កិលេស ។

[៣០៨] ពួកធម៌ជាកិលេសផង គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង តើ

ដូចម្តេច ។ កិលេសខាំងនោះផង ជាកិលេសផង គួរដល់សេចក្តីសៅ-
 ហ្មងផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនកិលេស
 តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងដោយធម៌ខាំងនោះ
 រៀនធម៌ខាំងនោះចេញ ពួកធម៌ដ៏សេសសល់ ប្រកបដោយតាសាវៈ

កិលេសគោត្តកថា ទីបួន

កុសលា កុសលា កុសលា កុសលា ធម្មា កាហាវចន កុសលា
វចន កុសលាវចន កុសលាវចន ។ មេ ។ វិញ្ញាណ
កុសលា ឥមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ចេវ ធា ច
កិលេសា ។

[១០៧] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ សង្កិ
លិដ្ឋា ច ។ តេវ កិលេសា កិលេសា ចេវ
សង្កិលិដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្កិលិដ្ឋា ចេវ
ធា ច កិលេសា ។ តេហំ ធម្មេហំ យេ ធម្មា
សង្កិលិដ្ឋា តេ ធម្មេ វេមេត្វា វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណកុសលា ឥមេ ធម្មា សង្កិលិដ្ឋា ចេវ ធា
ច កិលេសា ។

[៣០៨] កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ កិលេ
សសម្បយុត្តា ច ។ លោកោ មោហេន កិលេសោ
ចេវ កិលេសសម្បយុត្តោ ច មោហោ លោកេន
កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្បយុត្តោ ច ធាសោ
មោហេន កិលេសោ ចេវ កិលេសសម្បយុត្តោ ច
មោហោ មោសេន កិលេសោ ចេវ កិលេស
សម្បយុត្តោ ច មាទោ មោហេន កិលេសោ

កិលេសគោត្តកថា

ជាតុលល អតុលល វិសេស្សត្រីត ជាតុលល អតុលល អតុលល
និវិសេស្ស ។ មេ ។ វិញ្ញាណកុសលា ធម្មា កុសលាវចន កុសលា
វចន កុសលាវចន កុសលាវចន ។ មេ ។ វិញ្ញាណ
កុសលា ឥមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ចេវ ធា ច
កិលេសា ។

[៣០៧] តួកធម៌ជាកិលេសផង សៅហ្មងផង តើដូចម្តេច ។
កិលេសទាំងនោះឯង ជាកិលេសផង សៅហ្មងផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែ
សៅហ្មង តែមិនមែនកិលេស តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា សៅហ្មង
ដោយធម៌ទាំងនោះ រៀនតែធម៌ទាំងនោះចេញ នឹងវេទនាខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណកុសលា ធម្មា កុសលាវចន កុសលាវចន កុសលាវចន ។ មេ ។
វិញ្ញាណកុសលា ឥមេ ធម្មា សង្កិលិដ្ឋា ចេវ ធា ច
កិលេសា ។

[៣០៨] តួកធម៌ជាកិលេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង តើដូច
ម្តេច ។ លោកៈ ជាកិលេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង ដោយមោហាៈ
មោហាៈ ជាកិលេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង ដោយលោកៈ ទោសៈ
ជាកិលេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង ដោយមោហាៈ មោហាៈ ជាកិ
លេសផង ប្រកបដោយកិលេសផង ដោយទោសៈ មានៈ ជាកិលេសផង

ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច មោហោ មាធន តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច ទិដ្ឋិ មោហា-
 ន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច មោហោ
 ទិដ្ឋិយា តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច
 វិចិត្តិញ្ញា មោហាន តិលេសោ ថេវ តិលេសសស-
 ម្មយុត្តោ ច មោហោ វិចិត្តិញ្ញាយ តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្មយុត្តោ ច មីធិ មោហាន តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តញ្ច មោហោ មីធន តិលេ-
 សោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ មោហា-
 ន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តញ្ច មោហោ
 ឧទ្ធច្ចាន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច
 អហិរិកំ មោហាន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ម-
 យុត្តញ្ច មោហោ អហិរិកាន តិលេសោ ថេវ តិ-
 លេសសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ មោហាន តិលេ-
 សោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តញ្ច មោហោ អនោត្ត-
 ប្បេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្មយុត្តោ ច
 លោភោ ឧទ្ធច្ចាន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ម-
 យុត្តោ ច ឧទ្ធច្ចំ លោភេន តិលេសោ ថេវ

ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលេសផង
 ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោហា ទិដ្ឋិ ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយទិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ញា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយ
 តិលេសផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយ
 តិលេសផង ដោយវិចិត្តិញ្ញា មីធិ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេស-
 ផង ដោយមោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង
 ដោយមីធិ ឧទ្ធច្ចាន ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 ឧទ្ធច្ចាន អហិរិកំ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយអហិ-
 រិកំ អនោត្តប្បំ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 មោហា មោហា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយអ-
 នោត្តប្បំ លោភំ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 ឧទ្ធច្ចាន ឧទ្ធច្ចាន ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយលោភំ

តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ មោសោ ឧទ្ទេស តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច ឧទ្ទេសំ មោសោន តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ មោហោ ឧទ្ទ-
 េស តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច
 ឧទ្ទេសំ មោហោន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ប-
 យុត្តក្ខ មាណា ឧទ្ទេស តិលេសោ ថេវ តិលេ-
 សសម្បយុត្តោ ច ឧទ្ទេសំ មាណោ តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ ធិដ្ឋិ ឧទ្ទេស តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តោ ច ឧទ្ទេសំ ធិដ្ឋិយា តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ វិចិត្តិញ្ចា ឧទ្ទេស តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តោ ច ឧទ្ទេសំ វិចិត្តិ-
 ញ្ចាយ តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ បីធំ ឧ-
 ទ្ទេស តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ ឧទ្ទេសំ
 បីធំន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ អហិ-
 រិកំ ឧទ្ទេស តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តក្ខ
 ឧទ្ទេសំ អហិរិកេន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ប-
 យុត្តក្ខ អនោត្តប្បំ ឧទ្ទេស តិលេសោ ថេវ តិលេ-
 សសម្បយុត្តក្ខ ឧទ្ទេសំ អនោត្តប្បោន តិលេសោ ថេវ

មោសា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ទេស ឧទ្ទេស
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោសា មោសា ជា
 តិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ទេស ឧទ្ទេស ជាតិលេស
 ផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមោសា មាន ជាតិលេសផង
 ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ទេស ឧទ្ទេស ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយមាន ធិដ្ឋិ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិ-
 លេសផង ដោយឧទ្ទេស ឧទ្ទេស ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេស
 ផង ដោយធិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ចា ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង
 ដោយឧទ្ទេស ឧទ្ទេស ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយ
 វិចិត្តិញ្ចា បីធំ ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ទេស
 ឧទ្ទេស ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយបីធំ អហិរិកៈ
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ទេស ឧទ្ទេស ជាតិ-
 លេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយអហិរិកៈ អនោត្តប្ប ជាតិ-
 លេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឧទ្ទេស ឧទ្ទេស ជាតិលេសផង

តិរលេសសម្បយុត្តត្ថ លោកោ អហិរិកេន តិ-
 រលេសោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា ច អហិរិកេ
 លោកេន តិរលេសោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា
 នោសោ អហិរិកេន តិរលេសោ ថេវ តិរលេសស-
 ម្បយុត្តត្ថា ច អហិរិកេ នោសេន តិរលេសោ ថេវ
 តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា មោហោ អហិរិកេន តិរលេ-
 សោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា ច អហិរិកេ មោ-
 ហេន តិរលេសោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា មាថោ
 អហិរិកេន តិរលេសោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា ច
 អហិរិកេ មាថេន តិរលេសោ ថេវ តិរលេសសម្ប-
 យុត្តត្ថា ធិដ្ឋិ អហិរិកេន តិរលេសោ ថេវ តិរលេស-
 សម្បយុត្តត្ថា ច អហិរិកេ ធិដ្ឋិយា តិរលេសោ ថេវ តិ-
 រលេសសម្បយុត្តត្ថា វិចិត្តិត្តា អហិរិកេន តិរលេសោ
 ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា ច អហិរិកេ វិចិត្តិត្តាយ តិ-
 រលេសោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា បីដំ អហិរិកេន
 តិរលេសោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា អហិរិកេ បី-
 ដំ តិរលេសោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា ឧទ្ធច្ចុំ
 អហិរិកេន តិរលេសោ ថេវ តិរលេសសម្បយុត្តត្ថា

ប្រកថាដោយកិរលេសផង ដោយអហិរិកេ អហិរិកេ ជាតិរលេសផង
 ប្រកថាដោយកិរលេសផង ដោយអហិរិកេ អហិរិកេ ជាតិរលេសផង
 ប្រកថាដោយកិរលេសផង ដោយលោកៈ ទោសៈ ជាតិរលេសផង
 ប្រកថាដោយកិរលេសផង ដោយអហិរិកេ អហិរិកេ ជាតិរលេសផង
 ប្រកថាដោយកិរលេសផង ដោយទោសៈ មោហៈ ជាតិរលេសផង
 ប្រកថាដោយកិរលេសផង ដោយអហិរិកេ អហិរិកេ ជាតិរលេសផង
 ប្រកថាដោយកិរលេសផង ដោយមោហៈ មាទៈ ជាតិរលេសផង ប្រកថ
 ដោយកិរលេសផង ដោយអហិរិកេ អហិរិកេ ជាតិរលេសផង ប្រកថ
 ដោយកិរលេសផង ដោយមាទៈ ធិដ្ឋិ ជាតិរលេសផង ប្រកថដោយ
 កិរលេសផង ដោយអហិរិកេ អហិរិកេ ជាតិរលេសផង ប្រកថដោយ
 កិរលេសផង ដោយធិដ្ឋិ វិចិត្តិត្តា ជាតិរលេសផង ប្រកថដោយ
 កិរលេសផង ដោយអហិរិកេ អហិរិកេ ជាតិរលេសផង ប្រកថដោយកិ-
 រលេសផង ដោយវិចិត្តិត្តា បីដំ ជាតិរលេសផង ប្រកថដោយកិរលេសផង
 ដោយអហិរិកេ អហិរិកេ ជាតិរលេសផង ប្រកថដោយកិរលេសផង ដោយ
 បីដំ ឧទ្ធច្ចុំ ជាតិរលេសផង ប្រកថដោយកិរលេសផង ដោយអហិរិកេ

ពិលាសោត្តរោ វិលុតោ

អហិក្ខតំ ខន្ធក្នុង កិលេសោ ទេវំ កិលេស-
 សម្មយុត្តត្ថុ អនោត្តប្បំ អហិក្ខតោ កិលេសោ
 ទេវំ កិលេសសម្មយុត្តត្ថុ អហិក្ខតំ អនោត្តប្បោ
 កិលេសោ ទេវំ កិលេសសម្មយុត្តត្ថុ លោកោ
 អនោត្តប្បោ កិលេសោ ទេវំ កិលេសសម្មយុ-
 ត្តោ ច អនោត្តប្បំ លោកោ កិលេសោ ទេវំ
 កិលេសសម្មយុត្តត្ថុ ទោសោ អនោត្តប្បោ កិ-
 លេសោ ទេវំ កិលេសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ
 ទោសោ កិលេសោ ទេវំ កិលេសសម្មយុត្តត្ថុ
 មោហោ អនោត្តប្បោ កិលេសោ ទេវំ កិលេស-
 សម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ មោហោ កិលេសោ
 ទេវំ កិលេសសម្មយុត្តត្ថុ មាថោ អនោត្តប្បោ
 កិលេសោ ទេវំ កិលេសសម្មយុត្តោ ច អនោត្ត-
 ប្បំ មាថោ កិលេសោ ទេវំ កិលេសសម្មយុ-
 ត្តត្ថុ ទិដ្ឋិ អនោត្តប្បោ កិលេសោ ទេវំ កិ-
 លេសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ ទិដ្ឋិយា កិលេសោ
 ទេវំ កិលេសសម្មយុត្តត្ថុ វិចិត្តោ អនោត្តប្បោ
 កិលេសោ ទេវំ កិលេសសម្មយុត្តោ ច អនោត្តប្បំ

ពិលាសោត្តរោ វិលុតោ

អហិក្ខតំ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយខន្ធក្នុង
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអហិក្ខតៈ
 អហិក្ខតំ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 លោកៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយលោកៈ
 ទោសៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយទោសៈ
 មោហៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយមោហៈ
 មាថៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ
 អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយមាថៈ ទិដ្ឋិ
 ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ អនា-
 ត្តប្បៈ ជាតិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយទិដ្ឋិ វិចិត្តោ ជា
 តិលេសោ ប្រកបដោយតិលេសោ ដោយអនោត្តប្បៈ អនោត្តប្បៈ

រឹតតែងាយ តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុ-
 ត្តញ្ច ដឹង អនោត្តប្បន តិលេសោ ថេវ តិ-
 លេសសសម្បយុត្តញ្ច អនោត្តប្បំ ដឹងន តិលេសោ
 ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច ឧទ្ធចំ អនោត្តប្បន តិ-
 លេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច អនោត្តប្បំ ឧទ្ធច-
 ទ្ធន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច អហិ-
 រិកំ អនោត្តប្បន តិលេសោ ថេវ តិលេសសសម្ប-
 យុត្តញ្ច អនោត្តប្បំ អហិរិកន តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តញ្ច ឥមេ ធម្មា តិលេសោ ថេវ
 តិលេសសសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា តិលេ-
 សសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច តិលេសោ ។ តេហិ
 ធម្មេហិ យេ ធម្មា សម្បយុត្តា តេ ធម្មេ ម្យេត្តា
 វេទនាទ្វេ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ឥមេ ធម្មា
 តិលេសសសម្បយុត្តា ថេវ ឆោ ច តិលេសោ ។

(៣០៧) កតមេ ធម្មា តិលេសសសម្បយុត្តា សន្តិ-
 លេសិកា ។ តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា វិជ្ជយុត្តា
 សាសវំ កុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចន វុចា-
 វចន អរូចាវចន រូបក្ខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា

ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយវិចិត្រ បើ ជា
 តិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយយោគ្គប្បៈ យោគ្គប្បៈ
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយមីនៈ ។ ឬច្ចៈ ជាតិលេសផង
 ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយរាត្នប្បៈ អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសផង
 ប្រកបដោយតិលេសផង ដោយឡច្ចៈ អហិរិកៈ ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយអនោត្តប្បៈ អនោត្តប្បៈ ជាតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ដោយអហិរិកៈ ទេព្វតិលេសផង ប្រកប
 ដោយតិលេសផង ។ ពួកធម៌ត្រានៃប្រកបដោយតិលេស តែមិនមែន
 ជាតិលេស តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រកបដោយធម៌ទាំងនោះ វិញ
 តែធម៌ទាំងនោះចេញ វេទនាទ្វេ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា នេះពួកធម៌
 ត្រានៃប្រកបដោយតិលេស តែមិនមែនជាតិលេស ។

(៣០៧) ពួកធម៌ ប្រាសចាកតិលេស តែគួរដល់សច្ច៌
 សេវហ្មឺន តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ណា ប្រាសចាកធម៌ទាំង
 នោះ ពួកធម៌ប្រកបដោយតិលេស ជាតិលេស និងអព្យាក្រឹត ជា
 កាមាវចន រូបាវចន អរូបាវចន និងប្រក្ខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា

ឥមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកា ។ ក-
 តមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។
 អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ធម្មត្តដលានិ ធម្មសង្កតា ធម្មតា
 ឥមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។

[៣០០] កតមេ ធម្មា ធម្មនេន បហាតត្តា ។
 តិណិ សញ្ញាជនានិ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តានិ សិល-
 ត្តបរាមាសោ ។

[៣០១] តត្ថ កតមា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ឥធម
 អស្សុតវា ឥដ្ឋដ្ឋនោ អរិយានិ អនិស្សវី អរិយធម្ម-
 ស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិជិតោ សប្បវិសានំ
 អនិស្សវី សប្បវិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បវិស-
 ធម្មេ អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ
 វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូបស្មី វា អត្តានំ វេទនំ
 ។ បេ ។ សត្តំ ។ បេ ។ សត្តារ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា
 អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ
 យា ឯវុតា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តា-
 ហោ អយំ វុត្តតិ សក្កាយទិដ្ឋិ ។

នេភូតធម្មិប្រាបទាតកិលេសេ វៃគ្គវេយ្យេសេ ក្កិលេសិកា ។ ក្កវេយ្យេ
 ប្រាសទាតកិលេសេនិ មិនគ្គវេយ្យេសេ ក្កិលេសិកា ។ ក្កវេយ្យេ
 មត្តជាតបរិយាបដ្ឋា ជលវៃមត្តជនំ អបរិយាបដ្ឋា ធម្មត្តដលានិ
 ប្រាសទាតកិលេសេនិ មិនគ្គវេយ្យេសេ ក្កិលេសិកា ។

[៣១០] ត្ថកធម្មិក្កវេយ្យេ វោយទេស្សនៈ (សោភាបត្តិមត្ត)
 ភើដ្ឋចម្ពុត ។ សញ្ញាជនៈ ពុ គី សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តានិ និសិលត្ត-
 បរាមាសៈ ។

[៣១១] បណ្ណាសញ្ញាជនៈ ពាំងនោះ សក្កាយទិដ្ឋិ ភើដ្ឋចម្ពុត ។
 បដ្ឋជនក្កិលេសានិ ពាំងអ្នកមិនចេះដឹង មិនឃើញត្ថកត្រូវអរិយៈ មិន
 ល្អាសវៃក្កិលេសេនិ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្កិលេសេនិ មិនបានឃើញ
 ត្ថកសប្បវេស មិនល្អាសវៃក្កិលេសេនិ មិនបានទូន្មានខ្លួនក្កិលេសេនិ
 វិសេនិ វេយ្យេសេធម្មិប្រាបទាតកិលេសេនិ ឃើញខ្លួនថាមានប្រែខ្លះ ឃើញ
 ប្រាសទាតកិលេសេនិ ឃើញខ្លួនថាមានក្កិលេសេនិ ឃើញវេទនា ។ បេ ។
 សញ្ញា ។ បេ ។ សត្តារ ។ បេ ។ ឃើញវិញ្ញាណថាមានខ្លួន ឃើញខ្លួន
 ថាមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណថាមានក្កិលេសេនិ ឃើញខ្លួនថាមាន
 ក្កិលេសេនិ ទិដ្ឋិ វេយ្យេសេធម្មិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ក្កិលេសេនិ ក្កិលេសេនិ
 ភេតុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សក្កាយទិដ្ឋិ ។

[៣១២] តត្ថ កតមា វិចិត្រញា ។ សត្វ
កត្តតិ វិចិត្រញា ។ បេ ។ ធម្មតត្ថ ចិត្តស្ស មនោ-
វិលចោ អយំ វុត្តតិ វិចិត្រញា ។

[៣១៣] តត្ថ កតមា សីលព្វតបរមាសោ ។
ឥតោ ពហំនា សមណប្រាហ្មណំ សីលេន សុទ្ធិ
វតេន សុទ្ធិ សីលព្វតេន សុទ្ធិតិ យោ វិវុទ្ធា ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុត្តតិ
សីលព្វតបរមាសោ ។

[៣១៤] ឥមាធិ តិណិ សញ្ញាជនាធិ តទេក-
ដ្ឋា ច កិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធា តំសម្បដ្ឋាធិ កាយកម្មំ វិចិត្តកម្មំ
មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា ។
កតមេ ធម្មា ន ទស្សនេន បហាតត្វា ។ តេ ធម្ម
វេបេន្ទា អវិសេសា កុសលា កុសលា ព្យាកតតា ធម្មា
កាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបន្នា វេទ-
នាខន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វញ្ច រូបំ
អសត្តតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ន ទស្សនេន
បហាតត្វា ។

[៣១៥] បណ្ណាសញ្ញាជនៈតាំងនោះ វិចិត្ត ធម្មតត្ថ ។
បុគ្គលនៀវន្ធរូលំ សន្ស័យ ចំពោះព្រះសោណ្ណ ។ បេ ។ ភាគវិចិត្ត
វិទ្ធីស្រ ការសេសសោមវៃចិត្ត នេះហៅថា វិចិត្ត ។

[៣១៦] បណ្ណាសញ្ញាជនៈតាំងនោះ សីលព្វតបរមាសោ តើដូច
ម្តេច ។ ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ (យល់ឃើញ)
ថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិត បរិសុទ្ធិដោយសីល
និងវិត ទិដ្ឋិ ជំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រគាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស
ណា ដែលមានសករាវបែបនេះ នេះហៅថា សីលព្វតបរមាសោ ។

[៣១៧] សញ្ញាជនៈ ព្យ នេះ តាំងពួកកិលេសដែលតាំងនៅជា
មួយនឹងសញ្ញាជនៈនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈនោះ កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំង
ឡើង អំពីសញ្ញាជនៈនោះ នេះពួកធម៌ គួរលះដោយទស្សនៈ ។
ពួកធម៌មិនគួរលះ ដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ រឿងធម៌តាំងនោះ
ចេញ ពួកធម៌សីលសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាក្រឹត
ជាកាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបន្នៈ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រតាំងអស់ និងអសត្តតភក្តី នេះពួកធម៌ មិនគួរលះ
ដោយទស្សនៈ ។

[៣១៥] កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វា ។
 អវសេសោ លោភោ ទោសោ មោហោ តទេកត្តា
 ច កិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ធា តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ មហេ-
 កម្មំ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វា ។ កតមេ
 ធម្មា ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វា ។ តេ ធម្ម វមេត្វា
 អវសេសា កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមា-
 វចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខ-
 ន្ធា ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធា សត្វញ្ច រូបំ អសង្កតា
 ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្វា ។

[៣១៦] កតមេ ធម្មា ទស្ស ទទ បហាតត្វ-
 ហេតុតោ ។ តីណិ សញ្ញោជនាធិ សក្កាយទិដ្ឋិ
 វិចិត្តិញ្ញា សីលខ្ពតបរមាសោ ។

[៣១៧] តត្ថ កតមា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ឥធម
 អស្សុតតំ មុដ្ឋដ្ឋិវោ អរិយានំ អទស្សរិ អរិយធម្ម-
 ស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិជិតោ សប្បវិសានំ
 អទស្សរិ សប្បវិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បវិស-
 ធម្មេ អវិជិតោ រូបំ អត្តតោ សមិទុបស្សតិ រូបវន្តំ

[៣១៥] ត្ថកតមិក្កុលេធម្មេធម្មេ តើបិណ្ឌ ។ លោកៈ
 ខេសៈ ខេហៈ វិសេសសេវំ ចាំប្លុកតិយេស ដែលតាំងនៅ
 ជាមួយនឹងកិលេស មានលោកៈជាដើមនោះ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេស មានលោកៈជាដើមនោះ
 កាយកម្ម វចីកម្ម មហេកម្ម ដែលតាំងឡើងនឹងកិលេស មានលោកៈ
 ជាដើមនោះ នេរក្ខធម៌ គួលនដោយភាវនា ។ ត្ថកតមិ បិណ្ឌ
 លនដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។ វៀវេកធម៌ចាំនោះចេញ ត្ថកធម៌ដ៏
 សេសសល់ ជាកុសល អកុសល និងអព្យាគ្រឹត ជាតាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយាបន្ទៈ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណត្តន្ធ រូបចាំន័អស
 និងអសង្កតតាតុ នេរក្ខធម៌មិនគួលនដោយភាវនា ។

[៣១៦] ត្ថកតមិមានហេតុគួលនដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។
 សញ្ញោជនៈ ព្យ គី សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិត្តិញ្ញា និងសីលខ្ពតបរមាសៈ ។

[៣១៧] បណ្តាសញ្ញោជនៈចាំនោះ សក្កាយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។
 បុដ្ឋដ្ឋនក្កិលោកនៈ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ
 មិនល្អាសវិក្កនិអរិយធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួន ក្នុងអរិយធម៌ មិនបាន
 ឃើញពួកសប្បវិស មិនល្អាសវិ ក្នុងសប្បវិសធម៌ មិនបានទូន្មានខ្លួន
 ក្នុងសប្បវិសធម៌ វេទនិយល់ឃើញរូបចាំខ្លួន ឃើញខ្លួនចាំមានប្រទុះ

កំ អត្តានំ អត្តានំ កំ វ្យាបំ វ្យាបស្សី កំ អត្តានំ វេទនំ
 ។ បេ ។ សត្តានំ ។ បេ ។ សត្តានំ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវនំ កំ
 អត្តានំ អត្តានំ កំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្សី កំ អត្តានំ
 យា ឯវ្យាបា និដ្ឋិ និដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តា-
 ហោ អយំ វុច្ចតិ សត្តាយនិដ្ឋិ ។

[៣១៨] តត្ថ កតតមា វិចិត្តិញ្ញា ។ សត្តវ
 កត្តតិ វិចិត្តិញ្ញតិ ។ បេ ។ ឝម្ពិកត្តំ ចិត្តស្ស មហោ-
 វិលចោ អយំ វុច្ចតិ វិចិត្តិញ្ញា ។

[៣១៩] តត្ថ កតតោ សីលព្វតបរមាសោ ។
 ឝតោ តហិត្វា សមណព្រាហ្មណានំ សីលេន សុទ្ធិ
 វតោនុ សុទ្ធិ សីលព្វតេន សុទ្ធិតិ យា ឯវ្យាបា និដ្ឋិ
 និដ្ឋិតតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ចតិ
 សីលព្វតបរមាសោ ។

[៣២០] ឝហនិ ភិណិ សរុញ្ញាជនាជិ តទេកត្តា
 ច កិលេសា តំសម្មយុត្តោ វេទនាទត្តោ ។ បេ ។
 វិញ្ញាណត្តោ តំសម្មជ្ជានំ កាយកម្មំ វិចិត្តកម្មំ មហោ-
 កម្មំ ឝមេ ឝម្មា ឝស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ។

ឃើញរូបចំមានក្នុងខ្លួន៖ ឃើញរូបហៅមានក្នុងខ្លួន៖ (ឃើញ) វេទនា
 ។ បេ ។ សត្តា ។ បេ ។ សត្តា ។ បេ ។ ឃើញវិញ្ញាណហៅវ្យាប
 ឃើញខ្លួនចំមានវិញ្ញាណខ្លះ ឃើញវិញ្ញាណហៅមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ឃើញ
 ខ្លួនចំមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ក្នុង
 ការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សត្តាយ-
 និដ្ឋិ ។

[៣១៨] បណ្ណសញ្ញាជនៈតាំងនោះ វិចិត្តិញ្ញា តើដូចម្តេច ។
 បុគ្គលឡើងឆ្ងល់ សង្ស័យ ចំពោះព្រះសាស្តា ។ បេ ។ ភាពខែសេចក្តី
 ផ្អែស្រ ការសេមសោមន៍និចិត្ត នេះហៅថា វិចិត្តិញ្ញា ។

[៣១៩] បណ្ណសញ្ញាជនៈតាំងនោះ សីលព្វតបរមាសោ តើដូច
 ម្តេច ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ខាងក្រៅអំពីសាសនានេះ (យល់ឃើញ)
 ថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិដោយសីល បរិសុទ្ធិដោយវិត បរិសុទ្ធិដោយសីល
 នឹងវិត នឹងទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស
 ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សីលព្វតបរមាសោ ។

[៣២០] សញ្ញាជនៈព្រះនេះ នឹងពួកកិលេសដែលតាំងនៅជាមួយ
 នឹងសញ្ញាជនៈនោះ វេទនាខ្លួន ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្នុង ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈនោះ កាយកម្ម វិចិត្តកម្ម មហាកម្ម ដែលតាំងឡើង
 អំពីសញ្ញាជនៈនោះ នេះពួកគ្រប់ មានហេតុក្តីលទ្ធផលដោយទស្សនៈ ។

ចម្រើន វិចិត្រ

តំណាង សាស្ត្រាជ័យនិ សង្គ្រាមនិវត្តិ វិចិត្រា សីល-
 ត្ថបទសាស្ត្រ ឥន្ទ ធម្មា ទស្សនៈ បហានុក្ខ(១) ។
 តនេកដ្ឋា(២) លោកោ មោសោ មោហោ ឥន្ទ ធម្មា
 ទស្សនៈ បហានុក្ខ(៣) ។ តនេកដ្ឋា ច តិលេ-
 សា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ធា តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចិត្តកម្មំ មនោ-
 កម្មំ ឥន្ទ ធម្មា ទស្សនៈ បហានុក្ខ(៤) ។
 តនេកដ្ឋា ច ទស្សនៈ បហានុក្ខ(៥) ។
 តេ ធម្មេ វេបត្តា អវិសេសា កុសលាកុសលាព្យា-
 កតា ធម្មា កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយា-
 បត្តា វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា សទ្ធា
 រូបំ អសច្ចុតា ច ទាតុ ឥន្ទ ធម្មា ទស្សនៈ
 បហានុក្ខ(៦) ។

[៣២០] តនេកដ្ឋា កាវិយាយ បហានុក្ខ-
 ហេតុកា ។ អវិសេសោ លោកោ មោសោ មោហោ
 ឥន្ទ ធម្មា កាវិយាយ បហានុក្ខ(៧) ។ តនេកដ្ឋា
 ច តិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធា តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចិត្តកម្មំ

១. ឧ. បហានុក្ខ(១) ។ ២. ឧ. ឧត្តរា ចលន្តា អន្តិ ។ ៣. ឧ. បហានុក្ខ(៣) ។

ចម្រើន វិចិត្រ

សាស្ត្រាជ័យនិ សង្គ្រាមនិវត្តិ វិចិត្រា វិចិត្រាសីល-
 ត្ថបទសាស្ត្រ ឥន្ទ ធម្មា ទស្សនៈ បហានុក្ខ(១) ។
 តនេកដ្ឋា(២) លោកោ មោសោ មោហោ ឥន្ទ ធម្មា
 ទស្សនៈ បហានុក្ខ(៣) ។ តនេកដ្ឋា ច តិលេ-
 សា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណ-
 ត្ថន្ធា តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចិត្តកម្មំ មនោ-
 កម្មំ ឥន្ទ ធម្មា ទស្សនៈ បហានុក្ខ(៤) ។
 តនេកដ្ឋា ច ទស្សនៈ បហានុក្ខ(៥) ។
 តេ ធម្មេ វេបត្តា អវិសេសា កុសលាកុសលាព្យា-
 កតា ធម្មា កាមាវចរា រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយា-
 បត្តា វេទនាខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណត្ថន្ធា សទ្ធា
 រូបំ អសច្ចុតា ច ទាតុ ឥន្ទ ធម្មា ទស្សនៈ
 បហានុក្ខ(៦) ។

[៣២១] តនេកដ្ឋា កាវិយាយ បហានុក្ខ-
 ហេតុកា ។ អវិសេសោ លោកោ មោសោ មោហោ
 ឥន្ទ ធម្មា កាវិយាយ បហានុក្ខ(៧) ។ តនេកដ្ឋា
 ច តិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
 វិញ្ញាណត្ថន្ធា តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចិត្តកម្មំ

១. ឧ. បហានុក្ខ(១) ។ ២. ឧ. ឧត្តរា ចលន្តា អន្តិ ។ ៣. ឧ. បហានុក្ខ(៣) ។

មានកម្មវិធី ឥរិយាបថ ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្ត-
 កា ។ កតមេ ធម្មា ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្ត-
 កា ។ តេ ធម្មេ វេយ្យាករណ៍ អភិសិទ្ធិ កុសល កុ-
 សល កុសល ធម្មា កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវ-
 ចរ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា កុសល រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។

(៣៦៦) កតមេ ធម្មា សវិតក្កា ។ សវិតក្ក-
 ក្ខន្ធាយំ កាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ត វិតក្ក-
 វេយ្យាករណ៍ កុសល រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។ កតមេ ធម្មា
 អវិតក្កា ។ អវិតក្កក្ខន្ធាយំ កាមាវចរ រូបាវចរ
 អរូបាវចរ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា វិតក្កា ច សត្វញ្ច រូបំ អសង្កតា
 ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា អវិតក្កា ។

(៣៦៧) កតមេ ធម្មា សវិតាណ ។ សវិតាណក្ខន្ធា-
 យំ កាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ត វិតាណ វេយ្យាករណ៍
 កុសល រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា អវិតាណ

មានកម្មវិធី ឥរិយាបថ ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្ត-
 កា ។ កតមេ ធម្មា ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្ត-
 កា ។ តេ ធម្មេ វេយ្យាករណ៍ អភិសិទ្ធិ កុសល កុ-
 សល កុសល ធម្មា កាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវ-
 ចរ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណ-
 ក្ខន្ធា កុសល រូបំ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។

(៣៦៦) ពួកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវតវិតក្កៈ
 ក្នុងសវិតក្កក្ខន្ធាយំ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ត វេទនា-
 ខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈនោះ នេះពួកធម៌
 ប្រកបដោយវិតក្កៈ ។ ពួកធម៌មិនមានវិតក្កៈ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា ក្នុងសវិតក្កក្ខន្ធាយំ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ
 អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធាយំ រូបាវចរ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។

(៣៦៧) ពួកធម៌ ប្រកបដោយវិចារៈ (ភាគិចារណា)
 តើដូចម្តេច ។ វៀវតវិចារៈ ក្នុងសវិតាណក្ខន្ធាយំ ជាតាមាវចរ
 រូបាវចរ អបរិយាបន្ត វេទនាខន្ធាយំ រូបាវចរ អសង្កតា ច ធាតុ ឥរិយាបថ ធម្មា
 ធម្មា ភាវណាយ បហានត្ថបទ ខេត្តកា ។

ស្រីមេ ធម្មា សវិចារា ។ តតមេ ធម្មា អវិចារា ។ អវិ-
 ចារក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ អរូចាវចរេ អបរិយា-
 បន្នេ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា វិចារោ ច
 សត្វញ្ច រូមំ អសង្កតា ច ជាតុ ស្រីមេ ធម្មា អវិចារា ។

(៣២២) តតមេ ធម្មា សប្បីតិកា ។ សប្បី-
 តិកក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ អបរិយាបន្នេ មីតិ
 មេត្តា តំសម្បយុត្តោ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា ស្រីមេ ធម្មា សប្បីតិកា ។ តតមេ ធម្មា
 អប្បីតិកា ។ អប្បីតិកក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ
 អរូចាវចរេ អបរិយាបន្នេ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។
 វិញ្ញាណក្ខន្ធា មីតិ ច សត្វញ្ច រូមំ អសង្កតា ច
 ជាតុ ស្រីមេ ធម្មា អប្បីតិកា ។

(៣២៣) តតមេ ធម្មា មីតិសហគតា ។ មីតិ-
 ក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចាវចរេ អបរិយាបន្នេ មីតិ
 មេត្តា តំសម្បយុត្តោ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។ វិញ្ញា-
 ណក្ខន្ធា ស្រីមេ ធម្មា មីតិសហគតា ។ តតមេ ធម្មា
 មីតិសហគតា ។ មីតិក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូចា-
 វចរេ អរូចាវចរេ អបរិយាបន្នេ វេទនាទន្ទោ ។ មេ ។

ដែលប្រកបដោយវិចារនោះ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយវិចារ ។ ពួកធម៌
 មិនមានវិចារ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ទ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុង
 អវិចារក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបន្នៈ និងវិចារៈ
 ផង ប្រព័ន្ធអស់ផង អសង្កតតាតុផង នេះពួកធម៌មិនមានវិចារ ។

(៣២៤) ពួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ តើដូចម្តេច ។ វៀរ
 តែបីតិ ក្នុងសប្បីតិកក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អបរិយាបន្នៈរចញ្ច
 វេទនាទន្ទ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយបីតិនោះ នេះពួកធម៌
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ។ ពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ តើ
 ដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ទ ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ក្នុងសប្បីតិកក្ខមិ ជាតា-
 មាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបន្នៈ និងបីតិផង ប្រព័ន្ធអស់ផង
 អសង្កតតាតុផង នេះពួកធម៌មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ។

(៣២៥) ពួកធម៌ប្រកបដោយបីតិ តើដូចម្តេច ។ វៀរតែបីតិ ក្នុង
 បីតិក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបន្នៈរចញ្ច វេទនាទន្ទ
 ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយបីតិនោះ នេះពួកធម៌ប្រកប
 ដោយបីតិ ។ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយបីតិ តើដូចម្តេច ។ វេទនាទន្ទ

វិញ្ញាណក្ខន្ធនោះ ធីត ធន សុខញ្ច រូបំ អសម្ព័ត្តា ច
ជាតុ ឥមេ ធម្មា ធន ធីតិសហគតា ។

(៣២៦) កតៈមេ ធម្មា សុខសហគតា ។
សុខក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ សុខំ
វេយត្វា តំសម្បយុត្តោ សញ្ញាខន្ធនោ សង្ខារក្ខន្ធនោ
វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ឥមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កតៈ
មេ ធម្មា ធន សុខសហគតា ។ ធន សុខក្ខមិយំ
កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិយាបន្ថេ វេទ-
នាខន្ធនោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សុខញ្ច សុខញ្ច
រូបំ អសម្ព័ត្តា ច ជាតុ ឥមេ ធម្មា ធន សុខសហគតា ។

(៣២៧) កតៈមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
ឧបេក្ខាក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ អបរិ-
យាបន្ថេ ឧបេក្ខំ វេយត្វា តំសម្បយុត្តោ សញ្ញាខន្ធនោ
សង្ខារក្ខន្ធនោ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ ឥមេ ធម្មា ឧបេក្ខា-
សហគតា ។ កតៈមេ ធម្មា ធន ឧបេក្ខាសហគតា ។
ធន ឧបេក្ខាក្ខមិយំ កាមាវចរេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ
អបរិយាបន្ថេ វេទនាខន្ធនោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ
ឧបេក្ខា ច សុខញ្ច រូបំ អសម្ព័ត្តា ច ជាតុ ឥមេ
ធម្មា ធន ឧបេក្ខាសហគតា ។

។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធក្នុង វិចារិយោបរិច្ឆិក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ
អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថៈ ធីតិចិត្តផលំ រូបាវចរសំផលំ អសម្ព័ត្តាបុគ្គលំ
នេះត្រូវធម៌ មិនប្រកបដោយធីតិ ។

(៣២៦) ត្រូវធម៌ប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវិតសុខៈ
ក្នុងសុខក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អបរិយាបន្ថៈចេញ សញ្ញាខន្ធ
សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយសុខៈនោះ នេះត្រូវធម៌ប្រកបដោយ
សុខៈ ។ ត្រូវធម៌មិនប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធក្នុង វិចារិយោបរិច្ឆិក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ
អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថៈ ធីតិសុខៈផលំ រូបាវចរសំផលំ អសម្ព័ត្តាបុគ្គ-
លំ នេះត្រូវធម៌ មិនប្រកបដោយសុខៈ ។

(៣២៧) ត្រូវធម៌ប្រកបដោយឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ វៀវិត
ឧបេក្ខាក្នុងឧបេក្ខាក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថៈ
ចេញ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយឧបេ-
ក្ខានោះ នេះត្រូវធម៌ប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ ត្រូវធម៌មិនប្រកបដោយ
ឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធក្នុង វិចារិយោបរិ-
ច្ឆិក្ខមិ ជាតាមាវចរ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាបន្ថៈ ធីតិ
ឧបេក្ខាផលំ រូបាវចរសំផលំ អសម្ព័ត្តាបុគ្គលំ នេះត្រូវធម៌មិនប្រកប
ដោយឧបេក្ខា ។

(៣២៨) កតមេ ធម្មា កាមាវចរា ។ ហេដ្ឋុ-
 តោ អវិជិជិយំ បរិយន្តំ កវិត្តា ឧបរិតោ បរិជិដ្ឋិត-
 វសវត្តំ ទេវេ អន្តោ កវិត្តា យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្តា-
 វចរា ឯត្ត បរិយាបដ្ឋា ទទ្ធជានុកាយតថា រូចា វេទ-
 ណា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា កាមាវច-
 រា ។ កតមេ ធម្មា ន កាមាវចរា ។ រូចាវចរា
 អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ន កាមាវចរា ។

(៣២៩) កតមេ ធម្មា រូចាវចរា ។ ហេដ្ឋុតោ
 ព្រាហ្មណេកំ បរិយន្តំ កវិត្តា ឧបរិតោ អកតិដ្ឋេ
 ទេវេ អន្តោ កវិត្តា យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្តាវចរា ឯត្ត
 បរិយាបដ្ឋា សមាបទ្ធស្ស វា ឧបបទ្ធស្ស វា ទិដ្ឋធម្ម-
 សុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា
 រូចាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ន រូចាវចរា ។ កាមាវចរា
 អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ន រូចាវចរា ។

(៣៣០) កតមេ ធម្មា អរូចាវចរា ។ ហេដ្ឋុតោ
 អាណាសានញ្ញាយតនុបកេ ទេវេ បរិយន្តំ កវិត្តា
 ឧបរិតោ ទេវេសញ្ញា នាសញ្ញាយតនុបកេ ទេវេ អន្តោ

(៣២៨) កតមេ ធម្មា កាមាវចរា ។ ហេដ្ឋុតោ
 យកអវិជិជិយំ បរិយន្តំ កវិត្តា ឧបរិតោ បរិជិដ្ឋិត-
 វសវត្តំ ទេវេ អន្តោ កវិត្តា យំ ឯតស្មី អន្តរេ ឯត្តា-
 វចរា ឯត្ត បរិយាបដ្ឋា ទទ្ធជានុកាយតថា រូចា វេទ-
 ណា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ដែលគ្រាប់ចុះក្នុងទីនេះ រាប់
 បញ្ចូលក្នុងទីនេះ នេះភ្នកធម៌ជាតាមាវចរា ។ ភ្នកធម៌មិនមែនជាតាមាវចរា
 តើដូចម្តេច ។ រូចាវចរា អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា នេះភ្នកធម៌មិនមែន
 ជាតាមាវចរា ។

(៣២៩) កតមេ ធម្មា រូចាវចរា តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម កំណត់
 យកព្រាហ្មណេកំ ជាទីបំផុត ខាងលើ កំណត់យកអកតិដ្ឋេ ទៅលោកជា
 ទីបំផុត ទីណាដែលមានក្នុងចន្លោះនេះ ធម៌គឺចិត្តនិងចកសិក ដែលគ្រាប់
 ចុះក្នុងទីនេះ រាប់បញ្ចូលក្នុងទីនេះ ខែបុគ្គលក្នុងចូល (កាន់សមាបក្ខិ) ឬ
 បុគ្គលដែលកើតហើយ ឬក៏បុគ្គលក្នុងទៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន នេះភ្នកធម៌
 ជាម្តេច ។ ភ្នកធម៌មិនមែនជាម្តេច តើដូចម្តេច ។ តាមាវចរា
 អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា នេះភ្នកធម៌មិនមែនជាម្តេច ។

(៣៣០) កតមេ ធម្មា អរូចាវចរា តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម
 កំណត់យកញ្ញាយតនុបកេ ដែលកើតក្នុងអាណាសានញ្ញាយតនុបកេ ជាទីបំផុត
 ខាងលើ កំណត់យកទៅលើ ដែលកើតក្នុងទៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនុបកេ

[៣៣៣] គតមេ ធម្មា ជ័យតា ។ បញ្ច តម្កា-
និ អាទុតិកានិ យា ច មិន្ទានិដ្ឋិ ជ័យតា បត្តា រោ-
មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា ជ័យតា ។ គតមេ
ធម្មា អជ័យតា ។ តេ ធម្មេ វេបេត្តា អវសេសា
កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរា រូចាវ-
ចរា អរូចាវចរា អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធា ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធា សត្វត្តា រូបំ អសម្ពុតា ច ធាតុ ឥមេ
ធម្មា អជ័យតា ។

[៣៣៤] គតមេ ធម្មា សុទ្ធត្តា ។ សាសវា
កុសលាកុសលាព្យាគតា ធម្មា កាមាវចរា រូចាវ-
ចរា អរូចាវចរា រូបក្ខន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា
ឥមេ ធម្មា សុទ្ធត្តា ។ គតមេ ធម្មា អនុត្តា ។
អបរិយាបដ្ឋា មត្តា ច អក្កដណិ ច អសម្ពុតា ច
ធាតុ ឥមេ ធម្មា អនុត្តា ។

[៣៣៥] គតមេ ធម្មា សរណា ។ តីណិ
អកុសលមូលានិ លោកោ ខោសោ មោហោ ត-
ទេកដ្ឋា ច កិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាខ-
ន្ធា ។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធា តំសម្បដ្ឋានំ កាយកម្មំ

[៣៣៦] តួកធម៌ជាអនិយតៈ (ស្រីវ) តើដូចម្តេច ។ ពេញវិក
កម្ម ៥ និយតបិច្ឆាទិដ្ឋិ តិវិប្បា ៤ ជាដើមពេញវិក ពេញវិកជាអនិ-
យតៈ ។ តួកធម៌ជាអនិយតៈ តើដូចម្តេច ។ វៀវតធម៌ទាំងនោះ
ចេញ តួកធម៌សីលសសល់ ជាគុសល អគុសល និងអព្យាគ្រឹត ជា
កាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋា វេទនាខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបទាំងអស់ និងអសម្ពុតនាតុ នេះតួកធម៌ជាអនិយតៈ ។

[៣៣៧] តួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខ (ការរើឡើងខ្លួន) តើ
ដូចម្តេច ។ តួកធម៌ប្រកបដោយអាសវៈ ជាគុសល អគុសល និង
អព្យាគ្រឹត ជាកាមាវចរ រូចាវចរ អរូចាវចរ និងរូបក្ខន្ធ ។ មេ ។
វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះតួកធម៌ប្រកបដោយទុក្ខៈ ។ តួកធម៌មិនមែនជាទុក្ខៈ
តើដូចម្តេច ។ មគ្គជាអបរិយាបដ្ឋាផង ផលនៃមគ្គផង អសម្ពុតនាតុផង
នេះតួកធម៌មិនមែនជាទុក្ខៈ ។

[៣៣៨] តួកធម៌ប្រកបដោយរោគ (សឹកស្រូវ) តើដូច
ម្តេច ។ អគុសលមូល ៣ គឺ លោភៈ ខោសៈ និងទោហៈ ទាំង
តួកភិលេស ដែលទាំងនោះជាមួយនឹងអគុសលមូលនោះ វេទនាខន្ធ
។ មេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ប្រកបដោយអគុសលមូលនោះ កាយកម្ម

វិធីកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ ធម្មា សរណា ។ កតមេ
 ធម្មា អរណា ។ តុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវ-
 ចន រូចាវចន អរូចាវចន អបរិយាបដ្ឋា វេទនាទន្លោ
 ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធនោ សព្វត្វ រូបំ អសង្កតា ធម-
 តានុ ឥមេ ធម្មា អរណា ។

[៣៣៦] កតមេ ធម្មា វិជ្ជាកាតិលោ ។ វិជ្ជាយ
 សម្មយុត្តកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា វិជ្ជាកាតិលោ ។
 កតមេ ធម្មា អវិជ្ជាកាតិលោ ។ អវិជ្ជាយ សម្មយុត្ត-
 កា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អវិជ្ជាកាតិលោ ។

[៣៣៧] កតមេ ធម្មា វិជ្ជូបមា ។ ហេដ្ឋិមេសុ
 តិសុ អរិយមក្កេសុ បញ្ញា ឥមេ ធម្មា វិជ្ជូបមា ។
 កតមេ ធម្មា វិជ្ជូបមា ។ ឧបវិជ្ជិមេ អរហត្តមក្កេ
 បញ្ញា ឥមេ ធម្មា វិជ្ជូបមា ។

[៣៣៨] កតមេ ធម្មា ពាលា ។ អហិកេតតុ
 អនោត្តប្បត្ត ឥមេ ធម្មា ពាលា សត្វេបិ អតុស-
 លា ធម្មា ពាលា ។ កតមេ ធម្មា បណ្ឌិតា ។
 ហិកេ ធម្មា ឧត្តប្បត្ត ឥមេ ធម្មា បណ្ឌិតា សត្វេបិ
 តុសលា ធម្មា បណ្ឌិតា ។

វិធីកម្មំ មនោកម្មំ វិជ្ជាវិញ្ញាណកុសលោ វេទនាទន្លោ
 ដោយរណៈ ។ តួកធម៌វិញ្ញាណរណៈ (វិញ្ញាណប្រវត្តិ) តើដូច
 ម្តេច ។ តួកធម៌វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្រិច ជាតាមាវចរ រូចាវចរ
 អរូចាវចរ អបរិយាបដ្ឋៈ វេទនាទន្ល ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ រូបតាំង
 អស់ វិញ្ញាណក្ខន្ធគុណ វេទនាទន្លធម៌វិញ្ញាណរណៈ ។

[៣៣៦] តួកធម៌ប្រត្រិក្កតោក្រិចវិញ្ញាណក្រិចវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។
 តួកធម៌ប្រកបដោយវិញ្ញាណ វេទនាទន្លធម៌ប្រត្រិក្កតោក្រិច ក្រិចវិញ្ញាណក្រិចវិញ្ញាណ ។
 តួកធម៌ប្រត្រិក្កតោក្រិច ក្រិចវិញ្ញាណក្រិចវិញ្ញាណ តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ប្រកប
 ដោយវិញ្ញាណ វេទនាទន្លធម៌ប្រត្រិក្កតោក្រិច ក្រិចវិញ្ញាណក្រិចវិញ្ញាណ ។

[៣៣៧] តួកធម៌ប្រៀបដូចផ្នែកបរិវារ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា
 ក្រិចអរិយមក្ក ៣ ខាងក្រោម វេទនាទន្លធម៌ប្រៀបដូចផ្នែកបរិវារ ។
 តួកធម៌ប្រៀបដូចគោជ្រ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញាក្រិចអរហត្តមក្កខាងលើ
 វេទនាទន្លធម៌ប្រៀបដូចគោជ្រ ។

[៣៣៨] តួកធម៌ពាល តើដូចម្តេច ។ អហិកេតៈវិញ្ញាណក្រិច
 វេទនាទន្លធម៌ពាល សូម្បីអតុសលធម៌តាំងអស់ ក៏ជាតួកធម៌ពាលដែរ ។
 តួកធម៌បណ្ឌិត តើដូចម្តេច ។ ហិកេតៈវិញ្ញាណក្រិច សូម្បី
 តុសលធម៌តាំងអស់ ក៏ជាតួកធម៌បណ្ឌិតដែរ ។

ប្រាំបីខ្នង ធម្មបទ

[៣៣៧] កតមេ ធម្មា កណ្ណា ។ អហិរិកតញ្ច
មរោត្តប្បញ្ញា ឥមេ ធម្មា កណ្ណា សទ្ធម្មិ អកុស-
លា ធម្មា កណ្ណា ។ កតមេ ធម្មា សុត្តា ។
ហិរិ ច ឌីត្តប្បញ្ញា ឥមេ ធម្មា សុត្តា សទ្ធម្មិ
កុសលា ធម្មា សុត្តា ។

[៣៤០] កតមេ ធម្មា តបដិយា ។ កាយទុច្ចរិត
វចិទុច្ចរិត មរោទុច្ចរិត ឥមេ ធម្មា តបដិយា សទ្ធម្មិ
អកុសលា ធម្មា តបដិយា ។ កតមេ ធម្មា អតប-
ដិយា ។ កាយសុច្ចរិត វចិសុច្ចរិត មរោសុច្ចរិត ឥមេ
ធម្មា អតបដិយា សទ្ធម្មិ កុសលា ធម្មា អតបដិយា ។

[៣៤១] កតមេ ធម្មា អធិវចនា ។ យា តេសំ
តេសំ ធម្មាធំ សង្កា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ កេហារោ ធាមំ
ធាមកម្មំ ធាមទេយ្យំ ធិរុត្តិ ព្យញ្ញំ អភិលារោ ឥមេ
ធម្មា អធិវចនា ។ សទ្ធម្មិ ធម្មា អធិវចនបថា ។

[៣៤២] កតមេ ធម្មា ធិរុត្តិ ។ យា តេសំ
តេសំ ធម្មាធំ សង្កា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ កេហារោ ធាមំ
ធាមកម្មំ ធាមទេយ្យំ ធិរុត្តិ ព្យញ្ញំ អភិលារោ ឥមេ
ធម្មា ធិរុត្តិ ។ សទ្ធម្មិ ធម្មា ធិរុត្តិបថា ។

ប្រាំបីខ្នងប្តូរ

[៣៣៧] កតមេ ធម្មា កណ្ណា ។ អហិរិកតញ្ច
មរោត្តប្បញ្ញា សទ្ធម្មិ កុសលា ធម្មា កណ្ណា ។ កត
មេស តេដូចម្តេច ។ ហិរិ ធិរុត្តិ ធម្មា មរោត្តប្បញ្ញា សទ្ធម្មិ
កុសលា ធម្មា កណ្ណា ។ កតមេ ធម្មា សុត្តា ។
ហិរិ ច ឌីត្តប្បញ្ញា ឥមេ ធម្មា សុត្តា សទ្ធម្មិ
កុសលា ធម្មា សុត្តា ។

[៣៤០] កតមេ ធម្មា តបដិយា ។ កាយទុច្ចរិត វចិ-
ទុច្ចរិត មរោទុច្ចរិត ធម្មា តបដិយា សទ្ធម្មិ កុសលា ធម្មា
តបដិយា ។ កតមេ ធម្មា អតបដិយា ។ កាយសុច្ចរិត
វចិសុច្ចរិត មរោសុច្ចរិត ធម្មា អតបដិយា សទ្ធម្មិ កុសលា
ធម្មា អតបដិយា ។

[៣៤១] កតមេ ធម្មា អធិវចនា (ឈ្មោះ) តេដូចម្តេច ។ ការ
រាប់ ការដឹងដោយប្រវៃ ការគាំទ្រ ការនិយាយ ឈ្មោះ ការធ្វើ
នូវឈ្មោះ ការគិតល់ទុកនូវឈ្មោះ លំនាំភក្សភោល ព្យញ្ញាៈ ការ
និយាយចំឈ្មោះ ណា ខែក្នុងធម្មនោះ ។ នេះក្នុងធម្មជាតិ ។
ធម្មា អធិវចនា ។ សទ្ធម្មិ ធម្មា អធិវចនបថា ។

[៣៤២] កតមេ ធម្មា ធិរុត្តិ (ភក្សភោល) តេដូចម្តេច ។ ការ
រាប់ ការដឹងដោយប្រវៃ ការគាំទ្រ ការនិយាយ ឈ្មោះ ការធ្វើ
នូវឈ្មោះ ការគិតល់ទុកនូវឈ្មោះ លំនាំភក្សភោល ព្យញ្ញាៈ ការ
និយាយចំឈ្មោះ ណា ខែក្នុងធម្មនោះ ។ នេះក្នុងធម្មជាតិ ។
ធម្មា ធិរុត្តិ ។ សទ្ធម្មិ ធម្មា ធិរុត្តិបថា ។

[៣២៣] កត្តាម ធម្មា បញ្ញត្តិ ។ យោ តេសំ តេសំ ធម្មានំ សង្ខា សមញ្ញា បញ្ញត្តិ វេហា វេ ធាមំ ធាបកម្មំ ធាម ធមយ្យំ ធម្មត្តិ ឲ្យញ្ចំ អភិលាហោ វេម ធម្មា បញ្ញត្តិ ។ សុត្តន្ត ធម្មា បញ្ញត្តិមថា ។

[៣២៤] តត្ថ កតមំ ធាមំ ។ វេទនាខត្តោ សញ្ញាខត្តោ សង្ខារក្ខត្តោ វិញ្ញាណក្ខត្តោ អសម្ពុតា ធាតុ វេទំ វុច្ឆតិ ធាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ធន្តា វេ ច មហាក្ខតា ធម្មត្តញ្ច មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ រូបំ វេទំ វុច្ឆតិ រូបំ ។

[៣២៥] តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាលំ អនិស្សនំ ។ វេ ។ អវិជ្ជាលន្តិ មោហោ អកុសលម្បុលំ អយំ វុច្ឆតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមា កវត្តញ្ញា ។ យោ កវេសុ កវច្ឆញ្ញា ។ វេ ។ កវច្ឆ្យសានំ អយំ វុច្ឆតិ កវត្តញ្ញា ។

[៣២៦] តត្ថ កតមា កវទិដ្ឋិ ។ កវិស្សតិ អត្តា ច លោកោ ចាតិ យោ ឯវុច្ឆា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិតតំ ។ វេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ កវទិដ្ឋិ ។

[៣២៧] តត្ថ ធម្មិយំ បញ្ញត្តិ តេជ្ជបម្ពុ ។ ធារណំ ធារណំ វេយ្យច្រៃត ភាវនំ វុក ធារិយាយ ធារុះ ធារុវ្យុវ្យុវ្យុះ ភាវនំ គលំ វុក ធារុះ លំ នំ ភាវុភោស ធារុវ្យុះ ធារិយាយ ធារុះ ណា វៃត្តកធម៌នោះ ។ នេះត្តកធម៌ដ៏បញ្ញត្តិ ។ ត្តកធម៌ទាំង អស់ ក៏ជំនួនវៃចភាវិវេ ។

[៣២៨] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ នាម តេជ្ជបម្ពុ ។ វេទនា ខត្ត សញ្ញាខត្ត សង្ខារក្ខត្ត វិញ្ញាណក្ខត្ត និងអសម្ពុតធាតុ នេះហៅ ថា នាម ។ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ រូប តេជ្ជបម្ពុ ។ មហាក្ខត រូប ៤ និងរូបវេលសាស្រ្តយមហាក្ខតរូបទាំង ៤ នេះហៅថា រូប ។

[៣២៩] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ អវិជ្ជា តេជ្ជបម្ពុ ។ ភាវិនិ ដឹង ភាវិនិយេញ ។ វេ ។ តទ្ធិតិអវិជ្ជា សេចក្តីធ្វើ ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ កវត្តញ្ញា តេជ្ជបម្ពុ ។ ការប្រាថ្នាក្នុងគត ។ វេ ។ ការចុះចិត្តសិប ក្នុងគត ចំពោះគតទាំងឡាយ ណា នេះហៅថា កវត្តញ្ញា ។

[៣៣០] បណ្ណាធម៌ទាំងនោះ កវិទិដ្ឋិ (ការយល់ឃើញថាសត្វ កើតខៀវ) តេជ្ជបម្ពុ ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី និងកើតមាន និងទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ។ វេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការ ស្វែងរកទុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា កវិទិដ្ឋិ ។

តត្ថ តត្ថមា វិកវទិដ្ឋិ ។ ឧ ភវិស្សតិ អត្តា ច
លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។
វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ វិកវទិដ្ឋិ ។

[៣២៧] តត្ថ តត្ថមា សស្សតទិដ្ឋិ ។ សស្ស-
តោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិ-
កតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ សស្ស-
តទិដ្ឋិ ។ តត្ថ តត្ថមា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ឧច្ឆេទិស្សតិ អត្តា
ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។
វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

[៣២៨] តត្ថ តត្ថមា អន្តវទិដ្ឋិ ។ អន្តវ-
អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវុចា ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ
អន្តវទិដ្ឋិ ។ តត្ថ តត្ថមា អន្តវទិដ្ឋិ ។

បណ្ណាធម៌ចាំនំនោះ វិកវទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថាសក្ខីស្រឡាត់ស្រឡាត់) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ពីលើកើតមាន ទិដ្ឋិទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា វិកវទិដ្ឋិ ។

[៣២៧] បណ្ណាធម៌ចាំនំនោះ សស្សតទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថា ខ្លួនទិដ្ឋិលោកទៀង) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ទៀងចាត់ ទិដ្ឋិទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា សស្សតទិដ្ឋិ ។ បណ្ណាធម៌ចាំនំនោះ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថាសក្ខី សូន្យ មិនភ័ក្ត្រទៀត) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី ជាប់សូន្យ ទិដ្ឋិទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

[៣២៨] បណ្ណាធម៌ចាំនំនោះ អន្តវទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ ថា លោកមានទីបំផុត) តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី លោកក្តី មានទីបំផុត ទិដ្ឋិទិដ្ឋិ ដំណើរតិទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា ដែលមានសភាពបែបនេះ នេះហៅថា អន្តវទិដ្ឋិ ។ បណ្ណាធម៌ចាំនំនោះ អន្តវទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។

អន្តរា អត្តា ច លោកោ មាតិ យោ វិវរុទា ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ
អន្តរាទិដ្ឋិ ។

(៣៧៧) តត្ថ កតមា បុព្វនាមទិដ្ឋិ ។ បុព្វនំ
ការត្ត យោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេ-
សត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ បុព្វនាមទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា
អបរនាមទិដ្ឋិ ។ អបរនំ ការត្ត យោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ អយំ វុច្ឆតិ អប-
រនាមទិដ្ឋិ ។

(៣៧៨) តត្ថ កតមំ អហិរិកំ ។ យំ ន ហិរិយតិ
ហិរិយតិក្ខេន ន ហិរិយតិ ចាបកានំ អកុសលានំ
ធម្មានំ សមាបត្តិយា វេទំ វុច្ឆតិ អហិរិកំ ។ តត្ថ
កតមំ អនោត្តប្បំ ។ យំ ន ទុក្ខច្បតិ ទុក្ខច្បតិក្ខេន
ន ទុក្ខច្បតិ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមា-
បត្តិយា វេទំ វុច្ឆតិ អនោត្តប្បំ ។

(៣៧៩) តត្ថ កតមា ហិរិ ។ យំ ហិរិយិ ហិរិ-
យិក្ខេន ហិរិយតិ ចាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ

(សេចក្តីយល់) ថា ខ្លួនក្តី របស់ក្តី ចំពោះវិវរុទំ ទិដ្ឋិ វិបរិយេស
ទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ក្តីការស្វែងរកខុស ណា ដែលមាន
សភាវថេរនេះ នេះហៅថា អន្តរាទិដ្ឋិ ។

(៣៧៧) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បុព្វនាមទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់តាម
ចំណែកនៃខន្ធមាតិដើម) តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ វិបរិយេសទិដ្ឋិ ។ បេ ។
សេចក្តីប្រកាន់ក្តីការស្វែងរកខុស ណា តើគេឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវ
ខន្ធជាចំណែកខាងដើម នេះហៅថា បុព្វនាមទិដ្ឋិ ។ បណ្តាធម៌ទាំង
នោះ អបរនាមទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ វិបរិយេសទិដ្ឋិ ។ បេ ។
សេចក្តីប្រកាន់ក្តីការស្វែងរកខុស ណា តើគេឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវខន្ធ
ជាចំណែកខាងចុង នេះហៅថា អបរនាមទិដ្ឋិ ។

(៣៧៨) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អហិរិកៈ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់ដែល
បុគ្គល មិនខ្មាសដោយអំពើដែលគួរខ្មាស មិនខ្មាសដោយការដួបប្រទះ
នូវធម៌អកុសលដ៏លាមក នេះហៅថា អហិរិកៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំង
នោះ អនោត្តប្បៈ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់ដែលបុគ្គល មិនក្តៅក្រហាយ
ដោយអំពើដែលគួរក្តៅក្រហាយ មិនក្តៅក្រហាយដោយការដួបប្រទះនូវ
ធម៌អកុសលដ៏លាមក នេះហៅថា អនោត្តប្បៈ ។

(៣៧៩) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ហិរិ តើដូចម្តេច ។ ត្រង់ដែល
បុគ្គលខ្មាស ដោយអំពើដែលគួរខ្មាស ខ្មាសដោយការដួបប្រទះនូវធម៌

សមាបត្តិយា អយំ វុច្ចតិ ហិរិ ។ តត្ថ កកតមំ
ឡិក្ខប្បំ ។ យំ ឡិក្ខប្បតិ ឡិក្ខប្បិតតោន ឡិក្ខប្បតិ ចា-
បកាធំ អកុសលាធំ ធម្មាធំ សមាបត្តិយា វធំ វុច្ចតិ
ឡិក្ខប្បំ ។

[៣៥២] តត្ថ កកតមា ទោវចស្សតា ។ សមាធម្មិ-
កេ វុច្ចមាទេ ទោវចស្សយំ^(១) ទោវចស្សិយំ ទោវច-
ស្សតា វិប្បដិក្ខុលក្ខណតា វិបច្ចធិកសាតតា អនា-
និយំ អនាទរតា អការវតា អប្បដិស្សវតា អយំ វុច្ចតិ
ទោវចស្សតា ។ តត្ថ កកតមា ចាបមិត្តតា ។ យេ
តេ បុគ្គលា អស្សនា ទុស្សីលា អប្បស្សតា មច្ឆ-
វិហោ ទុប្បត្តា យា តេសំ សេវនា ធិសេវនា សំសេ-
វនា ភជនា សម្ពជនា កត្តិ សម្ពត្តិ តំសម្បវត្តតា
អយំ វុច្ចតិ ចាបមិត្តតា ។

[៣៥៣] តត្ថ កកតមា សោវចស្សតា ។ សមា-
ធម្មិកេ វុច្ចមាទេ សោវចស្សយំ សោវចស្សិយំ
។ ១. ទោវចស្សយំ ។

ជាអកុសលដំណាចក ទេវេហវេ ហិរិ ។ បណ្ណាធមិទាំងនោះ ទុក្ខ
តើដូចម្តេច ។ គ្រងដែលបុគ្គល ក្តៅក្រហាយដោយការងារដែលបណ្ត
ក្រហាយ ក្តៅក្រហាយដោយការផ្លូវប្រយះ ដូច្នោះហើយអកុសលដំណាចក
នេះហៅថា ទុក្ខច្បះ ។

[៣៥៤] បណ្ណាធមិទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅក្រ
តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រដៅក្រ ការស្តីថា ភាពនៃបុគ្គលដែល
គេប្រដៅក្រ ភាពនៃបុគ្គលប្រកាន់យកខាងខុស ភាពនៃបុគ្គលក្រេកអរ
ក្នុងធម៌ជាសត្រូវ ការមិនអើពើ ភាពនៃបុគ្គលមិនយកចិត្តទុកដាក់ ភាព
នៃបុគ្គលមិនគោរព ភាពនៃបុគ្គលមិនទទួលស្តាប់បង្គាប់ ចំពោះសហ-
ធម្មិកជន ដែលស្តីប្រដៅ នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅ
ក្រ ។ បណ្ណាធមិទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្រអាក្រក់ តើដូច
ម្តេច ។ ពួកបុគ្គលណា ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា ទ្រុស្តសីល ចេះដឹងតិច
ជាមនុស្សគ្រប់ណាញ់ គ្មានប្រាជ្ញា កាលសព ការជិតជំនឿគ្នា ការ
ត្រូវគំនិតគ្នា ការគប់រកគ្នា ការស្របគំនិតគ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់គ្នា
ការជិតស្និទ្ធនឹងគ្នា ភាពនៃបុគ្គលមូលមិត្រនឹងគ្នា ណា នៃបុគ្គលទាំងនោះ
នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្រអាក្រក់ ។

[៣៥៥] បណ្ណាធមិទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលដែលគេប្រដៅដោយ
តើដូចម្តេច ។ ការប្រដៅដោយ ការស្តីថាដោយ ភាពនៃបុគ្គលដែល

សោវចស្សនា អប្បជិត្តុលត្តា ហិតា អវិបត្តជិតា សា-
 តតា សាទរិយំ សាទរតា សុតារវតា សប្បជិត្តុស្សនា
 អយំ វុច្ចតិ សោវចស្សនា ។ តតុ កតតហ កល្យាណ-
 ណមិត្តតា ។ យេ តេ បុគ្គលា សុត្វា សីលវង្ខោ
 តហ្មស្សនា ធាកវង្ខោ បញ្ញាវង្ខោ យា តេសំ សេវនា
 ជិសេវនា សំសេវនា ភជនា សក្កជនា កត្តិ សម្មត្តិ
 តំសម្បវុធិតា អយំ វុច្ចតិ កល្យាណមិត្តតា ។

(៣៥២) តតុ កតតហ អាបត្តិកុសលតា ។

បញ្ចមិ អាបត្តិកុស្តា អាបត្តិយោ សត្តមិ អាបត្តិ-
 កុស្តា អាបត្តិយោ យា តាសំ អាបត្តិជំ អាបត្តិកុ-
 សលតា បញ្ញា បដិទដា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម-
 វិបយោ សម្មាធិដ្ឋំ អយំ វុច្ចតិ អាបត្តិកុសលតា ។
 តតុ កតតហ អាបត្តិវិជ្ជាធកុសលតា ។ យា តាហិ
 អាបត្តិហិ វិជ្ជាធកុសលតា បញ្ញា បដិទដា ។ បេ ។

គ្រូបដេវិវាយ ភាពនៃបុគ្គលមិនតាមបែកបង្កើត ហេតុនៃបុគ្គលមិន
 ប្រកាស ចំពោះធម៌ជាសង្គ្រោះ សេចក្តីរើរើ ហេតុនៃបុគ្គលយកចិត្តទុក
 ដាក់ ភាពនៃបុគ្គលប្រកបដោយសេចក្តីពោល ភាពនៃបុគ្គលប្រកបដោយ
 ការទទួលស្តាប់បង្គាប់ ចំពោះសេចក្តីជំនុំជម្រះដែលស្តីប្រដៅ នេះហៅថា
 ភាពនៃបុគ្គលប្រដៅវិវាយ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលមាន
 មិត្តល្អ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសព្វ មានសីល
 ចេះដឹងច្រើន មានចាតៈ មានប្រាថ្នា កាលសព ការជីវិតនឹងគ្នា
 ការគ្រូជំនិតគ្នា ការគេបរក្ខត្នា ការស្រេចគំនិតគ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់គ្នា
 ការជិតស្និទ្ធនឹងគ្នា ភាពនៃបុគ្គលមូលមិត្តនឹងគ្នា ណា នៃបុគ្គលទាំង
 នោះ នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្តល្អ ។

(៣៥២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ តើដូច

ម្តេច ។ ពួកអាបត្តិមានកងនៃអាបត្តិ ៥ ក្តី ពួកអាបត្តិមានកងនៃអាបត្តិរាវ
 ក្តី សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការ
 មិនរំលឹក ការភិតរលោភធម៌ ការយល់គ្រូ ណា ចំពោះអាបត្តិទាំងនោះ
 នេះហៅថា សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃ
 បុគ្គលអ្នកឈ្លាសក្នុងការចេញចាកអាបត្តិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឈ្លាស
 ក្នុងការចេញចាកអាបត្តិទាំងនោះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។

អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុទ្ធតិ រា-
បត្តិវដ្ឋានកុសលតា ។

(៣៥៥) តត្ថ កតមា សមាបត្តិកុសលតា ។

អត្ថំ សវិតក្កសវិចារក សមាបត្តិ អត្ថំ អវិតក្កវិចារ-
មត្តា សមាបត្តិ អត្ថំ អវិតក្កអវិចារក សមាបត្តិ យា
តាសំ សមាបត្តិធំ សមាបត្តិកុសលតា មញ្ញា បដា-
ននា ។ ខេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ
វុទ្ធតិ សមាបត្តិកុសលតា ។ តត្ថ កតមា សមាប-
ត្តិវដ្ឋានកុសលតា ។ យា តាហិ សមាបត្តិហិ វដ្ឋា-
នកុសលតា មញ្ញា បដាននា ។ ខេ ។ អមោហោ
ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុទ្ធតិ សមាបត្តិវដ្ឋាន-
កុសលតា ។

(៣៥៦) តត្ថ កតមា ធាតុកុសលតា ។ អដ្ឋា-

រសធាតុយោ ចក្កធាតុ រូបធាតុ ចក្កវិញ្ញាណ-
ធាតុ សោតធាតុ សទ្ធិធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ
យានធាតុ កទ្ធិធាតុ យានវិញ្ញាណធាតុ ជីវិតធាតុ
រសធាតុ ជីវិតវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ដេវដ្ឋានធាតុ

ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ណេហៅថា
សេចក្តីល្អាសក្តីនិការចេញចាកសម្បត្តិ ។

[៣៥៥] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្អាសក្តីនិការចេញចាកសម្បត្តិ តើ

ដូចម្តេច ។ សមាបត្តិ ប្រកបដោយវិតក្កវិចារកមាន សមាបត្តិ មិន
មានវិតក្កៈ មានវិតក្កមវិតវិចារកមាន សមាបត្តិ មិនមានវិតក្ក ទាំងមិន
មានវិចារកមាន សេចក្តីល្អាសក្តីនិការចេញចាកសម្បត្តិ ការដឹងច្បាស់ ការយល់
ច្បាស់ ។ ខេ ។ ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ
ណា ចំពោះសមាបត្តិទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តីល្អាសក្តីនិការ-
ចេញចាកសម្បត្តិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្អាសក្តីនិការចេញចាកសម្ប-
ត្តិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីល្អាសក្តីនិការចេញចាកសម្បត្តិទាំង
នោះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ ខេ ។ ការមិនវង្វែង ការ
ពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា នេះហៅថា សេចក្តីល្អាសក្តីនិការ
ចេញចាកសម្បត្តិ ។

[៣៥៦] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីល្អាសក្តីនិការ តើដូច

ម្តេច ។ ធាតុ ខ្ទង់ គឺ ចក្កធាតុ រូបធាតុ ចក្កវិញ្ញាណធាតុ សោតធាតុ
សទ្ធិធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ យានធាតុ កទ្ធិធាតុ យានវិញ្ញាណ-
ធាតុ ជីវិតធាតុ រសធាតុ ជីវិតវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ដេវដ្ឋានធាតុ

តាយវិញ្ញាណធាតុ មហេធាតុ ធម្មធាតុ បរិវេណិញ្ញាណធាតុ យ៉ា តាសំ ធាតុធំ ធាតុតុសលតា បញ្ញា បដិធានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ធាតុតុសលតា ។ តត្ថ កតមា មទសិ- ការតុសលតា ។ យា តាសំ ធាតុធំ មទសិការ- តុសលតា បញ្ញា បដិធានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម- វិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ មទសិការតុសលតា ។

[៣៩៧] តត្ថ កតមា អាយតនតុសលតា ។

ទ្វាទសាយតនាធំ ចក្ខុយតនំ រូកាយតនំ សោតាយ- តនំ សង្ខាយតនំ យានាយតនំ កញ្ចាយតនំ ជីវ្ហាយ- តនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ដោដ្ឋញ្ចាយតនំ មនា- យតនំ ធម្មាយតនំ យា តេសំ អាយតនាធំ អាយ- តនតុសលតា បញ្ញា បដិធានា ។ បេ ។ អមោ- ហោ ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អាយតន- តុសលតា ។ តត្ថ កតមា បដិច្ចសមុប្បាទកុ- សលតា ។ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារ សង្ខារប្បវត្តយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បវត្តយា ធាមរូបំ ធាមរូបប្បវត្តយា

តាយវិញ្ញាណធាតុ មហេធាតុ ធម្មធាតុ បរិវេណិញ្ញាណធាតុ យ៉ាសក្កិធាតុ ការដើម្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិន្ទុធំ ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះធាតុទាំងនោះ ខេរហៅថា សេចក្តីឃ្លាសក្កិធាតុ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តី ឃ្លាស ក្នុងការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឃ្លាស ក្នុង ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ការដើម្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិន វិន្ទុធំ ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះធាតុទាំងនោះ ខេរហៅថា សេចក្តីឃ្លាសក្នុងការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។

[៣៩៧] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឃ្លាស ក្នុងអាយតនៈ

តើដូចម្តេច ។ អាយតនៈ ១២ គឺ ចក្ខុយតនៈ រូកាយតនៈ សោតា- យតនៈ សង្ខាយតនៈ យានាយតនៈ កញ្ចាយតនៈ ជីវ្ហា- យតនៈ រសាយតនៈ កាយាយតនៈ ដោដ្ឋញ្ចាយតនៈ មនា- យតនៈ ធម្មាយតនៈ សេចក្តីឃ្លាស ក្នុងអាយតនៈ ការដើម្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិន្ទុធំ ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះអាយតនៈទាំងនោះ ខេរហៅថា សេចក្តី ឃ្លាសក្នុងអាយតនៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឃ្លាស ក្នុង បដិច្ចសមុប្បាទ តើដូចម្តេច ។ សង្ខារកើតឡើង ព្រោះអវិជ្ជាជា បច្ច័យ វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ធាមរូបកើតឡើង

សឡាយនំ សឡាយនមប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្ស-
 ប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ច-
 យា ឧបាទានំ ឧបាទានមប្បច្ចយា ករោ កវប្បច្ចយា
 ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជនមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខ-
 ទោមនស្សនាយាសា សម្ពុវន្តិ វិវេមតស្ស កេវលស្ស
 ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិទិ យា តត្ថ បញ្ញា
 បជាទតា ។ បេ ។ អរមាហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ
 អយំ វុច្ចតិ បដិច្ចសមុប្បាទកុសលតា ។

[៣៩៨] តត្ថ កតមា ហិទកុសលតា ។ យេ

យេ ធម្មា យេសំ យេសំ ធម្មានំ ហេតុ បច្ចយា ឧ-
 ប្បាទាយ តំ តំ ហិទន្តិ យា តត្ថ បញ្ញា បជាទតា
 ។ បេ ។ អរមាហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ
 វុច្ចតិ ហិទកុសលតា ។ តត្ថ កតមា អដ្ឋាទកុស-
 លតា ។ យេ យេ ធម្មា យេសំ យេសំ ធម្មានំ ឧ-
 ហេតុ ឧ បច្ចយា ឧប្បាទាយ តំ តំ អដ្ឋានន្តិ យា

ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ សឡាយនមរតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ
 ផស្សរតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ វេទនារតីតឡើង ព្រោះ
 ផស្សជាបច្ច័យ តណ្ហារតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ វេទនារតីត
 ឡើង ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហារតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ
 ជាតិរតីតឡើង ព្រោះវាប្រយោជបច្ច័យ ជនមរណៈរតីតឡើង ព្រោះជាតិជា
 បច្ច័យ សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខ ទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អៀលចិត្ត ក៏រតីតឡើងព្រម ការរតីតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នេះ វិមជ
 មាន ដោយភាគាយោនីនេះ ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។
 ការមិនវិជ្ជន៍ ការភិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះបដិច្ច-
 សមុប្បាទធម៌នោះ នេះហៅថា សេចក្តីឈ្លាសក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ ។

(៣៩៨) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងហៈ (ហេតុ)

តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា ។ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃតួកធម៌ណា ។
 តួកធម៌នោះ ។ ឈ្មោះ ហៈ ព្រោះការស្រយនូវហេតុប្បច្ច័យនោះ ។
 ការដឹងច្បាស់ ការយល់ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវិជ្ជន៍ ការភិចារណា
 ធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា ចំពោះធម៌ទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តី
 ឈ្លាសក្នុងហៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអដ្ឋានៈ
 (មិនមែនជាហេតុ) តើដូចម្តេច ។ តួកធម៌ណា ។ មិនមែនជាហេតុ
 មិនមែនជាបច្ច័យនៃតួកធម៌ណា ។ តួកធម៌នោះ ។ ឈ្មោះថា អដ្ឋានៈ

តត្ថ បន្ទា បដាទតា ។ បេ ។ អនោយោ ធម្មវិចយោ
សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អដ្ឋាទកុសលតា ។

[៣៥៧] តត្ថ កតតោ អាជ្ជិកោ ។ យោ អាជ្ជិកោ
អជិម្ពតា អវ្ក្កតា អកុដិលតា អយំ វុច្ចតិ អាជ្ជិកោ ។

តត្ថ កតតោ មទ្ធកោ ។ យោ មទ្ធកោ មទ្ធវិកោ អក-
កុទ្ធសតា អកុដិលតា ធិតចិក្កតា អយំ វុច្ចតិ មទ្ធកោ ។

[៣៦០] តត្ថ កតតោ ខន្ធិ ។ យោ ខន្ធិ ខមទ-
តា អជិវាសទតា អចណ្ឌិត្តំ អទស្សោហោ អត្តម-

ទតា ចិក្កស្ស អយំ វុច្ចតិ ខន្ធិ ។ តត្ថ កតតមំ សោ-
រច្ចំ ។ យោ កាយិកោ អវិតិក្កោ វាចសិកោ

អវិតិក្កោ កាយិកាវាចសិកោ អវិតិក្កោ វេទំ
វុច្ចតិ សោរច្ចំ ។ សុញ្ញាមំ សីលសំវេរ សោរច្ចំ ។

[៣៦១] តត្ថ កតតមំ សាទល្យំ ។ យោ សា វា-
ចា អណ្ណតា(១) កត្តសា បរកដុតា បរកិសដ្ឋិ

១ ឧ.ជន្តន្ត អសាតាវិ ទិស្សតិ ។

គ្រោះកស្រយំ ធូវាទុក្ខយំ យោ ។ យោ វិស្សាវំ កាយបដិក្ខរំ
។ បេ ។ ការមិនវដ្ឋិ ករិតិយាទតា កាយបដិក្ខរំ យោ វិ-
ហោធម៌ទាំងនោះ នេះហៅថា សេចក្តីព្យាសក្កដាឃ្លោះ ។

[៣៥៧] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាគត្រង់ តើដូចម្តេច ។ ភាគ
នៃភាគត្រង់ ការមិនទ្រង់ទ្រាយ ការមិនរៀបរយ ការមិនគោរព
ណា នេះហៅថា ភាគត្រង់ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាគទន់ភ្លន់
តើដូចម្តេច ។ ភាគនៃភាគទន់ភ្លន់ ដំណើរទន់ភ្លន់ ការមិនស្រួល
ការមិនក្រអឺតក្រអោង ការមានចិត្តរាបរាប ណា នេះហៅថា ភាគ
ទន់ភ្លន់ ។

[៣៦០] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីអត់សន្តត់ តើដូចម្តេច ។
សេចក្តីអត់ទំនំ ភាគអត់ទំនំ ការអត់សន្តត់ ភាគមិនកាច មិនប្រហើន
ភាគនៃចិត្តរីករាយ ណា នេះហៅថា សេចក្តីអត់សន្តត់ ។ បណ្តា
ធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីស្ងួត តើដូចម្តេច ។ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសកាយ
ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសវាចា ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសកាយនិងវាចា ណា
នេះហៅថា សេចក្តីស្ងួត ។ សូម្បីការសង្រួម គុណសីលទាំងអស់ ក៏
ហៅថា សេចក្តីស្ងួតដែរ ។

[៣៦១] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីរត់រាត់ តើដូចម្តេច ។
វាចា ល្អា ជាវាចាភក្តុល កុតស្តុយ វាចាមិនជាវាចាប្រព្រឹត្តិអត់ខែ

កោតសមមន្តា អសមាធិសំវត្តនិទាន តណ្ហាប្រដិ កំចំ
 បហាយ យា សា វិទា ទេន្ទ្រ កណ្ណាសុខា មេម-
 ធិយា បាទយន្តមា ចោរី តណ្ហាជនកន្តា តណ្ហាជនម-
 នាទា តណ្ហាប្រដិ កំចំ កាសីតា ហោតិ យា តត្ថ
 សណ្ឋាវាចតា សទិលវាចតា អដរុសវាចតា វេទំ វុច្ឆតិ
 សាទល្យំ ។ តត្ថ កតតោ បដិសន្ធារោ ។ ទ្វេ
 បដិសន្ធារា អាមិសប្បដិសន្ធារោ ច ធម្មប្បដិសន្ធារោ
 ច វេទកន្តោ បដិសន្ធារកោ ហោតិ អាមិសប្បដិ-
 សន្ធារោ វា ធម្មប្បដិសន្ធារោ វា អយំ វុច្ឆតិ បដិ-
 សន្ធារោ ។

[៣៦២] តត្ថ កតតោ វេទ្រិយេសុ អកុត្តន្តារតា ។ វេ-
 ទេកន្តោ តត្ថនា វូបំ ធិស្វា ធិមិត្តត្តាហិ ហោតិ អនុ-
 ត្យក្ខន្តត្តាហិ យត្តាធិករណមេធំ ចត្តុទ្រិយំ អសំវត្តំ
 វិហារធំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា ចាបកា អកុសលា ធម្មា
 អន្តាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវរាយ ធម្ម បដិបដ្ឋិតំ ធម្មតត្ថ
 ចត្តុទ្រិយំ ចត្តុទ្រិយេ ធម្ម សំវរី អបដ្ឋិតិ សោតេធម្ម
 សន្តំ សុត្តា ។ បេ ។ យានេធម្ម ធម្ម យាយិត្តា ។ បេ ។

ជាតិជាលក្ខណ៍ដល់អ្នកដទៃ ជាសំណើតម្រូវឲ្យ បំប្រុងប្រយោជន៍
 សមាធិ បុគ្គលក៏លះបង់ខ្លួនឯងបែបនោះមេឡ វាហាយ វិចារវេទនា
 ជាតិជាសុខដល់គ្រូចៀក ជាច្រើនច្បាប់ ជាច្រើនច្បាប់ ជាតិហៃអ្នក
 គ្រូ ជាច្រើនអង្គនៃជនច្រើន ជាច្រើនច្បាប់ដទៃច្រើន បុគ្គលក៏ជាអ្នក
 និយាយចំពោះវាចាបែបនោះ បានដល់ការពោលពាក្យព័រោះ ការពោល
 ពាក្យដូរផង ការពោលពាក្យមិនទ្រោះ ទេះហៅថា សេចក្តីពាក់
 ពាក់ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការទទួលពាក់ពាក់ តើដូចម្តេច ។
 ការទទួលពាក់ពាក់មាន ២ យ៉ាង គឺ ការទទួលពាក់ពាក់ដោយអាមិសៈ ១
 ការទទួលពាក់ពាក់ដោយធម៌ ១ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកទទួល
 ពាក់ពាក់ ដោយការទទួលពាក់ពាក់ដោយអាមិសៈ ឬដោយការទទួលពាក់
 ពាក់ដោយធម៌ ទេះហៅថា ការទទួលពាក់ពាក់ ។

[៣៦២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការមិនក្សត្រាភ្នំដ៏ឆ្លើយ តើ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុហើយ ជា
 អ្នកតាមយកទ្រូនិមិត្ត តាមយកទ្រូនិមិត្ត អភិជ្ឈនិមិត្តទេស្ស ជា
 អកុសលធម៌ដ៏លាមក គប្បីគ្របសង្កត់ ខ្លួនបុគ្គលដែលមិនសង្រួមចក្ខុឆ្លើយ
 ន្តិះ ព្រោះវាពាក្យមិនសង្រួម ខ្លួនចក្ខុឆ្លើយណា ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម
 ខ្លួនចក្ខុឆ្លើយនោះ មិនក្សត្រាខ្លួនចក្ខុឆ្លើយ មិនដល់ខ្លួនការសង្រួម ក្នុង
 ចក្ខុឆ្លើយ គួរសំឡេងដោយគ្រូចៀក ។ បេ ។ គុំគុំនដោយច្រមុះ ។ បេ ។

ជិត្តិយ វសំ សាយិត្តា ។ បេ ។ ការាយេ ដោដ្ឋង្គំ
 ធុសិត្តា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ធិមិត្តត្តាហិ
 ហោតិ អនុក្សត្តានត្តាហិ យត្វានិការណមេធំ មជ្ជិទ្រ្ទិ-
 យំ អសំវុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈានោមនស្សា ចាបតា
 អកុសលា ធម្មា អប្បាស្សវ័យ្យំ តស្ស សំវេយ ឧ
 បដិបដ្ឋតិ ឧ វត្តតិ មជ្ជិទ្រ្ទិយំ មជ្ជិទ្រ្ទិយេ ឧ សំវំ
 អាបដ្ឋតិ យា វេសំ ធម្មំ វុទ្ធិយាធំ អកុត្តំ អ-
 តោបថា អនារត្តោ វសំវេរេ អយំ វុទ្ធិតិ វុទ្ធិ-
 យេសុ អកុត្តទ្ធារតា ។ តត្ថ កតតមា ភោជនេ អ-
 មត្តញ្ញាតា ។ វេទកេវោ អប្បដិសង្ខា អយោធិសា
 វហារំ អាហារេតិ ឧវេយ មនាយ មណ្ឌាយ វិក្ខ-
 សនាយ យា តត្ថ អសន្តដ្ឋិតា អមត្តញ្ញាតា អប្បដិ-
 សង្ខា ភោជនេ អយំ វុទ្ធិតិ ភោជនេ អមត្តញ្ញាតា ។

[៣៦៣] តត្ថ កតតមា វុទ្ធិយេសុ កុត្តទ្ធារតា ។
 វេទកេវោ ចក្កុយា រូបំ ទិស្វា ឧ ធិមិត្តត្តាហិ ហោតិ
 នានុក្សត្តានត្តាហិ យត្វានិការណមេធំ មជ្ជិទ្រ្ទិយំ អសំ-
 វុតំ វិហារន្តំ អភិជ្ឈានោមនស្សា ចាបតា អកុសលា

លំទ្ធក្សយេយវណ្ណាតំ ។ បេ ។ តាយំវុទ្ធិវេយ្យំ វុទ្ធិយេយវណ្ណ ។ បេ ។
 ដឹងច្បាស់នូវធម្មាប្បដិសេយ្យភ័យ វេយ្យាយវេយ្យភ័យ យំ
 យកនូវអនុក្សត្តានៈ អភិជ្ឈានិវេហបរស្ស វេយ្យាយវេយ្យំ ដីលាមក
 គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គល ដែលមិនសង្រួបបង្រួមខ្លះ ព្រោះហេតុមិន
 សង្រួម នូវមជ្ជិទ្រ្ទិយណា ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម នូវមជ្ជិទ្រ្ទិយៈនោះ
 មិនរក្សានូវមជ្ជិទ្រ្ទិយ មិនដល់នូវការសង្រួមក្នុងមជ្ជិទ្រ្ទិយ និងសេចក្តីមិន
 គ្រប់គ្រង អាការមិនគ្រប់គ្រង ការមិនរក្សា ការមិនសង្រួម នូវមជ្ជិទ្រ្ទិយ
 ទាំង ៦ នេះ ណា នេះហៅថា ការមិនរក្សាទ្វារ ក្នុងមជ្ជិទ្រ្ទិយ ។
 បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន តើដូចម្តេច ។ បណ្ត
 ខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនបានវិចារណា ដោយបាយប្រាជ្ញា ហើយ
 ហិរោតតហារ ដើម្បីលេង ដើម្បីស្រវឹង ដើម្បីប្រដាប់ ដើម្បីស្អិត
 ស្អាត សេចក្តីមិនសម្ងាត់ ការមិនដឹងប្រមាណ ការមិនវិចារណាក្នុង
 ភោជននោះ ណា នេះហៅថា ការមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ។

[៣៦៣] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការរក្សាទ្វារក្នុងមជ្ជិទ្រ្ទិយ តើ
 ដូចម្តេច ។ បណ្តខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឃើញប្រដោយចក្ខុហើយ ជា
 អ្នកមិនកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនកាន់យក នូវអនុក្សត្តានៈ អភិជ្ឈានិវេ
 ហបរស្ស ជាអកុសលធម៌ដីលាមក គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គល ដែល
 មិនសង្រួមចក្ខុទ្រ្ទិយខ្លះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួម នូវមជ្ជិទ្រ្ទិយណា

ធម្មា អប្បាស្សវេយ្យំ តស្ស សំវាយ បដិបដ្ឋតិ
 រក្ខតិ ធម្មត្រ័យំ ធម្មត្រ័យេ សំវំ អាបដ្ឋតិ សោ-
 តោន សន្តំ សុត្វា ។ បេ ។ យោនន កន្ធិ យាយិត្វា
 ។ បេ ។ ជិក្ខុយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន
 ដោដ្ឋតំ ធុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិត្តាយ ន
 ធម្មត្តតាហិ ហោតិ នាទុក្ខក្កនត្តាហិ យត្វាធិការណ-
 មេនំ ធម្មត្រ័យំ អសំវតំ វិហារនំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា
 បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បាស្សវេយ្យំ តស្ស សំ-
 វាយ បដិបដ្ឋតិ រក្ខតិ ធម្មត្រ័យំ ធម្មត្រ័យេ សំវំ
 អាបដ្ឋតិ យា ឥមេសំ ធម្មំ ឥត្រ័យានំ កុត្តិ កោបនា
 អារត្តា សំវោ អយំ វុត្តតិ ឥត្រ័យេសុ កុត្តទារតា ។
 កត្ត កត្តមា កោដិទ មត្តញ្ញាតា ។ ឥនេកទ្វា
 បដិសង្កា យោនិយោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ
 នវាយ ន មនាយ ន មណ្ឌាយ ន វិក្ខុសនាយ
 យារនេវ ឥមស្ស កាយស្ស ចិត្តិយោ យាបនាយ វិហិ-
 សុបរតិយា ព្រហ្មចរិយោទុក្ខហាយ ឥតិ បុរណាត្វា វេ-
 ននំ បដិហដ្ឋាមិ នវត្វា វេននំ ន ឧប្បារទស្សនមិ យា-
 ត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវដ្ឋតា ច ជាសុវិហារោ ចាតិ

តំប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម ប្រាំ-ក្បួនបែបបទ ក្បួនប្រាំ-ក្បួនប្រាំ បំប៉នប្រាំ
 សង្រួមក្នុងធម្មត្រ័យ ក្នុងប្រាំបំប៉នប្រាំ ។ បេ ។ ប្រាំបំប៉នប្រាំ
 ។ បេ ។ លិង្គក្បួនបែបបទបណ្តា ។ បេ ។ កេវ័រ្យោប្រាំប្រាំយកាយ
 ។ បេ ។ ដឹងឧទ្ធរម្មណ៍ដោយចិត្តបរិយ ជាពួកបរិយលំយកនូវនិមិត្ត មិន
 តាមយកនូវអនុក្ខត្តនៈ អភិជ្ឈនិវិហារបទស្ស ជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក
 គប្បីគ្របសង្កត់នូវបុគ្គល ដែលមិនសង្រួមមនិទ្រ័យខ្លះ ព្រោះហេតុមិន
 សង្រួមនូវមនិទ្រ័យណា តំប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម នូវមនិទ្រ័យនោះ រក្សា
 នូវមនិទ្រ័យ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងមនិទ្រ័យ និងសេចក្តីគ្រប់គ្រង កា-
 ការគ្រប់គ្រង ការរក្សា ការសង្រួមនូវមនិទ្រ័យទាំង ៦ នេះ ណា នេះហៅ
 ថា ការរក្សាគ្រប់គ្រង ក្នុងមនិទ្រ័យ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការដឹងប្រមាណ
 ក្នុងកោដិទ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលខ្លះ ក្នុងលោកនេះ គឺចារណា
 ដោយទុបាយប្រាជ្ញា ហើយទើបចាំកាន់នូវភាហារ មិនមែនដើម្បីលេង
 មិនមែនដើម្បីស្រវឹង មិនមែនដើម្បីប្រដាប់ មិនមែនដើម្បីស្តិតស្តង់
 គឺបរិភោគដើម្បីតាំងនៅនៃតាយនេះ ដើម្បីញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យប្រច្រៀតចា
 ដើម្បីកំចាត់បដិវត្តន៍សេចក្តីលំបាក ដើម្បីឥន្ទ្រគ្រោះនូវព្រហ្មចរិយធម៌ នៃ
 ប្តីណោះ រក្សាអញ្ជូននឹងកំចាត់បដិវត្តន៍វិវាទាចារសំផង និងមិនឲ្យវិវាទា
 ប្តីកើតឡើងបានផង ការប្រច្រៀតចាវិនិយោបថក្តី ការមិនមានវិវាទា
 ក្តី ការនៅជាសុខសប្បាយក្តី និងមានដល់អញ្ច រសេចក្តីសន្តោស

យា ឧត្ត ក្រុម បន្តិកា បន្តិកា បដិសន្ធិ ហោជនេ
អយំ វុត្តិ កោជនេ ឧត្តកាតា ។

[៣៦៤] ឧត្ត កតមំ មុជ្ជសច្ចំ ។ យា អសតិ
អនុស្សតិ អប្បជិស្សតិ អសតិ អសរណតា អនារ-
ណតា បិណ្ឌបទតា សម្មសទតា វង្សំ វុត្តិ មុជ្ជស-
ច្ចំ ។ ឧត្ត កតមំ អសម្បជញ្ញំ ។ យំ អញ្ញាលំ
អនុស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលន្តិ មោហោ អកុសលម្ប-
លំ វង្សំ វុត្តិ អសម្បជញ្ញំ ។

[៣៦៥] ឧត្ត កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុ-
ស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ជារណតា អបិណ-
បទតា អសម្មសទតា សតិ សតិទ្រិយំ សតិវាលំ
សម្មាសតិ អយំ វុត្តិ សតិ ។ ឧត្ត កតមំ សម្ប-
ជញ្ញំ ។ យា បញ្ញា បដិវេទនា ។ បេ ។ អមោហោ
ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ វង្សំ វុត្តិ សម្បជញ្ញំ ។

[៣៦៦] ឧត្ត កតមំ បដិសន្ធិវេទនា ។
យា បញ្ញា បដិវេទនា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្ម-
វិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ វង្សំ វុត្តិ បដិសន្ធិវេទនា ។

ការដឹងប្រមាណ ការពិចារណាដ្ឋានៈ ក្នុងហោរិយោនោ ហោ បេរាវេ
ថា ការដឹងប្រមាណក្នុងហោរិយោ ។

[៣៦៤] បណ្ណាធមិវាង្សនោ ការក្លែងក្លាម តើដូចម្តេច ។
ការខ្លាចស្មារតី ការនឹកមិនឃើញ ការក្លែងក្លាម ការមិនមានស្មារតី
ការមិនរលឹក ការមិនចាន់ចាំទុក ការក្លែងក្លាម និងការវង្វែង ណា
នេះហៅថា ការក្លែងក្លាម ។ បណ្ណាធមិវាង្សនោ សេចក្តីមិនដឹង
ខ្លួន តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ គន្ធាតិអវិជ្ជា
សេចក្តីវង្វែង ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិនដឹងខ្លួន ។

[៣៦៥] បណ្ណាធមិវាង្សនោ ស្មារតី តើដូចម្តេច ។ ការ
មានស្មារតី ការនឹកឃើញ ការនឹករលឹក ស្មារតី សេចក្តីរលឹក
ការចាំទុក ការមិនក្លែងក្លាម ការមិនវង្វែង សតិ (ការរលឹក) ឥន្ទ្រិយ
គីសតិ ពលៈគីសតិ ការនឹកត្រូវ ណា នេះហៅថា ស្មារតី ។
បណ្ណាធមិវាង្សនោ សេចក្តីដឹងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ ប្រាជ្ញា ការដឹង
ច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វែង ការពិចារណាធមិ ការយល់ត្រូវ ណា
នេះហៅថា សេចក្តីដឹងខ្លួន ។

[៣៦៦] បណ្ណាធមិវាង្សនោ កំឡាំងគឺការពិចារណា តើដូច
ម្តេច ។ ប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វែង ការពិចារ-
ណាធមិ ការយល់ត្រូវ ណា នេះហៅថា កំឡាំងគឺការពិចារណា ។

ព្រះបណ្ឌិត ព្រះសង្ឃ

តន្ត តន្តមំ រាវណាពលំ ។ យោ ចុសសោលំ ចម្បាំង
អាសេវនា ភាវណា តណ្ហាលីកេម្មំ វង្សំ វុច្ឆតិ រាវណា-
ពលំ សន្តមិ តោជ្ឈង្គនំ រាវណាពលំ ។

[៣៦៧] តន្ត កតមោ សមៈថា ។ យោ ចិត្ត-
ស្ស មិតំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ឆតិ សម-
ថោ ។ តន្ត កតមា វិបស្សនា ។ យោ បញ្ញា បដិ-
ណា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាធិដ្ឋិ អយំ
វុច្ឆតិ វិបស្សនា ។

[៣៦៨] តន្ត កតមំ សមថធិមិត្តំ ។ យោ ចិត្ត-
ស្ស មិតំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ វង្សំ វុច្ឆតិ សមថធិ-
មិត្តំ ។ តន្ត កតមំ បត្តាហធិមិត្តំ ។ យោ ចេត-
សិកោ វិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វង្សំ
វុច្ឆតិ បត្តាហធិមិត្តំ ។

[៣៦៩] តន្ត កតមោ បត្តារោ ។ យោ ចេត-
សិកោ វិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ អយំ
វុច្ឆតិ បត្តារោ ។ តន្ត កតមោ អវិក្ខេបោ ។
យោ ចិត្តស្ស មិតំ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ឆតិ
អវិក្ខេបោ ។

ព្រះបណ្ឌិត ព្រះសង្ឃ

បណ្ណាធមិទាំងនោះ ក៏ប្បវេណីយោ ក៏ប្បវេណី ។ យោសំគ ការ
អប់រំ ការធ្វើឲ្យប្រឹងប្រែងឲ្យត្រូវគុណបរិយោ យោ យេវេវេវេ ក៏ប្បវេណី
ការនា សូម្បីទោជ្ឈង្គនំ ៧ ក៏ហៅថា ក៏ប្បវេណីការនា ។

[៣៦៧] បណ្ណាធមិទាំងនោះ សម្រេចៈ (សភាពម្ខាស់ធមិជា
សត្រូវ) តើដូចម្តេច ។ ការបើកនៅ ខែចិត្ត ។ បេ ។ ការកំសល់
ចិត្តត្រូវ ណា នេះហៅថា សម្រេចៈ ។ បណ្ណាធមិទាំងនោះ វិបស្ស-
នា (ធម្មជាតិយើងដោយអាការៈផ្សេងៗ) តើដូចម្តេច ។ ប្រាថ្នា
ការជឿច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនឡើង ការវិចារណា សេចក្តីយល់
ត្រូវ ណា នេះហៅថា វិបស្សនា ។

[៣៦៨] បណ្ណាធមិទាំងនោះ មិត្តភក្តិសម្រេចៈ តើដូចម្តេច ។
ការបើកនៅ ខែចិត្ត ។ បេ ។ ការកំសល់ចិត្តត្រូវ ណា នេះហៅថា
មិត្តភក្តិសម្រេចៈ ។ បណ្ណាធមិទាំងនោះ មិត្តភក្តិការផ្តន្ទាឡើង តើដូច
ម្តេច ។ ការប្រាណ្ឌត្យាយាម ប្រកបដោយចិត្ត ។ បេ ។ ព្យាយាម
ត្រូវ ណា នេះហៅថា មិត្តភក្តិការផ្តន្ទាឡើង ។

[៣៦៩] បណ្ណាធមិទាំងនោះ ការផ្តន្ទាឡើង តើដូចម្តេច ។
ការប្រាណ្ឌត្យាយាម ប្រកបដោយចិត្ត ។ បេ ។ ព្យាយាមត្រូវ ណា
នេះហៅថា ការផ្តន្ទាឡើង ។ បណ្ណាធមិទាំងនោះ ការមិនឈឺមាយ
តើដូចម្តេច ។ ការបើកនៅ ខែចិត្ត ។ បេ ។ ការកំសល់ចិត្តត្រូវ
ណា នេះហៅថា ការមិនឈឺមាយ ។

[៣៧០] ឥត្ត កតតមា សីលវិបត្តិ ។ លោកោ-

យិកោ វីតិក្កុទោ វាចសិកោ វីតិក្កុទោ កាយិក-

វាចសិកោ វីតិក្កុទោ អយំ វុត្តតិ សីលវិបត្តិ សទ្ធា-

ម្បិ ទុស្សីល្យំ សីលវិបត្តិ ។ ឥត្ត កតតមា ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។

ទត្តិ ទិដ្ឋិ ទត្តិ យិដ្ឋិ ទត្តិ ហុតំ ទត្តិ សុកជទិក្ក-

ដាធំ កម្មាធំ ផលវិបាកោ ទត្តិ អយំ លោកោ ទត្តិ

បរោ លោកោ ទត្តិ មាតា ទត្តិ បិតា ទត្តិ សត្តា

ឡិបទានិកា ទត្តិ លោកេ សមណប្រាហ្មណា ស-

ម្មត្តនា សម្មាបដិច្ចនា យេ វេមព្ភ លោកំ បរព្ភ

លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ចិកត្វា បរេទេដ្ឋិតិ យា

ឯវុទ្ធា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិកតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសត្តាហោ

អយំ វុត្តតិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ សទ្ធាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។

[៣៧១] ឥត្ត កតតមា សីលសម្មទា ។ កាយិកោ

អវីតិក្កុទោ វាចសិកោ អវីតិក្កុទោ កាយិកាវាចសិ-

កោ អវីតិក្កុទោ អយំ វុត្តតិ សីលសម្មទា សទ្ធាបិ

[៣៧២] ចណ្ណធម៌វិនិច្ឆ័យ វិបត្តិវិបត្តិ វិបត្តិវិបត្តិ ។ យ

ប្រត្រិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយ ការប្រត្រិក្កិល្លិសប្រកបដោយវាចា

ការប្រត្រិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយនិងវាចា ពោ អរោវិច វិបត្តិវិបត្តិ

សីល សូម្បីទ្រុស្តសីលទាំងអស់ ក៏ហៅថា វិបត្តិវិបត្តិវិបត្តិ ។ ចណ្ណ

ធម៌ទាំងនោះ វិបត្តិវិបត្តិ តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់ឃើញ) ថា

បានដែលគេឲ្យហើយ មិនមានផល ឬដាច់មិនមានផល ឬដាច់មិន

មានផល ផលវិបាកនៃកម្មដែលគេធ្វើឬ ធ្វើអាក្រក់មិនមាន លោក

នេះមិនមាន លោកខាងមុខមិនមាន មាតាមិនមានគុណ បិតាមិនមាន

គុណ ពួកសត្វជាតិបុគ្គលិកកំណើតមិនមាន ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ក្នុង

លោក អ្នកប្រត្រិក្កិល្លិ ប្រតិបត្តិគ្រឹមត្រូវ ដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវលោក

នេះ និងលោកខាងមុខ ដោយប្រាជ្ញាជំនុំគ្នាដោយខ្លួនឯង ហើយ

សំដែងបាន ក៏មិនមាន និងទិដ្ឋិ ដំណើរទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តី

ប្រកាន់ក្នុងការវិស្វនិកេខុស ណា ដែលមានសភាវិបចនៈ នេះហៅថា

វិបត្តិវិបត្តិ សូម្បីមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងអស់ ក៏ហៅថា វិបត្តិវិបត្តិវិបត្តិ ។

[៣៧៣] ចណ្ណធម៌ទាំងអស់ ការបរិច្ចណិដោយសីល តើដូច

ម្តេច ។ ការមិនប្រត្រិក្កិល្លិសប្រកបដោយកាយ ការមិនប្រត្រិក្កិល្លិស

សីលសំវារោ សីលសម្បទា ។ ឥត្ត កតមា ទិដ្ឋិ-
 សម្បទា ។ អត្តំ ទិដ្ឋំ អត្តំ យំដ្ឋំ អត្តំ ហុតំ អត្តំ
 សុត្តន្តបិដក កញ្ញា ជំ ជលវិហាកោ អត្តំ អយំ
 លោកោ អត្តំ បរោ លោកោ អត្តំ មាតា អត្តំ បិតា
 អត្តំ សត្តា ឱបមាតិកា អត្តំ លោកេ សមណាប្រាហ្ម-
 ណា សម្មត្តនា សម្មាបដិបទ្ធា យេ ឥមញ្ច លោកំ
 មរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្តា បរោទិដ្ឋិតិ
 យា វិវុទា បញ្ញា បដាទនា ។ មេ ។ អមោហោ
 ធម្មវិទយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុត្តតិ ទិដ្ឋិសម្បទា ស-
 ម្មាបិ សម្មាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិសម្បទា ។

[៣៧២] ឥត្ត កតមា សីលវិសុទ្ធិ ។ កាយ-
 កោ អវិភិក្កមោ វាចសិកោ អវិភិក្កមោ កាយក-
 វាចសិកោ អវិភិក្កមោ អយំ វុត្តតិ សីលវិសុទ្ធិ ស-
 ម្មាបិ សីលសំវារោ សីលវិសុទ្ធិ ។ ឥត្ត កតមា ទិដ្ឋិ-
 វិសុទ្ធិ ។ ឥត្តស្សកតត្តាណំ សម្មាទិលោមិកញ្ញាណំ

កំហៅថា ការបរិច្ចេកទេសដោយវិវិដេវ ។ បណ្តាអធិប្បដិសោនេ គោតិប្បដិ-
 ដោយទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ (សេចក្តីយល់ច្រើន) ព្រោះ មហេវិលោកេត្ត
 ហើយមានផល បូជាធិមានផល បូជាកូនមានផល ផលវិវិក្កកវិបស្ស
 ដែលគេធ្វើល្អនិងធ្វើតាមក្រក់មាន លោកខេនមាន លោកខាងមុខមាន មា-
 តាមានគុណ បិតាមានគុណ ពួកសត្វជាឧបបាតិកាកំណើតមាន ពួកសម-
 ណាប្រាហ្មណ៍ក្នុងលោក ជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្អ ប្រតិបត្តិគ្រឹមត្រូវ ដែលធ្វើឱ្យ
 ជាក់ច្បាស់ខ្លះលោកខេន និងលោកខាងមុខ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខមរដោយ
 ខ្លួនឯង ហើយសំដែងបានមាន និងប្រាជ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ មេ ។
 សេចក្តីមិនវង្វែង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ណា ដែលមាន
 សភាពបែបនេះ នេះហៅថា ការបរិច្ចេកទេសដោយទិដ្ឋិ សូម្បីសម្មាទិដ្ឋិ
 ទាំងអស់ ក៏ហៅថា ការបរិច្ចេកទេសដោយទិដ្ឋិវិដេវ ។

[៣៧២] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការបរិសុទ្ធិនៃសីល តើដូច
 ម្តេច ។ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសប្រកបដោយកាយ ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើស
 ប្រកបដោយវាចា ការមិនប្រព្រឹត្តិល្មើសប្រកបដោយកាយនិងវាចា នេះ
 ហៅថា ការបរិសុទ្ធិនៃសីល សូម្បីការសម្រួលក្នុងសីលទាំងអស់ ក៏ហៅ
 ថា ការបរិសុទ្ធិនៃសីលវិដេវ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការបរិសុទ្ធិនៃទិដ្ឋិ
 តើដូចម្តេច ។ កម្មស្សកតត្តាណា (ការដឹងច្បាស់កម្មជាចេសខ្លួន)
 សម្មាទិលោមិកញ្ញាណា (ការដឹងច្បាស់ អនុលោមតាមសច្ចៈ ៤)

មគ្គុសមន្តិស្ស ញាលំ ឧលសមន្តិស្ស ញាលំ ។

[៣៧៣] និដ្ឋិវិសុទ្ធិ ខោ បដាតិ យា បញ្ញា ប-

ជាឧតា ។ មេ ។ វេទោយោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។

យថានិដ្ឋិស្ស ច បដាឧទ្ធិ យោ ចេតសិកោ វិ-

យារម្ពោ ។ មេ ។ សម្មាវហោមោ ។

[៣៧៤] សំវេតោតិ ជាតិកយំ ជរកយំ ព្យាធិ-

កយំ មរណកយំ ។ សំវេជនិយំ វាឧទ្ធិ ជាតិ ជរ

ព្យាធិ មរណំ ។ សំវិក្កស្ស ច យោធិសោ បដាឧទ្ធិ

វេជ ភិក្កុ អនុប្បញ្ញាធំ ចាបកាធំ អនុសសាធំ ធម្មា-

ធំ អនុប្បនាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ

ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ ឧប្បញ្ញាធំ ចាបកាធំ អនុ-

សសាធំ ធម្មាធំ បហានាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ

វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ អនុប្ប-

ញាធំ តុសសាធំ ធម្មាធំ ឧប្បនាយ ធម្មំ ជនេតិ

វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្កណាតិ បទហតិ

ការដឹងច្បាស់ យល់ច្បាស់អ្នកប្រមូលប្រៀបយល់យល់ យល់ច្បាស់យល់

បុគ្គលអ្នកប្រមូលប្រៀបយល់យល់ (យល់ចាស់ យល់ច្បាស់ច្បាស់) ។

[៣៧៧] ពាក្យថា ការបរិសុទ្ធិខ្លះខ្លះ បានដល់ក្រាប្រៀ ការដឹង

ច្បាស់ ។ មេ ។ សេចក្ដីមិនវិនិច្ឆ័យ ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ។

ពាក្យថា សេចក្ដីព្យាយាមនៃបុគ្គល ដែលមានទិដ្ឋិសមគួរ បានដល់

សេចក្ដីប្រាព្វព្យាយាមប្រកបដោយចិត្ត ។ មេ ។ ការព្យាយាមត្រូវ ។

[៣៧៤] ពាក្យថា សង្វេគ បានដល់ជាតិក៏យ ជរក៏យ

ព្យាធិក៏យ មរណក៏យ ។ ពាក្យថា ទីដែលគួរសង្វេគ បានដល់ ជាតិ

ជរ ព្យាធិ មរណៈ ។ ពាក្យថា សេចក្ដីព្យាយាម ដោយទុក្ខយ-

ប្រាថ្នា នៃបុគ្គលដែលមានសង្វេគ សេចក្ដីថា ភិក្កុនិសាសនានេះ

ញ៉ាំងសេចក្ដីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាព្វព្យាយាម ផ្ដន់ចិត្តទុក

កាំងព្យាយាម ដើម្បីញ៉ាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យ

កើត ញ៉ាំងសេចក្ដីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាព្វព្យាយាម ផ្ដន់ចិត្ត

ទុក កាំងព្យាយាម ដើម្បីលះបង់អកុសលធម៌ដ៏លាមកដែលកើតហើយ

ញ៉ាំងសេចក្ដីប៉ិនប៉ងឲ្យកើត ប្រឹងប្រែង ប្រាព្វព្យាយាម ផ្ដន់ចិត្តទុក

កាំងព្យាយាម ដើម្បីញ៉ាំងកុសលធម៌ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង

ឧប្បន្ទានំ តុសលានំ ធម្មានំ វេទិយា អសម្មោសាយ
 កិយ្យោភាវយ វេទុល្លាយ ភាវនាយ ចារិយ្យិយា ធម្មំ
 ជនេតិ ភយមតិ វិយំ អាភតិ ចិត្តំ មគ្គណាតិ
 បទហតិ ។

[៣៧៥] អសន្តិដ្ឋិតា ច តុសលេសុ ធម្មេស្មតិ
 យា តុសលានំ ធម្មានំ ភាវនាយ អសន្តិដ្ឋិស្ស
 កិយ្យោភាវយ ។ អប្បដិវាទិតា ច បដានស្តិដ្ឋិ
 យា តុសលានំ ធម្មានំ ភាវនាយ សក្កច្ចតិវិយតា
 សាតច្ចតិវិយតា អដ្ឋិតិវិយតា អនោលំនុត្តិតា
 អនិក្ខត្តច្ចតា អនិក្ខត្តច្ចតា អាសេវនា ភាវនា
 ពហុលីកម្មំ ។

[៣៧៦] វិជ្ជាតិ តិស្សោ វិជ្ជា បុព្វេនិវាសានុស្ស
 តិញ្ញាលំ វិជ្ជា សត្តានំ ធុត្តបទានេ ញ្ញាលំ វិជ្ជា អា-
 សវានំ ខយេ ញ្ញាលំ វិជ្ជា ។ វិមុត្តិកំ ទ្វេ វិមុត្តិយោ
 ចិត្តស្ស ច អនិមុត្តិ ជំព្វានត្វា ។

[៣៧៧] ខយេ ញ្ញាលានិ មគ្គសមដ្ឋិស ញ្ញា-
 លំ ។ អនុប្បនេ ញ្ញាលានិ វេលសមដ្ឋិស្ស ញ្ញាលំ ។

ញ្ញានិសេចក្តីប៉ុនប៉ងវិញកើត ប្រឹងប្រែង ក្រាបបូជា ប្រុងប្រយ័ត្ន
 តាំងព្យាយាម ដើម្បីមិននៅ ដើម្បីចិល្ហាល ដើម្បីប្រើប្រាស់ក្រែលដ
 ដើម្បីជំនួយ ដើម្បីចម្រើន ដើម្បីបំប្លែងច្បាប់ ខែតុសលធម៌
 ដែលកើតហើយ ។

[៣៧៥] ពាក្យថា សេចក្តីមិនសន្តោសក្នុងតុសលធម៌ បានដល់
 សេចក្តីប្រាថ្នាក្រែលដ ខែបុគ្គលអ្នកមិនត្រេកអរក្នុងការចំរើន នូវតុសល-
 ធម៌ ។ ពាក្យថា សេចក្តីមិនបន្តបន្ទុយក្នុងព្យាយាម បានដល់ការ
 ធ្វើដោយគោរព ការធ្វើរឿយ ។ ការធ្វើមិនឈប់ ការប្រព្រឹត្តិមិនបញ្ចា
 ការមិនដាក់ចោលនូវសេចក្តីប៉ុនប៉ង ការមិនដាក់ចោលនូវចុះ ការសេច
 ការអប់រំ ការធ្វើរឿយ ។ ក្នុងការចំរើន នូវតុសលធម៌ ។

[៣៧៦] ពាក្យថា វិជ្ជា បានដល់វិជ្ជាពិត បុព្វេនិវាសានុស្សតិ-
 ញ្ញាលវិជ្ជា ១ សត្តានំធុត្តបទានេញ្ញាលវិជ្ជា ១ អាសវិក្ខយញ្ញាលវិជ្ជា ១ ។
 ពាក្យថា វិមុត្តិ បានដល់វិមុត្តិ២គឺ ការច្របាច់នៃចិត្ត ព្រះនិព្វាន ១ ។

[៣៧៧] ពាក្យថា សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ជាគ្រឿងអស់នៅនៃកិលេស
 បានដល់សេចក្តីដឹងនៃបុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយមគ្គ ។ ពាក្យថា
 សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ ដែលធ្វើកិលេសមិនឱ្យកើតឡើងទៀត បានដល់
 សេចក្តីដឹងនៃបុគ្គល ដែលព្រមព្រៀងដោយផល ។

អង្គប្រជុំជាតិ

[៣៧៨] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ ចតុស្ស
 ក្វម័ស្ស កុសលំ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ កតមេ
 ធម្មា អកុសលា ។ ទ្វាធិស អកុសលចិត្តប្បដា ឥមេ
 ធម្មា អកុសលា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។
 ចតុស្ស ក្វម័ស្ស វិហាកោ តិស្ស ក្វម័ស្ស តិរិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច វិជ្ជាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

[៣៧៩] កតមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ
 សឡយុត្តា ។ កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ សោ-
 មធស្សសហគតា ចិត្តប្បដា អកុសលតោ ចត្តារោ
 កាមាវចរកុសលស្ស វិហាកតោ ច តិរិយតោ ច
 បញ្ច រូបាវចរតិកចត្តក្កដ្ឋិយា កុសលតោ ច វិ-
 ហាកតោ ច តិរិយតោ ច លោក្កត្តាតិកចត្តក្កដ្ឋិ-
 យា កុសលតោ ច វិហាកតោ ច ឯត្តប្បដ្ឋំ សុខំ
 វេទនំ វេទនា ឥមេ ធម្មា សុខាយ វេទនាយ សឡ-
 យុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ទុក្ខាយ វេទនាយ សឡយុ-
 ត្តា ។ ទ្វេ ធាមធស្សសហគតា ចិត្តប្បដា ទុក្ខស-
 ហគតំ កាយវិញ្ញាណំ ឯត្តប្បដ្ឋំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទនា

អង្គប្រជុំជាតិ

[៣៧៤] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ កុសលក្នុងក្នុង ៤
 នេះពួកធម៌ជាកុសល ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ អកុសល-
 ចិត្តប្បដ (ការកើតនៃចិត្តជាកុសល) ១២ នេះពួកធម៌ជាកុសល ។
 ពួកធម៌ជាកុសលក្រីក តើដូចម្តេច ។ វិបាកក្នុងក្នុង ៤ តិរិយាធិន្តរព្យា-
 ក្រីក ក្នុងក្នុង ៣ រូប និងវិជ្ជាន នេះពួកធម៌ជាកុសលក្រីក ។

[៣៧៥] ពួកធម៌ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បដ ប្រកបដោយសោមនស្ស ៤ ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដ ៤
 ខាងអកុសល ចិត្តប្បដ ៥ ខាងវិបាកផង ខាងតិរិយាផង នៃកាមាវចរ-
 កុសល ប្រាវចរតិកចត្តក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 ខាងតិរិយាផង លោក្កត្តាតិកចត្តក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាក
 ផង រៀនសូត្រវេទនា ដែលកើតឡើងក្នុងចំនុះចេញ នេះពួកធម៌
 ដែលប្រកបដោយសុខវេទនា ។ ពួកធម៌ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា
 តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដ ប្រកបដោយពោធិនស្ស ៤ ខាងកាយវិញ្ញាណ
 ប្រកបដោយទុក្ខ រៀនសូត្រវេទនា ដែលកើតឡើងក្នុងចំនុះចេញ

ឥមេ ធម្មា ធុត្តាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។
 កតមេ ធម្មា អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុ-
 ត្តា ។ កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ឧបេក្ខាស-
 ហតតា ចិត្តប្បាណា អកុសលតោ ធន កាមាវចរកុ-
 សលស្ស វិចារកតោ ធន អកុសលស្ស វិចារកតោ
 ធន កិរិយតោ ធន រូបាវចរ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសល-
 តោ ធន វិចារកតោ ធន កិរិយតោ ធន ចត្តារោ អារ-
 ប្បា កុសលតោ ធន វិចារកតោ ធន កិរិយតោ ធន
 លោក្ខត្តំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ធន វិចារកតោ
 ធន ឯតុប្បន្នំ អនុត្តមសុខំ វេទនំ វេទនា ឥមេ ធម្មា
 អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា ។ តិស្សោ
 ធន វេទនា រូបញ្ច ធិញ្ច ធិញ្ច ឥមេ ធម្មា ធន វត្តញ្ច
 សុខាយ វេទនាយ សម្មយុត្តា តិបិ ធុត្តាយ វេទនា-
 យ សម្មយុត្តា តិបិ អនុត្តមសុខាយ វេទនាយ សម្ម-
 យុត្តា តិបិ ។

[៣៨០] កតមេ ធម្មា វិចារកា ។ ចតុស្ស ភូ-
 មីសុ វិចារកា ឥមេ ធម្មា វិចារកា ។ កតមេ ធម្មា
 វិចារកធម្មធម្មា ។ ចតុស្ស ភូមីសុ កុសលំ អកុសលំ

នេន្ទកធម៌ដែលប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ។ ត្នកធម៌ប្រកបដោយវេទនា
 មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាណ ប្រកបដោយវេទនា ៤
 ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៦ ខាងវកុសល ចិត្តប្បាណ ១០ ខាង
 វិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៦ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បាណ ៦
 ខាងកិរិយា ចក្ខុដ្ឋាន ជាវត្ថុវិចារ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាង
 កិរិយាផង អរូបដ្ឋាន ៤ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង
 ចក្ខុដ្ឋាន ជាលោក្ខត្តនៈ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀរវេទនាមិន
 ជាទុក្ខមិនជាសុខ ដែលកើតឡើងក្នុងខ្លួនចេញ នេន្ទកធម៌ដែលប្រកប
 ដោយវេទនា មិនជាទុក្ខមិនជាសុខ ។ វេទនា ព្យ ផង រូបផង និរ្ាន
 ផង នេន្ទកធម៌ដែលមិនធម្មីរោលថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា
 ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថាប្រកបដោយវេទនាមិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ
 ផងទេ ។

[៣៨០] ត្នកធម៌វិបាក តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុង
 ភូមិ ៤ នេន្ទកធម៌ ជាវិបាក ។ ត្នកធម៌ មានវិបាកធម៌ជា
 ប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងភូមិ ៤

ឥៈម ធម្មា វិចារកធម្មធម្មា ។ កតមេ ធម្មា លេវ
 វិចារកធម្មា វិចារកធម្មធម្មា ។ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច ទិញាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា លេវ វិចារកធម្ម-
 វិចារកធម្មធម្មា ។

[៣៨០] កតមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។

តិសុ ភូមិសុ វិចារកោ យញ្ច រូបំ កម្មស្ស កតត្តា
 ឥមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។ កតមេ ធម្មា អ-
 នុចាទិទ្ធានាទិយា ។ តិសុ ភូមិសុ តុសលំ អតុ-
 សលំ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាកតំ យញ្ច រូបំ ធម្ម-
 កម្មស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។
 កតមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។ ចត្តារោ មត្តា
 អបរិយាចដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញវលាទិ ទិញាធាញ្ច
 ឥមេ ធម្មា អនុចាទិទ្ធានាទិយា ។

នេះពួកធម៌មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។ ពួកអប់រំបែបវិបាក ហ៊ុនបិទ
 មែនជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី តើដូចម្តេច ។ ភិវាយន៍អត្យក្រឹត ក្នុង
 ក្នុង ៣ រូបនិងទិញាទ នេះពួកធម៌បិទមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនជាធម៌
 មានវិបាកជាប្រក្រតី ។

[៣៨១] ពួកធម៌មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើម
 កាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន តើដូចម្តេច ។ វិបាក
 ក្នុងក្នុង ៣ និងប្រវែងជាតម្រូវតត្តា នេះពួកធម៌ មានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេសមានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់
 ទុក្ខទាន ។ ពួកធម៌មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានគណ្តាជាដើម
 កាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងក្នុង ៣ ភិវាយន៍អត្យក្រឹតក្នុងក្នុង ៣ និងប្រវែងបិទ
 មែនជាតម្រូវតត្តា នេះពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មាន
 គណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន ។ ពួកធម៌
 មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំង
 មិនជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខទាន តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាចន្ទៈ
 ផង សាមញ្ញវល ៤ ផង ទិញាទផង នេះពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកប
 ដោយកិលេស មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍
 ដល់ទុក្ខទាន ។

[៣៨២] កតមេ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកា ។
 គ្លានិស អកុសលចិត្តប្បទានា ឥមេ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋ-
 សន្តិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេ-
 សិកា ។ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ តិសុ ភូមិសុ
 វិចារកោ តិសុ ភូមិសុ កិរិយាព្យាកកំ សព្វញ្ញ
 រូបំ ឥមេ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកា ។ កតមេ
 ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកា ។ ចត្តារោ មត្តា
 អបរិយាមន្តា ចត្តារិ ច សាមញ្ញមណិ ធិត្តានិ
 ឥមេ ធម្មា អសន្តិលីដ្ឋសន្តិលេសិកា ។

[៣៨៣] កតមេ ធម្មា សវិតត្តសវិចារា ។ កា-
 មាវចរកុសលំ អកុសលំ កាមាវចរកុសលស្ស វិចា-
 កតោ ឯកានិស ចិត្តប្បទានា អកុសលស្ស វិចាកតោ
 ទ្វេ កិរិយតោ ឯកានិស រូចាវចរំ បឋមំ ណាមំ កុ-
 សលតោ ច វិចាកតោ ច កិរិយតោ ច លោកុត្តរំ
 បឋមំ ណាមំ កុសលតោ ច វិចាកតោ ច ឯត្តប្បទ្ធ
 វិតត្តវិចារេ មេត្តា ឥមេ ធម្មា សវិតត្តសវិចារា ។
 កតមេ ធម្មា អវិតត្តវិចារមត្តា ។ រូចាវចរបញ្ចក-
 ធមយេ ធុតិយំ ណាមំ កុសលតោ ច វិចាកតោ

[៣៨៤] ពួកធម៌វិលេសេវោលំ ព័ន្ធកិលេសេវោលំ ព័-
 ដ្ឋចម្ពេច ។ អកុសលចិត្តប្បទ ១២ នេះពួកធម៌វិលេសេវោលំ ព័ន្ធក្នុង
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌វិលេសេវោលំ តែត្រូវដល់សេចក្តី
 សៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ កុសល ក្នុងភូមិ ព្យ វិបាក ក្នុងភូមិ ព្យ
 កិរិយា និងអព្យាក្រឹត ក្នុងភូមិ ព្យ និងរូបព័ន្ធកិលេសេវោលំ នេះពួកធម៌វិលេសេវោលំ
 សៅហ្មង តែត្រូវដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ពួកធម៌វិលេសេវោលំ ព័ន្ធក្នុង
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ មត្ត ៤ ជាបរិយាបន្ទៈ
 ផង សាមញ្ញផង ចិត្តានផង នេះពួកធម៌វិលេសេវោលំ
 ព័ន្ធក្នុងដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។

[៣៨៥] ពួកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ ព័ន្ធក្នុងប្រកបដោយវិចារៈ តើ
 ដូចម្តេច ។ កាមាវចរកុសលនិងអកុសល ចិត្តប្បទ ១១ ខាងវិបាកនៃ
 កាមាវចរកុសល ចិត្តប្បទ ២ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បទ ១១ ខាង
 កិរិយា បឋមជ្ឈានជាប្រាំបី ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយា
 ផង បឋមជ្ឈានជាប្រាំបី ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង រៀនវិតក្កៈ
 វិចារៈ ដែលកើតឡើង ក្នុងទីនេះចេញ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយវិតក្កៈ ព័ន្ធក្នុង
 ប្រកបដោយវិចារៈ ។ ពួកធម៌មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ខុតិយជ្ឈាន ក្នុងប្រាំបីបញ្ចក្ខន្ធមយ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង

ច កំរើយសោ ច លោកុត្តរតិកតិកដ្ឋាន កុសលយេ ធុតិយេ
 លោកិ កុសលសោ ច វិហាកសោ ច ឯត្តប្បដ្ឋំ វិហារ
 វិហេត្វា ឥមេ ធម្មា អវិគត្តាវិហារមត្តា ។ កតមេ
 ធម្មា អវិគត្តាវិហារ ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាធិ រូបាវចរ-
 តិកតិកដ្ឋាន កុសលសោ ច វិហាកសោ ច កំរើយ-
 សោ ច ធម្មា អារុប្បា កុសលសោ ច វិហាកសោ ច
 កំរើយសោ ច លោកុត្តរតិកតិកដ្ឋាន កុសលសោ ច
 វិហាកសោ ច បញ្ចកុសលយេ ធុតិយេ លោកេ ឧប្បន្ទ
 ច វិហារេ រូបត្វ ធិញ្ញាតត្វ ឥមេ ធម្មា អវិគត្តាវិហារ
 ។ វិគត្តសហជាតោ វិហារេ ធាត្តោ សវិគត្តស-
 វិហារេតិបិ អវិគត្តាវិហារមត្តាតិបិ អវិគត្តាវិហារេតិបិ ។

[៣៨៤] កតមេ ធម្មា បីតិសហកតា ។ កាមាវចរ-
 កុសលសោ ធម្មា អារុប្បា កុសលសោ ធុត្តប្បដ្ឋាន
 អកុសលសោ ធម្មា អារុប្បា កុសលសោ ធុត្តប្បដ្ឋាន
 កសោ បញ្ច កំរើយសោ បញ្ច រូបាវចរធុតិកតិកដ្ឋាន
 កុសលសោ ច វិហាកសោ ច កំរើយសោ ច លោកុ-
 ត្តរតិកតិកដ្ឋាន កុសលសោ ច វិហាកសោ ច ឯ-
 ត្តប្បដ្ឋំ បីតិ វិហេត្វា ឥមេ ធម្មា បីតិសហកតា ។

ខនិកិយាធានី ខុតិយដ្ឋាន កុសលកុសលយេ កុសលយេ ខនិ
 វិហាកសោ វៀវតិវិហារវេលកើតរឿងក្នុងវិញ្ញាណេ ធម្មា ធម្មា ធម្មា ធម្មា
 កត្តៈមានត្រឹមតែវិហារៈ ។ ក្នុងធម្មិមមមានវិគត្តៈខំនិមមមានវិហារៈ កើដូច
 មេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណេ ប្រាវចរតិកតិកដ្ឋាន ខនិកុសលធានី ខនិវិហាក
 ធានី ខនិកិយាធានី អប្បដ្ឋាន ៤ ខនិកុសលធានី ខនិវិហាកធានី ខនិ
 កិយាធានី លោកុត្តរតិកតិកដ្ឋាន ខនិកុសលធានី ខនិវិហាកធានី វិហារៈ
 វេលកើតក្នុងខុតិយដ្ឋាន ជាបញ្ចកុសលធានី ប្រដង ធិញ្ញាធានី ខនិ
 ក្នុងធម្មិមមមានវិគត្តៈ ខំនិមមមានវិហារៈ ។ វិហារវេលកើតជាមួយខំនិ
 វិគត្តៈ មិនត្រូវពោលថា ប្រកបដោយវិគត្តៈខំនិប្រកបដោយវិហារធានី
 ថាមិនមានវិគត្តៈមានត្រឹមតែវិហារធានី ថាមិនមានវិគត្តៈខំនិមមមានវិហារ
 ធានី ។

[៣៨៥] ក្នុងធម្មិប្រកបដោយបីតិ កើដូចមេច ។ ចិត្ត-
 ប្បា ប្រកបដោយសោមនស្ស ៤ ខនិកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បា ៤
 ខនិកុសល ចិត្តប្បា ៥ ខនិវិហាកវេលកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បា ៥
 ខនិកិយា ប្រាវចរតិកតិកដ្ឋាន ខនិកុសលធានី ខនិវិហាក
 ធានី ខនិកិយាធានី លោកុត្តរតិកតិកដ្ឋាន ខនិកុសលធានី ខនិវិហាកធានី
 វៀវតិបីតិវេលកើតរឿងក្នុងវិញ្ញាណេ ធម្មា ធម្មា ធម្មា ធម្មា
 ក្នុងធម្មិប្រកបដោយបីតិ ។

ធិដ ពន្ធក្រម

កតមេ ធម្មា សុខសហគតា ។ កាមាវចរកុសល-
 តោ ចន្ទារោ សោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បុរា អ-
 កុសលតោ ចន្ទារោ កាមាវចរកុសលស្ស វិចាក-
 តោ ធិ កិរិយតោ បញ្ច រូចាវចរតិកចតុក្កដ្ឋបា
 កុសលតោ ច វិចាកតោ ច កិរិយតោ ច
 លោកុត្តរតិកចតុក្កដ្ឋបា កុសលតោ ច វិចា-
 កតោ ច ឯតុប្បដ្ឋំ សុខំ វេយ្យា វេមេ ធម្មា
 សុខសហគតា ។ កតមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
 កាមាវចរកុសលតោ ចន្ទារោ ឧបេក្ខាសហគតា
 ចិត្តប្បុរា អកុសលតោ ធិ កាមាវចរកុសលស្ស
 វិចាកតោ ធិស អកុសលស្ស វិចាកតោ ធិ
 កិរិយតោ ធិ រូចាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ច
 វិចាកតោ ច កិរិយតោ ច ចន្ទារោ អារុប្បា កុស-
 លតោ ច វិចាកតោ ច កិរិយតោ ច លោកុត្តរំ
 ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ច វិចាកតោ ច ឯតុប្បដ្ឋំ
 ឧបេក្ខំ វេយ្យា វេមេ ធម្មា ឧបេក្ខាសហគតា ។
 បីតិ ធិ បីតិសហគតា សុខសហគតា ធិ ឧបេក្ខាស-
 ហគតា សុខំ ធិ សុខសហគតំ សិយា បីតិសហគតំ

តំពន្ធក្រម

ពួកធម៌ប្រកបដោយសុខៈ តើប្តីប្តេជ្ញ ។ ចិត្តប្បុរ ប្រកបដោយសេស-
 ខស្ស ៤ ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បុរ ៤ ខាងអកុសល ចិត្តប្បុរ
 ៦ ខាងវិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បុរ ៥ ខាងកិរិយា រូចាវចរតិក-
 ចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង លោកុត្តរ-
 តិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀវតសុខៈដែលកើត
 ឡើងក្នុងវិន័យចេញ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយសុខៈ ។ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយទោហត្ថ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បុរ ប្រកបដោយទោហត្ថ ៤ ខាង
 កាមាវចរកុសល ចិត្តប្បុរ ៦ ខាងអកុសល ចិត្តប្បុរ ១០ ខាងវិបាក
 នៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បុរ ៦ ខាងវិបាកនៃអកុសល ចិត្តប្បុរ ៦
 ខាងកិរិយា ចតុក្កដ្ឋាន ជាវូចាវចរ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 ខាងកិរិយាផង អរូបជ្ជាន ៤ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយា
 ផង ចតុក្កដ្ឋាន ជាលោកុត្តរៈ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង វៀវត
 ទោហត្ថ ដែលកើតឡើង ក្នុងវិន័យចេញ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយ
 ទោហត្ថ ។ បីតិ មិនប្រកបដោយបីតិ ប្រកបតែដោយសុខៈ មិនប្រកប
 ដោយទោហត្ថទេ សុខៈ មិនប្រកបដោយសុខៈ ប្រកបតែដោយបីតិ

ន ឧបេក្ខាសហគតំ សិយា ន វត្តត្ប ប័តិសហគ-
តត្ថិ ។ ទ្វេ លោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បាណា ទុក្ខស-
ហគតំ កាយវិញ្ញាណំ យា ច វេទនា ឧបេក្ខា រូបញ្ច
និព្វានក្ខ វមេ ធម្មា ន វត្តត្ប ប័តិសហគតាតិបិ
សុខសហគតាតិបិ ឧបេក្ខាសហគតាតិបិ ។

(៣៨៥) កត្តមេ ធម្មា នស្សនេន បហាតត្តា ។
ចត្តារោ និដ្ឋិតតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាណា វិចិត្តិញ្ញាសហ-
គតោ ចិត្តប្បាណោ វមេ ធម្មា នស្សនេន បហា-
តត្តា ។ កត្តមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្តា ។ ឧទ្ធ-
ក្ខសហគតោ ចិត្តប្បាណោ វមេ ធម្មា ភាវនាយ ប-
ហាតត្តា ។ ចត្តារោ និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
ចិត្តប្បាណា ទ្វេ លោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បាណា វមេ
ធម្មា សិយា នស្សនេន បហាតត្តា សិយា ភាវនាយ
បហាតត្តា ។ កត្តមេ ធម្មា លេវ នស្សនេន ន
ភាវនាយ បហាតត្តា ។ ចត្តសុ ក្ខមីសុ កុសលំ
ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ ក្ខមីសុ តវិយាព្យា-
គតំ រូបញ្ច និព្វានក្ខ វមេ ធម្មា លេវ នស្សនេន
ន ភាវនាយ បហាតត្តា ។

មិនប្រកបដោយទេស្តា ក៏មាន បែបត្រូវណាស់ ប្រកបដោយវិចិ
ក៏មាន ។ ចិត្តប្បាណ ២ ប្រកបដោយទេស្តា លោកិយ្យប្រកប
ដោយទុក្ខ និងទេស្តាវេទនាផង រូបផង វិញ្ញាណផង លោកិយ្យប្រកប
លោកិយ្យ ប្រកបដោយវិចិត្តិផង ជាប្រកបដោយសុខផង ជាប្រកប
ដោយទេស្តាផងឡើយ ។

(៣៨៥) ត្រូវលះដោយទេស្តាៈ (សោតាចត្តិមក្ខ) ក៏
ដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាណ ២ ប្រកបដោយខិដ្ឋិ និងចិត្តប្បាណប្រកបដោយវិចិ-
កិញ្ញា នេះត្រូវលះដោយទេស្តាៈ ។ ត្រូវលះដោយ
ភាវនា តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាណប្រកបដោយទុក្ខៈ នេះត្រូវលះ
ដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បាណ ២ ប្រាសចាកខិដ្ឋិប្រកបដោយលោកៈ និង
ចិត្តប្បាណ ២ ប្រកបដោយទេស្តា នេះត្រូវលះដោយទេស្តាៈ
ក៏មាន ត្រូវលះដោយភាវនាក៏មាន ។ ត្រូវលះដោយមិនត្រូវលះដោយ
ទេស្តាៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។ កុសលក្ខមី
២ វិបាកក្ខមី ២ កិរិយានិងអព្យាក្រឹត ក្ខមី ៣ ប្រទាំងទីត្រូវ
នេះត្រូវលះដោយទេស្តាៈ ទាំងមិនត្រូវលះដោយភាវនា ។

សីល វគ្គទី៣

[៣៨៦] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហានត្វ-
 ហេតុកា ។ ចត្តាហេ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាណ
 វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ចិត្តប្បាណោ ឯត្តប្បដ្ឋំ មោហំ
 វេយ្យា វេយ្យា ធម្មា ទស្សនេន បហានត្វហេតុកា ។
 កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ ចិត្តប្បាណោ ឯត្តប្បដ្ឋំ មោហំ វេយ្យា
 វេយ្យា ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។ ចត្តា-
 ហេ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តលោកសហគតោ ចិត្តប្បាណោ ទ្វេ-
 ណេបទស្សសហគតោ ចិត្តប្បាណោ វេយ្យា សិយា
 ទស្សនេន បហានត្វហេតុកា សិយា ភាវនាយ
 បហានត្វហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា ទេវ ទស្សនេន
 ទ ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។ វិចិត្តិក្ខាសហ-
 គតោ មោហោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ចត្តសុ
 ក្ខមីសុ កុសលំ ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ តិសុ
 ក្ខមីសុ កិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច វិញ្ញាណញ្ច វេយ្យា
 ទេវ ទស្សនេន ទ ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។

សីលវគ្គទី៤

[៣៨៦] ពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈ កើតដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បាណ ២ ប្រកបដោយវិជ្ជា និងចិត្តប្បាណប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា រៀនតែ
 មោហៈដែលកើតឡើងក្នុងវិជ្ជា ទេពនេះពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយ
 ទស្សនៈ ។ ពួកធម៌មានហេតុត្រូវលះដោយភាវនា កើតដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
 ប្បាណប្រកបដោយទុច្ចៈ រៀនតែមោហៈ ដែលកើតឡើងក្នុងវិជ្ជា ទេពនេះ
 នេះពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បាណ ២ ប្រាសចាក
 វិជ្ជាប្រកបដោយលោកៈ និងចិត្តប្បាណ ២ ប្រកបដោយពាមទស្ស ទេព
 ពួកធម៌ មានហេតុត្រូវលះដោយទស្សនៈក៏មាន មានហេតុត្រូវលះដោយ
 ភាវនាក៏មាន ។ ពួកធម៌មានហេតុមិនត្រូវលះដោយទស្សនៈ ពុំនឹងមិនត្រូវ
 លះដោយភាវនា កើតដូចម្តេច ។ មោហៈប្រកបដោយវិចិត្តិក្ខា មោហៈ
 ប្រកបដោយទុច្ចៈ កុសលក្នុងក្ខមី ២ វិបាកក្នុងក្ខមី ២ កិរិយានិងអព្យា-
 ត្រឹក ក្នុងក្ខមី ៣ ប្រនិងវិញ្ញាណ ទេពនេះពួកធម៌ មានហេតុមិនត្រូវលះ
 ដោយទស្សនៈ ពុំនឹងមិនត្រូវលះដោយភាវនា ។

[៣៧៧] កតតមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។ តិសុ
 ក្ខមីសុ កុសលំ អកុសលំ ឥមេ ធម្មា អាចយតា-
 មិដោ ។ កតតមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។ ចត្តា-
 រោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ឥមេ ធម្មា អាចយតាមិដោ ។
 កតតមេ ធម្មា រេកំចយតាមិដោ ឆាបចយតាមិដោ ។
 ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិហាកោ តិសុ ក្ខមីសុ កិរិយាព្យាក-
 តំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា រេកំចយតាមិដោ
 ឆាបចយតាមិដោ ។

[៣៧៨] កតតមេ ធម្មា សេត្តា ។ ចត្តារោ ម-
 ត្តា អបរិយាបដ្ឋា ហេដ្ឋិមាមិ ធន តិណំ សាមញ្ញដលា-
 និ ឥមេ ធម្មា សេត្តា ។ កតតមេ ធម្មា អសេត្តា ។
 ឧបរិមំ អវហត្តដលំ ឥមេ ធម្មា អសេត្តា ។ កតតមេ
 ធម្មា រេវំ សេត្តា ឆាសេត្តា ។ តិសុ ក្ខមីសុ កុ-
 សលំ អកុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហាកោ តិសុ
 ក្ខមីសុ កិរិយាព្យាកតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា
 រេវំ សេត្តា ឆាសេត្តា ។

[៣៧៩] កតតមេ ធម្មា បរិភ្នា ។ កាមាវចរកុ-
 សលំ អកុសលំ សញ្ញោ កាមាវចរស្ស វិហាកោ

[៣៧៧] តួគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ តើដូចម្តេច ។ កុ-
 សលនិងអកុសលក៏ដូច ៗ ខេត្តគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ ។
 តួគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអប-
 រិយាបច្ចៈ ខេត្តគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ ។ តួគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ
 ដល់នូវការសម្រុកតូនឡើង ។ តួគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ
 តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុងក្រុម ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹត ក្នុងក្រុម ៧
 រូបនិងនិរ្ពាន ខេត្តគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ តាំងមិន
 មែនមិនដល់នូវការសម្រុកតូនឡើង ។

[៣៧៨] តួគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤
 ជាអបរិយាបច្ចៈផង សាមញ្ញដល ៧ ខាងក្រោមផង ខេត្តគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ
 សេត្តបុគ្គល ។ តួគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ តើដូចម្តេច ។ អរហត្តផល
 ខាងលើ ខេត្តគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ ។ តួគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ
 សេត្តបុគ្គល តាំងមិនមែនជាអរហត្តផល តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក៏ដូច ៗ វិបាកក៏ដូច ៗ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក៏ដូច ៗ
 រូបនិងនិរ្ពាន ខេត្តគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ តាំងមិនមែនជា
 អរហត្តផល ។

[៣៧៩] តួគឺសេចក្តីប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជុំជាតិ តើដូចម្តេច ។
 កាមាវចរកុសល និងអកុសល វិបាក តាំងអស់ នៃកាមាវចរ

កាមាវចរតំណែងស្រាវជ្រាវ សុខុម រូម ឥមេ ធម្មា
 បរិគ្គា ។ កតមេ ធម្មា មហាក្កតា ។ រូចាវចរ អរុ-
 ចាវចរ កុសលនិវេទន្ត្រីត ឥមេ ធម្មា មហាក្កតា ។
 កតមេ ធម្មា អប្បមាលា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិ-
 យាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលានិ ជិក្ខាធានុ ឥមេ
 ធម្មា អប្បមាលា ។

[៣៧០] កតមេ ធម្មា បរិគ្គារម្មណា ។ សព្វោ
 កាមាវចរស្ស វិចារោ កិរិយា មោចោតតុ កិរិយា-
 ហេតុកា មោចារិក្ខាណាតតុ សោមធន្សសហគតា
 ឥមេ ធម្មា បរិគ្គារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា មហាក្កតា-
 រម្មណា ។ វិញ្ញាធានុយតនំ លេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ
 ឥមេ ធម្មា មហាក្កតារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា អប្ប-
 មាលារម្មណា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ
 ច សាមញ្ញដលានិ ឥមេ ធម្មា អប្បមាលារម្មណា ។
 កាមាវចរកុសលៈតា ចត្តារោ ញាណវិប្បយុត្តា ចិត្ត-
 ប្យាទា កិរិយតោ ចត្តារោ ញាណវិប្បយុត្តា ចិត្តប្យា-
 ទា សត្វំ អតុសលំ ឥមេ ធម្មា សិយា បរិគ្គារម្មណា
 សិយា មហាក្កតារម្មណា ច អប្បមាលារម្មណា

កិរិយានិវេទន្ត្រីតតំណែងស្រាវជ្រាវ សុខុម រូម ឥមេ ធម្មា
 បរិគ្គា ។ កតមេ ធម្មា មហាក្កតា ។ រូចាវចរ អរុ-
 ចាវចរ កុសលនិវេទន្ត្រីត ឥមេ ធម្មា មហាក្កតា ។
 កតមេ ធម្មា អប្បមាលា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិ-
 យាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលានិ ជិក្ខាធានុ ឥមេ
 ធម្មា អប្បមាលា ។

[៣៧០] កតមេមានការម្នាក់តូចត្រា តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញា
 ទាំងអស់នៃកាមាវចរ កិរិយា មោចោតតុ និងមោចារិក្ខាណាតតុ ជា
 កិរិយាហេតុកៈ ប្រគល់ដោយសោមធន្ស នេះក្នុងធម៌មានការម្នាក់តូច
 ត្រា ។ ក្នុងធម៌មានការម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ តើដូចម្តេច ។ វិ-
 ញាណញាយននៈ និងនេវិសញ្ញានាសញ្ញាយននៈ នេះក្នុងធម៌មានការ-
 ម្នាក់ដល់នូវសភាពធំ ។ ក្នុងធម៌មានការម្នាក់ប្រមាណមិនប៉ុន តើ
 ដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបដ្ឋៈផង សាមញ្ញផល ៤ ផង នេះ
 ក្នុងធម៌មានការម្នាក់ប្រមាណមិនប៉ុន ។ ចិត្តប្យាទ ៤ ជាញាណវិប្បយុត្ត
 ទាំងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្យាទ ៤ ជាញាណវិប្បយុត្ត ទាំងកិរិយា និង
 អតុសលទាំងអស់ នេះក្នុងធម៌មានការម្នាក់តូចត្រាតើមាន មានការម្នាក់
 ដល់នូវសភាពធំ តែមិនមែនមានការម្នាក់ប្រមាណមិនប៉ុនទេ ក៏មាន

សិយា ន វត្តញ្ញា បរិវត្តារម្មណាតិបិ មហាក្កតារម្មណា-
 តិបិ ។ កតាអាវចរតុសលតោ ធន្តារោ ញ្ញាណាស-
 ម្បយុត្តា ចិត្តប្បដា តិវិយតោ ធន្តារោ ញ្ញាណ-
 សម្បយុត្តា ចិត្តប្បដា រូបាវចរំ ចតុត្ថំ យាធំ
 តុសលតោ ច តិវិយតោ ច តិវិយាហេតុកា
 មនោវិញ្ញាណាជាតុ ឧបេត្តាសហគតា វ៌មេ ធម្មា
 សិយា បរិវត្តារម្មណា សិយា មហាក្កតារម្មណា សិយា
 អប្បមាណារម្មណា សិយា ន វត្តញ្ញា បរិវត្តារម្មណា-
 តិបិ មហាក្កតារម្មណាតិបិ អប្បមាណារម្មណាតិបិ ។
 រូបាវចរតិកចតុត្តដ្ឋិយា តុសលតោ ច វិចាកតោ
 ច តិវិយតោ ច ចតុត្តស្ស យានស្ស វិចាកតោ អា-
 តាសានញ្ញាយតធំ អាភិញ្ញាយតធំ វ៌មេ ធម្មា ន
 វត្តញ្ញា បរិវត្តារម្មណាតិបិ មហាក្កតារម្មណាតិបិ អប្ប-
 មាណារម្មណាតិបិ ។ រូបញ្ច ជិញ្ចនញ្ច អនារម្មណា ។

[៣៧៦] កតវេ ធម្មា ហិណ ។ ដ្ឋានស អតុសល-
 ចិត្តប្បដា វ៌មេ ធម្មា ហិណ ។ កតវេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។
 តិសុ ភូមិសុ តុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចាកតោ តិសុ ភូ-
 មិសុ តិវិយាញ្ញា កតំ សព្វញ្ច រូបំ វ៌មេ ធម្មា មជ្ឈិមា ។

មិនធម្មិកោលថា មានការម្មណ៍តូចន្តរាវធំ ជាមានការម្មណ៍ដល់នូវ
 សភាពផងក៏មាន ។ ចិត្តប្បដ ៤ ជាញ្ញាណសប្បយុត្ត មានការម្មណ៍
 តុសល ចិត្តប្បដ ៤ ជាញ្ញាណសប្បយុត្ត មានការម្មណ៍ ប្រាវចរេតុក្កដ្ឋាន
 ខាងតុសលផង ខាងតិវិយាផង និងមនោវិញ្ញាណនាតុ ជាតិវិយាហេតុកៈ
 ប្រកបដោយទេវតា នេះត្រូវធម៌មានការម្មណ៍តូចន្តរាវធំ មានការ-
 ម្មណ៍ដល់នូវសភាពផងក៏មាន មានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិន
 ធម្មិកោលថា មានការម្មណ៍តូចន្តរាវធំ ជាមានការម្មណ៍ដល់នូវសភាព
 ផង ជាមានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបានផងក៏មាន ។ ប្រាវចរេតុក្ក-
 ដ្ឋាន ខាងតុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងតិវិយាផង វិបាកនៃចតុ-
 ក្កដ្ឋាន ពាកសានញ្ញាយតនៈ អាភិញ្ញាយតនៈ នេះត្រូវធម៌ មិន
 ធម្មិកោលថា មានការម្មណ៍តូចន្តរាវធំ ជាមានការម្មណ៍ដល់នូវសភាព
 ផង ជាមានការម្មណ៍ប្រមាណមិនបានផងឡើយ ។ ឯរូបនិងវិញ្ញាណ
 មិនមែនមានការម្មណ៍ទេ ។

[៣៧៧] ត្រូវធម៌ ដ៏ចែកចាប តើដូចម្តេច ។ អតុសលចិត្ត-
 ប្បដ ១២ នេះត្រូវធម៌ ដ៏ចែកចាប ។ ត្រូវធម៌ ជាតណ្ហាល តើ
 ដូចម្តេច ។ តុសល ក្នុងភូមិ ៣ វិបាកក្នុងភូមិ ៣ តិវិយានិងអត្យា-
 ត្រិត ក្នុងភូមិ ៣ និងរូបទាំងអស់ នេះត្រូវធម៌ ជាតណ្ហាល ។

កតមេ ធម្មា មណីតា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយា.
បដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដណិ ជិញ្ញាណុ សមេ
ធម្មា មណីតា ។

[៣៧២] កតមេ ធម្មា មិច្ឆត្តនិយតា ។ ចត្តារោ
ជិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បដា ទ្វេ ទោមនស្សសហគ-
តា ចិត្តប្បដា សមេ ធម្មា សិយា មិច្ឆត្តនិយតា សិ-
យា អនិយតា ។ កតមេ ធម្មា សម្បត្តនិយតា ។
ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា សមេ ធម្មា សម្បត្តនិយ-
តា ។ កតមេ ធម្មា អនិយតា ។ ចត្តារោ ជិដ្ឋិកតរិ-
ប្បយុត្តលោកសហគតា ចិត្តប្បដា វិចិត្តិយាសហគ-
តោ ចិត្តប្បដោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ចិត្តប្បដោ តិសុ
ក្ខមិសុ កុសលំ ចត្តសុ ក្ខមិសុ វិចារោ តិសុ ក្ខមិ-
សុ កិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណុ សមេ ធម្មា
អនិយតា ។

[៣៧៣] កតមេ ធម្មា មត្តារម្មណា ។
កិរិយាវចកុសលតោ ចត្តារោ ញ្ញាលាសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បដា កិរិយតោ ចត្តារោ ញ្ញាលាសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បដា សមេ ធម្មា សិយា មត្តារម្មណា ជ

ពួកធម៌ដ៏ក្រុម តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋា នៃបដ្ឋា-
ជន ២ ផង ចិញ្ញាណផង លេខពួកធម៌ដ៏ក្រុម ។

[៣៧៤] ពួកធម៌មានសភាពខុសនឹងទៀង តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បដា ២ ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ចិត្តប្បដា ២ ប្រកបដោយគោមនស្ស លេខ
ពួកធម៌ មានសភាពខុសនឹងទៀងក៏មាន មិនទៀងក៏មាន ។ ពួកធម៌
មានសភាពត្រូវនឹងទៀង តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋា នេះ
ពួកធម៌ មានសភាពត្រូវនឹងទៀង ។ ពួកធម៌មិនទៀង តើដូចម្តេច ។
ចិត្តប្បដា ២ ប្រាសចាកទិដ្ឋិនៃប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បដាប្រកបដោយ
វិចិត្តិយា ចិត្តប្បដាប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ កុសលក្ខមិ ៣ វិបាកក្ខមិ
២ កិរិយានិងអព្យាគ្រឹក្ខមិ ៣ រូបនិងនិរ្យាណ នេះពួកធម៌មិនទៀង ។

[៣៧៥] ពួកធម៌ មានមត្តជាអារម្មណ៍ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បដា ២ ជាញ្ញាលាសម្បយុត្ត ខាងកិរិយាវចកុសល ចិត្តប្បដា ២ ជា
ញ្ញាលាសម្បយុត្ត ខាងកិរិយា នេះពួកធម៌មានមត្តជាអារម្មណ៍ តែ

មក្តាហេតុកា សិយា មក្តាធិបតីនោ សិយា ឧ វត្តញ្ញា
 មក្តារម្មណាតិបិ មក្តាធិបតីនោតិបិ ។ ចន្ទារោ អរិ-
 យមក្តា ឧ មក្តារម្មណា មក្តាហេតុកា សិយា មក្តា-
 ធិបតីនោ សិយា ឧ វត្តញ្ញា មក្តាធិបតីនោតិ ។
 រូបាវចរិ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលនោ ធម៌ កិរិយនោ
 ធម៌ កិរិយាហេតុកា មហោវិញ្ញាណធាតុ ឧបេក្ខាស-
 ហកតា ឥមេ ធម្មា សិយា មក្តារម្មណា ឧ មក្តា-
 ហេតុកា ឧ មក្តាធិបតីនោ សិយា ឧ វត្តញ្ញា មក្តា-
 រម្មណាតិ ។ កាមាវចរកុសលនោ ចត្តារោ ញ្ញាណ-
 វិប្បយុត្តា ចិត្តប្បាណ សង្ខំ អកុសលំ សច្ចោ កាមា-
 វចរស្ស វិចារោ កិរិយនោ ធម៌ ចិត្តប្បាណ រូបាវច-
 រតិក ចតុត្តដ្ឋានា កុសលនោ ធម៌ វិចារោ ធម៌
 កិរិយនោ ធម៌ ចតុត្តស្ស ឈានស្ស វិចារោ ចត្តារោ
 កាប្បា កុសលនោ ធម៌ វិចារោ ធម៌ កិរិយនោ
 ធម៌ ចត្តារិ ធម៌ សាមញ្ញវណិ ឥមេ ធម្មា ឧ វត្តញ្ញា
 មក្តារម្មណាតិបិ មក្តាហេតុកាតិបិ មក្តាធិបតីនោតិបិ ។
 រូបញ្ច ធិញ្ញានញ្ច អនារម្មណា ។

[៣៧៤] កតមេ ធម្មា ឧប្បត្តា ។ ចតុស្ស ភូមិស្ស
 វិចារោ យញ្ច រូបំ កម្មស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា

មិនមែនមានមក្តាហេតុក៏មាន មានមក្តាធិបតីក៏មាន មិនមែនមានមក្តា
 មានមក្តាហេតុក៏មាន មានមក្តាធិបតីក៏មាន ។ អរិយមក្តា ៤
 មិនមែនមានមក្តាហេតុក៏មាន មិនមែនមានមក្តាធិបតីក៏មាន ។
 មាន មិនមែនមានមក្តាហេតុក៏មាន មិនមែនមានមក្តាធិបតីក៏មាន ។
 មានមក្តាហេតុក៏មាន មានមក្តាធិបតីក៏មាន ។ រូបាវចរចតុត្តដ្ឋាន
 ខាន់កុសលផង ខាន់កិរិយាផង និងមហោវិញ្ញាណធាតុ ជាតិរិយា-
 ហេតុកៈ ប្រកបដោយទេវតា នេះពួកធម៌មានមក្តាហេតុក៏មាន មិនមែន
 មែនមានមក្តាហេតុ មិនមែនមានមក្តាធិបតីក៏មាន មិនមែនមានមក្តាហេតុ
 មានមក្តាហេតុក៏មាន ។ ចិត្តប្បាណ ៤ ជាញ្ញាណវិប្បយុត្ត ខាន់
 កាមាវចរកុសល អកុសលទាំងអស់ វិបាកទាំងអស់នៃកាមាវចរ ចិត្ត-
 ប្បាណ ៦ ខាន់កិរិយា រូបាវចរតិកចតុត្តដ្ឋាន ខាន់កុសលផង ខាន់
 វិបាកផង ខាន់កិរិយាផង វិបាកនៃចតុត្តដ្ឋាន អរូបដ្ឋាន ៤ ខាន់កុសល
 ផង ខាន់វិបាកផង ខាន់កិរិយាផង និងសាមញ្ញវណិ ៤ នេះពួកធម៌
 មិនមែនមានមក្តាហេតុក៏មាន មិនមែនមានមក្តាធិបតីក៏មាន ។ មានមក្តាហេតុក៏មាន
 មានមក្តាធិបតីក៏មាន ។ មិនមែនមានមក្តាហេតុក៏មាន មិនមែនមានមក្តា
 ធិបតីក៏មាន ។ មិនមែនមានមក្តាហេតុក៏មាន មិនមែនមានមក្តាធិបតីក៏មាន ។

[៣៧៥] ពួកធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ តើម្តេចម្តេច ។
 វិបាក ក្នុងកម្ម ៤ និងរូបជាតម្មស្សក្រតត្តា នេះពួកធម៌ ដែល

សិយា ឧប្បន្ទា សិយា ឧប្បន្ទនិទេសោ ន វត្តត្វា វេទុ-
 ប្បន្ទានិ ។ ចតុស្កុ កូមិស្កុ កុសលំ អកុសលំ តិស្កុ
 កូមិស្កុ តិវិយាត្យា កតំ យេត្ត ក្កំ ធម្ម កាម្មស្ស
 កតត្តា ឥមេ ធម្មា សិយា ឧប្បន្ទា សិយា អនុប្ប-
 ន្ទា ន វត្តត្វា ឧប្បន្ទនិទេសោ ។ ធិត្វានំ ន វត្តត្វំ
 ឧប្បន្ទនិទេសំ អនុប្បន្ទនិទេសំ ឧប្បន្ទនិទេសំ^(១) ។

[៣៧៤] ធិត្វានំ វេបត្វា សទ្ធេ ធម្មា សិយា អ-
 តីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ។ ធិត្វានំ
 ន វត្តត្វំ អតីតនិទេសំ អនាគតនិទេសំ បច្ចុប្បន្ននិទេសំ ។

[៣៧៦] កតតេ ធម្មា អតីតារម្មណា ។ វិញ្ញាណ-
 ញាយតនំ នេវេសញ្ញា នាសញ្ញាយតនំ ឥមេ ធម្មា
 អតីតារម្មណា ។ ធិយោតា អនាគតារម្មណា នត្តិ ។
 កតតេ ធម្មា បច្ចុប្បន្នារម្មណា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានិ
 តិស្សោ ច មហោជានុយោ ឥមេ ធម្មា បច្ចុប្បន្នារម្ម-
 ណា ។ កាមាវចរកុសលស្ស វិចារកតោ ធស ធិត្ត-
 ប្បនា អកុសលស្ស វិចារកតោ មហោវិញ្ញាណានុ
 ឧបេត្វា សហគតា តិវិយាហេតុកា មហោវិញ្ញាណានុ
 សោបនស្ស សហគតា ឥមេ ធម្មា សិយា អតីតារម្មណា

១ ឧប្បន្ទនិទេសំ ធីត្វានំ ធីត្វានំ ធីត្វានំ ។

កើតឡើងហើយក៏មាន វិញ្ញាណនិងកើតឡើង ដែលបញ្ចុះពេលថា
 មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងក្រិយា ២ កិរិយានិង
 អនុក្រឹតក្នុងក្រិយា ៣ និងប្រយោជន៍បែបជាតម្រូវកតត្តា នេះពួកធម៌
 កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង តែមិនបញ្ចុះពេលថាប្រុងនឹង
 កើតឡើងក៏មាន ។ ធិត្វានំ មិនបញ្ចុះពេលថា កើតឡើងហើយក៏
 ថាមិនទាន់កើតឡើង ថាប្រុងនឹងកើតឡើងឡើយ ។

[៣៧៥] វិញ្ញាណនិងកតតោ ពួកធម៌ទាំងអស់ ជាអតីតក៏មាន
 ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ ធិត្វានំ មិនបញ្ចុះពេលថា ជា
 អតីតផង ថាជាអនាគតផង ថាជាបច្ចុប្បន្នផងឡើយ ។

[៣៧៦] ពួកធម៌មានការម្នាក់ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ-
 ញាយតនៈ និងនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ នេះពួកធម៌មានការម្នាក់ជា
 អតីត ។ ពួកធម៌អស់តាមប្រកប មានការម្នាក់ជាអនាគត មិនមាន
 ទេ ។ ពួកធម៌មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ
 ២ និងមហោជានុ ៣ នេះពួកធម៌មានការម្នាក់ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ចិត្តច្បា
 ១០ ខាងវិញ្ញាណនៃកាមាវចរកុសល មហោវិញ្ញាណានុ ប្រកបដោយ
 ឧបេត្វា ខាងវិញ្ញាណនៃអកុសល និងមហោវិញ្ញាណានុ ជាតិវិយាហេតុកៈ
 ប្រកបដោយសោមនស្ស នេះពួកធម៌ មានការម្នាក់ជាអតីត ក៏មាន

[៣៧៨] កតមេ ធម្មា អដ្ឋត្តារម្មណា ។ វិញ្ញាណញាយតនំ ខេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ឥមេ ធម្មា អដ្ឋត្តារម្មណា ។ កតមេ ធម្មា តហិទ្ធារម្មណា ។ រូបាវចរតិកចតុត្តជ្ឈាណ កុសលតោ ច វិចារតតោ ច កិរិយតោ ច ចតុត្តស្ស ឈានស្ស វិចារតោ អាណាសាធិញាយតនំ ចត្តារម មត្តា អបរិយាចញ្ញា ចត្តាវ ច សាមញ្ញដលានិ ឥមេ ធម្មា តហិទ្ធារម្មណា ។ រូបំ វេចត្តា សត្វេវ កាមាវចរ កុសលា កុសលាព្យាគតា ធម្មា រូបាវចរ ចតុត្តំ ឈានំ កុសលតោ ច កិរិយតោ ច ឥមេ ធម្មា សិយា អដ្ឋត្តារម្មណា សិយា តហិទ្ធារម្មណា សិយា អដ្ឋត្តតហិទ្ធារម្មណា អាតិញ្ញាយតនំ ធាតុត្តំ អដ្ឋត្តារម្មណានិមិ តហិទ្ធារម្មណានិមិ អដ្ឋត្តតហិទ្ធារម្មណានិមិ ។ រូបត្ថា ជិញ្ញាធាតុ អនារម្មណា ។

[៣៧៩] កតមេ ធម្មា សនិទស្សនសធម្មជិយា ។ រូបាយតនំ ឥមេ ធម្មា សនិទស្សនសធម្មជិយា ។ កតមេ ធម្មា អនិទស្សនសធម្មជិយា ។ ចត្តាយតនំ ។ មេ ។ ដោជ្ឈញាយតនំ ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនសធម្មជិយា ។

[៣៨០] ពួកធម៌មានការប្រយោជន៍ច្រើន កើតឡើង ។ វិញ្ញាណញាយតនៈ ចិន្តាវិចារញ្ញាយតនៈ នេះពួកធម៌មានការប្រយោជន៍ ។ ពួកធម៌មានការប្រយោជន៍ខ្ពស់ តើដូចម្តេច ។ រូបាវចរតិកចតុត្តជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាងកិរិយាផង វិបាកនៃចតុត្តជ្ឈាន អាណាសាធិញាយតនៈ មត្ត ៤ ជាមហិយោប្បៈ ពិណ្ឌាមហាផល ៤ នេះពួកធម៌ មានការប្រយោជន៍ខ្ពស់ ។ រឿងវិញ្ញាណញ្ញា ពួកធម៌ជាកុសល អកុសលនិងអរក្សក្រឹត ជាតាមាវចរទាំងអស់ រូបាវចរចតុត្តជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងកិរិយាផង នេះពួកធម៌មានការប្រយោជន៍ ខាងក្នុងក៏មាន មានការប្រយោជន៍ខាងក្រៅក៏មាន មានការប្រយោជន៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន អាតិញ្ញាយតនៈ មិនតប្បិរោលថា មានការប្រយោជន៍ ខាងក្នុងផង ថា មានការប្រយោជន៍ខាងក្រៅផង ថា មានការប្រយោជន៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅផងឡើយ ។ ឯរូបនិងវិញ្ញាណ មិនមែនមានការប្រយោជន៍ ។

[៣៨១] ពួកធម៌ប្រកបដោយការយឺតៗ ទាំងប្រកបដោយការបរិភោគ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះពួកធម៌ប្រកបដោយការយឺតៗ ទាំងប្រកបដោយការបរិភោគ ។ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយការយឺតៗ តែប្រកបដោយការបរិភោគ តើដូចម្តេច ។ ចត្តាយតនៈ ។ មេ ។ ដោជ្ឈញាយតនៈ នេះពួកធម៌មិនប្រកបដោយការយឺតៗ តែប្រកបដោយការបរិភោគ ។

កតមេ ធម្មា អនិទស្សនាប្បដិយា ។ ចត្វសុ ក្ខមីសុ
 កុសលំ អកុសលំ ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ ភីសុ
 ក្ខមីសុ កិរិយាភ្នកតំ យត្ត រូបំ អនិទស្សនំ
 អប្បដិយំ ធម្មាយតទមរិយាបន្តំ ជិត្តានត្ត ឥម
 ធម្មា អនិទស្សនាប្បដិយា ។

តិក ។

[២០០] កតមេ ធម្មា ហេតុ ។ តយោ កុសល-

ហេតុ តយោ អកុសលហេតុ តយោ អភ្នកតហេ-
 តុ អលោកោ កុសលហេតុ អនោសោ កុសលហេតុ
 ចត្វសុ ក្ខមីសុ កុសលេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ អមោហោ
 កុសលហេតុ កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ញាណ-
 វិប្បយុត្តេ ចិត្តប្បារទេ វេយត្តា ចត្វសុ ក្ខមីសុ កុស-
 លេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ លោកោ អដ្ឋសុ លោកសហគរ-
 សុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ នោសោ ភីសុ នោមទស្ស-
 សហគរេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ មោហោ សញ្ញា-
 កុសលេសុ ឧប្បជ្ឈន្តិ អលោកោ វិចារកហេតុ អនោ-
 សោ វិចារកហេតុ កាមាវចរស្ស វិចារកតោ អហេតុ-
 តេ ចិត្តប្បារទេ វេយត្តា ចត្វសុ ក្ខមីសុ វិចារកេសុ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អមោហោ វិចារកហេតុ កាមាវចរស្ស

ត្ថកធម៌មិច្ឆប្រកថោយកាវយិញ្ច ពាំងមិច្ឆប្រកថោយកាវយិចេសេវ ភី
 ដូចម្តេច ។ កុសលចំណុះហេតុ ក្នុងក្លឹប ២ វិចារក្នុងក្លឹប ២ កិរិយា
 និងអភ្នកក្នុងក្លឹប ៣ រូបជាអមិច្ឆស្សនៈ ជាអប្បដិយៈ ដែលលប់
 បញ្ចូលក្នុងធម្មាយតនៈ និងទិវ្វាន នេះត្ថកធម៌មិច្ឆប្រកថោយកាវយិញ្ច
 ពាំងមិច្ឆប្រកថោយកាវយិចេសេវ ។

ចប់ ពួកនិកៈ ។

[២០១] ត្ថកធម៌ជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសលហេតុ ៣ អកុសល-

ហេតុ ៣ អភ្នកតហេតុ ៣ អលោកៈជាហេតុ អនោសៈជាហេតុ
 ហេតុ តើតៈឡើងក្នុងកុសលក្នុងក្លឹប ២ អមោហៈជាហេតុ កើត
 ឡើងក្នុងកុសលក្នុងក្លឹប ២ ដែរ រឿងកែចិត្តប្បារទេ ២ ជាញាណវិប្បយុត្ត
 ខាងកាមាវចរកុសលចេញ លោកៈតើតៈឡើងក្នុងចិត្តប្បារទេ ៨ ប្រកថោយ
 លោកៈ ឯពោសៈ តើតៈឡើងក្នុងចិត្តប្បារទេ ២ ប្រកថោយពោមទស្ស
 មោហៈតើតៈឡើងក្នុងកុសលពាំងអស់ អលោកៈជាវិចារកហេតុ អនោសៈ
 ជាវិចារកហេតុ តើតៈឡើងក្នុងវិចារកក្នុងក្លឹប ២ រឿងកែចិត្តប្បារទេ ជាអហេ-
 តុកៈ ខាងវិចារកៈកាមាវចរចេញ អមោហៈ ជាវិចារកហេតុ តើតៈឡើង
 ក្នុងវិចារកក្នុងក្លឹប ២ រឿងកែចិត្តប្បារទេ ជាអហេតុកៈ ខាងវិចារកៈកាមាវចរ

វិហារគោតោ អហេតុកោ ចិត្តប្បដេ វេយ្យា ចត្តារោ
 ញាលាវិប្បយុត្តេ ចិត្តប្បដេ វេយ្យា ចត្តសុ ក្ខមីសុ
 វិហារគោសុ ឧប្បជ្ជិតិ អលោកោ កិរិយហេតុ អនោ-
 សោ កិរិយហេតុ កាមាវចរកិរិយតោ អហេតុកេ
 ចិត្តប្បដេ វេយ្យា តិសុ ក្ខមីសុ កិរិយេសុ ឧប្បជ្ជិតិ
 អមោហោ កិរិយហេតុ កាមាវចរកិរិយតោ អហេតុ-
 កេ ចិត្តប្បដេ វេយ្យា ចត្តារោ ញាលាវិប្បយុត្តេ
 ចិត្តប្បដេ វេយ្យា តិសុ ក្ខមីសុ កិរិយេសុ ឧប្បជ្ជិតិ
 វេយ ធម្មា ហេតុ ។ កតមេ ធម្មា ធម ហេតុ ។
 វេយ្យា ហេតុ ចត្តសុ ក្ខមីសុ កុសលំ អតុសលំ
 ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិហារគោ តិសុ ក្ខមីសុ កិរិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច មិទ្ធានញ្ច វេយ ធម្មា ធម ហេតុ ។

[២០០] កតមេ ធម្មា សហេតុកា ។ វិចិត្តិ-
 ញាសហកតំ ឧទ្ធចូសហកតំ មោហំ វេយ្យា អវសេ-
 សំ អតុសលំ ចត្តសុ ក្ខមីសុ កុសលំ កាមាវចរ-
 សុ វិហារគោ អហេតុកេ ចិត្តប្បដេ វេយ្យា ចត្ត-
 សុ ក្ខមីសុ វិហារគោ កាមាវចរកិរិយតោ អហេតុកេ
 ចិត្តប្បដេ វេយ្យា តិសុ ក្ខមីសុ កិរិយាព្យាកតំ

មិនវៀវៃតចិត្តប្បដេ ២ ជាញាលវិប្បយុត្តោ អនោកោ ជាគិរិយហេតុ
 កាមាវចរកិរិយតោ កើតប្បដេក្នុងកិរិយាក្នុងក្នុង ព្រៀវៃតចិត្តប្បដេ
 ជាអហេតុកោ ខាងកាមាវចរកិរិយតោ កាមាវចរ ជាគិរិយហេតុ កើត
 ឡើងក្នុងកិរិយាក្នុងក្នុង ព្រៀវៃតចិត្តប្បដេជាអហេតុកោ ខាងកាមាវចរ-
 កិរិយា មិនវៀវៃតចិត្តប្បដេ ២ ជាញាលវិប្បយុត្តោ ខេរោកធម៌ជា
 ហេតុ ។ តួកធម៌មិនមែនជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ វៀវៃតចិត្តប្បដេ
 កុសលនិងអតុសលក្នុងក្នុង ២ វិបាកក្នុងក្នុង ២ កិរិយានិងអញ្ញាត្រិតក្នុង
 ក្នុង ព្រៀវៃតចិត្តប្បដេ ខេរោកធម៌មិនមែនជាហេតុ ។

[២០១] តួកធម៌ ប្រព្រឹត្តោវជាមួយនឹងហេតុ តើដូចម្តេច ។

អតុសល ត្រូវពីនេះ វៀវៃតមោហោ ប្រកបដោយវិចិត្តិញ ប្រកប
 ដោយទុច្ចរិត កុសល ក្នុងក្នុង ២ វិបាក ក្នុងក្នុង ២ វៀវៃតចិត្ត-
 ប្បដេជាអហេតុកោ ខាងវិបាក វិបាកាវចរ កិរិយានិងអញ្ញាត្រិត
 ក្នុងក្នុង ព្រៀវៃតចិត្តប្បដេ ជាអហេតុកោ ខាងកាមាវចរកិរិយតោ

ឥមេ ធម្មា សហេតុតា ។ កតមេ ធម្មា អហេតុតា ។ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោហោ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានិ តិស្សេន មនោធាតុយោ បញ្ច ធម អហេតុតា មនោវិញ្ញាណាធាតុយោ រូបញ្ច ចិត្តាធាតុ ឥមេ ធម្មា អហេតុតា ។

(៤០២) កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចុសហគតំ មោហំ វេយេត្វា អវសេសំ អត្តសលំ ចត្វុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ កាមាវចរស្ស វិចាកតោ អហេតុកេ ចិត្តប្បារទេ វេយេត្វា ចត្វុស្ស ក្ខម័ស្ស វិចាកតោ កាមាវចរតិរិយតោ អហេតុកេ ចិត្តប្បារទេ វេយេត្វា តិស្ស ក្ខម័ស្ស តិរិយាយាឡកតំ ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោហោ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានិ តិស្សេន មនោធាតុយោ បញ្ច ធម អហេតុតា មនោវិញ្ញាណាធាតុយោ រូបញ្ច ចិត្តាធាតុ ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។

(៤០២) កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចុសហគតំ មោហំ វេយេត្វា អវសេសំ អត្តសលំ ចត្វុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ កាមាវចរស្ស វិចាកតោ អហេតុកេ ចិត្តប្បារទេ វេយេត្វា ចត្វុស្ស ក្ខម័ស្ស វិចាកតោ កាមាវចរតិរិយតោ អហេតុកេ ចិត្តប្បារទេ វេយេត្វា តិស្ស ក្ខម័ស្ស តិរិយាយាឡកតំ ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធច្ចុសហគតោ មោហោ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានិ តិស្សេន មនោធាតុយោ បញ្ច ធម អហេតុតា មនោវិញ្ញាណាធាតុយោ រូបញ្ច ចិត្តាធាតុ ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ។

នេះតួកធម៌ ប្រក្រតីត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ តួកធម៌ប្រក្រតីត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា មោហា ប្រកបដោយទុច្ចរៈ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ មនោធាតុ ៣ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាអហេតុតៈ ៥ រូបនិងចិត្តាន នេះតួកធម៌ មិនប្រក្រតីត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។

(៤០២) តួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ តើដូចម្តេច ។ អត្តសលក្រៅពីនេះ វៀវតៈនាហា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា ប្រកបដោយទុច្ចរៈចេញ កុសលក្ខន្ធក្នុង ២ វិបាកក្នុងក្នុង ២ វៀវតៈចិត្តប្បារទេជាអហេតុតៈខាងវិបាកខែភាមាវចរចេញ តិរិយានិងអន្សក្រឹត ក្នុងក្នុង ៣ វៀវតៈចិត្តប្បារទេជាអហេតុតៈ ខាងភាមាវចរតិរិយាចេញ នេះតួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ ។ តួកធម៌ប្រាសហគហេតុ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា មោហា ប្រកបដោយទុច្ចរៈ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ មនោធាតុ ៣ មនោវិញ្ញាណធាតុជាអហេតុតៈ ៥ រូបនិងចិត្តាន នេះតួកធម៌ប្រាសហគហេតុ ។

(៤០២) តួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ តើដូចម្តេច ។ អត្តសលក្រៅពីនេះ វៀវតៈនាហា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា ប្រកបដោយទុច្ចរៈចេញ កុសលក្ខន្ធក្នុង ២ វិបាកក្នុងក្នុង ២ វៀវតៈចិត្តប្បារទេជាអហេតុតៈខាងវិបាកខែភាមាវចរចេញ តិរិយានិងអន្សក្រឹត ក្នុងក្នុង ៣ វៀវតៈចិត្តប្បារទេជាអហេតុតៈ ខាងភាមាវចរតិរិយាចេញ នេះតួកធម៌ប្រកបដោយហេតុ ។ តួកធម៌ប្រាសហគហេតុ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា មោហា ប្រកបដោយទុច្ចរៈ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ មនោធាតុ ៣ មនោវិញ្ញាណធាតុជាអហេតុតៈ ៥ រូបនិងចិត្តាន នេះតួកធម៌ប្រាសហគហេតុ ។

បទប្បញ្ញត្តិ អង្គប្រាំ

[៤០៣] កតថេ ធម្មា ហេតុ ទេវ សហោ-
 តុតា ច ។ យត្ថ ទ្វេ តយោ ហេតុ ឯកតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ឥមេ ធម្មា ហេតុ ទេវ សហោតុតា ច ។ កតថេ ធម្មា
 សហោតុតា ទេវ ច ច ហេតុ ។ ធម្មសុ ភូមិសុ កុសលំ
 អកុសលំ កាហាវចរស្ស វិហាកតោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារទេ វេបេត្វា ធម្មសុ
 ភូមិសុ វិហាកោ កាហាវចរតិវិយតោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារទេ
 វេបេត្វា តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាកតំ ឯត្ត-
 ប្បារទេ ហេតុ វេបេត្វា ឥមេ ធម្មា សហោតុតា ទេវ
 ច ច ហេតុ ។ អហេតុតា ធម្មា ច វត្តត្វា ហេតុ
 ទេវ សហោតុតា ចាតិបិ សហោតុតា ទេវ ច ច
 ហេតុតិបិ ។

[៤០៤] កតថេ ធម្មា ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា
 ច ។ យត្ថ ទ្វេ តយោ ហេតុ ឯកតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ឥមេ ធម្មា ហេតុ ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា ច ។ កតថេ
 ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ ច ច ហេតុ ។ ធម្មសុ
 ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ កាហាវចរស្ស វិហាក-
 តោ អហេតុតេ ចិត្តប្បារទេ វេបេត្វា ធម្មសុ ភូមិសុ

បទប្បញ្ញត្តិ

[៤០៥] តួកធម៌ជាហេតុផលំ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផលំ តើ
 ដូចម្តេច ។ ហេតុ ២ ឬ ៣ តើត្រូវដឹងជាមួយគ្នា ក្នុងបរិបាក នេះតួក
 ធម៌ជាហេតុផលំ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផលំ ។ តួកធម៌គ្រាន់តែប្រ-
 ព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងភូមិ ៤ វិបាកក្នុងភូមិ ៤ វៀរតែចិត្តប្បារទេជាអហេតុកៈខាង
 វិបាកនៃកាហាវចរចេញ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៣ វៀរតែចិត្តប្បារទេ
 ជាអហេតុកៈ ខាងកាហាវចរិយាចេញ វៀរតែតួកហេតុដែលតើត្រូវ
 ក្នុងវិទ្ធិចេញ នេះតួកធម៌ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិន
 មែនជាហេតុ ។ តួកធម៌មិនមានហេតុ មិនឧប្បតោលថា ជាហេតុផលំ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផលំ ថា គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹង
 ហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផលំឡើយ ។

[៤០៦] តួកធម៌ជាហេតុផលំ ប្រកបដោយហេតុផលំ តើដូចម្តេច ។
 ហេតុ ២ ឬ ៣ តើត្រូវដឹងជាមួយគ្នា ក្នុងបរិបាក នេះតួកធម៌ជាហេតុផលំ
 ប្រកបដោយហេតុផលំ ។ តួកធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិន
 មែនជាហេតុ តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងភូមិ ៤ វិបាក
 ក្នុងភូមិ ៤ វៀរតែចិត្តប្បារទេជាអហេតុកៈ ខាងវិបាក នៃកាហាវចរចេញ

វិចារតោ អណិចារេវេវិយរោ អហេតុតោ ចិត្តប្បុរោ
 វេយ្យា តិសុ ភូមិសុ តិរិយាទ្យាគតំ ឯត្តប្បុរោ
 ហេតុ វេយ្យា ឥមេ ធម្មា ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ ម
 ម ហេតុ ។ ហេតុវិប្បយុត្តា ធម្មា ម វត្តញា ហេតុ
 ទេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិមិ ហេតុសម្បយុត្តា ទេវ
 ម ម ហេតុតិមិ ។

[២០៥] កតមេ ធម្មា ម ហេតុ សហេតុកា ។
 មត្តសុ ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ តាមាវចរស្ស
 វិចារតោ អហេតុតោ ចិត្តប្បុរោ វេយ្យា មត្តសុ
 ភូមិសុ វិចារតោ តាមាវចរតិរិយរោ អហេតុតោ
 ចិត្តប្បុរោ វេយ្យា តិសុ ភូមិសុ តិរិយាទ្យាគតំ
 ឯត្តប្បុរោ ហេតុ វេយ្យា ឥមេ ធម្មា ម ហេតុ ស-
 ហេតុកា ។ កតមេ ធម្មា ម ហេតុ អហេតុកា ។
 ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាធិ តិស្សា ម មនោនាគុយោ មត្ត
 ម អហេតុកា មនោវិញ្ញាណនាគុយោ រូបញ្ច ចិត្តា-
 មត្ត ឥមេ ធម្មា ម ហេតុ អហេតុកា ។ ហេតុ
 ធម្មា ម វត្តញា ម ហេតុ សហេតុកាតិមិ ម ហេតុ
 អហេតុកាតិមិ ។

តិរិយាទិវិសព្វត្រីកុដិក្ខមិ ៣ វៀវេតចិត្តប្បុរោ អហេតុកា មនោម-
 វិចារតិរិយាទេញ វៀវេតត្ថពហេតុវិសេវិកេឡើងក្នុងវិប្បយុត្ត មេត្ត
 ធមិ គ្រាន់តែប្រកថដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ ពួកធមិប្រាស
 ចាកហេតុ មិនសប្បីរាលថា ជាហេតុផង ប្រកថដោយហេតុផង ថា
 គ្រាន់តែប្រកថដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផងឡើយ ។

[២០៥] ពួកធមិមិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ
 តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងក្ខមិ ២ វិបាកក្នុងក្ខមិ ២ វៀវេតចិ-
 ត្តប្បុរោ អហេតុកា ខាងវិបាកនៃតាមាវចរទេញ តិរិយាទិវិសព្វត្រីកុដិ
 ក្ខមិ ៣ វៀវេតចិត្តប្បុរោ អហេតុកា ខាងតាមាវចរតិរិយាទេញ វៀវេតពួក
 ហេតុ ដែលកើតឡើងក្នុងវិប្បយុត្ត មេត្តធមិមិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ ពួកធមិមិនមែនជាហេតុផង មិនប្រព្រឹត្ត
 ទៅជាមួយនឹងហេតុផង តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ មនោនាគុ ៣
 មនោវិញ្ញាណ ៣ ប្រនិងនិរ្វាន មេត្តធមិមិនមែនជា
 ហេតុផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ។ ពួកធមិជាហេតុ មិន
 សប្បីរាលថា មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា
 មិនមែនជាហេតុ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុកៈផងឡើយ ។

[២០២] ពេទ្យ ធម្មា សម្បជ្ជយា ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារកោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស កិរិយាព្យាគតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សម្បជ្ជយា ។ កតមេ ធម្មា អប្បជ្ជយា ។ ជិញ្ជាជំ ឥមេ ធម្មា អប្បជ្ជយា ។

[២០៣] កតមេ ធម្មា សង្កតា ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារកោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស កិរិយាព្យាគតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សង្កតា ។ កតមេ ធម្មា អសង្កតា ។ ជិញ្ជាជំ ឥមេ ធម្មា អសង្កតា ។

[២០៤] កតមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ រូបាយតនំ ឥមេ ធម្មា សនិទស្សនា ។ កតមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារកោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស កិរិយាព្យាគតំ យេញ្ច រូបំ អនិទស្សនំ អប្បជ្ជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ ជិញ្ជាជញ្ច ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។

[២០៦] ពួកធម៌ប្រកបដោយប្តឹង តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសលក្នុងក្ខម័ ៤ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខម័ ៣ រូបខ័ណ្ឌអស់ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយប្តឹង ។ ពួកធម៌មិនមានប្តឹង តើដូចម្តេច ។ និរោទ នេះពួកធម៌មិនមានប្តឹង ។

[២០៧] ពួកធម៌មានប្តឹងតាក់តែង តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសលក្នុងក្ខម័ ៤ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខម័ ៣ និងរូបខ័ណ្ឌអស់ នេះពួកធម៌មានប្តឹងតាក់តែង ។ ពួកធម៌ មិនមានប្តឹងតាក់តែង តើដូចម្តេច ។ និរោទ នេះពួកធម៌ មិនមានប្តឹងតាក់តែង ។

[២០៨] ពួកធម៌ប្រកបដោយការយឺញ តើដូចម្តេច ។ រូបាយតនៈ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយការយឺញ ។ ពួកធម៌មិនប្រកបដោយការយឺញ តើដូចម្តេច ។ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស តុសលំ អតុសលំ ចតុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារកោ តិស្ស ក្ខម័ស្ស កិរិយាព្យាគតំ យេញ្ច រូបំ អនិទស្សនំ អប្បជ្ជិយំ ធម្មាយតនបរិយាបន្នំ ជិញ្ជាជញ្ច ឥមេ ធម្មា អនិទស្សនា ។

[២០៧] កតតមេ ធម្មា សម្មជ័យោ ។ តត្តាយតធំ
 ។ មេ ។ ដោជ្ជត្តាយតធំ ឥមេ ធម្មា សម្មជ័យោ ។
 កតតមេ ធម្មា អម្មជ័យោ ។ តត្តសុ ក្ខមីសុ តត្តសលំ
 អត្តសលំ តត្តសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ ត័សុ ក្ខមីសុ
 តិវិយាព្យាកតំ យព្ភ រូបំ អនិទស្សនំ អម្មជ័យំ ធម្មា-
 យតទបរិយាយន្តំ និព្វានត្ថុ ឥមេ ធម្មា អម្មជ័យោ ។

[២០៨] កតតមេ ធម្មា អរូបិយោ ។ តត្តារោ ច
 មហាក្ខតា ចត្តន្តត្ថុ មហាក្ខតានំ ឧបាទាយ រូបំ
 ឥមេ ធម្មា អរូបិយោ ។ កតតមេ ធម្មា អរូបិយោ ។
 តត្តសុ ក្ខមីសុ តត្តសលំ អត្តសលំ តត្តសុ ក្ខមីសុ
 វិចារកោ ត័សុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាកតំ និព្វានត្ថុ
 ឥមេ ធម្មា អរូបិយោ ។

[២០៩] កតតមេ ធម្មា លោកិយោ ។ ត័សុ
 ក្ខមីសុ តត្តសលំ អត្តសលំ ត័សុ ក្ខមីសុ វិចារកោ
 ត័សុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាកតំ សព្វត្ថុ រូបំ ឥមេ
 ធម្មា លោកិយោ ។ កតតមេ ធម្មា លោក្ខត្តរា ។
 តត្តារោ មត្តា អបរិយាយន្តា តត្តារិ ច លោកិយោ
 លានំ និព្វានត្ថុ ឥមេ ធម្មា លោក្ខត្តរា ។

[២០៧] ត្អូកធម៌ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ តើដូចម្តេច ។ ចល្ល-
 យភនៈ ។ មេ ។ ដោជ្ជត្តាយភនៈ ទេវត្តធម៌ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។
 ត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល
 ក្នុងក្ខមិ ៤ វិបាកក្នុងក្ខមិ ៤ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខមិ ៣ រូបដែល
 ជាអនិទស្សនៈ ជាអប្បដិសេ រាប់បញ្ចូលក្នុងធម្មាយភនៈ និងវិញ្ញាណ
 នេះត្អូកធម៌មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

[២០៨] ត្អូកធម៌មានរូប តើដូចម្តេច ។ មហាក្ខតរូប ៤ ផង
 រូបភាស្រ័យខ្យល់មហាក្ខតរូប ៤ ផង នេះត្អូកធម៌មានរូប ។ ត្អូកធម៌មិនមាន
 រូប តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល ក្នុងក្ខមិ ៤ វិបាកក្នុងក្ខមិ ៤
 តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខមិ ៣ និងវិញ្ញាណ នេះត្អូកធម៌មិនមានរូប ។

[២០៩] ត្អូកធម៌ជាលោកិយ តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល
 ក្នុងក្ខមិ ៣ វិបាកក្នុងក្ខមិ ៣ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្ខមិ ៣ និងរូបជាង
 អស់ នេះត្អូកធម៌ជាលោកិយ ។ ត្អូកធម៌ជាលោក្ខត្តរ តើដូចម្តេច ។
 មត្ត ៤ ជាអបរិយាយន្តៈផង សាមរាជល ៤ ផង និងវិញ្ញាណផង នេះត្អូក
 ធម៌ជាលោក្ខត្តរ ។

រាងវិញ្ញាណ អន្តរាម

(២១២) សាម្មាសាវ័រី ធម្មា កេតិកា វិញ្ញាយ្យា កេតិកា ធម្មា វិញ្ញាយ្យា ។

(២១៣) កតមេ ធម្មា អាសវា ។ ធម្មារា អាសវា កាមាសវា ភវាសវា ធិដ្ឋាសវា អវិដ្ឋាសវា កាមាសវា អដ្ឋស្ស លោកសហគតេស្ស ចិត្តប្បុរោស្ស ឧប្បជ្ឈតិ ភវាសវា ចត្វស្ស ធិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតេស្ស ចិត្តប្បុរោស្ស ឧប្បជ្ឈតិ ធិដ្ឋាសវា ចត្វស្ស ធិដ្ឋិតតសម្បយុត្តេស្ស ចិត្តប្បុរោស្ស ឧប្បជ្ឈតិ អវិដ្ឋាសវា សត្វាត្តុសលេស្ស ឧប្បជ្ឈតិ ឥមេ ធម្មា អាសវា ។ កតមេ ធម្មា លោ អាសវា ។ វេបេត្វា អាសវា អវសេសំ អត្តុសលំ ចត្វស្ស ក្ខមីស្ស ត្តុសលំ ចត្វស្ស ក្ខមីស្ស វិចារោ តិស្ស ក្ខមីស្ស តិរិយាត្យាតតំ រូបញ្ច ធិញ្ញាធម្មា ឥមេ ធម្មា លោ អាសវា ។

(២១៤) កតមេ ធម្មា សាសវា ។ តិស្ស ក្ខមីស្ស ត្តុសលំ អត្តុសលំ តិស្ស ក្ខមីស្ស វិចារោ តិស្ស ក្ខមីស្ស តិរិយាត្យាតតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សាសវា ។ កតមេ ធម្មា អាសវា ។

១ ឧ. វិសុទ្ធិ ឧត្តិ ។ ម.ច. ។

រាងវិញ្ញាណអន្តរាម

(២១២) ត្ថកធម៌ជាអាសវា តើដូចម្តេច ។ អាសវា ៤ គឺ កាមាសវា ភវាសវា ធិដ្ឋាសវា អវិដ្ឋាសវា ឯកាមាសវា តែងកើតក្នុងចិត្តប្បុរោស្ស ដែលប្រកបដោយលោក ភវាសវា តែងកើតក្នុងចិត្តប្បុរោស្ស ដែលប្រកបដោយឧដ្ឋិ អវិដ្ឋាសវា តែងកើតក្នុងអកុសលចាំងអស់ នេះត្រូវធម៌ជាអាសវា ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាអាសវា តើដូចម្តេច ។

(២១៣) ត្ថកធម៌ជាអាសវា តើដូចម្តេច ។ អាសវា ៤ គឺ កាមាសវា ភវាសវា ធិដ្ឋាសវា អវិដ្ឋាសវា ឯកាមាសវា តែងកើតក្នុងចិត្តប្បុរោស្ស ដែលប្រកបដោយលោក ភវាសវា តែងកើតក្នុងចិត្តប្បុរោស្ស ដែលប្រកបដោយឧដ្ឋិ អវិដ្ឋាសវា តែងកើតក្នុងអកុសលចាំងអស់ នេះត្រូវធម៌ជាអាសវា ។ ត្ថកធម៌មិនមែនជាអាសវា តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វិញ្ញាណអាសវាចេញ កុសលក្នុងក្ខមី ៤ វិញ្ញាណក្នុងក្ខមី ៤ តិរិយានិងអត្យាក្រឹត ក្នុងក្ខមី ៣ រូបនិងធិញ្ញា នេះត្រូវធម៌មិនមែនជាអាសវា ។

(២១៤) ត្ថកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសល ក្នុងក្ខមី ៣ វិញ្ញាណ ក្នុងក្ខមី ៣ តិរិយានិងអត្យាក្រឹតក្នុងក្ខមី ៣ និងរូបចាំងអស់ នេះត្រូវធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា ។ ត្ថកធម៌ មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តើដូចម្តេច ។

ចន្លោះរោ មន្ត្រា រាមវិយាមន្ត្រា ចន្លាវិ ច សាមញ្ញ៥.
លាដិ ជិញ្ញាចត្វា ឥមេ ធម្មា អនាសវា ។

[៤០៥] កតមេ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។ ទ្វេ
មោមធស្សសហគតា ចិត្តប្បាណា ធិត្តប្បន្នំ មោហំ
វេយេត្វា វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ មោហំ ឧទ្ធុត្ថសហគតំ
មោហំ វេយេត្វា អវសេសំ អត្យសលំ ឥមេ ធម្មា
អាសវិសម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។
ទ្ធិសុ មោមធស្សសហគតេសុ ចិត្តប្បន្នេសុ ឧប្បញ្ញា
មោហោ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ មោហោ ឧទ្ធុត្ថសហ
គតោ មោហោ ចត្តសុ ក្ខមីសុ ត្យសលំ ចត្តសុ
ក្ខមីសុ វិហារតោ តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយាព្យាគតំ រូប
ញ្ច ជិញ្ញាចត្វា ឥមេ ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តា ។

[៤០៦] កតមេ ធម្មា អាសវា ចេវ សាសវា
ច ។ តេវ អាសវា អាសវា ចេវ សាសវា ច ។
កតមេ ធម្មា សាសវា ចេវ ចោ ច អាសវា ។
វេយេត្វា អាសវេ អវសេសំ អត្យសលំ តិសុ ក្ខមីសុ
ត្យសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហារតោ តិសុ ក្ខមីសុ តិវិ
យាព្យាគតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សាសវា

មគ្គ ៤ ជាអបរិយាមន្ត្រាវេ ធម្មញ្ញវេ ៤ វេ វិញ្ញាណវេ ធម្មញ្ញវេ
មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា ។

[៤០៧] ត្នកធម៌ប្រកបដោយអាសវា តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាទ
៤ ប្រកបដោយគោមនស្ស អកុសលក្រៅពីនេះ វៀរតោហារវេផល
តើដូចម្តេច ។ ចាំវៀរតោហារប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា ប្រកបដោយ
ទទ្ធុចេញ នេះត្នកធម៌ ប្រកបដោយអាសវា ។ ត្នកធម៌ប្រាសចាក
អាសវា តើដូចម្តេច ។ មោហារវេផលតើក្នុងចិត្តប្បាទ ៤ ប្រកបដោយ
គោមនស្ស មោហាប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា មោហា ប្រកបដោយទទ្ធុចេញ
កុសលក្នុងក្នុង ៤ វិបាកក្នុងក្នុង ៤ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្នុង ៣ រូប
និងជិញ្ញា នេះត្នកធម៌ ប្រាសចាកអាសវា ។

[៤០៨] ត្នកធម៌ជាអាសវាផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវាផង
តើដូចម្តេច ។ អាសវាចាំវៀរនោះផង ជាអាសវាផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវាផង ។ ត្នកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តែមិន
មែនជាអាសវា តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀរតោអាសវា
ចេញ កុសលក្នុងក្នុង ៣ វិបាកក្នុងក្នុង ៣ តិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុង
ក្នុង ៣ និងរូបចាំវៀរអស់ នេះត្នកធម៌គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា

ថេវ លោ ច អាសវា ។ អាសវា ធម្មា ច វត្តត្វា
អាសវា ថេវ សាសវា ចាតិមិ សាសវា ថេវ លោ
ច អាសវាតិមិ ។

[២១៧] កតមេ ធម្មា អាសវា ថេវ អាសវា-
សម្មយុត្តា ច ។ យត្ថ ម្លេ តយោ អាសវា ឯក-
តោ ឧប្បជ្ជិច្ឆិ ឥមេ ធម្មា អាសវា ថេវ អាសវា-
សម្មយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា ថេវ
លោ ច អាសវា ។ មេចត្វា អាសវា អាសេសំ អ-
កុសលំ ឥមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា ថេវ លោ ច
អាសវា ។ អាសវាសម្មយុត្តា ធម្មា ច វត្តត្វា អាស-
វា ថេវ អាសវាសម្មយុត្តា ចាតិមិ អាសវាសម្មយុត្តា
ថេវ លោ ច អាសវាតិមិ ។

[២១៨] កតមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា សា-
សវា ។ ភិក្ខុ ទោមទស្សសហគរោសុ ចិត្តប្បទេសុ
ឧប្បន្នា មោហោ វិធិត្តិញ្ញាសហគរោ មោហោ ឧទ្ធុ-
ចូសហគរោ មោហោ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ តិសុ
ភូមិសុ វិចារោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាត្យា កតំ ស-
ទ្ធា រូបំ ឥមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា សាសវា ។
កតមេ ធម្មា អាសវាសម្មយុត្តា អាសវា ។

តែមិនមែនជាអាសវា ។ តួកធម៌ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងយសវា មិន
គប្បីពាលថា ជាអាសវាផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងយសវាផង ថា
គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា តែមិនមែនជាអាសវាផងឡើយ ។

[២១៧] តួកធម៌ជាអាសវាផង ប្រកបដោយអាសវាផង តើដូច
ម្តេច ។ អាសវា ២ ឬ ៣ កើតឡើងជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា នេះតួក
ធម៌ជាអាសវាផង ប្រកបដោយអាសវាផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែប្រកប
ដោយអាសវា តែមិនមែនជាអាសវា តើដូចម្តេច ។ អកុសលប្រវេណីនេះ
រៀនតែអាសវាចេញ នេះតួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវា តែមិនមែន
ជាអាសវា ។ តួកធម៌ប្រាសចាកអាសវា មិនគប្បីពាលថា ជាអាសវា
ផង ប្រកបដោយអាសវាផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយអាសវា តែមិន
មែនជាអាសវាផងឡើយ ។

[២១៨] តួកធម៌ ប្រាសចាកអាសវា តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ
នឹងអាសវា តើដូចម្តេច ។ មោហា កើតឡើងក្នុងចិត្តច្បា ២
ប្រកបដោយមោហានិរុទ្ធ មោហាប្រកបដោយវិចិត្តិច្ចា មោហា ប្រកប
ដោយទុទ្ធា កុសល ក្នុងភូមិ ៣ វិបាក ក្នុងភូមិ ៣ កិរិយា
និងអន្យាត្រឹកក្នុងភូមិ ៣ និងប្រធានីអស់ នេះតួកធម៌ ប្រាសចាក
អាសវា តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវា ។ តួកធម៌ ប្រាសចាក
អាសវាផង មិនប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវាផង តើដូចម្តេច ។

ចតុស្ស ចិដ្ឋិតនិវរិយ្យយុត្តាលាភស្តហាភរតេស្ស ចិដ្ឋិច្ចា-
 រេស្ស ឧប្បជ្ជនិ ឥស្សាសន្តោជនត្វ មជ្ឈិយស-
 ន្តោជនត្វ ភ្នំស្ម ទោមនស្សសហភរតេស្ស ចិដ្ឋិច្ចា-
 រេស្ស ឧប្បជ្ជនិ អវិជ្ជាសន្តោជនិ សត្វាតុសលេស្ស
 ឧប្បជ្ជនិ ឥមេ ធម្មា សន្តោជនា ។ កតមេ ធម្មា
 រោ សន្តោជនា ។ វេចន្តា សន្តោជនេ អវិសេសំ
 អកុសលំ ចតុស្ស ភូមិស្ម តុសលំ ចតុស្ស ភូមិស្ម
 វិចារកោ តិស្ម ភូមិស្ម កិរិយាព្យាកតំ រូបត្វ ចិ-
 ត្វានត្វ ឥមេ ធម្មា រោ សន្តោជនា ។

[២២០] កតមេ ធម្មា សន្តោជនិយា ។ តិស្ម
 ភូមិស្ម តុសលំ អកុសលំ តិស្ម ភូមិស្ម វិចារកោ
 តិស្ម ភូមិស្ម កិរិយាព្យាកតំ សត្វត្វ រូបំ ឥមេ ធម្មា
 សន្តោជនិយា ។ កតមេ ធម្មា អសន្តោជនិយា ។
 ចត្តារោ មត្តា អមរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលា-
 ចិ ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា អសន្តោជនិយា ។

[២២១] កតមេ ធម្មា សន្តោជនសម្បយុត្តា ។
 ឧទ្ធច្ចុបហកតំ មោហំ វេចន្តា អវិសេសំ អកុសលំ
 ឥមេ ធម្មា សន្តោជនសម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា

តែងតែង ក្នុងចិដ្ឋិច្ចា ២ ដែលប្រកបដោយលោកៈ
 ឥស្សាសន្តោជនៈ ចិដ្ឋិច្ចាសន្តោជនៈ តែងតែងក្នុងចិដ្ឋិច្ចា ២
 ដែលប្រកបដោយពាមទស្ស អវិជ្ជាសន្តោជនៈ តែងតែងក្នុងអកុសល
 ចំនែកសំ នេះពួកធម៌ជាសន្តោជនៈ ។ ពួកធម៌មិនមែនជាសន្តោជនៈ
 តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ រឿងនៃសន្តោជនៈពេញ កុសល
 ក្នុងភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ កិរិយាចិន្តាព្រឹក្សក្នុងភូមិ ៣ រូបចិន្ត
 ចិត្តាន នេះពួកធម៌មិនមែនជាសន្តោជនៈ ។

[២២០] ពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់សន្តោជនៈ តើដូចម្តេច ។
 កុសលចិន្តអកុសលក្នុងភូមិ ៣ វិបាកក្នុងភូមិ ៣ កិរិយាចិន្តាព្រឹក្ស
 ក្នុងភូមិ ៣ ចិន្តរូបចំនែកសំ នេះពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់សន្តោជនៈ ។
 ពួកធម៌មិនមែនជាប្រយោជន៍ដល់សន្តោជនៈ តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ២ ជា
 អបរិយាបន្តៈផង សាមញ្ញដល ២ ផង ចិត្តានផង នេះពួកធម៌មិនមែន
 ជាប្រយោជន៍ដល់សន្តោជនៈ ។

[២២១] ពួកធម៌ ប្រកបដោយសន្តោជនៈ តើដូចម្តេច ។
 អកុសល ក្រៅពីនេះ រឿងនៃមោហៈ ប្រកបដោយទុក្ខច្នះចេញ
 នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយសន្តោជនៈ ។ ពួកធម៌ ប្រាសចាក

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ។ ឧទ្ធចក្ខុសខាតតោ លោកោ
ចត្វុស្ស ក្ខម័ស្ស កុសលំ ចត្វុស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារោ
តីស្ស ក្ខម័ស្ស តិរិយាស្ស កតំ រូបញ្ច ជិត្តានញ្ច ឥមេ
ធម្មា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ។

[២២២] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនា លោ ស-
ញ្ញាជនិយា ច ។ តាលោ សញ្ញាជនាជំ សញ្ញា-
ជនា លោ សញ្ញាជនិយា ច ។ កតមេ ធម្មា ស-
ញ្ញាជនិយា លោ លោ ច សញ្ញាជនា ។ វេបេត្តា
សញ្ញាជនេ អវសេសំ អកុសលំ តីស្ស ក្ខម័ស្ស កុ-
សលំ តីស្ស ក្ខម័ស្ស វិហារោ តីស្ស ក្ខម័ស្ស តិរិយា-
ស្ស កតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនិយា
លោ លោ ច សញ្ញាជនា ។ អសញ្ញាជនិយា ធម្មា
ន វត្តញ្ច សញ្ញាជនា លោ សញ្ញាជនិយា ចានិបិ
សញ្ញាជនិយា លោ លោ ច សញ្ញាជនានិបិ ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា សញ្ញាជនា លោ ស-
ញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច ។ យត្ត ទ្វេ តីណិ សញ្ញា-
ជនាជំ ឯកតោ ឧប្បជ្ជន្តិ ឥមេ ធម្មា សញ្ញាជនា
លោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា

សញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ លោកប្រយោជន៍សញ្ញាជនៈ កុសលក្នុងក្រម
២ វិបាកក្នុងក្រម ២ ភិយានិធិពត្តក្រឹតក្នុងក្រម ៣ ប្រទិនិវិទ្ធាន នេះ
ពួកធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ។

[២២២] ពួកធម៌ជាសញ្ញាជនៈផង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
ជនៈផង តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈជាដំនានឯង ជាសញ្ញាជនៈលើ
ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ។ ពួកធម៌គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅ
ពីនេះ រៀនសញ្ញាជនៈចេញ កុសលក្នុងក្រម ៣ វិបាកក្នុងក្រម ៣
ភិយានិធិពត្តក្រឹតក្នុងក្រម ៣ និងប្រទាំងអស់ នេះពួកធម៌ គ្រាន់តែជា
ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ។ ពួកធម៌ មិន
មែនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ មិនឧប្បទានថា ជាសញ្ញាជនៈ
ផង ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង ថា គ្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផងឡើយ ។

[២២៣] ពួកធម៌ ជាសញ្ញាជនៈផង ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាជនៈ ២ ឬ ៣ តើក្នុងទីជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា
នេះពួកធម៌ជាសញ្ញាជនៈផង ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង ។ ពួកធម៌

សម្ពោធនៃសម្បយុត្តា ទេវ ទោ ច សម្ពោធនៃ ។
 វេយ្យាករណ៍ សម្ពោធនៃ អវសេសំ អត្តសលំ ឥវេ ធម្ម
 សម្ពោធនៃសម្បយុត្តា ទេវ ទោ ច សម្ពោធនៃ ។
 សម្ពោធនៃវិប្បយុត្តា ធម្មា ច វត្តញ្ច សម្ពោធនៃ
 ទេវ សម្ពោធនៃសម្បយុត្តា ចាតិបិ សម្ពោធនៃសម្ប-
 យុត្តា ទេវ ទោ ច សម្ពោធនៃតិបិ ។

[២២២] កតមេ ធម្មា សម្ពោធនៃវិប្បយុត្តា ។

សម្ពោធនៃយា ធុត្តសហគតោ មោហោ តិសុ ភូមិសុ
 តុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិទាតោ តិសុ ភូមិសុ កិរិ-
 យោត្យាកតិ សព្វញ្ច រូបំ ឥវេ ធម្មា សម្ពោធនៃ-
 វិប្បយុត្តា សម្ពោធនៃយា ។ កតមេ ធម្មា សម្ពោ-
 ធនៃវិប្បយុត្តា អសម្ពោធនៃយា ។ ធម្មាហេ មត្តា អ-
 បរិយាមន្តា ធម្មាវិ ច សាមញ្ញាដលាចិ ជំនាន់ញ
 ឥវេ ធម្មា សម្ពោធនៃវិប្បយុត្តា អសម្ពោធនៃយា ។
 សម្ពោធនៃសម្បយុត្តា ធម្មា ច វត្តញ្ច សម្ពោធនៃ-
 វិប្បយុត្តា សម្ពោធនៃយាតិបិ សម្ពោធនៃវិប្បយុត្តា
 អសម្ពោធនៃយាតិបិ ។

គ្រាន់តែប្រកបដោយសម្ពោធនៃ តែប៉ុណ្ណោះសម្ពោធនៃ តើដូច
 ម្តេច ។ អត្តសលប្រវត្តិយោ វៀវត្តន្តសម្ពោធនៃចេញ នេះពួកធម៌
 គ្រាន់តែប្រកបដោយសម្ពោធនៃ តែមិនមែនជាសម្ពោធនៃ ។ ពួកធម៌
 ប្រាសចាកសម្ពោធនៃ មិនមែនពោលថា ជាសម្ពោធនៃផង ប្រកប
 ដោយសម្ពោធនៃផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយសម្ពោធនៃ តែប៉ុណ្ណោះ
 មែនជាសម្ពោធនៃផងឡើយ ។

[២២២] ពួកធម៌ប្រាសចាកសម្ពោធនៃ តែជាប្រយោជន៍ដល់

សម្ពោធនៃ តើដូចម្តេច ។ នោហាប្រកបដោយទទួច្ចៈ កុសលក្នុង
 ភូមិ ព្យ វិបាកក្នុងភូមិ ព្យ កិរិយានិងអព្យាគ្រឹតក្នុងភូមិ ព្យ និងប្រធានរាវ
 នេះពួកធម៌ប្រាសចាកសម្ពោធនៃ តែជាប្រយោជន៍ដល់សម្ពោធនៃ ។
 ពួកធម៌ប្រាសចាកសម្ពោធនៃផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់សម្ពោធនៃផង
 តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញាដល ២ ផង
 និព្វានផង នេះពួកធម៌ប្រាសចាកសម្ពោធនៃផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់
 សម្ពោធនៃផង ។ ពួកធម៌ប្រកបដោយសម្ពោធនៃ មិនមែនពោលថា
 ប្រាសចាកសម្ពោធនៃ តែជាប្រយោជន៍ដល់សម្ពោធនៃផង ថាប្រាស
 ចាកសម្ពោធនៃផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់សម្ពោធនៃផងឡើយ ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា កត្តា ។ ចត្តារោ កត្តា
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ព្យាបាទោ កាយកន្តោ សីល-
 ត្ថបរមាសោ កាយកន្តោ វជំសត្វាភិវិវេសា កា-
 យកន្តោ អភិជ្ឈា កាយកន្តោ អដ្ឋសុ លោកសហ-
 កតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ឈិតំ ព្យាបាទោ កាយ-
 កន្តោ ភ្នឹសុ មោមទស្សសហកតេសុ ចិត្តប្បាទេសុ
 ឧប្បជ្ឈិតំ សីលត្ថបរមាសោ កាយកន្តោ ច វជំស-
 ត្វាភិវិវេសា កាយកន្តោ ច ចត្វសុ ធិដ្ឋិកតសម្ប-
 យុត្តេសុ ចិត្តប្បាទេសុ ឧប្បជ្ឈិតំ វេយ ធម្មា កត្តា ។
 កតមេ ធម្មា លោ កត្តា ។ វេយត្វា កន្តេ កវសេ-
 សំ អកុសលំ ចត្វសុ ភូមីសុ កុសលំ ចត្វសុ ភូ-
 មីសុ វិហាកោ ភីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតំ រូបញ្ច
 វិញ្ញាណញ្ច វេយ ធម្មា លោ កត្តា ។

[២២៦] កតមេ ធម្មា កន្តវិយា ។ ភីសុ
 ភូមីសុ កុសលំ អកុសលំ ភីសុ ភូមីសុ វិហាកោ
 ភីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតំ សត្វញ្ច រូបំ វេយ
 ធម្មា កន្តវិយា ។ កតមេ ធម្មា អកន្តវិយា ។

[២២៥] តួកធម៌ជាគន្លុះ (ធម៌លំអក្រងសព្វកុសល្យៈ) កើ
 ផ្តើមម្តេច ។ គន្លុះ ២ គឺ អភិជ្ឈាកាយគន្លុះ ព្យាបាទកាយគន្លុះ សីល-
 ត្ថបរមាសកាយគន្លុះ វជំសត្វាភិវិវេសកាយគន្លុះ ឯអភិជ្ឈាកាយគន្លុះ
 តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ដែលប្រកបដោយលោកៈ ព្យាបាទកាយគន្លុះ
 តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស សីលត្ថបរមា-
 សកាយគន្លុះ វជំសត្វាភិវិវេសកាយគន្លុះ តែងកើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២
 ដែលប្រកបដោយវិជ្ជិ នៃពួកធម៌ ជាគន្លុះ ។ តួកធម៌មិនមែនជាគន្លុះ
 កើផ្តើមម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ រៀនពួកគន្លុះចេញ កុសលក្នុង
 ភូមិ ២ វិបាកក្នុងភូមិ ២ កិរិយា វិនិច្ឆ័យក្រីក្រក្នុងភូមិ ៣ ប្រេននិវត្តន
 នៃពួកធម៌មិនមែនជាគន្លុះ ។

[២២៦] តួកធម៌ដែលគន្លុះគប្បីជាគ្រឿង កើផ្តើមម្តេច ។
 កុសល វិនិច្ឆ័យក្នុងភូមិ ៣ វិបាក ក្នុងភូមិ ៣ កិរិយាវិនិច្ឆ័យ
 អព្យាក្រឹត ក្នុងភូមិ ៣ វិនិច្ឆ័យបំណងអស់ នៃពួកធម៌ ដែលគន្លុះគប្បី
 ជាគ្រឿង ។ តួកធម៌ ដែលគន្លុះមិនគប្បីជាគ្រឿង កើផ្តើមម្តេច ។

វិចារកោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាស្យាតាតំ សុទ្ធានុ រូបំ
សមេ ធម្មា កន្ទុទិយា ចេវ លោ ច កន្ទា ។ វកន្ទុ-
ទិយា ធម្មា ធម្មា វត្តញ្ចា កន្ទា ចេវ កន្ទុទិយា ចាតិ-
ចិ កន្ទុទិយា ចេវ លោ ច កន្ទាតិចិ ។

[២២៧] កតមេ ធម្មា កន្ទា ចេវ កន្ទុសម្ប-
យុត្តា ច ។ យត្ត ទិដ្ឋិ ច លោកា ច ឯកតោ
ឧប្បជ្ឈន្តិ សមេ ធម្មា កន្ទា ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា ច ។
កតមេ ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កន្ទា ។
អដ្ឋ លោកសហកតា ចិត្តប្បាណា ទ្វេ ទោមទស្សស-
ហកតា ចិត្តប្បាណា ឯត្តប្បន្នេ កន្ទុ វេយ្យា សមេ
ធម្មា កន្ទុសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កន្ទា ។ កន្ទុវប្ប-
យុត្តា ធម្មា ធម្មា វត្តញ្ចា កន្ទា ចេវ កន្ទុសម្បយុត្តា
ចាតិចិ កន្ទុសម្បយុត្តា ចេវ លោ ច កន្ទាតិចិ ។

[២៣០] កតមេ ធម្មា កន្ទុវប្បយុត្តា កន្ទុ-
ទិយា ។ ធម្មសុ ទិដ្ឋិកតវប្បយុត្តលោកសហកតេសុ
ចិត្តប្បន្នេសុ ឧប្បន្នោ លោកោ ទិសុ ទោមទស្ស-
សហកតេសុ ចិត្តប្បន្នេសុ ឧប្បន្នំ បដិយំ វិចិត្តិច្ឆា-
សហកតោ ចិត្តប្បាណោ ឧទ្ធកូសហកតោ ចិត្តប្បាណោ

វិបាកក្នុងភូមិ ព្យ កិរិយាវិថេវត្យក្រឹត្យក្នុងភូមិ ព្យ វិចិត្តិច្ឆាវិថេវ លោ
ក្នុងធម៌ដែលគន្លងច្រើនជាត្រង តែមិនមែនជាគន្លង ។ ក្នុងធម៌ដែលគន្លង
មិនច្រើនជាត្រង មិនច្រើនពេលវេលា ជាគន្លងវិថេ ដែលគន្លងច្រើនជាត្រង
ត្រងផង ថា គន្លងច្រើនជាត្រង តែមិនមែនជាគន្លងផងឡើយ ។

[២២៧] ក្នុងធម៌ជាគន្លងផង ប្រកបដោយគន្លងផង តើដូច
ម្តេច ។ ទិដ្ឋិនិរលោកកើតឡើង ក្នុងទិដ្ឋិមួយភ្លា ក្នុងធម៌ណា នេះ
ក្នុងធម៌ជាគន្លងផង ប្រកបដោយគន្លងផង ។ ក្នុងធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយ
គន្លង តែមិនមែនជាគន្លង តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បន្ន ២ ប្រកបដោយ
លោកៈ ចិត្តប្បន្ន ២ ប្រកបដោយពោធិនស្ស រៀនតែក្នុងគន្លងដែល
កើតឡើងក្នុងទិដ្ឋិចេញ នេះក្នុងធម៌ គ្រាន់តែប្រកបដោយគន្លង តែមិន
មែនជាគន្លង ។ ក្នុងធម៌ប្រាសចាកគន្លង មិនច្រើនពេលវេលា ជាគន្លងផង
ប្រកបដោយគន្លងផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយគន្លង តែមិនមែនជាគន្លង
ផងឡើយ ។

[២៣០] ក្នុងធម៌ប្រាសចាកគន្លង តែគន្លងច្រើនជាត្រង តើ
ដូចម្តេច ។ លោកកើតក្នុងចិត្តប្បន្ន ២ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតែប្រកប
ដោយលោកៈ បដិយៈ កើតក្នុងចិត្តប្បន្ន ២ ដែលប្រកបដោយ
ពោធិនស្ស ចិត្តប្បន្នប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆា ចិត្តប្បន្នប្រកបដោយទុច្ចុះ

ភីសុ ភូមីសុ ពុសសេលំ ភីសុ ភូមីសុ វិហារោ ភីសុ
 ភូមីសុ ភិរិយាត្យា ភតំ សត្វត្ថ ភូមំ សមេ ធម្មា
 កត្តវិប្បយុត្តា កត្តនិយា ។ កត្តមេ ធម្មា កត្តវិប្ប-
 យុត្តា អកត្តនិយា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបត្តា
 ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលនំ ចិត្តានិក្ខ វិហារោ ធម្មា
 កត្តវិប្បយុត្តា អកត្តនិយា ។ កត្តសម្បយុត្តា ធម្មា
 ច វត្តញ្ច កត្តវិប្បយុត្តា កត្តនិយាតិបិ កត្តវិប្បយុត្តា
 អកត្តនិយាតិបិ ។

[២៣១] កត្តមេ ធម្មា ឱយា ។ បេ ។ កត្តមេ
 ធម្មា យោតា ។ បេ ។ កត្តមេ ធម្មា ជីវណា ។ ច
 ជីវណានំ កាមច្ឆន្ទជីវណំ ព្យាបាទជីវណំ មីទមិ-
 ទ្ធិជីវណំ ឧទ្ធច្ឆុត្តជីវណំ វិចិត្តិទ្ធិជីវណំ អវិ-
 ជ្ជាជីវណំ កាមច្ឆន្ទជីវណំ អដ្ឋសុ លោកសហក-
 តេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ជនិ ព្យាបាទជីវណំ ដ្ឋីសុ
 ដោមទស្សសហកតេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្បជ្ជនិ មីទ-
 មិទ្ធិជីវណំ សសម្ពាវតេសុ អត្តសលេសុ ឧប្បជ្ជនិ
 ឧទ្ធច្ឆុត្តជីវណំ ឧទ្ធច្ឆុត្តសហកតេសុ ចិត្តប្បារទេសុ ឧប្ប-
 ជ្ជនិ ត្តុត្តជីវណំ ដ្ឋីសុ ដោមទស្សសហកតេសុ

កុសលក្នុងភូមិ ឲ្យ វិបាកក្នុងភូមិ ឲ្យ វិហារដ៏ល្អប្រសើរក្នុងភូមិ ។ រីឯ
 ប្រទានដ៏ល្អ ខេត្តធម៌ប្រាសាទកន្លះ ដែលគ្មានប្រើប្រាស់ ។ ពួក
 ធម៌ប្រាសាទកន្លះផង ដែលគ្មានប្រើប្រាស់ជាគ្រឿងផង តើដូចម្តេច ។
 មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបន្តៈផង សាមញ្ញដល ៤ ផង ទិព្វានផង ខេត្ត
 ធម៌ប្រាសាទកន្លះផង ដែលគ្មានប្រើប្រាស់ជាគ្រឿងផង ។ ពួកធម៌ប្រកប
 ដោយគ្មាន ប្រើប្រាស់ពោលថា ប្រាសាទកន្លះ តែគ្មានប្រើប្រាស់
 ផង ថា ប្រាសាទកន្លះផង ដែលគ្មានប្រើប្រាស់ជាគ្រឿងផងឡើយ ។

[២៣១] ពួកធម៌ជាធម៌ : (ធម៌ញ្ញាវនិស្សន្ទិយនិវេទនិវេទនៈ)
 តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាយោគ : (ធម៌ញ្ញាវនិស្សន្ទិយនិវេទនិវេទនៈ)
 តើដូចម្តេច ។ បេ ។ ពួកធម៌ជាវិវាណ : (ធម៌កំភីចិត្តសត្វ) តើដូចម្តេច ។
 និវេណ : ៦ គឺ កាមច្ឆន្ទនិវេណ : ព្យាបាទនិវេណ : មីទមិទ្ធិនិវេណ : ឧទ្ធច្ឆុ-
 ត្តនិវេណ : វិចិត្តិទ្ធិនិវេណ : អវិជ្ជានិវេណ : កាមច្ឆន្ទនិវេណ : តើត
 ក្នុងចិត្តប្បារទេស ៤ ដែលប្រកបដោយលោក : ព្យាបាទនិវេណ : តើក្នុង
 ចិត្តប្បារទេស ៤ ដែលប្រកបដោយខាមនស្ស មីទមិទ្ធិនិវេណ : តើក្នុងអត្ត-
 សលជាសសម្ពាវតេស : ឧទ្ធច្ឆុត្តនិវេណ : តើក្នុងចិត្តប្បារទេស ដែលប្រកបដោយ
 ឧទ្ធច្ឆុត្ត : កត្តនិវេណ : តើក្នុងចិត្តប្បារទេស ៤ ដែលប្រកបដោយខាមនស្ស

ចិត្តប្បុរស ឧប្បជ្ជិតិ វិចិត្តច្នាដីវណំ វិចិត្តច្នា-
 សហគុសេសុ ចិត្តប្បុរសេសុ ឧប្បជ្ជិតិ អវិជ្ជាដីវណំ
 សត្វកុសលេសុ ឧប្បជ្ជិតិ ឥមេ ធម្មា ដីវណា ។
 កតមេ ធម្មា លោ ដីវណា ។ មេមត្តា ដីវណោ
 អវសេសំ អកុសលំ ចត្វុសុ ក្ខម័សុ កុសលំ ចត្វុ-
 សុ ក្ខម័សុ វិហារោ ភីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យា កតំ
 រូបញ្ច ជិញ្ញាធានុ ឥមេ ធម្មា លោ ដីវណា ។

[២៣២] កតមេ ធម្មា ដីវណាយា ។ ភីសុ
 ក្ខម័សុ កុសលំ អកុសលំ ភីសុ ក្ខម័សុ វិហារោ
 ភីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យា កតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា
 ដីវណាយា ។ កតមេ ធម្មា អដីវណាយា ។ ច-
 ត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញាសលាជិ
 ជិញ្ញាធានុ ឥមេ ធម្មា អដីវណាយា ។

[២៣៣] កតមេ ធម្មា ដីវណាសប្បយុត្តា ។ ត្វាទស
 អកុសលចិត្តប្បុរសា ឥមេ ធម្មា ដីវណាសប្បយុត្តា ។
 កតមេ ធម្មា ដីវណាវិប្បយុត្តា ចត្វុសុ ក្ខម័សុ កុសលំ
 ចត្វុសុ ក្ខម័សុ វិហារោ ភីសុ ក្ខម័សុ តិវិយាព្យា-
 កតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាធានុ ឥមេ ធម្មា ដីវណាវិប្បយុត្តា ។

វិចិត្តច្នាដីវណោ ភីសុត្តិចិត្តប្បុរសា វិប្បយុត្តយោវេយ្យិចិត្ត អវិជ្ជា-
 នីវណោ ភីសុត្តិចិត្តប្បុរសាវេយ្យិចិត្ត យេត្តកមរិយាដីវណោ ។
 ត្វកធម៌មិមនៃមជ្ជាដីវណោ ភីដូចម្តង ។ អកុសលក្រដីវនេះ វៀរ
 តែត្វកនីវណោចេត្ត កុសលក្រដីវ ៤ វិបាកក្រដីវ ៤ កិរិយានិម
 អព្យាគ្រីតក្រដីវ ៣ ប្រមិទ្ធិនិញ្ចន នេះត្វកធម៌មិមនៃមជ្ជាដីវណោ ។

[២៣៤] ត្វកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់នីវណោ ភីដូចម្តង ។ កុ-
 សលនិមអកុសលក្រដីវ ៣ វិបាកក្រដីវ ៣ កិរិយានិមអព្យាគ្រីតក្រដីវ
 ៣ និមប្រមិទ្ធិនិញ្ចន នេះត្វកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់នីវណោ ។
 ត្វកធម៌មិមនៃមជ្ជាដីវណោ ភីដូចម្តង ។ បត្ត ៤ ជាអប-
 រិយាចន្លះផង សាមភាជល ៤ ផង និញ្ចនផង នេះត្វកធម៌មិមនៃមជ្ជា-
 ប្រយោជន៍ដល់នីវណោ ។

[២៣៥] ត្វកធម៌ប្រកបដោយនីវណោ ភីដូចម្តង ។ ចិត្ត-
 ប្បុរស ជាអកុសល ១២ នេះត្វកធម៌ប្រកបដោយនីវណោ ។ ត្វកធម៌
 ប្រាសចាកនីវណោ ភីដូចម្តង ។ កុសលក្រដីវ ៤ វិបាកក្រដីវ ៤
 ៤ កិរិយានិមអព្យាគ្រីតក្រដីវ ៣ ប្រមិទ្ធិនិញ្ចន នេះត្វកធម៌ ប្រាស
 ចាកនីវណោ ។

[២៧៦] កតមេ ធម្មា វិវាណវិញ្ញយុត្តា វិវាណវិយា ។ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចារោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាត្យាកតំ សត្វញ រូបំ វេ ធម្មា វិវាណវិញ្ញយុត្តា វិវាណវិយា ។ កតមេ ធម្មា វិវាណវិញ្ញយុត្តា អវិវាណវិយា ។ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាមញ្ញា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលាទិ ជិញ្ញា ទញ វេ ធម្មា វិវាណវិញ្ញយុត្តា អវិវាណវិយា ។ វិវាណសម្មយុត្តា ធម្មា ទ វត្តញ វិវាណវិញ្ញយុត្តា វិវាណវិយាតិវិ វិវាណវិញ្ញយុត្តា អវិវាណវិយាតិវិ ។

[២៧៧] កតមេ ធម្មា បរាមាសា ។ ជិដ្ឋិបរាមាសោ ចត្តសុ ជិដ្ឋិកតសម្មយុត្តេសុ ចិត្តបណ្ណទេសុ ឧប្បជ្ឈតិ វេ ធម្មា បរាមាសា ។ កតមេ ធម្មា ោ បរាមាសា ។ វេ បេត្វា បរាមាសំ អវិសេសំ អកុសលំ ចត្តសុ ភូមិសុ កុសលំ ចត្តសុ ភូមិសុ វិចារោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាត្យាកតំ រូបញ ជិញ្ញា ទញ វេ ធម្មា ោ បរាមាសា ។

[២៧៨] កតមេ ធម្មា បរាមត្តា ។ តិសុ ភូមិសុ កុសលំ អកុសលំ តិសុ ភូមិសុ វិចារោ

[២៧៦] ត្នកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ តើដូចម្តេច ។ កុសលក្កនិក្ខមិ ឬ វិបាកក្កនិក្ខមិ ឬ ភិរិយានិក្កនិក្ខមិ ឬ អព្យក្រឹតក្កនិក្ខមិ ឬ និងរូបវាជិវេសំ នេះត្នកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈ ។ ត្នកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាបន្នៈផង សាមញ្ញដល ៤ ផង និព្វានផង នេះត្នកធម៌ប្រាសចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ។ ត្នកធម៌ប្រកបដោយនិវរណៈ មិនឃើញ ពោលថា ប្រាសចាកនិវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផង ថា ប្រាសចាកនិវរណៈផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់និវរណៈផងឡើយ ។

[២៧៧] ត្នកធម៌ជាបរាមាសៈ (ប្រការទុក្ខ) តើដូចម្តេច ។ ជិដ្ឋិបរាមាសៈ តែដើកក្នុងចិត្តប្បន្ត ៤ ដែលប្រកបដោយជិដ្ឋិ នេះត្នកធម៌ជាបរាមាសៈ ។ ត្នកធម៌មិនមែនជាបរាមាសៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសលប្រតិទិនៈ រឿងតែបរាមាសៈទេញ កុសលក្កនិក្ខមិ ៤ វិបាកក្កនិក្ខមិ ៤ ភិរិយានិក្កនិក្ខមិ ឬ អព្យក្រឹតក្កនិក្ខមិ ឬ រូបនិវិទ្ធាន នេះត្នកធម៌មិនមែនជាបរាមាសៈ ។

[២៧៨] ត្នកធម៌ ដែលបរាមាសៈស្តាប់អង្គុយ តើដូចម្តេច ។ កុសល និងអកុសល ក្នុងក្ខមិ ឬ វិបាក ក្នុងក្ខមិ ឬ ភិរិយា និង

អភិបាលវិញ្ញាណ បុព្វសង្គហនី

តិសុ ក្ខមីសុ តុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហារោ
 តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយោត្យាកតំ សុត្វញ្ច រូបំ ឥមេ
 ធម្មា បរាមដ្ឋា ចេវ នោ ច បរាមាសា ។ អបរាម-
 ដ្ឋា ធម្មា ធន វត្តញ្ច បរាមាសា ចេវ បរាមដ្ឋា ចា-
 តិវិ បរាមដ្ឋា ចេវ នោ ច បរាមាសាតិវិ ។

(២២០) កតមេ ធម្មា បរាមាសវិញ្ញយុត្តា បរា-
 មដ្ឋា ។ ធម្មារោ ធិដ្ឋិតវិញ្ញយុត្តលោកសហគតា
 ធិត្តប្បដា ទ្វេ ទោបធនស្សសហគតា ធិត្តប្បដា វិចិ-
 តិដ្ឋាសហគតា ធិត្តប្បដា ទុទ្ធព្វសហគតោ ធិត្ត-
 ប្បដោ តិសុ ក្ខមីសុ តុសលំ តិសុ ក្ខមីសុ វិហារោ
 តិសុ ក្ខមីសុ តិវិយោត្យាកតំ សុត្វញ្ច រូបំ ឥមេ
 ធម្មា បរាមាសវិញ្ញយុត្តា បរាមដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា
 បរាមាសវិញ្ញយុត្តា អបរាមដ្ឋា ។ ធម្មារោ ធម្មា
 អបរិយោបដ្ឋា ធម្មារិ ច សាមញ្ញនលាធិ ធិត្វាធន្ត
 ឥមេ ធម្មា បរាមាសវិញ្ញយុត្តា អបរាមដ្ឋា ។ បរា-
 មាសា ច បរាមាសវិញ្ញយុត្តា ច ធម្មា ធន វត្តញ្ច
 បរាមាសវិញ្ញយុត្តា បរាមដ្ឋាតិវិ បរាមាសវិញ្ញយុត្តា
 អបរាមដ្ឋាតិវិ ។

អភិបាលវិញ្ញាណ បុព្វសង្គហនី

កុសលក្កដក្ខមិ ព វិបាកក្កដក្ខមិ ឃ កិរិយាវិវិញ្ញក្កដក្ខមិ ឃ
 និវិប្បតាំងអសំ នេត្តកធមិ ប្រាសិវេបរាមាសស្ថាបអវ័ន្តល តៃមិទៃមទ
 ជាបរាមាសៈ ។ ត្ថកធមិ វិវេបរាមាសៈមិទៃមទៃស្ថាបអវ័ន្តល មិទ
 ធម្មិរោលថា ជាបរាមាសៈផង វិវេបរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្តលផង ថា
 ប្រាសិវេបរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្តល តៃមិទៃមទៃជាបរាមាសៈផងឡើយ ។

(២២១) ត្ថកធមិប្រាសិវេបរាមាសៈ តៃបរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្តល
 តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បទ ២ ប្រាសិវេបរាមាសៈតៃប្រកបដោយលោកៈ ចិត្ត-
 ប្បទ ២ ប្រកបដោយពោទនស្ស ចិត្តប្បទប្រកបដោយវិចិកិចា ចិត្ត-
 ប្បទ ប្រកបដោយទុទ្ធព្វៈ កុសលក្កដក្ខមិ ព វិបាកក្កដក្ខមិ ព កិរិយា
 និវិប្បតាំងអសំ នេត្តកធមិ ប្រាសិវេបរាមាសៈ តៃបរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្តល ។ ត្ថកធមិ ប្រាសិវេបរាមាសៈ
 ផង វិវេបរាមាសៈមិទៃមទៃស្ថាបអវ័ន្តលផង តើដូចម្តេច ។ មគ្គ ២
 ជាអបរិយោបន្តៈផង សាមញ្ញផល ២ ផង និរោទផង នេត្តកធមិប្រាសិវេបរាមាសៈ
 ផង វិវេបរាមាសៈមិទៃមទៃស្ថាបអវ័ន្តលផង ។ ត្ថកធមិជា
 បរាមាសៈផង ប្រកបដោយបរាមាសៈផង មិទៃធម្មិរោលថា ប្រាសិវេបរាមាសៈ
 តៃបរាមាសៈស្ថាបអវ័ន្តលផង ថា ប្រាសិវេបរាមាសៈ
 ផង វិវេបរាមាសៈមិទៃមទៃស្ថាបអវ័ន្តលផងឡើយ ។

បទដ្ឋកថា អន្តរាគម

[២២២] កតមេ ធម្មា សារម្មណា ។ ចត្វុសុ
ក្ខមីសុ តុសសំ អតុសសំ ចត្វុសុ ក្ខមីសុ វិហារកា
តីសុ ក្ខមីសុ តិវិយាឡាតតំ ឥមេ ធម្មា សារម្ម-
ណា ។ កតមេ ធម្មា អនាម្មណា ។ រូបញ្ច ជំព្វា-
នញ្ច ឥមេ ធម្មា អនាម្មណា ។

[២២៣] កតមេ ធម្មា ចិត្តា ។ ចត្តវិញ្ញាណំ
សោតវិញ្ញាណំ យាជវិញ្ញាណំ ជំព្វវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញា-
ណំ មនោទានុ មនោវិញ្ញាណទានុ ឥមេ ធម្មា ចិត្តា ។
កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តា ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ
សង្ខារត្តន្ធោ រូបញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តា ។

[២២៤] កតមេ ធម្មា ចេតសិកា ។ វេទនាខ-
ន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្តន្ធោ ឥមេ ធម្មា ចេតសិ-
កា ។ កតមេ ធម្មា អចេតសិកា ។ ចិត្តញ្ច រូប-
ញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា អចេតសិកា ។

[២២៥] កតមេ ធម្មា ចិត្តសម្បយុត្តា ។ វេទ-
នាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារត្តន្ធោ ឥមេ ធម្មា ចិត្ត-
សម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។ រូប-
ញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា ចិត្តវិប្បយុត្តា ។ ចិត្តំ ន
វត្តតំ ចិត្តេន សម្បយុត្តនិមិ ចិត្តេន វិប្បយុត្តនិមិ ។

បទដ្ឋកថា អន្តរាគម

[២២៦] តួគធម៌ប្រកបដោយការប្រណី តើដូចម្តេច ។ តួគធម៌
និងអតុសសត្វនិក្ខមិ ២ វិបាកនិក្ខមិ ២ តិវិយាចំណែកប្រតិក្ខមិ ២
នេះតួគធម៌ ប្រកបដោយការប្រណី ។ តួគធម៌និងអនាម្មណា តើដូច
ម្តេច ។ រូបនិងនិព្វាន នេះតួគធម៌មិនមានការប្រណី ។

[២២៧] តួគធម៌ជាចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចត្តវិញ្ញាណ លោក-
វិញ្ញាណ យានវិញ្ញាណ ជំព្វវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោទានុ
មនោវិញ្ញាណជាតំ នេះតួគធម៌ជាចិត្ត ។ តួគធម៌មិនមែនជាចិត្ត តើដូច
ម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ រូបនិងនិព្វាន នេះតួគធម៌
មិនមែនជាចិត្ត ។

[២២៨] តួគធម៌ជាចេតសិក តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ
សង្ខារខន្ធ នេះតួគធម៌ជាចេតសិក ។ តួគធម៌មិនមែនជាចេតសិក តើដូច
ម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង និព្វានផង នេះតួគធម៌មិនមែនជាចេតសិក ។

[២២៩] តួគធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះតួគធម៌ ប្រកបដោយចិត្ត ។ តួគធម៌ប្រកប
ចាកចិត្ត តើដូចម្តេច ។ រូបនិងនិព្វាន នេះតួគធម៌ប្រកបចាកចិត្ត ។ ចិត្ត
មិនគប្បីពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថាប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។

[៤៤៦] វេទនា ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។ វេទនា-
 ខន្ធសញ្ញាខន្ធសញ្ញា សង្ខារក្កន្ធសញ្ញា ឥមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័ស-
 ដ្ឋា ។ កតមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។ រូបញ្ច ចិ-
 ញ្ញានញ្ច ឥមេ ធម្មា ចិញ្ចវិស័សដ្ឋា ។ ចិត្តំ ធន វត្តត្បំ
 ចិត្តេន សំសដ្ឋន្តិមិ ចិត្តេន វិសំសដ្ឋន្តិមិ ។

[៤៤៧] កតមេ ធម្មា ចិញ្ចសមុដ្ឋាណា ។ វេទ-
 នាខន្ធសញ្ញាខន្ធសញ្ញា សង្ខារក្កន្ធសញ្ញា កាយវិញ្ញាតិ
 វិចីវិញ្ញាតិ យំ វា បទញ្ញាប្បិ អត្តំ រូបំ ចិត្តំ ចិត្តហេ-
 តុតំ ចិញ្ចសមុដ្ឋាណំ រូបាយតនំ សញ្ញាយតនំ កណ្ឌាយ-
 តនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ អាគាសនាតុ អា-
 ចោនាតុ រូបស្ស លហុតា រូបស្ស មុទុតា រូបស្ស
 កម្មញ្ញតា រូបស្ស ឧបថយោ រូបស្ស សន្តតិ កត-
 ទ្ធិការេ អហារេ ឥមេ ធម្មា ចិញ្ចសមុដ្ឋាណា ។
 កតមេ ធម្មា វោ ចិញ្ចសមុដ្ឋាណា ។ ចិត្តញ្ច អវិសេ-
 សញ្ច រូបំ ចិញ្ញានញ្ច ឥមេ ធម្មា វោ ចិញ្ចសមុដ្ឋាណា ។

[៤៤៨] កតមេ ធម្មា ចិញ្ចសហកុដោ ។
 វេទនាខន្ធសញ្ញាខន្ធសញ្ញា សង្ខារក្កន្ធសញ្ញា កាយ-
 វិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ ឥមេ ធម្មា ចិញ្ចសហកុដោ ។

[៤៤៦] ពួកធម៌ច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនា
 ខន្ធសញ្ញាខន្ធសញ្ញា សង្ខារក្កន្ធសញ្ញា មេត្តកធម៌ច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត ។ ពួក
 ធម៌មិនច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ព្រះវិហារនៃ នេរោតិ
 ធម៌មិនច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត ។ ចិត្តមិនគប្បីពោលថា ច្រឡូកច្រឡំ
 ដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្តផងឡើយ ។

[៤៤៧] ពួកធម៌តាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធសញ្ញា
 ខន្ធសញ្ញា សង្ខារក្កន្ធសញ្ញា កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ ឬរូបដទៃណាមួយ គឺរូប
 កើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ តាំងឡើងដោយចិត្ត រូបាយភនៈ សញ្ញា-
 យភនៈ កណ្ឌាយភនៈ រសាយភនៈ ដោដ្ឋញ្ញាយភនៈ អាគាសនាតុ អា-
 ចោនាតុ ភាពនៃរូបស្រាល ភាពនៃរូបខន្ធក្នុង ភាពនៃរូបក្នុងដល់ការងារ
 ការចំរើននៃរូប ការកើតនៃរូប ពោលដដែលធ្វើជាតំទូត នេរោតិធម៌
 តាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ពួកធម៌មិនតាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តផង រូបក្រៅពីនេះផង និព្វានផង នេរោតិធម៌មិនតាំងឡើងដោយ
 ចិត្ត ។

[៤៤៨] ពួកធម៌កើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធសញ្ញា
 ខន្ធសញ្ញា សង្ខារក្កន្ធសញ្ញា កាយវិញ្ញាតិ វិចីវិញ្ញាតិ នេរោតិធម៌ កើត
 ជាមួយនឹងចិត្ត ។ ពួកធម៌ មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។

កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តសហគុដោ ចិត្តញ អវសេសត្វ
រូបំ ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តសហគុដោ ។

[២២៧] កតមេ ធម្មា ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។ វេទ-
នាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ កាយវិញ្ញាតិ វចីរិ-
ញ្ញាតិ ឥមេ ធម្មា ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។ កតមេ ធម្មា
លោ ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។ ចិត្តញ អវសេសត្វ រូបំ
ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តានុបវវត្តិលោ ។

[២២៨] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។
វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ ឥមេ ធម្មា
ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។ កតមេ ធម្មា លោ ចិត្តសំ-
សដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តញ រូបញ ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា
លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ។

[២២៩] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានស-
ហគុដោ ។ វេទនាខន្ទោ សញ្ញាខន្ទោ សង្ខារក្ខន្ទោ
ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហគុដោ ។ កត-
មេ ធម្មា លោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហគុដោ ចិត្ត-
ញ រូបញ ចិត្តានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ ចិត្តសំសដ្ឋ-
សមុដ្ឋានសហគុដោ ។

ចិត្តផង ប្រក្រតីនេផង វិញ្ញានផង វេទនាមិទិសេចំសង្ខារប្រដិទិក្ខំ ។

[២២៩] ត្ថកធម៌ប្រត្រីត្តទៅសាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ
សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ កាយវិញ្ញាតិ វចីរិញ្ញាតិ នេះត្ថកធម៌ប្រត្រីត្តទៅ
តាមចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនប្រត្រីត្តទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង ប្រ-
ក្រតីនេផង វិញ្ញានផង នេះត្ថកធម៌មិនប្រត្រីត្តទៅតាមចិត្ត ។

[២៣០] ត្ថកធម៌ច្រឡកច្រឡំ កាំងកាំងឡើងដោយចិត្ត តើដូច
ម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ ច្រឡកច្រឡំ
កាំងកាំងឡើងដោយចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនច្រឡកច្រឡំមិនកាំងឡើងដោយ
ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង វិញ្ញានផង នេះត្ថកធម៌ មិន
ច្រឡកច្រឡំមិនកាំងឡើងដោយចិត្ត ។

[២៣១] ត្ថកធម៌ច្រឡកច្រឡំ កាំងកាំងឡើង កាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត
តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះត្ថកធម៌ច្រឡក
ច្រឡំ កាំងកាំងឡើង កាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ត្ថកធម៌មិនច្រឡកច្រឡំមិន
កាំងឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង វិញ្ញា-
នផង នេះត្ថកធម៌មិនច្រឡកច្រឡំមិនកាំងឡើងមិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។

[៤៤២] កតមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបរិវត្តិទោ ។ វេទនាខន្តោ សញ្ញាខន្តោ សម្ពុរក្ខន្តោ ឥមេ ធម្មា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបរិវត្តិទោ ។ កតមេ ធម្មា ទោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបរិវត្តិទោ ។ ចិត្តត្ថ រូបត្ថ ជីវិត្តាទត្ថ ឥមេ ធម្មា ទោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានាទុបរិវត្តិទោ ។

[៤៤៣] កតមេ ធម្មា អដ្ឋត្តិកា ។ ចក្ខុយតធំ ។ វេ ។ មហាយតធំ ឥមេ ធម្មា អដ្ឋត្តិកា ។ កតមេ ធម្មា ពាហិក ។ រូតាយតធំ ។ វេ ។ ធម្មាយតធំ ឥមេ ធម្មា ពាហិក ។

[៤៤៤] កតមេ ធម្មា ឧបាទា ។ ចក្ខុយតធំ ។ វេ ។ កតទ្បិកាភេ អណ្ណាភេ ឥមេ ធម្មា ឧបាទា ។ កតមេ ធម្មា ទោ ឧបាទា ។ កតមេ ធម្មា ទោ ឧបាទា ។ ចក្ខុសុ ក្ខមីសុ កុសលំ អកុសលំ ចក្ខុសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ ភិសុ ក្ខមីសុ ភិវិយាព្យកតំ ចត្តារោ ច មហាក្ខតា ជីវិត្តាទត្ថ ឥមេ ធម្មា ទោ ឧបាទា ។

[៤៤៥] កតមេ ធម្មា ឧបាទិប្បា ។ ភិសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ យត្ថ រូបំ កប្បស្ស កតត្តា ឥមេ ធម្មា ឧបាទិប្បា ។ កតមេ ធម្មា អធិបាទិប្បា ។

[៤៤៦] ពួកធម៌ប្រែប្រួលប្រែប្រួលទាំងឡាយទាំងប្រែប្រួលទៅលាយពិត តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ត សញ្ញាខន្ត សម្ពុរក្ខន្ត ធម្មាធម៌ ប្រែប្រួល ប្រែប្រួលទាំងឡាយទាំងប្រែប្រួលទៅលាយពិត ។ ពួកធម៌ ប្រែប្រួលប្រែប្រួល មិនកំនត់ឡើយមិនប្រែប្រួលទៅតាមចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តផង រូបផង ជីវិត្តាទត្ថ ផង នេះពួកធម៌មិនប្រែប្រួលមិនកំនត់ឡើយមិនប្រែប្រួលទៅតាមចិត្ត ។

[៤៤៧] ពួកធម៌ជាខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតធំ ។ វេ ។ មហាយតធំ ។ នេះពួកធម៌ ជាខាងក្នុង ។ ពួកធម៌ ជាខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ រូតាយតធំ ។ វេ ។ ធម្មាយតធំ ។ នេះពួកធម៌ជាខាងក្រៅ ។

[៤៤៨] ពួកធម៌ជាឧបាទា (ឧបាទាប្រ) តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុយតធំ ។ វេ ។ កតទ្បិកាភេ អណ្ណាភេ នេះពួកធម៌ជាឧបាទា ។ ពួកធម៌ មិនមែនជាឧបាទា តើដូចម្តេច ។ កុសលនិងអកុសលក្នុងភូមិ ៤ វិបាក ក្នុងភូមិ ៤ ភិវិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងភូមិ ៧ មហាក្ខត្រ ៤ និងវិវាទ នេះពួកធម៌មិនមែនជាឧបាទា ។

[៤៤៩] ពួកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយភិវេស មានភណ្ណា ជាដើមកាន់យកហើយ តើដូចម្តេច ។ វិបាក ក្នុងភូមិ ៧ និងប្រវេសន៍កម្មស្រុតត្តា នេះពួកធម៌ មានកម្មប្រកបដោយភិវេស មានភណ្ណាជាដើមកាន់យកហើយ ។ ពួកធម៌ មិនមានកម្មប្រកបដោយភិវេស មានភណ្ណា ជាដើមកាន់យកហើយ តើដូចម្តេច ។

តីសុ ក្ខមីសុ យុសសំ អកុសលំ តីសុ ក្ខមីសុ
តិវិយា ព្យាគតំ យេត្ត រូបំ ន កម្មស្ម កាតត្តា
ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញ-
ដលាធិ ធិត្វានត្វ ឥមេ ធម្មា អនុបាធិត្វ ។

[២៤៦] កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ។ ចត្តារិ ឧបា-
ទានាធិ កាមុបាទានំ ធិដ្ឋបាទានំ សីលព្វតុបាទានំ
អត្តវឌ្ឍនាទានំ កាមុបាទានំ អដ្ឋសុ លោកសហក-
តេសុ ចិត្តប្បទេសុ ឧប្បជ្ជតិ ធិដ្ឋបាទានញ្ច សីល-
ព្វតុបាទានញ្ច អត្តវឌ្ឍនាទានញ្ច ចត្តសុ ធិដ្ឋិតត-
សម្បយុត្តេសុ ចិត្តប្បទេសុ ឧប្បជ្ជតិ ឥមេ ធម្មា
ឧបាទានា ។ កតមេ ធម្មា លោ ឧបាទានា ។ វបេ-
ត្វា ឧបាទានេ អវិសេសំ អកុសលំ ចត្តសុ ក្ខមីសុ
កុសលំ ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ តីសុ ក្ខមីសុ
តិវិយា ព្យាគតំ រូបញ្ច ធិត្វានត្វ ឥមេ ធម្មា លោ
ឧបាទានា ។

[២៤៧] កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។ តីសុ ក្ខមីសុ
កុសលំ អកុសលំ តីសុ ក្ខមីសុ វិចារកោ តីសុ ក្ខមីសុ
តិវិយា ព្យាគតំ សព្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ។

កុសលនិមកុសលក្នុងក្លមិ ព្វ តិវិយានិមកុសលក្លមិ ព្វ តិវិយា
ដែលមិនមែនជាសម្បជ្ជនាទានំ ឬ ២ ដែលមិនមែនជា សម្បជ្ជ-
ដល ២ ផង និព្វានផង នេះពួកធម៌ មិនទាន់ប្រកបដោយកិលេស
មានគណ្តាជាដើមកាន់យកហើយ ។

[២៤៦] ពួកធម៌ជាទុបាទាន (សេចក្តីប្រកាន់ចាំ) តើដូចម្តេច ។
ទុបាទាន ២ គឺ កាមុបាទាន ធិដ្ឋបាទាន សីលព្វតុបាទាន អត្តវឌ្ឍនា-
ទាន ឯកាមុបាទាន តែងកើតក្នុងចិត្តប្បទេស ដែលប្រកបដោយលោភៈ
ធិដ្ឋបាទាន សីលព្វតុបាទាន និងអត្តវឌ្ឍនាទាន តែងកើតក្នុងចិត្ត-
ប្បទេស ដែលប្រកបដោយធិដ្ឋ នេះពួកធម៌ ជាទុបាទាន ។ ពួកធម៌មិន
មែនជាទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀវែកទុបាទាន
ចេញ កុសលក្នុងក្លមិ ២ វិបាកក្នុងក្លមិ ២ តិវិយានិមកុសលក្លមិ
ព្វ រូបនិមិត្តាន នេះពួកធម៌មិនមែនជាទុបាទាន ។

[២៤៧] ពួកធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន តើដូចម្តេច ។
កុសលនិមកុសលក្នុងក្លមិ ព្វ វិបាកក្នុងក្លមិ ព្វ តិវិយានិមកុសលក្លមិ
ក្នុងក្លមិ ព្វ និងរូបនិមិត្តាន នេះពួកធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់ទុបាទាន ។

កតមេ ធម្មា អនុបាទានិយា ។ ចត្តារោ មត្តា
អថវិយាបដ្ឋា ចត្តារា វ សាមញ្ញាដលានិ ចិត្តានិក្ខ
វមេ ធម្មា អនុបាទានិយា ។

(២៥៨) កតមេ ធម្មា ឧបាទានសម្មយុត្តា ។
ចត្តារោ ធិដ្ឋិកកសម្មយុត្តលោកសហកតា ចិត្តប្បាទា
ចត្តារោ ធិដ្ឋិកកវិប្បយុត្តលោកសហកតា ចិត្តប្បាទា
ឯត្តប្បាទា លោកំ វមេត្តា វមេ ធម្មា ឧបាទាន-
សម្មយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។
ចត្តសុ ធិដ្ឋិកកវិប្បយុត្តលោកសហកតេសុ ចិត្តប្បា-
ទេសុ ឧប្បន្នោ លោកោ ទ្វេ ទោមនស្សសហកតា
ចិត្តប្បាទា វិចិត្តិញ្ញាសហកតោ ចិត្តប្បាទោ ឧទ្ធច្ច-
សហកតោ ចិត្តប្បាទោ ចត្តសុ ក្ខមីសុ កុសលំ
ចត្តសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ ក្ខមីសុ តវិយាព្យាត-
តំ រូបញ្ច ចិត្តានិក្ខ វមេ ធម្មា ឧបាទានវិប្បយុត្តា ។

(២៥៩) កតមេ ធម្មា ឧបាទានា ចេវ ឧបាទា-
និយា វ ។ នាចេវ ឧបាទានានិ ឧបាទានា ចេវ ឧ-
បាទានិយា វ ។ កតមេ ធម្មា ឧបាទានិយា ចេ
លោ វ ឧបាទានា ។ វមេត្តា ឧបាទានេ អវសេសំ

ត្ថកធម៌ បិទងប្រយោជន៍ដល់ទុពាន តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បាទ ២ ប្រកបដោយខ្លឹម តាំងប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រាស
ចាកខ្លឹម តែប្រកបដោយលោកៈ វៀវត្តលោកវដលកើតឡើងក្នុងខ្លឹម
ជាប្រយោជន៍ដល់ទុពាន ។

(២៥៨) ត្ថកធម៌ប្រកបដោយទុពាន តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
ប្បាទ ២ ប្រកបដោយខ្លឹម តាំងប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រាស
ចាកខ្លឹម តែប្រកបដោយលោកៈ វៀវត្តលោកវដលកើតឡើងក្នុងខ្លឹម
ចេញ នេះត្ថកធម៌ប្រកបដោយទុពាន ។ ត្ថកធម៌ប្រាសចាកទុពា-
ន តើដូចម្តេច ។ លោកៈ កើតក្នុងចិត្តប្បាទ ២ ប្រាសចាកខ្លឹម
តែប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បាទ ២ ប្រកបដោយពាមនស្ស ចិត្តប្បាទ
ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា ចិត្តប្បាទប្រកបដោយទ្ធច្ចៈ កុសល ក្នុងក្ខមិ ២
វិបាកក្នុងក្ខមិ ២ ភិរិយានិមត្តាគ្រិតក្នុងក្ខមិ ៣ រូបនិមិត្តាន នេះត្ថក
ធម៌ប្រាសចាកទុពាន ។

(២៥៩) ត្ថកធម៌ជាទុពានជន ជាប្រយោជន៍ដល់ទុពានជន តើ
ដូចម្តេច ។ ទុពានតាំងនោះឯង ជាទុពានជន ជាប្រយោជន៍ដល់
ទុពានជន ។ ត្ថកធម៌ត្រាន់តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុពាន តែមិនមែន
ជាទុពាន តើដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀវត្តទុពានចេញ

ពិលោកេយ្យោលោក្ខណៈ

ធិដ្ឋិតតសប្បយុត្តេស្វ ធិត្តប្បនេស្វ ឧប្បជ្ឈតិ វិចិ-
 ត្តំ វិចិកត្តាសហគតេស្វ ធិត្តប្បនេស្វ ឧប្បជ្ឈតិ
 យីធំ សសង្ការិកេស្វ អកុសលេស្វ ឧប្បជ្ឈតិ ឧត្ត-
 ត្តញ្ច អហិរិកត្តញ្ច អនោត្តប្បញ្ច សត្តកុសលេស្វ
 ឧប្បជ្ឈតិ ឥមេ ធម្មា តិលេសា ។ កតមេ ធម្មា
 លោ តិលេសា ។ វេយ្យា តិលេសេ អវិសេសំ
 អកុសលំ ចត្តស្ក ក្ខមីស្ក កុសលំ ចត្តស្ក ក្ខមីស្ក
 វិហាកោ តិស្ក ក្ខមីស្ក កិរិយាព្យាគតំ រូបញ្ច វិញ្ញា-
 ណញ្ច ឥមេ ធម្មា លោ តិលេសា ។

(៤៦៣) កតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ។ តិស្ក
 ក្ខមីស្ក កុសលំ អកុសលំ តិស្ក ក្ខមីស្ក វិហាកោ
 តិស្ក ក្ខមីស្ក កិរិយាព្យាគតំ សត្តញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា
 សង្កិលេសិកា ។ កតមេ ធម្មា អសង្កិលេសិកា ។
 ចត្តារោ មត្តា អបរិយាចធម្មា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលានិ
 វិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា អសង្កិលេសិកា ។

(៤៦៤) កតមេ ធម្មា សង្កិលិដ្ឋា ។ ឆ្មានស
 អកុសលធិត្តប្បនា ឥមេ ធម្មា សង្កិលិដ្ឋា ។ កត-
 មេ ធម្មា អសង្កិលិដ្ឋា ។ ចត្តស្ក ក្ខមីស្ក កុសលំ

ពិលោកេយ្យោលោក្ខណៈ

ដែលប្រឈមដោយវិជ្ជា វិចិកត្តា កើតក្នុងចិត្តប្បវេលីយុគសម័យវិចិកត្តា
 យីធំ កើតក្នុងអកុសល ជាសសង្ការិក ។ ឧត្ត ឈិរិក ធិត្តប្បនេស្វ
 ប្បៈ កើតក្នុងអកុសលទាំងអស់ នេរោត្តមិ ជាតិលេស ។ ត្នកធម៌
 មិនមែនជាតិលេស កើតដូចម្តេច ។ អកុសលក្រៅពីនេះ រៀនត្នក
 តិលេសចេញ កុសលក្នុងក្លមិ ៤ វិបាកក្នុងក្លមិ ៤ កិរិយានិងអព្យាក្រឹត
 ក្នុងក្លមិ ៧ រូបនិងនិរ្ពាន នេរោត្តមិមិនមែនជាតិលេស ។

(៤៦៥) ត្នកធម៌គ្រូដល់សេចក្តីសៅហ្មង កើតដូចម្តេច ។ កុសល
 និងអកុសលក្នុងក្លមិ ៧ វិបាកក្នុងក្លមិ ៧ កិរិយានិងអព្យាក្រឹតក្នុងក្លមិ ៧
 និងរូបទាំងអស់ នេរោត្តមិគ្រូដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។ ត្នកធម៌មិនគ្រូ
 ដល់សេចក្តីសៅហ្មង កើតដូចម្តេច ។ មគ្គ ៤ ជាអបរិយាចន្ទ្រវេទី សា-
 មញ្ញាផល ៤ ផង និរ្ពានផង នេរោត្តមិមិនគ្រូដល់សេចក្តីសៅហ្មង ។

(៤៦៦) ត្នកធម៌ ដែលសៅហ្មងហើយ កើតដូចម្តេច ។
 អកុសលចិត្តប្បន្ទ ១២ នេរោត្តមិ ដែលសៅហ្មងហើយ ។ ត្នក
 ធម៌ ដែលមិនសៅហ្មងហើយ កើតដូចម្តេច ។ កុសល ក្នុងក្លមិ ៤

ធម្មសុ ក្ខម័សុ វិចារតោ តិសុ ក្ខម័សុ កិរិយាព្យា-
កាតំ រូបញ្ច វិជ្ជាធាញ្ច ឥមេ ធម្មា អសង្កិលដ្ឋា ។

(២២៥) កតមេ ធម្មា កិលេសសម្បយុត្តា ។

ប្លាទិស អកុសលចិត្តប្បាទា ឥមេ ធម្មា កិលេស-
សម្បយុត្តា ។ កតមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ។

ធម្មសុ ក្ខម័សុ កុសលំ ធម្មសុ ក្ខម័សុ វិចារតោ
តិសុ ក្ខម័សុ កិរិយាព្យាកាតំ រូបញ្ច វិជ្ជាធាញ្ច
ឥមេ ធម្មា កិលេសវិប្បយុត្តា ។

(២២៦) កតមេ ធម្មា កិលេសា ចេវ សង្កិ-

លេសិកា ច ។ តេវ កិលេសា កិលេសា ចេវ
សង្កិលេសិកា ច ។ កតមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា
ចេវ លោ ច កិលេសា ។ វេយត្វា កិលេសេ
អវសេសំ អកុសលំ តិសុ ក្ខម័សុ កុសលំ តិសុ
ក្ខម័សុ វិចារតោ តិសុ ក្ខម័សុ កិរិយាព្យាកាតំ សព្វ-
ញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា សង្កិលេសិកា ចេវ លោ ច
កិលេសា ។ អសង្កិលេសិកា ធម្មា ឧ វត្តត្វា កិ-
លេសា ចេវ សង្កិលេសិកា ចាតិចិ សង្កិលេសិកា
ចេវ លោ ច កិលេសាតិចិ ។

វិបាកក្នុងក្ខម័ ២ កិរិយាវិនិចារតោព្យាកាតំ ក្នុងក្ខម័ ៣ រូបវិនិចារតោ ធម្មសង្កេត
ដែលមិនសៅហ្មងឡើយ ។

(២២៥) ពួកធម៌ប្រកបដោយកិលេស តើដូចម្តេច ។ អកុសល-

ចិត្តប្បាទ ១២ នេះពួកធម៌ ប្រកបដោយកិលេស ។ ពួកធម៌ប្រាសចាក
កិលេស តើដូចម្តេច ។ កុសលក្នុងក្ខម័ ២ វិបាកក្នុងក្ខម័ ២ កិរិយា
វិនិចារតោព្យាកាតំ ក្នុងក្ខម័ ៣ រូបវិនិចារតោ នេះពួកធម៌ប្រាសចាក
កិលេស ។

(២២៦) ពួកធម៌ ជាតិលេសផង គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង

តើដូចម្តេច ។ កិលេសទាំងនោះផង ជាតិលេសផង គួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មងផង ។ ពួកធម៌ គ្រាន់តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែន
ជាតិលេស តើដូចម្តេច ។ អកុសលស្រាវជ្រាវ រៀនតែកិលេសចេញ
កុសលក្នុងក្ខម័ ៣ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៣ កិរិយាវិនិចារតោព្យាកាតំ ក្នុងក្ខម័ ៣ មិន
រូបទាំងអស់ នេះពួកធម៌គ្រាន់តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង តែមិនមែនជា
កិលេស ។ ពួកធម៌មិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង មិនឧប្បវេណីថា ជា
កិលេសផង គួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងផង ថា គ្រាន់តែគួរដល់សេចក្តី
សៅហ្មង តែមិនមែនជាតិលេសផងឡើយ ។

[២៦៧] កតមេ ធម្មា កំលែសា ចេវ សន្តិ-
 លីដ្ឋា ច ។ តេវ កំលែសា កំលែសា ចេវ ស-
 ន្តិលីដ្ឋា ច ។ កតមេ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច
 កំលែសា ។ វេយ្យាក្ខណៈ កំលែសេ អវសេសំ អកុសលំ
 វេយ្យាក្ខណៈ ធម្មា សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កំលែសា ។
 អសន្តិលីដ្ឋា ធម្មា ធម្មា វុត្តា កំលែសា ចេវ សន្តិលី-
 ដ្ឋា ចាតិបិ សន្តិលីដ្ឋា ចេវ ឆោ ច កំលែសាតិបិ ។

[២៦៨] កតមេ ធម្មា កំលែសា ចេវ កំលែ-
 សសម្បយុត្តា ច ។ យតុ ទ្វេ តាយោ កំលែសា
 ឯតតោ ឧប្បន្តិច្ឆិ វេយ្យាក្ខណៈ ធម្មា កំលែសា ចេវ កំ-
 លែសសម្បយុត្តា ច ។ កតមេ ធម្មា កំលែស-
 សម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលែសា ។ វេយ្យាក្ខណៈ
 កំលែសេ អវសេសំ អកុសលំ វេយ្យាក្ខណៈ ធម្មា កំលែ-
 សសម្បយុត្តា ចេវ ឆោ ច កំលែសា ។ កំលែ-
 សសម្បយុត្តា ធម្មា ធម្មា វុត្តា កំលែសា ចេវ កំ-
 លែសសម្បយុត្តា ចាតិបិ កំលែសសម្បយុត្តា ចេវ
 ឆោ ច កំលែសាតិបិ ។

[២៦៧] តួកធម៌ ជាតិលេសផង លេវហ្មង់ហើយវង់ កើប្តូរ
 ម្តង ។ កំលែសាខាងខាង ជាតិលេសវង់ លេវហ្មង់ហើយ
 ផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែសេវហ្មង់ហើយ តែមិនមែនជាតិលេស កើប្តូរ
 ម្តង ។ អកុសលក្រៅពីនេះ វៀវតកំលែសាចេញ នេះតួកធម៌គ្រាន់
 តែសេវហ្មង់ហើយ តែមិនមែនជាតិលេស ។ តួកធម៌ ដែលមិនសេវ-
 ហ្មង់ហើយ មិនធម្មីពោលថា ជាតិលេសផង សេវហ្មង់ហើយផង ថា
 គ្រាន់តែសេវហ្មង់ហើយ តែមិនមែនជាតិលេសផងឡើយ ។

[២៦៨] តួកធម៌ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង កើ
 ប្តូរម្តង ។ តួកតិលេស ២ ឬ ៣ កើតក្នុងទីជាមួយគ្នា ក្នុងធម៌ណា
 នេះតួកធម៌ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ។ តួកធម៌គ្រាន់តែ
 ប្រកបដោយតិលេស តែមិនមែនជាតិលេស កើប្តូរម្តង ។ អកុសល
 ក្រៅពីនេះ វៀវតកំលែសាចេញ នេះតួកធម៌គ្រាន់តែប្រកបដោយតិលេស
 តែមិនមែនជាតិលេស ។ តួកធម៌ប្រាសចាកតិលេស មិនធម្មីពោលថា
 ជាតិលេសផង ប្រកបដោយតិលេសផង ថា គ្រាន់តែប្រកបដោយ
 តិលេស តែមិនមែនជាតិលេសផងឡើយ ។

[២៦៧] កតមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិ-
 លេសិកា ។ តិសុ ភូមិសុ ឥសសលំ តិសុ ភូមិសុ
 វិហារតោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាគតំ សត្វញ្ច រូបំ
 ឥមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកា ។
 កតមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។
 ធន្តារោ មត្តា អបរិយាមធម្មា ធន្តារិ ធម្មា សាមញ្ញាធលា-
 ចិ មិញ្ចានក្ស ឥមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិ-
 លេសិកា ។ តំលេសសសម្បយុត្តា ធម្មា ន វត្តញ្ច
 តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកាតិបិ តំលេសវិប្ប-
 យុត្តា អសង្កិលេសិកាតិបិ ។

[២៧០] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា ។
 ធន្តារោ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាណា វិចិត្តិញ្ចាស-
 ហាគតោ ចិត្តប្បាណោ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហា-
 តត្វា ។ ធន្តារោ ទិដ្ឋិកវិប្បយុត្តលោកសហគតា ចិត្ត-
 ប្បាណា ទេ ដោមទស្សសហគតា ចិត្តប្បាណា ឥមេ ធម្មា
 សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន ទស្សនេន
 បហាតត្វា ។ កតមេ ធម្មា ន ទស្សនេន បហាតត្វា ។

[២៦៧] កតមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិ-
 លេសិកា ។ តិសុ ភូមិសុ ឥសសលំ តិសុ ភូមិសុ
 វិហារតោ តិសុ ភូមិសុ តិវិយាព្យាគតំ សត្វញ្ច រូបំ
 ឥមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកា ។
 កតមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិលេសិកា ។
 ធន្តារោ មត្តា អបរិយាមធម្មា ធន្តារិ ធម្មា សាមញ្ញាធលា-
 ចិ មិញ្ចានក្ស ឥមេ ធម្មា តំលេសវិប្បយុត្តា អសង្កិ-
 លេសិកា ។ តំលេសសសម្បយុត្តា ធម្មា ន វត្តញ្ច
 តំលេសវិប្បយុត្តា សង្កិលេសិកាតិបិ តំលេសវិប្ប-
 យុត្តា អសង្កិលេសិកាតិបិ ។

[២៧០] កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្វា ។
 ធន្តារោ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បាណា វិចិត្តិញ្ចាស-
 ហាគតោ ចិត្តប្បាណោ ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហា-
 តត្វា ។ ធន្តារោ ទិដ្ឋិកវិប្បយុត្តលោកសហគតា ចិត្ត-
 ប្បាណា ទេ ដោមទស្សសហគតា ចិត្តប្បាណា ឥមេ ធម្មា
 សិយា ទស្សនេន បហាតត្វា សិយា ន ទស្សនេន
 បហាតត្វា ។ កតមេ ធម្មា ន ទស្សនេន បហាតត្វា ។

បំរើព្រះ អន្តរាហ

ឧទ្ធចូសហគតោ ចិត្តប្បុរោ ធម្មសុ ក្ខមីសុ ឥន្ទសលំ
ធម្មសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ ក្ខមីសុ តិរិយាព្យាគតំ
រូបត្ថ វិញ្ញាណត្ថ ឥមេ ធម្មា ន ទស្សនេន បហាតត្ថា ។

(២៧១) កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហាតត្ថា ។

ឧទ្ធចូសហគតោ ចិត្តប្បុរោ ឥមេ ធម្មា ភាវនាយ
បហាតត្ថា ។ ចត្តារោ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា លោកសហ-
គតា ចិត្តប្បុរោ ទ្វេ ទោមទស្សសហគតា ចិត្តប្បុរោ
នា ឥមេ ធម្មា សិយា ភាវនាយ បហាតត្ថា សិយា
ន ភាវនាយ បហាតត្ថា ។ កតមេ ធម្មា ន ភាវ-
នាយ បហាតត្ថា ។ ចត្តារោ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា
ចិត្តប្បុរោ វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ ចិត្តប្បុរោ ធម្មសុ
ក្ខមីសុ ឥន្ទសលំ ធម្មសុ ក្ខមីសុ វិចារោ តីសុ
ក្ខមីសុ តិរិយាព្យាគតំ រូបត្ថ វិញ្ញាណត្ថ ឥមេ ធម្មា
ន ភាវនាយ បហាតត្ថា ។

(២៧២) កតមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្ថា-

ហេតុកា ។ ចត្តារោ ទិដ្ឋិកតសម្បយុត្តា ចិត្តប្បុរោ
វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ ចិត្តប្បុរោ ឯត្តប្បដ្ឋំ មោហំ
បមេត្ថា ឥមេ ធម្មា ទស្សនេន បហាតត្ថាហេតុកា ។

បំរើព្រះអន្តរាហ

ចិត្តប្បុរោ ប្រកបដោយទុច្ចៈ កុសលក្កដិក្ខុមិ វិបាក កុសលក្ក
តិរិយានិវេទនាគ្រឹត ក្ខមីសុ ឆ រូបនិវេទនា នេត្តកមិ បិម
គ្គលរដោយទស្សនៈ ។

(២៧១) ត្ថកធម៌គ្គលរដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-

ប្បុរោប្រកបដោយទុច្ចៈ នេត្តកធម៌ គ្គលរដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បុរោ
២ ប្រាសចក្ខុវិដ្ឋិ តែប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បុរោ ២ ប្រកបដោយ
ទោមទស្ស នេត្តកធម៌ គ្គលរដោយភាវនា មិនគ្គលរដោយ
ភាវនា ។ ត្ថកធម៌ មិនគ្គលរដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។
ចិត្តប្បុរោ ២ ប្រកបដោយវិដ្ឋិ ចិត្តប្បុរោ ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា កុសលក្ក
ក្ខមីសុ វិបាកក្កដិក្ខុមិ ២ តិរិយានិវេទនាគ្រឹតក្កដិក្ខុមិ ឆ រូបនិវេទនា
នេត្តកធម៌មិនគ្គលរដោយភាវនា ។

(២៧២) ត្ថកធម៌ មានហេតុគ្គលរដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។

ចិត្តប្បុរោ ២ ប្រកបដោយវិដ្ឋិ ចិត្តប្បុរោ ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា វៀរតមោហៈ
ដែលកើតឡើងក្នុងវិបាកវេទនា នេត្តកធម៌ មានហេតុគ្គលរដោយទស្សនៈ ។

ចិត្តប្បវាទ ៤ ប្រាសចាកទិដ្ឋិ តែប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បវាទ ៤
 ប្រកបដោយខេមនស្ស ទេព្វកធម៌ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ
 ក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន ។ ពួកធម៌មាន
 ហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយ
 វិចិត្តិញ ចិត្តប្បវាទ ប្រកបដោយទទ្ធច្ចៈ កុសលក្នុងក្រម ៤ វិបាកក្នុងក្រម
 ៤ កិរិយានិទ្ធអក្សក្រឹត ក្នុងក្រម ៣ រូបនិទនិរ្យាន ទេព្វកធម៌មានហេតុ
 មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ។

ចិត្តប្បវាទ ៤ ប្រាសចាកទិដ្ឋិ តែប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បវាទ ៤
 ប្រកបដោយខេមនស្ស ទេព្វកធម៌ មានហេតុគួរលះដោយទស្សនៈ
 ក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ក៏មាន ។ ពួកធម៌មាន
 ហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ តើដូចម្តេច ។ មោហា ប្រកបដោយ
 វិចិត្តិញ ចិត្តប្បវាទ ប្រកបដោយទទ្ធច្ចៈ កុសលក្នុងក្រម ៤ វិបាកក្នុងក្រម
 ៤ កិរិយានិទ្ធអក្សក្រឹត ក្នុងក្រម ៣ រូបនិទនិរ្យាន ទេព្វកធម៌មានហេតុ
 មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ។

[២៧៣] កតមេ ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វ-
 យេត្តេហ ។ ឧទ្ធចក្ខុសហគតោ ចិត្តប្បវាទោ ឯត្តប្បវាទំ
 យោវា វេយ្យា វេយ្យា វេយ្យា ភាវនាយ បហានត្វយេ-
 ត្តេហ ។ ធម្មារោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
 ចិត្តប្បវាទោ ទ្វេ ទោមនស្សសហគតា ចិត្តប្បវាទា
 វេយ្យា ធម្មា សិយា ភាវនាយ បហានត្វយេត្តេហ
 វេយ្យា ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វយេត្តេហ ។ ក-
 តមេ ធម្មា ធម្មា ភាវនាយ បហានត្វយេត្តេហ ។

[២៧៣] ពួកធម៌ មានហេតុគួរលះដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បវាទ ប្រកបដោយទទ្ធច្ចៈ វៀវតមោហា ដែលកើតឡើងក្នុងទីនេះ
 ចេញ ទេព្វកធម៌ មានហេតុគួរលះដោយភាវនា ។ ចិត្តប្បវាទ ៤ ប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ តែប្រកបដោយលោកៈ ចិត្តប្បវាទ ៤ ប្រកបដោយខេមនស្ស
 ទេព្វកធម៌មានហេតុគួរលះដោយភាវនាក៏មាន មានហេតុមិនគួរលះដោយ
 ភាវនាក៏មាន ។ ពួកធម៌ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា តើដូចម្តេច ។

បិដ្ឋក្សេត អន្តរាម

ចន្ទារោ បិដ្ឋកតសឃ្យុត្តា ភិក្ខុប្បាណ វិចិត្តិយាសហ.
កតោ ភិក្ខុប្បាណោ ទុដ្ឋុត្តសហកតោ មោរោ ចន្ទសុ
ក្ខមីសុ កុសលំ ចន្ទសុ ក្ខមីសុ វិហារតា ភិសុ ក្ខមី
សុ ភិវិយាស្យាគតំ រូបញ្ច ជិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា
ន ភាវនាយ បហានត្វហេតុកា ។

(២៧២) ភតមេ ធម្មា សវិតត្តា ។ ភាមាវចរ-
កុសលំ អកុសលំ ភាមាវចរកុសលស្ស វិហាក-
តោ ឯកានិស ភិក្ខុប្បាណា អកុសលស្ស វិហាក-
តោ ទ្វេ ភិវិយតោ ឯកានិស រូបាវចរំ បឋមំ
ណាជំ កុសលតោ ច វិហាកតោ ច ភិវិយតោ ច
លោកុត្តរំ បឋមំ ណាជំ កុសលតោ ច វិហាកតោ
ច ឯត្តប្បវ្កំ វិតត្តំ បឋមត្វា ឥមេ ធម្មា សវិតត្តា ។
ភតមេ ធម្មា អវិតត្តា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណាជំ រូបាវ-
ចរិតិកចតុក្កដ្ឋាណា កុសលតោ ច វិហាកតោ ច
ភិវិយតោ ច ចន្ទារោ អារ្យប្ប កុសលតោ ច វិហា-
កតោ ច ភិវិយតោ ច លោកុត្តរិតិកចតុក្កដ្ឋាណា
កុសលតោ ច វិហាកតោ ច វិតត្តោ ច រូបញ្ច
ជិញ្ញាណញ្ច ឥមេ ធម្មា អវិតត្តា ។

បិដ្ឋក្សេត្តារា

ភិក្ខុប្បាខ ២ ប្រគបដោយវិដ្ឋិ ភិក្ខុប្បាប្រគបដោយវិចិត្តា ហេហា
ប្រគបដោយទ្ធក្ខុះ កុសលក្ខន្ធក្ខិ ២ វិហាកក្ខន្ធក្ខិ ២ ភិវិយា និវ
អព្យត្រឹកក្ខន្ធក្ខិ ៣ ប្រនិវនិទ្ធាន នេត្តកធម៌ មានហត្ថមិនគ្រ
លដោយភាវតា ។

(២៧២) ភ្នកធម៌ប្រគបដោយវិតត្តុះ ភើដ្ឋចម្ពេច ។ ភាមាវចរ-
កុសលនិងអកុសល ភិក្ខុប្បាខ ១១ ខាងវិហាកវៃភាមាវចរកុសល ភិក្ខុ-
ប្បាខ ២ ខាងវិហាកវៃអកុសល ភិក្ខុប្បាខ ១១ ខាងភិវិយា ប្រាវចរ-
បឋមជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិហាកផង ខាងភិវិយាផង លោកុត្តរ-
បឋមជ្ឈាន ខាងកុសលផង ខាងវិហាកផង វៀវិតវិតត្តុះ ដែលភើត
ក្ខន្ធខីន្ទះចេញ នេត្តកធម៌ប្រគបដោយវិតត្តុះ ។ ភ្នកធម៌មិនមានវិតត្តុះ
ភើដ្ឋចម្ពេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ ប្រាវចរិតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសល
ផង ខាងវិហាកផង ខាងភិវិយាផង អារ្យប្បជ្ឈាន ២ ខាងកុសលផង
ខាងវិហាកផង ខាងភិវិយាផង លោកុត្តរិតិកចតុក្កដ្ឋាន ខាងកុសលផង
ខាងវិហាកផង វិតត្តុះផង ប្រផង ជិញ្ញានផង នេត្តកធម៌មិនមានវិតត្តុះ ។

[២៧៥] កតមេ ធម្មា សវិចារា ។ កាមាវចរ-
 កុសលំ អកុសលំ កាមាវចរកុសលស្ស វិចារតោ
 ឯតាននស ចិត្តប្បដា អកុសលស្ស វិចារតោ ទ្វេ
 តិវិយតោ ឯតាននស រូចាវចរឯតាននស្ស ធា កុស-
 លតោ ច វិចារតោ ច តិវិយតោ ច លោកុត្តរ-
 ឯតាននស្ស ធា កុសលតោ ច វិចារតោ ច
 ឯត្តប្បដា វិចារំ វេយ្យា ឥមេ ធម្មា សវិចារា ។
 កតមេ ធម្មា អវិចារា ។ ទ្វេ បញ្ចវិញ្ញាណានិ រូចា-
 វចរតិកតិកដ្ឋាន កុសលតោ ច វិចារតោ ច
 តិវិយតោ ច ចត្តារោ អារុប្ប កុសលតោ ច
 វិចារតោ ច តិវិយតោ ច លោកុត្តរតិកតិក-
 ដ្ឋាន កុសលតោ ច វិចារតោ ច វិចារោ ច
 រូបញ្ច ជំព្វានញ្ច ឥមេ ធម្មា អវិចារា ។

[២៧៦] កតមេ ធម្មា សវ្ស័តិកា ។ កាមា-
 វចរកុសលតោ ចត្តារោ សោបទស្សសហគតា ចិត្ត-
 ប្បដា អកុសលតោ ចត្តារោ កាមាវចរកុសលស្ស
 វិចារតោ បញ្ច តិវិយតោ បញ្ច រូចាវចរតិកតិក-
 ដ្ឋាន កុសលតោ ច វិចារតោ ច តិវិយតោ ច

[២៧៧] តួកធម្មិប្រកបដោយវិចារៈ តើដូចម្តេច ។ កាមាវចរ-
 កុសលនិងអកុសល ចិត្តប្បដា ១១ ខាងវិចារតោកុសល ចិត្ត-
 ប្បដា ២ ខាងវិចារតោអកុសល ចិត្តប្បដា ១១ ខាងតិវិយា រូចាវចរ-
 ឯតាននស្ស ខាងកុសលផង ខាងវិចារផង ខាងតិវិយាផង លោកុ-
 ត្តរឯតាននស្ស ខាងកុសលផង ខាងវិចារផង រៀវតិវិចារវេសលកើត
 ឡើងក្នុងខ្ញុំចេញ នេះតួកធម្មិប្រកបដោយវិចារៈ ។ តួកធម្មិមិនមាន
 វិចារៈ តើដូចម្តេច ។ បញ្ចវិញ្ញាណ ២ រូចាវចរតិកតិកដ្ឋាន ខាង
 កុសលផង ខាងវិចារផង ខាងតិវិយាផង កាមប្បដ្ឋាន ២ ខាងកុ-
 សលផង ខាងវិចារផង ខាងតិវិយាផង លោកុត្តរតិកតិកដ្ឋាន ខាង
 កុសលផង ខាងវិចារផង វិចារផង រូបផង និព្វានផង នេះតួកធម្ម
 មិនមានវិចារៈ ។

[២៧៨] តួកធម្មិប្រត្តិក្កតោដោយមួយនឹងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដា
 ២ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដា ២ ខាង
 អកុសល ចិត្តប្បដា ៤ ខាងវិចារតោកុសល ចិត្តប្បដា ៥ ខាង
 តិវិយា រូចាវចរតិកតិកដ្ឋានខាងកុសលផង ខាងវិចារផង ខាងតិវិយាផង

ប្តីទុក អន្តរាគម

លោកត្រូវទុកតិកជ្ជាន គុសលតោ ច វិចារតោ
 ច ឯត្តប្បដ្ឋំ បីតិ ឋេយត្វា ឥមេ ធម្មា សម្បតិកា ។
 តត្ថេម ធម្មា អប្បតិកា ។ តាមាវចរគុសលតោ
 ធន្តារោ ធម្មត្វាសហគតា ចិត្តប្បាណ អគុសលតោ
 អដ្ឋ តាមាវចរគុសលស្ស វិចារតោ ឯតោ ធន
 អគុសលស្ស វិចារតោ សត្ត តិវិយតោ ធម រូចា-
 វចរទុកទុកជ្ជាន គុសលតោ ច វិចារតោ ច
 តិវិយតោ ច ធន្តារោ អារុប្បា គុសលតោ ច វិចា-
 តោ ច តិវិយតោ ច លោកត្រូវទុកទុកជ្ជាន
 គុសលតោ ច វិចារតោ ច បីតិ ធម រូបញ្ច ធិត្វា-
 ធម្មា ឥមេ ធម្មា អប្បតិកា ។

[២៧៧] កតមេ ធម្មា បីតិសហគតា ។ តាមា-
 វចរគុសលតោ ធន្តារោ សោមធម្មសហគតា ចិត្ត-
 ប្បាណ អគុសលតោ ធន្តារោ តាមាវចរគុសលស្ស
 វិចារតោ ចញ្ច តិវិយតោ ចញ្ច រូចាវចរទុកទុក-
 ជ្ជាន គុសលតោ ច វិចារតោ ច តិវិយតោ ច
 លោកត្រូវទុកទុកជ្ជាន គុសលតោ ច វិចារតោ
 ច ឯត្តប្បដ្ឋំ បីតិ ឋេយត្វា ឥមេ ធម្មា បីតិសហគតា ។

ប្តីទុកអន្តរាគម

លោកត្រូវទុកតិកជ្ជាន ខាន់កុសលធម៌ ខាន់វិបាកផង រៀនវិចារិកដៃល
 កើតឡើង ក្នុងខ្ញុំរចេញ នេះភ្នែកធម៌ ប្រព្រឹត្តលវិជ្ជាប្បយោជន៍បីតិ ។
 ភ្នែកធម៌មិនមានបីតិ កើតដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាណ ២ ប្រកបដោយចេតនា
 ខាន់តាមាវចរគុសល ចិត្តប្បាណ ៨ ខាន់គុសល ចិត្តប្បាណ ១១ ខាន់
 វិបាក ខែតាមាវចរគុសល ចិត្តប្បាណ ៧ ខាន់វិបាក ខែអគុសល
 ចិត្តប្បាណ ៦ ខាន់តិវិយា រូចាវចរទុកទុកជ្ជាន ខាន់គុសលផង ខាន់វិបាក
 ផង ខាន់តិវិយាផង អារុប្បជ្ជាន ២ ខាន់គុសលផង ខាន់វិបាកផង
 ខាន់តិវិយាផង លោកត្រូវទុកទុកជ្ជាន ខាន់គុសលផង ខាន់វិបាកផង
 បីតិផង រូបផង វិញ្ញាណផង នេះភ្នែកធម៌មិនមានបីតិ ។

[២៧៧] ភ្នែកធម៌ ប្រកបដោយចេតនា កើតដូចម្តេច ។ ចិត្ត-
 ប្បាណ ២ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាន់តាមាវចរគុសល ចិត្តប្បាណ ២
 ខាន់អគុសល ចិត្តប្បាណ ៥ ខាន់វិបាក ខែតាមាវចរគុសល ចិត្តប្បាណ ៨
 ខាន់តិវិយា រូចាវចរទុកទុកជ្ជាន ខាន់គុសលផង ខាន់វិបាកផង
 ខាន់តិវិយាផង លោកត្រូវទុកទុកជ្ជាន ខាន់គុសលផង ខាន់វិបាកផង
 រៀនវិចារិកដៃលកើតឡើងក្នុងខ្ញុំរចេញ នេះភ្នែកធម៌ប្រកបដោយចេតនា ។

កតមេ ធម្មា ធម្មំ វិនិសហគតា ។ កាមាវចរកុ-
 សលនោ ធន្តារោ ទមេត្តាសហគតា ចិត្តប្បាណ
 អកុសលនោ អដ្ឋ កាមាវចរកុសលស្ស វិចារករោ
 ឯកានិស អកុសលស្ស វិចារករោ សត្ត កិរិយនោ
 ធម្មចារវចរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន កុសលនោ ធម្ម វិចារករោ
 ធម្ម កិរិយនោ ធម្ម ធន្តារោ អារុប្បា កុសលនោ ធម្ម
 វិចារករោ ធម្ម កិរិយនោ ធម្ម លោកុត្តរទុក្ខទុក្ខក-
 ដ្ឋាន កុសលនោ ធម្ម វិចារករោ ធម្ម បីតិ ធម្ម ប្រមត្ត
 វិចារករោ ធម្ម ធម្មា ធម្ម វិនិសហគតា ។

[២៧៧] កតមេ ធម្មា សុខសហគតា ។

កាមាវចរកុសលនោ ធន្តារោ សោមនស្សសហគតា
 ចិត្តប្បាណ អកុសលនោ ធន្តារោ កាមាវចរកុស-
 លស្ស វិចារករោ ធម្ម កិរិយនោ បញ្ច រូចារវចរតិ-
 កធម្មទុក្ខដ្ឋាន កុសលនោ ធម្ម វិចារករោ ធម្ម កិរិ-
 យនោ ធម្ម លោកុត្តរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន កុសលនោ
 ធម្ម វិចារករោ ធម្ម ឯត្តប្បដ្ឋំ សុខំ មេត្តា ធម្មា
 សុខសហគតា ។ កតមេ ធម្មា ធម្ម សុខសហគតា ។
 កាមាវចរកុសលនោ ធន្តារោ ទមេត្តាសហគតា

ត្ថកធម៌មិនប្រកបដោយបីតិ តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បាណ ៤ ប្រកបដោយ
 ទេវតា ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៨ ខាងអកុសល ចិត្តប្បាណ
 ១១ ខាងវិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៧ ខាងវិបាកនៃអកុសល
 ចិត្តប្បាណ ៦ ខាងកិរិយា ប្រាវចរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាក
 ផង ខាងកិរិយាផង អារុប្បដ្ឋាន ៤ ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 ខាងកិរិយាផង លោកុត្តរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 បីតិផង ប្រផង ខ្សែនផង នេះត្រូវបានមិនប្រកបដោយបីតិ ។

[២៧៨] ត្ថកធម៌ ប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត-

ប្បាណ ៤ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាងកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៤
 ខាងអកុសល ចិត្តប្បាណ ៦ ខាងវិបាកនៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បាណ ៨
 ខាងកិរិយា ប្រាវចរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង ខាង
 កិរិយាផង លោកុត្តរទុក្ខទុក្ខដ្ឋាន ខាងកុសលផង ខាងវិបាកផង
 រឿងសុខៈ ដែលកើតឡើង ក្នុងវិទ្ធិបច្ចេក នេះត្រូវបាន ប្រកប
 ដោយសុខៈ ។ ត្ថកធម៌ មិនប្រកបដោយសុខៈ តើដូចម្តេច ។
 ចិត្តប្បាណ ៤ ប្រកបដោយទេវតា ខាងកាមាវចរកុសល

បិដ្ឋក្សេម អន្តរាគម

ចិត្តប្បដា អកុសលតោ អដ្ឋ កាមាវចរកុសលស្ស
វិចារតោ ទស អកុសលស្ស វិចារតោ សន្ត តិរិ-
យតោ ធរ រូបាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ច វិចា-
តតោ ច តិរិយតោ ច ចត្តារោ អារុប្បា កុសល-
តោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច លោកុត្តរំ ចតុត្ថំ
ឈានំ កុសលតោ ច វិចារតោ ច សុខត្ថ
រូបត្ថ ធិញ្ញធាត្ថ ឥមេ ធម្មា ធម សុខសហគតា ។

(២៧៧) កតមេ ធម្មា ឧបេត្តាសហគតា ។

កាមាវចរកុសលតោ ចត្តារោ ឧបេត្តាសហគតា
ចិត្តប្បដា អកុសលតោ ធម កាមាវចរកុសលស្ស
វិចារតោ ទស អកុសលស្ស វិចារតោ ធម តិរិ-
យតោ ធរ រូបាវចរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ច
វិចារតោ ច តិរិយតោ ច ចត្តារោ អារុប្បា កុ-
សលតោ ច វិចារតោ ច តិរិយតោ ច លោកុ-
ត្តរំ ចតុត្ថំ ឈានំ កុសលតោ ច វិចារតោ ច
ចិត្តប្បដ្ឋំ ឧបេត្តំ វេបេត្តា ឥមេ ធម្មា ឧបេត្តាស-
ហគតា ។ កតមេ ធម្មា ធម ឧបេត្តាសហគតា ។

បិដ្ឋក្សេម ឧបេត្ត

ចិត្តប្បដ ៨ ខានិកុសល ចិត្តប្បដ ១០ ខានិវិបាកវៃរាមាវចរកុសល
ចិត្តប្បដ ៧ ខានិវិបាកវៃអកុសល ចិត្តប្បដ ៦ ខានិកិរិយា រូបាវចរ-
ចតុត្ថដ្ឋាន ខានិកុសលផង ខានិវិបាកផង ខានិកិរិយាផង អារុប្បដ្ឋាន ៤
ខានិកុសលផង ខានិវិបាកផង ខានិកិរិយាផង លោកុត្តរចតុត្ថដ្ឋាន
ខានិកុសលផង ខានិវិបាកផង សុខផង រូបផង ធិញ្ញផង នេរោតិយ
មិនប្រកបដោយសុខៈ ។

(២៧៧) ត្ថកធមិប្រកបដោយទេវតា តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បដ

៤ ប្រកបដោយទេវតា ខានិកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដ ៦ ខានិអកុសល
ចិត្តប្បដ ១០ ខានិវិបាកវៃកាមាវចរកុសល ចិត្តប្បដ ៦ ខានិវិបាកវៃ
អកុសល ចិត្តប្បដ ៦ ខានិកិរិយា រូបាវចរចតុត្ថដ្ឋាន ខានិកុសលផង
ខានិវិបាកផង ខានិកិរិយាផង អារុប្បដ្ឋាន ៤ ខានិកុសលផង ខានិ
វិបាកផង ខានិកិរិយាផង លោកុត្តរចតុត្ថដ្ឋាន ខានិកុសលផង ខានិ
វិបាកផង រឿងតែទេវតាដែលកើតឡើងក្នុងខ្លួនវាចេញ នេរោតិយប្រកប
ដោយទេវតា ។ ត្ថកធមិ មិនប្រកបដោយទេវតា តើដូចម្តេច ។

អភិប្បវេណី ធម្មសុត្តន្ត

តាមាវចរកុសលតោ ធន្តារោ សោមនស្សសហគ-
នា ចិន្តយ្ហានា អកុសលតោ ធន តាមាវចរកុស-
លស្ស វិចាកតោ ធន អកុសលស្ស វិចាកតោ ឃ-
តោ តវិយតោ បព្វ រូបាវចរតិកាធនុក្កដ្ឋានា កុ-
សលតោ ធន វិចាកតោ ធន តវិយតោ ធន លោក្ក-
ន្តរតិកាធនុក្កដ្ឋានា កុសលតោ ធន វិចាកតោ ធន
ឧបេត្តា ធន រូបញ្ច ធនិញ្ចាធន្ត ឥមេ ធម្មា ធន ឧបេ-
ត្តាសហគតា ។

[២៨០] កតមេ ធម្មា តាមាវចរា ។ តាមាវចរ-
កុសលំ អកុសលំ សព្វោ តាមាវចរស្ស វិចាកោ
តាមាវចរតវិយាឡា កតំ សត្វញ្ច រូបំ ឥមេ ធម្មា តា-
មាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ធន តាមាវចរា ។ រូបាវចរា
អរូបាវចរា អបរិយាយធម្មា ឥមេ ធម្មា ធន តាមាវចរា ។

[២៨១] កតមេ ធម្មា រូបាវចរា ។ រូបាវចរ-
ចិន្តយ្ហាបញ្ចក្កដ្ឋានា កុសលតោ ធន វិចាកតោ ធន
តវិយតោ ធន ឥមេ ធម្មា រូបាវចរា ។ កតមេ
ធម្មា ធន រូបាវចរា ។ តាមាវចរា អរូបាវចរា អបរិ-
យាយធម្មា ឥមេ ធម្មា ធន រូបាវចរា ។

អភិប្បវេណី ធម្មសុត្តន្ត

ចិន្តយ្ហា ២ ប្រកបដោយសោមនស្ស ខាន់កាលវិចារេយ ចិន្តយ្ហា ២
ខាន់អកុសល ចិន្តយ្ហា ៦ ខាន់វិបាកនៃតាមាវចរកុសល ចិន្តយ្ហា ១
ខាន់វិបាកនៃអកុសល ចិន្តយ្ហា ៥ ខាន់តិរិយា រូបាវចរតិកាធនុក្កដ្ឋាន
ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង លោកុក្កតិកាធនុក្កដ្ឋាន
ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង ទេវត្តាផង រូបផង
និព្វានផង នេះភ្នកធម៌មិនប្រកបដោយទេវតា ។

[២៨០] ភ្នកធម៌ជាតាមាវចរ តើដូចម្តេច ។ តាមាវចរកុសល
និងអកុសល វិបាកនៃតាមាវចរាំងអស់ តាមាវចរតិរិយានិងអរូក្រិត
និងរូបាំងអស់ នេះភ្នកធម៌ជាតាមាវចរ ។ ភ្នកធម៌មិនមែនជាតាមា-
វចរ តើដូចម្តេច ។ រូបាវចរ អរូបាវចរ អបរិយាយធម្មៈ នេះភ្នកធម៌
មិនមែនជាតាមាវចរ ។

[២៨១] ភ្នកធម៌ជារូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ រូបាវចរចក្ក-
បញ្ចកដ្ឋាន ខាន់កុសលផង ខាន់វិបាកផង ខាន់តិរិយាផង នេះភ្នក
ធម៌ជារូបាវចរ ។ ភ្នកធម៌មិនមែនជារូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ តាមាវចរ
អរូបាវចរ អបរិយាយធម្មៈ នេះភ្នកធម៌មិនមែនជារូបាវចរ ។

(៤៧៥) កតមេ ធម្មា វិបស្សនា ។ ចត្តារោ ជិ-
 វ្រិណសម្បជ្ឈន្តា ចិត្តប្បារា ទ្វេ លោមនស្សសហគ-
 ណា ចិត្តប្បារា វេម ធម្មា សិយា និយតា សិយា
 អរិយធម៌ ចត្តារោ មត្តា អបរិយាបដ្ឋា វេម ធម្មា
 វិបស្សនា ។ កតមេ ធម្មា អនិយតា ។ ចត្តារោ
 ជិវ្រិណសម្បជ្ឈន្តលោកសហគតា ចិត្តប្បារា វិចិត្តិញ្ញា-
 សារាណោ ចិត្តប្បារោ ឧទ្ធច្ចសហគរតា ចិត្តប្បារោ
 ជិវ្រិណសម្បជ្ឈន្តស្ស តុសលំ ចត្វសុ ក្ខម័សុ វិចារោ តិ-
 សុ ក្ខម័សុ តិរិយាព្យាគតំ រូបក្ខ ជិវ្រាណក្ខ វេម
 ធម្មា អនិយតា ។

(៤៧៦) កតមេ ធម្មា សធុត្តរា ។ តិសុ ក្ខម័-
 សុ តុសលំ អតុសលំ តិសុ ក្ខម័សុ វិចារោ តិ-
 សុ ក្ខម័សុ តិរិយាព្យាគតំ សត្វក្ខ រូបំ វេម ធម្មា
 សធុត្តរា ។ កតមេ ធម្មា អធុត្តរា ។ ចត្តារោ មត្តា
 អបរិយាបដ្ឋា ចត្តារិ ច សាមញ្ញដលាជិ ជិវ្រាណក្ខ
 វេម ធម្មា អធុត្តរា ។

(៤៧៧) ត្ថកធម៌ខៀង តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បារា ២ ប្រកប

ដោយចិដ្ឋិ ចិត្តប្បារា ២ ប្រកបដោយតោមនស្ស នេះត្រូវធម៌ខៀងក៏មាន
 មិនខៀងក៏មាន មត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋា នេះត្រូវធម៌ខៀង ។ ត្រូវ
 ធម៌មិនខៀង តើដូចម្តេច ។ ចិត្តប្បារា ២ ប្រាសចាកចិដ្ឋិ តែប្រកប
 ដោយលោកៈ ចិត្តប្បារា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា ចិត្តប្បារា ប្រកបដោយ
 ទទ្ធច្ចៈ កុសលក្នុងក្ខម័ ៣ វិបាកក្នុងក្ខម័ ២ កិរិយានិទ័អព្យាត្រឹកក្នុងក្ខម័
 ៣ រូបនិទ័និទ្ធាន នេះត្រូវធម៌មិនខៀង ។

(៤៧៨) ត្រូវធម៌ប្រកបដោយទុក្ខៈ (ការរើឡើងនូវខ្លួន) តើ

ដូចម្តេច ។ កុសលនិទ័អកុសលក្នុងក្ខម័ ៣ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៣ កិរិយានិទ័
 អព្យាត្រឹកក្នុងក្ខម័ ៣ និទ័ប្រចាំនិទ័ស ។ នេះត្រូវធម៌ប្រកបដោយទុក្ខៈ ។
 ត្រូវធម៌ជាអនុក្ខៈ តើដូចម្តេច ។ មត្ត ២ ជាអបរិយាបដ្ឋាផង សាមញ្ញ
 ផល ២ ផង និទ្ធានផង នេះត្រូវធម៌ជាអនុក្ខៈ ។

ប្តឹងទុក អត្តភូត

(៤៨៧) កតមេ ធម្មា សវណា ។ ទ្វាទស
 វគ្គសវនចិត្តប្បដាសមេ ធម្មា សវណា ។ កតមេ
 វគ្គសវណា ។ ចត្វស្ស ក្ខម័ស្ស កុសលំ ចត្វស្ស
 ក្ខម័ស្ស វិហារោ ភិស្ស ក្ខម័ស្ស ភិវាយាទ្យា កតំ រូបញ្ច
 វគ្គសវណា ។ ធម្មា អវណាតំ ។

ធម្មសង្កណិប្បករណំ វិនិច្ឆ័យំ ។

ប្តឹងទុកអត្តភូត

(៤៨៧) ភូតធម៌ប្រកថាដាយរណៈ តើដូចម្តេច ។ អកុសល-
 ចិត្តប្បាទ ១២ នេះភូតធម៌ប្រកថាដាយរណៈ ។ ភូតធម៌មិនមែនជា រណៈ
 តើដូចម្តេច ។ កុសលក្នុងក្ខម័ ៤ វិបាកក្នុងក្ខម័ ៤ ភិវាយនិងអព្យាក្រឹត
 ក្នុងក្ខម័ ៣ រូបនិងនិរ្យាន នេះភូតធម៌មិនមែនជា រណៈ ។

ចប់ ធម្មសង្កណិប្បករណៈ ។

រាងបញ្ជីបែក

ធម្មសង្គណ៍ ទុតិយវគ្គ

មាតិកាបន្ទាត់

មាតិកា	អង្ក
រូបកណ្តំ	
អព្យាករេ ប្រសន្តិហេ មាតិកា	១
ឯកកនិទ្ទេសា	១៧
ទុកនិទ្ទេសា	២០
តិកនិទ្ទេសា	៧២
ចតុកនិទ្ទេសា	៧៧
បណ្តកាវិនិទ្ទេសា	១១៥

និក្ខេបកណ្តំ

តិកេ និក្ខេបា	១២១
ហេតុគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៣៧
ចូជ្ឈន្តទុកេ និក្ខេបា	១៤៧
អាសវេគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៥២
សញ្ញាជនេគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៥៧

រាងបញ្ជីបែក

ធម្មសង្គណ៍ ទុតិយវគ្គ

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
រូបកណ្តំ	
អព្យាករេ ប្រសន្តិហេ មាតិកា	១
ឯកកនិទ្ទេសា	១៧
ទុកនិទ្ទេសា	២០
តិកនិទ្ទេសា	៧២
ចតុកនិទ្ទេសា	៧៧
បណ្តកាវិនិទ្ទេសា	១១៥

និក្ខេបកណ្តំ

តិកនិក្ខេប	១២១
ហេតុគោច្ឆកនិក្ខេប	១៣៧
ចូជ្ឈន្តទុកនិក្ខេប	១៤៧
អាសវេគោច្ឆកនិក្ខេប	១៥២
សញ្ញាជនេគោច្ឆកនិក្ខេប	១៥៧

មាតិកា

មាតិកា រង្វង់

រូបកណ្តុំ

គន្ថគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៦៧
ឡុយគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៧៦
យោគគោច្ឆកេ និក្ខេបា	„
នីវរណគោច្ឆកេ និក្ខេបា	„
បពមាសគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៨៤
មហានុទុកេ និក្ខេបា	១៨៧
ទបាបានគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៩២
កិលេសគោច្ឆកេ និក្ខេបា	១៩៧
បិដ្ឋិទុកេ និក្ខេបា	២១១
សុតនិកទុកេ និក្ខេបា	២២២

អត្ថបទរកណ្តុំ

គិកេ អត្ថបទរក	២២២
ហេតុគោច្ឆកេ អត្ថបទរក	២៥៨
ច្បងនុទុកេ អត្ថបទរក	២៦៣
ពាសវគោច្ឆកេ អត្ថបទរក	២៦៥

មាតិកា

មាតិកា រង្វង់

រូបកណ្តុំ

គន្ថគោច្ឆកេនិក្ខេប	១៦៧
ឡុយគោច្ឆកេនិក្ខេប	១៧៦
យោគគោច្ឆកេនិក្ខេប	„
នីវរណគោច្ឆកេនិក្ខេប	„
បពមាសគោច្ឆកេនិក្ខេប	១៨៤
មហានុទុកេនិក្ខេប	១៨៧
ទបាបានគោច្ឆកេនិក្ខេប	១៩២
កិលេសគោច្ឆកេនិក្ខេប	១៩៧
បិដ្ឋិទុកេនិក្ខេប	២១១
សុតនិកទុកេនិក្ខេប	២២២

អត្ថបទរកណ្តុំ

គិកេអត្ថបទរក	២២២
ហេតុគោច្ឆកេអត្ថបទរក	២៥៨
ច្បងនុទុកេអត្ថបទរក	២៦៣
ពាសវគោច្ឆកេអត្ថបទរក	២៦៥

មាតិកា

រូបកណ្តុំ

ទំព័រ

សញ្ញាជនគោចក អត្ថខាង ២ ២ ១	២៦៨
គន្ធគោចក អត្ថខាង ២ ១ ១	២៧២
ឡគោចក អត្ថខាង ២ ១ ១	២៧៥
យោគគោចក អត្ថខាង ២ ១ ១	"
និរណ៍គោចក អត្ថខាង ២ ១ ១	"
បរមាសគោចក អត្ថខាង ២ ១ ១	២៧៨
មហានិរុក អត្ថខាង ១ ១ ១	២៨១
ទប្បានគោចក អត្ថខាង ២ ១ ១	២៨៤
កលេសគោចក អត្ថខាង ២ ១ ១	២៨៨
បដិគោចក អត្ថខាង ២ ១ ១	២៩២

មាតិកា

រូបកណ្តុំ

ទំព័រ

សញ្ញាជនគោចកអត្ថខាង ២ ២ ១	២៦៨
គន្ធគោចកអត្ថខាង ២ ១ ១	២៧២
ឡគោចកអត្ថខាង ២ ១ ១	២៧៥
យោគគោចកអត្ថខាង ២ ១ ១	"
និរណ៍គោចកអត្ថខាង ២ ១ ១	"
បរមាសគោចកអត្ថខាង ២ ១ ១	២៧៨
មហានិរុកអត្ថខាង ១ ១ ១	២៨១
ទប្បានគោចកអត្ថខាង ២ ១ ១	២៨៤
កលេសគោចកអត្ថខាង ២ ១ ១	២៨៨
បដិគោចកអត្ថខាង ២ ១ ១	២៩២

ប្រតិបត្តិការ

វិទ្យុបាយ	វិទ្យុបាយ	រាល់	រាល់
ចិត្តសម្បទាន	ចិត្តសម្បទាន	៨	៣
គោរមរសា	គោរមរសា	២៣	៨
ចក្ខុយតន	ចក្ខុយតន	៧២	៧
ទុកនិរទេសា	តិកនិរទេសា	៧៣	១
„	„	៧៥	១
„	„	៧៧	១
„	„	៧៧	១
រូប	រូប	៨៧	៤
រូបធាតុ	រូបធាតុ	៨៧	១៧
វិចារិក	វិចារិក	៧១	១២
មសំ	មសំ	៧៦	១៨
ចក្ខុនិយត	ចក្ខុយតន	១០០	១៧
ចក្ខុនិរទេសា	បញ្ចកាវិនិរទេសា	១១៥	១
„	„	១១៧	១
„	„	១១៧	១
ចិត្តប្បទេសនា	ចិត្តប្បទេសនា	១២០	១៣

ប្រតិបត្តិការ

វិទ្យុបាយ	វិទ្យុបាយ	រាល់	រាល់
ចិត្តប្បទេសនា	ចិត្តប្បទេសនា	១២០	១៧
„	„	១២០	១៧
ភូមិ	ភូមិ	១២០	១៧
នន្ទិ	នន្ទិ	១២១	៧
នន្ទិរតា	នន្ទិរតា	១២១	៧
អាណាតា	អាណាតា	១២២	១៦
ហេតុតាច្នកេ និក្ខេបា	ច្បងនុរុកេ និក្ខេបា	១២៧	១
(២០១) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១២៧	
ហេតុតាច្នកេ និក្ខេបា	ច្បងនុរុកេ និក្ខេបា	១៥១	១
(២០៨) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១៥២	
ច្បងនុរុកេ និក្ខេបា	អាសវតាច្នកេ និក្ខេបា	១៥៥	១
„	„	១៥៧	១
„	សញ្ញាជនតាច្នកេ និក្ខេបា	១៥៧	១
(២១៧) ខាងលើបញ្ចនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ខ្ចី		១៥៧	
តវជ្ជសានំ	តវជ្ជសានំ	១៦៣	១២
អប្បចក្ខុ	អប្បចក្ខុ	១៦៤	១៦

កិច្ចប្រតិបត្តិ

កិច្ចប្រតិបត្តិ	កិច្ចប្រតិបត្តិ	រដ្ឋ	រដ្ឋ
(២៣៦)	ខាងលើបញ្ជីនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ថ្មី	១៦៧	
(២៦១)	"	១៧២	
(២៦៦)	"	១៧៧	
(២៨០)	"	១៧២	
(២៧១)	"	១៧៧	
(៣១០)	"	២១១	
ស្សនន	ស្សនន	២១៣	១២
(៣៣៦)	ខាងលើបញ្ជីនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ថ្មី	២២២	
មគ្គសមន្តីស	មគ្គសមន្តីស	២២១	១៧
ហេតុតោច្ឆកេ អត្តទារោ	ចូឡនិទុកេ អត្តទារោ	២៦៣	១
(៤០៦)	ខាងលើបញ្ជីនេះ ត្រូវមានបន្ទាត់ថ្មី	២៦៣	
(៤២៥)	"	២៧២	

សម្លេងប្រាសាទព្រះបាទសុរិយោវរ្ម័នទី៧

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ជាទបាខិទបា តានិយមៈ	ជាទបាខិទបា តានិយៈ	៧	៦
ចិត្តសហកុ	ចិត្តសហកូ	៨	៤
"	"	៨	៤
"	"	៨	៥
សោយយកនៈ	សោយកនៈ	១១	៤
ក្រើយ អាយក៏បាន	ចាំក្រើយ អាយក៏បាន	៣០	១៧
មូល សំបើត	មូលសំបើត	៣៥	១៤
មូលភ្នំ	មូលភ្នំ ៤ ជ្រុង	"	១៤
មូល សំបើត	មូលសំបើត	៣៦	១៣
ចាំបាយកនៈក៏បាន	ចាំបាយកនៈក៏បាន	៣៧	៦
សូរោត សូប្រតំ	សូប្រតំ សូរោត	៤២	៥
ភ្នំនគ្រឿងស្រស់ ភ្នំនគុល	ភ្នំនគ្រឿង ភ្នំនគុល	៤៣	៧-៨
"	"	៤៤	៤-៥
"	"	៤៤	១៤
"	"	៤៥	៧
គេរជា	គេរជា-	៥៤	៣
អនិច្ចតាមួយ	អនិច្ចតា	៥៧	៧

សម្រាប់ប្រតិបត្តិការប្រតិបត្តិ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
សំដីឲ្យកំរើក	សំដីឲ្យកំរើក	៦៨	១៤
ទុកនិរទ្ទេស	ភិកនិរទ្ទេស	៧៣	១
"	"	៧៥	១
វិជិត្រិយ	ជិត្រិយ	៧៦	៤
ទុកនិរទ្ទេស	ភិកនិរទ្ទេស	៧៧	១
ចិត្តសហក្រ	ចិត្តសហក្រ	៧៨	៤
"	"	៧៨	៤
"	"	៧៨	៤
"	"	៧៨	៥
"	"	៧៨	៦
"	"	៧៨	៧
ទុកនិរទ្ទេស	ភិកនិរទ្ទេស	៧៩	១
ចត្តកនិរទ្ទេស	បញ្ចកាទិនិរទ្ទេស	១១៥	១
"	"	១១៧	១
"	"	១១៩	១
ជាកុសល	ជាកុសល-	១៤៥	១៣

សម្រាប់ប្រតិបត្តិការប្រតិបត្តិ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ហេតុគោត្តកនិរទ្ទេស	ចូឡន្តរទ្ទេស	១៤៧	១
"	"	១៤១	១
ចូឡន្តរទ្ទេស	អាសវគោត្តកនិរទ្ទេស	១៥៥	១
"	"	១៥៧	១
"	សញ្ញាជនៈគោត្តកនិរទ្ទេស	១៥៩	១
មិនដឹងខ្លួន	មិនដឹងកងខ្លួន	១៦៤	១១
ការបែកជាផ្លូវពីរ	ការបែកជាផ្លូវពីរ	១៧៩	១០
និវរណៈផ	និវរណៈផ	១៨៤	៧
ផលនិវរណៈ	ផលនិវរណៈ	១៨៤	៦
វិញ្ញាខន្ធ	សញ្ញាខន្ធ	១៩០	១២
អាតាសានកាយតនគត	អាតាសានកាយតនគត	២១៩	១៧
នេត្តកធម៌ជាហិ-	នេត្តកធម៌ជាហិ-	២២០	៩
ហេតុគោត្តកអត្តារ	ចូឡន្តរទ្ទេសអត្តារ	២៦៣	១
ផលវិនិប្បាកនៃកម្ម	ផលវិបាកនៃកម្ម	២៣៩	៤
និរហេតុកផលរឿយ	និរហេតុផលរឿយ	២៦៤	១៧
_____	គ្រូដឹកចង្វាក់នេះចេញ	២៧១	៨